

סריקת - ספרים - חוברות

1013

מדינת ישראל

משרד הממשלה

משרד ראש הממשלה

חברות

1999 - 2000

מס' חיק מוצא: ג. 9586/1

ג - 9586/1

מזהה פיזי

06/06/2001

02-109-03-05-07

כתובת:

מחלקת הנדסה ואדריכלות

מדינת ישראל • משרד הפנים • מנהל התכנון

תכנית מתאר ארצית משולבת
לבניה, לפיתוח ולשימור

ת מ " א 35

כרך א: עיקרי התכנית

ואמצעי המדיניות

תשרי תש"ס ספטמבר 1999

לדיון במועצה הארצית

אדרי' שמאי אסיף - שמאי אסיף נעמה מליס אדריכלות ובימוי ערים בע"מ
פרופ' אריה שחר - חברת יישום האוניברסיטה העברית בירושלים

בשיתוף

אדרי' שלמה אהרונסון - אדריכלים אדריכלי גוף מתכנני ערים בע"מ

אינג' אלדד ספיבק - אלדד ספיבק חברה להנדסה בע"מ

אנוש - מערכות פרויקטים וניהול

מדינת ישראל · משרד הפנים · מנהל התכנון

**תכנית מתאר ארצית משולבת
לבניה, לפיתוח ולשימור**

ת מ " א 5 3

**כרך א: עיקרי התכנית
ואמצעי המדיניות**

**תשרי תש"ס ספטמבר 1999
לדיון במועצה הארצית**

אדר' שמאי אסיף - שמאי אסיף נעמה מליס אדריכלות ובינוי ערים בע"מ
פרופ' אריה שחר - חברת יישום האוניברסיטה העברית בירושלים

בשיתוף

אדר' שלמה אהרונסון - אדריכלים אדריכלי נוף מתכנני ערים בע"מ
אינג' אלדד ספיבק - אלדד ספיבק חברה להנדסה בע"מ
אנוש - מערכות פרוייקטים וניהול

ספטמבר, 1999

תשרי, תש"ס

הנני מתכבדת להגיש לחברי המועצה הארצית לתכנון ולבניה את תכנית המתאר הארצית המשולבת לבניה, לפיתוח ולשימור, תמ"א 35 : הוראות ותשריט התכנית (כרך ב'), עקרי התכנית ואמצעי מדיניות משלימים (כרך א'), תהליך התכנון, סוגיות מדיניות ופיתוח (כרך ג').

עם גיבושה הסופי והסטטוטורי עברה התכנית הליך של חידוד, ניפוי וגיבוש, לאחר שבמשך הכנתה עסקה בהרחבה בנושאים רבים ומגוונים.

התוצר הסופי המוגש כעת למועצה הארצית מבטא באופן תמציתי וחד משמעי את מדיניות התכנון העתידית לישראל.

מדיניות זו, ממשיכה בדרך שהותוותה בתמ"א 31 ובתכנית האב לישראל בשנות האלפיים, והוסיפה נדבך, עיבתה, גיבתה והבהירה דרך זו בהוראות סטטוטוריות ובשורה של אמצעי מדיניות משלימים.

עקרי המדיניות, בבחינת "כל התורה כולה על רגל אחת", הם :

1. אבחנה ברורה בין אזורים מוטי פיתוח לבין אזורים נרחבים מוטי שימור.
2. פיתוח עירוני מרוכז ואיכותי.
3. פיתוח מגובה בתחבורה ציבורית.
4. פיתוח מואץ של אזור באר שבע.
5. פיתוח חקלאי - יצרני של האזורים הכפריים.
6. קידום שינויים מוניציפליים התואמים תכנון.
7. החדרת עקרונות איכות סביבה לשלב התכנון.
8. פיתוח כלכלי של אזורי הפריפריה באמצעות השקעות בתשתית הנדסית והון אנוש.
9. טיפוח הייחוד התרבותי בחברה מגוונת.

ברצוני להודות, בראש ובראשונה לראשי צוות התכנון אדרי' שמאי אסיף ופרופ'
אריה שחר שהשקיעו מיטב כישוריהם, מרצם וזמנם להכנת התכנית.
תודה גם לצוות התכנון המורחב ולחברי ועדות העבודה וההגוי שליוו, העירו והיו
מעורבים בכל גלגולי התכנית.
ותודה מיוחדת לצוות מנהל התכנון, בינת שורץ וענת צור, לגיא קב - ונקי משרד
אסיף מליס וליועצת המשפטית של משרד הפנים, שרית דנה, שעצבו את מתכונתה
של התכנית המוגשת לכם.

דנה רבינסקי
מנהלת מינהל התכנון

פתח דבר

מסמכי התכנית המוצגים כאן הם פרי עבודה מאומצת של חודשים רבים ורב שיח אינטנסיבי עם הציבור הרחב ועם בעלי העניין השונים שבו.

אין זה סוף הדרך, אך כבר עתה מונח לפי המועצה הארצית מוצר שלם הראוי להיפתח לעיון של הועדות המחוזיות והועדות המקומיות ולהוות בסיס להשלמת הדיונים לקראת אישורה של תמ"א 35 ע"י ממשלת ישראל.

אין זו עבודה של בודדים אלא של צוות תכנון שלם, עשרות יועצים ומשרדי תכנון העומדים מאחורי התכנית וראויים לכל השבחים והביקורות בגינה.

זכות גדולה נפלה בחלקנו להיות מונחים על ידי ועדות עבודה והיגוי מחויבות, ערניות, ביקורתיות מאוד ואף תומכות ומסייעות.

מערך הדיונים האינטנסיבי יצר שותפות בין חברי הועדות לבין צוות התכנון מבלי שנפגעה כהוא זה האבחנה הברורה בין נציג המזמין, הנושאים באחריות לבין המתכננים המציג את גישתם המקצועית ואת פרי יצירתם.

חוב גדול אנו חבים לכל גורמי התכנון במשרדי הממשלה השונים ובעיקר למינהל התכנון במשרד הפנים שסייעו ועודדו במהלך הכנת התכנית. מכולם ראויים לתודה מיוחדת ארבעה:

ראשון, מר עמרם קלעג'י, יו"ר המועצה הארצית שליווה בהתמדה את תהליך הכנת תכנית המתאר הארצית.

שניה, אדרי' דינה רצ'בסקי, מנהלת מינהל התכנון ומי שעומדת בראש ועדות העבודה וההיגוי ואשר הובילה את התכנון בהבנה מעמיקה ובתמיכה ללא מצרים.

תודה והוקרה מיוחדת לגבי' בינת שורץ, ראש תחום תכנון ארוך טווח, אשר עשתה ימים כלילות ולא חסכה שבט וסיוע במחויבות ובאחריות מקצועית ראויים לשבח.

אחרונה, גבי' ענת צור, מרכזת תמ"א 35, שלולא חריצותה, רוחה הטובה ועצתה המקצועית השוטפת לא היינו עוברים את המשוכות הקשות שעמדו בדרכינו.

יעמדו כולם על הברכה והתודה.

פרופ' ארזות שחר
ראש צוות התכנון

אדרי' שמאי אסיף
ראש צוות התכנון

ועדת ההיגוי

דינה רצ'בסקי - מנהלת מנהל התכנון, משרד הפנים, יו"ר הוועדה.
 מודי אורון/אלי שדות - הרשות לשמורות הטבע והגנים הלאומיים.
 נירה אורני - יועצת מהנדס העיר, עיריית חיפה.
 סופיה אלדור/רבקה אבלסון - משרד הבינוי והשיכון.
 צביה אפרתי - משרד הבינוי והשיכון.
 חיים אלישיב - מזכיר המועצה הארצית לתכנון ובנייה, משרד הפנים.
 רחל אלתרמן - הפקולטה לארכיטקטורה, הטכניון.
 אילן בארי - קרן קיימת לישראל.
 ירון ביבי/קובי הבר/יאיר פלג - אגף התקציבים, משרד האוצר.
 משה בן גרשון - ממונה גנים לאומיים ושמורות טבע, מנהל התכנון, משרד הפנים.
 פסקואל ברויד - מתכנן מחוז ירושלים, משרד הפנים.
 דודי בריל - מרכז הולקחש"פ, משרד הפנים.
 ולרי ברכיה/יוסי גמליאלי - האגף לתכנון פיזי, המשרד לאיכות הסביבה.
 אהרון ברנזון - ראש המועצה המקומית, ראש פינה.
 גבי גולן - יועץ רוח"מ לתכנון, משרד ראש הממשלה.
 יהויכין גור - מתכנן מחוז דרום, משרד הפנים.
 עפר גרידינגר - מנהל אגף תכניות מחוזיות ופרוגרמות, משרד הפנים.
 שלום דנינו - יו"ר ועדה מחוזית, מחוז הדרום.
 פול ויטל / לארה גלזר - יו"ר אגודת מהנדסי הערים.
 רחל וילקנסקי - מנהלת אגף תכניות מקומיות ומפורטות, משרד הפנים.
 גדעון ויתקון / פנחס כהנא/ דן ברייר - הסוכנות היהודית.
 בצלאל טביב - ראש עיריית ערד.
 צבי טל יוסף - עיריית באר שבע.
 ברוך יוסקוביץ/ישראל גודוביץ' - מהנדס העיר תל אביב.
 רננה ירדני גולן - מתכננת מחוז מרכז, משרד הפנים.
 דודו כהן - מנהל אגף תיפעול, משרד הפנים.
 מרדכי כהן (קדמון)/ ברוך גלברמן - הרשות לתכנון חקלאי, משרד החקלאות.
 אורנה להמן - משרד התחבורה.
 אהרון לוי - יו"ר ועדה מחוזית מחוז המרכז, משרד הפנים.
 אורי לופליאנסקי - עיריית ירושלים.
 עפרה ליבנה - מנהלת אגף תוכניות ארציות, משרד הפנים.
 שמואל לסקר - יו"ר ועדה מחוזית מחוז ת"א, משרד הפנים.
 עדנה ורפי לרמן - צוות מעקב ובקרה תמ"א 31.
 נאוה מגן - מתכננת מחוז חיפה, משרד הפנים.
 אדם מזור - לשכת המהנדסים והאדריכלים.
 משה מרחביה - יועץ השר לענייני פיתוח, משרד המסחר והתעשייה.
 חותה מתתיהו - יו"ר ועדה מחוזית מחוז ירושלים, משרד הפנים.
 חנא סוויד - ראש המועצה המקומית עילבון.
 דן סתיו (סרי) - מנהל אגף תו"פ, מינהל מקרקעי ישראל.
 אורי עלוני - סגן מהנדס ראשי, משרד הבריאות.
 דוד פילזר - מנהל אגף הנחיות תכנון, משרד הפנים.
 יוסף פרחי - מתכנן מחוז ת"א, משרד הפנים.
 יהודה פתאל - ראש לשכת התכנון, מרכז השלטון המקומי.

צביקה קדמן - ראש צוות ביחידה להתיישבות ותשתית לאומית, משרד הבטחון.
 חיים קופלמן - יו"ר ועדה מחוזית, מחוז חיפה.
 חביב קצב - מנהל אגף דיור, משרד הקליטה.
 משה ריגל - סמנכ"ל תכנון ופיתוח, משרד התיירות.
 יואב שגיא - ארגון הגג של הגופים שעניינם איכות הסביבה.
 בינת שורץ - ראש תחום תכנון ארוך טווח, משרד הפנים.
 יגאל שחר - יו"ר ועדת מחוזית, מחוז צפון.
 אריה שמחוני - נציג המועצות האיזוריות.
 אלכס שפול - מתכנן מחוז צפון, משרד הפנים.

יועצים

יוסי דרייזין - נציבות המים.

מוזמנים קבועים

ארנסט אלכסנדר - יועץ מינהל התכנון
 יוסף אלטמן/בן ציון פורת - הועדה המחוזית, מת"ק עזה, משרד הפנים.
 אלינוער ברזקי - ביה"ס לאדריכלות, אוני' תל-אביב
 ענת גונן - מעורכי הסקר "שטחים פתוחים".
 רן חקלאי - יועץ מינהל התכנון.
 זוהר לביא - חברת החשמל.
 שלמה מושקוביץ - מנהל לשכת התכנון, יו"ש, משרד הפנים.
 ערן פייטלסון - יועץ מינהל התכנון
 ירדנה פלאוט - מנהלת אגף בינוי, משרד התשתיות הלאומיות.
 ענת צור - מרכזת תמ"א 35 במינהל התכנון
 יוסף שגיא - המרכז החקלאי

ועדת עבודה

דינה רצ'בסקי - מנהלת מינהל התכנון, משרד הפנים, יו"ר הועדה.
 סופיה אלדור - מנהלת אגף תכנון ערים, משרד הבינוי והשיכון.
 אלינוער ברזקי - בית הספר לאדריכלות, אוניברסיטת תל אביב.
 ולרי ברכיה/יוסי גמליאלי - האגף לתכנון פיזי, המשרד לאיכות הסביבה.
 גבי גולן - יועץ רוה"מ לתכנון, משרד ראש הממשלה.
 קובי הבר/יאיר פלג - אגף התקציבים, משרד האוצר.
 דן סתיו (סרי) - מנהל אגף תו"פ, מינהל מקרקעי ישראל.
 ערן פייטלסון - יועץ מינהל התכנון
 בינת שורץ - ראש תחום תכנון ארוך טווח, משרד הפנים.

יועצים

רן חקלאי - יועץ - מינהל התכנון.
 גיורא רוזנטל / מר יהודה פתאל - המרכז לשלטון מקומי.
 יוסף שגיא - המרכז החקלאי.

מוזמנים קבועים

מאיר בן מאיר - ראש החטי' לקרקע ומים, נציב המים, משרד התשתיות הלאומיות

צוות התכנון

ראשי הצוות

שמאי אסיף, אריה שחר

הצוות המשלב

שלמה אהרונסון

שלמה חסון

אלדד ספיבק

אלון פרלמן

המתכננים והיועצים

אריה ביתן

בני בלוך

רפי בר-אל

אורלי הדס

גדעון השמשוני

חגית זהבי

הלל זוסמן

יוליה זיפלינגר

ראסם חמאיסי

אורי ימין

יהושע כהן

גדי כפיר

נעמה מליס

יצחק מירון

דרור נחמיאס

אורלי נזר

יואל סיגל

נעם עציוני

דני פוכס

אנדריאס פלודי

יצחק פרוינד

אמנון פרנקל

עדי צביקל

חיים צבן

גיא קב-ונקי

מוטי קפלן

מירב קפלן

תמר רוזה

ערן רזין

רוני שובל

אשר שולמן

דפנה שורץ

קרל שטייניץ

יוסי שלהב

גדליה שלף

דניאל שפר

אנוש מערכות פרויקטים וניהול - ארגון ומידע

טלדור - מערכת המידע הגיאוגרפית

תוכן עניינים כרך א' עיקרי התכנית ואמצעי המדיניות

פתח דבר

6	1. מבנה התכנית
9	2. מטרות התכנית
13	3. עקרונות התכנית
24	4. דמות הארץ
25	מבוא
27	4.1 דמות החברה
57	4.2 דמות הנוף הפתוח
65	4.3 דמות הנוף העירוני
80	5. שפת התכנון
81	מבוא
83	5.1 החלוקה למרקמים
86	5.2 הוראות התכנית
89	6. עיקרי הפרוגרמה
90	מבוא
91	6.1 פריסת האוכלוסייה בישראל לשנת 2020
95	6.2 הביקוש לשטחי מגורים
99	6.3 צריכת קרקע באזורי תעסוקה
104	6.4 הביקוש לעתודות קרקע לפיתוח יישובי
144	7. אמצעי מדיניות ליישום התכנית
145	מבוא
147	7.1 תכנית הפיתוח הכלכלי - ענפים כלכליים ופריסה מרחבית
151	7.2 אמצעים כלכליים לפיתוח הנגב והגליל
163	7.3 מדיניות בתחום החברתי
171	7.4 החידוש העירוני
179	7.5 ארגון מוניציפאלי ומערכת המיסוי המקומי
185	7.6 פיתוח הישובים הערביים
191	7.7 האוכלוסייה החרדית : מאפיינים וצרכי פיתוח
199	7.8 שירותים קהילתיים - ציבוריים
203	7.9 מדיניות התחבורה
222	7.10 מדיניות פיתוח התשתית
227	7.11 מדיניות השטחים הפתוחים
231	7.12 איכות הסביבה ופיתוח בר קיימא
238	7.13 החקלאות והישוב הכפרי
244	7.14 מדיניות קרקעית
247	8. מערכת מעקב, בקרה ועדכון

כרך ב' הוראות ותשריטים

הוראת המועצה הארצית לתכנון ולבניה
הוראות התכנית
תשריטי התכנית

כרך ג' מדיניות התכנון והפיתוח

תהליך התכנון ושיתוף הציבור
תכנית הפיתוח הכלכלי - ענפים כלכליים ופריסה מרחבית
הביקוש לעתודות קרקע לפיתוח יישובי
התפתחות הבניה למגורים בישראל ותחזית עד שנת 2020
אמצעי מדיניות כלכלית - אזורית
מערכת התחבורה והסעת המונים
מערך השטחים הפתוחים
פיתוח הישובים הערביים
האוכלוסייה החרדית : מאפיינים וצרכי פיתוח
החקלאות והמגזר הכפרי
תיירות
מדיניות לתשתיות מים וביוב
מדיניות לתשתית החשמל
איכות הסביבה ופיתוח בר-קיימא

1. מבנה התכנית

1. מבנה התכנית

מסמכי התכנית מאוגדים בשלושה כרכים :

- כרך א' עיקרי התכנית ואמצעי מדיניות.
- כרך ב' הוראות ותשריטים.
- כרך ג' מדיניות התכנון והפיתוח.

פירוט רכיבי התכנית

כרך א - עיקרי התכנית ואמצעי מדיניות

פרק 1 : **מבנה התכנית**, מסביר את מקומו של כל פרק במסגרת התכנית כולה, את הקשר שבין הפרקים ואת האופן בו ניתן להשתמש במסמכי התכנית.

פרק 2 : **מטרות התכנית**, כפי שגובשו בתום שלב א' של התכנון ואושרו על ידי המועצה הארצית. פרק זה מבהיר את הכיוונים אליהם שואפת התכנית ואת הרציונל העומד מאחורי הכלים ואמצעי המדיניות שהיא מציגה בהמשך. מטרות התכנון תשמשנה גם בהמשך יישום התכנית, ויסייעו בפירוטה במסגרת תכניות מתאר ותכניות פעולה ברמות השונות ובתכנית המעקב והבקרה אשר תשוב לבחון את המטרות בכדי לחדדן ולעדכן עם התקדמות מימושה של התכנית כולה.

פרק 3 : **עקרונות התכנית** מציג את העקרונות הראשיים של התכנון המרחבי. שלושת המרכיבים המרכזיים המשפיעים על עיצוב המרחב הארצי : המערכת הישובית, השטחים הפתוחים, מערכות התחבורה והתשתית. עקרונות התכנית מוצגים בהקשר לדמות הארץ הרצויה.

פרק 4 : **דמות הארץ**, מנסח את החזון הערכי, חברתי, סביבתי, נופי ואורבני העומד בבסיסה של תמ"א 35. הפרק מתאר את תמונת העתיד הפיסית והחברתית הרצויה על פיה נבנו תוצרי התכנון ולאורה תיושם התכנית. אין מדובר בדמות אחת כוללת, אלא בפסיפס שלם המדגיש את המייחד ואת המשותף לקבוצות האוכלוסייה השונות המתגוררות ופועלות יחדיו במרחב.

פרק 5 : **שפת התכנון**, מציג מבאר ומפרט את מרכיבי השפה שאומצו, הוכללו ופותחו כדי לענות היטב על מטרות התכנון ויצירת דמות העתיד.

פרק זה מציג את החידושים בשפת התכנון כגון חלוקת המרחב הארצי לאזורי תכנון ברורים המסווגים לפי שישה סוגי מרקמים. המרקמים מסווגים לפי היחס בין עוצמת הפיתוח לעוצמת השימור בכל סוג מרקם. הפרק מבהיר מושגים בשפת התכנון כגון מכלולי נוף, מכלולים עירוניים לשימור ועוד.

פרק 6: עיקרי הפרוגרמה, מציג בתמציתיות את היעדים הכמותיים העיקריים המהווים את פרוגרמת התכנון ושמשו כבסיס למבנה המרחבי וכללי התכנון, השימור והפיתוח: יעדי אוכלוסייה, יעדי תעסוקה, ביקוש לשטחי מגורים וביקוש לקרקע.

פרק 7: עיקר אמצעי המדיניות מכיל תמצית של אמצעי המדיניות העיקריים אשר גובשו ככלים ליישום התכנית. אמצעי המדיניות מוצגים לפי הסקטורים הראשיים של התכנון הפיסי, הכלכלה, החברה והסביבה בישראל. סקירה נרחבת של נושאים אלה והרקע לגיבוש כלי המדיניות מפורטים בכרך ג' של התכנית.

פרק 8: מערכת מעקב, בקרה ועדכון, מציג את המשך תהליך הבקרה והמעקב המיועד לשמר את הדינמיות והגמישות של התכנית ע"י יצירת הכלים לעדכונה השוטף והתאמתה לתנאי המציאות הכלכלית, הדמוגרפית-חברתית והסביבתית ולהתפתחות הדמות הרצויה. המערכת מספקת גם כלים לבחינת ההתאמה בין יוזמות תכנוניות שונות לבין היעדים ארוכי הטווח שעוצבו על ידה, מציעה שינויים יזומים בתכניות מתאר ארציות ומחוזיות ויוזמת הכנת תכניות משלימות שיסייעו בקידום יעדיה.

כרך ב' - הוראות ותשריטים

הוראות התכנית הן המסמך המשפטי המרכזי של תמ"א 35 בו נקבעים: החלוקה לאזורי תכנון לפי סוגי מרקמים, הנחיות להכנה ואישור של תכניות מתאר מקומיות ומחוזיות בנושאים הבאים: הרחבת שטחים מבונים, הוראות להכנת תכניות מתאר מחוזיות חלקיות, הקמת ישובים חדשים, הכנת נספחים לחידוש, שיפור ועיצוב השטח המבונה. כמו כן מכילה התכנית הוראות בנושאי איכות סביבה והוראות הנוגעות לתשריט ההנחיות הסביבתיות, הוראות בנושאי תחבורה, מתקנים ותשתיות. נושאים נוספים הנכללים בהוראות הנם הנחיות להכנת מסמכי מדיניות לתכנון משותף, והוראות בדבר מעקב, בקרה ועדכון.

תשריטי התכנית: מהווים חלק בלתי נפרד מהתכנית ויש לראותם כמקשה אחת עם ההוראות. התכנית כוללת את תשריט המרקמים ואת תשריט ההנחיות הסביבתיות והפניה למרכיבי תשתית.

כרך ג' - מדיניות התכנון והפיתוח

להשלמת מסמכי התכנית מציג כרך ג' סקירות נושאיות מקיפות המגדירות את מדיניות הפיתוח והשימור על פי תחומי התכנון השונים. הכרך פותח בסקירה מפורטת של תהליך התכנון וכולל דיווח מלא על תהליך שיתוף הציבור במהלכי הכנת התכנית. הסקירות הנושאיות מציגות את מדיניות הפיתוח ב- 13 נושאים. חלק מהפרקים מרחיבים את ניתוח הפרוגרמות וחלקם האחר מפתח את אמצעי המדיניות ותכניות פיתוח בסקטורים שונים של הכלכלה, החברה, המרחב והסביבה בישראל.

2. מטרות התכנית

2. מטרות התכנית

לאחר שורה של דיונים בצוות המשלב, בוועדת העבודה ובוועדת ההיגוי - להלן מטרות תמ"א 35 כפי שהוצגו בפני המועצה הארצית לתכנון ולבנייה ואושרו על ידה.

מטרות העל של התכנית

- א. פיתוח המרחב של ישראל באופן שיאפשר השגת המטרות של החברה הישראלית על מרכיביה השונים ומימוש ערכיה כמדינה יהודית, כחברה קולטת עלייה וכמדינה דמוקרטית.
- ב. פיתוח המרחב של ישראל באופן שיאפשר צמיחה כלכלית מירבית תוך הבטחה של הוגנות חברתית וחתימה לאיכות חיים ואיכות סביבה.

מטרות התכנית

הארגון המרחבי הכולל

גיבוש הפיתוח היישובי של ישראל במספר קטן של מרחבים מעוררים מוגדרים ותוך יצירת חייצים פתוחים ביניהם. פיתוח מערכת של שטחים פתוחים ושלד תשתית תחבורה כמסגרת ראשית לעיצוב המרחב של ישראל.

פריסה מאוזנת של האוכלוסייה בין חלקי המדינה השונים, תוך הדגשת הפיתוח המירבי של הנגב ופיתוח מאוזן של הגליל.

פיתוחה וחיזוקה של ירושלים כבירת ישראל.

מענה לצורכי הפיתוח

יצירת היצע תכנון ומערכת כללים והוראות אשר יאפשרו מלאי תכנוני מספיק ומגוון למגורים בהתאמה עם הצרכים, היכולות והמאויים של האוכלוסייה ומהירות תגובה גבוהה לצורכי השוק המשתנים.

יצירת היצע תכנון ומערכת כללים והוראות אשר יאפשרו היצע שטחים מספיקים ויעילים לצורכי תעסוקה, תשתיות, שירותים ושעות פנאי.

הגדלת רמת הנגישות של מערכות התחבורה הלאומיות תוך מתן עדיפות לתחבורה הציבורית.

חתירה להוגנות ומענה לצורכי קבוצות האוכלוסייה השונות

מתן מענה תכנוני לצרכים ולמאויים של קבוצות האוכלוסייה השונות בתשומת לב לקבוצות הראויות להתייחסות מיוחדת.

פיתוח גישות תכנוניות חדשות לאוכלוסייה הערבית בישראל אשר יאפשרו הקטנת הפערים בינה לבין האוכלוסייה היהודית ואשר יתנו מענה מרחבי יעיל לתהליכי השינוי הכלכלי, חברתי והתרבותי העוברים עליה.

כושר תחרות ושילוב במרחב

תכנון המרחב של ישראל כדי להגדיל את כושר התחרות של ישראל בכלכלה העולמית.

תכנון המרחב של ישראל תוך מודעות וזיקה בכל תחומי המגע בין האוכלוסיות ובין השטחים מעבר לגבולות הסטטוטוריים של תמ"א 35. פיתוח הממשק התכנוני בין מדינת ישראל ובין הישות הפלשתינאית ומדינות ערב בתחומי התעסוקה, התשתיות ומערכת הדרכים, איכות הסביבה ועוד.

מילוי הצרכים הקרקעיים וצורכי הבטיחות והנגישות של מערכת הביטחון בישראל וזאת בראייה משולבת של מכלול מטרות התכנון.

טיפוח נכסי ערך

הבטחה ופיתוח של נכסי הערך המרחביים החשובים של ישראל: השטחים הפתוחים, ערכי טבע ונוף, נכסי ערך עירוניים, כפריים וחקלאיים ומורשת היסטורית.

הבטחת מירב השטחים הפתוחים לשמירת הטבע והנוף ולמילוי צורכי האוכלוסייה לשטחים פתוחים.

חיזוק הערים ושיפור איכות החיים העירונית. עידוד תהליכי התחדשות ופיתוח שיטות לציפוף ובינוי מחודש של אזורים עירוניים.

טיפוח מרחב כפרי-חקלאי כמרקם מאוזן של מגורים, ייצור חקלאי, כערך נופי סביבתי וכחלק ממורשת ההתיישבות בארץ.

שמירה על איכות הסביבה

שיפור נמשך באיכות הסביבה בישראל וסביבותיה ומתן מענה מרחבי וכלכלי לטיפול בכל סוגי הזיהום הסביבתי ברמה הלאומית, האזורית, והמקומית.

הפנמת עקרונות של פיתוח בר-קיימא בתהליכי התכנון והביצוע.

השלטון המקומי, הליכי התכנון ושיתוף הציבור

יצירת תיאום טוב יותר בין מבנה השלטון המקומי ובין המסגרות המרחביות של התכנון בישראל, זאת כדי לייעל את השירותים הניתנים לאוכלוסייה וכדי ליישם את עיקרון שיתוף הציבור בניהול אורח חייו.

פיתוח וקידום מערכות מידע משולבות ומתואמות וגיבוש הוראות וכללים אשר יהיו שקופים וברורים לציבור ויעילים מבחינת השגת יעדי התכנון, הבטחת גמישות תכנונית, הקטנת משך הליכי התכנון ושיתוף הציבור בהליכי התכנון.

3. עקרונות התכנית

3. עקרונות התכנית

אריה שחר, שמאי אסיף

תפיסה מרחבית ראשית

אוכלוסיית ישראל לשנת 2020 חזויה להיות כ- 8.8 מיליון נפש. מדינת ישראל מחוייבת לבנות מגורים, מקומות תעסוקה ומערכות תשתית לאוכלוסיה זו ולהבטיח שטחים פתוחים ואזורי נופש לרווחת האוכלוסיה, תוך שמירה מירבית על ערכי הנוף והסביבה.

התכנית מאפשרת יצירת מלאי תכנוני מספיק בכמותו ובזמינותו לרמה של כ- 50,000 דירות לשנה. כמות זו של יחידות דיור תוכל לענות על הביקושים לדיור של העולים לישראל, של משקי הבית החדשים ושל משפרי רווחת הדיור. מבחינת היקפי הבינוי, מדובר בתוספת של כ- 175 מיליון מ"ר של שטחי בניה חדשים למגורים אשר יתווספו ל- 150 מיליון מ"ר שהיו בנויים בשנת 1995. מבחינת צריכת הקרקע, מימושה של תמ"א 35 יאפשר להגדיל את הביקושים לקרקע להיקף של כ- 600 ק"מ, מעבר ל- 1200 קמ"ר המבונים ב- 1995.

לעומת הביקוש הגדול לתוספת שטחים מבונים ניצבת במלוא חומרתה תופעת הצטמצמות ההיצע הקרקעי, פרי הבניה בצפיפויות נמוכות המפוצלת במספר רב של ישובים קטנים. צורת הבינוי הפרברית, המאפיינת חלק משמעותי של הבניה החדשה בישראל, נוגסת במלאי השטחים הפתוחים ופוגעת ישירות בכושר הקיום וההשרדות של המרכזים העירוניים הקיימים. המשך הבניה בצפיפויות נמוכות וההתארגנות המרחבית במספר רב של ישובים קטנים תקטין מאד את אפשרות השימוש בתחבורה ציבורית לכל צורותיה ותגביר את מגמות ההיבדלות והקיטוב המרחבי של קבוצות אוכלוסיה ברמות שונות של החברה הישראלית. מגמות הפרבור המפוצל עלולות אף לקבל חיזוק בשנים הבאות בהעדר בקרה תכנונית שיטתית.

המתח המתמיד בין מתן מענה יעיל ומספק לביקושים הגדולים לבניה למגורים ולתעסוקה ובין החשש ההולך ומחמיר של פגיעה בלתי חוזרת בשטחים הפתוחים ובמשאבי הנוף והטבע מוליך להגדרת התפיסה המרחבית הראשית של תמ"א 35 :

איתור ברור של אזורים שבתחומם ניתן לאפשר בינוי ופיתוח עתידי, תוך שמירה קפדנית על שטחים פתוחים ועל ערכי נוף טבע ותרבות בתוכם.

עקרון בסיסי זה בא לידי ביטוי בתמ"א 35 בחלוקה הראשית של שטח מדינת ישראל לששה טיפוסים ראשיים של מרקמים - חלקם מרקמים **מאפשרי פיתוח** וחלקם מרקמים **מוטי-שימור**. הוראות תמ"א 35 מגדירות בפרוט את כללי המשחק אשר מאפשרים ומעודדים את תהליך הפיתוח במרקמי הפיתוח ולעומת זאת מגבילים ומצמצמים את היקף הפיתוח במרקמי השימור.

כדי לאפשר את האבחנה הבסיסית בין איזורים מוטי-פיתוח לבין איזורים מוטי-שימור נדרשה תמ"א 35 לפתח שפת תכנון חדשה המבוססת על אבחנה בין "מרקמים" (Textures) (פרוט בפרק 5). המרקמים הם איזורי תכנון מתוחמים הכוללים בתוכם מספר יעודי קרקע. כל מרקם כולל בתוכו שטחים מבונים למגורים ולתעסוקה, שטחים פתוחים ומערכות תשתית. המרקמים שונים זה מזה ביחסים הכמותיים והמרחביים בין שימושי ויעודי הקרקע, ברמות הפיתוח והשימור שבתוכם ובכללים המסדירים ומכוונים יחסים אלה בתוכם.

תשריט והוראות תמ"א 35 מחלקים את שטח המדינה בין ששה טיפוזי מרקמים:

מרקם עירוני מגובש, מרקם עירוני מפוצל, מרקם כפרי, מרקם שמור משולב, מרקם שמור ארצי ומרקם חופי. לכל מרקם שורה של הוראות סטטוטוריות לגבי: גודל ישוב מקסימלי, (למעט במרקמים העירוניים) שיעור הרחבה של ישובים כפריים, צפיפות מינימום ממוצעת לפיתוח, שיעור שטחים פתוחים בין-ישוביים, אזורי תעסוקה, תכליות תיירות, תכליות ושימושים בשטחים הבין-ישוביים. הוראות אלה הן היוצרות אבחנה ברורה בין המרקמים.

גבולות המרקמים העירוניים (המגובש והמפוצל) המסומנים בתשריט מהווים "קווים אדומים", התוחמים את התפתחות הרצפים העירוניים הגדולים בישראל. הגבולות הותוו כך שהמרקמים העירוניים יכילו את מלוא הביקושים לקרקע החזויים בטווח התכנון ואף מעבר לכך, בעוד השטחים הפתוחים בעלי הערך יוותרו מחוצה להם. ע"י שמירה קפדנית על גבולות המרקמים תמנע גלישה של שטחים מבונים אל תוך השטחים הפתוחים, ותאפשר שמירה על מערכת השטחים הפתוחים לכל סוגיה ומרכיביה.

שפת המרקמים מתאימה, להערכת צוות התכנון, יותר מהשפה המקובלת של יעודי קרקע לתכנית ארוכת טווח ברמה הארצית, בכך שהיא מאפשרת להגדיר היטב את המגבלות ומשאירה מרווחי גמישות ללא שרטוט גבולות פיתוח לישוב בודד וללא קביעה של יעדי אוכלוסיה לכל ישוב בנפרד. תמ"א 35 משאירה מרווח חיפוש נרחב בתחומי המרקם ובלבד שיישמרו כללי התכנון העיקריים כגון: מיצוי עתודות בתחום הבנוי, פיתוח בהמשך רצוף וצפיפות מינימום. היקף השטחים שסומנו בתשריט עבור כל אחד מהמרקמים נקבע עפ"י ניתוח שיטתי של ערכי הנוף, של הביקושים הצפויים בכל נפה ושל הנחות לגבי אפשרויות המימוש, כל זאת תוך שמירת מקדמי גמישות סבירים (פירוט בפרק 5).

המרקמים העירוניים מהווים, עפ"י תמ"א 35 כ - 12% משטח המדינה בעוד שהמרקמים השמורים והמרקם הכפרי תופסים כ - 88% משטח המדינה. בשטח המצומצם של המרקמים העירוניים מתגוררים כיום כ - 90% מאוכלוסיית ישראל. מבחנה של תמ"א 35 יהיה ביכולתה לשמור על ריכוז האוכלוסיה הגבוה בתוך תחומי המרקמים העירוניים ואף להגדיל אותו במידת מה עד 2020. זאת, כמובן, בניגוד למגמות הפרבור הקיימות.

תמ"א 35 מכוונת את רוב רובו של הפיתוח הצפוי לדור הבא אל עבר המרקמים העירוניים, בעיקר אל המרקם העירוני המגובש. לפי אומדני הביקוש לשטח מפותח בשנת 2020 יש צורך להוסיף כ- 600 קמ"ר עד שנת 2020 בנוסף ל- 1,200 קמ"ר שהוא השטח המפותח כיום. מתוך תוספת זו, כ- 73% מיועדים למרקם העירוני המגובש וכ- 11% יפותחו במרקם העירוני המפוצל. כ- 84% מתוספת השטח המבונה לשנת 2020 תהיה, איפוא, במסגרת המרקמים העירוניים. וזהו נדבך נוסף בתפיסה המרחבית הראשית של תמ"א 35 : **הפיתוח העיתי של ישראל יהיה בעל אופי עירוני מובהק. הוא יתאפיין בגיבוש של גושים עירוניים גדולים, בבניה בצפיפויות בינוניות עד גבוהות ובחיזוק משמעותי של אורח החיים העירוני.**

הקבצת רוב הפיתוח של השטח המבונה לתוך 12% משטחה של ישראל יאפשר מיקוד וצמצום של אזורי הקונפליקט בין מגמות הפיתוח והשימור ויאפשר בקרה יעילה על גידול השטח המבונה. למטרה זו נקבעו הוראות מפורטות המבטיחות פיתוח הדרגתי ואיכותי של המרקמים העירוניים, שמירת רזרבות מספיקות לשנים רבות ושילוב שטחים פתוחים גדולים במסגרת המרקמים העירוניים. הוראות אלה עוסקות בנושאים הבאים :

- הבטחת ניצול יעיל של הקרקע העירונית (בניה בצפיפות סף, התניית פיתוח חדש במיצוי השטח המבונה הקיים ותימרוץ פעולות לחידוש עירוני בקנה מידה גדול).
- הקטנה למינימום של תופעת הפיצול של הבניה העירונית על ידי הבטחה של הרחבת השטח המבונה בהמשך רציף לקיים.
- קביעת היקף מחייב של שטחים פתוחים בין-ישוביים שיש לשמר בתוך תחום המרקם העירוני וזאת לצורכי פנאי ונופש, חקלאות, נוף וטבע ובמידת הצורך השארת רזרבה נוספת לתקופה שמעבר ל- 2020.

שמירת הקומפקטיות של הפיתוח העירוני תושג על ידי קביעת לוח קדימויות בתהליך הפיתוח והבינוי המציג את שלבי הפיתוח העירוני לאורך כל תקופת הזמן שבין אישור התכנית לבין שנת 2020. בשלב ראשון יוגבל הפיתוח העירוני למסגרות שנקבעו בתכניות המתאר המחוזיות העדכניות. ככלל תחול הוראה זו על הפיתוח העירוני עד לשנת 2010. במקביל להחלתה של הוראה זו יערך מסמך רקע מרקמי ובהמשך תכנית מחוזית חלקית לאזורי התכנון מטיפוס "מרקם עירוני".

התכניות המרקמיות יעצבו את המשך הפיתוח של הבניה העירונית הרציפה, במקרה של מיצוי עתודות הקרקע הקיימות בתכניות המחוזיות ובמקרה של הופעתם של קשיים בלתי פתירים במימושן.

הגדרת תחומי המרקמים העירוניים והטלת מגבלות משמעותיות על פיתוח עירוני במסגרת המרקמים השמורים והמרקם הכפרי מכוונים את היוזמות לבניה לתחומי המרקם העירוני.

השלביות בפיתוח השטח המבונה בתוך המרקמים העירוניים והשמירה על היקף מוגדר של שטחים פתוחים בתוכם יגדילו את הדחף לפיתוח מחודש של השטח המבונה הקיים. שיטת המרקמים העירוניים עשויה להיות גורם חשוב אשר ימריץ את תהליכי השיקום העירוני או בשיטה של פינוי-בינוי או בשיטה של חידוש ועיבוי משמעותי. תמ"א 35 רואה בתהליכי החידוש העירוני, לכל צורותיהם, אמצעי עיקרי להגדלת מלאי הדיור ללא גלישה משמעותית לעבר שטחים פתוחים. בכך הופך החידוש העירוני לאחד האמצעים העיקריים לפתרון הקונפליקט הבסיסי שבין פיתוח לשימור (פירוט בפרק 7.4 בנושא החידוש העירוני).

תכנון שמושי קרקע רב תפקודי: התכנון המסורתי התבסס על הפרדה מירבית של שמושי הקרקע השונים. בעיקר נכון הדבר כלפי ההפרדה החדה בין שמושי קרקע למגורים ושמושי קרקע לתעסוקה. הפרדה זו היתה הכרחית בחברה תעשיתית בה רוב רובה של התעסוקה היה במפעלי תעשייה אשר הפרדתם הברורה מאזורי המגורים היתה תנאי הכרחי לשמירת בריאות הציבור ואורח חייו התקין. תמ"א 35 הינה תוכנית לחברה פוסט-תעשיתית בה "ענפי הצמיחה" העיקריים של המשק יהיו תעשיות עתירות ידע ושירותים עיסקיים למיניהם. ענפים אלה מתאפיינים בפגיעה מינימלית בלבד באיכות הסביבה והחיים העירוניים. משקלם ההולך וגדל של ענפים אלה בערים הישראליות מאפשר לתמ"א 35 להגדיר עקרון תכנוני ראשי של **יצירת מרקמים עירוניים רב-תפקודיים**. משמעות עקרון זה היא ערוב מבוקר של שימושים שונים למגורים, תעסוקה, מסחר, בילוי שעות פנאי במסגרת המרקם העירוני. מסיבה זו תשריט המרקמים אינו מציג בהכרח את כל שטחי התעסוקה המקומיים כאזורים נפרדים בתחומי המרקמים העירוניים.

אזורי תעסוקה נפרדים מוגדרים בתמ"א 35 רק לגבי אלה אשר ממלאים תפקיד כלל-ארצי או אזורי. אזורי תעסוקה אלה יוגדרו כ"פארקי תעסוקה" וישולבו במרחב המטרופוליני שיוגדר כ"מקווה תעסוקה" (פרוט בפרק 7.2). אזורי התעסוקה הנפרדים יצטרכו לעמוד בשורה של תנאים תכנוניים כגון: גודל מינימלי, הפרשות גדולות לשטחים ציבוריים, רמת עיצוב ארכיטקטוני גבוהה, מערך שירותים תומך לפעילות היצרנית ועוד. תמ"א 35 מתנה את הקמת אזורי תעסוקה נפרדים בעלי מימדים גדולים רק כאשר יתקיים שיתוף פעולה בין רשויות מקומיות ובין מועצות אזוריות ליצירה והפעלה של אזורי תעסוקה אלה.

התכנון המרחבי ומערכות התחבורה הראשיות

תכנון רשת התחבורה הארצית, הכבישים המהירים ומסילות הברזל התגבש במשך השנים האחרונות למערך מוגדר היטב, בעל מבנה היררכי מסודר אשר, אם ימומש, יהיה מסוגל לענות היטב לצורכי התחבורה בישראל בדור הבא (תמ"א 3 ותמ"א 23). תמ"א 35 קבעה לעצמה כעקרון תכנוני ראשי את הקליטה וההטמעה של רשתות הדרכים ורשתות ההסעה ההמונית ואת בניית מערך המרקמים העירוניים והאזוריים המטרופוליניים בהתאמה מלאה למערכת התחבורה הקיימת והמתוכננת.

תרומתה של תמ"א 35 בתחום התחבורה היא בשני מישורים:

קביעה מפורטת של סדרי העדיפויות בביצוע תוכניות לתחבורה. תכנית הפיתוח של תמ"א 35 קובעת עדיפות גבוהה לבנייה של מערכות רכבת הפרברים וליצירת קשר בין-מטרופוליני יעיל ומהיר. במקביל ממליצה תמ"א 35 על השלמת כביש מס' 6 לכל אורכו וזאת כדי לאפשר קשר מהיר בין אזורי השוליים בדרום ובצפון אל מרכז הארץ, בעיקר יצירת חיבור מהיר בין מטרופולין באר שבע ומטרופולין חיפה עם מטרופולין תל אביב. תכנית פיתוח התחבורה שמה דגש בהגדלת הנגישות אל מרכזי המטרופולינים וזאת ע"י שילוב טכנולוגיות תחבורתיות שונות במרכזי המטרופולינים ופיתוח ויישום של תקני חניה חדשים (מעבר הדרגתי מתקני מינימום לתקני מכסימום). תמ"א 35 ממליצה על השלמת קטעים חסרים ברשת הדרכים ומיחלופ ושרדוג רמת הכבישים בעלי עומס תנועה גבוה נוכחי וחזוי.

תמ"א 35, במסגרת פיתוח עקרונות התכנון למרקמים העירוניים ולאזורים המטרופוליניים, מכוונת את הבינוי העירוני כך שהוא יהיה מותאם ומקושר למערכות התחבורה, בעיקר התחבורה הציבורית. תמ"א 35 מנחה את עורכי התכניות המקומיות והמחוזיות לרכז את הבינוי העירוני של מגורים ותעסוקה בסמיכות ובזיקה ישירה אל צירי התחבורה הציבורית. נקודות השיא במערך החדש של הצפיפות העירונית יהיו בתחנות ראשיות של מערכות הסעה המונית ובנקודות המעבר שבין מערכות תחבורה שונות. אזורי התעסוקה הנפרדים יאותרו אף הם בצמידות למערכות הסעה המונית. עצם פיתוחם יהיה מותנה בתחבורה ציבורית זמינה או מתוכננת לביצוע. לבסוף, תמ"א 35 מנחה את עורכי התכניות המקומיות להציע פתרונות ניידות מגוונים וזאת באמצעות מערכות מפותחות של שבילים לרוכבי אופניים ולהולכי רגל וליצירת מערכים משולבים ומתוזמנים של המשתמשים בתחבורה ציבורית.

עקרונות הארגון המרחבי

הארגון המרחבי של תמ"א 35 מבוסס על שני עקרונות ראשיים:

- **עקרון ה"פיזור המרוכז"** אשר פותח בתוכנית ישראל 2020. לפי עקרון זה תאורגן תפרוסת האוכלוסיה בשיטה של פיזור ברמה הלאומית וריכוז ברמה האזורית. זהו שינוי משמעותי ביותר למדיניות המסורתית של "פיזור האוכלוסיה" אשר שאפה לפיזור האוכלוסיה ברמה הלאומית והאזורית כאחד. עקרון הפיזור המרוכז בא לידי ביטוי בפרוגרמת האוכלוסיה של תמ"א 35 המבטאת כמותית את היעד הלאומי של פיתוח מואץ למחוז הדרום, פיתוח מבוקר של מחוז הצפון, האטה בגידול מחוז המרכז, חיזוק ירושלים והתחדשות משמעותית של גלעיני המטרופולינים במחוזות תל אביב וחיפה.
עקרון הפיזור המרוכז ברמה האזורית משמעותו המרחבית היא בינוי ופיתוח עירוני בצמוד לבניה עירונית נוכחית, יצירת גושים עירוניים גדולים תוך ניצול מירבי של הקרקע במרקמים העירוניים ומאמץ למניעת הפיצול של הפיתוח האורבני במספר רב של ישובים קטנים. מרכיב הריכוז האזורי של הפיזור המרוכז הוא האחראי לגישה הבסיסית של תמ"א 35 למנוע הקמת ישובים חדשים ולחזק ככל האפשר את הישובים העירוניים הקיימים.
- **עקרון המבנה המטרופוליני** של מערכת הישובים בישראל. עקרון זה פותח לראשונה בתמ"א 31 והורחב בהיקפו ב"ישראל 2020" תחת הכותרת של "מרחבים מעוררים". לפי עקרון זה מאורגנים מרבית הישובים העירוניים בישראל ורוב רובם של אזורי התעסוקה במסגרות מטרופוליניות. בישראל של סוף שנות ה-90 מצויים 4 אזורים מטרופוליניים, כל אחד בשלב התפתחות שונה במסלול הצמיחה המטרופולינית: מטרופולין תל אביב הוא בשלב ההתפתחות הבוגר ביותר, המטרופולינים של חיפה וירושלים נמצאים בשלב התפתחות בינוני ואילו מטרופולין באר שבע נמצא בשלבי התפתחות ראשוניים. עקרונות התכנון של כל מטרופולין יהיו תואמים את שלב ההתפתחות שבו הוא נמצא. התכנון המפורט של האזורים המטרופוליניים נגזר מתכניות אב מטרופוליניות אשר גובשו לאחרונה ומהתפיסה המרחבית הראשית של תמ"א 35.
- כל אחד מהאזורים המטרופולינים מהווה "מקווה תעסוקה" בעל עצמאות תעסוקתית גבוהה יחסית. לכן הנגישות הפנימית של האזורים המטרופוליניים המאפשרת חיבור נוח בין אזורי המגורים ואזורי התעסוקה ובין המרכז הראשי ומרכזי המשנה של המטרופולין - היא בעלת חשיבות מכרעת בתפקודו הכלכלי ובפעילותו היום-יומית של המטרופולין על תושביו ועסקיו הרבים.

המשותף לכל 4 המטרופולינים בישראל הוא המבנה של "גלעין ושוליים", כאשר גלעין המטרופולין הוא העיר המרכזית שלו ושולי המטרופולין הם מספר טבעות בעלות אינטנסיביות בינוי הולכת ופוחתת מהמרכז לשוליים. עקרונות התכנון של האזורים המטרופוליניים שונים מהותית עבור הגלעין ושולי המטרופולין. ארבעת האזורים המטרופוליניים מוגדרים בפירוט בתמ"א 35. כל אחד מהם מורכב מצירוף של מרקמים עירוניים המיועדים לחזק את הדפנות החיצוניות של כל מטרופולין ובכך לחדד ולהדגיש את האבחנה בין תחום עירוני מגובש וצפוף ובין השטחים הפתוחים השמורים המגיעים עד המסגרת החיצונית של המטרופולין. מדיניות חיזוק הדופן החיצונית של המטרופולין באה למנוע את הגלישה של שולי המטרופולין אל תוך השטחים הפתוחים ולחזק את האבחנה בין נוף עירוני ונוף כפרי.

ארבעת המטרופולינים כוללים את רוב רובה של האוכלוסיה הישראלית ושל הכלכלה הישראלית. תכנונם היעיל הוא תנאי הכרחי לשמירת הרווחה ואיכות החיים של החברה הישראלית. תפעולם המשוכלל הוא תנאי הכרחי להמשך הצמיחה והגידול של המשק הישראלי. בפיתוח התכניות המטרופוליניות, מציע התכנון המרחבי פתרונות מתאימים להתמחויות הראשיות של המטרופולינים: מטרופולין תל אביב ימשיך להתמחות בשני הענפים המובילים בכלכלה הישראלית: ענף השירותים העסקיים (בעיקר המערכת הפיננסית וענף התעשיות עתירות הידע). כמו כן ימשיך מטרופולין תל אביב לשמש כמרכז התרבותי לישראל כולה. מטרופולין ירושלים יתמחה בענפי פעילות של שירותים ציבוריים ושל מרכזי לימוד, מחקר, השכלה וידע. בגלל החשיבות הרוחנית של ירושלים ימשיך האזור המטרופוליני להיות מוקד תיירות לאומית ובינלאומית בהיקפים גדולים. מטרופולין חיפה ימשיך להתמחות בפעילות תעשיתית מסורתית אך יגדיל התמחותו והסבתו ההדרגתית למוביל בתחום תעשיות עתירות ידע וטכנולוגיה. מעמד מטרופולין חיפה כעיר הראשה של הצפון יאפשר חיזוק התפקודים המינהליים והשירותים למיניהם לאוכלוסית הצפון כולו. עם זאת, תבלוט התמחותם של גוש כרמיאל כבירת הגליל העליון וגוש נצרת בגליל התחתון עם דגש על העיר נצרת כבירת האוכלוסייה הערבית בגליל. מטרופולין באר שבע יתמחה בפיתוח תעשיתי מגוון, בתפקודים עתירי שטח ובניצול היתרונות והערכים של מרחב עירוני מפותח באזור מדברי המוקף בשטחים פתוחים גדולים לשימור ולנופש.

המטרופולינים הישראליים, בדומה למטרופולינים בעולם, מתאפיינים בגלעין ההולך ומתנוון, אוכלוסיתו מזדקנת ונהיית עניה יותר. עם השקיעה של המרכזים המטרופוליניים מבחינת המגורים, עלולים מרכזי המטרופולינים לאבד גם את כוחם כלב הכלכלי הפועם של הכלכלה הלאומית והאזורית. תמ"א 35 רואה בחיזוק מרכזי המטרופולינים את אחד מעקרונות התכנון הראשיים ומציעה שורה ארוכה של צעדים המיועדים לשקם (פירוט פרק 7.4). יישומם של צעדים אלה חיוני לשמירת המעמד הכלכלי של המטרופולינים, לשיפור רמת השירותים ואיכות החיים העירונית, לחיזוק רמת האינטראקציה בין קבוצות אוכלוסיה שונות ולהקטנת הקיטוב ביניהן.

מדיניות התכנון העירוני של תמ"א 35 רואה בפיתוח וטיפול איכות החיים העירונית ערך תרבותי מרכזי של ישראל לשנות ה-2000. לכן יופנו עיקר מאמצי התכנון והביצוע לפיתוח ובינוי מושכל של העיר הישראלית העתידית והעלאת איכות החיים העירונית בתוכה.

עקרונות התכנון המרחבי לפיתוח הנגב, הגליל וירושלים

פרוגרמת האוכלוסיה של תמ"א 35 הוכנה על סמך המקורות הבאים:

- עקרון ה"פיזור המרוכז" - פיזור ברמה הלאומית וריכוז ברמה האזורית.
- יעדי אוכלוסיה בתכניות ארציות, מטרופוליניות ומחוזיות קיימות.
- תפיסות נורמטיביות הבאות לממש את יעדי תמ"א 35.

פרוגרמת האוכלוסיה מבטאת כמותית את היעד של חיזוק הנגב, הגליל וירושלים ושל האטה בגידול מחוז המרכז.

ריכוז אזורים עירוניים (מגובשים ומפוצלים) נרחבים בתוך המרחבים המטרופוליניים של הצפון, הדרום וירושלים בא לעודד את הצמיחה העירונית בנגב, בגליל ובירושלים במקביל לאמצעים הסטטוטוריים, ממליצה תמ"א 35 על שורה ארוכה של אמצעי מדיניות בתחום הכלכלי, החברתי והארגוני-מוניציפלי, אשר מיועדים כולם לעודד את הפיתוח והצמיחה של אזורי הנגב, הגליל וירושלים (פירוט בפרק 7.2). באופן תמציתי ניתן לומר שתמ"א 35 מציעה מדיניות חדשה בנושא פיתוח אזורי השוליים המיועדת להחליף את המדיניות המסורתית המופעלת כבר שנים רבות במדינת ישראל. ולראותם כאזורים בעלי פוטנציאל ומשאבים לאומי ולא כאזורים של נטל כלכלי וחברתי על המשק והחברה בישראל. משאב עיקרי שאינו מנוצל דיו באזורי השוליים הוא המשאב האנושי. לכן מדגישה תמ"א 35 את ההכרח של השקעה מירבית בפיתוח הון אנושי, בהעלאת רמת החינוך באזורים אלה, ביצירת מוקדי מצוינות במוסדות להשכלה גבוהה הפועלים באזורים אלה ובשילובם הפיסי והתפקודי עם התעשיות עתירות הידע אשר מתפתחים באזורי השוליים. לפי תכנית הפיתוח הכלכלי (כרך ג' פרק 1) תסייע ההשקעה הציבורית בהון אנושי ובפיתוח מערכות תשתית ותקשורת חדישות באזורי השוליים לצמיחה הכוללת של המשק הלאומי. כתנאי הכרחי למימוש התפיסה החדשה רואה תמ"א 35 את צמצום התמריצים לעידוד השקעות הון והעברתם לפיתוח הון אנושי ופיתוח מערכות תשתית ותקשורת חדישות. יש להדגיש שגישות חדשות אלו יושמו בשנים האחרונות בהצלחה רבה במדינות אירופה המערבית והן מתאימות מאוד, על פי בדיקת הצוות הכלכלי של תמ"א 35 לקצבי הפיתוח והבסיס הכלכלי המוצק של ישראל.

הארגון המרחבי של השטחים הפתוחים

השטחים הפתוחים והכפריים, העשירים בערכי טבע נוף ומורשת, ראויים על פי תמ"א 35 לשימור, טיפוח ועיצוב ע"י יצירת שלד נוף בהיר ושלם (כרך ג', פרק 7).

- השדרה הירוקה - הציר הנופי הראשי. זהו שטח פתוח וירוק בעל השתרעות כלל ארצית המשמש כעמוד השדרה למערך השטחים הפתוחים וכמסגרת מובילה להגדרת הגושים המובילים של בינוי העירוני. הציר הנופי הראשי כולל בתוכו שמורות טבע, פארקים לאומיים ומכלולים בעלי ערך נוף ותרבותי גבוה. עיקר יתרונו בהבטחת המשכיות ורציפות של שטחים פתוחים וירוקים על פני כל המרחב הלאומי. הציר הנופי הראשי כולל בתוכו ישובים קיימים אשר התפתחותם העתידית וצורת בינויים תוגדר במסגרת עקרונות השימור והטיפוח של השטחים הפתוחים והירוקים.
 - חייצים ירוקים בין-מטרופוליניים. אלו הם שטחים גדולים של מרקמים מסוג שמור-משולב ומרקמים כפריים המפרידים בין ארבעת המטרופולינים הראשיים. באזור מישור החוף, בו השדרה הירוקה נעשית צרה, מעוצבים השטחים הפתוחים לפי "דגם הסולם" וזאת בצורת חייצים של מרקמים כפריים בעלי רוחב משמעותי בכיוון מזרח-מערב לאורך אפיקי הנחלים היוורדים מגב ההר אל הים התיכון. חייצים אלה עשויים להיות גם פנים-מטרופוליניים כאשר הם מפרידים בין הגושים הגדולים של מטרופולין תל אביב. פארק הירקון ופארק האיילון מדגימים מרכיב תכנוני חשוב זה.
 - מרחבים שמורים ארציים באזורים הצפוניים והדרומיים של ישראל. מרחבים אלה מיועדים לשימור של שטחים גדולים למטרות שמירת נוף, טבע ותיור בקנה מידה לאומי ובינלאומי.
- פריסת המרקמים מוטי השימור נעשה על בסיס ניתוח ערכיותם הנופית, הסביבתית וההסטורית ונכללו בו שטחים כפריים וערכי מורשת רבים של קבוצות האוכלוסיה השונות בישראל. בתוכם הודגשו, בנוסף על השמורות ושטחי היעור, מכלולים נופיים מיוחדים המציגים איכויות משולבות של נוף ותרבות הראויים לטיפוח ולשימור (פרוט בפרק 4.2).

תכנית הפיתוח ומעמדה בתמ"א 35

תכנית מתאר במהותה הינה תכנית מווסתת הקובעת את המותר והאסור בתהליכי הבינוי והפיתוח. בתמ"א 35 נעשה מאמץ לכלול בתכנית המתאר מימדי גמישות והכוונה ההופכים אותה גם לתכנית מאפשרת, יוזמת ומעצבת. עצם השימוש בשפת המרקמים, להבדיל מהשימוש המסורתי ביעודי קרקע, מתאים למעשה את הכלים המתאריים לדינאמיות הצפויה אלא תכנית מתאר מכוונת או גמישה, לא תצלח לבדה להשיג את מטרותיה המרחביות. תכנית מרחבית טובה חייבת להיתמך ולהידחף על ידי תהליכים יוזמים בתחומי הכלכלה, החברה, הסביבה והארגון המוניציפלי.

מסיבה זו הוקדש מאמץ ניכר בתמ"א 35 להכנת "תכנית פיתוח". תכנית זו אמנם אינה חלק ממערך ההוראות המחייבות עפ"י חוק התכנון והבנייה וביצוע המלצותיה אינו בידי מוסדות התכנון אך היא תועבר לידי הממשלה ולידי גופים ציבוריים, פירמות ויזמים. תכנית הפיתוח מהווה חלק אינטגרלי מתמ"א 35 משום שרק מימוש המלצותיה יאפשר הגשמה של התכנית כולה. התכנית המרחבית מהווה את נקודת הצומת בו נפגשים יחדיו התהליכים הכלכליים, חברתיים והארגוניים הנסקרים בהרחבה בתכנית הפיתוח (פרק 7 וכרך ג' כולו).

תכנית הפיתוח ערוכה לפי הסקטורים השונים של הכלכלה, החברה והסביבה בישראל: היא פותחת בסקירה תמציתית של תוצאות הרצת המודל המקרו-כלכלי של ישראל לשנת 2020 וממשיכה בפרק שדן באמצעים הכלכליים לפיתוח אזורי הנגב הגליל וירושלים. לאחר מכן מציגה תכנית הפיתוח את עקרי המדיניות החברתית ומדגימה את אמצעי המדיניות הנותנים מענה לקבוצות אוכלוסיה מיוחדות בחברה הישראלית. תכנית הפיתוח מקדישה תשומת לב מיוחדת לרפורמות נדרשות במבנה המוניציפלי של ישראל, תוך מיקוד תשומת הלב לשינויים ההכרחיים במערכת המיסוי בישראל לגבי שטחים לפיתוח שאינם למגורים. תכנית הפיתוח מציעה מדיניות ברורה למערך התשתיות בישראל בעיקר בצורך בשילובם ובשימוש יעיל בקרקע, חסכון באנרגיה ומניעת זיהום ומטרדים. בהמשך מוצגות תוכניות הפיתוח לסקטור התחבורה ולסקטור הכפרי-חקלאי. תכנית הפיתוח מסתיימת בפירוט המדיניות לשמירת איכות הסביבה, לפיתוח בר קיימא ולחידוש העירוני שהם מהנושאים המרכזיים של תמ"א 35.

לסיכום: תכנית הפיתוח היא "תכנית פעולה" (Action Plan) חיונית להשגת המטרות שהוגדרו בתמ"א 35 וכהשלמה הכרחית ליישום תכנית המתאר.

4. דמות הארץ

4. דמות הארץ

מבוא

שמאי אסיף

בתהליך התכנון הרחב נתיב "דמות הארץ" בלימוד ובניתוח של מרכיבי הדמות בעיקר הושם דגש על האוטופיות שבנו את התפיסות החברתיות ואת היחס של תפיסות אלה אל הסובב הפיסי בעידן **שאחרי האוטופיות**.

שלב א' זיהה את **פסיפס הדמויות** המבטא את ההתייחסות הערכית השונה של קבוצות שונות למרכיבי המרחב של ישראל (ולמקומו הרחב יותר בקונטקסט האזורי והגלובלי).

שלב ב' הוקדש, בנתיב זה, לנסיון לזהות את מרכיבי הדמות הרצוייה ולבחון את הכלים של תמ"א 35 בהם ניתן לסייע ביצירתם.

הנסיון להתמודד עם הנושא של דמות הארץ הינו אחד האתגרים הקשים והמורכבים של תמ"א 35. התחושה הכללית היא תחושה של משבר מתמשך הנובע מהפער הגדל והולך בין הצמיחה הכלכלית, הפיתוח הטכנולוגי והעליה ברמת החיים לבין הכרסום המתמשך בדמות הארץ - חברתית, סביבתית ונופית. זוהי דמות שאיננה מצליחה לפתח (או אף לשמר) איכות חיים של מקום שטוב ונעים לחיות בו. המדובר בנוף חברתי רצוף פערים שצץ מחדש, וביתר שאת, בכל פעם שנדמה לרגע שחזרנו אל ההבנה והלכידות וכי יש מוצא לקונפליקטים הרבים הסובבים אותנו.

מדובר, לא פחות, בנוף הפיסי המשקף במידה רבה את הנוף החברתי ואף חוזר ותורם לו. ככל שמתרחבים מעגלי הפיתוח והיכולות ליצור שינוי, נותרים פערים של שממון, הזנחה, ניכור וכרסום נוסף בחיבור **אדם-חברה-מקום**.

ניתן להסביר את הקושי בהתגבשותה של דמות ארץ רצויה בגורמים רבים, ומתוכם בולטים:

1. הפסיפס התרבותי המגוון והכישלון של "אוטופית כור-ההיתוך" שהרחיקה למשך דורות אחדים את הנסיון להתמודד עם הבעיות האמיתיות של החברה.
2. התהליכים הבלתי סדירים של השתלבות החברה בישראל במרחב המזרח תיכוני המצטיינים בתנודות קיצוניות בין ניכור, עוינות ואיום לבין נסיונות לבניית אמון וקידום תהליכי שלום.
3. תהליכים מהירים, יחסית, של הפרטה ודה-רגולציה בטרם גובשו סטנדרטים מספיקים של כללי משחק והתנהגות ושל בהירות ושקיפות דמוקרטיות.
4. ובתחום הפיסי נופי: **המגוון, הריבוי והשונות של תצורות נוף** הסובבות אותנו - שיש בהם איכויות רבות, אך אינם רצופים ושקטים דיים.

5. המציאות המיוחדת הפיסית-נופית-אקלימית של ספר המדבר המגלמת התמודדות קשה ורצופה בין צורכי האנוש ודמות הנוף שהוא מביא איתו, לבין תנאי האקלים והשממה המדברית. ההתמודדות עם הדיכוטומיה של **ציויליזציה ומדבר** טומן בחובו איכויות מיוחדות ויתרונות חשובים, אך קוראת למחויבות ולמודעות ברמה גבוהה.
 6. **הצפיפות** של אוכלוסייה ליחידת קרקע שהיא מהגבוהות בעולם.
 7. **קצב השינוי** בסובב הפיסי (כתוצאה מהגידול המתמיד באוכלוסיה ומהצמיחה והעליה ברמת החיים) שאין לו אח ורע ברוב ארצות העולם.
- בנייתה של "דמות הארץ" הרצויה מוצגת בהמשך בשלושה נדבכים שבאים להשלים זה את זה ולהקרין זה על זה:
- א. **דמות החברה הישראלית** שיש לחזק בה את הגיוון והייחוד התרבותי של קבוצות שונות ובמקביל לבסס בה את השילוב התפקודי בין הקבוצות, ליצירת הלכידות הלאומית על רקע אינטרסים משותפים של צמיחה, איכות וסובלנות.
 - ב. **דמות הנוף הפתוח הטבעי**, החקלאי והכפרי כ"דגל" יוצר הסכמה רחבה, כביטוי למורשות מגוונות וכמקום מפגש.
 - ג. **דמות הנוף העירוני**, הבית וסביבת הפעילות של רוב רובה של החברה, המחייבת יצירה של איכות חיים עירונית שבכוחה להתחרות בלחצי הפרבור המאיימים להרוס את הערים ואת הנוף הפתוח כאחד.
- שלושת הנדבכים שמים דגש על המרחב הצבורי וקוראים לאיזון מחודש בין צורכי הפרט והפירמה ובין צורכי הציבור והמרחב הציבורי שהוזנח במשך שנים רבות. הדגש הוא על איכותם וטיפוחם של השטחים הפתוחים החל מהגנים הלאומיים ושמורות הטבע המטופחות וכלה ברחוב, בשדרה, הטיילת, הכיכר, הגינה הציבורית והקשר ביניהם לבין מוסדות הציבור לרמותיהם.
- העיסוק ב"דמות הארץ" ממלא בתוכנית זו בעת ובעונה אחת שני תפקידים: זהו אמצעי עיקרי לעיצובה ולגיבושה של תמונת העתיד, ובמקביל כלי יישום ראשי שהוא מצרפי וקומוניקטיבי ומאפשר פיתוח של הסכמה ציבורית רחבה סביב התכנית ואמצעי חשוב למימושה.
- התרומה העיקרית של תמ"א 35 היא **גיבוש תמונת עתיד ברורה ומוסכמת** המקטינה את איזורי הקונפליקט ומפנה את עיקר המאמץ לתחומי ההסכמה. זהו ניסיון ליצור מבנה מרחבי ברור וקריא שיחרט בתודעה הציבורית ויהפוך לחלק מדמות הארץ הרצויה בעיני תושביה ומבקריה.

4.1 דמות החברה

שלמה חסון

מבוא

מהי דמות הארץ הרצויה? מה על כלי התכנון של תמ"א 35 לעשות על מנת לממש דמות זו? ניתוח האוטופיות של האתמול בראי ההווה, המוצג בתחילת פרק זה, הוא צעד ראשון בהתמודדות עם שאלות אלה. בחלק השני של הפרק נבחנות המגמות החברתיות, הכלכליות, הפוליטיות והטכנולוגיות המסתמנות בעשרים השנים האחרונות ומציירות דמות אפשרית של הארץ בהנחה של המשך המגמות הקיימות. בחלק השלישי של הפרק, המציג את ההקשר החברתי-תרבותי, מזוהות ומנותחות התפיסות המאוויים והשאיפות של קבוצות תרבות שונות בחברה הישראלית ומתוך כך מתבהר פסיפס הדמויות הרצויות של הארץ כפי שמצטייר בעיני הקבוצות השונות.

בחינת דמות הארץ בעתיד בתוך הקשר היסטורי וחברתי משקפת הכרה בכוחם של תהליכים קיימים ורגישות כלפי שאיפותיהן של קבוצות חברתיות שונות. אולם התכנון אינו בגדר הנצחה של תהליכים קיימים וממילא אינו מסוגל למלא אחר כל מגוון השאיפות של קבוצות התרבות השונות. אין כל טעם בתכנון המנציח דגמים קיימים או מקבע תהליכים המתרחשים בלאו הכי. התכנון גם אינו שליח של קבוצה חברתית מסוימת יהיו האידיאלים שלה אשר יהיו. מהות התכנון, ובכלל זה עיצוב דמות הארץ, הוא באיזון העדין שבין התחשבות במגמות ההיסטוריות אמפטיה כלפי בשאיפות של קבוצות תרבות שונות וראייה תכנונית עתידית המעצימה במשולב שאיפות אלו ונותנת להן בטוי מצרפי.

החלק הרביעי של הפרק מציג את דמות הארץ כתפיסה של רב-שיח בין מגמות היסטוריות, שאיפות תרבותיות קבוצתיות וראייה תכנונית עתידית. במרכז חלק זה עומדת התפיסה כי דמותה החברתית של הארץ תהיה מושתתת על **מגוון תרבותי**, כלומר פסיפס תרבויות שבתוכו מתקיימת התחשבות, סובלנות וכבוד הדדי, **וציביליזציה מודרנית משותפת**. בניגוד לתרבות המושתתת על מסורות ותיקות, נורמות וערכים הקשורים באורח חיים, ציביליזציה מוגדרת על פי הטכנולוגיות, אמצעי הייצור, דרכי התקשורת, הכלים המדעיים ואמצעי הארגון, שהם בעלי אופי אוניברסלי והם שקובעים את רמת הפיתוח של המשק והחברה. בין שני המרכיבים – מגוון תרבותי וציביליזציה משותפת – מתקיימים יחסי מתח והשלמה.

המגוון התרבותי נועד לכבד מסורות ומורשות תרבותיות וכוך לעיתים בהפרדות מרחביות בין קבוצות. ציביליזציה מודרנית משותפת כרוכה בשילוב תפקודי ובהתכנסות מרחבית, והיא יכולה לתרום תרומה משמעותית למשק וללכידות החברתית.

קיימת השפעת גומלין בין דמותה החברתית של הארץ על שני מרכיביה, מגוון תרבותי וציביליזציה מודרנית משותפת, לבין הנוף הפתוח, הכפרי והעירוני ואיכות הסביבה כולה. המגוון התרבותי ניכר בנופים של זיכרון המנציחים את המורשת ההיסטורית, התרבותית והחברתית של הקבוצות השונות. בעידן של הכפר הגלובלי שבו המסרים המקומיים והייחודיים הולכים ומטשטשים, גוברת חשיבותם של השימור והזיכרון הקבוצתי המתגלים בנופים שונים וסביבה מטופחת, מראות מושכים, סביבה נקיה ושקטה החיוניים להמשך קיומה של ציביליזציה מתקדמת. דווקא בעידן של גלובליזציה עולות בחשיבותן התכונות של הסובב ושל השייך. ההון הבינלאומי תר אחר מקומות המבטיחים לא רק תשתיות מפותחות וכוח אדם מקצועי אלא גם איכות חיים וסביבה.

הפתרונות התכנוניים של תמ"א 35 משקפים את פסיפס התרבויות, דבר הבא לידי ביטוי בשמירה על מדרג ומגוון של יישובים ונופים. השילוב התפקודי מתבטא במקומות המפגש הרבים בתחומי הייצור, הצריכה והשירותים: מרכזי תעסוקה משותפים, מרכזי ערים, שטחים פתוחים, מוסדות השכלה גבוהה ומוסדות מחקר וכן בתחבורה הציבורית. המרקמים, שהם מתכונת חדשה של עיר ואזור, הם ביטוי מרחבי מובהק לפסיפס ולשילוב. המרקמים הם חיבור בין אינטרסים וערכים מקומיים לבין שילוב ושיח בין קבוצתי. במסגרת המרקם מתאפשר הביטוי הייחודי של התרבויות השונות ונוצרת המסגרת המלכדת החיונית לשיתוף פעולה מרחבי. שיתוף זה יאפשר יתרונות לגודל ולהתקבצות ויסייע בהשגת צמיחה, רווחה ואיכויות שכל קבוצה ורשות בפני עצמה תתקשה להשיגן. מסגרות העל של שיתוף והפרדה הם ארבעת המרחבים המטרופוליניים. מרחבים אלה מאפשרים קיום של חיים יישוביים-תרבותיים עצמאיים מצד אחד, ולכידות פונקציונלית סביב מרכזי תעסוקה, צריכה ושירותים משותפים מצד שני.

הפתרונות התכנוניים בתחום איכות הסביבה מתבטאים בשדרה ירוקה העוברת לאורך הארץ מצפון לדרום, בחופי ים נגישים, מטופחים ושמורים היטב, בחייצים ירוקים המפרידים בין חלקים מיושבים בצפיפות במרכז הארץ, בנופי מורשת וזיכרון, בטבעות ירוקות סביב יישובים ובהיררכיה של שטחים ירוקים בתוך היישובים ומסביבם.

בתקופה שבה הפכה מדינת ישראל ותושביה לחלק מהכפר הגלובלי, שבה המפה של תמ"א 35 וממקדת את תשומת הלב בארץ ובערכיה. היא מכבדת את המגוון התרבותי המתגלה בדמות היישובים השונים, נופי הזיכרון והאתרים. היא מאפשרת את פיתוחה של ציביליזציה מודרנית המתגלה בדמות ארבעה מרחבים מטרופוליניים, מרקמים התיישבותיים ובהם מרכזים משותפים בתחום הייצור והצריכה, ותשתיות מפותחות והיא מקשרת בין כל אלה על ידי אתנחתאות ירוקות, שדרות וחופי ים מטופחים. בדרך זו מבקשת תמ"א 35 ליצור "פסיפס לאומי" אמיתי החוזר אל תודעת הציבור שכבר הרחיק אל הכפר הגלובלי, ומחפש, אולי, את הדרך "להתחבר מחדש".

האוטופיות של אתמול בראי המציאות

הניסיון להתוות קווים לדמות הארץ העתידית מעלה את המחשבה על הקשר בין תכנון לאוטופיה (לעניין האוטופיות בעיצוב דמות הארץ ראה דוח שלב א' של תמ"א 35). בכל תכנית יש משום ניסיון אוטופי לשרטט תבניות עתידות וליצוק בהן מהערכים ומהאמונות של הציבור והמתכננים. ערכים ואמונות אלה הם בגדר משאלת לב לגבי דמות החברה והסביבה, ויש בהם יותר מיגוונות ותקוות ההווה מאשר חשיפת האמיתות ואי-הוודאויות של המחר. בחינת האוטופיות של האתמול היא רקע טוב לבחינת היחסים בין השאיפות והתקוות של האבות המייסדים לבין התכנון בפועל והמציאות כיום. והיא אף יכולה לסייע להערכת דמות הארץ כפי שמותווית בתמ"א 35.

בשנת החמישים של מדינת ישראל, השנה שבה הוכנה תמ"א 35, ניתן לומר כי על אף הספקנות הרבה בכוחן של האוטופיות, חלקן התגשמו במידה רבה. בישראל, כפי שצפה בנימין זאב הרצל בספרו "אלטנוילנד", כמה חברה מודרנית, עירונית, דמוקרטית וליברלית. אולם חלק מהאוטופיות, ובמיוחד אלה שנוסחו על ידי המחנה הציוני-סוציאליסטי, לא התגשמו. במהלך 50 השנים האחרונות עברה החברה הישראלית תמורות מהותיות, שהיו נסיגה מהאוטופיה של חברת ספר, מלוכדת ושוויונית. גם החזון של המתכננים שיצרו את תכנית האב הראשונה למדינת ישראל בראשית שנות החמישים, המוכרת כ"תכנית שרון" (תכנון פיזי בישראל) התגשמה רק בחלקה. הרשת היישובית הוקמה אמנם על פי קווי המתאר של תכנית שרון, אולם הערים החדשות לא הפכו למרכזים בעלי חיות המשרתים את סביבתם הכפרית. עד היום חלק מהערים משתרכות מאחור בשולי החברה הישראלית, ובשנת החמישים עדיין קיים פער גדול בינם ובין היישובים במרכז הארץ. גם האידיאל שהותווה במגילת העצמאות שהכיל הבטחה כי ממשלת ישראל תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה לא התגשם במלואו, ועדים לכך הפערים הגדולים הקיימים בין יישובים ערביים ליישובים יהודיים ובין קבוצות אוכלוסייה נוספות. במילים אחרות, מול ההישגים של יצירת חברה מודרנית, עירונית, דמוקרטית וליברלית, עומדים דגמים חברתיים-מרחביים נגדיים המערערים על ההישג.

א. **דגם המצוקה**: קיומם של אזורים ומרחבים של מצוקה ואי שוויון היוצרים דגם של מצוקה, ומערערים בעצם קיומם על האידיאל של חברה מפותחת ומתקדמת הדואגת לכלל תושביה.

ב. **מקורות סמכות אלטרנטיביים למערכת הדמוקרטית-ליברלית**: קיומן של תפיסות ערכיות המעמידות מקור סמכות אלטרנטיבי לדמוקרטיה-הליברלית, ולעיתים אף קוראות תגר על שלטון החוק. מקורות אלה התפתחו על רקע דגם המצוקה ובמיוחד על רקע חולשת המערכת הדמוקרטית-ליברלית לאפשר שוויון הזדמנויות, ייחוד תרבותי וכבוד הדדי אגב שילוב תפקודי במערכת הטכנולוגית והכלכלית.

החשיבה על דמות הארץ צריכה להתמודד עם האתגרים שמעמידה המציאות החברתית ולהעמיד פתרונות מרחביים היכולים למתן את הבעיות. באופן מפורט צריכה החשיבה על דמות הארץ להתמודד עם בעיית המצוקה ולאפשר הוגנות מרחבית גבוהה יותר בגישה למשאבים. היא צריכה להכיר ולתת ביטוי מרחבי לרבגוניות התרבותית אגב שמירה על החירות של פרטים וקבוצות לקיים את מורשתם התרבותית. היא צריכה לסייע בפיתוח ציביליזציה מודרנית היוצרת מכנים משותפים משמעותיים בתחום הפיתוח המרחבי והפעילות הכלכלית.

מעבר לבעיות הקונקרטיות צריך העיצוב של דמות הארץ לשרטט דיוקן של החברה והמרחב בטווח של 20-40 השנים הבאות, ולהתייחס במסגרתו לבעיות שתוארו. שרטוט הדיוקן אינו יכול להתנהל בחלל ריק מבחינה היסטורית וחברתית. יש הכרח להכיר ולזהות תמורות ומגמות קיימות ולגלות ערנות, רגישות ואמפתיה לעובדה כי החברה הישראלית אינה חברה מונוליתית. זוהי חברה המורכבת מקבוצות תרבות שונות שלכל אחת תפיסות וערכים משלה לגבי דמות הארץ העתידית, ומן הראוי כי לתפיסות אלה יהיה ביטוי בעיצוב דמות הארץ.

חברה בתהליך מעבר

החברה בישראל מצויה בתהליך מעבר מחברה מגויסת שבמרכזה ערכים קולקטיביים של טובת המדינה והחברה לחברה של שוק חופשי שבמרכזה עומדת רווחת הפרט. המעבר בא לידי ביטוי בתהליכים חברתיים-פוליטיים ובדגמים המרחביים.

תהליכים חברתיים-פוליטיים שהתחוללו בחברה בין שנות ה-60 לשנות ה-90

התהליכים החברתיים שהתחוללו בחברה הישראלית בעשורים האחרונים שינו את דמותה באופן מרחיק לכת. שינויים אלה כללו שורה של מעברים ותמורות המוצגים להלן:

- מעבר מחברה מלוכדת ומגויסת לחברה מפוצלת, אשר אבדה את גורמי הלכידות שבה.
- מעבר מחברה שההתיישבות בספר משמשת בה כמיתוס מלכד לחברה שההתיישבות החדשה בספר משמשת בה כגורם מפצל ומפריד.
- מעבר מחברה המתאפיינת בגלעין מגובש של ערכים קולקטיביים מלכדים (בניין הארץ וגיבוש אומה) לחברה שבה נמוגו הערכים אשר ליכדו בעבר (שנות ה-20 עד שנות ה-50) את המחנה המרכזי הגדול בין האזרחי ובין הפועלי. לצד התאדות הערכים של המרכז בולט העלייה של המערכת הערכית במחנות שבקצוות.
- מעבר מחברה בעלת אוריינטציה קהילתית והתנדבותית לחברה שבמרכזה ערכים של אינדיבידואליזם, חומרנות ורכושנות.

- מעבר מחברה בעלת ערכים של שוויון וערבות הדדית לחברה המתאפיינת באי-שוויון ובקיפוח של מגזרים באוכלוסייה.

מעברים ותמורות אלה, מוצגים לעיתים במונחים של משבר, הנובע מאי-הגשמה של האוטופיות והתכניות של האבות המייסדים. אולם המצב מורכב יותר. המעבר ואי-ההגשמה אפשרו השגת הישגים רבים, שעיקרם:

- מעבר מחברה המטפחת מיתוס תרבותי אחד לחברה רבת-תרבויות.
- מעבר מחברה סמכותנית הנשלטת על ידי מגוון צר של אליטות לחברה דמוקרטית עם מגוון רחב של אליטות.
- מעבר מחברה של משק בסיסי בחקלאות ובתעשייה לחברה המושתתת על תעשייה עתירת ידע ומתקדמת.
- מעבר ממשק המתאפיין במידה גבוהה של מעורבות ממשלתית בכלכלה, בפיתוח ובתכנון למשק של כלכלת שוק שבו הממשלה מקטינה את מעורבותה.

מבחינה כלכלית ומרחבית היו לתמורות אלה השפעות חיוביות ושליליות. מצד אחד נוצר מוקד כלכלי עם שלוחות המאפשר לישראל להתקרב לכלכלות המפותחות במערב אירופה. מצד שני, נוצרו פערים גדולים בין מרכז לשוליים, בין יהודים לערבים, בין חרדים ללא חרדים. המרכז ובמיוחד מחוזות המרכז ותל אביב הם הליבה הכלכלית. יישובי הערבים, יישובי החרדים וכן הערים שהוקמו בשנות ה-50 בשולי הארץ ובקרבת הערים הגדולות וחלק מהשיכונים שהוקמו בשולי הערים הם אזורי המצוקה. מול הליבה של צמיחה כלכלית עומד הספר החדש שהתהווה באזורי יהודה ושומרון שבו בולטת הדומיננטיות האידיאולוגית של הדתיים הלאומיים.

במהלך התהליכים המתוארים עברה החברה הישראלית תהליך ברור של עלייה ברמת החיים והיווצרות רובד רחב של מעמד בינוני. תמורות אלה לוו בהיווצרות תרבות של צריכה המונית, תרבות פנאי, חומרנות ואינדיבידואליזם. בהנחה של המשך המגמות הקיימות ניתן לצפות להמשך התחזקות הערכים של אינדיבידואליזם, חומרנות וצריכה. במקביל תדעך המחויבות לערכים לאומיים ולערכים חברתיים קהילתיים.

האליטות שבעבר נתנו את הטון יפתחו אוריינטציה גלובלית, ישתלבו במערכות בין לאומיות וזיקתם לקהילה הלאומית המקומית תפחת. במצב זה ייתכן כי יתפתחו אידיאולוגיות חדשות שטיבן טרם ברור. כלל לא ברור אם תהיינה אלה אידיאולוגיות מאחות ומגשרות או אידיאולוגיות בדלניות בעלות רקע לאומני, אתני או פונדמנטליסטי שתעמקנה את הפיצול הפנימי. אצל האוכלוסייה הערבית תלך ותעמיק הזהות התרבותית על רקע של קיפוח חברתי ויש חשש לתסיסה גוברת על רקע זה.

התהליכים החברתיים בעתיד בהנחה של המשך המגמות

לאור המעברים שנרשמו בעשורים האחרונים, השאלה הנשאלת היא לאן מועדות פניה של החברה הישראלית בעתיד? דרך אחת להתמודדות עם שאלה זו היא להניח כי המגמות שהסתמנו בעבר ימשיכו להתקיים גם בעתיד. בשפת התכנון מכונה גישה זו בשם "עסקים כרגיל" או "המשך מגמות". כמובן שאין כל הכרח כי המגמות שפעלו בעבר יימשכו גם בעתיד. להפך. הניסיון מראה כי ההיסטוריה מתאפיינת במפנים לא צפויים שבדרך כלל לא ניתן היה לשערם על פי מגמות העבר. אולם מבחינה תכנונית יש טעם רב בשרטוט של המשך מגמות על מנת להעמיד את הציבור וקובעי מדיניות על הסיכויים והסיכונים הגלומים בהמשך המצב הקיים. על סמך בחינה זו ניתן לגבש אסטרטגיות פעולה שתכליתן מזעור הסיכונים והגדלת הסיכויים.

מבנה המשק

המשק הישראלי עובר בשנים האחרונות תהליכים מרחיקי לכת של ליברליזציה, הפרטה ודרגולציה. המגמה המסתמנת היא השתלבות גוברת של המשק במערכת הכלכלית הבינלאומית. ההשתלבות תלווה בהסרת מחסומים לסחר חופשי, בדה-רגולציה של מרבית ענפי המשק ובהפרטה גוברת של השירותים הציבוריים ושל חברות ציבוריות.

קצב הצמיחה הכלכלי

קצב הצמיחה הכלכלי המהיר (גידול התוצר הגולמי המקומי) שאפיין את המשק עד אמצע שנות התשעים הואט במחצית השניה של שנות התשעים. הצפי הוא כי קצב הצמיחה ירד בטווח הקצר בשל חוסר הוודאות המדיני. בתנאים אלה ייעצרו בטווח הקצר ההשקעות הזרות וייתכן אף צמצום בממדי העלייה. אולם בטווח הארוך, עם התקדמות התהליכים המדיניים, הצפי הוא כי הצמיחה עתידה לחזור לממדים גבוהים של כ-4% בממוצע שנתי.

רווחה חברתית

מערכת הרווחה החברתית, כפי שבאה בעבר לידי ביטוי בדאגה לחלוקת ההכנסות וליתר שוויון בנגישות לשירותים ומשאבים נחלשה מאוד בשנים האחרונות.

בד בבד גדלו הפערים החברתיים ואי השוויון בין קבוצות האוכלוסייה. המשך המגמות פירושו היחלשות נוספת של מערכת הרווחה. כתוצאה מכך יגדל אי השוויון בין קבוצות האוכלוסייה מבחינת חלוקת ההכנסה ומבחינת הנגישות, ההנאה והתועלת מהשירותים. בעיקר יפגעו קבוצות חלשות כמו תושבי הפריפריה, יהודים וערבים כאחד, קשישים, משפחות חד הוריות וזוגות צעירים.

היחסים בין השלטון המרכזי לשלטון המקומי

בשני העשורים האחרונים נחלש השלטון המרכזי ונרשמה עלייה בכוחן של הרשויות המקומיות. בהדרגה מסתמן מעבר מדגם היררכי של שליטה מרכזית לדגם שבו הרשויות המקומיות ואיגודים של רשויות ממלאים תפקיד הולך וגדל באספקת השירותים, בתכנון ובפיתוח. הצפי לעתיד הוא כי תהליך זה יימשך ובמהלכו תקטן ההשענות של הרשויות על תקציבים של המדינה, יפותחו אפיקים חדשים לגיוס הון, חלקם באמצעות שותפות עם בעלי הון פרטיים, חלקם באמצעות גיוס הון באמצעות אגרות חוב וחלקם באמצעות שותפויות בין רשויות מקומיות. מפת הרשויות המקומיות תישאר מפוצלת ותתאפיין במאבקים ובחוסר יעילות בכל הקשור לפיתוח ולתכנון.

מבנה ארגוני של המשק

שיתוף הפעולה בין המדינה, ההסתדרות והמעסיקים יימשך אם כי יאבד מכוחו. ביסוד המשך השותפות ברמה הארצית יעמוד הרציונל של צמיחה כלכלית אגב קיום רמה מסוימת של רווחה ושמירה על שקט תעשייתי. לצד השותפות ברמה הארצית תיווצרנה שותפויות ברמה המקומית בין השלטון המקומי, היזמים וארגונים לא ממשלתיים הפועלים בתחום השירותים, הסביבה והקהילה. השותפויות המקומיות כמו השותפות ברמה הארצית יפעלו לקידום הצמיחה ולהבטחת הרווחה של התושבים. השלטונות יהיו מוכנים להגיע להסדרים עם הארגונים המקומיים ובתנאי שאלה יקבלו את הכללים הקיימים וישמרו על השקט התעשייתי.

המערכת התכנונית

היישום של תמ"א 35 ובכלל זה האידאליים המותווים בחלק העוסק בדמות הארץ יושפעו מהמגמות והתהליכים המאפיינים את תחום התכנון בישראל. בסוף שנות התשעים מסתמנות מגמות סותרות בתחום התכנון. מצד אחד קיים תהליך ברור של תחיית התכנון הארצי. לאחר שנות שפל, ניכרת יוזמה רבה בתחום התכנון המסדיר ובשלבי הכנה ואישור מתקדמים מצויות חלק גדול מהתכניות המחוזיות והתכניות לאזורי המטרופולין הראשיים. עצם ההכנה של תמ"א 35, שהיא תכנית ארצית משולבת לטווח ארוך המתייחסת לכלל שימושי הקרקע, היישובים, אזורי התעסוקה, השטחים הפתוחים והירוקים, מערכות התחבורה והתשתית היא צעד משמעותי בקידום התכנון הארצי. מצד שני, קיים כרסום מתמיד מצד משרדי ממשלה, הרשויות המקומיות ויזמים פרטיים בכוחו של התכנון.

אם יימשכו המגמות הקיימות עתידים המוסדות התכנוניים הארציים לאבד במידה מסוימת מכוחם ובמקומם יעלה כוחם של רשויות מקומיות, חברות עירוניות ויזמים פרטיים. במקביל יהיה מעבר מעקרונות על, שבמרכזם ערכים ותפיסות חברתיות וסביבתיות ומעבר לעקרונות מקומיים שבמרכזם שיקולים של השגת מירב רווחים.

גורם נוסף שעתידי להחליש את התכנון המסדיר הוא הפיצול בין מוסדות התכנון. עם זאת, על אף ההחלשות של מוסדות התכנון המרכזיים, עדיין תישאר מידה לא מבוטלת של הסדרה מרחבית.

טכנולוגיה

על רקע כושר הסתגלות והתאמה מהירים לחידושים טכנולוגיים של המשק הישראלי יוסיפו יזמים ישראלים להוביל בתחום הפיתוח של מוצרים ושירותים חדשים בתעשיית המידע. מנתונים כלכליים עולה כי ישראל עברה את קנדה בייזום ובפיתוח של סטארט-אפים שנקלטו בארה"ב, והיא עומדת מיד לאחר ארה"ב בתחום זה. הצפי לעתיד הוא כי המגמה של פיתוח, קליטה ואימוץ של חידושים טכנולוגיים בישראל תימשך. הפיתוח הטכנולוגי יאפשר אוטונומיה גוברת של הפרט ויפחית את תלותו במערכות הציבוריות המרכזיות. הגידול באוטונומיה של הפרט יתבטא בגידול שיטתי בבעלות ובשימוש ברכב פרטי, בגידול מתמשך בשימוש במחשבים. בקרב האוכלוסייה החרדית תאפשר הטכנולוגיה של תקשוב השתתפות גוברת במעגל העבודה במיוחד בקרב נשים. הגברת האוטונומיה של הפרט תתבטא בהגברת הצפיפות בכבישים, בגודש, בניכור ובאטומיזציה. עם זאת הציפייה היא כי הגודש בכבישים לא יגדל בניכור בשל השקעות בתחבורה ציבורית.

מודעות סביבתית

השטח הציבורי הזמין לבילוי ולפנאי ילך ויפחת בשל לחצי פיתוח. התמעטות השטח הפתוח תוליד לעלייה במודעות הסביבתית לערכי טבע, נוף וסביבה ולחשיבותו ולמקומו של ה"פנאי העירוני". בעקבות תהליכים אלה תגדל הנכונות להשקיע בשמירת הסביבה ובתרבות העירונית ותתעצם החקיקה בתחום שימור הטבע ובטיפול הסביבה העירונית.

סיכום המגמות החברתיות

במהלך תהליך המעבר המתואר, המבוסס על המשך המגמות הקיימות, תתפתח בישראל מערכת משקית נאו-ליברלית בעלת אוריינטציה חזקה לשוק הבינלאומי. במערכת זו תיחלש רשת הביטחון החברתית, יגדלו הפערים בין קבוצות אוכלוסייה. מדינת הרווחה לא תיעלם אך היא עתידה לשנות את אופייה ולהפוך ממערכת בעל גישה אוניברסלית למערכת המתנהלת על פי עקרונות פרטיקולריים. הקבוצות הקרובות למוקדי הכוח ייהנו מהטבות חברתיות בתחומי השירותים והשיכון ואילו הקבוצות המרוחקות ממוקדי הכוח יזכו לשירותים ולהטבות מינימליות. בתנאים אלה יגדל הדחף להתארגנות מקומית וסקטוריאלית על מנת להבטיח נתחים מהעונה.

מערכת התכנון המרחבי תיחלש אולם עדיין תהיה לה השפעה מתונה על המתרחש במרחב. במקום מנגנונים היררכיים מסדירים יתפתחו מלמטה מנגנונים מקומיים יוזמים המושתתים על שותפויות בין המגזר הפרטי לציבורי ובין המגזר הוולונטרי לציבורי. העלייה ברמת החיים, השיפורים הטכנולוגיים ועליית השימוש ברכב הפרטי יוליכו להתמעטות השטח הפתוח ובמקביל לעליית המודעות לנושאי איכות הסביבה.

דגמים מרחביים בעתיד בהנחה של המשך המגמות

מה תהיה השפעת התהליכים החברתיים על הדגם המרחבי של האוכלוסייה והיישובים בישראל? במילים אחרות, בהנחה שהמגמות החברתיות המתוארות יתגשמו ולו רק בחלקן, השאלות המתבקשות הן: היכן נגור, עם מי ואיך? בהנחה של המשך המגמות הקיימות עתידים להיווצר הדגמים המרחביים המתוארים להלן.

פיזור מרחבי

הדגם המרחבי שעתיד להיווצר בהנחה של המשך המגמות הקיימות יהיה תוצאה של מאבק קשה בין מגמות סותרות: רגולציה מחד ובחירה חופשית מאידך. הבחירה החופשית תתבטא בתהליכי זחילה עירוניים על פני מרחבים המוגדרים כיום כשטחים ירוקים. היא תקבל תאוצה מהתמורות המתחוללות במגזר הכפרי ובמיוחד מהבנייה בתוך הנחלות של היישובים הכפריים ובסמיכות ליישוב הכפרי. הרגולציה תבוא לידי ביטוי בניסיון להגביל את הזחילה ולהפנות את הבנייה למקומות המיועדים לכך בתוך היישובים או לשולי היישובים. זה מול זה יעמדו שאיפת הפרט לאיכות חיים על ידי מגורים בצפיפות נמוכה בפרבר מול הסדרה תכנונית הפועלת גם היא להגדלת איכות החיים של הכלל. מול השאיפה של הפרט להשיג איכות מגורים בפרבר, יפעל התכנון למניעת התפשטות בלתי מרוסנת שאם תתרחש תגרום לנזקים ולפגיעה חסרת תקנה באיכות החיים של כלל הציבור: הוצאות אדירות על פיתוח מערכות תשתית, הקמת כבישים לצורך שירות הפרט ביישובים קטנים שבהם אמצעי התחבורה המרכזי הוא רכב פרטי, גודש בכניסות למרכזי הערים וכרסום מתמשך של משאבי קרקע וטבע יקרים. במאבק זה בין טובת הפרט לבין טובת הכלל, כלומר בין בחירה חופשית לבין הסדרה, לא תהיה פריצה מוחלטת של הגדרות אך כוחו של התכנון לבלום את מגמות השוק ילך ויקטן. בעקבות המאבק המתמיד בין מנגנוני הרגולציה ותהליכי הבחירה החופשית ייווצר דגם מרחבי מפוזר יותר מזה הקיים, אך בשל התערבות התכנון עדיין לא יהיה זה דגם של פיזור מוחלט. המשך המגמות מאותה על אפשרות של בחירה חופשית בתוך מערכת רגולטיבית המסדירה את הפיזור המרחבי ומתמודדת עם כוחות השוק. ייתכן כי על רקע המשאבים המתכלים ובמיוחד ההתכלות של קרקע זמינה לבנייה, תתפתח בהדרגה הבנה ומידה של הסכמה סביב הצורך המשותף ברגולציה על מנת להבטיח את הבחירה החופשית.

הבדלות מרחבית-חברתית

הדגם המרחבי המפוזר יתאפיין בהבדלות של קבוצות על פי מאפיינים תרבותיים, אתניים, חברתיים וכלכליים. דגם זה ייווצר בשל עיקרון הבחירה החופשית אשר יאפשר לכל קבוצה להתכנס במתחמי מגורים נפרדים.

ההבדלות המרחבית-חברתית תתקיים ברמות גאוגרפיות שונות וברמות שונות של המדרג היישובי. ברמה הארצית היא תתגלה בהפרדות בין-יישובית, ברמה המטרופולינית – בהבדלות בין חלקים של המטרופולין, למשל צפון מול דרום במטרופולין תל-אביב, וברמה המקומית בהבדלות בין שכונות.

הקבוצות המתבדלות יופיעו ברמות שונות של המערכת הגיאוגרפית. כך למשל האוכלוסייה החרדית תתגורר בשכונות נפרדות בתוך ערים בעלות הרכב מגוון, בעיירות נפרדות. תהיה גם אוכלוסייה חרדית שתתגורר בתוך שכונות מעורבות אך תקיים מערכת שירותים נפרדת. בהנחה של המשך מגמות יתגבשו דגמי המגורים הבאים.

מגורי ערבים-יהודים. תמשיך להתקיים הפרדה מרחבית בין יהודים לערבים ובין קבוצות משנה בתוך כל אחת מהקבוצות הראשיות. ההבדלות תלווה במידה גבוהה של אי-שוויון. רק בשוליים יהיו קבוצות שיעברו לערים מעורבות אם כי גם בהן תימשך ההבדלות. ההפרדה המרחבית תוליך למבנה יישובי דואלי יהודי וערבי עם קשרים מועטים בין שתי המערכות. המדיניות המיועדת להשיג רוב יהודי בכל חבלי הארץ תגביר את ההתנגדות של האוכלוסייה הערבית ליישובים החדשים. הפער בין היישובים החדשים לבין היישובים הערבים הותיקים יזין את תחושות הקיפוח. ההפרדה המרחבית בין יהודים לערבים תאופיין בהבדלות חברתית ובאי-שוויון מעמיק בין שתי המערכות. הגידול של היישוב הערבי ימשיך להתנהל באופן בלתי מתוכנן. התוצאה תהיה זחילת הבנייה לשטחים פתוחים, בנייה בלתי מתואמת ומתוכננת ומחסור גובר במוסדות ובשירותים. המשך המגמות עלול לגרום לתסיסה בקרב האוכלוסייה הערבית, לחיזוק הסולידריות הלאומית ולהעלאת תביעות למנהל עצמי.

מגורי חרדים-לא חרדים. תמשיך להתקיים הפרדה מרחבית-תרבותית בין חרדים ללא-חרדים. מגמת ההפרדה תיחלש במידה מסוימת בשל הגידול הניכר באוכלוסייה החרדית. הגידול יתבטא בביקוש גובר שלא ניתן יהיה לספקו באזורים הוותיקים בשל ההיצע המצומצם באזורים אלה. התוצאה תהיה התפזרות של האוכלוסייה החרדית לשכונות וליישובים חדשים. מנגד יפעלו מנגנוני הרגולציה של אספקת דיור לחרדים ויוליכו לחיזוק ההבדלות. מנגנוני הרגולציה ייצרו היצע דיור באזורי העדיפות הלאומיים, בסמוך לקו הירוק ואף מעברו. הדירות יהיו במחירים נמוכים ומיועדים בעיקר לאוכלוסייה החרדית. התוצאה תהיה ריכוזים של אוכלוסייה חרדית, בעלת משאבים מועטים באזורי הספר של המדינה. בדומה לעיירות הפיתוח של שנות החמישים עתידות להיווצר עיירות פיתוח חדשות בספר.

אולם הפעם האוכלוסייה בעיירות החדשות לא תהיה רק של עולים חדשים אלא של חרדים ותיקים, רובם חלשים מבחינה כלכלית. האוכלוסייה באזורים החדשים תיחשף לבעיות המאפיינות אזורי ספר, ובכללן פגיעות בנפש וברכוש. בעקבות כך היא תיאלץ להתארגן ולהגן על עצמה. האלטרנטיבה של הגנה על ידי אנשי מילואים לא-חרדיים תעמיק את הקונפליקט בין שתי הקבוצות.

היישובים החרדיים בספר יתקשו לממן את שירותיהם מתוך המסים המקומיים. התוצאה תהיה לחץ מתמיד על הקופה הציבורית או לחילופין תביעה לסיפוח היישובים ליישובים לא-חרדיים סמוכים.

מגורי אוכלוסייה מבוססת ופחות מבוססת. ברמה הארצית מתקיימת בתוך האוכלוסייה היהודית הפרדה מרחבית-חברתית-כלכלית בין אזורי השוליים שמאוכלסים ברובם באוכלוסייה מזרחית לבין האוכלוסייה המבוססת יותר המתגוררת במרכז הארץ. הפרדה זו מתקיימת גם במרכז הארץ בין יישובים חלשים, כדוגמת לוד ורמלה, לבין יישובים חזקים. הפרדה זו מלווה בפער כלכלי-חברתי שאינו נסגר לאורך זמן. ללא השקעות גדולות בתשתית אשר יחברו את שולי הארץ עם המרכז וללא השקעות בחינוך ובהכשרה מקצועית עתידה ההפרדה המרחבית להתמיד ואף להעמיק.

מגורי קשישים ברמה העירונית מתהווה הפרדה במגורים בין קבוצות גיל. אזורים במרכז ערים וכן אזורים בשולי המטרופולין במיוחד בחלקים המבוססים הופכים לאזורים סגרגטיביים מבחינה גילאית. אי הפניית משאבים להתחדשות ערים פירושה המשך ההבדלות הגילאית ואף העמקתה.

סיכום המגמות המרחביות-חברתיות

בשנים האחרונות התחזקה מגמת ההבדלות בשל הנטייה של קבוצות שונות בחברה לגור יחד עם הדומים להם. הדברים אמורים לא רק לגבי חילוניים וחרדים. גם בתוך הדתיים והחרדים כמו גם בקרב החילוניים יש מגמות להבדלות על רקע הבדלים בזיקה למסורת או על רקע הבדלים בסטטוס חברתי כלכלי. מגמות אלה מואצות בשל היחלשות הערכים של מגויסות, קהילתיות ומחויבות לכלל. את מקומם של ערכים הולכים ומאבדים מחשיבותם ובמקומם עולים ערכים של אינדיבידואליזם וחומרנות. במישור התרבותי מעמיקה מלחמת התרבות. הגישות המגשרות בין זרמים כמו זו של הרב קוק מאבדות ממעמדן. התוצאה הצפויה בעתיד היא חברה מתבדלת על פי מגוון רחב של מאפיינים. על רקע זה ניתן לצפות להיווצרות יישובים חרדיים נפרדים, יישובים נפרדים של אוכלוסייה דתית-לאומית. יישובים נפרדים של אוכלוסייה חילונית מבוססת, בעיקר פרברים בשולי המטרופולין ויישובים נפרדים של אוכלוסייה חילונית ומסורתית פחות מבוססת. ביטוי ברור לתהליך זה ניתן למצוא בארבעת המטרופולינים של ישראל.

במגמות אלה יש הזדמנויות אך גם סיכונים לא מבוטלים. מצד אחד מאפשרת ההפרדות לכל קבוצה לבחור באופן חופשי את מקום מגוריה ולקיים בו באופן מלא את אורח החיים התרבותי המקובל עליה. במסגרת זו ניתן להקנות לדור הצעיר את הערכים המקובלים, לחנך לפי מסורות מקובלות, להימנע מעימותים מיותרים עם קבוצות אחרות. מצד שני עלולה ההפרדות לפרוס עוד יותר את הרקמה הדקה של שותפות, ערבות הדדית.

היא עלולה ליצור קבוצות שאין ביניהן כל שיח והיכרות ולהוליך לניכור. בטווח הארוך עלול הדבר לפרוס את המסגרות השבריריות שנוצרו ב-50 השנים האחרונות שבמרכזן עמד הרעיון של גיבוש אומה.

המאויים של הקבוצות השונות ועיצוב דמות הארץ

בשרטוט דמות הארץ יש להתייחס לא רק למגמות הקיימות אלא גם למאויים של קבוצות שונות לגבי דמות הארץ הרצויה. דמות הארץ בעתיד תהיה, בסופו של דבר, תולדה של מגמות קיימות, מפנים בלתי צפויים ושאפיות ומאויים של קבוצות שונות. בשרטוט המאויים של הקבוצות השונות יש להצביע על נקודות הקונפליקט ולאתר את המכנים המשותפים. האתגר החברתי העומד בפני תמ"א 35 הוא כיצד לכבד מצד אחד את הרצון של קבוצה לעצב לה מרחב בצלמה ובדמותה ומצד שני ללכת מול הזרם ולחזק את תחושת הלכידות.

בשרטוט דמות הארץ על פי מאויי הקבוצות השונות נערכה הבחנה בין הדמות האוטופית של המדינה לבין הדמות האוטופית של החברה כפי שאלה מצטיירות בעיני הקבוצות השונות. הדמות האוטופית של המדינה עוסקת במערכות הכללים העומדים ביסוד המדינה. ניגוד חריף בתחום זה יכול להתהוות בשל עימות בין תפיסת המדינה כמושתתת על עקרונות דמוקרטיים-ליברליים לבין תפיסת המדינה האידיאלית כמושתתת על עקרונות ההלכה. הדמות האוטופית של החברה עוסקת בתפיסה של אופי החברה ובערכים והעקרונות המנחים אותה. האם זו חברה המושתתת על עקרונות של יעילות וצמיחה כלכלית, צדק חברתי או רגישות לסביבה. בשרטוט האוטופיות של המדינה והחברה הובלטו הטענות של כל קבוצה על מנת לחדד את ההבדלים ומתוך כך להדגיש עד כמה מסובכת ואולי בלתי אפשרית המשימה של יצירת אוטופיה משלבת. הטענה היא כי האוטופיות יכולות להדגיש כיוונים וכי על מקבלי ההחלטות והמתכננים למצוא את שביל הביניים בין הנתונים האוטופיים השונים.

הדמות האוטופית של המדינה

מגילת העצמאות מבטאת לדעת רבים את הנורמות והערכים האמורים להנחות את מערכת היחסים בין המדינה לאזרחיה. במגילה נאמר בין היתר:

מדינת ישראל... תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה, תהא מושתתת על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונם של נביאי ישראל, תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע, ומין; תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות; תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות, ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות.

נורמות אלה של שמירה על חירויות כלל האזרחים מופיעות לצד דמותה המוצהרת של מדינת ישראל כמדינה יהודית. מטבע הדברים עורר הצירוף בין גישה אוניברסלית המקיימת שוויון זכויות גמור לכל אזרחיה לבין גישה פרטיקולרית של היות המדינה מדינה יהודית ויכוח ער על דמות המדינה הנמשך עד היום.

יש כאלה הרואים בצירוף סתירה מניה וביה, ויש הסבורים כי המדינה יכולה להיות יהודית ודמוקרטית כאחת. הקשר לתכנון ברור ובא לידי ביטוי מוחשי בתחום התכנון ובמיוחד בתחום הקצאת הקרקעות. מדינה המקיימת שוויון זכויות גמור לכל אזרחיה חייבת לנהוג מידה שווה בהקצאת קרקעות, לאפשר נגישות שווה למשאבים ולהזדמנויות הכלכליות והחברתיות לכל אזרחיה ולהקפיד באופן שווה על שמירת זכויות הקניין של כל אזרחיה. היא גם חייבת בתחום התכנון להקצות משאבים באופן שווה לכל אזרחיה. לעומת המדגישים את המחויבות לכלל האזרחים ישנם חוגים וקבוצות המדגישים את קביעות המגילה בדבר אופייה היהודי, והם מפנים לסעיפים במגילה המציינים את "הקשר ההיסטורי שבין העם היהודי לבין ארץ ישראל ולזכות העם היהודי להקים מחדש את ביתו הלאומי".

תביעות לזכויות אזרח ולצדק חברתי של קבוצות שונות בחברה

הנורמה של שוויון זכויות גמור המוזכרת במגילת העצמאות הדריכה באופן סמוי או גלוי את שאיפותיהן ותביעותיהן של קבוצות שונות בחברה הישראלית. אלה טענו כי קבוצותיהן לא נהנו משוויון זכויות והציגו אידיאל של יחסים חדשים בין המדינה לאזרח שבמרכזו הגנה, טיפוח וקידום זכויות של יחידים וקבוצות בחברה הישראלית. הביקורת על מערכת היחסים בין המדינה לאזרח באה ממגזרים שונים בחברה: ארגונים של אזרחים ערבים, הארגונים ביישובים ובשכונות שבשולי הארץ שבהם רוב ליוצאי ארצות המזרח, ארגוני נשים, קשישים, משפחות חד-הוריות ועוד.

החברה הערבית. במרכז המאבק של האוכלוסייה הערבית עמדה התביעה לשוויון זכויות. התביעה היא לשוויון זכויות בתחום החומרי ובתחום הפוליטי. הארגונים שקמו ביישובים הערביים נאבקו על הגדלת שטחי שיפוט לנוכח גידול האוכלוסייה ועליית הצפיפות ביישובים הערביים, הכרה במעמד מוניציפאלי, הקצאת שירותים חברתיים ופיזיים, שיפור שירותי החינוך, הקצאת שטחים לדיור. לצד תביעות אלה הועלתה גם תביעה להגדרה תרבותית, שנשזרו בה מרכיבים תרבותיים ולאומיים. ביסודו של דבר זו הייתה זו תביעה להשתלבות במדינת ישראל כאזרחים תוך שמירת זהות תרבותית-לאומית.

כמובן שהאוכלוסייה הערבית אינה עשויה מקשה אחת והדבר בא לידי ביטוי ברור בטיפוסי הארגונים ובתביעות שהועלו כלפי המדינה. מספר דוגמאות יבהירו נקודה זו. אגודת הארבעים, קמה ב-1988 על רקע קיומם של עשרות יישובים בלתי מוכרים בגליל, החסרים מעמד מוניציפלי רשמי. האגודה פועלת למען הכרה רשמית ביישובים ולמען השגת השירותים הבסיסיים לתושבי היישובים. היישובים הערביים הבלתי מוכרים באזור הנגב מיוצגים על ידי האגודה לזכויות הבדואים. אגודה זו פועלת להשגת שוויון זכויות לבדואים בנגב, מסייעת לתושבים להיאבק בתוכניות העלולות לשלול את זכותם לשבת על הקרקע ולקיים את אורח חייהם המסורתי. האגודה גם מספקת מספר שירותים בסיסיים בתחום החינוך והבריאות.

נשים ערביות. ההבחנה בין היישובים הערבים בצפון לבין יישובי הבדווים בדרום בוודאי שאינה ממצה את מכלול ההבדלים בקרב האוכלוסייה הערבית ומחמיצה פערים בין גברים לנשים בקרב קבוצה זו. בשנים האחרונות קמו ארגונים רבים של נשים ערביות הנאבקות לשוויון זכויות. אל-פנר, הארגון הפמיניסטי הפלשתינאי, הוקם ב-1991 על מנת לקדם את שוויון הזכויות של נשים בקרב האוכלוסייה הערבית בישראל. הארגון יצא באופן גלוי נגד הריגת נשים על רקע חילול כבוד המשפחה. הוא מקיים סמינרים בנושאים שנחשבו עד כה כטאבו ועניינם ביחסים בתוך המשפחה. הארגון גם מקיים קו פתוח לנשים במצוקה, מגיש סיוע ישיר כולל הפניות ומתן מקלט לנשים מוכות ועוסק בהרמת תודעה. ארגון נוסף הפועל בתחום זכויות הנשים הערביות הוא ארגון נשים נגד אלימות וארגון "אישה לאישה" המספקים מקלט לנשים מוכות. ב-1992 הוקמה "מועצת הנשים הבדואיות לישראל", העוסקת בקידום מעמדה של האישה הבדואית על ידי מתן הכשרה מקצועית לנשים ועל ידי פיתוח תוכניות העשרה. ארגון "אל טליה" בכבול מעורב בהגברת השתתפותן של נשים בקהילה ובאספקת שירותים. הקבוצה מפעילה גן ילדים ומקיימת קורסים לנשים. ארגונים דומים פועלים במגידל כרום, באום אל פחם, בערבה, בג'דידה, בעבלין ובלג'יה שבנגב.

יוצאי ארצות המזרח בשכונות ובעיירות הפיתוח. במרכז המאבק של הארגונים שהוקמו על ידי יוצאי ארצות המזרח (ובניהם תנועות חברתיות כמו הפנתרים השחורים, האוהלים, צעירים למען שוויון בבאר שבע) עמדו תביעות בתחומי הדיור, בעיקר של זוגות צעירים, התעסוקה, החינוך, הרווחה והבריאות.

המגמה הייתה להקטין את מה שנתפס כאי שוויון כלכלי וחברתי ולהגביר את מעורבות התושבים בקבלת החלטות ולעתים אף הועלתה תביעה לשמר מסורות תרבותיות. בניגוד למאבקים בתחומי זכויות האדם והאזרח הקלאסיים, שהתמקדו באותן חירויות שאין המדינה רשאית לשלול מאזרחיה, המאבקים החברתיים מתמקדים בצרכים ושירותים שאותם המדינה נדרשת לספק לאזרחיה. המאבק של קבוצות אלה מסמן מאמץ לתחם ולהגדיר מחדש את מחויבות המדינה לאזרחיה ואת כללי המשחק בין החברה האזרחית לשלטון.

כמה דוגמאות לפעילויות אלה. פעילים מזרחיים הקימו בשנת 1993 את עמותת "קדמה" לחינוך עיוני בקהילה. העמותה קמה על רקע היעדרן של הזדמנויות שוות בתחום החינוך בין אזורי הפריפריה המזרחית למרכז. בעוד שבאזורים המבוססים קיימים בתי ספר על יסודיים עיוניים באזורי הפריפריה רווחים בתי ספר מקצועיים. מטרת העמותה היא להכשיר תלמידים בעיירות פיתוח ובשכונות מצוקה לבחינת הבגרות. בפריפריה של המזרחיים קמו תנועות עירוניות חברתיות אשר ניסו ליצור שינוי ביחסי הכוח ולהביא לשינויים כלליים במדיניות. על אלה ניתן למנות את "תנועת הפנתרים השחורים" ו"תנועת האוהלים".

ארגוני נשים בשנות השמונים והתשעים התעצמה הביקורת על המדינה ובמיוחד מצד ארגוני נשים על רקע אי-יכולתה להגשים את מדיניותה המוצהרת במגילת העצמאות לפעול לשוויון זכויות בלי הבדל מין.

נושאי דגל הביקורת היו ארגונים שונים של נשים שביקרו את השוויון על רקע בין גברים לנשים בתחומי התעסוקה, השירותים, הבריאות והחינוך. הביקורת הקיפה גם את תחום התכנון הפיזי והחברתי כפי שמתנהל על ידי המדינה. במסגרת זו הועלו דרישות להקצאת מעונות יום, להרחבת מגוון השירותים בשכונות, לשיפור מערכת התחבורה הציבורית בין מקומות המגורים למקומות התעסוקה ולקירוב מקומות העבודה לשכונות המגורים.

ארגונים של קשישים, חולים, משפחות חד-הוריות ועולים. הביקורת על המדינה התרחבה לתחום השירותים ונטלו בה חלק ארגוני קשישים שתבעו שירותים לקשיש, ארגוני חולים ונכים שתבעו שירותים משופרים, ארגונים של משפחות חד-הוריות, שתבעו שירותים לגיל הרך, שירותי חינוך והקצאות בתחום הדיור. עם התגברות גל העלייה בשנות התשעים התגבשו ארגונים של עולים חדשים, רוסים ואתיופים, שמחו על קיפוח ואפליה בתחומי הדיור והשירותים.

קבוצות דתיות בעלות גישה פלורליסטיות. מאז שנות השמונים הלכה והתחזקה הביקורת על המדינה מצד קבוצות של דתיים שאינם אורתודוקסים. אלה מחו על המונופול שהוענק לזרם האורתודוקסי בתחום הדת בישראל, תבעו הפרדה של הדת מהמדינה, והכרה במעמד הרבנים שאינם אורתודוקסים במיוחד בתחום הגיור ובתחום דיני האישות.

מגוון הקבוצות והתביעות שהועלו העיד כי ירדה קרנה של אידיאולוגיה מרכזית דומיננטית, וכי את מקומה של זו תפסו אידיאולוגיות קבוצתיות ומקומיות שמאחוריהן ניצבות קבוצות רבות. על אף השוני בין התביעות והביקורות ניתן לאבחן בהן מספר קוים משותפים. הביקורת והתביעות חלקו על המדיניות הקיימת ושרטטו דגם חדש, מתוקן יותר בעיני המבקרים, לגבי דרך הקצאת המשאבים, הזכויות והחירויות. הן העלו תביעות חדשות ששאפו לקדם את הצדק החברתי ודרשו מהמדינה, באופן גלוי או סמוי, הקפדה על קיום ההבטחה המקופלת במגילת העצמאות בדבר קיום שוויון זכויות לכל האזרחים. כל הארגונים ביטאו מאמץ לשנות את כללי המשחק הפוליטיים: הם קראו תגר על המונופול של המדינה בתכנון ובהקצאות שירותים ובעיצוב דמותו של היישוב ושאפו להגביר את מעורבות התושבים בקבלת החלטות ובעיצוב מקום מגוריהם. כל הארגונים פעלו להעצמה של הקבוצות אותן ייצגו על ידי גיוס משאבים חומריים ואנושיים ועל ידי הפעלת לחצים על הממסד על מנת שישנה את אופן הקצאת המשאבים.

אין כל ספק שכל קבוצה שביקרה את המערכת הקיימת הציגה תפיסה שונה וחדשה לגבי דמות המדינה ומערכת יחסיה אם האזרחים, אולם חזון זה היה מוגבל בהיקפו. במרכז החזון עמדו הזכויות של פרטים ושל קבוצות והמדינה נדרשה לפעול באורח הולם התואם את עקרונות היסוד שלה (עקרונות המנוסחים באופן כוללני במגילת העצמאות) במטרה לממש זכויות אלה. מבחינה זו פעלו כל הקבוצות והמגזרים באורח דומה ותכליתם כוונה לחיזוק המערכת הדמוקרטית-ליברלית.

אולם רוב הביקורות לא התכוונו להחליף את הערכים הקיימים בערכים חדשים. ביסודו של דבר הן יצאו נגד המצב הקיים כפי שמתגלה בחיי היומיום, ומתחו ביקורת על המדיניות שיצרה את המצב הקיים. אולם הן נמנעו, בדרך כלל, נמנעו מלהציע דגם אלטרנטיבי לדמות המדינה. רק קבוצות בודדות פנו להתמודד עם דמות מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית וליברלית (במובן של מדינה השומרת על חירויות היסוד של אזרחיה אפילו אם הדבר כרוך בהגבלת שלטון הרוב). ורק מעטים הציעו במקום הדמות הקיימת דמות שונה המהווה מעין אוטופיה אחרת. בתחום זה ניתן לזהות שלוש קבוצות עיקריות שהעמידו דגם אלטרנטיבי לדמות המדינה הקיימת: נציגים של המגזר הערבי בתמיכה של קבוצות מסוימות במגזר היהודי, נציגים של המגזר החרדי וקבוצה במגזר הדתי לאומי שקשרה בין תהליך ההתיישבות ותהליך הגאולה.

ציור דמות המדינה

החברה הערבית. נציגים של הציבור הערבי ביקרו את הדגם הקיים של מדינה יהודית ודמוקרטית ותבעו במקום זאת אימוץ דגם של מדינה שהיא של כל אזרחיה. מדינה זו, כפי שהובהר על ידי ראשי רשויות ומתכננים (שעמם נפגש צוות תמ"א 35) צריכה להתייחס לאוכלוסייה הערבית באופן שונה מהנהוג עד כה.

מבחינת הקצאת הקרקעות, המדינה תקצה באופן שוויוני את משאבי הקרקע בין הקבוצות השונות, תרחיב את תחומי השיפוט של היישובים הערביים ותכיר בכפרים הלא-מוכרים. מבחינה מרחבית, המדינה תפעל לצמצום ההפרדה המרחבית, כלומר תאפשר כניסת ערבים ליישובים יהודיים, ותאפשר אכלוס על בסיס הישגי ולא שיוכי. בתחום הרווחה, המדינה תפעל לצמצום פערים, להגדלת שוויון הזדמנויות בתעסוקה, במגורים ובחינוך, לשילוב הערבים במערכות הבירוקרטיות והמוסדיות ותסייע למוביליות חברתית וגיאוגרפית של בני המגזר. בתחום הכלכלי, תפנה המדינה משאבים למגזר הערבי, ותפעל לפיתוח אזורי תעשייה משותפים. ביסודו של דבר הדגישו נציגי המגזר הערבי את המימד הדמוקרטי-ליברלי באופי המדינה ותבעו את חיזוקו.

האוכלוסייה הדתית. האוכלוסייה הדתית אף שאינה עשויה מקשה אחת הציגה כלפי המדינה תביעה שונה מזו של שהציגו הקבוצות והמגזרים בעלי האוריינטציה הליברלית. במרכז התביעה לא הייתה הדרישה לכונן מערכת של חירויות של הפרט, אלא התביעה לקיים קהילה בעלת תוכן מוסרי, חברת סגולה הפועלת לממש את ערכיה באמצעות המערכת הדמוקרטית. ניתן להבין תביעה זו על רקע האמונות והערכים המיוחדים של העם היהודי. העם היהודי ראה עצמו תמיד כעם סגולה במשמעות הרוחנית (של שמירה על תרי"ג מצוות וכו') ובמשך ישיבתו בתפוצות העמיד במוקד החיים את הקהילה היהודית שנועדה לטפח חיים מוסריים וקדושים. גישה זו אף שלא הייתה ייחודית ליהודים, הייתה תמיד חלק בלתי נפרד מחיי היהודים הדתיים. ולכן עם הקמת המדינה המשיכה חברה זו לקיים את דרישתה לקיום מערכת ערכים מגובשת בעלת גוון מטאפיזי.

התביעה לקיום חברת סגולה בלטה בקרב האוכלוסייה הדתית הלאומית ובקרב החרדים, אולם בכל אחת מהן קיבלה משמעות אחרת. שתי הקבוצות שאפו להמשיך ולקיים את אורח החיים הוותיק ובמרכזו לימוד התורה ושמירת המצוות. אולם ההבדל הוא במידת הקבלה של המדינה ושל הציבור הלא-דתי.

החברה החרדית. מנהיגי החברה החרדית לא תמכו מלכתחילה בהקמת המדינה, אולם משעה שזו הוקמה קיבלו אותה בדיעבד, וראו בה מכשיר להגנה על זכויותיהם של בני תורה. היחס לציבור הלא-חרדית היה יחס של דואלי. מצד אחד, הפרדה על מנת לקיים חברת סגולה וקהילה קדושה ללא כל הפרעה והשפעה מבחוץ. מצד שני, תלות במערכות שירותים, בתעסוקה ובמשאבים. היחס למדינה נקבע על ידי מתיחת קווי גבול של הגנות חיצוניות שנועדו לאפשר לקהילה החרדית לקיים את אורח חייה ולהנחילו לדורות הבאים. במיוחד חשובה הייתה השמירה על העצמאות בתחום החינוך וההגנה על זכותם של בני תורה להמשיך ולעסוק בלימודיהם תוך קבלת תמיכה מהמדינה. על רקע זה סויגו בהסכמי הסטטוס קוו תחומי מעורבותה של המדינה בחיי הקהילה החרדית, במיוחד בתחומי החינוך והתרבות, והוגבלה המחויבות של פרטים בקהילה החרדית כלפי המדינה.

המדינה מצידה לא פעלה להתוויות קוים של מגבלות פנימיות אשר יקבעו את היקף ומידת ההתערבות של החברה החרדית בחופש הפרט בתוך הקהילה.

במהלך השנים חלה השתלבות גוברת של החרדים במוסדות המדינה והיחס הפך למורכב יותר מבעבר. הדחייה שהתחלפה לקבלה בדיעבד הפכה במשך השנים להשתלבות ואף להובלה בתחומים מרכזיים של החיים הציבוריים. הגידול של האוכלוסייה החרדית לצד ההשתתפות הנמוכה בכוח העבודה העמיק את התלות במדינה במיוחד בתחומי הדיור והחינוך. נציגי הקבוצה בכנסת פועלים להקצאת קרקעות ודירות לבני הקהילה בעיקר באזורים של עדיפות לאומית שבהם מחיר הדיור נמוך. הדגם המרחבי המועדף הוא הפרדה מיתר הקבוצות, לרבות הדתיים הלאומיים, ומתן אפשרות לקהילה לקיים את אורח חייה ללא הפרעה. עם זאת, זקוקה קבוצה זו לקרבה למרכזי תעסוקה ושירותים שבהם היא תלויה. לכן הסידור המרחבי האידיאלי הוא הפרדה המאפשרת שמירה על הערכים הקהילתיים, ומגע עם החברה שבחוץ המוגבל לתחומים האינסטרומנטליים בלבד. בחברה האידיאלית מנקודת ראותה של האוכלוסייה החרדית תיהנה האחרונה מסידור עבודה לפיו המדינה מספקת את הצרכים החומריים בתחום הדיור והשירותים והכלכלה אגב הכרה בערך ובחשיבות של לימוד התורה.

החברה הדתית לאומית. החברה הדתית הלאומית פתחה יחס שונה כלפי המדינה וכלפי הציבור הלא-דתי. בהשפעת הראייה קוק ובנו הרב צבי הכהן קוק פיתחה הקבוצה עמדה תומכת במאמץ הצינוני של בניית הארץ. בני החברה עקבו בהתפעלות ובהערכה אחר המפעל ההתיישבותי הלאומי, השתלבו בו באורח פעיל, וראו בה משום "אתחלתא דגאולה".

לאחר מלחמת ששת הימים פעלו חלקים מבני הקבוצה להגשמה בפועל של האידיאלים ההתיישבותיים בשטחי ארץ ישראל שצורפו למדינת ישראל. חלק מבני הקבוצה אף הגביה את צו ישוב הארץ מעל צו המדינה, וייחסו למעשה ההתיישבות תפקיד מרכזי במהלך הגאולה. במהלך הזמן עבר חלק מבני הקבוצות תהליך של התחרדות ופיתח תפיסה המצדדת בכינונה של מדינת הלכה בישראל. מבחינת הקצאת הקרקעות והמשאבים להתיישבות נציגי קבוצה זו פועלים להקצאה מעדיפה לאוכלוסייה הדתית מעבר לקו הירוק ביהודה ובשומרון.

החברה היהודית הלא-דתית. לעומת הניסוחים של דמות המדינה הרצויה אצל החרדים, הדתיים-לאומיים והערבים, בולטת השתיקה המתמשכת של הציבור היהודי הלא-דתי (החילוניים והמסורתיים). הציונות הסוציאליסטית ביקשה בתחילת דרכה להקים חברה חדשה של יהודים, והעמידה במרכז ערכים קהילתיים ולא דווקא פרטיים של סולידריות חברתית, תרומה לכלל ושוויוניות. מבחינה זו היה דמיון גדול בין הקהילה הדתית והחילונית שתיהן העמידו במרכז ערכים לגבי קיומה של חברה סגולה, אלא שכל קבוצה תפסה את חברה הסגולה בדרך שונה.

כיום קשה למצוא זכר לחשיבה אוטופית בספרות, בשירה או בהגות החשיבתית של המחנה הלא-דתי. עיקר המאמץ נתון, כפי שכבר תואר, לקידום זכויות וחירויות בתחומים מוגדרים: זכויות אזרח, זכויות נשים, פלורליזם דתי, צמצום פערים חברתיים, שיפור איכות הסביבה, קידום תהליך השלום. מאמץ זה נועד להסדיר את היחסים בין המדינה לאזרח, כאשר האזרח נתפס על פי רוב לא כישות אקטיבית ושותפה אלא כצרכן הזקוק להגנה. מאמץ נוסף הוקדש על ידי בני קבוצה זו ליישוב מחלוקות המשסעות את הציבור, שבמרכזן דמות המדינה והארץ. האם ניתן לגשר בין מדינה יהודית למדינה דמוקרטית? האם האידיאל הוא מדינה יהודית או מדינת כל אזרחיה? האם הציונות כתנועת שחרור של העם היהודי שכוונה להוציא את היהודים מהגלות ואת הגלות מהיהודים הגשימה את ייעודה? מה יהיו גבולות המדינה והארץ? מה הם מקורות הסמכות שיקבעו את גבולות המדינה, האם תהיה זו הכנסת שהיא בבחינת המחוקק הריבון או סמכות רבנית?

התשובות שניתנו לשאלות אלה הן מגוונות ומעמיקות וניכרת בהן נטייה למציאת פשרה המאגדת ומגדירה את ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. מדינה זו, כדברי השופט אהרון ברק, מושתתת על עיקרון קיבוץ גלויות, על השילוב ההדוק בין ההיסטוריה של המדינה לבין ההיסטוריה של העם היהודי. זו היא מדינה ששפתה עברית, חגיה משקפים את התקומה הלאומית, היא מנציחה את זיכרון היהודים שנטבחו בשואה. זו היא מדינה אשר נועדה להוות פתרון לבעיית העם היהודי מחוסר המולדת. ערכיה הם ערכי החירות הצדק, היושר והשלום של מורשת ישראל והם שאובים ממסורתה הדתית. למדינה זו, כדברי ברק, "התנ"ך הוא הבסיסי שבספריה ונביאי ישראל הם יסוד מוסריותה..." זו היא פשרה בין מדינה יהודית לדמוקרטית שעיקרה יצירת התאמה בין השניים ברמת הפשטה גבוהה. הפשרה שמציע אמנון רובינשטיין בספרו "מהרצל עד רבין והלאה" היא "בית משותף בצד בעלות על דירות תרבותיות נפרדות".

הצעות אלה מתאפיינות בחשיבה מפוכחת, פרגמטית, מתחשבת ורגישה החותרת לאיזון ריאלי בין זרמים ומגמות מגוונות. התווית המאפיינת אותן היא פשרה ולא דווקא חידוש, מידה מסוימת של התגוננות במקום פריצה חדשה, איזון ולא דווקא שינוי. העתיד של הבית המשותף אינו ברור. יהושע קנז בספרו "מחזיר אהבות קודמות" אינו צופה לבית המשותף עתיד מזהיר. הספר, שיכול להתפרש כאלגוריה על הבית המשותף הישראלי, מסתיים בהצפה של החלק התחתון של הבית על ידי מי הביוב הפורצים מקומת המרתף. רובינשטיין, לעומת זאת, פחות פסימי, אך גם הוא נמנע מלומר בבירור מה דמותה העתידית של המדינה.

תמ"א 35 רואה בפשרה המוצעת על ידי אהרון ברק ואמנון רובינשטיין דמות רצויה לגבי אופייה של המדינה. נכון כי אין בתמ"א ניסיון להתוות אוטופיה אידיאלית ונועזת מסוג אלה שהותוו בעבר. אך בתנאי הפיצול המעמיק והיחס השונה של קבוצות שונות למדינה נראה החזון של בית משותף נועז דיו. בבית זה אין היחסים בין המדינה לאזרח קפואים. להפך. מתחוללת בו תמורות מהותיות שבמרכזן קידום חירויות האזרח והטלת מחויבויות גדולות על המדינה בתחום זה. החקיקה של חוקי היסוד "חוק יסוד כבוד האדם וחירותו" ו"חוק יסוד חופש העיסוק" מצביעה על שינוי משמעותי במערכת היחסים בין המדינה לאזרחים. חקיקה זו בצד הפעילות המתמשכת של ארגונים הפועלים לקידום זכויות האדם והאזרח בתחומי חיים שונים מקרינה גם על התכנון ובמיוחד על דגמי הקצאת קרקעות והמשאבים על פני המרחב ועל מעורבות תושבים ונציגי הציבור בעיצוב התכנון והמרחב. בהקשר זה מן הראוי לציין כי תמ"א 35 פעלה יותר מכל תכנית אחרת בעבר לשיתוף מרבי של קבוצות שונות בציבור בעיצוב דמות התכנית. אשר לדמות המדינה כפי שעולה מציור דמותה העתידית שואפת תמ"א 35 ליצור באמצעות היצירה המרחבית מצב, שיוצג בפירוט בהמשך, שבו כל קהילה תוכל לחיות את חייה באין מפריע, להנחיל את ערכיה לדורות הבאים, מתוך סובלנות וכבוד הדדי כלפי האחר. לצד הפלורליזם התרבותי שואפת תמ"א 35 ליצור מצב שבו תוכלנה הקהילות השונות להתחבר ולתקשר זו עם זו על בסיס של ציויליזציה משותפת המושתתת על קדמה מדעית, טכנולוגית וכלכלית.

הדמות הרצויה של החברה

הדמות הרצויה של המדינה אינה ממצה את השאיפות והחשיבה האוטופית הקיימות לגבי דמותה הרצויה של החברה. בתחום שעניינו אופייה העתידי של החברה הרצויה, ניתן לזהות פסיפס של גישות ערכיות: הכלכלית המדגישה את הצמיחה, החברתית המדגישה את ההוגנות והצדק החברתי והסביבתית המדגישה את השימור.

הגישה הכלכלית. נושאי הגישה הכלכלית הם יזמים, פוליטיקאים, פקידות ומתכננים בעלי אוריינטציה כלכלית. המרחב כפי שנתפס על ידי בני קבוצה זו הוא מרחב כלכלי המתאפיין ביעילות, בצמיחה ובפיתוח מהירים. דגם ההשקעות המועדף מבחינה מרחבית הוא זה המפנה את המשאבים למרכז הארץ. זאת בשל יתרונות לגודל, ולהתמחות ובשל הימצאות תשתית אנושית, כלכלית ופיזית ביישובי מרכז הארץ. הטענה של המצדדים בגישה זו היא כי כל ניסיון לחלוקה מחדש יפגע בצמיחה. הם גם מבקרים את חסידי השימור הסביבתי וטוענים כי שימור פוגע בפיתוח ובניצול מקורות. מנגד הם מדגישים כי פיתוח כלכלי במרכז הארץ יוליד לעתיד להתפשטות הפיתוח לאזורי הארץ המרוחקים יותר.

הגישה החברתית. המצדדים בגישה החברתית הם נציגים של עיירות פיתוח, של יישובים ערביים, ושל שכונות מצוקה. כמו כן נמנים על מצדדי הגישה מנהיגי ההסתדרות, נציגים של ארגוני נשים ושל תנועות חברתיות, וכן פקידים ומתכננים בעלי אוריינטציה חברתית. לנציגי קבוצות אלה נתפס המרחב החברתי כמקום המתאפיין בהוגנות, בצמצום פערים ובשוויון הזדמנויות. לשם כך יש לפעול לחלוקה מחדש של המשאבים וליצור מגוון הזדמנויות בתחומי הדיור התעסוקה והשירותים. ההעדפה המרחבית היא על כן השקעה באזורים ובמגזרים חלשים. מצדדי הגישה מבקרים את התומכים בגישה הכלכלית כיוון שהשקעה במרכז ובחזקים פוגעת בחלשים. הם גם מבקרים את חסידי הגישה המצדדת בשימור מכיוון שלדעתם שימור פוגע ביצירת מקורות תעסוקה ומגביל פיתוח. מצד שני הם מדגישים כי השקעה בהון אנושי באמצעות השקעות בתשתית ובחינוך באזורי שוליים ובמקומות בהם יושבות קבוצות חלשות תתרום בטווח הארוך לצמיחה כלכלית.

הגישה הסביבתית. חסידי גישה זו הם נציגי ארגוני הירוקים, וכן פוליטיקאים, פקידים, ומתכננים בעלי אוריינטציה סביבתית. לגישתם הפיתוח של המרחב חייב להתחשב בכושר הנשיאה של הסביבה, לשמר את המגוון של צמחים ובעלי חיים ולשמר את ערכי הנוף התרבותיים והטבעיים. גישה זו גורסת על כן כי יש להפנות את הפיתוח לאזורים בנויים תוך שמירה מרבית על שטחים פתוחים ואזורים שאינם בנויים. חסידי הגישה מבקרים את המצדדים בגישה הכלכלית וטוענים כי הפיתוח הכלכלי מתאפיין בכשל שוק, כלומר הוא מנצל את משאבי הטבע בלי לשלם על הניצול. כמו כן מבקרים לעיתים נציגי הגישה הסביבתית את הגישה החברתית וטוענים כי פיתוח ובנייה פוגעים לעיתים באיכות הסביבה. לטענתם שמירה על המשאבים תועיל בטווח הארוך לפיתוח הכלכלי, מכיוון שהיא שומרת על משאבים היכולים למשוך מבקרים ומטיילים. שמירה על משאבי הטבע היא גם חיונית ביצירת איכויות חיים שבלעדיהם יקשה למשוך יזמים ומשקיעים, ולרתק אוכלוסייה חזקה המחפשת איכות חיים.

דמות החברה הרצויה בתמ"א 35. תמ"א 35 פועלת כפי שיובהר בסעיף 4 להשגת איזון בין הגישות השונות. דמות הארץ בעתיד מושתתת על פיתוח כלכלי הרואה יתרון בטיפוח אזורי הפריפריה ובהשקעה בהון אנושי באזורי השוליים. ללא השקעה בהון האנושי תיפגע בטווח הארוך הצמיחה הכלכלית. התכנית גורסת שסביבה מטופחת, שימור ערכי טבע ויצירת מרחב ציבורי מטופח ומושך הם חלק ממוקדי ההזדהות והזכות של קבוצות חברתיות שונות. בעולם תחרותי ופתוח להשפעות גלובליות, איכות חיים וסביבה הם תנאי לצמיחה כלכלית ולריתוק הכוחות החזקים.

דמות הארץ העתידית

דמות הארץ העתידית כפי שמותווית בתמ"א 35 מושתתת על מספר עקרונות:

1. מגוון תרבותי וציביליזציה מודרנית משותפת.
2. תמיכה בקבוצות חלשות מבחינה כלכלית.
3. ריתוק קבוצות חזקות לארץ.
4. חברה אזרחית פעילה המעורבת בחיים הקהילתיים ובתחום הפיתוח והתכנון.
5. לכידות מתוך הזדהות עם ערכים מרכזיים של החברה.

לשם מימוש כל אחד מעקרונות חברתיים ותרבותיים אלה יש צורך בסדרה של פעילויות בתחומים שונים, חקיקה, היערכות פוליטית, שינויים חברתיים ותרבותיים ותכנון מרחבי. תמ"א 35 מצביעה בעיקר על הפעילויות הנחוצות בתחום המרחבי. פירוש הדבר כי עיצוב דמות הארץ על פי העקרונות המותווים מחייב מאמץ מקביל שיטתי גם בתחומים האחרים, תחומים המצויים מעבר לתמ"א 35.

מגוון תרבותי וציביליזציה מודרנית משותפת

דמות הארץ בתמ"א 35 היא פסיפס המשקף חברה פתוחה ובה מגוון תרבותי ועל ציביליזציה מודרנית הנשענת על כלכלה, השכלה ושירותים מתקדמים. **המגוון התרבותי והשילוב התפקודי** הם שני מרכיבים שביניהם מתקיימים יחסי מתח והשלמה. **המגוון התרבותי נועד לכבד מסורות ומורשות תרבותיות**. השילוב התפקודי נועד **לסייע ביצירת ציביליזציה מודרנית מתקדמת** התורמת למשק וללכידות החברתית. בעוד התרבות מושתתת על מסורות ותיקות, וערכים הקשורים באורח חיים, ציביליזציה מוגדרת על פי הטכנולוגיות, אמצעי הייצור, דרכי התקשורת, הכלים המדעיים ואמצעי הארגון, שהם בעלי אופי אוניברסלי והם שקובעים את רמת הפיתוח של המשק והחברה. כל אחד מהמרכיבים מקבל ביטוי מרחבי ברור בתמ"א 35.

מגוון תרבותי. עיקרון המגוון התרבותי מושתתת על ההכרה בעושר הרחב של תרבויות הקיים בחברה הישראלית ובתרומתו לייחודיות ולחיות המאפיינת את החברה הישראלית. האידיאל המנחה את דמות הארץ הוא קיומן של תרבויות שונות זו לצד זו מתוך יחס של כבוד וסובלנות הדדית.

במסגרת זו יש לכל פרט הזכות והאפשרות לבחור לעצמו את אורח החיים התרבותי וסגנון ההתנהגות הראוי בעיניו כל עוד אינו פוגע בזכותם ובאפשרויותיהם של אחרים. כמו כן יש זכות לכל קבוצת תרבות לפעול להמשכיות ולטיפוח אורח חייה המיוחד כל עוד אינה פוגעת בזכות של קבוצה אחרת לקיים ולטפח את תרבותה שלה.

ציוויליזציה מודרנית משותפת. במקביל, שואפת התכנית ליצור מכנים משותפים לקבוצות התרבות השונות המושתתים בין היתר על ציוויליזציה מודרנית משותפת. בתפיסה של דמות הארץ תהיה ציוויליזציה מודרנית משותפת מושתתת על מספר עקרונות המקובלים על הכל. אלה כוללים בין היתר קידום וטיפוח המחקר המדעי, פיתוח טכנולוגי, קליטת חידושים וצמיחה כלכלית. מימוש עקרונות אלה יאפשר תרומה ממשית למשק במוצרים סחירים, עמידה במבחן תחרותי, ובעקבותיהם הגדלת הרווחה ורמת החיים של כלל האוכלוסייה.

מגוון תרבותי-מרחבי ושילוב תפקודי מרחבי. ניתן לדמות את העיקרון של מגוון תרבותי וציוויליזציה מודרנית משותפת לבית משותף משוכלל ומצויד היטב המושתת על מיטב חידושי הציוויליזציה המודרנית ובו דירות בבעלות תרבותית פרטית. אין כל ניגוד בין איכות החיים שמעניק הבית המשותף לבין הזכות של כל משפחה לקיים בדירתה אורח חיים המושתת על ערכיה ואמונותיה. מטפורה מרחבית זו כאשר היא מורחבת לארץ כולה מתורגמת לדגם גיאוגרפי של מובחנות תרבותית-מרחבית ושילוב תפקודי בנקודות צומת במרחב.

מגוון תרבותי-מרחבי, שהוא התרגום למרחב של עיקרון המגוון התרבותי, פירושו דפוסי מגורים נבדלים לכל מי שחפץ בכך ברמות גיאוגרפיות שונות: אזור, יישוב, שכונה. הדגש הוא על כיבוד הרצון לקיים אורח שונה מבחינה תרבותית ולא על הבדלות שמקורה כלכלי. במקרה של הבדלות כלכלית, כפי שיובהר בהמשך, גורסת התכנית צמצום פערים, התערבות מתקנת לטובת הקבוצות הפחות מבוססות ויצירת אפשרויות למגורים מעורבים על יצירת היצע מגוון של דירות. גם בתחום התרבותי אין כל הכרח לקיים הפרדה מרחבית בין הקבוצות. דגם אפשרי אחר המקיים את המגוון התרבותי יכול להיות מושתת על מגורים באזורים מעורבים תוך קיום של מערכות תרבות וחינוך נפרדות.

אולם ביסודו של דבר המגוון התרבותי כרוך ביצירת פסיפס של אזורי מגורים. כל קבוצה תוכל להתגורר אם תרצה בכך במרחבים ובמקומות משלה. במקומות אלה תוכל הקבוצה לקיים את אורח חייה ולשמר את ערכיה ותרבותה. כאן היא תוכל להנחיל לדורות הבאים את מורשתה ולקיים ולטפח את זהותה ללא כל הפרעה ברוח של פתיחות וסובלנות. הצפי לעתיד הוא כי ההפרדה לא תהיה אף פעם מלאה וקבוצות מכל זרם ימשיכו להתגורר ביחד, אולם באופן כללי ניתן לצפות כי הנטייה לשמר מערכות תרבות תתבטא בהבדלות מרחבית שתלך ותעמיק בטווח הקצר שעד 2010. בטווח הארוך יותר, כפי שאראה בהמשך, יהיו כוחות שיפעלו נגד ההפרדה לפחות אצל חלק מבני הקבוצות.

המגוון התרבותי מתבטא גם בהתייחסות לנופי המורשת התרבותית של קבוצות שונות בחברה. כבוד הדדי וסובלנות בין קבוצתית פירושם מבחינה מרחבית שימור של מכלולי נוף ואתרים בנויים שלהם חשיבות ערכית בעיני הקבוצות השונות. שמירה על כבוד האחר המקבלת ביטוי בנוף יכולה לתרום להעשרה של כלל הקבוצות מתוך חשיפתן לתרבויות, ערכים ומסורות שונות.

השילוב התפקודי יבוא לידי ביטוי במרחב ביצירת 'צמתים' משותפים שבהם יעבדו, יצרכו, ילמדו, יבלו, ייפגשו ויחליפו דעות בני הקבוצות התרבותיות השונות. צמתים אלה יקבלו ביטוי תפקודי-פיסי מובהק בשלושת המרכיבים הראשיים של התכנון הארצי:

א. **במרכזים העירוניים** המספקים הזדמנויות פתוחות למפגש, תעסוקה, השכלה ורב-שיח תרבותי.

ב. **במוקדי תעסוקה אזוריים** שיספקו שירותים והכשרה מקצועית משותפים ואליהם יגיעו בני הקבוצות כולם. במרכזים אלה, שיפעלו ברמה מטרופולינית או אזורית יקובצו מפעלי תעסוקה, תינתן הכשרה טכנולוגית מתקדמת ויסופקו שירותים ברמה אזורית ותשתית תחבורתית שתקשר את הישובים עם המרכזים.

ג. **בשטחים הפתוחים** הנותנים מענה לצורכי הפנאי והנופש המשותפים לקבוצות השונות ולקשר האישי והקבוצתי עם מורשות שונות ונוף מגוון. הקבוצות השונות יוכלו להיפגש זו עם זו במרחב הציבורי הפתוח, שמתחיל בשדרות, בחייצים בין אזורים מבוניים ובחופים ונמשך בכיכר העיר ובטיילת ומסתיים ברחוב ובגינה הציבורית הקטנה.

ד. **במערכות תחבורה ובעיקר התחבורה הציבורית** הכוללות רכבות בין עירוניות, רכבות פרבריות, רכבות קלות, ומערכות הסעה רבות קיבולת במטרופולינים. מערכות אלה יאפשרו ניידות ונגישות החופשית, בפועל ובהרגשה, אל המרכזים העירוניים ואל השטחים הפתוחים ובין אזורי המגורים של כל קבוצה בתוך הפסיפס הארצי הכללי.

השילוב התפקודי יאפשר לכל הקבוצות נגישות למקומות תעסוקה, לשירותים ולהכשרה תוך ניצול יתרונות לגודל ולהתמחות. הוא יאפשר מתן הזדמנויות שוות לקבוצות השונות, צמצום הדרגתי בין פערים ופיתוח מיטבי של כוח האדם במשק.

בפיתוח תכניות ההכשרה תהיה התייחסות מיוחדת לקבוצות שבשולי החברה במטרה לקדמן ולשלבן במשק. מעבר לערך הכלכלי יאפשר השילוב התפקודי מפגש חברתי בין בני הקבוצות השונות. במפגשים אלה יוסרו סטריאוטיפים ותפותח היכרות מעמיקה ומעשירה עם האחר.

האיזון העדין ואולי אף המתח המתמשך בין התרבות (המגוונת) לבין הציביליזציה (המשלבת), בין החיים בכפיפה אחת אך בהפרדה מרחבית יהוו את הבסיס להעשרה מתמשכת של פסיפס החיים המיוחד של ישראל, יאפשרו את תהליכי השינוי בו ויבטיחו את חוסנה של החברה הישראלית לאורך זמן.

ארגון מוניציפלי חדש במתכונת עיר-אזור. השילוב התפקודי, הכרוך ביצירת צמתים משותפים המשרתים את קבוצות התרבות השונות, יחייב יצירת מפה חדשה של רשויות מקומיות שבה מסגרת ההתייחסות של השלטון המקומי אינו רק היישוב הבודד אלא גם האזור כולו.

בתמ"א 35 פותחה מסגרת של אזורי תכנון, מרקמים תכנוניים, המבטאים מזיגות שונות בין יישוב עירוני לכפרי, ובין שטח בנוי ושטח פנוי (ראה הוראות התכנית). המרקם העירוני המגובש והעירוני המפוצל הם המסגרת התכנונית הברורה לשיתופי פעולה מוניציפאליים שיתפתחו מתוך אינטרס מרחבי וכלכלי מובהק של היישובים במרקם. גם המרקמים הפתוחים מאפשרים לישויות העירוניות והפרבריות לפתח דפוסים חדשים של ארגון מוניציפאלי. מימוש הצעות אלה כרוך בארגון מחדש של המפה המוניציפלית וביצירת מסגרות חדשות לתכנון ופיתוח. מסגרות אלה יתבססו על רשויות על-מוניציפליות, שהרכבן טעון דיון וליבון, למשל: מועצה חבלית או ממשל מטרופוליני או דגם אחר. ברשויות תכנון אלה יהיו נציגים של מספר רשויות מקומיות וכן נציגים של גורמים מוסדיים מרכזיים המופקדים על נושאי קרקע, תחבורה, איכות סביבה ועוד. רשויות אלה יהיו בעלות סמכויות תכנון רחבות. הן יפעלו להכנת תכניות ארוכות טווח המתייחסות בראייה מרקמית (ראיה אזורית כפי שעוצבה בתמ"א 35) לקשת רחבה של נושאי פיתוח לטובת כלל הקבוצות המצויות בתחומיהן. כמו כן, תעסוקנה רשויות אלה בסוגיות הקשורות בהקצאת מסים הנובעים מפיתוח משותף ובנושאי איכות סביבה, כמו זיהום אויר, קרקע ומים.

תמיכה בקבוצות חלשות מבחינה כלכלית

לצד העיקרון של כיבוד המובחנות התרבותית אגב כיבוד הרצון של הפרדה מרחבית, גורסת תפיסת דמות הארץ כי יש למתן פערים ולהקטין את הבידול המרחבי בין קבוצות חברתיות שההפרדה ביניהן אינה וולונטרית. גישה זו גורסת כי כאשר ההפרדה אינה נובעת מגורמים תרבותיים אלא מגורמים כלכליים בלבד יש לצמצם את ההפרדה, מאחר וההפרדה מרחבית עלולה לפגוע בהזדמנויות החיים של קבוצות חלשות מבחינה כלכלית. כך למשל קבוצות חלשות שידחקו לאזורי מגורים נפרדים עלולות לסבול כפי שקרה בחלק מעיירות הפיתוח והשכונות שבשולי הערים מאי-שוויון מתמשך בתחום שירותי החינוך ובתחום התעסוקה. מיקום בשוליים במרחב ממרכזי חינוך, שירותים ותעסוקה עלול לגרום להנצחה של הפערים על ידי ייצור מחדש של המבנים החברתיים הקיימים.

הדימוי המנחה את תמ"א 35 הוא של בית משותף מטופח ומשוכלל שבו מתקיימות דירות תרבותיות בבעלות נפרדת. דימוי זה רלוונטי לתחום החברתי, ובמיוחד לעקרון של תמיכה בקבוצות חלשות בחברה. ניתן להמשיך ולפתח את הדימוי ולטעון כי דמותו המטופחת של הבית המשותף אינה שלמה וסיכויי להתקיים קטנים כאשר בקומות הקרקע או במרתף גרות משפחות קשות יום העוללות ללבות את הקונפליקט, לפגוע ברכוש השכנים שלמעלה, ובסופו של עניין אף להבריחם מחוץ לבית. המחויבות של ועד הבית, המייצג את כל דייריו, היא לדאוג לכל הדיירים לרבות המיעוט שגורלו לא שפר עליו. דאגה זו אינה נובעת רק מחוב מוסרי שעיקרו מתן הזדמנות שווה לכולם וסיוע בעת צרה, אלא גם מתוך ראייה פרגמטית של ערך הנכס ואיכות החיים בתוכו.

בשפת התכנון הארצי משמעות תפיסה זו היא כי למדינה, ובהקשר זה למדיניות התכנון, יש תפקיד חשוב בצמצום פערים בין קבוצות בדרך של יצירת שוויון הזדמנויות בין הקבוצות המרכיבות את האוכלוסייה ובכלל זה תושבי הפריפריה הלאומית והעירונית, ערבים, נשים וקשישים. לגבי כל קבוצה יש לפתח מדיניות מאפשרת שתתקן את המצב הקיים בדרך של הגדלת הזדמנויות. באופן מפורט מתייחסת דמות הארץ לקבוצות הבאות:

ערבים. דמות הארץ מאמצת את העיקרון של אפליה מתקנת ביחס לאוכלוסייה הערבית. מבחינה מרחבית משמעות הדבר היא הקצאת קרקעות של המדינה לצורך פיתוח יישובים ערביים, הכנת תכניות מתאר ליישובים הערביים, פיתוח שירותים המותאמים לצורכי האוכלוסייה הערבית, פתרון בעיית היישובים הלא-מוכרים, כל יישוב לפי העניין.

תושבים באזורי הפריפריה הלאומית והפריפריה העירונית. התפיסה של דמות הארץ גורסת כי יש לעודד השקעות בתשתית ובחינוך באזורים חלשים בשולי הארץ, בשולי אזורי המטרופולין, בלב המטרופולין ובשולי הערים, שבהם מתרכזת אוכלוסייה שאמצעיה בתחום הדיור מוגבלים. יש לפעול בכל מקום שהדבר אפשרי לעירוב חברתי בין הקבוצות בתחומי הדיור והשירותים על ידי הוזלת מחירי קרקעות ועל ידי בנייה של דירות במגוון גדלים.

ריתוק קבוצות חזקות לארץ

עליית חשיבות המרכיב של ציביליזציה בשנים הבאות מחייבת תשומת לב רבה לנושא איכות החיים ואיכות הסביבה. במדינה שבה מצוי כוח עבודה ברמה גבוהה גדלים הפיתויים לצאת החוצה לעבר מדינות שבהן איכות החיים והסביבה גבוהים יותר. אתגר מרכזי של המשק יהיה לא רק לטפח את החלשים אלא לשמור על החזקים. רק מקום שיכול להציע איכות חיים גבוהה וסביבה מטופחת יוכל לשמור על האוכלוסייה החזקה.

בהיעדר איכות חיים וסביבה מספקים תמצא המדינה עצמה במצב פרדוכסלי. דווקא הכוחות שזכו לטיפול ולקידום יהיו אלה שייטו לעזוב אותה. ניתן יהיה כמובן לדבר על אליטות אלטרנטיבות אבל לאליטות שהוכשרו לניהול, ייצור, מחקר, חינוך אין תחליף.

על מנת שהאליטות לא יבגדו ויתרמו למדינה ולחברה יש הכרח ביצירת תרבויות סביבתיות שירתקו אותן לארץ.

הביטוי המרחבי של גישה זו הוא כי לצד קידומה של ציויליזציה מודרנית יש הכרח ביצירת סביבה מטופחת. באזורי המגורים תתבטא הסביבה המטופחת במרחב ציבורי מושך, מעניין ותוסס הכולל בין היתר: תרבות של מפגשים, פסטיבל וקרנבל ברחובות ובכיכרות העירוניות, מקומות של ייחוד וזיכרון לקבוצות חברתיות שונות, מקומות של משחק ושעשועים לקבוצות גיל שונות, מוסדות ציבוריים המאפשרים מימוש של שאיפות תרבותיות ורוחניות. יצירת סביבה מטופחת צריכה להתרחב אל מעבר לאזורי המגורים ולכלול גם את הסביבה הרחבה יותר העוטפת את אזורי המגורים.

בהתאם לכך מציעה תמ"א 35 מציעה לגוון את תפיסת השטחים הפתוחים שמחוץ לשטחים הבנויים. לצד אזורי הטבע הראשוני המשומרים (שהם נכס צאן ברזל של שמירת הטבע) יש לצרף למערכת הירוקה גם אזורי חקלאים ושטחי בור. בחלק מהאזורים, ובמיוחד בסמוך לאזורים הבנויים יש להשקיע בטיפול הסביבה על מנת ליצור תחושת נוף מתמשכת ואחידה התורמת ומעשירה את פעולות האדם המתבצעות בשוליה.

חברה אזרחית פעילה בתחום הפיתוח והתכנון

אחד המאפיינים של החברה הישראלית הוא חוסר מעורבות של הציבור הרחב בחיים הציבוריים, אדישות ותחושות של ניכור וחוסר אמון במערכת. מאפיין זה עומד לכאורה בסתירה לשפע העמותות והארגונים הקמים חדשים לבקרים ביישובים ובקהילות בישראל.

אולם מבט מקרוב מגלה כי ברוב העמותות והארגונים פעילים מספר מצומצם של אנשים והרוב הדומם נשאר בלתי-מעורב ואדיש. דווקא בארץ קטנה כמו ישראל שמשאביה הסביבתיים מצומצמים והלחץ על משאב הקרקע הוא מהגבוהים בעולם יש צורך במעורבות של הציבור. קביעה זו הכרחית על מנת לעצב את דמות הארץ לא רק למען הדור הנוכחי אלא גם למען הדורות הבאים.

במציאות הקיימת מעורבות הציבור כפי שמשקפת בחוק התכנון והבנייה היא בעלת אופי נגטיבי. על פי החוק הציבור מוזמן להיות מעורב רק בשלב הסופי של הפקדת התכנית. בשלב זה לאחר שהתכנית גובשה, נבחנה על ידי צוות מקצועי בוועדה המחוזית, קוימו בה דיונים והוועדה המחוזית מצאה לנכון להפקידה מוזמן הציבור להגיש התנגדויות. דרך זו של שיתוף הציבור מזמינה מראש עימותים ומרמזת לציבור שסיכויי הצלחתו בתהליך ההתנגדות מועטים. תהליך ההתנגדות כפי שהוא פועל כיום מתאפיין בחיכוכים ובמשברים. הוא נמשך זמן רב ומסתיים לא אחת בין כתלי בית המשפט. התהליך ממושך, מעכב את ביצוע התכניות וכרוך בהוצאות רבות.

דווקא בתחום התכנון ניתן היה לקדם את מעורבות התושבים ולסייע ביצירת חברה אזרחית פעילה. דמות הארץ רואה לנגד עיניה תהליכים שונים שבהם הציבור מעורב בתהליך התכנון מראשית התהליך. כמקובל במקומות אחרים בעולם ניתן להתחיל את תהליך התכנון במסירת מידע לציבור, התייעצות וקבלת משותף. הכלי המקובל להשגת יעדים אלה הוא שימוע ציבורי שבמהלכו מציגים היזמים את התכנית ומקבלים משותף מהציבור. בשלבים מתקדמים יותר של התכנון כאשר קיימים חיכוכים וחוסר הסכמות בין הציבור ליזמים יש למצוא דרכים לגישור ולפישור ולהעדיף על פני תהליך התנגדות והתדיינות משפטית ממושכת. מן הראוי לפתח פרוצדורה של גישור ופישור בסכסוכים על שימושי קרקע. פרוצדורה זו תקבע את הרכב הגוף העוסק בפישור ובגישור, אופי עבודתו, האמצעים העומדים לרשותו ומעמדו בחוק.

מעורבות הציבור בחיים המקומיים היא משאב חיוני בתחום התכנון והפיתוח ואינה מוגבלת רק לנושאי שימושי קרקע. מן הראוי שהציבור יהיה מעורב בתחום הדאגה לאיכות האוויר, איכות המים, רמת הרעש ועוד. הציבור יכול להיות גם מעורב בתהליכים של מחזור, דאגה לחזות מקום מגוריו ובהגברת המודעות לאיכות הסביבה. לצורך זה יש לפתח אמצעים להעברת אחריות לציבור בתחומי איכות הסביבה, לפתח תכניות לימודים ותכניות השתלמות.

הטיפול בתכנון הפיזי ובאיכות הסביבה יכול להוות מנוף מרכזי לשיקום החיים המקומיים ולגיבוש קהילתי. במחקרים רבים הוכח כי הנושאים העיקריים המטרידים את הציבור באזור מגוריו הם הנושאים הפיזיים ונושא החינוך. בתחום זה ניתן לבזר סמכויות לארגונים מקומיים כדוגמת המינהלות הפועלות בחלק מהרשויות בערי ישראל. יש גם מקום ליזום פעילויות חינוכיות, במסגרות פורמליות ובלתי פורמליות, בתיאום ובשיתוף עובדים קהילתיים ברשויות המקומיות. במסגרת הפורמלית יושם דגש בתכניות הלימודים על הקהילה והסביבה של התלמיד, על מעורבות בחיי הקהילה, על טיפוח איכות הסביבה ואיכות החיים. במסגרת הלא-פורמלית יוקמו מסגרות למעורבות בחיי הקהילה: ועד השכונה, ועדות עבודה, ארגוני מתנדבים שונים: משמר אזרחי, שיטור קהילתי ועוד.

לכידות מתוך הזדהות עם ערכים מרכזיים של החברה

ההתגוונות התרבותית שחלה בחברה הישראלית בעשורים האחרונים העשירה את החברה מתוך כך שיצרה בתוכה מגוון רחב של מסורות, תרבויות, מנהגים, נורמות וערכים. אולם ההתגוונות התרבותית לא לוותה ביצירת מכנים משותפים משמעותיים המגשרים ומחברים בין הקבוצות השונות. התוצאה היא גיוון אגב פירוד ופיצול מעמיק. האתגר העומד בפני תמ"א 35 הוא כיצד לתרום באמצעות עיצוב דמות הארץ ליצירת מכנים משותפים משמעותיים בתחום הערכי והתרבותי.

ציוויליזציה מתקדמת. המשק הישראלי כבר מושפע ויושפע בעתיד ביתר שאת מתהליכי גלובליזציה ותחרות כלכלית עולמית על משקיעים והשקעות. בתחרות זו תהיה יתרון למשקים מפותחים, שבהם מצוי כוח עבודה מקצועי, תשתית מפותחת ושירותים מתקדמים. על רקע זה נראה כי אחד הגורמים היכולים ללכד את כלל הציבור הוא מחויבות לחברה המושתתת על ציביליזציה מתקדמת המאפשרת לתושבים ליהנות מפיתוח ההון האנושי, מקדמה טכנולוגית ומצמיחה כלכלית. בהתאם לכך מדגישה תמ"א 35 את הצורך בפיתוח ההון האנושי והכוונת השקעות בתשתית לשולי הארץ. התכנית גם מייעדת שטחי תעסוקה בין אזוריים אשר ישרתו קבוצות חברתיות ותרבותיות שונות ובמסגרתם ניתן יהיה גם לקדם את ההכשרה התעסוקתית. ציביליזציה מתקדמת ניכרת לא רק בגורמי הייצור אלא באיכות החיים והסביבה.

שטחים פתוחים מטופחים הם על כן חלק בלתי נפרד מציביליזציה מתקדמת. קיומם של שטחים פתוחים ברמות גאוגרפיות שונות: גינה שכונתית, פארק עירוני, פארק אזורי, שמורות לאומיות חיוניים לכלל הקבוצות בחברה. שטחים אלה יוכלו לשמש כמקום מפגש בין אוכלוסיות שונות בדרך שתקדם הבנה והדברות. הניסיון המצטבר מלמד שהשטחים הפתוחים שבהם מתפתחים בהצלחה יחסי דו-קיום בין אוכלוסיות שונות, הם בדרך כלל השטחים המרווחים והגדולים. באזורים אלה מבליים ונהנים בני קבוצות שונות. לעומת זאת, בגנים לאומיים קטנים מתגלים סימני הסתגרות ומתח.

תרבות ומורשת פלורליסטית. לצד האינטרס המשותף בפיתוח כלכלי פעלה תמ"א 35 לקידום ההבנה והסובלנות הבין קבוצתית. ביסוד התכנית עומדת תפיסה הגורסת כי חברה מגובשת זקוקה למערכות סמלים, זיכרונות ומיתוסים. ברור כי בחברה פלורליסטית כמו החברה הישראלית אין מערכת אחת של סמלים המקובלת על כל הקבוצות. מתוך הכרה בערך של כל תרבות ומתוך כוונה לפתח הכרה של האחר ותרבותו וקידום כבוד הדדי בין התרבויות, ייעדה תמ"א 35 שטחים בהיקף של כמיליון דונם כמכלולי נוף. אלה נועדו לשמר פרקים חשובים בדמות הארץ. בנופים אלה משוקעים הזיכרונות של קבוצות שונות בחברה ולעיתים גם התקוות לעתיד וסביבם ניתן לפתח תרבות אזרחית המתייחסת בכבוד והערכה לערכים, מסורות ומיתוסים של קבוצות שונות בחברה. מוצע כי מערכת החינוך תתייחס לנופים אלה, אולי באמצעות תכניות לימודים שיבהירו למשתתפים את החשיבות של המורשות התרבותיות השונות כפי שאלה באות לידי ביטוי בנוף הארץ. בדרך זו ניתן יהיה לתרום לחיזוק הפלורליזם התרבותי, המושתת על הכרה בעומק ההיסטורי ובמגוון תרבותי המאפיין את הקבוצות השונות החיות בארץ.

השתתפות בעיצוב דמות הארץ. המגוון התרבותי המאפיין את החברה הישראלית מחייב לא רק הכרה באינטרסים של הקבוצות השונות, אלא גם השתתפות של הקבוצות השונות בתהליכי קבלת החלטות הנוגעות לעיצוב דמות הארץ. תמ"א 35 פעלה לייצוג של הקבוצות השונות באמצעות פגישות עם מגזרים שונים וקיום דיאלוג מתמשך.

הגברת הלכידות ומיתון מתחים מחייבים המשך מגמה זו בדרך של מיסוד השתתפות הציבור בתהליכי קבלת החלטות הן בתכניות מתאר פורמליות והן בתהליכים אסטרטגיים של פיתוח (כדוגמת הכנת תכניות פיתוח מגזריות). על המדינה לסייע בידי קבוצות השואפות להשתתף בתהליכי התכנון והפיתוח ובמידת הצורך להעמיד לרשותן משאבים לצורך ההשתתפות.

דאגה לפיתוח סביבתי בר-קיימא. אחד הנושאים המשותפים לכלל הקבוצות אשר סביבו ניתן יהיה לגבש הסכמות ולהעמיק את הלכידות היא הדאגה לסביבה מתוך גישה של פיתוח בר-קיימא. גישה זו צריכה להיות מונחה על ידי ראייה לטווח ארוך ורגישות לכלל הקבוצות בחברה בדור הנוכחי ובדורות הבאים. במהלך הפיתוח בר-קיימא יש לפעול לצמצום הבזבוז של תשומות מתכלות, כמו קרקע, מים ואנרגיה, יש לצמצם את התפוקות המזיקות, כמו זיהום אוויר, רעש, זיהום מי נחלים ועוד ויש לפעול ליצירת של חברה חיונית, תוססת ומתקדמת. אינטרסים אלה אינם נחלתם של קבוצה אחת בלבד, ולכן ניתן לפתח וליצור הסכמות רחבות שיגבו את תהליכי הפיתוח והשמירה על הסביבה.

4.2 דמות הנוף הפתוח

שלמה אהרונסון

מושג הדמות

דמות הנוף הפתוח משלבת באורח מגוון, כמעט אינסופי, תופעות כמו אקלים, מסלע, טופוגרפיה וכתוצאה משילוביהם השונים נוצר מצאי מרתק של מיני צומח וחי. משולבים בכל אלה פעילויות אנושיות: חקלאות, ישובים, ערים, תשתיות, ייעור וכו'. כל אלה יחדיו יוצרים את דמות הנוף שאנו מכירים.

עד לאחרונה היה קשר מאד אמיץ בין המציאות הגיאוגרפית (פיזית) למציאות הישובית חקלאית אורבנית שנוצרה עליה. כיום לאור ההתפתחות הטכנולוגית נוצר פער גדול שבעתיד עוד יוסיף ויגדל בין מה שמכתיבים התנאים הטבעיים ובין מה שהאדם מסוגל ליצור, על אף המגבלות בחקלאות, בתשתית ובבנוי. פער זה, הגדל עם הזמן יוצר בכל העולם דמות ארץ אוניברסלית יותר, קשה לזיהוי ובעייתית ביצירת הקשר בין האדם לארצו. בעיית זהות זו הינה מרכזית בכל ארץ וגם בישראל.

המיתוס של דמות הנוף הפתוח

לאורך ההיסטוריה היתה דמות הארץ שונה ממדינה למדינה לא רק עקב המציאות הפיזית השונה אלא גם עקב מציאות כלכלית, טכנולוגית חברתית ותרבותית שיצרה את דמות הארץ.

במקרים רבים נוצרה דמות ארץ מיתית המבטאת את מה שניתפס כתמצית רצויה. למשל באנגליה, כתוצאה ממציאות כלכלית מסוימת לפני כ- 250-200 שנים נוצר נוף כפרי של שדות וגדרות, שיחים ועצים (hedges). זה איננו, כמובן, הנוף "הטבעי" הקדום של יערות אלונים שרווח באי הבריטי קודם לכן. במשך הזמן, ה"גלויה" הזו של הנוף האנגלי נהפכה לדמות האידילית של אנגליה לתושביה ומבקריה ותוארה בנובלות רבות, ספרי שירה רבים ובציורים אין ספור.

הנוף החקלאי רחב הממדים של המערב התיכון בו פזורות חוות קטנות היה ועודנו הנוף האמריקאי המבטא יותר מכל את "הרוח האמריקאית". נוף זה שתיאורו מכסה אלפי דפי

ספרות ושירה, בולט למשל בשירת וולט ויטמן ורבים אחרים. נוף ה-monument valley ביוטה מהווה בעשרות סרטים את "גלוית" נוף "הקצה", נוף "המערב" וכל מה שהוא מייצג בתרבות האמריקאית.

הנוף היסודי תיכוני בו נמצאת ארץ ישראל הינו נוף ספר המדבר אשר באופן טבעי, ללא התערבות האדם, נושא מעטה דליל של צמחיה, (רק אותה צמחיה היכולה לשרוד 7 חודשי יובש בשנה). במשך 5,000 השנים האחרונות השתנה לחלוטין הנוף היסודי - תיכוני הטבעי שאפיין את הארץ, עקב פעילות האדם. שפת המדבר נדחקה דרומה ומזרחה, למעט אותן תקופות ארוכות בהן לא היה שלטון מרכזי חזק ובהן חזר המדבר וכבש אזורים רבים בדרום ומרכז הארץ. הנוף היסודי תיכוני נושא כבר זמן רב אוכלוסיה גדולה בהרבה מקיבולתו הטבעית; דמותו שונה היום ומייצגת אוכלוסיה הניזונה מחקלאות אינטנסיבית ומתגוררת בערים וכפרים גדולים. הפרת האיזון הטבעי, יצירת נוף מלאכותי ומשתנה וגידול האוכלוסיה מצריכים מאמץ מתמיד ומושכל וזהיר של התערבות, שימור וטיפול.

נוף והיסטוריה

הנוף התרבותי נופ והיסטוריה היסודי תיכוני בארץ ישראל כלל בתקופת הזוהר שלו: התקופה הרומית והביזנטית, חמישה מרכיבי נוף עיקריים:

1. נוף חקלאות טרסות- חקלאות שהזינה לא רק את בני הארץ אלא גם את עולי הרגל והצליינים הרבים.
2. נוף חקלאות אינטנסיבית בקרבת מקורות מים.
3. נוף אזורי מרעה ושרידי חורש טבעי.
4. נוף מבונה של כפרים קטנים ערים ועיירות גדולות.
5. נוף מדברי מסוף ספר המדבר מעובד בחלקו; בתקופה זו, היחידה בכל ההיסטוריה למעט החצי השני של סוף המאה ה-20, התפתחה חקלאות גם באזורי מדבר מובהקים (הנבטים).

נוף הארץ בראשית המאה (כפי שמצטייר מצילומי האוויר של חיל האוויר הגרמני 1917) היה נוף מדבר כתוצאה מהעדר שלטון מרכזי חזק ומאורגן, טכנולוגיה פרימיטיבית של עיבוד בחקלאות ומרעיית יתר. מרכיבי הנוף העיקריים היו:

1. עיקר השטח; טרשים ואזורי מרעה מנוצלים מעבר לכושר נשיאתם.
2. כיסי חקלאות במקומות מוגנים ובסביבות מעיינות.
3. שרידי חקלאות בעל בטרסות.
4. ישובים קטנים ומספר ערים.
5. מדבר מובהק שנוכחותו הגיע צפונה בהרבה מקו המדבר היום.

האידיאל הנופי של הישוב היהודי במסגרת מפעל ההתיישבות הציונית בראשיתו, כלל; ישוב חקלאי קטן, מוקף בשדות ובו תלמים חרושים ופרדסים, מגדל מים במרכזו, המוקף בבניינים קטנים בעלי גגות רעפים אדומות. ברקע הרים מדבריים קרחים.

עמק יזרעאל היה אחד הביטויים היותר מובהקים וברורים של תדמית זאת. על קיבוציו ומושביו כנהלל ועין חרוד.

במקביל לתדמית היישובית הנ"ל טיפח הישוב היהודי (עם מחלקת היעור של שלטונות המנדט הבריטי) אלמנט חדש, נוף שלא קיים באופן טבעי באגן הים התיכון והוא ייעור מסיבי ביערות מחטניים, שני אלמנטים אלו, התיישבותי חקלאי והיעור מבטאים לא רק מציאות גיאוגרפית אלא ניסיון ליצור באופן פיזי אידיאה ואוטופיה. מעטות הדוגמאות בהיסטוריה הישובית העולמית של הצלחה ביצירת ביטוי פיזי כה מובהק לאידיאה ואוטופיה בנוסף לביטוי התרבותי בספרות, בשירה ובפולקלור.

גם בתודעה הפלסטינית קיימת דמות אידיאלית של הכפר הערבי המכונס סביב המעיין והנוף החקלאי הסובב אותו, עץ הזית מהווה מרכיב משותף ליהודים ולערבים כעץ המבטא בצורה מרבית את נוף הארץ.

תפישת העולם שעל פיה נקבעה ההתייחסות לשטחים הפתוחים עד כה היתה קשורה לתפישות עולם שרווחו באירופה ובצפון אמריקה. בסוף המאה הקודמת ותחילת המאה הזו היו הפרויקטים הגדולים ששינו מעשי בראשית לסמל הקדמה וההתפתחות. משנות ה-60 המגמה הכללית היא של פיתוח בר-קיימא המאזן בין פיתוח לשימור בראייה רב-דורית ורב-תחומית.

חשוב לציין שאם עד כה אפשר היה לישראל ללמוד מארצות אחרות בנושאי היחס לשטחים פתוחים הרי שכיום אין עוד מדינה בעלת שטח כה קטן ורווחת חיים מערבית גבוהה שקצב הגידול בה כה גבוה. לא נותר לנו אלא ליצור כאן והיום את הפתרון שיתאים לצרכי הארץ ועלינו לגבש באחריות ובזהירות את דמות הנוף של ארצנו.

מסה נופית גדולה ורציפה

21,501 הקמ"ר של המרחב הלאומי מהווים יחידת קרקע מוגבלת ביותר עבור כ- 8.8 מיליון תושבים שיתגוררו בה בשנת 2020, מה עוד ששטח זה אמור לספק את צרכי הקרקע גם מעבר לשנת היעד של התכנית. האלמנט המרכזי שיעצב את דמות הארץ, הוא יצירת מערכת שטחים פתוחים גדולה, רציפה, ומחוברת יחדיו בצורה סדירה והגיונית. זאת, בניגוד למצב של אוסף "מטליות" קרקע שהם גנים לאומיים שמורות טבע ויערות שונים המפוזרים בצורה אקראית למדי וללא ראייה כוללת על פני המרחב הארצי המוגבל.

תמ"א 35 מארגנת את השטחים הפתוחים במסה עיקרית גדולה ורציפה, מסה קריטית אשר תהווה רקע להתרחשויות הרבות במרחב, בניגוד להיווצרות נופים מקומיים המבטאים התרחשויות אקראיות האחת שונה מרעותה, נוף תזזיתי אקראי, ללא רצפים משמעותיים וללא אתנחתאות ברורות.

בצידי מערכת השטחים הפתוחים ("השדרה הירוקה" והחייצים הרוחביים) יאותרו אזורים לצורכי טיפוח הנוף, הנופש ובינוי וע"י כך יגדל מספר הנהנים מהשטח הפתוח.

יתרון נוסף למערכת שטחים פתוחים רציפה, בעלת גבולות ברורים הוא בכך שהלחץ התמידי הקיים על שולי השטחים הפתוחים, ועל השטחים הפתוחים הקטנים, יפחת במידה והשטחים הפתוחים יהיו במסות גדולות ורציפות. שטח גדול ורציף ניתן להגנה, להנמקה ברורה של איכויותיו, והגדרה בהירה של תפקודיו. שטחים קטנים ומקוטעים מהווים "טרף קל" ללחצי פיתוח והתפשטות.

במקרים מיוחדים, כגון החייצים לאורך הנחלים בשפלת החוף, שהינם צרים מטבעם, קיים ערך בפני עצמו לשטח קטן יחסית. כאן יהיה חשוב שטח הפנים של האזור הפתוח וקווי המגע שלו עם הבנוי. אך גם במקרה זה מאותרים החייצים כשטחים רציפים ורחבי ידיים יחסית, ויש להימנע מקיטוע אקראי ע"י בינוי רציף או תשתיות.

מכלולי הנוף

בישראל בדומה ליוון ולאיטליה דמות הארץ אינה בנויה אך ורק מהמרכיבים הפיסיים והמורפולוגיים אלא משקפת את הנוכחות ההיסטורית הייחודית שהיא "הסיפור של ארץ ישראל". על מנת לשמור "פרקים" חשובים אלה בדמותה של הארץ מציע תמ"א 35 את מכלולי הנוף, שטחי המכלולים הנופיים המופיעים בתשריט משתרעים על שטח גדול של כ- מיליון דונם ותפקידם בין השאר, להבטיח את שימורם של שטחי חקלאות ומורשת בהיקף משמעותי. זאת כנדבך נוסף על שטחי הטבע השמורים כגנים הלאומיים ושמורות טבע ושטחי היער הרבים - הנוף של ישראל המתחדשת.

שני מרכיבים אלה הושלמו בתמ"א 35 ע"י מכלולי הנוף - אותם "אנסמבלים" היסטוריים, תרבותיים ונופיים, "מספרי הסיפור" הרבים והמגוונים של הארץ ויוצרים יחדיו את הפסיפס של דמות הנוף הפתוח.

השטחים הפתוחים כ"דגל" יוצר קונצנזוס ומקום מפגש

בניגוד לאזורי תעסוקה, מחלפים גדולים ושיכונים, מסמל השטח הירוק בעיני רוב האוכלוסיה בארץ ובעולם את האוטופי, את הטוב שאליו כולם שואפים, תכנון ארצי אשר יקפיד על שמירת מרחבים רציפים ירוקים ופנויים תדבר אל לב כל מגזרי האוכלוסיה, במציאות של בינוי רחב ממדים בארץ קטנה.

השטח הציבורי הירוק הנגיש, בעל התכנים ומתקני נופש יכול לשמש כשטח מפגש בין אוכלוסיות שונות בצורה שתרכבה הבנה ולא חיכוכים. מניסיון במספר פארקים רב אנו למדים שבפארקים גדולים קיים דו קיום בין קבוצות שונות. זהו מקום מפגש חיובי וחשוב בארץ בה המתח בין האוכלוסיות השונות הוא כה רב. המאבק על שימור השטחים הירוקים והפתוחים חוצה אוכלוסיות ומלכד אותם מסביב למטרה חיובית.

הניסיון המצטבר מלמד שהשטחים הפתוחים שבהם מתפתחים בהצלחה יחסי דו קיום בין אוכלוסיות שונות, הינם בדרך כלל השטחים המרווחים המטופחים והגדולים ביניהם (כגון: פארק עצמאות ארצות הברית" בהרי יהודה, טיילת שרובר בירושלים). באתרים אלו מבליט ונהנים אנשים רבים, ללא הבדלי "דת מין וצבע", לעומתם בגנים הלאומיים הקטנים (כגון: מעיין חרוד וגן השלושה) מתגלים סימני הסתגרות של קהלי יעד מוגדרים ומצומצמים, דבר שמביא להבדלות וליצירת קונפליקטים.

טבע שמור לעומת נוף מטופח

תמ"א 35, מציעה שינוי מהותי בהתייחסות התכנונית הארצית לשטחים הפתוחים. מתפישת של שטחים פתוחים כאזורי טבע ראשוני - WILDERNESS, אזורים, בהם הדגש הוא על שימור הטבע כערך בפני עצמו, כולל כל הנישות האקולוגיות שבו לגישה בה הדגש הוא על שימוש האדם בשטחים אלו ולתפישת של השטחים הפתוחים, בחלקם לפחות, כשטחי נוף מטופח.

לאחר שאותרו, הוכרזו וכיום נשמרים שטחים מוגדרים כשמורות הטבע, הגנים הלאומיים והיערות לסוגיהן, מציעה תמ"א 35 להתייחס גם לשטחים שבניהם. יחד יוצרים שטחים אלה רצף משמעותי מצפון הארץ לדרומה – בו באים לידי ביטוי חלקים גדולים מהתרבות, המורשת והדמות של ישראל. בגישה זאת יינתן מקום חשוב לעיצוב חלק מהשטחים הפתוחים על מנת לאפשר את שימוש האדם בהם לנופש ולפנאי.

הגישה שחלק נכבד מהשטחים הפתוחים ניתן לעיצוב ולא רק לשימור הייתה חשובה ומרכזית בתולדות הארץ ב- 100 השנים האחרונות, היא ממשיכה את הדרך בה התחילה הקק"ל ביער בן שמן בראשית המאה.

הקק"ל המשיכה בדרך של בניה ועיצוב נוף גם בשנות ה-50, ה-60 וה-70 בהן נטעו אלפי דונמים של ערוצי נחלים בצפון הנגב. הרחבת הערוצים והנטיעות לצידם ובתוכם לא רק מנעו סחף אלא יצרו סביבה חדשה בעלת אופי מובהק וקנה מידה יותר אינטימי ואנושי, בו הערוצים החדשים עוקבים אחרי הערוצים הטבעיים. יצירת נוף חדש כזה שנעשה בקנה מידה גדול הינו בפירוש כיוון מבטיח לקראת פיתוח של נוף מטופח ובר קיימא.

הנוף המעוצב הפשוט הזול והקל לביצוע הוא נוף חקלאי המבוסס על גידולי בעל והטיפול בהם פשוט כגון שדות פלחה ומטעי זיתים וחרובים. תמ"א 35 ממליצה להרבות בשטחים כאלה.

אזורים פתוחים אלה יהוו גם את הרזרבה הקרקעית לצורכי פנאי ונופש שונים שידרשו בתקופה שבהם שבוע העבודה יקוצר והזמן הפנוי יגדל.

אין לפגוע באזורים לשימור או לגרוע מהם, אך יש מקום להציע דרכים נוספות לעיצוב נוף הארץ, נוף השטחים הפתוחים שאינם שמורים בתכניות ארציות, עיצוב סביבת הכבישים הגדולים והמחלפים, נוף קצה הערים, נוף הגן והבוסתן לעומת נוף היער. כל זאת על מנת ליצור תחושת נוף רצוף ומגוון כאחד היוצר רקע שקט ומשקיט לכל הפעילויות שקורות ויקרו בתוכו ובשוליו.

השינויים בדמות הנוף הפתוח אינם מתבטאים רק בהפיכת אזורים חקלאיים או פתוחים לאזורי בינוי, אלא בעיקר באופן הבלתי שקט, המקוטע והמנוכר לסביבתו בו נעשה תהליך זה ואין צורך לעשות מכל בנין ושכונה דרמה נוספת. אחד היסודות החשובים ביצירת דמות הנוף בישראל יהיה ל"השקיטו" ולחבר טוב יותר בין הבנוי לפתוח הסובב אותו. בארץ כה קטנה וכה רבת פנים אשר המראות והמאורעות היום יומיים דרמטיים כל כך, רואה תמ"א 35 את תפקידה העיקרי להציע דמות נוף ארץ העושה **שלום עם הארץ**.

לכיש

צילום: אלבטרוס

גפנים בלכיש

שדות פלחה נרחבים בנוף גבעות רך. אחד המקומות היחידים בישראל שבו קיימת הרגשת רחבות ועומק. כרמי תפנים ויערות קק"ל מעשירים נוף זה.

פרדסים בשרון

צילום : אלבטרוס

הפרדסים בשרון הם מהאלמנטים ההיסטוריים החשובים של הארץ ב-100 השנים האחרונות. בגלל מקומם המרכזי באזור הביקוש המרכזי הם על סף היעלמות. המכלולים הנופיים בשרון מטרם לשמר את נוף הפרדסים והישובים שבו.

נוף חקלאות מסורתית בגליל

מספר מכלולים באזור הגליל משמרים גופי חקלאות מסורתית - מטעי זיתים ושדות מעובדים.

4.3 דמות הנוף העירוני

שמאי אסיף, נעמה מליס, גיא קב-ונקי, טלי הדרי

ארץ עירונית

ישראל, לאחר אלפי שנים של היסטוריה עירונית ולאחר תום המאה הראשונה של ציונות, התיישבות, עצמאות, התעצמות וצמיחה היא ארץ עירונית. למעלה מ-90% ממניין תושבי ישראל חיים בערים.

הערים הקדושות וירושלים בראשם היו המרכיב העיקרי בדמות הכמיהה לציון. גם חוזים ומייסדים ורבים מעולי אירופה ואגן הים התיכון הביאו עמם דמות ארץ עירונית. האבן, השוק והחורש הירושלמים, הים של יפו, הרחוב והטיילת התל-אביביים, נופי המפרץ והכרמל של חיפה, הכנסיות של נצרת, נמל עכו הציורי ולא פחות - השיכונים לדורותיהם - הם במידה רבה דמות הארץ. עם זאת, ולמרות ששורשיו של רוב הציבור הם שורשים עירוניים, הייתה ההתיישבות הציונית הגדולה אמביוולנטית ביחס לעיר כיסוד תרבותי מרכזי. החזון העירוני ואיכות החיים העירונית לא עמדו בראש סדר העדיפויות של החברה המתהווה בארץ (כפי שכבר ציינה תמ"א 31). אמנם, חלק ניכר מפעולות "בניין הארץ" היו הקמה ופיתוח של ערים ועיירות; אך דמותו החקלאית של המיתוס הציוני, הצורך באספקה מיידית של רבבות "פתרונות דיור" לאוכלוסייה הגדלה, ההתמודדות הבלתי פוסקת עם בעיות ביטחון קיומיות והפניית עיקר המאמץ התכנוני ל"כיבוש השממה" ופיזור האוכלוסייה - כל אלה מנעו התפתחות הדרגתית של דמות עירונית מקומית, ולא תמיד תמכו בניסיונות מוקדמים לממש בארץ אוטופיות אורבניות: תל-אביב כ"פרבר גנים", אח"כ כעיר אורגנית-אקולוגית מאוזנת (גדס), אח"כ כעיר נקיה לבנה חדשה ומתקדמת ("הבאהאוז"); חיפה כביטוי לאוטופיה של "אלט נויילנד" וכעיר מחוז קולוניאלית; באר שבע כ"עיר גנים" על ספר המדבר ועוד.

דלות הבינוי העירוני

הביטוי המוחשי ביותר לדלות של הדמות העירונית בישראל היא האיכות הפיסית הירודה של המרקם הבנוי. למרות שגילם של מרבית המבנים הוא עשרות שנים בלבד, רמת התחזוקה והטיפוח הסביבתי שלהם נמוכה ביותר - בין אם בשיכון עולים בעיירת פיתוח דרומית ובין אם בלב תל-אביב. דלות החומר באה פעמים רבות בד בבד עם דלות תפקודית - מקבצים של "פתרונות דיור" ופרברי שינה שאינם מתגבשים לכדי ערים "מחוללות קהילה" ובעלות אופי ייחודי.

אזורים עירוניים ותיקים, אשר התפתחו בהדרגה, ובהם נוצרו שימושי קרקע מעורבים, מצטיינים בחיוניות גבוהה, אך חיוניות זו, כפי שצינה תמ"א 31, מורכבת לעתים מריכוז תופעות הלוואי השליליות של הפעילות העירונית כגון: צפיפות רכב, רעש מכונות, איכות אוויר ירודה, שילוט חוצות פרוץ והידרדרות נמשכת של האינפוסטר הבנוי.

למרות מלאי הקרקע המוגבל ב"אזורי הביקוש" ומחירי הקרקע הגבוהים עדיין פרוסות שכונות המגורים העירוניות והפרבריות בארץ בצפיפויות נמוכות מאוד, ורובן אף סובלות משירותים חסרים או מרוחקים, מאחזקה לקויה ומתחושה של טיפוח חסר או אף עזובה.

עירוניות חדשה ואיכותית

למרות הבעיות המצוינות לעיל, מצויה ישראל בעמדת זינוק טובה ליצירת עירוניות חדשה ואיכותית, בתנאי שיופנו לנושא זה תשומת הלב והמשאבים הנדרשים. הערים הישראליות מכילות מרקמי איכות מובהקים ומגוונים, בהם ניתן לגלות מורשת בנויה עשירה ורב רובדית. אבני היסוד של דמות העיר: דירת המגורים, הבית המשותף, המבנק ("הבלוק") העירוני, הרחוב, השדרה, הטיילת, המוסדות והגנים, מרכזי המסחר, הבידור והתרבות ומכלולי הירק העירוניים - מחצרות הבתים ועד הפארקים המטרופוליניים - כל אלה יישארו עמנו לשנים רבות. בנוסף, מצטיינות הערים הגדולות בישראל במגוון נכסי ערך טבעיים: ההר, היער וסף המדבר בירושלים; הים בתל-אביב; הים, ההר והחורש בחיפה; וגבעות המדבר בבאר שבע.

רבות מהבעיות החמורות המאפיינות ערים גדולות בעולם, בין אם במדינות המפותחות (פסע, ניוון עירוני) ובין אם במדינות המתפתחות (גידול בלתי מבוקר) אינן נחלתן של הערים הישראליות. בהשוואה לארצות מערביות מועטים בישראל שטחי "המדבר העירוני" - מתחמים נרחבים של מתקנים, תשתיות ומבנים נטושים (לעיתים קרובות מימי המהפכה התעשייתית). הערים הישראליות בטוחות יחסית והן מצטיינות בקנה המידה האנושי שלהן. כמעט שלא נבנו בארץ מבני מגורים מגלומניים ובלתי ניתנים לשיקום.

חלק ניכר מתנופת הפיתוח האדירה הצפויה בישראל בשנים הקרובות (השלשת האינפוסטר הבנוי על פי "ישראל 2020") תתרחש בערים. האוכלוסייה הערבית בישראל צפויה לעבור תהליכי עיור נמרץ. לחצי הפיתוח יכולים להוות מנוף להעלאת איכות הערים זאת במיוחד לאור הניסיון הישראלי העשיר בבנייה עירונית.

תרבות חיים עירונית

כיוון שרוב גדל והולך של תושבי המדינה חיים בערים, מן הראוי ליצור "דמות ארץ" עירונית איכותית.

לחיים עירוניים יתרונות מובהקים: מגוון בחירה, קרבה אל מוקדי תעסוקה, חינוך, תרבות, מסחר ושירותים, מפגש אנושי ישיר ושחרור מהתלות המלאה ברכב הפרטי. הדמות העירונית העתידית צריכה, לדעתנו, להביא לידי ביטוי מקסימלי יתרונות אלה ולהקטין ככל האפשר את עצמת המטרדים המאפיינים פעילות עירונית אינטנסיבית. המפתח להצלחה בפיתוח מרקם עירוני בצפיפות גבוהה הוא במיצוי נכון של האפשרויות וההזדמנויות הנוצרות בו, באינטנסיפיקציה של הפיתוח והשימוש בשטח וביצירת חפיפה מרבית בין שטחים ושימושים.

האתגר במימוש דמות עירונית אינטנסיבית גדול לנוכח התפיסה הרווחת בציבור של צמוד הקרקע אדום הרעפים כאידיאל. אידיאל זה מצוי, דרך אגב, במתח מסוים עם "דמות הארץ" האנושית, כפי שנתפסה שנים רבות: הישראלי חובב החברותה, הזקוק לקשרים בלתי אמצעיים עם "אחיו". מעבר לזאת, ברור לכל בר דעת שלא ניתן לתת מענה לאידיאל של צמוד הקרקע באופן גורף. על כן, תשאף תמ"א 35 לעצב ו"לשווק" את הדמות העירונית החלופית: דמות עיר אינטנסיבית, קומפקטית ואיכותית, המאפשרת לחולל קהילה וליצור "תחושת מקום".

הדרך לדמות עירונית רצויה

דמותן של ערי ישראל היא מבחן ראשי בתמ"א 35. אין מקשה אחת ואין להתייחס אליהן אלא בהקשר המקומי ומתוכו, עם זאת, בולטים מספר חוליים היוצרים דמות עירונית פגומה ודלה.

דמותן של הערים היא המבחן הראשי של כל תכנית מרחבית ואף של תמ"א 35. פרק זה ינסה להצביע על מקצת הפגמים ועל כיווני פתרון אפשריים. מראש נמנע פרק זה מלהבחין בין חדש לישן ואף בין קיים לעתידי; זאת דווקא מתוך כוונה להדגיש את המימד הדינאמי המובהק של הדמות העירונית.

חלל רחוב עני ומקוטע

תפיסת התכנון המודרניסטית שהתפתחה בתחילת המאה בצד העדיפות המובהקת שעדיין ניתנת לרכב הפרטי ובנית השיכונים הציבורית הנרחבת שאפיינה את רוב שנות המדינה, כל אלה יצרו מלאי עצום של מבנים ומעט מאד חללים עירוניים.

במקום רחובות, כיכרות, שדרות וטיילות נסללו כבישים רחבים שתורמים לזיהום ולרעש בעיר אך אינם יוצרים עיר של ממש. ריבוי מגרשי החניה והפקעת הרחוב מרשותם של הולכי הרגל יצרו שממה עירונית חסרת זהות. כל אלה, בצד התחזוקה הלקויה וחומרי הבניה הירודים, מביאים להתפוררותו של המרקם העירוני טרם זמנו ופוגעים בכוח המשיכה של העיר כלפי תושבים חדשים וחזקים.

יצירת חלל רחוב מוגדר יכולה להסתייע בשינויים שיתבצעו במבנים עצמם כגון ביטול קומת העמודים ויצירת חזות עירונית רציפה המכילה דירות או משרדים בקומת הקרקע ומבטלת את החיץ בין הבנין לרחוב, חזות עירונית שחזיתותיה מעוצבות בהתאם לכוון. בנוסף, יש להביא לחיבור בין מבנים באמצעות בניית מרפסות פתוחות, תוספת דירות גן וכדומה, דבר שיוסיף גוון והצללה בחזיתות המבנים. יצירת תמהיל דירות עשיר יותר באמצעות תוספת של יחידות דיור גדולות, צירוף של דירות קטנות והרחבות דיור יהיו אבני היסוד של החידוש בצד תוספת חללים פתוחים למחצה (כגון מרפסות פתוחות בין בנינים) ועדכון מערכות התשתית. מחוות אלו יעשו בשילוב עם שיפוץ עקבי של חזיתות הבנינים באמצעות מנוף הבניה החדשה וההרחבות וע"י מתן תמריצים ואכיפה במקביל.

רקמות של דלות עירונית

זיהויה של הדמות העירונית כיום עם מראות של מצוקה ועוני מחייבת פיתוחה של דמות עירונית חדשה. חלק מהנוף העירוני הוא נוף של שכונות ותיקות שפנו בעבר מתושביהן ואוכלסו על ידי אוכלוסיה עניה, כך נוצרו שכונות מצוקה דוגמת ואדי סליב בחיפה ושכונת מוסררה בירושלים. דמות נוספת של עוני עירוני נוצרה בשולי הערים ובערי הפיתוח על ידי בניה ציבורית באיכות נמוכה שאוכלסה על ידי אוכלוסייה עניה.

חידוש ושיפור עירוני לא יתכנו ללא טיפול משולב חברתי - כלכלי - פיזי במוקדי המצוקה הכולל השקעה עקבית של משאבים, יצירת מנופים כלכליים, יצירת מנהיגות חברתית ואישית ותשומת לב מתמשכת מצד הרשויות.

הידלדלות בפעילות של מסחר ופנאי עירוניים

הידרדרותו של חלל הרחוב והתרכזות המסחר בקניונים חוץ עירוניים או כאלו הפועלים כקופסא סגורה ומנוכרת בתוך הרקמה העירונית, הרחיקו את הפעילות המסחרית מהרחוב ותרמו להתפוררות המרכזים העירוניים הקיימים. המרחב הציבורי כמקום מפגש עירוני מאפשר מגוון פעילויות אקראיות ויזומות ההופכות את העיר למרחב פעיל ושוקק חיים. עיצוב, חידוש ויצירה של חללים עירוניים משמעותיים כגון כיכרות, גנים רחובות ושדירות הינו לפיכך צורך מהותי שיחייה את הרקמה העירונית.

תוספת הצללות, ארקדות וריהוט רחוב בצד עיצוב קפדני של הנוף הפתוח והצמחייה והתאמתו לרמות שחיקה גבוהות יהפכו את הרחוב לאכסדרה עירונית ויזמינו לתוכו מגוון של פעילויות.

ארגון משותף של בעלי העסקים, התושבים, העירייה והממשלה באזור לצורך תחזוקה ותפעול מרוכזים ושכלול תוכניות עסקיות ויזום אירועים משותפים, יביאו להגברת המודעות המקומית לתפקוד נאות של הרחוב המסחרי. כמו כן יש להוסיף למרכזים הקיימים והחדשים תאי שירותים, טלפון, מוניות, חניונים, תחנות הסעה ונקודות איסוף.

חלל הרחוב הקיים המדגים בעיות של חדגוניות ותחזוקה לקויה

מצב מוצע

מצב קיים

עיצוב מחדש של שכונה טיפוסית בעיר טיפוסית על-ידי שימוש בתוספות הבניה על מנת ליצור חללים ציבוריים וסמי - ציבוריים מגוונים. תוספת דירות מסוגים שונים מגוונת את תמהיל הדירות באיזור ומאפשרת מגוון רב ואיכותי. הרחבת הדירות ותוספת המרפסות כמו גם עיבוי קומת הקרקע יוצרים דופן חדשה לרחוב. עיצוב הרחוב הראשי כשדרה בעוד הרחובות הצדדיים מוגדרים כרחובות משולבים יוצר שכונה בעלת אופי דינמי הבנויה מחללים לינאריים רציפים הנפתחים ונסגרים חליפות. המערך העירוני החדש מוביל אל הכיכר העירונית המוקפת במבני ציבור המקיימים פעילויות ציבוריות ועירוניות באופיין. תוספת עצים וירק מגדירה מחדש את החללים העירוניים הפתוחים ומיטיבה את חזות הרחוב.

מרכז סוזאן דלל, פיתוח נוף: שלמה אהרונסון אדריכלים:
אלישע ורונית רובין.
יצירת חלל עירוני משמעותי וייחודי על-ידי שימוש מחודש
בשטחים ציבוריים קיימים

קניון ערים, כפר סבא, אדריכל: משה צור
המרכז המסחרי משולב במערך הרחובות
העירוני תוך שמירה על "כללים" מסחריים
העומדים בבסיסו של קניון כגון תחזוקה
ברמה גבוהה, שירותים נלווים, יצירת
מקומות חניה, עירוב סוגי המסחר ועוד.

"החזרת" הרחוב להולכי הרגל באמצעות יצירת
"מדרחוב" ואיסור תנועת כלי רכב באותם איזורים.

עיצוב השדרה כחלל המקיים פעילות עירונית מגוונת
באמצעות החצנת הפעילות המסחרית וקיומה תחת כיפת
השמים

ניכור בין מוסדות הציבור לבין סביבתם העירונית

מוסדות הציבור המרכזיים נבלעים לעתים בתוך הרקמה העירונית במקום להוות מוקדים עירוניים חזקים שיתרמו לאוריינטציה של המהלך בעיר ויתוו מרקם המבוסס על נקודות זיהוי וציון בעלות ערך ציבורי.

מיקומו של מבנה הציבור בהיררכיה העירונית צריך להיות משמעותי, כאשר רצוי לשמור על התאמה בין ההיררכיה של המיקום ותפקיד המבנה כגון מוסדות מרכזיים ועירוניים על כיכר במרכז העיר, בית ספר מרכזי של שכונה בשדרה הראשית שלה וכדומה. הנושא חשוב הן להתמצאות בעיר והן לזיקה וליחס בין התושבים והמוסדות העירוניים. מבני ציבור קטנים מומלץ למקם בתוך בלוק המגורים בצורה המגדילה את המרחבים בין הבתים וזאת תוך הקפדה רבה יותר על החזית החמישית.

החיבור בין העיר למוסד יכול להיווצר באמצעות יצירת חלל או כיכר כניסה המותאמים למבנה בניגוד להשארת מרווחי בנין סטנדרטיים (תחום קווי הבניין) צרים ומבוזבזים כגון החצר הקדמית של מבני גני הילדים ברב גני הילדים בארץ.

תפקוד רב-גוני של המבנה וחצרותיו יכול לתרום לפעילות המשכית בסביבות המבנה ברב שעות היום לשם כך על המבנה להיות מתוכנן באופן שחלקים שונים ממנו יתפקדו עצמאית ויהיו פתוחים לקהל הרחב כגון בבתי ספר החצרות האחוריות, מגרשי הספורט, אולם הספורט, הספרייה וכדומה.

כיכר אנטיין, אוניברסיטת תל-אביב

אדריכל: משה עצמון

הכיכר העירונית יוצרת את הזיקה בין מבנה הציבור לרחוב והופכת למקום מפגש וכינוס כחלק מהריתמוס העירוני.

בית ספר "נתיב זבולון", מודיעין

אדריכל: גידי פובזנר

מבנה בית הספר מתאים עצמו לתצורת השכונה ומפנה לרחוב חזית יחודית המאפיינת אותו כמבנה ציבור

בית ספר יסודי "דורות", מודיעין

אדריכל: אבירם רוזנברג

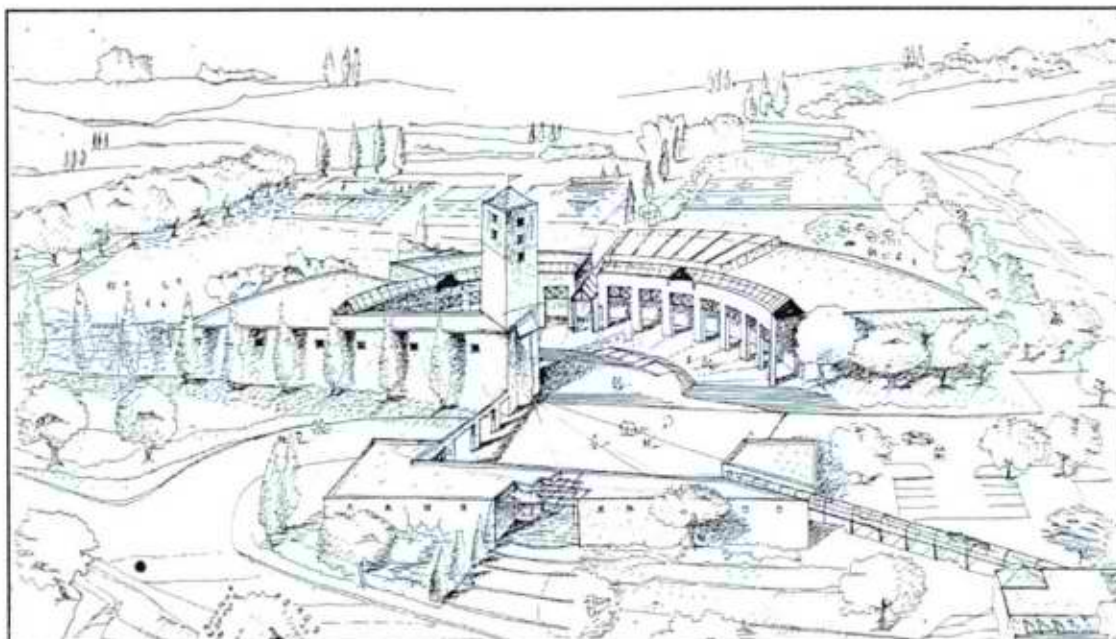
דפנות המבנה מחליפות את הגדרות המקובלות במוסדות חינוך ויוצרות רצף חללי בין המבנה לסביבתו

גן ילדים במודיעין

אדריכלים: טולדו-שוורץ אדריכלים

נעשה כאן שימוש בשטח מרווח קדמי כחלק מן השטח הציבורי הפתוח תוך צמצום וביטול החצר הקדמית.

מרכז נופית - בית ספר, אולם ספורט ומרכז קהילתי, אדריכל: משה צור, מיקום המבנים סביב כיכר המהווה את מרכז הישוב מאפשר פעילות אינטנסיבית סביב הכיכר ושימוש בספריה ובחדרי החוגים בשעות אחר הצהריים כאשר הכניסה אליהם מתבצעת דרך הכיכר

דלות בצמחיה ובצל

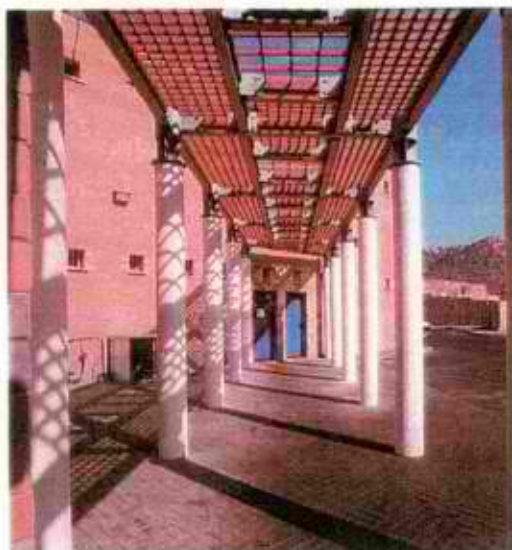
הצמחייה אובחנה כמשפיעה על מיקרו האקלים שבסביבת בית המגורים, במקרה של כיסוי מלא או חלקי של החזית היא יכולה להפחית את צבירת החום על חלונות, קירות דלתות וגגות באמצעות הצללה, כמו כן היא מפחיתה צבירת חום ארוכת טווח באמצעות שמירה על טמפרטורה נמוכה במשטחי אספלט ובטון. במשך היום משטחים עטויי צמחיה מפחיתים את צבירת החום בתוך הבית וההצללה מפזרת את האור המוקרן הן מהשמים והן מבניינים סמוכים.

השפעתה של צמחיה ובעיקר עצים על הפחתת עומס החום מתבטאת הן בהורדת הטמפרטורה והן ביצירת לחות גבוהה יותר באמצעות קירור על ידי התאדות. פוטנציאל הקירור יכול להיות מתורגם להבדל של עד 4°C באמצע היום באזורים עירוניים, בין שכונות עם צמחיה לבין שכונות ללא צמחיה.

באזורים בעלי אקלים חם יש להימנע מחסימת רוחות קיציות זאת באמצעות שתילת עצים בעלי צמרות גבוהות וכיסוי הקרקע בשיחים או מדשאות. השפעתה של הצמחייה בבניה עירונית אפקטיבית במיוחד בבניה של עד שש קומות - גובה עלוות העצים.

תוספת צמחיה ועצים בחצרות, על גבי החזיתות ובגגות יכולה אם כן לשרת היטב את בית המגורים ואת הרחוב שיהפוך למרחב ירוק ומוצל.

הצללות נוספות יכולות להווצר על ידי תוספות בנויות בשטחי חוץ כגון בניית מרפסות פתוחות ובניה בקומת הגג וכן על-ידי תוספת של פרגולות והצללות.

טיילת דדו, חיפה, אדריכלית: פרלה קאופמן
שימוש בהצללות ליצירת סביבה ציבורית מזמינה
וטיפוח סביבת החוף.

כיכר קרייטמן באוניברסיטת באר שבע.
אדריכל: שלמה אהרונוסון
הצללות כחלק מיצירת המרחב הציבורי

תוספת עצים וצמחיה ככסות לבנין מופיעה בקו 0 של
הבנין

ניצול מצב טופוגרפי לשימוש בגג המבנה כגן השימוש
הנופי בגג מדגיש את חשיבותה של החזית החמישית
של המבנה

עיצוב חלל הרחוב מחדש באמצעות צמחיה מעובה

אחזקה לקויה של המלאי הבנוי

חומרי הבניה הירודים דורשים תחזוקה עקבית של המבנים זאת בניגוד לחומרים המתיישנים היטב ויוצרים חזות עירונית בת-קיימא. הבניה באבן בירושלים מהווה לפיכך דוגמא מוצלחת להשגת דמות עירונית ברורה גם באזורים הסובלים מרב החוליים האחרים שצוינו לעיל.

סטנדרט בנייה גבוה, בעיקר בתחום של המערכות הטכניות, מייקר את עלויות ההקמה. ההשקעה בתגמירים איכותיים ובחירת חומרים עמידים מקילה על האחזקה ומוזילה אותה. שימוש בחומרי בניה איכותיים יותר יכול להביא איפה לשיפור ושינוי החזות העירונית כמו גם להערכה גבוהה יותר של התושבים כלפי המלאי הבנוי באופן שיביא למודעות לנושאי השימור והתחזוקה של החזות העירונית.

העדר הערכה לקיים ולשימור

ההיסטוריה העירונית שקדמה להתיישבות הציונית בארץ השתקפה בדמותן של ערי ההר שהיו מסוגרות ובעלות צביון דתי וערי החוף, הקוסמופוליטיות שפעלו כמרכזים מסחריים. שכונות המגורים המכונסות, רחובות המסחר, ושוליה החדים של העיר, אותם מאפיינים ארכיטקטוניים הייחודיים לערים עתיקות השתמרו בחלקן עד ימינו ומהווים מוקד משיכה הן לתיירים והן לבני המעמד הבינוני והגבוה החוזרים אל אותן שכונות בעלות קסם ים תיכוני ומשנים את פניהן.

שימור מבנים קיימים וחידוש פניהן של השכונות הוותיקות עומד אם כן כערך מרכזי בחברה המשמרת את מורשתה ואת עברה, בכדי ליצור תשתית אדריכלית וזכרון עירוני יש לשמר מבנים בעלי ערך אסתטי והיסטורי על-פי קריטריונים שיקבעו, שימור סביבות עירוניות שלמות יכול ליצור בסיס להתייחסות אדריכלית בעתיד ומצע לדיון אדריכלי מתמיד.

פתרונות של פינוי ובינוי (כמו אלה שננקטו בשכונת ממילא בירושלים) הם הקשים, היקרים והקיצוניים ביותר, יתרון מובהק רק במקומות בהם לא ניתן ליישם פתרונות של עיבוי ומילוי חללים.

המרחב הציבורי

הכיכר, השדרה, הגינה הציבורית, מוסדות הציבור ובעיקר הרחוב הם המרכיבים העיקריים של המרחב הציבורי, תחום העיצוב העירוני (Urban design) המטפל בכל המרכיבים הללו חסר עדיין בין התכנון העירוני לבין תכנון המבנים. מתחייב מכך שינוי סדר העדיפויות הן בחינוך המקצועי של מתכננים, אדריכלים, ובמקצועות המשלימים והן בהפניית תשומת הלב של מוסדות התכנון, מחלקות התכנון והבניה הציבורית ובתודעת הציבור.

המרחב הציבורי מהווה מקום מפגש חברתי ותרבותי, מקום של החלפת דעות, מקום של ויכוח ויצירה, התכנסות והפגנת מחאה וביקורת, המרחב ציבורי הינו בעל תפקיד מכריע בחברה דמוקרטית ופלורליסטית המיטיבה לתת ביטוי למגוון הדעות והטעמים שהיא מכילה. מתקיימות מספר רמות של מרחבים ציבוריים: המרחב הלאומי, המרחב העירוני והמרחב השכונתי, מרחבים אלו מקיימים בתוכם אינטראקציות מגוונות ועוזרים בחיזוק התשתית החברתית של העיר המורכבת ממפגשים יזומים ואקראיים בחללה של העיר.

המרחב הציבורי אינו מיצג של התהדרות, ראוות ובזבז כספי ציבור, להיפך, טיפוח המרחב הציבורי והעלאתו לראש סדר העדיפויות נותן ביטוי לחשיבותו הגדולה של הציבור בחברה הסוגדת לפרט עד כדי אבוד עצמה לדעת, למעשה זהו תנאי הכרחי להישרדותה של ההווה העירונית.

הלח של כיכר דיזנגוף

רקמת הרחובות המתנקזים אל כיכר דיזנגוף של שנות ה-50 והכיכר עצמה יכולים לשמש סמל ולקח לקראת שיקומם של ערינו הותיקות ותכנון של חדשות.

מערכת החללים הציבוריים - הרחובות, הכיכר וגיונות הכיס שבתוך מבני המגורים הם המובילים את התכנון ולא המבנים. המבנים נותרים כמילוי בתוך הרקמה הציבורית. בכך נקבעים יחסי הגומלין בין הדופן הפרטית לבין המרחב הציבורי, כאן מתרחש הדיאלוג העירוני הבא לידי ביטוי בחיי חוצות דינאמיים, מרגשים ומלאי הפתעות הכוללים שילוב של מסחר, פנאי, תרבות ועסקים, רב-שיח של פנים אל פנים מכל סוג שהיה ושיהיה. גם האיוון העדין בין הולכי הרגל, הרכב הפרטי והתחבורה הציבורית, כפי שמשקף בעיון מדוקדק בצילום התיק של הכיכר נשמר עדיין, כך שמיעוטו של הרכב הפרטי ושכיחות השימוש בתחבורה הציבורית משולבים במארג אחד עם הולכי הרגל. שילובה של הצמחייה כחלק מובנה ואינטגרלי של הרקמה העירונית איננו קישוט או תוספת אלא מהות שאיננה נופלת בחשיבותה מהאובייקט הבנוי ואולי אף קובעת לה מעמד עדיף כאשר היא מחפה על עיצובם הדל לעתים ואחזקתם הלקויה של המבנים עצמם. הרחובות והכיכר, המדרכות, אבני השפה, הצמחייה וריהוט הרחוב הם העוגנים האמיתיים בתודעת הדמות העירונית ולא בהכרח המבנים. אלו הם המקומות לשימור ולטיפוח שידעו לקלוט שינויים לא ישוערו, אם ישומרו ויכובדו.

רב-שיח של כבוד בין האדם לסביבתו העירונית איננו אלא מסגרת, תנאי והזדמנות לרב-שיח של כבוד בין אדם לאדם, רב-שיח הבונה חברה, תרבות וארץ.

מרקס עירוני צפוף בשכונת מאה שערים, ירושלים

אחזקה לקוייה בבנין מגורים בתל אביב

סביבת כיכר בתי המחסה בדרום הרובע היהודי, ירושלים.
שיקום בנינים מהמאה ה-19 בצד הופעת בנינים חדשים

משנות הוד, תל אביב, אדריכל: אריה שרון
ערכים אדריכליים ועירוניים לשימור

מבט אווירי על תל-אביב, במרכז כיכר צינה דיזנגוף
המתכנן: סר פטריק גדס, 1926

סיכום

הדמות העירונית מושרשת היטב בחיי הארץ ובמסורת החיים של האוכלוסיה בה.

בכדי למנוע את דעיכתה של העיר יש ליצור "עירוניות חדשה" כערך תרבותי מקומי וכדרך חיים העומדת בזיקה למסורת התכנונית ולמורשת אגן הים התיכון. הדמות העירונית החדשה שואפת אם כן ליצור חיי עיר רוויי תרבות, עתירי הזדמנויות במגורים, תעסוקה ושירותים היוצרים "תחושת מקום" חזקה בצד זיקה לעיר הישנה.

הדמות העירונית מהווה מקום המחולל קהילה, סביבה עירונית מוצלחת יוצרת קהילה מגובשת שהאינטרס המשותף שלה הוא שמירה על הנכסים המשותפים ושיפורם שהי טיפוחם של השטחים הציבוריים מביא לתרומה ישירה לאיכות המגורים ולאיכות החיים בעיר כיון שטחים אלו נצפים מדירות רבות וממוסדות ציבור.

הדמות העירונית משתלבת במערך הכולל של דמות הארץ הרצויה המושתתת על ארבעה מרכזים מטרופוליניים, לפיכך ישנה חשיבות רבה בראיית מערכי הגומלין שבין הערים לבין הישובים שבפאתיהן, העיר אינה רק מרכז מקומי אלא משתלבת ברקמה הכוללת, כחוליה ברשת היישובית וכמרקם עירוני המוביל לפיתוח היישובים סביבו.

חידושה של הדמות העירונית יקרב אותנו כדי צעד נוסף למורשתו האוטופית של בנימין זאב הרצל, ב"ארץ עתיקה חדשה" בה מתקיימת חברה מתוקנת ברוח הציויליזציה והתרבות הים-תיכונית.

המרחב החדש שחזה הרצל יהפוך למרחב עירוני פעיל, מגוון ודינמי המשלב פתיחות, סקרנות ויחסים חמים בין אדם לאדם ואדם לסביבתו תוך יצירת חיי מסחר ותרבות פעילים ושמירה על כללים אסתטיים ואתיים.

5. שפת התכנון

5. שפת התכנון

שמאי אסיף, גיא קב-ונקי

מבוא

במשך 50 שנות תכנון במדינת ישראל, ובמקביל להתפתחויות מרחיקות לכת בכלי התכנון המרחבי בעולם, נשתכללה והלכה שפת התכנון וקובעו בתוכה מערכות מונחים, באופן בו כל תכנית רחבת היקף נוטלת מהעבר ומוסיפה נדבך ייחודי משלה. גם תמ"א 35 משלבת מונחים, הגדרות והוראות נבחרות מתכניות מתאר ארציות ומחוזיות קיימות במערכת מונחים, הגדרות והוראות חדשה ועדכנית, ליצירת שפת תכנון, שתוכל להוות מסד למערך התכניות העתידי.

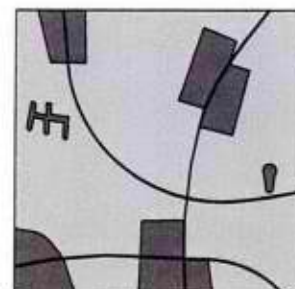
שפת התכנון של תמ"א 35 נועדה להוות כלי מרכזי למימוש מטרותיה של התכנית, לרבות שתי מטרות ביניהן קיים מתח מתמיד: מתן מענה לצורכי הפיתוח הצפויים בטווח התכנון ושמירה על שטחים פתוחים ועל ערכי טבע ונוף. כמו כן, כיוון שהתכנית היא תכנית לטווח ארוך ברמה הארצית, על שפת תכנון לאפשר אבחנות מרחביות ברורות ומחייבות על פי חוק לצד גמישות ופתיחות לקראת העתיד. שפת התכנון נועדה לבטא את תפיסת דמות הארץ הן בכלים סטטוטוריים של תכנית מתאר ארצית משולבת והן בכלים של מסמך עקרונות הסוקר אמצעי מדיניות ליישום התכנית. בנוסף על כל אלה, שפת התכנון נדרשת לבטא את התפיסה המרחבית הראשית של התכנית: פיזור מרוכז, הגדרה ברורה של מרחבים מטרופוליניים, איגוד שטחים פתוחים בעלי ערך בשדרה בעלת השתרעות כלל ארצית, שמירה על חייצים בין מטרופוליניים ובין יישובים, ופיתוח מערך נגישות הנשען על שלד מסילות וכבישים.

איור 5.1 שפת התכנון - החלוקה למרקמים

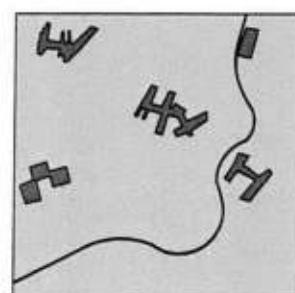
מרקם עירוני מגובש

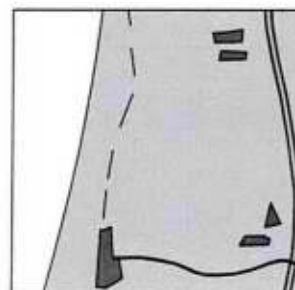
מרקם עירוני מפוצל

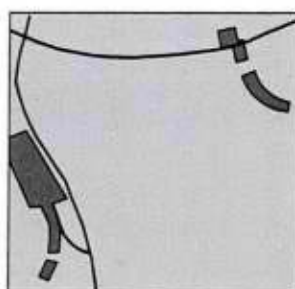
מרקם כפרי

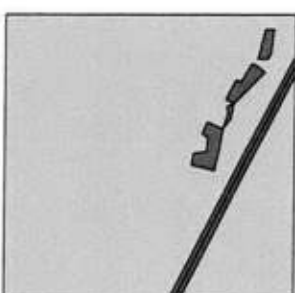
מרקם חופי

מרקם שמור משולב

מרקם שמור ארצי

5.1 החלוקה למרקמים

כדי לאפשר אבחנה ברורה בתוך המרחב הארצי בין שטחים מאפשרי-פיתוח לבין שטחים מוטי-שימור, ובכדי לבטא את עקרונות התכנון לעיל, נדרשה תמ"א 35 לפיתוח מרכיב חדש בשפת התכנון, הנקרא "מרקם" (Texture). המרקמים הם אזורי תכנון המתוחמים בתשריט המרקמים, הכוללים בתוכם מספר ייעודי קרקע. המרקמים שונים זה מזה ביחסים הכמותיים והמרחביים בין שימושי וייעודי הקרקע, ברמות הפיתוח והשימור שבתוכם ובכללים המסדירים ומכוונים יחסים אלה בתוכם.

במרקמים מסוג עירוני מגובש, עירוני מפוצל וכפרי בולטות מגמות הפיתוח העירוני או הכפרי בהתאמה. במרקמים שמור ארצי, שמור משולב וחופי בולטות מגמות השימור והטיפוח. למרקמים שורה של הוראות סטטוטוריות לגבי: גודל יישוב מקסימלי (למעט במרקם עירוני מגובש), שיעור הרחבה של יישובים כפריים, צפיפות מינימום ממוצעת לפיתוח מגורים, שיעור שטחים פתוחים בין יישוביים, אזורי תעסוקה, תכליות תיירות, תכליות ושימושים בשטחים הבין-יישוביים. הוראות אלה הן היוצרות אבחנה ברורה בין המרקמים.

המרקמים אינם ייעודי קרקע במובנם על פי חוק התכנון והבנייה. הכללתו של שטח מסוים בתחום אזור תכנון, המסווג כמרקם זה או אחר אינו קובע לגביו זכויות בנייה או פיתוח כלשהן, כיוון שגם באזורים מסוג המרקם העירוני המגובש ובדאי באזורים המסווגים אחרת, חלקים משמעותיים יוותרו שטחים שאינם מיועדים לפיתוח. זאת באמצעות הגדרה בהוראות התכנית של שיעור שטחים פתוחים מינימלי, אותו יש לשמור בכל אזור תכנון עד 2020. שטחים אלה נועדו להוות ריאות ירוקות פנים מרקמיות ורזרבה לפיתוח בעתיד.

כיוון שתמ"א 35 אינה קובעת את מיקומם של השטחים שאינם מיועדים לפיתוח בתוך המרקמים, אלא מותירה את פריסתם לתכניות המחוזיות והמקומיות, אין בסיווגו של אזור תכנון לאחד מששת סוגי המרקמים, משום קביעה של ייעוד קרקע לשטח קרקע מוגדר כלשהו. עם זאת, יש בהגדרת סוג המרקם באזור תכנון מסוים קביעה של כללים מחייבים לתכנון ולפיתוח עתידי.

גבולות המרקמים העירוניים (המגובש והמפוצל) המסומנים בתשריט מהווים "קווים אדומים", התוחמים את התפתחות הרצפים העירוניים הגדולים בישראל. הגבולות הוותיקים כן שהמרקמים העירוניים יכילו את מלוא הביקושים לקרקע, החזויים בטווח התכנון ואף מעבר לכך, בעוד מרבית השטחים הפתוחים בעלי הערך יוותרו מחוצה להם. המרקמים העירוניים מהווים למעשה את אזורי החיפוש העיקריים לפיתוח עירוני, הן בתוך השטחים שכבר בנויים והן בהמשך רצוף אליהם.

השטחים הנכללים במרקמים העירוניים מעבר לבנוי בפועל כיום יפותחו, כאמור, רק בחלקם. גם זאת, בהתאם לכללי התכנון של התכניות המחוזיות והארציות כולל תמ"א 35. בכל מקרה, כל שינוי בפריסת השטח המיועד לפיתוח ביחס לתכניות המחוזיות התקפות בתוך אזורי תכנון מכל סוגי המרקמים מחייב הליך של שינוי תכנית מתאר מחוזית.

המרקמים אינם ייעודי קרקע במובנם על פי חוק התכנון והבנייה. הכללתו של שטח מסוים בתחום אזור תכנון, המסווג כמרקם זה או אחר אינו קובע לגביו זכויות בנייה או פיתוח כלשהן, כיוון שגם באזורים מסוג המרקם העירוני המגובש ובדאי באזורים המסווגים אחרת, חלקים משמעותיים יוותרו על פי הוראות תמ"א 35 שטחים שאינם מיועדים לפיתוח. זאת באמצעות הגדרה בהוראות של שיעור שטחים פתוחים מינימלי, אותו יש לשמור בכל אזור תכנון עד 2020. שטחים אלה נועדו להוות ריאות ירוקות פנים מרקמיות ורזרבה לפיתוח בעתיד.

כיוון שתמ"א 35 אינה קובעת את מיקומם של השטחים שאינם מיועדים לפיתוח בתוך המרקמים, אלא מותירה את פריסתם לתכניות המחוזיות והמקומיות, אין בסיווגו של אזור תכנון לאחד מששת סוגי המרקמים, משום קביעה של ייעוד קרקע לשטח קרקע מוגדר כלשהו. עם זאת, יש בהגדרת סוג המרקם באזור תכנון מסוים קביעה של כללים מחייבים לתכנון ולפיתוח עתידי. חשוב להדגיש שהפיתוח העתידי כפוף לכללי התכנון המצטברים של מערך תכניות המתאר הארציות והמחוזיות. כל שינוי בפריסת השטח המיועד לפיתוח ביחס לתכניות המחוזיות התקפות בתוך אזורי תכנון מכל סוגי המרקמים מחייב הליך של שינוי תכנית מתאר מחוזית.

גבולות המרקמים העירוניים (המגובש והמפוצל) המסומנים בתשריט מהווים "קווים אדומים", התוחמים את התפתחות הרצפים העירוניים הגדולים בישראל. הגבולות הוותיקים כן שהמרקמים העירוניים יכולו את מלוא הביקושים לקרקע, החזויים בטווח התכנון ואף מעבר לכך, בעוד מרבית השטחים הפתוחים בעלי הערך יוותרו מחוצה להם. המרקמים העירוניים מהווים למעשה את אזורי החיפוש העיקריים לפיתוח עירוני, הן בתוך השטחים שכבר בנויים והן בהמשך רצוף אליהם.

מרקמים עירוניים "נדיבים" יחסית בהיצע הקרקעי מחזקים את סיכויי תמ"א 35 לעמוד ביעד המרכזי של יצירת מלאי תכנוני התואם את הביקושים החזויים בטווח התכנון. עמידה ביעד זה חיונית לחוסנה הכלכלי של המדינה ולרווחת תושביה. מרווחי החיפוש במרקמים העירוניים מאפשרים גמישות תכנונית מובנית אשר אינה פורצת את הוראות התכנית ומסייעת על ידי כך לשמור על הרצפים החשובים של השטחים בעלי הרגישות הגבוהה המצויים ברובם במרקמים השמורים. מרקמים עירוניים גדולים בהיקפם מאפשרים לנקז אליהם את מירב הפיתוח ולמנוע כמעט לחלוטין יוזמות פיתוח עירוניות במרקמים האחרים.

שיטת המרקמים המאגדת חטיבות קרקע גדולות יחדיו מעודדת גם תכנון משותף מעבר לגבולות שיפוט מוניציפליים ויצירת שיתופי פעולה בין רשויות מקומיות. השימוש בשפה זו מאפשר לסמן חלק קטן מהיישובים הכפריים בישראל הנמצאים בשולי ערים, אשר יוכלו על פי בחירת היישוב ובאישור הרשויות המוסמכות לעבור בהדרגה תהליכי עיור ולהצטרף לעיר הסמוכה.

שפת המרקמים מתאימה, להערכת צוות התכנון, יותר מהשפה המקובלת של ייעודי קרקע לתכנית ארוכת טווח ברמה הארצית, בכך שהיא מאפשרת להגדיר היטב את המגבלות ומשאירה מרווחי גמישות ללא שרטוט גבולות פיתוח וללא קביעה של ייעודי אוכלוסייה לכל יישוב בנפרד. תמ"א 35 משאירה מרווח חיפוש נרחב בתחומי המרקמים בתנאי שישמר מספר כללי תכנון כמו: פיתוח צמוד דופן, צפיפות מינימום, שמירה על מכלולים נופיים ועל שטחים בעלי רגישות נופית גבוהה, בחינת ההיצע התכנוני הקיים, צירוף נספחים נושאים במידת הצורך ועוד. החלוקה לששה מרקמים מובחנים זה מזה והפעלת הוראות תכנון שונות לגבי כל אחד מהם יאפשר חיזוק הדרגתי של זהותם ודמותם הרצויים ויישום הסדר המובנה הברור שקובעת תמ"א 35.

המרקמים העירוניים מהווים על פי תשריט המרקמים (עדכון 23.6.99) כ- 11% משטח המדינה, בעוד שהמרקמים השמורים והמרקם הכפרי תופסים כ- 89% משטח המדינה. על פי יעדי התכנית יתגוררו בשטח המרקמים העירוניים כ- 90% מאוכלוסיית ישראל. הקבצת רוב הפיתוח הצפוי לתוך 11% משטחה של ישראל יאפשר מיקוד וצמצום של אזורי הקונפליקט בין מגמות הפיתוח והשימור ויאפשר בקרה יעילה על גידול השטח הבנוי.

למרות שהחלוקה לששה סוגי מרקמים מאפשרת גמישות רבה בתוכה, היא איננה נותנת ביטוי לגיוון הרב והשונות בין אזורי הארץ השונים. לשם כך מבחינה תמ"א 35 בין הנפות השונות ובין אזורי התכנון השונים וקובעת לגביהם כללים שונים כמו למשל: במדדי צפיפות המינימום ובתחשיב שיעור השטחים הפתוחים המינימלי.

כדי ליצור הבחנה בין יישובים בגדלים שונים בהוראות התכנית, מאמצת תמ"א 35 את החלוקה לדגמי יישוב שפותחה בתכנית האב לישראל 2020 בשינויים קלים. ההבחנה היא בין ששה דגמי ישוב שיוסיפו ויאפיינו את המרחב הארצי:

דגם ישוב 1 - ערי גלעין מטרופוליני וערי טבעת תיכונה, דגם ישוב 2 - 50,001 נפש ומעלה, דגם ישוב 3 - 20,001 - 50,000 נפש, דגם ישוב 4 - 5,001 - 20,000 נפש, דגם ישוב 5 - 2,001 - 5,000 נפש, ודגם ישוב 6 - עד 2,000 נפש.

תמ"א 35 מאפשרת גמישות רבה (בעיקר במרקמים העירוניים) במעבר מדגם ישוב אחד לאחר על פי השאיפות וההזדמנויות שיתפתחו בכל ישוב וישוב ובלבד שישמרו הכללים לדגם הישוב המיועד, למרקם ולנפה בעיקר בכל הקשור לצפיפות ובלבד שתשמר תקרת האוכלוסייה הכללית במרקמים שאינם עירוניים. גם כאן באה לידי ביטוי הראיה הדינאמית של תמ"א 35 שאינה מכתובה כללי תכנון ספציפיים לכל יישוב ויישוב, אלא רק על פי התפתחותו בעתיד.

5.2 הוראות התכנית

להלן סקירה תמציתית של מספר מונחים חדשים המשולבים בהוראות התכנית.

תמ"א 35 כתכנית מתאר ארצית עומדת בראש מדרג התכניות. על פי סעיף 131 לחוק התכנון והבנייה כוחה של תכנית המתאר הארצית יפה מכל תכנית אחרת, אם לא נאמר אחרת בתכנית המתאר הארצית. ככלל, תמ"א 35 אינה פוגעת בתוקפן של תכניות מתאר ארציות, מחוזיות, מקומיות או מפורטות מאושרות, למעט תמ"א 31 אותה תבטל תמ"א 35. כיוון שמיום אישורה של תמ"א 35 תבחן כל תכנית מתאר מחוזית, מתאר מקומית או תכנית מפורטת על פי הוראותיה, קיימת בהוראות תמ"א 35 אבחנה ברורה בין הוראות המתייחסות לסוגי התכניות השונים.

כך לדוגמה, בין ההוראות המתייחסות לתכניות מתאר מחוזיות חדשות, לרבות תכניות שינוי לתכניות מתאר מחוזיות: איסור על תוספת שטח לפיתוח שלא בהמשך רצוף וצמוד דופן, שמירה ככל האפשר על רצף שטחים פתוחים, בחינת שטחים בתחום אזור התכנון שכבר יועדו לפיתוח בתכניות מחוזיות וטרם אושרו בהם תכניות מקומיות וכד'. בין ההוראות המתייחסות לתכניות מתאר מקומיות חדשות, לרבות תכניות שינוי לתכניות מתאר מקומיות: צפיפות נטו מינימלית למגורים, הגשת נספח סביבתי-נופי לתכניות בתחום מכלולים נופיים או שטחים ברגישות נופית גבוהה או גבוהה מאוד. בין ההוראות המתייחסות לתכניות מפורטות הנגזרות מתכנית מקומית להרחבה ניכרת: הכללת התשתיות הדרושות בתכנית או בתכניות אחרות שאושרו כדין, הבטחת ביצוע התכנית בד בבד עם ביצוע התשתיות, לרבות תחבורה ציבורית ומוסדות ציבור, קיום פתרון זמין לטיפול בביוב שיווצר כתוצאה מאכלוס הבינוי המוצע בתחום התכנית.

שפת ההוראות הותאמה במיוחד להבחנה הנדרשת בין התערבות ברמת התכנית המחוזית להתערבות ברמת התכנית המקומית. שטח מיועד לפיתוח בהוראות תמ"א 35 הוא שטח שאינו מוגדר כשטח פתוח בתכנית מתאר מחוזית, בעוד ששטח מיועד לבינוי הוא שטח שניתן להקים בו, לפי תכנית מקומית תקפה מבנים (למעט מבנים חקלאיים בלבד).

גם ברמת התכנית המקומית או המחוזית מבחינות הוראות תמ"א 35 בין תכניות בסדרי גודל שונים. תכנית להרחבה ניכרת מוגדרת כתכנית של לפחות 50,000 מ"ר שטחי רצפה למטרות עיקריות, או בהיקף קטן יותר על פי החלטת מוסד התכנון.

תחום כל אחד מששת המרקמים הוא יחידת השטח הבסיסית אליה מתייחסות הוראות תמ"א 35. יחד עם זאת בהקשרים רבים נדרשות בהוראות הצגת נתונים או הכנת תכניות ברמה תת-מרקמית של אזורי תכנון. גבולות אזורי התכנון, שהם תת מחוזיים וכוללים על פי רוב יותר מרשות מקומית אחת, מסומנים בתשריט המרקמים ובתשריט החלוקה לאזורי תכנון. אזור תכנון אינו יכול להכיל שטחים משני סוגי מרקמים.

טיפוח ושימור השטח הבנוי באים לידי ביטוי בהגדרת כשבעים מכלולים עירוניים וכפריים לשימור בתמ"א 35. המדובר בשטחים מבונים ברובם שהם בעלי ערכים חזותיים, ארכיטקטוניים או היסטוריים להתייחסות ולטיפול מיוחד.

כתכנית השמה דגש על טיפוח ומיסוד השטחים הפתוחים עושה התכנית שימוש במונחים החדשים: מכלול נופי, רצועת חוף, רצועת נחל ורצועת נוף. מכלול נופי הוא שטח פתוח ברובו בעל רגישות נופית גבוהה בשל שילוב של ערכי נוף וטבע עם מעשה ידי האדם: חקלאות, מורשת או דת. תמ"א 35 מגדירה כמכלולי נוף מרכיבי נוף, המהווים חלק נכבד מ"דמות הארץ", ואשר לא קיבלו עד כה הגנה במסגרת תכניות המתאר הארציות. רוחב רצועת חוף הוא 300 מ' מקו המים, או כפי שתקבע תכנית מתאר ארצית שעניינה חוף הים. על תכניות בתחום רצועת החוף לשמור ככל האפשר על גישה סבירה לחופים פתוחים לציבור, ולכלול נספח בינוי המתייחס לזיקה בין הבינוי המוצע לחוף ולים. רצועות נחל כוללות את אפיקי הנחלים המסומנים בתשריט המרקמים ותחום של 100 מ' מכל גדה, או כפי שתקבע תכנית שעניינה העיקרי הוא הנחל. לא ניתן לאשר תכנית מתאר מחוזית בתחום רצועת נחל אם אינה חלה לפחות על כל רצועת הנחל שבאותו אזור התכנון והיא כוללת הוראות בדבר: שיקום הנחל ובתי הגידול בו, מניעת זיהום וכד'. רצועות נוף הם חייצים פתוחים המסומנים בתשריט המרקמים בתחומי המרקמים העירוניים. לא ניתן לאשר תכנית מתאר מחוזית המשנה את ייעודו של שטח הכלול ברצועת נוף לשטח המיועד לפיתוח. שטחים בעלי ערך סביבתי-נופי גבוה הוגדרו בתמ"א 35 כשטחים ברגישות נופית גבוהה וגבוהה מאוד. כדי להבטיח שמירה מרבית על שטחים ברגישות גבוהה, מחייבות הוראות תמ"א 35 הגשת נספח סביבתי נופי לתכניות בתחום מכלולי נוף ושטחים ברגישות גבוהה וגבוהה מאוד. נספח זה יכלול על פי קביעת מוסד התכנון ניתוח סביבתי-נופי של חלופות, תיאור ערכי סביבה, מורשת ונוף בתחום התכנית ובסביבתה, ניתוח השפעות מימוש התכנית על המערכת האקולוגית, הוראות מוצעות בדבר מזעור הפגיעה האקולוגית, עיצוב, בינוי ושיקום.

ההגדרה של מרכז תחבורה בהוראות תמ"א 35 - מתקן המיועד לשרת מדי יום 10,000 נוסעים לפחות, ופועלים בו, באופן מתוזמן, מספר סוגים של תחבורה ציבורית - מלמדת על החשיבות שמייחסת התכנית לתחבורה ציבורית. עקרון זה בא לידי ביטוי בהוראות גם בהקפדה על צפיפות מינימום לבנייה למגורים, בהכוונת אזורי תעסוקה חדשים למרכזי תחבורה, במתן אפשרות להגביל תקני חניה בסמוך למרכזי תחבורה, במתן אפשרות לקביעת נתיבים בלעדיים לתחבורה ציבורית ובצירוף נספח תחבורה הכולל התייחסות לתחבורה ציבורית לתכנית להרחבה ניכרת.

בנוסף לאמות מידה ברורות לאישור תכניות, כוללות הוראות תמ"א 35 גם הוראות בדבר ייזום תכניות ומסמכי מדיניות. המדובר בראש ובראשונה בתכניות ובמסמכי מדיניות לחידוש עירוני. על פי הוראות תמ"א 35 הועדות המקומיות יכינו ויגישו לועדות המחוזיות תכניות או מסמכי מדיניות לחידוש, שיפור ועיצוב החלקים הוותיקים של מרחב התכנון המקומי, ובכלל זה מרכזי היישובים. התכניות יגדירו את השטחים המתאימים לחידוש ויפרטו את האמצעים והשלבים אשר יש בהם כדי לקדם נושא זה כגון: תוספת יח"ד, הרחבת יח"ד, שיפוץ חזיתות, שיפור השירותים הציבוריים, לרבות תחבורה ציבורית, עיצוב המרחב הציבורי ואמצעים לטיפולו, שימוש בתת-הקרקע וכדומה. על פי הוראות תמ"א 35 לא תאושר תכנית מקומית להרחבה ניכרת, אלא אם מוסד התכנון בחן את הצעדים שנקטו לקידום ולמימוש תכניות לחידוש השטח הבנוי והשתכנע בצורך לאשר את תכנית ההרחבה.

על פי הוראות תמ"א 35 ייזמו הוועדות המחוזיות תכניות מתאר מחוזיות חלקיות לאזורי תכנון שלמים או למספר אזורי תכנון בשלמות. אלה הן "תכניות מרקמיות". תכניות אלה יכללו בין היתר הוראות ותשריטים בדבר: צפי אוכלוסייה ליישובים, כיווני התפתחות של היישובים, שטחים לתעסוקה, מיקום השטחים הפתוחים ותפקודם, שילוב תשתיות, מרכזי תחבורה, רוחב והוראות לרצועות נוף, רצועות חוף, רצועת נחל. בנוסף, יכללו התכניות במרקמים השמורים חלוקה של אזור התכנון לתת-אזורים על פי קריטריונים סביבתיים, אקולוגיים ונופיים. כשלב ראשון להכנת תכניות אלה ובמקרים מסוימים כתחליף מאפשרות הוראות תמ"א 35 הכנת מסמך רקע מרקמי הכולל נתוני רקע שונים על אזור התכנון. התכניות המרקמיות נועדו להוות נדבך נוסף המעדכן ומפרט את נדבך התכנון של תכניות המתאר המחוזיות הכוללות.

תמ"א 35 ממליצה שהמועצה הארצית תיזום מסמכי מדיניות לתכנון משותף עם המדינות השכנות ו/או עם הרשות הפלסטינית לאזורים שונים. מסמכי מדיניות אלה יתייחסו בין היתר לאיכות הסביבה, תחבורה, תיירות, אנרגיה, חשמל מיום ונושאים נוספים בעלי השלכות הדדיות.

מונחים חדשים אלה מהווים חלק מה"מילון" הישן-חדש של תמ"א 35 אשר נועד לענות על מטרות התכנית וליצור דמות ארץ רצויה.

6. עיקרי הפרוגרמה

6. עיקרי הפרוגרמה

מבוא

הפרק "עיקרי הפרוגרמה" מכיל ארבעה חלקים:

6.1 פריסת האוכלוסייה בישראל בנפות על פי יעדי התכנית

6.2 הביקוש לשטחי מגורים

6.3 צריכת קרקע באזורי תעסוקה

6.4 הביקוש לעתודות קרקע לפיתוח יישובי

פריסת האוכלוסייה על פי יעדי התכנית, המובאת בפרק 6.1 מהווה בסיס לשאר פרקי הפרוגרמה. הביקושים לשטחי תעסוקה, למגורים ולשטחים לפיתוח יישובי חושו בנפרד, על פי השיטות והמודלים הרלוונטיים בכל תחום.

התחשיב הפרוגרמתי שהיווה בסיס לקביעת שטח המרקמים בתשריט תמ"א 35 הוא המודל לבחינת צורכי הקרקע לפיתוח היישובים (פרק 6.4). על פי המודל נקבע שיעור השטחים הפתוחים המינימלי בכל אזור תכנון כמפורט בהוראות התכנית. כיוון שהמודל לוקח בחשבון רק חלק מהביקושים לשטחי תעסוקה (אזורי תעסוקה יישוביים), ואינו לוקח בחשבון אזורי תעסוקה חוץ-יישוביים, נלקחה בחשבון בקביעת שיעור השטחים הפתוחים המינימלי בכל אזור תכנון גם תוספת שטחים נדרשים לתעסוקה חוץ יישובית. תוספת שטחים זו מתבססת על תחשיבי הדרישות לקרקע באזורי תעסוקה (פרק 6.3).

קביעת היקף השטחים הפתוחים הבין יישוביים נעשתה במענה לרמות הוודאות, הישימות והרגישות ובבחינה איטרטיבית של כל מרקם בנפה. הוראות תמ"א 35 מאפשרות תוספת של 20% על מכסת השטחים לפיתוח בטווח התכנון בכל אזור תכנון. המלצת תמ"א 35 היא להימנע, ככל האפשר, מלנצל רזרבה זו במחוז המרכז ובנפות אשקלון וחדרה ולהיצמד למסגרות הנורמטיביות שנקבעו. לגבי מחוז הצפון ונפת באר-שבע ממליצה התכנית לאפשר, במידת הצורך, את ניצולה המלא או החלקי של הרזרבה. מימושה של תכנית זו מותנה בהפניית תשומת לב מירבית לירושלים למחוז הצפון, ולנפת באר שבע הן בהקצאת תקציבים לפיתוח התשתית ההנדסית, לפיתוח של הון אנושי ולמשאבים עיקריים ודחופים לתכנון התשתית והפיתוח של היישובים.

6.1 פריסת האוכלוסייה בישראל לשנת 2020

שוקי כהן, אמנון פרנקל

רקע

אוכלוסיית ישראל מנתה בסוף שנת 1995 5.62 מליון נפש. היא גדלה בקצב של כ 140 אלף נפש לשנה (11-12 אלף נפש בממוצע לחודש) והגיעה בסוף שנת 1998 ל 6.04 מליון נפש. תחזיות האוכלוסייה לישראל לשנת 2020 נערכו בשלושה תסריטים שהניחו התפתחויות שונות על היקפי העלייה ושיעורי הריבוי הטבעי היהודי והלא יהודי. הנושא מפורט בדו"ח שלב א' של תמ"א 35 ממרץ 1998 (פרק ה' – נתיב הפיתוח, תחזית אוכלוסייה לישראל עד שנת 2020). ע"פ התסריטים שנבדקו תגיע אוכלוסיית ישראל בשנת 2020 ל 8.24-8.76 מליון נפש. לצורכי התכנון אומצה התחזית הגבוהה של 8.76 מליון נפש. תחזית זו תואמת יותר גם את מגמות הגידול של האוכלוסייה בשנים האחרונות.

לוח מס' 6.1.1 מפלג את אוכלוסיית ישראל לפי מחוזות בשלוש חלופות: המשך מגמות, ישראל 2020 מתואמת (גזירת פרוגרמת האוכלוסיה של תכנית 2020 לחלוקה למחוזות), תמ"א 35 נורמטיבית - משולבת שהיא החלופה הנבחרת של תמ"א 35.

לוח מס' 6.1.2 מפלג את אוכלוסיית ישראל לפי הנפות ואת השינוי בהם עד שנת 2020. פריסת האוכלוסייה המוצגת לשנת 2020 מבטאת את היעדים הנורמטיביים של תמ"א 35 ובאה לשנות מהמגמות הקיימות. פריסת אוכלוסייה זו תואמת הן את תחזית האוכלוסייה הכלל ארצית והן את תכניות המתאר המחוזיות העדכניות. בנוסף על היעדים לשנת 2020 מוצגת פריסת האוכלוסייה לפי נפות בשנים 2005 ו 2010. פריסת האוכלוסייה בשנים אלו התקבלה כחיוץ על בסיס נתוני הפריסה של שנת 1995, מגמות הגידול של כל נפה, וכן יעדי האוכלוסייה הנורמטיביים ל 2020. לצורכי התחשיבים שמשו נתוני האוכלוסייה לשנת 1997.

לוח מס' 6.1.1 - יעדי אוכלוסיית ישראל ב- 2020 בשלוש חלופות (אלפים ואחוזים) *

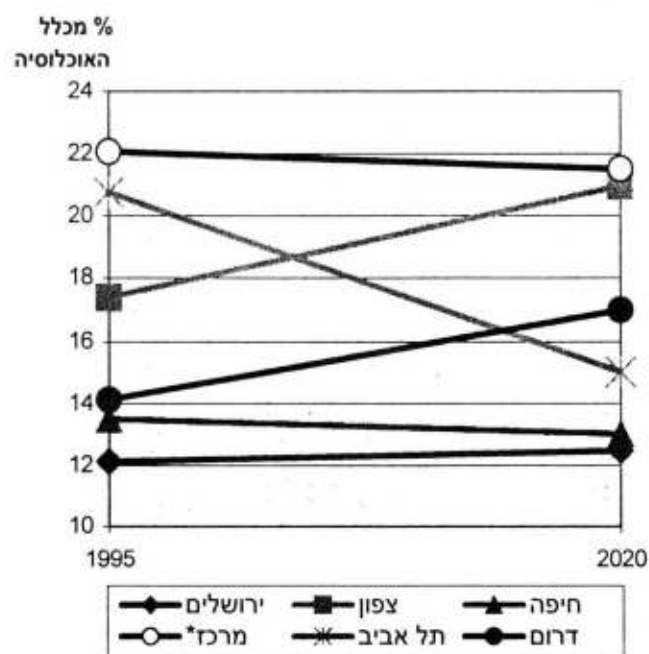
תמ"א 35		ישראל 2020 מתואמת		המשך מגמות		1995		המחוז
מספר	אחוז	מספר	אחוז	מספר	אחוז	מספר	אחוז	
1,060	12.5	925	10.9	1,057	12.5	663	12.1	ירושלים
1,790	21.2	1,877	22.2	1,724	20.4	952	17.4	צפון
1,100	13.0	1,170	13.8	1,137	13.4	740	13.5	חיפה
1,800	21.3	1,593	18.9	1,942	23.0	1,213	22.1	מרכז*
1,262	15.0	1,275	15.1	1,181	14.0	1,142	20.8	תל אביב
1,440	17.0	1,612	19.1	1,411	16.7	770	14.1	דרום
8,452	100.0	8,452	100.0	8,452	100.0	5,480	100.0	סה"כ
310		310		310		139		יו"ש ועזה**

* בלוח זה מוצגים הנתונים בחלוקה למחוזות לפי החלוקה האדמיניסטרטיבית הקיימת.

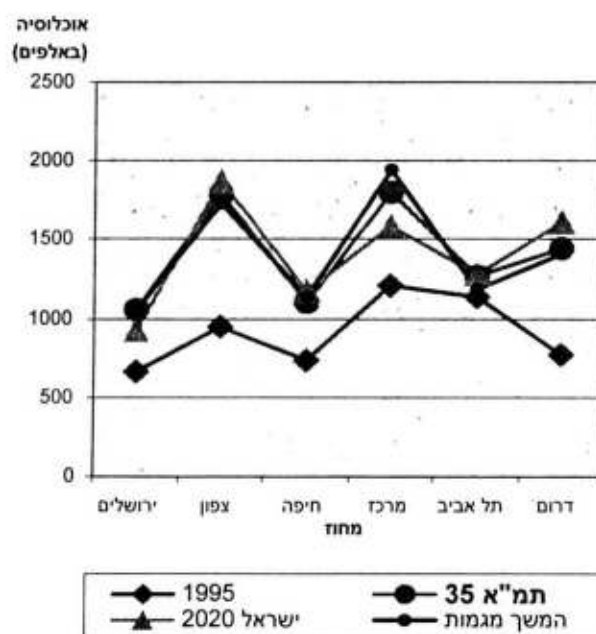
** נבחן גם אומדן האוכלוסייה היהודית ביו"ש ועזה בגודל של 560,000 נפש בשנת 2020.

אימוץ אומדן מעין זה יחייב שינוי יעדי האוכלוסייה לפי מחוזות בתמ"א 35.

**איור 6.1.1: התפלגות אוכלוסית ישראל לפי מחוזות (באחוזים),
1995 ו- 2020, לפי יעדי תמ"א 35**

**איור 6.1.2: התפלגות אוכלוסית ישראל לפי מחוזות (במספרים
מוחלטים), 1995 ו- 2020, לפי תמ"א 35, ישראל 2020 והמשך
מגמות**

6.2 הביקוש לשטחי מגורים

שוקי כהן

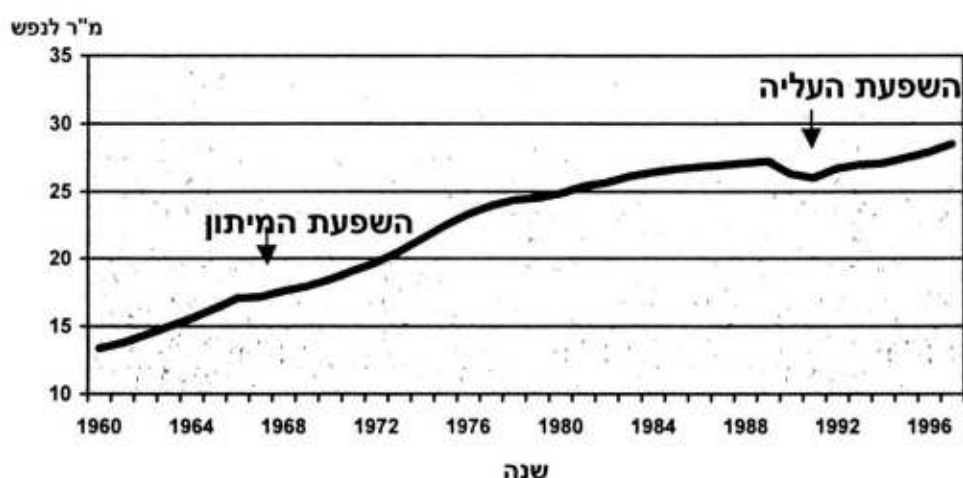
הבניה למגורים בארץ עונה לצרכי האוכלוסייה המתווספת, וכן לביקוש לשיפור רווחת המגורים במונחי שטח מבונה לנפש. בין 1960-97 גדל שטח המגורים הכולל בארץ פי 5.25, עקב גידול האוכלוסייה פי 2.7 ועקב גידול במקביל של 95% בשטח המגורים לנפש. הגידול באוכלוסייה עד 2020 (תוספת צפויה של כ 2.7 מליון נפש בשנים 1999-2020), והמשך הגידול ברווחת המגורים, כחלק מהגידול הכללי ברמת החיים בארץ, הם הגורמים המסבירים העיקריים בתחזית הבניה למגורים עד 2020. גורמי המשנה הם: הצורך בבניה להחלפת פחת מגורים, והגדלת המלאי הריק החיכוכי של יח"ד.

שטח המגורים בפועל לנפש גדל על פי אומדננו מ- 14.6 מ"ר ברוטו בשנת 1960 ל- 28.5 מ"ר ברוטו ב- 1997 (ראה איור 6.2.1). עם זאת ישראל מפגרת עדיין בתחום זה אחר ארצות המערב. בארצות שבדקנו שטח המגורים לנפש נע בין 30.5 מ"ר לנפש ביפן (1993) ל 42.5 מ"ר לנפש בצרפת (1996). שטח הדירה הממוצעת בארץ הוא כ 100 מ"ר ברוטו, יותר מאשר בארצות המערב שנבדקו (בהן הטווח הוא 77-92 מ"ר), אך מספר הנפשות ליח"ד בארץ (3.51 ב 1997) גבוה בהרבה מהמערבי (2.2 בממוצע במערב אירופה, 3.0 ביפן). 49% מאוכלוסית ישראל גרה במשקי בית של 5 נפשות או יותר (44% בסקטור היהודי, 73% בסקטור הלא יהודי) ובצפיפות דיוור ממוצעת של 1.2-2.4 נפשות לחדר ע"פ סקטור וגודל משק הבית. גם משקי בית בני 4 נפשות גרות בממוצע בצפיפות הגבוהה מנפש לחדר. במלאי הדיוור הארצי, במיוחד העירוני, אין כיום תשובה למגורים בצפיפות "אירופית" לאוכלוסיה זו.

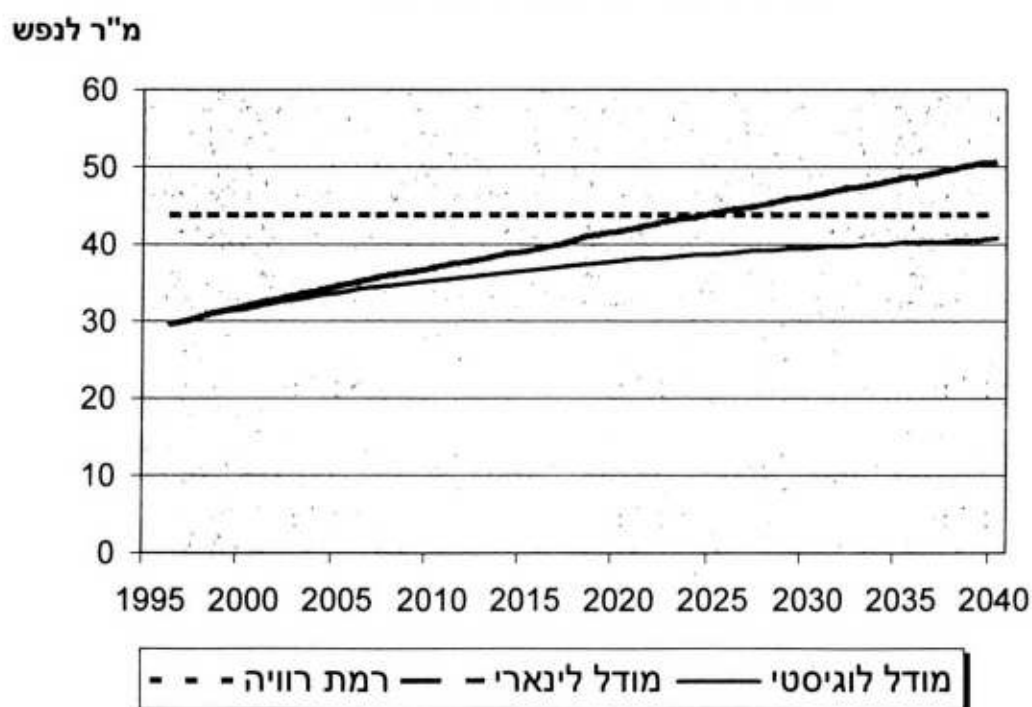
תחזית האוכלוסיה לישראל עד 2020 נערכה בשלבי העבודה הראשונים, ועיקר המאמץ בשלב זה נעשה לחיזוי הגידול בשטח המגורים לנפש. אומץ מודל גידול "לוגיסטי", המניח רמות רוויה בשטח המגורים לנפש בטווח שבין 40-50 מ"ר לנפש. כלומר, הונח ששטח המגורים לנפש לא יגדל "ללא סוף" אלא יגיע בטווח הרחוק לרמות הרוויה שפורטו לעיל. איור 6.2.2 מדגים את השוני בהתפתחות העתידית של שטח המגורים לנפש על פי מודל לוגיסטי בהשוואה למודל ליניארי. רמות הרוויה הותאמו בנפרד לכל מחוז ע"פ גודל משק הבית ומאפיינים אחרים. הגורמים המסבירים במודל הם הזמן (משתנה מתווך המטמיע בתוכו משתנים כלכליים ואחרים) והיקף העליה. העליה הסבירה בעבר את עיקר הסטיות בקצב גידול רווחת המגורים לנפש, כאשר גל העליה הגדול של 1990-91 גרם לירידה זמנית בשטח המגורים לנפש.

על פי תחזיתנו יגדל שטח המגורים לנפש בפועל (בדירות מאוכלסות בלבד המשמשות למגורים) מ- 28.5 מ"ר ברוטו ב 1997 ל- 36.8 מ"ר בשנת 2020. בסקטור היהודי צפוי שטח של יותר מ- 40 מ"ר לנפש במרבית המחוזות. רווחת המגורים הקטנה ביותר צפויה במחוז ירושלים (34 מ"ר לנפש).

איור 6.2.1 : התפתחות שטח המגורים לנפש בישראל, 1960 - 1997 (מ"ר לנפש)

איור 6.2.2 : תחזית התפתחות שטח המגורים לנפש בישראל, 1995 - 2020 (מ"ר לנפש), מודל לינארי מול מודל לוגיסטי

בסקטור הלא יהודי צפויה רווחת מגורים גבוהה יחסית במחוזות הצפון והמרכז, של כ- 37-39 מ"ר לנפש, אך שטח מצומצם לנפש באזורים עירוניים, ובמיוחד בירושלים (תחזית של 26 מ"ר לנפש).

על פי תוצאות אלו יגדל מלאי שטחי המגורים בארץ מכ- 177 מליון מ"ר בסוף 1998 ל- 335 מליון מ"ר בסוף שנת 2020. זו תוספת של 158 מליון מ"ר, המהווים 89% משטח המגורים הקיימים. בהתחשב בצורך להחליף פחת מגורים יהיה צורך בבניית 163 מליון מ"ר, שהם כ- 7.4 מליון מ"ר בשנה (בדומה לקצב התחלות הבניה בשנים 1996-98).

ניתן להעריך שכ- 6% מהבניה תעשה בהרחבת יח"ד קיימות. שטח התחלות הבניה של יח"ד חדשות הצפוי הוא כ- 6.97 מליון מ"ר בממוצע לשנה, ובמונחי יח"ד מדובר בממוצע ב- 47,000 יח"ד ע"פ 148 מ"ר ברוטו בממוצע ליח"ד (הממוצע הנוכחי הוא כ- 145 מ"ר ברוטו). בניה זו תתקן בהדרגה את אי התאמת מלאי יח"ד בארץ (בהתפלגות ע"פ שטח ומספר חדרים) להתפלגות משקי הבית ע"פ מספר נפשות, ותאפשר מגורים ברווחה יחסית גם למשקי בית של +4 נפשות. לאור המלצת תמ"א 35 לצמצם את הבניה צמודת הקרקע, ובמיוחד במרכז הארץ, יש להגדיל את חלקן של יח"ד הגדולות יחסית בבינוי העירוני, לרבות בבניה רוויה.

פריסת הבניה בארץ ע"פ מחוזות ובחלוקה לתקופות משנה מוצגת בלוח לעיל, ומבוססת על תכנית פריסת האוכלוסיה של תמ"א 35, ועל גידול דיפרנציאלי שחושב בשטח המגורים לנפש בכל מחוז ועוד.

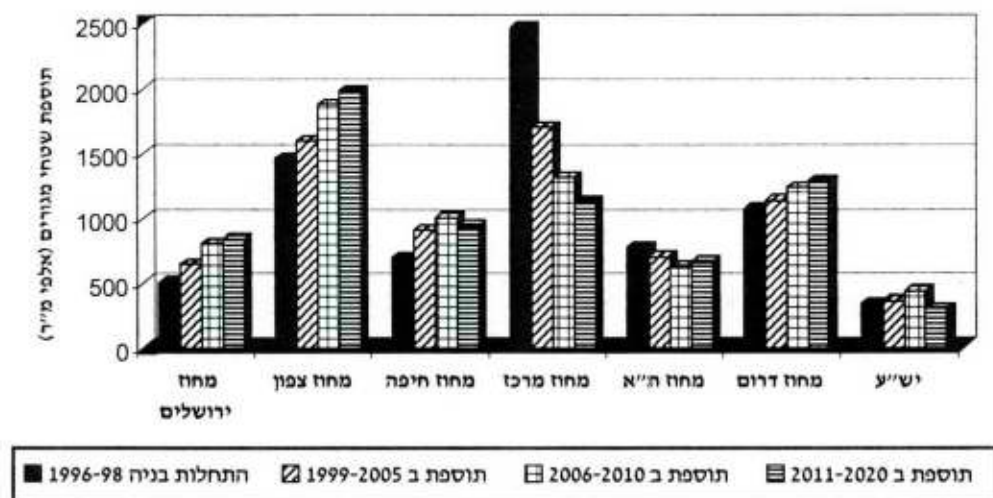
לוח מס' 6.2.1 - תחזית הבניה למגורים בישראל 1999-2020

ממוצעים לשנה, באלפי מ"ר

המחוז	בפועל 96-98	1999-2005	2006-2010	2011-2020	1999-2020
ירושלים	507	680	820	860	790
צפון	1,473	1,650	1,930	2,020	1,880
חיפה	704	950	1,060	970	990
מרכז*	2,469	1,790	1,410	1,190	1,430
תל אביב	783	670	820	700	720
דרום*	1,078	1,180	1,250	1,310	1,260
ישי"ע	345	390	400	310	360
סה"כ	7,358	7,320	7,690	7,360	7,420

* אשדוד כלולה בלוח במחוז המרכז

איור 6.2.3: תוספת שטחי מגורים בממוצע שנתי עד שנת 2020, לפי מחוז ותקופה (לפי יעדי אוכלוסיה של תמ"א 35)

הערה: תוספת שטחי מגורים אינה כוללת את החזרת הפחת ואת התוספת הנדרשת למלאי המגורים הריק החיכוכי, הנכללות בתחזית הבניה.

חלוקת הבניה בין המחוזות היא החלוקה הנדרשת בכדי לעמוד בתכנית פריסת האוכלוסיה של התכנית, ובחלקה היא אינה תואמת מגמות. ע"פ הלוח יעבור מרכז הכובד של הבניה בהדרגה למחוז הצפון. מחוזות ירושלים, הדרום, וחיפה יגדילו את חלקם מכלל הבניה, ומאידך תהיה ירידה בהתחלות הבניה במחוז המרכז (חדות הירידה אינה תואמת את המגמות הקיימות).

ע"פ התחזית שלעיל צפוי קצב התחלות הבניה הארצי להיות יציב עד 2020 ובהיקף שבין 7.35-7.7 מליון מ"ר בשנה. בפועל צפויות תקופות של "גאות ושפל" סביב ממוצעים אלה, כתוצאה משינויים כלכליים ואחרים, ואולם הנתונים הדמוגרפיים והכלכליים ארוכי הטווח מלמדים על צורך בהיקף התחלות בניה יציב של כ 7.4 מליון מ"ר למגורים בשנה. שטח התחלות הבניה הכללי הצפוי בארץ לכל היעודים הוא ע"פ ערך זה כ 10.0-10.5 מליון מ"ר בשנה.

6.3 צריכת קרקע באזורי תעסוקה

רפי בר-אל, דוד גייר, גיא קב-ונקי

הגידול בפעילות התעשייתית ובפעילות בענפים סחירים אחרים יביא לביקושים לקרקע באזורי תעסוקה מסוגים שונים. אזורי תעסוקה מוגדרים כאן כאזורים המרכזים בתוכם פעילות תעשייתית בשילוב עם שירותי מסחר או שירותים אחרים. לא נכללים שטחי התעסוקה בתחומי המע"ר, במיזמים תיירותיים או במגזר הכפרי.

הערכת הביקוש הצפוי לקרקע באזורי תעסוקה נעשתה על בסיס פרמטרים שעובדו על-ידי דוד גייר בעבודה שבוצעה לאחרונה עבור משרד התעשייה והמסחר ("תחזית לצורך עתודות קרקע לתעשייה בישראל עד שנת 2020 - טיוטה") ובשיתוף עם עורכי תמ"א 35. הערכת המחסור בקרקע לוקחת בחשבון את השטח הפנוי באזורי תעסוקה מפותחים, על בסיס נתונים שנאספו ממקורות משרד התמ"ס וממקורות אחרים. הביקושים לקרקע באזורי תעסוקה בכל מחוז ובכל נפה מבוססים על הערכת השינויים הצפויים במספר המועסקים בכל ענף, כפי שהוצגו במסגרת תמ"א 35, כאשר כלל המועסקים בתעשייה לשנת 2020 נאמד ב- 665,000.

בחישוב הביקושים, נלקחו כבסיס הפרמטרים הבאים:

- א. השטח הבנוי לעובד, במונחים של שטח רצפה, בכל אחד מענפי התעשייה, לפי פירוט של שלש ספרות בסיווג ענפי הכלכלה, כפי שהוערך בעבודתו של דוד גייר (ראה לעיל). שטח הרצפה לעובד שונה בין ענפי המשנה התעשייתיים השונים. ההנחה היא ששטח הרצפה לעובד בכל ענף נתון לא ישתנה במשך השנים. כמו כן, מניחים ששטח הרצפה לעובד בענף נתון אינו שונה במחוזות ובנפות. הביקוש לקרקע חושב למחוזות ולנפות לפי המבנה הענפי של התעסוקה במחוזות ובנפות. בחישוב כלל ארצי נמצא ממוצע ארצי של 54 מ"ר שטח רצפה לעובד באזורי התעסוקה החדשים.
- ב. שטח הקרקע לכל עובד הוערך אף הוא על בסיס האומדנים של דוד גייר לגבי היחס של שטח הרצפה לשטח הקרקע בכל אחד מענפי התעשייה בנפרד, ברמת פירוט של סיווג תעשייתי של שלש ספרות בסיווג ענפי הכלכלה. על בסיס הערכות אלה, תוספת הקרקע הנדרשת לכל עובד תעשייה נוסף תגיע בממוצע ל- 0.094 דונם.

- ג. בשנים הבאות, צפויה עליה בצפיפות הבנייה לתעשייה באזורי המרכז, תל-אביב, חיפה וירושלים. לעומת זאת, לא צפויה עליה בצפיפות הבנייה לתעשייה באזורי הדרום והצפון. העלייה בצפיפות הבנייה לתעשייה תתבטא בשבעה ענפים עיקריים, בהם תגדל צפיפות הבנייה במונחים של אחוז הבניה מתוך שטח הקרקע כדלהלן: מזון (מ- 48% היום ל- 68% בשנת 2020), טקסטיל (מ- 54% עד 71%), הלבשה (מ- 81% עד 94%), דפוס והוצאה לאור (מ- 66% עד 94%), ציוד חשמלי (מ- 73% עד 95%), עץ (מ- 59% עד 68%), מכונות (מ- 64% עד 83%). הערכות אלו בוצעו במשרד לתכנון ויעוץ כלכלי בע"מ, ונלקחו בחישוב תוספת קרקע נטו לתעשייה לפי מחוזות ונפות (טור 1 בלוח 6.3.1).
- ד. אומדני הביקוש לקרקע לתעשייה מוגדרים בסעיפים לעיל כשטח נטו הכולל את הקרקע עליה נמצאים מבנה המפעל וחצר המפעל (השטח הסגול במפת ייעודי הקרקע). תוספת קרקע דרושה מחוץ לחצר המפעל עבור דרכים, שטחים ציבוריים, גינות נוי וכד' חושבה ביחס של 1:1 (פרוט ההנחה בדו"ח גייר, עמ' 28).
- ה. בכל עת נתונה חלק מהקרקע אינה תפוסה, כתוצאה מהזמן הנדרש לקבלת החלטות על הקמה או העברה של מפעל, וכתוצאה מאי תפוסה חיכוכית. על כן במודל זה נקבע שיעור תפוסה ממוצע של 75%.
- ו. חלקה של התעסוקה הלא תעשייתית בתוך אזורי התעסוקה משתנה בין המחוזות השונים. התעסוקה הלא תעשייתית כוללת תעסוקה בכל מגוון הענפים הכלכליים המתקיימים באזור התעסוקה, ושאינם מוגדרים כתעשייה, כגון שירותי מסחר, שירותים משרדיים, שירותי הארחה, תיקונים, ועוד. ההערכה של אחוז השטח המיועד לתעסוקה לא תעשייתית מתוך סה"כ שטח אזורי התעסוקה, כפי שבוצעה על-ידי המשרד לתכנון ויעוץ כלכלי בע"מ ועל-ידי ד"ר דוד גייר היא כדלהלן: מחוז תל-אביב: 32.5%, מחוז ירושלים: 32.5% בעיר ו- 15% בשאר המחוז, מחוז המרכז: 27.5%, מחוז חיפה: 22.5%, מחוז הצפון: 12.5%, מחוז הדרום: 10%. אזור יש"ע: 7.5%.
- ז. מודל הביקוש כולל בתוכו מרכיב של רזרבה קרקעית, המיועד לקלוט עודפים של ביקוש לתעשייה באזורי תעסוקה, שהם תוצאה של סטייה משמעותית מתחזיות האוכלוסייה והמועסקים באזורי הארץ השונים. במקרה של מימוש נמוך יחסית של מדיניות פיזור האוכלוסייה, תגדל האוכלוסייה במחוז המרכז מעבר ליעד הנורמטיבי שנקבע בפרוגרמת האוכלוסייה. גידול זה יחייב אספקת מקורות תעסוקה נוספים מעבר לתוצאות מודל הביקושים לקרקע באזורי תעסוקה. לכן נקבעה תוספת של 10% כרזרבה במחוז המרכז. בדומה לכך, עשויות התחזיות לגבי מחוזות הצפון והדרום להתגלות כמוטות חסר, וזאת במקרה של מימוש מדיניות פיזור האוכלוסייה ברמה גבוהה בהרבה מזו הצפויה כיום. גם לגבי מחוזות אלה נקבעה רזרבה של 10% נוספים של שטחי הקרקע המבוקשים.

לוח 6.3.1 מציג את הביקושים לקרקע באזורי תעסוקה. בלוח זה נכללו שטחי ישי"ע ליד הנפות הרלבנטיות הצמודות אליהם.

לוח 6.3.1: הביקושים לקרקע באזורי תעסוקה עד שנת 2020 (בדונמים)

מחוז/נפה	תוספת קרקע נטו לתעשייה	תוספת קרקע ברוטו לתעשייה	תוספת קרקע בהנחה של תפוסה חלקית (75%)	תוספת קרקע לשימושים שאינם תעשייתיים	סה"כ הביקושים לקרקע בתוספת רזרבה	סה"כ הביקושים לקרקע
סה"כ	24,475	48,950	65,266	12,437	84,870	77,703
מחוז ירושלים	976	1,951	2,602	421	3,023	3,023
מחוז ירושלים	825	1,650	2,200	388	2,588	2,588
ירושלים ישי"ע	151	301	402	33	434	434
מחוז צפון	6,754	13,508	18,011	2,572	22,641	20,583
נפת צפת	900	1,800	2,400	343	3,017	2,743
נפת כנרת	720	1,440	1,920	274	2,414	2,194
נפת יזרעאל	2,430	4,860	6,480	926	8,146	7,406
נפת יזרעאל ישי"ע	4	8	11	1	13	12
נפת עכו	2,430	4,860	6,480	926	8,146	7,406
נפת גולן	270	540	720	103	905	823
מחוז חיפה	1,870	3,740	4,986	1,448	6,434	6,434
נפת חיפה	801	1,603	2,137	620	2,757	2,757
נפת חדרה	1,068	2,137	2,849	827	3,676	3,676
מחוז מרכז	6,291	12,582	16,775	6,308	25,392	23,084
נפת שרון	1,606	3,211	4,282	1,624	6,496	5,906
נפת שרון ישי"ע	2	4	5	0	6	5
נפת פ"ת	2,308	4,616	6,155	2,335	9,339	8,490
נפת פ"ת ישי"ע	63	126	169	14	200	182
נפת רמלה	1,907	3,813	5,085	1,929	7,714	7,013
נפת רמלה ישי"ע	4	8	10	1	12	11
נפת רחובות	401	803	1,070	406	1,624	1,476
מחוז ת"א	-866	-1,731	-2,309	-1,112	-3,420	-3,420
מחוז ת"א	-866	-1,731	-2,309	-1,112	-3,420	-3,420
מחוז דרום	9,450	18,901	25,201	2,800	30,800	28,000
נפת אשקלון	1,582	3,164	4,219	469	5,156	4,687
נפת אשקלון ישי"ע	6	13	17	1	20	18
נפת באר שבע	7,862	15,724	20,965	2,329	25,624	23,295

לפי תוצאות הלוח, תוספת התעסוקה בתעשייה הצפויה לפי תכנית הפיתוח של תמ"א 35, תחייב תוספת קרקע של כ- 25.6 אלף דונם נטו. אם נוסיף על ביקוש נטו זה את הצרכים הנוספים בקרקע לפי הפרמטרים שהוצגו לעיל לשטחי ציבור, לפעילות לא תעשייתית, לשיריון מצב של תפוסה לא מלאה, ולרזרבה (במחוזות המרכז הצפון והדרום), אנו מגיעים לאומדן של ביקושים לקרקע באזורי תעסוקה בהיקפים של כ- 85 אלף דונם, כלומר שטח גדול פי 3.5 לערך מהביקוש נטו. תוספת שטח זו נדרשת בעיקר במחוזות המרכז, הדרום, והצפון. התוספות הנדרשות במחוזות האחרים הן נמוכות יחסית.

השלב הבא הוא בחינת יכולת היצע השטחים הפנויים באזורי תעסוקה מפותחים לענות על הביקושים לקרקע.

לוח 6.3.2: אומדן של שטחים באזורי תעסוקה מפותחים למילוי הביקושים לקרקע עד שנת 2020 (בדונמים)

מחוז/נפה	1. שטחי תעשייה ברוטו קיימים (1)	2. שטחי תעשייה ברוטו פנויים (1)	3. ביקוש לקרקע באזורי תעסוקה (2)	4. מחסור צפוי בקרקע (3-2)	5. תוספת נדרשת בקרקע לפיתוח אזורי תעסוקה
סה"כ	116,556	55,604	84,870	29,266	37,295
מחוז ירושלים	10,723	6,592	3,023	-3,569	0
מחוז צפון	33,986	15,773	22,641	6,869	7,662
נפת צפת	5,700	3,364	3,017	-347	0
נפת כנרת	2,064	786	2,414	1,627	1,627
נפת יזרעאל	12,749	5,213	8,159	2,946	2,946
נפת עכו	11,737	5,057	8,146	3,089	3,089
נפת גולן	1,736	1,352	905	-446	0
מחוז חיפה	15,235	5,785	6,434	649	846
נפת חיפה	11,377	2,955	2,757	-198	0
נפת חדרה	3,858	2,830	3,676	846	846
מחוז מרכז	9,325	5,756	25,392	19,636	19,636
מחוז ת"א	384	48	-3,420	-3,468	0
מחוז דרום	46,903	21,650	30,800	9,151	9,151
נפת אשקלון	12,345	3,947	5,176	1,230	1,230
נפת באר שבע	34,558	17,703	25,624	7,921	7,921

הערה: שטחי יש"ע נכללו בנפות הרלבנטיות, לפי הלוח לעיל.

(1) לפי נתוני התמ"ס

(2) לפי לוח 1

השטח הפנוי באזורי תעסוקה עומד היום על כ- 56 אלף דונם (לפי נתוני משרד התמ"ס), רובם במחוזות הצפון והדרום. כדי לענות על הביקוש לקרקע באזורי תעסוקה עד שנת 2020 (לפי לוח 6.3.2), נדרשת תוספת קרקע כוללת של כ- 37 אלף דונם. החסר בהיצע יתרכז בעיקר באזורי הפריפריה (8-9 אלף דונם בכל אחד משני המחוזות, הדרום והצפון) ובמחוז המרכז (קרוב ל- 20 אלף דונם).

התוכניות הקיימות במחוזות השונים כבר היום עונות לפחות על חלק מחוסר הקרקע המחושב כאן. לדוגמא, הדו"ח של דוד פיק, רכז פרוגרמות בלשכת התכנון מחוז המרכז מצביע על קיומן של 69 תכניות לתעסוקה (תעשייה, מסחר ומשרדים). אלו אינן כוללות אזורי מסחר ומשרדים בתחומי המע"ר בערים וכן אינן כוללות שימושי קרקע חורגים במרחב הכפרי ושימושי תיירות ונופש. תכניות אלה הן בעלות קיבולת בניה של 33.5 מיליון מ"ר רצפה (שטח עיקרי), חלקן כבר מאושרות (18.4 מיליון מ"ר). השטח ברוטו של תכניות אלה הוא מעל ל- 66,000 דונם. לפי גודל היצע זה ניתן לומר בוודאות שההיצע הקיים במחוז יכול לקלוט את כל הביקושים הצפויים עד שנת 2020.

סביר להניח שמדיניות יעול השימוש בקרקע והוראות תמ"א 35 המעודדות ריכוז תעסוקה ביישובים העירוניים או בצמוד אליהם עשויות לשנות את ההנחות שנקבעו בבסיס המודל המוצג בדו"ח זה, כך שבפועל הביקוש לקרקע באזורי תעסוקה יהיה קטן מהחזוי. כמו כן יש להוסיף לכך את העלייה הצפויה במחירי הקרקע (בעיקר במחוזות המרכזיים), אשר תגרום לאינטנסיביות גדולה יותר של הפעילות התעשייתית ולצמצום היקף אי ניצול הקרקע בשטחי תעסוקה מפותחים. לבסוף, עליית מחירי הקרקע לתעשייה עשויה לגרום גם לצמצום שטח הרצפה למועסק, וזאת במיוחד לגבי ענפים עתירי עובדים. לכן יש לראות את אומדני הביקוש לשטחים כאומדני גג, כאשר הנתונים בפועל עשויים להיות נמוכים במידה משמעותית.

מודל הביקוש לקרקע לפיתוח יישובי (פרק 6.4) לקח בחשבון את אזורי התעסוקה העירוניים כחלק משטחי הברוטו העירוניים. גם בעתיד קובעת תמ"א 35 שמחצית שטחי התעשייה והתעסוקה יהיו באזורי התעסוקה העירוניים. המשמעות היא שכדי לתת מענה מלא לביקושים לשטחי תעסוקה יש להוסיף כ- 45,000 דונם (זאת בחלוקה בין מחוזות המרכז, הצפון והדרום) לסה"כ הביקושים לקרקע לפיתוח היישובים (פרוט בלוח 6.4.19).

יש לציין שלפי נתוני משרד התעשייה והמסחר, כפי שפורטו בעבודתו של דוד גייר, תוספת הקרקע הנדרשת לפיתוח אזורי תעסוקה במחוז הצפון גדולה מזו הנאמדת בתמ"א 35 (לוח 6.3.2, עמודה 5). להערכת התמ"ס, יש להוסיף כ- 3,000 דונם לצרכי תעסוקה במחוז הצפון אל 7,700 דונם אשר נכללו כבר בתמ"א 35. תוספת קרקע מעין זו עשויה להיקלט במרווחי הגמישות המובנים בתכנית המרקמים של תמ"א 35.

6.4 הביקוש לעתודות קרקע לפיתוח יישובי

אמנון פרנקל

שיטת ההערכה לקביעת אומדן צורכי הפיתוח הקרקעיים

הפרוגרמה הקרקעית של תמ"א 35 מבוססת על מודל הביקושים לעתודות קרקע לפיתוח יישובי בשנות האלפיים. בפרק זה מוצגים המודל, הנחות העבודה ששימשו לכיולו, ותוצאות הרצתו.

מודל הביקושים לעתודות קרקע לפיתוח יישובי בשנות האלפים נבנה במסגרת תוכנית האב לישראל 2020¹. המודל, כפי שהופעל במסגרת תמ"א 35, מבוסס על ההנחה כי תוספת השטחים הנדרשים לפיתוח היישובים באזורי התכנון השונים היא פונקציה של שלושה מרכיבים עיקריים:

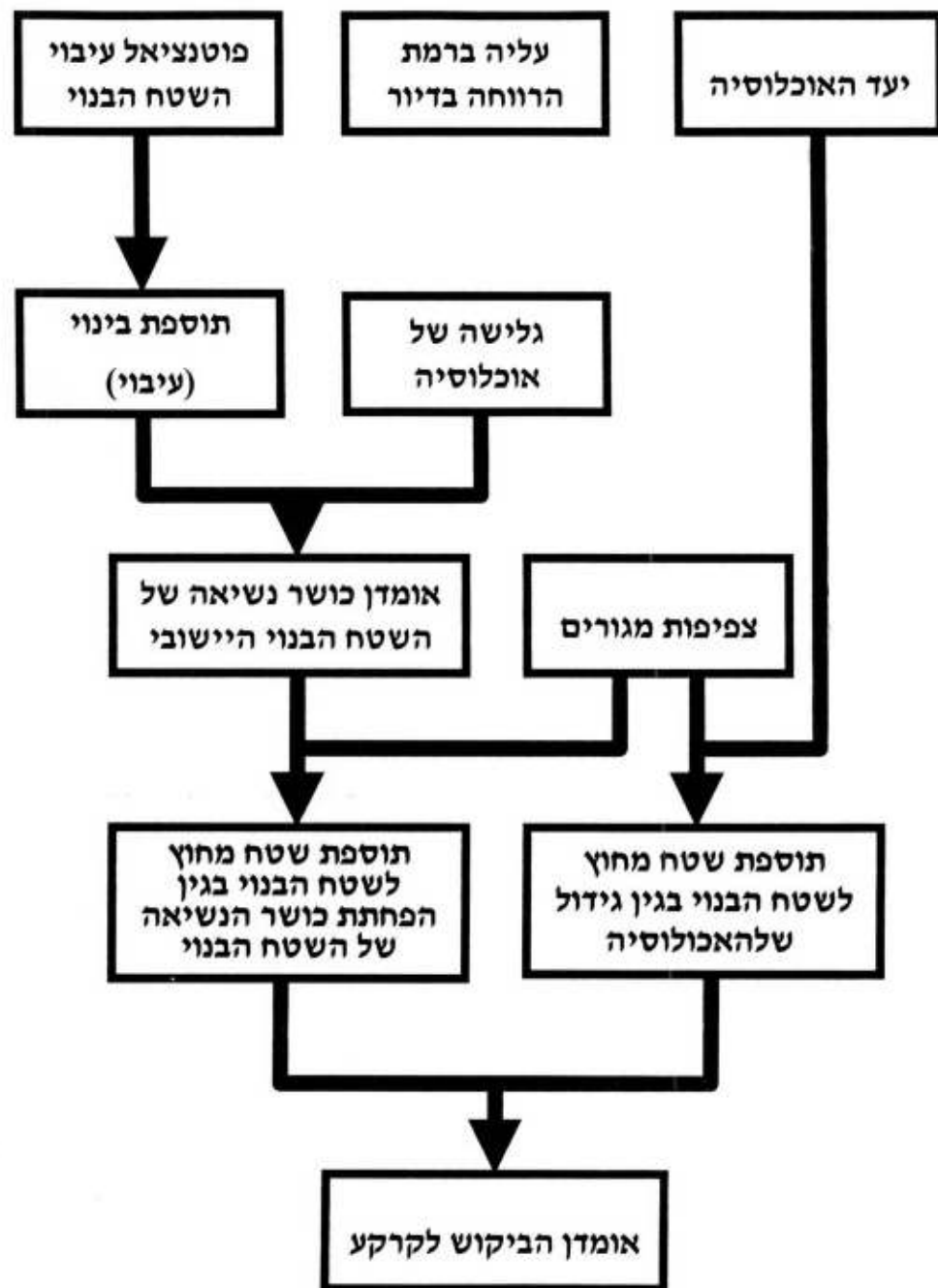
- א. תוספת האוכלוסייה החזויה באזורי התכנון כפי שזו נגזרת מיעדי האוכלוסייה הנורמטיביים של התוכנית, בהשוואה לגודל האוכלוסייה בשנת 1995.
- ב. צפיפות הפיתוח היישובי הנורמטיבית לתוספת אוכלוסייה זו, כמוצע בתמ"א 35.
- ג. גלישת אוכלוסייה אל מחוץ לשטחים הבנויים כיום, בעקבות הקטנת "כושר הנשיאה" של שטחים אלה, עם העלייה הצפויה ברמת הרווחה בדיוור בטווח התכנון. מגמה זו צפויה להתקזז בחלקה על ידי תוספת שטחי רצפה בשטחים הבנויים כפועל יוצא של צעדים לחידוש וציפוף עירוני.

מודל הביקושים לקרקע מתייחס לביקושים לפיתוח יישובי בלבד. ביקושים לצרכים חוץ יישוביים (איזורי תעסוקה חוץ יישוביים, תשתיות וכד') אינם נאמדים על ידי המודל. יחד עם זאת, חשוב לציין שהביקושים לפיתוח יישובי צפויים להוות עיקר הביקושים לקרקע בטווח התכנון.

כיוון שהמודל אומדן רק חלק מהביקושים לשטחי תעסוקה (אזורי תעסוקה יישוביים), ואינו אומדן, כאמור, את הביקוש לקרקע עבור אזורי תעסוקה חוץ יישוביים, הושלם אומדן הביקושים ונלקחה בחשבון (בקביעת שיעור השטחים הפתוחים המינימלי בכל אזור תכנון, כמפורט בהוראות התכנית) גם תוספת שטחים נדרשת לתעסוקה חוץ יישובית. תוספת שטחים זו מתבססת על תחשיבי הדרישות לקרקע באזורי תעסוקה (פרק 6.3). לוח 6.4.19 כולל סיכום של שטחים נדרשים הן לפיתוח יישובי והן לפיתוח אזורי תעסוקה חוץ יישוביים.

¹ אמנון פרנקל וליסה טנאי (1996), אומדן הביקושים לקרקע בשנות האלפיים, בתוך: תוכנית אב ישראל 2020, שלב ג' מס' 12, חיפה, הטכניון.

איור 6.4.1: תרשים סכמתי של מודל הביקושים לקרקע

הגורמים המשפיעים על היקף הביקוש לקרקע

פריסת האוכלוסייה

אוכלוסיית מדינת ישראל מנתה בסוף שנת 1998 6.04 מליון נפש. גידול האוכלוסייה בישראל הוא מהיר בהשוואה למדינות המערב. קצב הגידול הממוצע של אוכלוסיית ישראל בין השנים 1970-1998 הגיע בממוצע שנתי ל-2.5%. תוספת האוכלוסייה בשנים אלה הגיעה ל-3.03 מליון נפש, כמעט הכפלה של האוכלוסייה בטווח שנים אלה.

קצב הגידול הגבוה בישראל מושפע משני גורמים אשר בהם ישראל בולטת וחריגה בהשוואה למדינות העולם המערבי. הגורם הראשון הוא שיעור הריבוי הטבעי בישראל שהוא הגבוה ביותר במדינות המערב. הגורם השני התורם לגידול השנתי הגבוה בישראל הוא מרכיב העלייה בגידול האוכלוסייה.

תחזית אוכלוסיית ישראל בשנות האלפיים אשר הוכנה במסגרת תמ"א/35 בחלופה המכסימאלית צופה כי מדינת ישראל תמנה 8.1 מליון נפש כבר בשנת 2015 ואילו בשנת 2020 תגיע האוכלוסייה ל-8.76 מליון נפש. למרות שהתחזית בנויה על הנחות בדבר הקטנת שיעורי הריבוי הטבעי ושיעורי העלייה לישראל, עדיין היא צופה כי האוכלוסייה בישראל תגדל בטווח השנים 1997-2020 ב-48.2%. בסה"כ תוספת האוכלוסייה הצפויה במדינת ישראל תגיע ל-2.85 מליון, מהם תוספת של 1.55 מליון יהודים (שיעור גידול של 32.7%) ותוספת של 1.3 מליון לא יהודים (שיעור גידול של 110.2%).

כדי להגשים את מטרות התכנית ועל מנת להביא לניצול מושכל ויעיל של משאבי הקרקע בישראל הציבה תמ"א/35 יעדים לפריסה נורמטיבית רצויה של האוכלוסייה במרחב הארצי (פרק 6.1). פריסה נורמטיבית זו שונה מהחזוי על פי המשך המגמות והיא מבקשת לאזן במידה רבה יותר את תפריסת האוכלוסייה הארצית, במיוחד על ידי הגדלת חלקה היחסי של נפת באר שבע מ-7.7% כיום ל-11.2% בשנת 2020. גידול ניכר מועידה התוכנית גם לאזור הצפוני של המדינה (מחוז הצפון ונפת חיפה). חלקו היחסי של האזור אמור לעלות מ-25.7% כיום ל-28.4% בשנת 2020. הגידול המואץ בשני האזורים היותר פריפריאליים בישראל יבוא על חשבון ירידה משמעותית בחלקו היחסי של האזור המרכזי (שאר הנפות). באזור זה התגוררו בשנת 1995 כ-3.6 מליון נפש המהווים 64% מהאוכלוסייה בישראל. על פי הפריסה הנורמטיבית המומלצת בתוכנית תגדל האוכלוסייה באזור ל-4.9 מליון נפש, גידול של 38% בלבד עד לשנת 2020. בהתאם יפחת משקלו היחסי של אזור זה בכלל האוכלוסייה לכ-57%, בהשוואה לכ-60% על פי תרחיש המשך המגמות¹.

צפיפות הדיור

גורם נוסף אשר קובע את היקפי הביקוש לעתודות קרקע נוספות הוא צפיפות הדיור המתוכננת בעתודות אלה. על מנת לנסות ולמזער את תוספת הקרקע לפיתוח שתידרש בטווח התכנון ולהביא לניצול יעיל ודיפרנציאלי של הקרקע באזורי התכנון השונים, נקבעה בתמ"א/35 מדיניות ציפוף דיפרנציאלית לאזורים השונים על פי מיקומם הגיאוגרפי, ובהתייחס להרכב דגמי היישובים המאפיינים אזורים אלה.

¹ בהקשר זה יש להביא בחשבון כי האזור כולל בתוכו גם שני מחוזות שבהם היעדים הנורמטיביים שנקבעו בתוכנית הם לכיוון של הגדלת האוכלוסייה בהם: מחוז ירושלים וזאת בהתאם להנחיות המועצה הארצית, והשני מחוז תל-אביב וזאת על מנת להביא למיצוי מכסימאלי של עתודות הקרקע בו. כך למעשה עיקר הירידה היא על חשבון מחוז המרכז ונפת חדרה שבמחוז חיפה, ושם הירידה היא על כן משמעותית יותר.

בהוראות הסטטוטוריות של התוכנית הוחלט לקבוע ספי צפיפות מינימום ממוצעת לתוכניות להרחבתם של היישובים הקיימים ביחידות דיור לדונם נטו. במודל הביקושים לקרקע נעשה שימוש בפרמטרים של צפיפות כלל יישובית, הנמדדת במספר נפשות לשטח, כפי שנעשה בתוכנית האב ישראל 2020. השימוש במדד צפיפות הברוטו יישובי הוא מחויב המציאות בתחשיבי הפרוגרמות לשטחי הקרקע הנדרשים לפיתוח, מאחר שהתוכנית הארצית איננה בוחנת את צורכי הפיתוח ברמה היישובית, אלא ברמת הנפה ואזור התכנון (מרקם). בנוסף לכך, השימוש בפרמטר זה מטמיע בתוכו גם את השונות הקיימת במספר נפשות ליח"ד בקבוצות אוכלוסייה ובאזורים השונים. הוראות תמ"א 35 כוללות סעיפים המאפשרים התאמת הצפיפות (ביח"ד לדונם) לגדלים שונים של משק בית.

כיוון שמודל הביקושים לקרקע וההוראות הסטטוטוריות עושים שימוש ביחידות שונות למדידות הצפיפות (צפיפות ברוטו עירונית בנפש לקמ"ר במודל הביקושים, וצפיפות נטו ביחידות דיור לדונם בהוראות הסטטוטוריות), פותח מנגנון המרה בין ה"שפות השונות". מנגנון ההמרה מבוסס על בחינה אמפירית של מדגם יישובים, שנעשתה במסגרת תוכנית האב לישראל 2020 והוא מביא בחשבון מקדמי מעבר בין שטחים כלל יישוביים לשטחים שכונתיים ושיעורים דיפרנציאליים לצפיפויות השונות להקצאת שטחים לצורכי ציבור. מנגנון ההמרה מוצג בלוח 6.4.1 להלן.

לוח מס' 6.4.1: מקדמי צפיפויות מגורים נורמטיביות לפי דגמי יישובים מוצעים לשנת 2020

דגם הבינוי	דגם יישוב 1	דגם יישוב 2	דגם יישוב 3	דגם יישוב 4	דגם יישוב 5	דגם יישוב 6
	ערי הגלעין במטרופולין וטבעת תיכונה	מוקדים עירוניים מעל 50,000	יישובים עירוניים 20-50 אלף נפש	יישובים עירוניים 20-5 אלף נפש	יישובים 5,000-2,000	יישובים עד גודל של 2,000 נפש
צפיפות ברוטו עירונית נפש לקמ"ר*	8,000-12,000	4,400-8,800	4,400-7,600	4,000-7,000	3,700-6,000	3,000-4,500
מקדם מעבר מברוטו שכונתי לברוטו עירוני	1.6	1.6	1.6	1.5	1.4	1.4
% ההקצאה לצורכי ציבור - מקדם מעבר מברוטו שכונתי לנטו שכונתי	60%	60%	50%	50%	40%	40%
יח"ד לדונם נטו*	9.0-12.0	5.0-10.0	4.0-7.0	3.5-6.0	2.5-4.0	2.0-3.0

* ערכי הצפיפות הממוצעת המוצגים בלוח מציגים ערכי מינימום ומקסימום בכל אחד מהדגמים, והטווח ביניהם מצביע על השונות בדגם היישוב בין המרקמים והנפות. בתרגום יח"ד לנפשות נעשה שימוש במוצע גודל משק בית העומד על 3.5 נפשות.

מן הראוי להדגיש כי צפיפות הנמדדת במספר תושבים לקמ"ר מייצגת בשנת 2020 נפח בנייה הגדול בשיעור ניכר מהקיים היום באותה צפיפות אוכלוסייה, זאת נוכח העלייה הצפויה ברמת הרווחה בדיוור הנמדדת במ"ר לנפש (ראו פירוט להלן).

המקדמים בלוח 6.4.2 להלן מייצגים צפיפות נורמטיבית ברוטו יישובית ממוצעת ליישובים במרקם בכל אחת מהנפות¹. כפי שניתן לראות בלוח, הצפיפות היישובית גבוהה במרקם העירוני המגובש בשל אופי הפיתוח האינטנסיבי יותר של מרקם זה. לאחריו המרקם העירוני המפוצל ולאחר מכן המרקמים הכפרי והשמורים. בנוסף קיימת הבחנה משמעותית ברמת הצפיפות הממוצעת בתוך כל מרקם בין הנפות השונות. זו מבוססת על הרציונל לקביעת רמות צפיפות גבוהות יותר בנפות המצויות באזורי הביקוש המרכזיים, לעומת רמות צפיפות נמוכות יותר באזורים הפריפריאליים.

לוח 6.4.2: פרמטרים מוצעים כנורמות לצפיפויות יישוביות ממוצעת (ברוטו עירוני) לפי נפות ומרקמים לשנת 2020 (נפש/קמ"ר)

מחוז/נפה		מרקם עירוני מגובש	מרקם עירוני מפוצל	יתר המרקמים הפתוחים
מחוז ירושלים	נפת ירושלים	9,000	7,000	6,000
מחוז הצפון	נפת צפת	6,000	5,000	4,000
	נפת כינרת	6,000	5,000	4,000
	נפת יזרעאל	7,000	6,500	6,000
	נפת עכו	7,000	6,500	6,000
	נפת גולן	5,000	4,000	4,000
מחוז חיפה	נפת חיפה	9,000	7,000	6,500
	נפת חדרה	7,000	6,000	5,000
מחוז המרכז	נפת השרון	7,000	6,000	5,000
	נפת פתח תקווה	9,000	7,000	6,000
	נפת רמלה	7,000	6,000	5,000
	נפת רחובות	9,000	7,000	6,000
מחוז תל-אביב	נפת תל-אביב	10,000	7,000	7,000
מחוז הדרום	נפת אשקלון	6,500	6,000	5,000
	מתחם באר שבע	7,000	6,000	5,000
	מתחם אילת	6,000	5,000	4,000
בכל הנפות	יישובים כפריים	4,500	4,000	3,000

¹ בפרק זה פוצלה נפת באר שבע למתחם באר שבע ולנפת אילת

נורמת הצפיפות הממוצעת הסופית לעניין חישוב תוספת השטח הנדרש לפיתוח נקבעה לגבי כל אחד מהמרקמים בכל אחת מהנפות על ידי חישוב ממוצע משוקלל של הצפיפות העירונית המוצעת במרקם והצפיפות הכפרית המוצעת בו, וזאת בהתאם ליחס שבין האוכלוסייה העירונית לאוכלוסייה הכפרית במרקמים בכל נפה.

נורמות הצפיפות אשר נלקחו בחשבון במודל גבוהות מהצפיפויות המאפיינות את השטח הבנוי ביישובים בשנת 1995. כך לדוגמא, תוספת הפיתוח הנדרשת חושבה על בסיס צפיפות ממוצעת משוקללת של 6,600 נפש לקמ"ר בהשוואה לכ-4,500 נפש לקמ"ר כיום. במיוחד ישנה עלייה משמעותית בנורמות הצפיפות המומלצות לגבי היישובים במרקמים הכפרי והשמורים (3,300 נפש לקמ"ר) בהשוואה לקיים כיום (1,300 נפש לקמ"ר).

העלייה ברמת הרווחה בדיוור ותוספת שטחי הרצפה בשטחים הבנויים

כושר הנשיאה של שטחי הרצפה הבנויים ביישובים הוא פונקציה של שני גורמים הפועלים בכיוונים מנוגדים: הגורם האחד הוא הגידול ברמת הרווחה בדיוור, הפועל בכיוון של הקטנת כושר הנשיאה: ככל שהצריכה לנפש של שטחי רצפה למגורים עולה, קטן מספר הנפשות אותן יכול לשאת נפח הבינוי הקיים. הגורם האחר הפועל בכיוון של הגדלת כושר הנשיאה הוא האפשרות לתוספת שטחי רצפה בתוך האזורים הבנויים היום. בהתאם לכך, המודל עושה שימוש בפרמטרים של רמת הרווחה בדיוור - זו הקיימת וזו החזויה בטווח התכנון ובפרמטרים של הפוטנציאל להגדלת נפח הבנייה בשטחים הבנויים היום. רמת הרווחה שנלקחה בחשבון היא דיפרנציאלית למחוזות ולמגזרי האוכלוסייה כמפורט בלוח 6.4.3 להלן.

לוח 6.4.3: אומדני שטחי מגורים לנפש לפי מחוזות וקבוצות אוכלוסייה (מ"ר)

מחוז	יהודים			לא יהודים		
	1995	2020	אחוז גידול	1995	2020	אחוז גידול
ירושלים	24	34	42%	17	26	53%
צפון	30	42	40%	26	38	46%
חיפה	29	43	48%	19	31	63%
מרכז	30	41	37%	25	37	48%
תל-אביב	30	41	37%	17	31	82%
דרום	26	39	50%	16	28	75%
ממוצע כלל ארצי	29	40	38%	22	33	50%

מקור: פרק 6.2, הביקוש לשטחי מגורים.

באשר לתוספת שטחי רצפה בשטחים הבנויים כיום, בדיקות מדגמיות אשר בוצעו בחיפה והקריות, נצרת עילית, נהריה וערים נוספות, הצביעו על כך שבדרך כלל באזורים בהם מתגוררת אוכלוסייה יהודית, הפוטנציאל הממשי לתהליכים של בנייה מחדש מגיע עד 30%-50% משטחי הרצפה הקיימים, ויכולת הניצול שלו לאורך זמן איננה מגיעה ליותר מ-10%-20%. כלומר, גידול שטח הרצפה במרקם הבנוי עשוי להרחיב את נפח הבנייה הכולל או, לחלופין, את כושר הנשיאה של המרקם הבנוי ב-5% עד 10% במוצע. לעומת זאת, בהשוואה לקיים ביישובים היהודיים, בחלק ניכר מהיישובים הלא יהודיים, מרבית המרקם הבנוי הקיים איננו מנוצל ביעילות (2-1 קומות בלבד). אי לכך, פוטנציאל הרחבת שטח הרצפה בבניית קומות נוספות גדול יותר ונאמד בתוספת של כ-20% לקיים. פוטנציאל ההרחבה במגזר הכפרי עשוי להגיע אף לתוספת של כ-80% על הקיים, וזאת בעיקר עקב הצפיפויות הנמוכות מאוד המאפיינות אותו כיום. למרות אי הוודאות נקבעו, כמפורט להלן, אחוזי גידול משמעותיים של שטחי הרצפה בתחומי השטחים הבנויים. גידול כזה כרוך בהתערבות ציבורית מסיבית ובשימוש חדשני בכלים תכנוניים, כלכליים ומשפטיים, ועל כן קיימת מידה רבה של אי וודאות בהתייחס לנושא זה.

אומדן הגידול הצפוי בשטחי רצפה בשטחים בנויים ביישובים (פינוי-בינוי, עיבוי, חידוש והחזרת דירות למלאי) עד שנת 2020, מבוסס במודל על הנחות מתוכנית האב ישראל 2020 ועדכון (לדוגמה הצלבת נתונים עם צוות התכנון של מטרופולין חיפה). האומדנים הם דיפרנציאלים למיקום ודגמי היישובים. הפרמטרים אשר שולבו במודל (ראו לוח 6.4.4 להלן) הם ממוצעים משוקללים בהתאם ליחס שבין גודל האוכלוסייה היהודית והערבית בכל מרקם בכל נפה, והיחס שבין גודל האוכלוסייה היהודית העירונית והיהודית כפרית בכל מרקם ובכל נפה.

לוח 6.4.4: אחוזי הגידול של שטחי הרצפה בשטח המבונה ביישובים

לשנת 2020 לפי נפות ומרקמים

מחוז/נפה		מרקם עירוני מגובש ומרקם עירוני מפוצל	יתר המרקמים
מחוז ירושלים	נפת ירושלים	15	5
מחוז הצפון	נפת צפת	5	5
	נפת כינרת	5	5
	נפת יזרעאל	10	5
	נפת עכו	10	5
	נפת גולן	5	5
מחוז חיפה	נפת חיפה	15	5
	נפת חדרה	10	5

מחוז/נפה	מרחק עירוני מגובש ומרחק עירוני מפוצל	יתר המרחקים
מחוז המרכז	נפת השרון	13
	נפת פתח תקווה	13
	נפת רמלה	10
	נפת רחובות	13
מחוז תל-אביב	נפת תל-אביב	15
מחוז הדרום	נפת אשקלון	5
	מתחם באר שבע	10
	מתחם אילת	5
בכל הנפות	יישובים ערביים	20
	יישובים כפריים	80

על פי אומדן צוות תמ"א 35, סה"כ שטחי ריצפה למגורים קיימים בשנת 1995 עומד על 149 מליון מ"ר (לא כולל את אזורי ישי"ע)¹. אומדן התוספת לבנייה של שטחי ריצפה למגורים לשנת 2020 עומד על 186 מליון מ"ר. בהתאם להנחות של מודל הביקושים על הגדלת שטחי הרצפה בשטחים הבנויים כיום, ניתן יהיה לקלוט כ-27 מליון מ"ר (14.5%) מכלל התוספת החזויה בשטחים הבנויים כתוצאה מפעולות של פינוי בינוי וכו' ו-159 מליון מ"ר (85.5%) ימצאו את פתרונם בשטחים חדשים שיפותחו לצורך הרחבת היישובים.

נתוני הבסיס - אומדן השטח הבנוי ביישובים בישראל

על מנת לקבוע את היקף השטחים הבנויים בישראל, נעשה שימוש בשלושה בסיסי נתונים אשר עודכנו תוך הצלבת נתונים מהמקורות השונים:

- סימון השטח הבנוי לשנת 1992 כפי שבוצע במקור על גבי מפות 1:50,000 (מפ"י) על בסיס תצלומי אוויר ותצלום לוויין. העבודה בוצעה בזמנו על ידי מוטי קפלן במסגרת תכנית האב "ישראל 2020" ונקלטה במערכת הממ"ג של המשרד לאיכות הסביבה.
- קליטה וניתוח סטטיסטי של שכבות הממ"ג הלאומי (מפ"י), על ידי ד"ר אהרון בלר ועדי בן נון מהאוניברסיטה העברית, במסגרת משימות תמ"א 35.
- סימון השטח הבנוי מעודכן לשנת 1997 על גבי מפות 1:50,000 (מפ"י), על בסיס תצלומי אוויר ותצלום לוויין, ברמת הפרדה גבוהה יותר מזו שבוצעה בשנת 1992. בוצע על ידי מוטי קפלן ונקלט על ידי מערכת הממ"ג של המשרד לאיכות הסביבה.

¹ מבוסס על אומדנים המוצגים בפרק הביקוש לשטחי מגורים (6.2)

הבסיס העיקרי לסימון וחישוב השטח הבנוי היה הממ"ג הלאומי, כפי שעובד במיוחד עבור תמ"א/35 באוניברסיטה העברית. ההכללה של שכבת המבנים לזיהוי השטח הבנוי נערכה על ידי עיבוד הממ"ג הלאומי בתוכנת Arc Info במודל Grid. ההתייחסות לממ"ג הלאומי הייתה אך ורק לשכבת המבנים. שכבת המבנים כפי שהוגדרה, ע"י צוות תמ"א/35 וצוות הממ"ג מתייחסת לכל סוגי המבנים המשמשים למגורים, לתעסוקה, לשירותים ולמבני ציבור, ואינה כוללת שטחי צבא, חממות ותשתיות שונות שאינן מבנים. בשטח הבנוי נכללו גם שטחים פתוחים פנים עירוניים בהתאם להנחות של גודל יחסי לשטח הבנוי הכולל של היישוב.

מאחר ומדידת השטחים כאמור נעשתה על גבי מפות ונתונים המתייחסים לשנים שונות, בוצע חיוץ של בסיס הנתונים על מנת להתאימו לשנת בסיס אחידה וליצור אחידות בבסיס לגביו חושבו הביקושים לקרקע. שנת הבסיס לה הותאמו הנתונים היא 1995, השנה המשמשת בסיס לחיזוי האוכלוסייה בתמ"א/35. החיוץ בוצע תוך הבאה בחשבון את השוני בין גודל האוכלוסייה בשנת 1995 לזה של השנה לגביה עודכנו נתוני המדידה בכל אזור בנפרד. בהתאם הופחתו או נוספו שטחים בהתאמה לצפיפות האוכלוסייה לשטח אשר אפינה את השטחים הבנויים בשנת המדידה המקורית. סך כל השטח הבנוי המחויץ לשנת 1995 הוא 1,142 קמ"ר (ראו איור להלן)

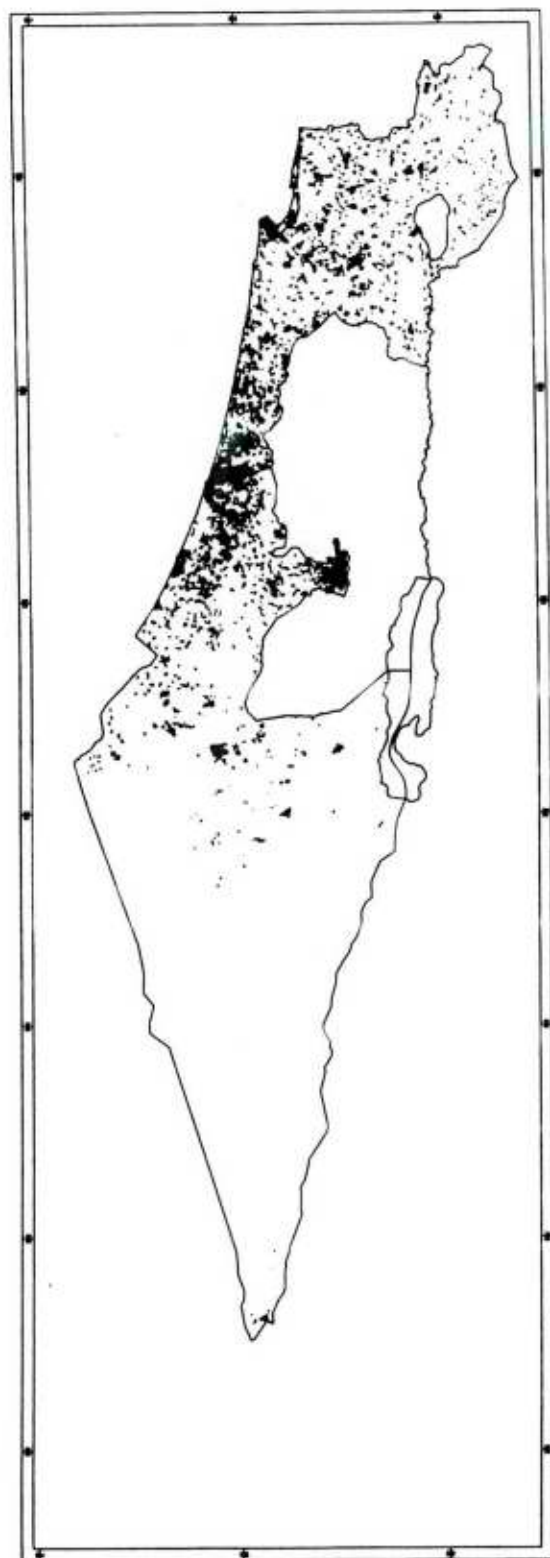
היצע עתודות הקרקע

אל מול הביקושים לעתודות קרקע לפיתוח יישובי יש לבחון את היצע עתודות הקרקע הפנויות לפיתוח במרחב. מתודולוגית ניתן לחלק את עתודות הקרקע בצד ההיצע לשלוש קבוצות: השטח הבנוי כיום, עתודות ידועות בתכניות קיימות, עתודות במרחב הפתוח.

הפוטנציאל הקרקעי של השטח הבנוי כיום

לקבוצה זו משתייך האומדן של התוספת האפשרית להרחבת השטחים הבנויים בתוך היישובים, אשר יש בהם לפצות ולו במידה חלקית על ההפחתה של קיבולת האוכלוסייה באזורים הבנויים, כתוצאה מהעלייה בצפויה ברמת הרווחה בדיוור.

איור 6.4.2: שטח מבונה 1995

מקורות: הממ"ג הלאומי; סריקת תצ"א ע"י קפלן תכנון סביבתי וע"י יחדת ה-G.I.S, האוניברסיטה העברית.

עתודות ידועות בתוכניות קיימות

לקבוצה זו משתייכות העתודות אשר הוקצו וייועדו לבנייה על ידי תוכניות סטטוטוריות, אך טרם הגיעו לשלב הפיתוח. חשיבותן של עתודות אלה נובעת מכך שהוסכם ליעדן לצורכי פיתוח. המדובר בעתודות תמ"א 31 והתכניות המחוזיות השונות (במחוזות בהן הוכנו תוכניות מחוזיות)¹, ואשר נקלטו במערכת ה-GIS של תמ"א/35.

העתודות המסומנות בתוכניות אלה כוללות בתוכן על פי רוב את השטחים הבנויים של היישובים, אשר כבר הגיעו למיצוי הפוטנציאל הקרקעי בהם, למעט זה אשר זוהה בקבוצה הקודמת. לכן על מנת לזהות את הפוטנציאל הקרקעי אשר טרם נוצל, ומהווה עתודה לפיתוח עתידי בוצע חיתוך והופחתו השטחים הבנויים של היישובים מהעתודות המיועדות לבינוי בתמ"א/31 ובתוכניות המחוזיות.

שיטח הכולל של העתודות הידועות הבלתי מנוצלות (לאחר הפחתת החפיפה עם השטח הבנוי ב-1995) מראה כי הפוטנציאל של עתודות אלה נאמד בכ-815 קמ"ר, מרביתן מצויות במרקם העירוני המגובש. תיאורטית על כן, שטחי העתודות הידועות מהווה תוספת פוטנציאלית של 70% לשטח היישובי הקיים. יחד עם זאת חשוב לזכור שבתהליך פיתוחן של עתודות קרקע קיים פחת קרקעי מצטבר והוא גדל ככל שיורדים מרמת התכנון הכולל לרמת התכנון המפורט. פחת מגיע ליותר מ-50% מהשטח במעבר משלב טרומי של איתור פוטנציאל מתארי ועד לתוכניות מפורטות. לכן במודל הוערכה מידת המימוש עד 2020 של הקרקעות הידועות ברמת מיצוי של 50% מהשטח הכלול בהן.

עתודות במרחב הפתוח

בקבוצה זו נכללים שטחים שמחוץ ליישובים ומחוץ לעתודות אשר נקבעו בתמ"א 31 ובתוכניות המתאר המחוזיות. הכוונה בעיקר לעתודות הנכללות במרקמים העירוניים, בהם ייעשה רוב הפיתוח. גבולות המרקמים העירוניים הם גבולות של מרחבי החיפוש לאיתור עתודות הקרקע הנוספות שידרשו כמענה לרוב הביקושים, תוך השארת שיעור ניכר משטח המרקם העירוני כשטחים פתוחים. חלק מקרקעות אלה משמשות כבר כיום לשימושים שונים אשר לא יאפשרו את הפיכתן לעתודות לפיתוח. זו סיבה נוספת לצורך בקביעת גבולות המרקמים ככוללים שטחים הגדולים לפחות פי 2 מהכמות הנדרשת.

¹ במחוזות להן הוכנו תוכניות מתאר מחוזיות (צפון, מרכז ודרום), השטח הכולל של העתודות נקבע על פי מדידת הפוליגונים היישוביים בהם כפי שהוצע בתוכניות המחוזיות. במחוזות אשר טרם הושלמה הכנת תוכניות מחוזיות (חיפה, תל-אביב וירושלים), נקבע השטח הכולל של העתודות על פי מדידת הפוליגונים היישוביים בהם כפי שאושר בתמ"א/31.

בין הסיווגים של השימושים השונים אשר יש להביא בחשבון באיתור עתודות הקרקע לפיתוח יש לציין את הקבוצות הבאות: **שימושי קרקע חוץ עירוניים תפוסים** – כמו אזורי תעשייה ומתקנים הנדסיים חוץ יישוביים. אומדן שטחים אלה, אשר נעשה בתוכנית האב ישראל 2020 עומד על כ-640 קמ"ר תפוסים בכלל מרחב התכנון של ישראל; **שטחים מוגנים סטטוטורית** – שמורות טבע, שמורות נוף וגנים לאומיים על פי תמ"א 8, יערות על פי תמ"א 22 ושטחי אש, כפי שהוגדרו על ידי מערכת הביטחון. מרביתם של שימושי קרקע אלה מצויים במרקמים הפתוחים ורק מיעוטם במרקמים העירוניים. **שטחים פתוחים לא מוגנים** – בקטגוריה זו נכללים השטחים המשמשים לעיבוד חקלאי והשטחים הפתוחים הבלתי מנוצלים. בקטגוריה זו מבחינה תמ"א 35 בין שטחים על פי מידת רגישותם הסביבתית-נופית, נותנת ערך גם לשטחי עיבוד חקלאי בעלי חשיבות סביבתית נופית ומכוונת את הפיתוח אל השטחים הרגישים או הערכיים פחות. מקדמי החיפוש לקחו בחשבון את מידת זמינותם ואת הגמישות הדרושה במעבר מאיתור מתארי ארצי לתכנון מפורטות ולמימוש בפועל.

בהתאם לכך נקבעו גבולות המרקמים העירוניים כגבולות "מרחבי החיפוש" שבתוכם ניתן יהיה לאתר את העתודות הזמינות ולהביאן לכלל מימוש עד שנת 2020.

תמ"א 35 - הפרוגרמה הקרקעית

החלוקה למרקמים

מודל הביקושים לקרקע המתואר לעיל סייע בעידון תשריט המרקמים באמצעות בדיקות איטרטיביות על מנת להגיע לתוצאה הרצויה והיעילה מבחינת פריסת אזורי התכנון וקביעת גודלם הסופי במרחב. תוצאות ההרצה בלוחות 6.4.11-6.4.18 מבוססות על תשריט המרקמים מתאריך 23.6.99 – שעבר מאז עדכונים.

בלוח 6.4.5 מוצגת התפלגות האוכלוסייה בישראל בשנים 1995 ו-2020 ושטחי קרקע לפי סוגי מרקמים (על פי תשריט המרקמים מתאריך 23.6.99). הנתונים מצביעים על כך שהמרקמים העירוניים (המגובש והמפוצל) כוללים את מרבית היישובים הגדולים בישראל. שטחם הכולל של המרקמים העירוניים נאמד ב-2,364 קמ"ר, הם מהווים 11% בלבד משטח המדינה, אך התגוררו בהם בשנת 1995 4.88 מיליון תושבים שהם כ-90% מאוכלוסיית מדינת ישראל. לעומת זאת, אם נבחן את התפלגות השטח הבנוי של היישובים בחלוקתם למרקמים, נמצא כי 65% מהשטחים הבנויים ביישובים מצויים במרקמים העירוניים ו-35% במרקמים הפתוחים, למרות שבהם מתגוררים רק 10% מהאוכלוסייה. מצב זה משקף את תפיסת השטח היחסית גדולה של היישובים הכפריים (היישובים מדגמים 5 ו-6, עד 5,000 נפש) המהווים את רוב היישובים המצויים במרקמים שאינם עירוניים.

לוח 6.4.5 – התפלגות האוכלוסייה, שטחים וצפיפות יישובית לפי סוג

המרקמים*

מרקם	אוכלוסייה ב- 1995		יעד אוכלוסייה ל- 2020		שטח המרקמים		צפיפות יישובית
	אלפים	אחוז	אלפים	אחוז	קמ"ר	אחוז	
עירוני מגובש	4,442	81.8	6,746	79.8	1,707.9	7.9	7,050
עירוני מפוצל	438	8.1	855	10.1	656.8	3.1	4,200
כפרי	105	1.9	131	1.5	3,084.3	14.3	1,100
שמור משולב	387	7.1	630	7.4	6,326.0	29.4	1,450
חופי	44	0.8	63	0.7	470.9	2.2	1,240
שמור ארצי	13	0.2	26	0.3	9,155.1	42.6	3,000
מתקנים ארציים	0	0.0	0	0.0	100.0	0.5	
סה"כ	5,429	100	8,451	100.0	21,501.0	100.0	4,780

הערה: האוכלוסייה במרקמים כוללת רק את אוכלוסיית היישובים המוכרים כפי שנמדדה באמצעות המיפוי הממוחשב. כמו כן היא איננה כוללת את האוכלוסייה היהודית ביו"ש הנאמדת ב-1995 ב-139 אלף נפש וצפויה על פי התחזיות לגדול ל-310 אלף נפש בשנת 2020.

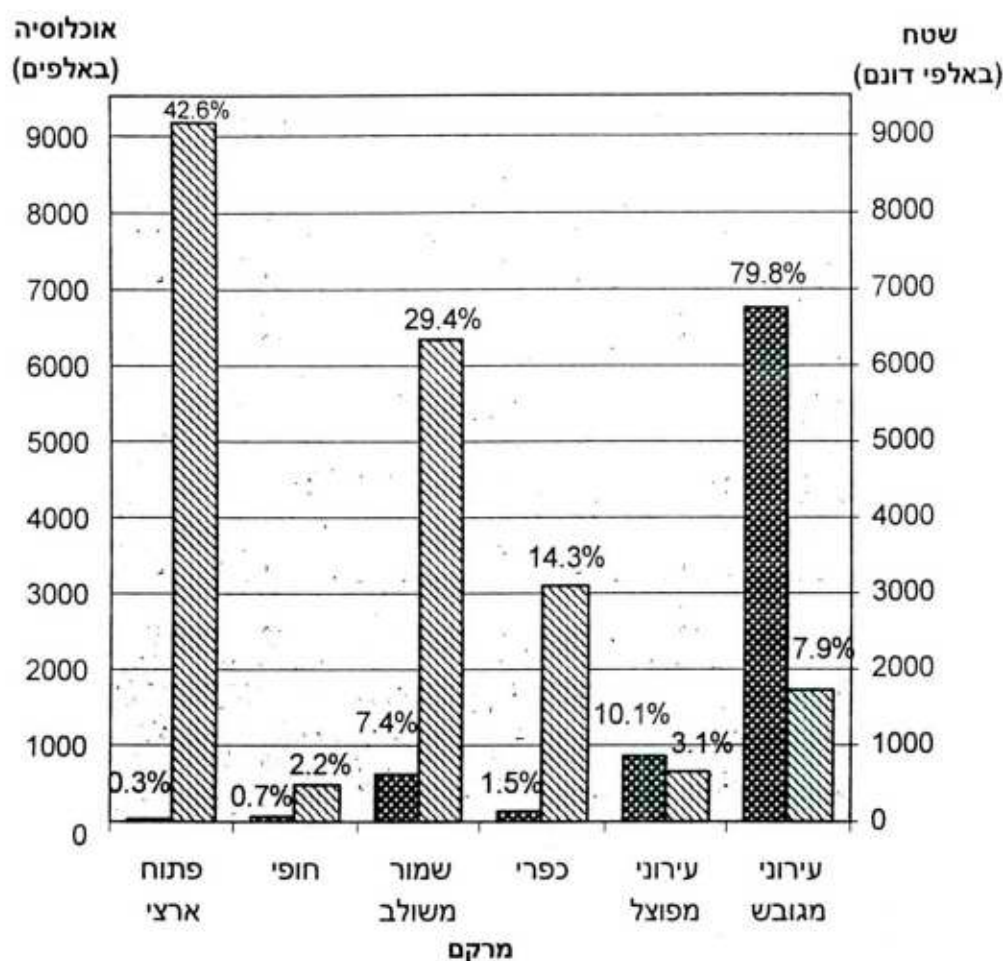
* מבוסס על תשריט המרקמים מתאריך 23.6.99

השטח הבנוי של היישובים בישראל מהווה רק 5.4% משטח המדינה אולם כאמור איננו מתפלג בצורה הומוגנית על פני השטח. הוא תופס חלק ניכר מהשטח הכלול במרקם העירוני המגובש: 37%, ורק 16% משטחי המרקמים העירוניים המפוצלים. במרקמים האחרים השטח הבנוי של היישובים מהווה פחות מ-10% מהשטח הכולל.

הנתונים בלוח מס' 6.4.5 מצביעים על כך כי אם יושגו היעדים הנורמטיביים של התכנית ובניגוד למגמות הקיימות, התפלגות האוכלוסייה בין המרקמים תשמר, וזאת למרות הגידול הרב הצפוי באוכלוסייה עד לשנת 2020 (55%). בהתאם לכך, כ-90% מהאוכלוסייה תרוכז במרקמים העירוניים (המגובש והמפוצל) המהווים רק כ-11% משטח המדינה.

כיוון שעל פי מודל הביקושים לקרקע ועל פי הוראות תמ"א 35 חלק משטח המרקמים העירוניים מיועד לשטחים פתוחים, השטח לפיתוח יישובי יהיה בפועל קטן יותר. למעשה, ברוב אזורי המדינה, ישנה עלייה משמעותית בשיעור האוכלוסייה במרקמים העירוניים, למעט במחוז הצפון. באזור זה לא ניתן היה לכלול בתחום המרקמים העירוניים חלק מהיישובים העירוניים, בשל פיזורם ו/או מיקומם בשטחים ברגישות גבוהה מאוד. חלק ניכר מיישובים אלה הם יישובים ערביים. כיוון שלא צפויה הגירה של אוכלוסייה ערבית מיישובים אלה אל המרקמים העירוניים, וכיוון ששיעור הגידול של אוכלוסייה זו גבוה יחסית, צפויה במחוז הצפון עלייה מסוימת בשיעור האוכלוסייה במרקמים שאינם עירוניים. למעשה, אם נבחן את התפלגות האוכלוסייה הצפויה בין המרקמים בהפחתת מחוז הצפון הרי שנמצא כי כ-95% מהאוכלוסייה צפוי שתתגורר במרקמים העירוניים.

איור 6.4.3 - התפלגות אוכלוסיה ושטחים לפי סוג המרקם לשנת 2020

יעד אוכלוסיה 2020 (באלפים) שטח מרקמים (בקמ"ר)

לוח 6.4.6 מציג את התפלגות האוכלוסייה כיום ובשנת 2020 בחלוקה לפי מחוזות ואת הקיבולת של השטחים הבנויים ביישובים בחלוקה המחוזית. ניתן לראות כי קיבולת השטחים הבנויים כיום צפויה לקטון ל-4.5 מליון נפש בשנת 2020, לעומת 5.4 מליון נפש בשנת 1995. זוהי ההפחתה הצפויה כתוצאה מהעלייה ברמת הרווחה בדיור ולאחר הגידול הצפוי בשטחי הרצפה בתוך השטחים הבנויים בהתאם לפרמטרים אשר הוצגו בחלק הראשון של פרק זה. הממצאים מראים כי קיבולת השטחים הבנויים תפחת ב-25 השנים הבאות בממוצע ב-17% ושיעור ההפחתה משתנה בין המחוזות בשל התאמת הפרמטרים של העלייה ברמת הרווחה הדיור ואפשרויות הציפוף של השטחים הבנויים במחוזות השונים במודל.

לוח מס' 6.4.6: התפלגות האוכלוסייה וקיבולות השטחים הבנויים לפי

מחוז *

המחוז	אוכלוסייה 1995 (אלפים)	תנאי אוכלוסייה 2020-ב (אלפים)	קיבולת השטח הבנוי היום ב-2020 (אלפים)	אחוז הקיבולת ב-2020 מהאוכלוסייה ב-1995	תוספת האוכלוסייה לחשוב בביקוש לקרקע (אלפים)	מזה לקליטה בעתידות הידועות (אלפים)	גלישה מחוץ לעתידות הידועות (אלפים)
ירושלים	674	1060	552	82	508	288	220
צפון	945	1790	808	85	982	501	481
חיפה	743	1100	578	78	522	378	144
המרכז	1329	1980	1132	85	848	535	313
תל-אביב	1135	1262	952	84	310	126	184
דרום	603	1259	467	77	792	840	-48
סה"כ	5428	8451	4489	83	3962	2667	1294

הערה: מחוז הדרום אינו כולל את אזור טבעי אשדוד אשר הוטמע במחוז המרכז בתחשיבי הפרוגרמה.

הערה: האוכלוסייה במרקמים כוללת רק את אוכלוסיית היישובים המוכרים כפי שנמדדה באמצעות המיפוי הממוחשב. כמו כן היא איננה כוללת את האוכלוסייה היהודית ביו"ש הנאמדת ב-1995 ב-139 אלף נפש וצפויה על פי התחזיות לגדול ל-310 אלף נפש בשנת 2020.

* מבוסס על תשריט המרקמים מתאריך 23.6.99

המשמעות של ההפחתה זו היא כי במאזן הכולל יפסידו השטחים הבנויים ביישובים בישראל כ-950 אלף נפש אשר יגלשו מעבר לאזורים אלה לשטחים חדשים אשר יפותחו. כלומר לתוספת הגידול באוכלוסייה אשר יביא לביקוש לפיתוח עתודות קרקע, תתווסף גם תוספת זו ובפועל נדרש לפיתוח של עתודות קרקע אשר יאפשרו לספק את הצרכים היישוביים של כ-4 מליון נפש נוספים שהוא גידול ריאלי של 73% לעומת 55% גידול נומינלי באוכלוסייה בהשוואה להיום, במונחים קרקעיים.

הנחת העבודה במודל היא כי בשלבים הראשונים תוספת הפיתוח הנדרשת תמצא את פתרונה במסגרת העתודות הקרקע הידועות, כלומר אלה אשר יועדו לכך בתוכניות מחוזיות ובתמ"א/31. המודל מחשב את התוספת הניתנת לקליטה בעתודות אלה על בסיס מקדמי המימוש האפשריים בהם כפי שפורט דלעיל, ותוך הבאה בחשבון הפחתת דרישה חלקית לשטחי ציבור שניתן לעשות בהם שימוש באזורים הבנויים.

בהתאם לפריסת העתודות הידועות בין המתחמים והמרקמים ביחס לפריסת האוכלוסייה, מתקבל כי העתודות הידועות יספקו מענה ל-2.7 מליון נפש, כלומר ל-67% מהגידול הריאלי הצפוי עד לשנת 2020.

בלוח 6.4.7 מוצגות תוספות השטחים הנדרשים לפיתוח כפי שהתקבלו מהרצת הנתונים במודל הביקושים.

לוח מס' 6.4.7: תוספת הביקוש לפיתוח עתודות קרקע עד שנת 2020

מרקם	תוספת הביקוש לשטחי יישובים		מזה לפיתוח בעתודות ידועות	מזה לפיתוח נוסף בתמ"א/35	אחוז שמהווה הביקוש משטח המרקם נטו *
	אלפי דונם	אחוז			
מרקם עירוני מגובש	427	70.8	231	196	39.7
מרקם עירוני מפוצל	90	14.9	64	26	16.3
מרקם כפרי	5	0.9	5	0	0.2
מרקם שמור משולב	72	11.9	44	28	1.2
מרקם חופי	5	0.9	5	0	1.2
מרקם פתוח ארצי	4	0.7	3	2	0.0
סה"כ	604	100.0	352	252	3.0

* שטח המרקם נטו - שטח המרקם בניכוי השטחים הבנויים ב-1995.

אומדן הביקושים לקרקע כפי שהתקבל מהרצת הנתונים במודל מצביע על תוספת נדרשת לפיתוח יישובי של כ-604 אלף דונם בטווח התכנון. מהם 352 אלף דונם (58%) צפוי כי יפותחו במסגרת עתודות הקרקע הידועות, אשר הוקצו לכך בתוכניות מחוזיות ובתמ"א/31, וכ-253 אלף דונם במסגרת עתודות קרקע חדשות, אשר יאוותרו בגבולות המרקמים השונים. בחישוב השטח הנדרש לעתודות חדשות מעבר לעתודות הידועות נלקח בחשבון מקדם פחת נוסף של 20%. זאת בהנחה כי גודל השטח הנדרש בחישוב הקיבולת חייב להיות גדול לפחות ב-20% מהשטח הנדרש למימוש יעד האוכלוסייה, מאחר ולא ניתן להגיע לניצול מלא של שטח העתודה. כמובן שחישוב זה לא מביא בחשבון את מקדמי המימוש הנדרשים בשטחים אלה.

החלק הארי של תוספת עתודות הקרקע הכוללות יעשה במסגרת המרקמים העירוניים. תוספת עתודות הקרקע לפיתוח הצפוי במרקמים אלה מגיע ל-517 אלפי דונם שהם כ-86% מכלל התוספת הנדרשת. בסך הכולל במדינה כמות השטח הנוסף לפיתוח יישובי נאמד ב-3.0% בלבד מהשטח הפנוי.

הפריסה של הפיתוח הצפוי על פני המרחב הארצי איננה הומוגנית. במרכז הארץ יתפוס הפיתוח הנוסף חלק ניכר יותר מהשטח הפנוי כפי שמוצג בלוח 6.4.8. המשמעות של נתונים אלה כי מקדם החיפוש, המהווה את היחס שבין גודל השטח הפנוי במרקם לבין העתודות הנדרשות לפיתוח בו יגיע בממוצע במרקם העירוני המגובש ל-2.5 בממוצע ארצי.

בפועל כאמור חלק ניכר מהפיתוח יעשה במסגרת עתודות קרקע אשר יועדו לכך בתוכניות המחוזיות ובתמ"א/31.

לוח מס' 6.4.8: השיעור היחסי של הביקושים לקרקע ושטחים בנויים

ב-2020 במחוזות

המחוז	סה"כ שטח המחוז		מרקם עירוני מגובש		מרקם עירוני מפתל	
	אחוז שמהווה הביקוש משטח המחוז נטו	אחוז שמהווה השטח הבנוי משטח המחוז	מקדם החיפוש בשטח המרקם הפנוי	אחוז שמהווה השטח הבנוי משטח המרקם	מקדם החיפוש בשטח המרקם הפנוי	אחוז שמהווה השטח הבנוי משטח המרקם
ירושלים	12.5	29.3	1.4	86.2	1.3	88.4
צפון	4.4	10.2	2.0	64.9	3.5	47.9
חיפה	10.8	27.3	2.7	61.3	4.4	50.1
המרכז	12.3	33.4	2.3	69.0	2.3	62.6
תל-אביב	62.0	88.1	1.2	94.7	0.0	0.0
דרום	0.9	2.0	4.6	31.5	10.4	15.5
סה"כ	3.0	8.1	2.5	61.3	6.1	29.6

הערה: מחוז הדרום אינו כולל את אזור טבעי אשדוד אשר הוטמע במחוז המרכז בתחשיבי הפרוגרמה.

התוצאות בדבר הביקושים לתוספת שטח לפיתוח יישובי מצביעות על כך שהשיעור אשר יהווה השטח הבנוי היישובי מכלל שטח המדינה יעלה מ-5.3% בשנת 1995 ל-8.1% בשנת 2020. כאמור פריסת השטחים איננה הומוגנית על פני המדינה ובאזורי הביקוש היא משמעותית ביותר. כך ניתן לראות בנתוני לוח 6.4.8 כי במחוז תל-אביב השטחים היישוביים הבנויים יגיעו ללמעלה מ-90% משטח המחוז. במחוזות המרכז וירושלים וחיפה שיעור השטח הבנוי היישובי בשנת 2020 צפוי לנוע בטווח של 27%-33% ואילו במחוזות הפריפריאליים יותר הוא נמוך כ-10% במחוז הצפון ו-2% במחוז הדרום.

לוח 6.4.8 מצביע על כך שבמחוזות תל-אביב וירושלים יש להקפיד במיוחד על נורמות הצפיפות ועל שיעורי הרה-בינוי המומלצים כדי שניתן יהיה לספק את עתודות הקרקע הנדרשות על פי יעדי האוכלוסייה שנקבעו. במחוזות האחרים לא נראה כי תיווצר בעיה באיתור שטחים אשר ישמשו עתודות קרקע נדרשות לפיתוח, גם לא במחוז המרכז.

על מנת לבחון את המשמעות של אי יישום המלצות הציפוף והרה-בינוי בוצעה הרצה של המודל על נתונים המשקפים את רמות הצפיפות המאפיינות כיום את היישובים במרקמים השונים. הרצה זו מייצגת את המשך המגמות בהתייחס לציפוף ורה-בינוי בהסתמך על פריסת אוכלוסייה נורמטיבית. השוואת תוצאותיה לתוצאות הרצויות מוצגות בלוח 6.4.9 שלהלן.

לוח מס' 6.4.9: התוספת המבוקשת לפיתוח קרקע במחוזות

תוספת הביקוש לקרקע לשנת 2020				השטח הבנוי, 1995 (אלפי דונם)	המחוז
המשך מגמות, ציפוף ורה-בינוי		פרוגרמה נורמטיבית			
94.7	113	52.8	63	120	ירושלים
95.4	259	69.0	188	272	צפון
77.0	122	47.9	76	158	חיפה
58.9	185	38.8	122	314	המרכז
28.0	35	26.2	33	116	תל אביב
83.1	134	75.8	123	162	דרום
73.7	849	52.4	604	1,142	סה"כ

התוצאות משקפות את החיוניות שביישום המלצות התוכנית על מנת להביא לחיסכון משמעותי בהיקף עתודות הקרקע שתידרש לספק את צורכי הפיתוח. אם ייושמו המלצות אלה סה"כ תוספת השטח שתידרש תעמוד על 604 אלף דונם שהוא גידול של 53% בשטח הבנוי של היישובים כיום. לעומת זאת המשך הבנייה והפיתוח בהתאם לנורמות המקובלות כיום יביאו לבזבוז גדול מאוד של קרקע וצורכי פיתוח יסתכמו בכ-850 אלפי דונם שמשמעותם גידול של 74% בשטחים הבנויים היישוביים. הרצת המודל בהנחת המשך מגמות בכל הנוגע לציפוף ולרה-בינוי באזורי התכנון מסוג מרקם עירוני מגובש, מראה שהמשך מגמות יביא למצב בו כמעט כל שטח המרקמים במחוזות תל-אביב וירושלים יהפוך לשטח יישובי בנוי. מצב שהוא בלתי ישים משום שזמינות הקרקע לעולם לא תגיע ל-100% משטח המרקם.

כפי שצוין לעיל, בחינת אומדן הביקוש לקרקע כפי שבוצעה באמצעות מודל הביקושים לקרקע אינו כולל ביקושים לשטחים חוץ יישוביים. לכן, בחישוב הביקושים במרקמים העירוניים נדרש היה להביא בחשבון את צורכי הפיתוח הנוספים, הנגזרים מתוספת עתודות הקרקע לשטחי תעסוקה בין יישוביים. התחשיב לצורכי הפיתוח לעתודות קרקע לתעסוקה נעשה בנפרד ומוצג בפרק 6.3. על פי התחשיב שנעשה תידרש תוספת של עתודות קרקע לפיתוח תעשייתי עד לשנת 2020 בכל שטח מדינת ישראל של כ-85 קמ"ר, מעבר לשטחים הפנויים הנכללים באזורי תעסוקה מפותחים¹. מדיניות הפיתוח של תמ"א/35 קובעת כי גם בעתיד כמחצית מהתוספת הנדרשת לפיתוח אזורי תעסוקה חדשים תעשה מחוץ לשטחי היישובים באזורים גדולים בין עירוניים, כלומר יידרש פיתוח עתודות קרקע בשטח כולל של כ-45 קמ"ר מעבר לצרכים היישוביים.

¹ בהקשר זה לא הובא ההיצע התכנוני המאושר במחוזות השונים ואשר טרם מומש והגיע לכלל פיתוח.

אזורים אלה יאותרו במסגרת המרקמים העירוניים בנפות השונות על בסיס התחשיב הפרוגרמטי אשר נעשה בהפרדה לנפות השונות ומוצג בלוח 6.4.19¹. לוח 6.4.10 שלהלן מסכם את הביקוש הכולל ברמת המחוזות.

לוח מס' 6.4.10: הביקוש הכולל לעתודות קרקע לשנת 2020 לפי השימוש

ומחוז

המחוז	השטח הבנוי, 1995 באלפי דונם	תוספת שטח יישובי עד שנת 2020 באלפי דונם	תוספת שטח לתעשייה חוץ-יישובי ת עד שנת 2020 באלפי דונם	סה"כ תוספת שטח לפיתוח נדרש לשנת 2020 באלפי דונם	סה"כ שטח בנוי בשנת 2020 באלפי דונם	אחוז הגידול בשטח הבנוי בישראל 1995 - 2020
ירושלים	119.6	63.0	1.3	64.3	183.9	53.8
צפון	272.0	187.7	11.3	199.0	471.0	73.2
חיפה	157.7	75.5	3.2	78.7	236.4	49.9
המרכז	314.0	121.8	12.6	134.4	448.4	42.8
תל אביב	116.7	33.1	0.0	33.1	149.8	28.4
דרום	161.8	122.6	15.4	138.0	299.8	85.3
סה"כ	1,141.8	603.7	43.8	647.5	1,789.3	56.7

ממצאי הלוח מצביעים על כך שהביקוש הכולל לפיתוח עתודות קרקע לשנת 2020 יעמוד על כ-650 קמ"ר אשר יהווה גידול של 57% בהשוואה לשטח הבנוי כיום. סך כל השטח הבנוי יעמוד בשנת 2020 על כ-1,790 קמ"ר שהוא 8.3% משטח המדינה.

¹ תוספת הקרקע הנדרשת יוחסה בכל נפה למרקמים העירוניים הכלולים בה, תוך פיצול השטח הנדרש לסוגי המרקמים (עירוני מגובש ועירוני מפוצל), בהתאם ליחס שבין תוספת שטחי הקרקע היישובים הנדרשים לכל אחד מסוגי המרקמים בכל אחת מהנפות. בנפת הגולן מאחר ולא קיים מרקם עירוני יוחסה התוספת למרקם הכפרי.

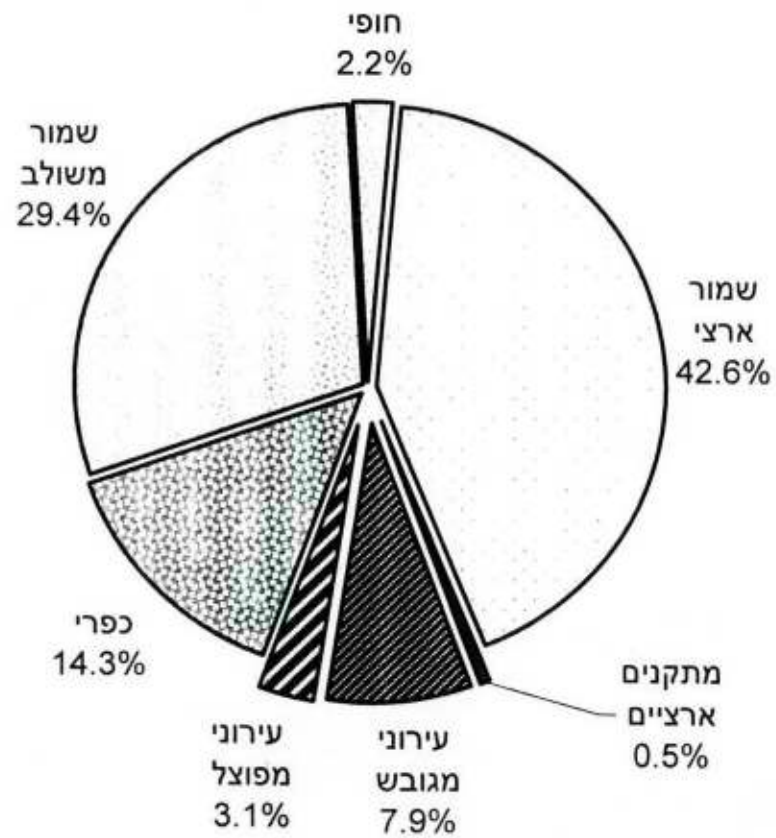
לוח 6.4.11 - אומדן הביקושים לקרקע לפי שטח היישובים לשנת 2020 בישראל

ישראל : יעד: אובליסור, קיבולת מדיקטים, ביקושים לקרקע ומאון ביקוש מכל היצע בואלספה בנחיר

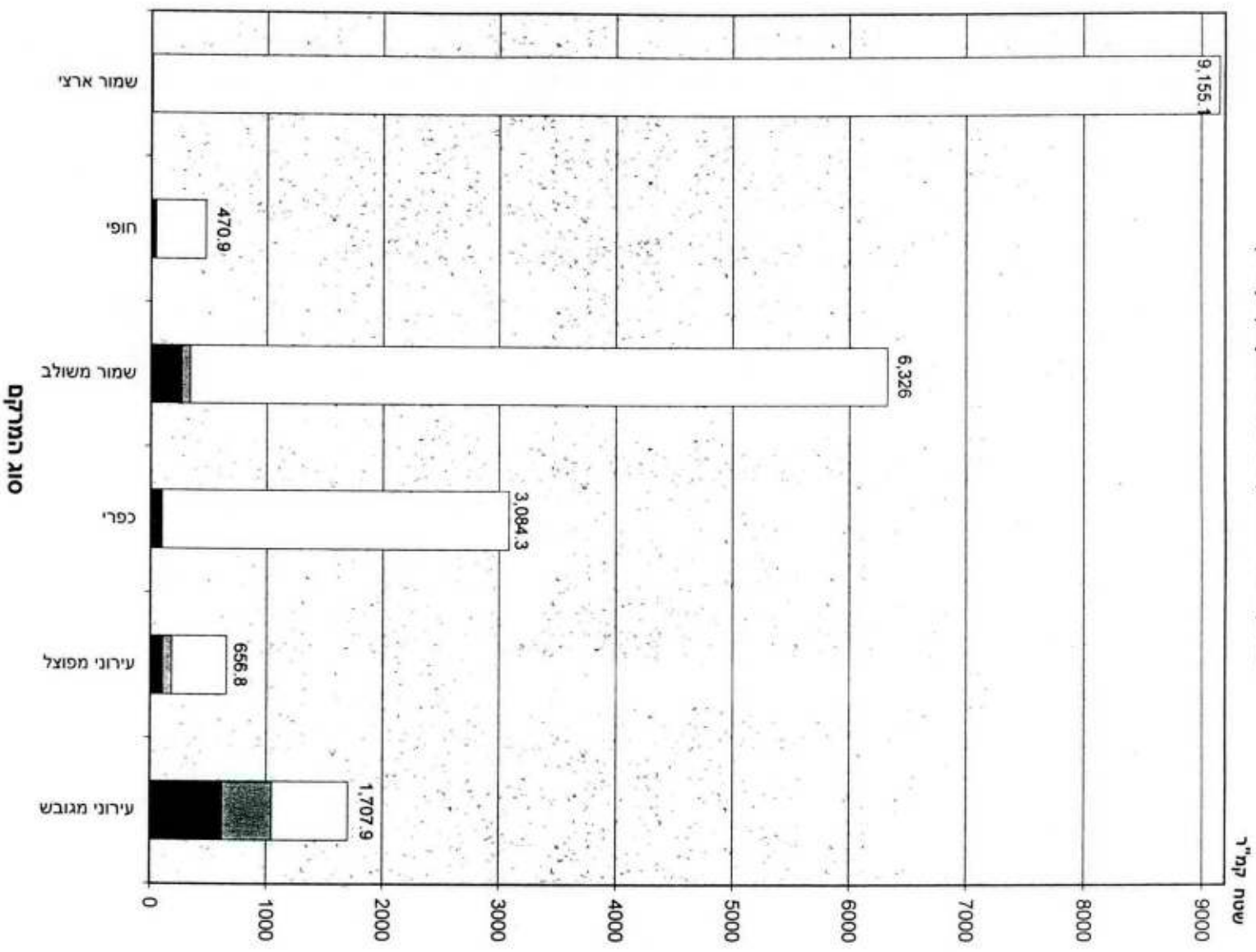
מדיקם	אובליסור ב-1995		יעד האובליסור ל-2020	שטחי היישובים 1995	שטחי היישובים 2020	עצירות נגד 31/א' תכ"א		סה"כ שטח המדיקטים		היקבולת ב-2020 של השטח היישובי והשטח האליס	קיבולת המדיקם רבתי ועצירות ידועות אליס	רססת שטח לפי שטח בעצירות ידועות קמ"ר	גרישת אובליסור לפרדנות 35/א' תכ"א אליס	הביקוש לספירת עמידות נספית קמ"ר	אומדן שטחי הביקוש נגד המדיקם	אומדן שטחי הביקוש נגד המדיקם
	אליס	אליס				אליס	אליס	שטח שטח	אליס							
מדיקם עיריית מדיקם	4,442	81.8	6,746	620.4	471.7	149.6	51.3	1,707.9	7.9	3,589	5,475	231	1,299	195.9	39.3	61.3
מדיקם עיריית מדיקם	438	8.1	855	104.1	93.7	14.3	14.3	656.8	3.1	339	784	64	133	26.5	16.3	29.6
מדיקם עיריית מדיקם	105	1.9	131	267.0	20.1	29.4	29.4	3,084.3	14.3	120	200	5	0	0.0	0.2	3.2
מדיקם עיריית מדיקם	387	7.1	630	35.4	20.1	6,326.0	6,326.0	470.9	2.2	385	591	44	88	28.0	1.2	5.4
מדיקם עיריית מדיקם	44	0.8	63	4.4	8.6	9,155.1	9,155.1	100.0	0.5	46	77	5	0	0.0	1.2	8.7
מדיקם עיריית מדיקם	13	0.2	26	16.6	0.2	100.0	100.0	21,501	0.5	11	29	3	4	1.6	0.0	0.1
מדיקם עיריית מדיקם	0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0	0	0	0.0	0.0	0.0
מדיקם עיריית מדיקם	5,429	100	8,451	1,141.7	815	1,141.7	815	21,501	100	4,489	7,157	352	1,524	252.0	3.0	8.1

שטח המדיקם נטו שווה לשטח המדיקם בנכ"י השטחים הבנ"ים ב-1995

איור 6.4.4: התפלגות השטח בישראל לפי סוג המרקמים

איור 6.4.5: שטח בנוי בשנת 1995, אומדן הביקושים לקרקע לפיתוח יישובי שטח פתוח לשנת 2020, בכלל ישראל, לפי סוג המרקם (בקמ"ר)

לוח 6.4.12 - אומדן הביקושים לקרקע לפיתוח היישובים לשנת 2020 במחוזות

מחוז ירושלים: יעדי איכלוסייה, קיבולות מרקמים, ביקושים לקרקע ומאזן ביקוש מול היצע בחלופה נבחרת

מרקם	איכלוסייה ב-1995		יעד האוכלוסייה ל-2020 אלפים	שטחי היישובים 1995 קמ"ר	שטח עתידות תמ"א/ר	סה"כ שטח המרקמים		הקיבולת ב-2020 של השטח היישובי הבני היום אלפים	קיבולת המרקם הבני ועתידות תמ"א/ר אלפים	תוספת שטח לפיתוח בעתידות תמ"א/ר	גלישת איכלוסייה לעתידות תמ"א/ר 35 אלפים	הביקוש לפיתוח עתידות נוספות קמ"ר	אחוז שמהווה הביקוש משטח המרקם נטו ¹	אחוז שמהווה השטח המבונה משטח המרקם ב-2020
	אלפים	אחוז				אחוז	שטח בקמ"ר							
מרקם עירוני מנובש	648.2	96.2	1004.6	84.8	60.3	164.2	26.2	523.9	806.1	30.2	198.5	26.5	71.4	86.2
מרקם עירוני מפרצל	6.7	1.0	12.3	1.7	0.0	3.3	0.4	5.5	5.5	0.0	6.8	1.3	0.0	88.4
מרקם כפרי	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מרקם שמור משולב	18.8	2.8	43.1	33.2	2.8	459.3	73.3	22.7	28.4	1.4	14.6	4.0	1.3	8.4
מרקם חופי	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מרקם שמור ארצי	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מתקנים ארציים	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
סה"כ מחוז ירושלים	673.7	100.0	1060.0	119.6	63.1	627.0	100.0	552.1	840.0	31.5	220.0	31.7	12.5	29.2

¹ שטח המרקם נטו שווה לשטח המרקם בניכוי השטחים הבנויים ב-1995

מחוז הצפון: יעדי איכלוסייה, קיבולות מרקמים, ביקושים לקרקע ומאזן ביקוש מול היצע בחלופה נבחרת

מרקם	איכלוסייה ב-1995		יעד האוכלוסייה ל-2020 אלפים	שטחי היישובים 1995 קמ"ר	עתידות נטו תמ"א/ר	סה"כ שטח המרקמים		הקיבולת ב-2020 של השטח היישובי הבני היום אלפים	קיבולת המרקם הבני ועתידות ידועות אלפים	תוספת שטח לפיתוח בעתידות ידועות קמ"ר	גלישת איכלוסייה לעתידות תמ"א/ר 35 אלפים	הביקוש לפיתוח עתידות נוספות קמ"ר	אחוז שמהווה הביקוש משטח המרקם נטו ¹	אחוז שמהווה השטח המבונה משטח המרקם ב-2020
	אלפים	אחוז				אחוז	שטח בקמ"ר							
מרקם עירוני מנובש	502.8	53.2	1027.8	83.4	57.5	283.3	6.3	405.5	612.2	28.7	415.6	71.7	50.2	64.9
מרקם עירוני מפרצל	142.4	15.1	262.1	33.8	30.0	125.0	2.8	112.9	216.0	17.3	46.1	8.8	28.6	47.9
מרקם כפרי	45.2	4.8	65.1	35.7	27.3	892.6	19.8	48.7	93.8	5.3	0.0	0.0	0.6	4.6
מרקם שמור משולב	232.3	24.6	400.8	107.6	70.3	2,768.1	61.5	218.3	354.1	31.5	63.4	20.1	1.9	5.8
מרקם חופי	13.7	1.5	19.3	9.1	4.4	132.6	2.9	15.1	21.5	1.4	0.0	0.0	1.2	7.9
מרקם שמור ארצי	8.1	0.9	14.9	2.4	2.5	299.4	6.7	7.1	10.9	1.3	3.9	1.6	0.9	1.8
מתקנים ארציים	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
סה"כ מחוז הצפון	944.7	100.0	1790.0	272.0	192.0	4501.0	100.0	807.6	1308.6	85.6	529.0	102.2	4.4	10.2

¹ שטח המרקם נטו שווה לשטח המרקם בניכוי השטחים הבנויים ב-1995

[illegible]

የዚህ ደብዳቤ ጽሑፍ ማረጋገጫ ለሚገኝበት የሚጠቀም ሲሆን ለሌሎች ጽሑፍ ማረጋገጫ አይገለጽም፡፡

9661-T סיווגי סיוע, ואיזו מלגה סיוע ומה מלגה סיוע

[illegible][illegible]

מחוז תל-אביב: יעדי איכלוסיה, קיבולות מרקמים, ביקושים לקרקע ומאזן ביקוש מול היצע בחלופה נבחרת

מקום	איכלוסיה ב-1995		יעד האוכלוסיה ל-2020 אלפים	שטחי היישובים 1995 קמ"ר	שטח עתידות תמ"א/קמ"ר	סה"כ שטח המרקמים		הקיבולת ב-2020 של השטח היישובי הבנייני היום אלפים	קיבולת המרקם הבנייני ועתידות תמ"א/קמ"ר אלפים	תוספת שטח לפיתוח בעתידות תמ"א/קמ"ר אלפים	גלישת איכלוסיה לעתידות תמ"א/קמ"ר אלפים	הביקוש לפיתוח עתידות נוספות קמ"ר	אחוז שמהווה הביקוש משטח המרקם נטו ¹	אחוז שמהווה השטח המבונה משטח המרקם ב-2020
	אלפים	אחוז				שטח בקמ"ר	אחוז							
מרקם עירוני מטבש	1133.7	99.9	1261.0	111.0	22.0	152.2	89.5	951.1	1077.2	11.0	183.9	22.1	80.3	94.7
מרקם עירוני מפוצל	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מרקם כפרי	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מרקם שמור משולב	0.9	0.1	1.0	5.4	0.1	17.2	10.1	1.2	1.4	0.0	0.0	0.0	0.0	31.5
מרקם חופי	0.0	0.0	0.0	0.3	0.0	0.3	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מרקם שמור ארצי	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מתקנים ארציים	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.3	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
סה"כ מחוז תל-אביב	1134.6	100.0	1262.0	116.7	22.3	170.0	100.0	952.3	1078.5	11.0	183.9	22.1	62.0	88.1

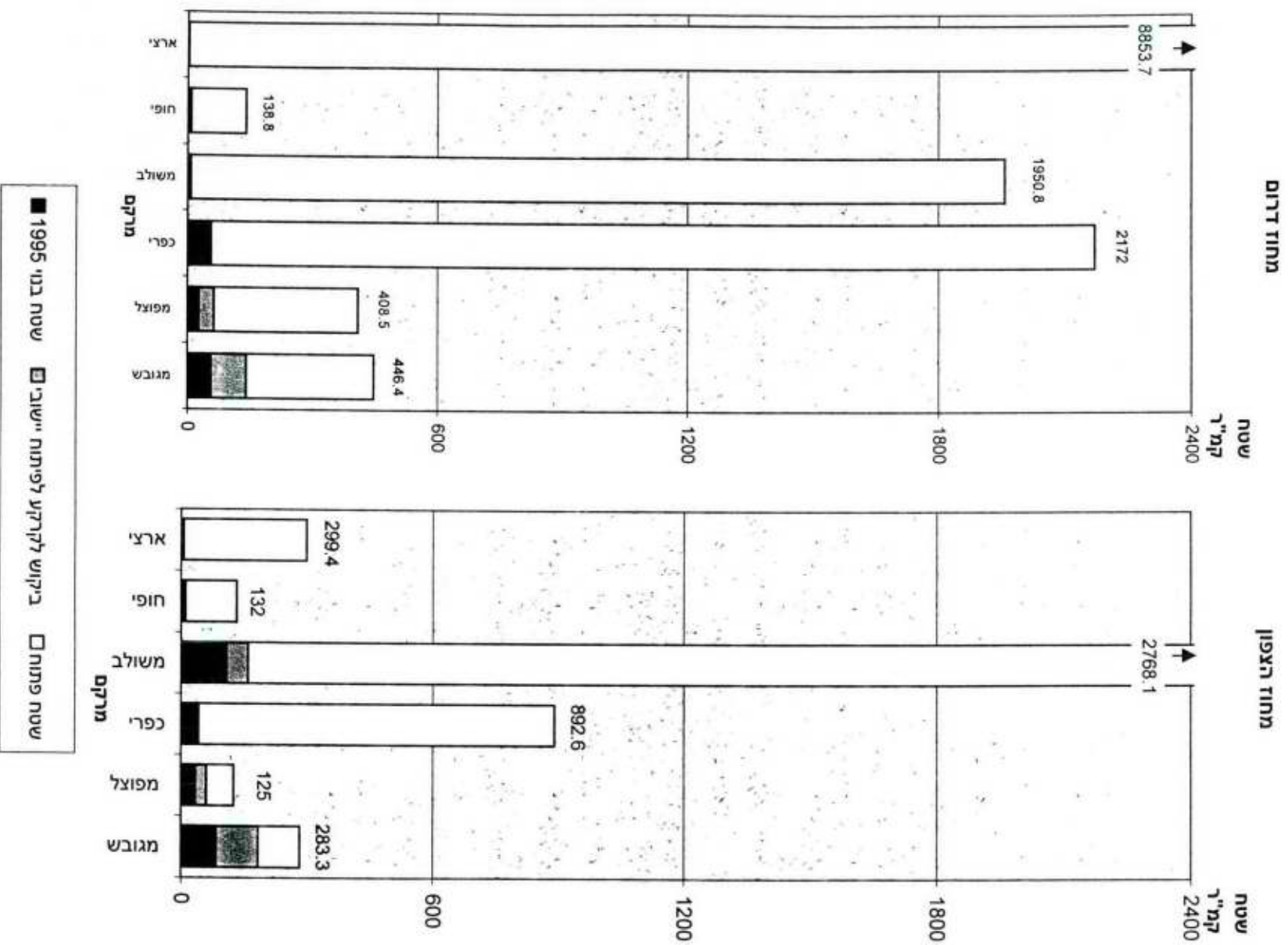
¹ שטח המרקם נטו שווה לשטח המרקם בנייני השטחים הבנויים ב-1995

מחוז הדרום: יעדי איכלוסיה, קיבולות מרקמים, ביקושים לקרקע ומאזן ביקוש מול היצע בחלופה נבחרת

מקום	איכלוסיה ב-1995		יעד האוכלוסיה ל-2020 אלפים	שטחי היישובים 1995 קמ"ר	עתידות נטו תמ"א/קמ"ר ותמ"מים	סה"כ שטח המרקמים		הקיבולת ב-2020 של השטח היישובי הבנייני היום אלפים	קיבולת המרקם הבנייני ועתידות ידועות אלפים	תוספת שטח לפיתוח בעתידות ידועות קמ"ר	גלישת איכלוסיה לעתידות תמ"א/קמ"ר אלפים	הביקוש לפיתוח עתידות נוספות קמ"ר	אחוז שמהווה הביקוש משטח המרקם נטו ¹	אחוז שמהווה השטח המבונה משטח המרקם ב-2020
	אלפים	אחוז				שטח בקמ"ר	אחוז							
מרקם עירוני מטבש	390.8	64.8	855.5	56.1	152.8	446.4	3.2	280.6	809.8	72.0	73.5	12.6	21.7	31.5
מרקם עירוני מפוצל	141.3	23.4	319.4	26.9	93.0	408.5	2.9	103.0	360.8	34.2	11.7	2.3	9.6	15.5
מרקם כפרי	57.5	9.5	63.2	55.9	23.4	2172.0	15.5	69.0	103.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2.6
מרקם שמור משולב	6.0	1.0	6.6	7.6	1.9	1958.4	13.9	7.2	9.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.4
מרקם חופי	2.7	0.4	3.0	7.9	2.1	138.8	1.0	3.2	4.7	0.0	0.0	0.0	0.0	5.7
מרקם שמור ארצי	5.3	0.9	11.3	2.0	6.1	8855.7	63.1	3.9	18.2	1.5	0.0	0.0	0.0	0.0
מתקנים ארציים	0.0	0.0	0.0	5.4	0.0	64.3	0.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
סה"כ מחוז הדרום	603.5	100.0	1259.0	161.8	279.3	14044.0	100.0	466.8	1306.5	107.7	85.2	14.9	0.9	2.0

¹ שטח המרקם נטו שווה לשטח המרקם בנייני השטחים הבנויים ב-1995

איור 6.4.6: השטח הבנוי בשנת 1995, אומדן הביקושים לקרקע לפיתוח יישובי ושטח פתוח לשנת 2020. לפי מחזות וסוג המרקם (בהמ"ר)

לוח 6.4.13 - אומדן הביקושים לקרקע לפיתוח היישובים לשנת 2020 במחוז ירושלים

מחוז ירושלים: יעדי אוכלוסייה, קיבולות מרקמים, ביקושים לקרקע ומאזן ביקוש מול היצע בחלוף נבחרת

מקום	אוכלוסייה ב-1995		יעד האוכלוסייה ל-2020	שטח היישובים 1995 קמ"ר	שטח עתידות תמ"א/קמ"ר	סה"כ שטח המרקמים		הקיבולת ב-2020 של השטח היישובי הבני היום אלפים	צפיפות יישובית מרמטריבית ל-2020 נפש/קמ"ר	קיבולת המרקם הבני ועתידות תמ"א/אלפים	הספת שטח לפיתוח בעתידות תמ"א/קמ"ר	גלישת אוכלוסייה לעתידות תמ"א/אלפים	הביקוש לפיתוח עתידות נוספות קמ"ר	אחוז שמהות הביקוש משטח המרקם נטו ¹	אחוז שמהות השטח המבנה משטח המרקם ב-2020
	אלפים	אחוז				שטח בקמ"ר	אחוז								
מקום עירוני מוגבש	648.2	96.2	1004.6	84.8	60.3	164.2	26.2	523.8	9,000	806.1	30.2	198.6	26.5	71.4	86.2
מקום עירוני מפוצל	6.7	1.0	12.3	1.7	0.0	3.3	0.4	5.5	6,500	5.5	0.0	6.8	1.3	76.8	88.4
מקום כפרי	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.3	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מקום שטח משולב	18.8	2.8	43.1	33.2	2.8	459.9	73.3	18.8	4,400	24.9	1.4	18.2	5.0	1.5	8.6
מקום חופי	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מקום שטח ארצי	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מתקנים ארציים	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
סה"כ מחוז ירושלים	673.7	100.0	1060.0	119.6	63.1	627.0	100.0	552.1		840.0	31.5	220.0	31.7	12.5	29.2

¹ שטח המרקם נטו שווה לשטח המרקם בניכוי השטחים הבנויים ב-1995

9561-D סיווג: סודי, ואיזו סלעט סמל שווא וואו ס'לעגט סמל

[illegible]

מחיר: 100 ₪

T-5861 מיוצא מישראל, וכיזם מלגלג סוחר זרועות וזה מלגלג סוחר

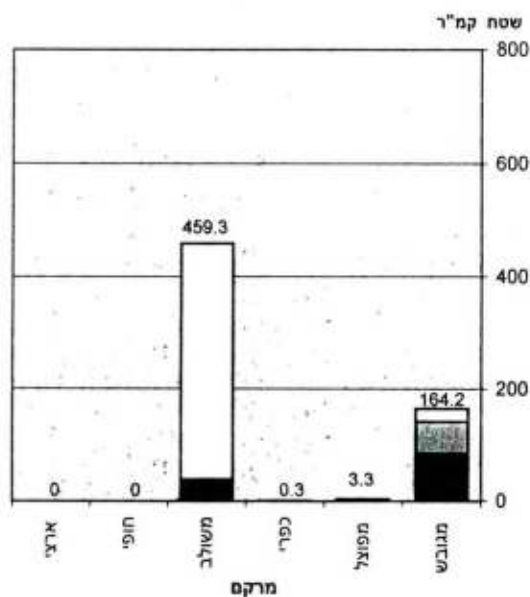
[illegible]

מחיר: 100 ₪

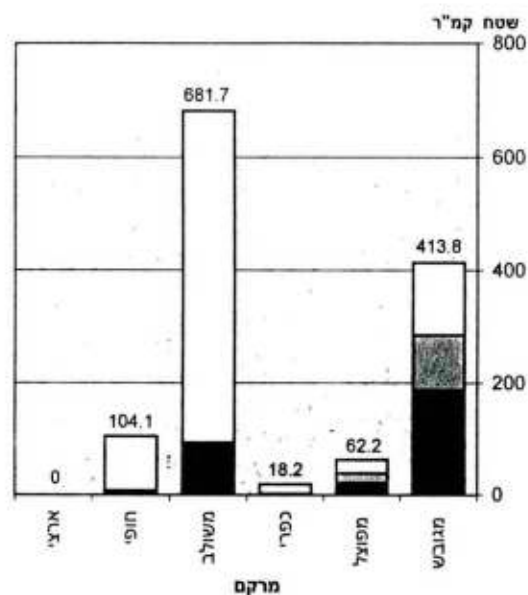
מסמך זה נמצא בבעלות משרד המשפטים, תל אביב, ישראל. כל העתקה או הפצה ללא אישור מראש מהמשרד, אף אם היא לצורך חקירה, היא אסורה. כל הפרת אישור מראש מהמשרד, אף אם היא לצורך חקירה, היא אסורה. כל הפרת אישור מראש מהמשרד, אף אם היא לצורך חקירה, היא אסורה.

איור 6.4.7: שטח בנוי בשנת 1995, אומדן הביקושים לקרקע לפיתוח יישובי ושטח פתוח לשנת 2020, לפי מחוזות וסוג מרקם (בקמ"ר)

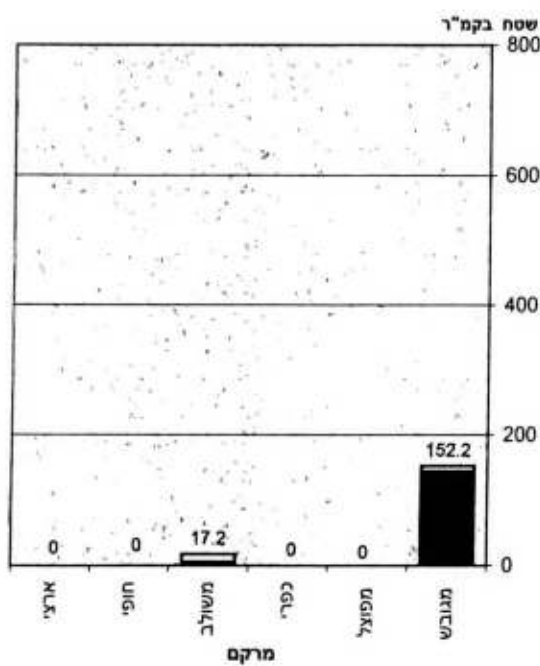
מחוז ירושלים

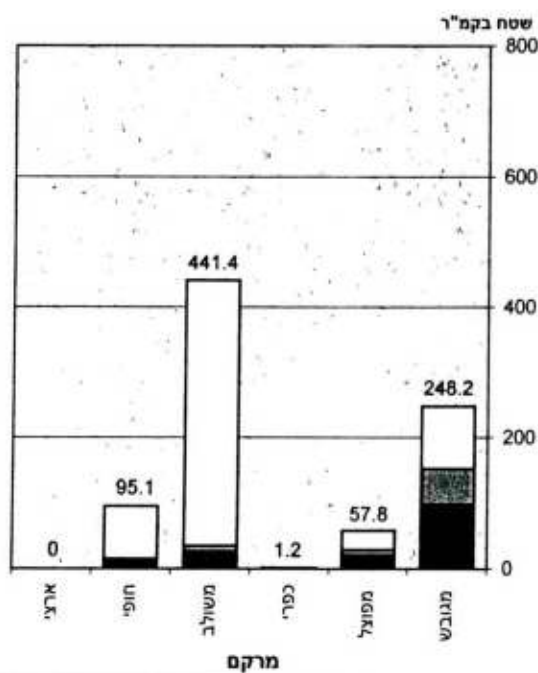
מחוז מרכז

מחוז תל אביב

מחוז חיפה

■ שטח בנוי 1995 ■ ביקוש לקרקע לפיתוח יישובי □ שטח פתוח

נמת יורעאל: יעדן ארכאלידן, קיבולות מרקמין, בישיש מיל היצע כחלסיה נכחת

[illegible]

שטח המרקם נטו שווה למרקם בנינוי השטחים הבנויים ב-1995

נמת עכר: יעד אכילסיד, קיבולות מרקמים, ביטויים מול היצג החלטה נבחרת.

[illegible]

¹ שטח המרקם נטו שווה לשטח המרקם בניכוי השטחים הבנויים ב-1985

נפת גולן: יעדי איכלוסייה, קיבולות מרקמים, ביקושים לקרקע ומאזן ביקוש מול היצע בחלופה נבחרת

מרקם	איכלוסייה ב-1995		יעד האוכלוסייה ל-2020 אלפים	שטחי היישובים 1995 קמ"ר	עתודות נטו תמ"א/31 ותמ"מ קמ"ר	סה"כ שטח המרקמים		הקיבולת ב-2020 של השטח היישובי הבני היום אלפים	צפיפות יישובית גרמטריבית ל-2020 נפש/קמ"ר	קיבולת המרקם הבני ועתודות ידועות אלפים	הספעת שטח לפיתוח בעתודות ידועות קמ"ר	גלישת איכלוסייה לעתודות תמ"א/35 אלפים	הביקוש לפיתוח עתודות נוספות קמ"ר	אחוז שמהווה הביקוש משטח המרקם נטו ¹	אחוז שמהווה השטח המבונה משטח המרקם ב-2020
	אלפים	אחוז				שטח בקמ"ר	אחוז								
מרקם עירוני מגובש	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מרקם עירוני מפיצל	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מרקם כפרי	11.3	36.2	17.4	10.9	15.0	444.7	37.8	10.8	3,600	37.9	1.8	0.0	0.0	0.4	2.9
מרקם שמור משולב	11.7	37.7	21.7	3.9	1.8	410.4	34.9	10.1	3,000	13.0	0.9	8.7	3.5	1.1	2.0
מרקם חופי	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	21.4	1.8	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מרקם שמור ארצי	8.1	26.2	14.9	2.4	2.5	299.4	25.5	7.1	3,000	10.9	1.3	3.9	1.6	0.9	1.8
מתקנים ארציים	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
סה"כ נפת גולן	31.1	100.0	54.0	17.2	19.4	1176.0	100.0	28.0		61.9	4.0	12.6	5.0	0.8	2.2

¹ שטח המרקם נטו שווה לשטח המרקם בניכוי השטחים הבנויים ב-1995

[illegible]

לוח 6.4.16 - אימון הביקשים לקרקע לפיתוח היישובים לשנת 2020 בנסות מחוז המרכז

נפת השרון: יעדי אוכלוסייה, קיבולות מרקמים, ביקשים לקרקע ומאון ביקוש מול היצע בחלופה הנבחרת

מיקום	אוכלוסייה ב-1995		יעד האוכלוסייה ל-2020 אלפים	שטחי היישובים 1995 קמ"ר	עוררות נמו תמ"א/31 ותמ"מ קמ"ר	סה"כ שטח המרקמים		הקיבולת ב-2020 של השטח היישובי הבני היום אלפים	צפיפות יישובית טרמטיבית ל-2020 נפש/קמ"ר	קיבולת המרקם הבני ועוררות אלפים	הספת שטח לפיתוח בעוררות קמ"ר	גלישת אוכלוסייה לעוררות תמ"א/35 אלפים	הביקוש לפיתוח עוררות טספית קמ"ר	אחוז שמהות הביקוש משטח	אחוז שמהות השטח המבנה משטח המרקם ב-2020
	אלפים	אחוז				שטח בקמ"ר	אחוז								
מיקום עיריית מנחם	167.9	61.9	255.8	24.1	16.2	63.9	18.4	141.1	6,900	199.3	8.1	56.5	9.8	45.0	65.7
מיקום עיריית מנחם	62.0	22.9	135.4	13.6	7.4	40.4	11.6	50.7	5,800	73.2	3.7	62.2	12.9	61.8	74.7
מיקום כפרי	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מיקום שטח משרד	33.5	12.3	43.3	32.2	11.4	207.8	59.7	37.6	3,000	54.4	1.9	0.0	0.0	1.1	16.4
מיקום חופי	7.7	2.8	8.5	6.4	1.9	35.9	10.3	10.1	3,000	12.8	0.0	0.0	0.0	0.0	17.8
מיקום שטח ארצי	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מתקנים ארציים	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
סה"כ נפת השרון	271.0	100.0	443.0	76.2	36.9	348.0	100.0	239.6		339.7	13.7	118.7	22.7	13.4	32.4

¹ שטח המרקם נטו שווה לשטח המרקם בנייני השטחים הבנויים ב-1995

נפת נתניה: יעדי אוכלוסייה, קיבולות מרקמים, ביקשים לקרקע ומאון ביקוש מול היצע בחלופה הנבחרת

מיקום	אוכלוסייה ב-1995		יעד האוכלוסייה ל-2020 אלפים	שטחי היישובים 1995 קמ"ר	עוררות נמו תמ"א/31 ותמ"מ קמ"ר	סה"כ שטח המרקמים		הקיבולת ב-2020 של השטח היישובי הבני היום אלפים	צפיפות יישובית טרמטיבית ל-2020 נפש/קמ"ר	קיבולת המרקם הבני ועוררות אלפים	הספת שטח לפיתוח בעוררות קמ"ר	גלישת אוכלוסייה לעוררות תמ"א/35 אלפים	הביקוש לפיתוח עוררות טספית קמ"ר	אחוז שמהות הביקוש משטח	אחוז שמהות השטח המבנה משטח המרקם ב-2020
	אלפים	אחוז				שטח בקמ"ר	אחוז								
מיקום עיריית מנחם	400.6	94.3	530.3	70.6	23.9	125.3	44.1	334.2	8,900	446.4	12.0	83.9	11.3	42.5	74.9
מיקום עיריית מנחם	5.5	1.3	7.1	2.4	2.8	10.3	3.6	4.6	6,900	14.4	0.4	0.0	0.0	4.5	27.0
מיקום כפרי	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מיקום שטח משרד	18.6	4.4	28.6	14.9	7.1	143.5	50.5	19.3	3,000	29.9	3.1	0.0	0.0	2.4	12.6
מיקום חופי	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מיקום שטח ארצי	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מתקנים ארציים	0.0	0.0	0.0	0.7	0.1	4.9	1.7	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
סה"כ נפת נתניה	424.8	100.0	566.0	88.6	33.8	284.0	100.0	358.1		490.7	15.4	83.9	11.3	13.7	40.6

¹ שטח המרקם נטו שווה לשטח המרקם בנייני השטחים הבנויים ב-1995

[illegible]

לוח 6.4.17 - אומדן הביקושים לקרקע לפיתוח היישובים לשנת 2020 במחוז תל-אביב

מחוז תל-אביב: יעדי אוכלוסייה, קיבולות מרקמים, ביקושים לקרקע ומאזן ביקוש מול היצע בחלופה נבחרת

מרקם	אוכלוסייה ב-1995		יעד האוכלוסייה ל-2020 אלפים	שטחי היישובים 1995 קמ"ר	שטח עתידות תמ"א/קמ"ר	סה"כ שטח המרקמים		הקיבולת ב-2020 של השטח היישובי הבטי היום אלפים	צפיפות יישובית מרמטובית ל-2020 נפש/קמ"ר	קיבולת המרקם הבטי ועתידות תמ"א/קמ"ר אלפים	תוספת שטח לפיתוח בעתידות תמ"א/קמ"ר	גלישת אוכלוסייה לעתידות תמ"א/קמ"ר אלפים	הביקוש לפיתוח עתידות נוספות קמ"ר	אחוז שמהות הביקוש משטח המרקם נטו ¹	אחוז שמהות השטח המבונה משטח המרקם ב-2020
	אלפים	אחוז				אחוז	שטח בקמ"ר								
מרקם עירוני מטיבש	1133.7	99.9	1261.0	111.0	22.0	152.2	89.5	951.1	10,000	1,077.2	11.0	183.9	22.1	80.3	94.7
מרקם עירוני ממוצל	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מרקם כפרי	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מרקם שמיר משולב	0.9	0.1	1.0	5.4	0.1	17.2	10.1	1.2	3,000	1.4	0.0	0.0	0.0	0.0	31.5
מרקם חופי	0.0	0.0	0.0	0.3	0.0	0.3	0.2	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מרקם שמיר ארצי	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מתקנים ארציים	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.3	0.2	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
סה"כ מחוז תל-אביב	1134.6	100.0	1262.0	116.7	22.2	170.0	100.0	952.3		1078.5	11.0	183.9	22.1	62.0	88.1

¹ שטח המרקם נטו שווה לשטח המרקם בניכוי השטחים הבנויים ב-1995

[illegible]

מחיר המכירה המומן - 6.418 ₪

נפת אילת : יעדי איכלוסייה, קיבולות מרקמים, ביקושים לקרקע ומאזן ביקוש מול היצע בחלופה הנבחרת

מקום	איכלוסייה ב-1995		יעד האוכלוסייה ל-2020 אלפים	שטחי היישובים 1995 קמ"ר	עתודות נטו תמ"א/31 ותמ"מים קמ"ר	סה"כ שטח המרקמים		הקיבולות ב-2020 של השטח היישובי הבני היום אלפים	צפיפות יישובית נרמטית ל-2020 נפש/קמ"ר	קיבולות המרקם הבני ועתודות ידועות אלפים	תוספת שטח לפיתוח בעתודות ידועות קמ"ר	גלישת איכלוסייה לעתודות תמ"א/35 אלפים	הביקוש לפיתוח עתודות נוספות קמ"ר	אחוז שמהווה הביקוש משטח המרקם נטו ¹	אחוז שמהווה השטח המבונה משטח המרקם ב-2020
	אלפים	אחוז				שטח בקמ"ר	אחוז								
מקום עירוני מוגבש	38.9	95.5	58.0	5.0	15.8	33.7	1.1	27.3	6,000	75.9	5.0	0.0	0.0	17.4	29.7
מקום עירוני ממוצל	0.0	0.0	0.0	0.0	6.8	20.0	0.6	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מקום כפרי	1.7	4.2	1.9	0.0	0.0	189.7	6.0	2.0	3,000	2.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מקום שמור משולב	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מקום חופי	0.0	0.0	0.0	0.0	1.1	3.3	0.1	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מקום שמור ארצי	0.2	0.4	0.2	0.2	0.8	2913.3	92.2	0.2	3,000	1.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
מתקנים ארציים	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
סה"כ נפת אילת	40.7	100.0	60.0	5.3	24.5	3160.0	100.0	29.6		79.3	5.0	0.0	0.0	0.2	0.3

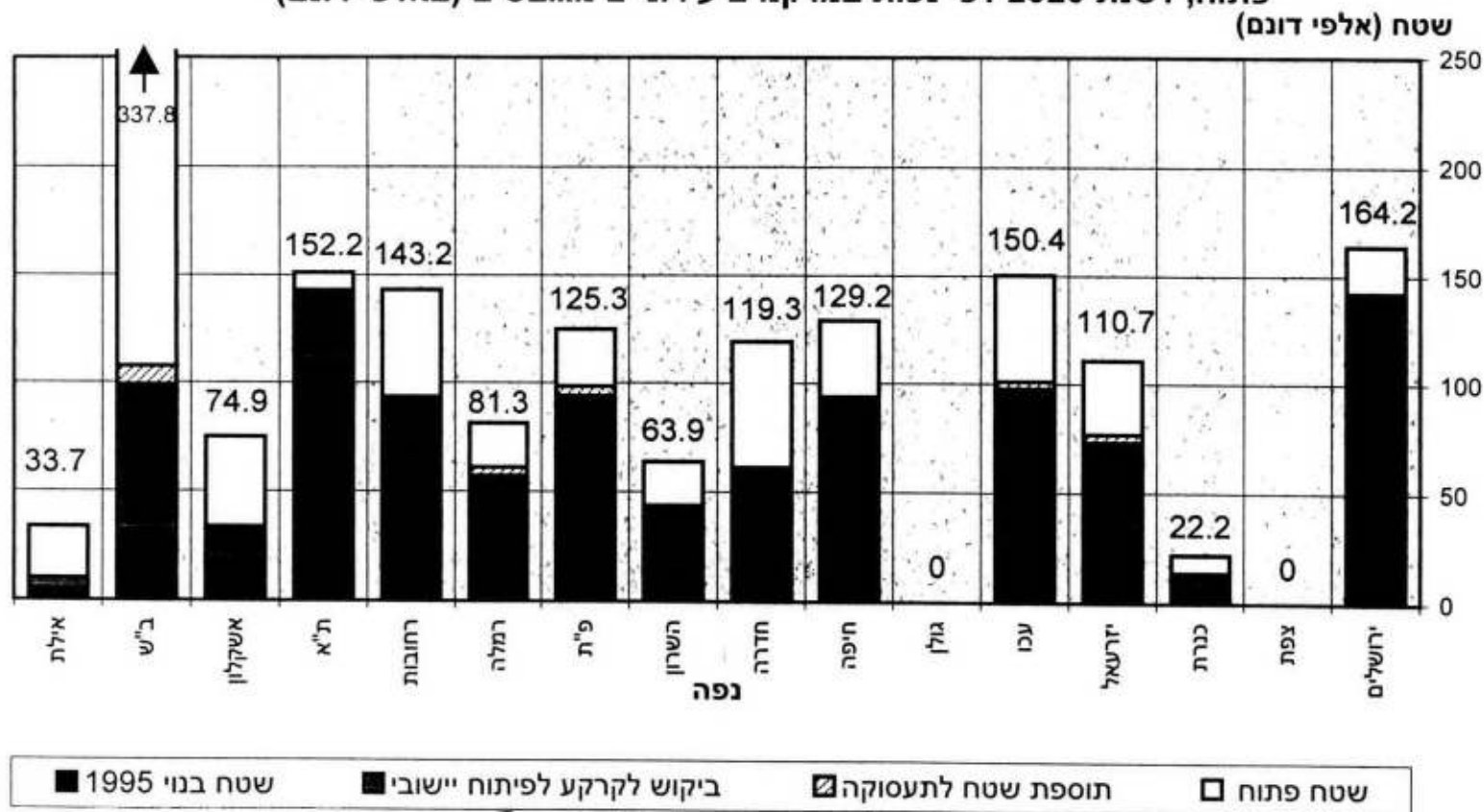
¹ שטח המרקם נטו שווה לשטח המרקם בניכוי השטחים הבנויים ב-1995

[illegible][illegible]

(ס.אזאחל יל תסגט ס.גוטאן ס.מ.)

2020 לשנת חזון ואומץ 1995 העירוניים במתקנים - 6.4.19 ליל

איור 6.4.8: שטח בנוי בשנת 1995, ואומדן הביקושים לקרקע לפיתוח יישובי ולתעסוקה ושטח פתוח, לשנת 2020 לפי נפות במרקמים עירוניים מגובשים (באלפי דונם)

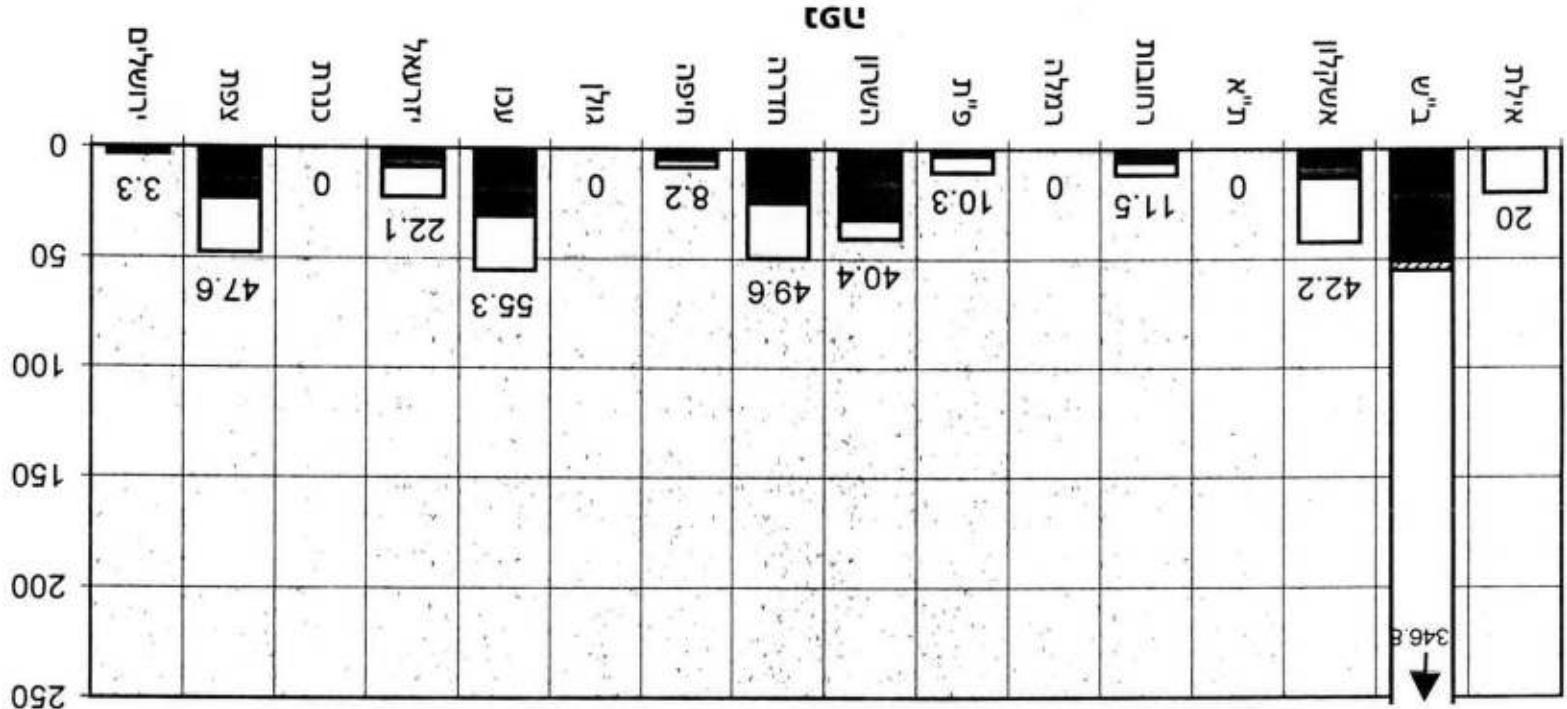

(סגור, פילאד) סילאפוס סייווליה, סילאטל טופז, פיל 2020 זשנר

'טוטפ טטשו וליקוסעטלו, יוהיי, טוטפיל אלקל סייווליה, וטואו, 1995 זשנר יוזב טטש : 6.4.9 אוי

[illegible]

ကလေး (အငယ်, လိမ္မော်)

☒ 1995 יוזם חוקה ☒ דברי חוקה נוספים ☒ טקסטים חוקתיים נוספים ☐ 2020 חוקת ישראל

7. אמצעי מדיניות ליישום התכנית

7. אמצעי מדיניות ליישום התכנית

מבוא

אריה שחר

תכנית הפיתוח הינה מרכיב חיוני הבא להשלים את תכנית המתאר של תמ"א 35. תכנית הפיתוח מציירת, מילולית, תמונת עתיד של מדינת ישראל על כל מגזרי הפעילות שלה; תכנית הפיתוח בנויה משורה ארוכה של אמצעי מדיניות אשר באים לאפשר את הגשמת תכנית המתאר. תכנית הפיתוח אינה בעלת תוקף סטטוטורי, אך חשיבותה גדולה בהנחיות שהיא מציעה למתכננים בפרוש הוראות התכנית ובאמצעים שהיא מציעה לחזק ולפתח בכל תחומי הפעילות, כדי לאפשר מימוש ויישום של תכנית המתאר.

עקרונות תכנית הפיתוח:

- תכנית הפיתוח היא קובץ שיטתי של אמצעי מדיניות המכוונים כולם לאפשר את ביצועה המלא של תכנית המתאר.
 - תכנית הפיתוח היא סקטוריאלית באופייה והיא מיועדת לאפשר השגה מלאה של יעדי תמ"א 35 בסקטורים השונים.
 - תכנית הפיתוח באה לסייע בהטמעת שפת התכנון של תמ"א 35 ועקרונותיה המרחביים בכל תחומי התכנון המרחבי.
 - תכנית הפיתוח מיועדת לתאום ולקישור של תכנית המתאר עם תכניות העבודה והפיתוח של משרדי הממשלה ורשויות הממשל השונות.
 - תכנית הפיתוח היא מבחינה (דיפרנציאלית) באופייה, הן בין קבוצות אוכלוסייה שונות והן בין אזורי הארץ השונים.
 - תכנית הפיתוח קובעת סדרי עדיפויות ולוחות זמנים לביצוע תכנית המתאר והיא מגדירה שיטות לתזמון (סינכרוניזציה) נכון בין כל מרכיבי תכנית המתאר.
 - תכנית הפיתוח יוצרת אמות מידה להערכה של התקדמות יישום תכנית המתאר של תמ"א 35.
- הפרק הנוכחי הינו תמצית של תכנית הפיתוח המפורטת בכרך ג' של הדוח הסופי.

פרקי המשנה של פרק 7 משקפים את אמצעי המדיניות העיקריים של כל אחד מהסקטורים המפורטים בהרחבה בכרך ג'. רוב פרקי המשנה בנויים במבנה אחיד:

- הצגת הרקע של התפתחות הענף וזיהוי מגמות השינוי העיקריים שלו.
- הרציונל המונח בבסיס תכנית הפיתוח של הענף.
- אמצעי מדיניות עיקריים המיועדים לאפשר את מימוש הפרוגרמות ולהגשים את יעדי התכנון של הענף.

האמצעים השונים מתייחסים לכל תחומי העשייה של המדיניות הציבורית: הרחבה והעמקה של פעולת התכנון עצמה מעבר לתמ"א 35; ארגון מחודש של הענף; תקצוב מחודש של פעולת המימוש והיישום; שינויי חקיקה ותיקון תקנות מתאימות, כדי לאפשר מימוש ויישום של תכנית המתאר בענף המסוים.

פרק אמצעי המדיניות של תכנית הפיתוח מן הראוי שיילמד בהקשר ישיר לפרק היעדים והמטרות של תמ"א 35, מאחר שהוא מתווה את מכלול השיטות והאמצעים להגשמת היעדים והמטרות. בעוד שהאחריות ליישום תכנית המתאר מוטלת על מוסדות התכנון לכל רמותיהם, הרי הגשמת תכנית הפיתוח היא באחריות משרדי ממשלה וגופים ציבוריים שונים. תמ"א 35 משמשת, מבחינת תכנית הפיתוח, בתפקיד של זרז ומחולל שינוי והיא יוצרת מסגרת מרחבית וארגונית לתאום היישום וההפעלה של אמצעי המדיניות השונים.

פרק אמצעי המדיניות בנוי מפרקי משנה סקטוריאליים. חלוקה זו באה לאפשר למשתמש להתמצא בקלות בין אמצעי המדיניות הרבים תוך חיפוש נושא מסוים בתמ"א 35. עם זאת, יש להדגיש שיש לראות את הפרקים השונים של תכנית הפיתוח כמכלול אחד ושלים אשר רק יישומו המלא, על כל מרכיביו הסקטוריאליים, יאפשר מימוש והגשמה של תמ"א 35.

7.1 תכנית הפיתוח הכלכלי - ענפים כלכליים ופריסה מרחבית

רפי בר-אל, דפנה שורץ

א. עיקר הצמיחה הכלכלית העתידית תובל על-ידי הייצוא, ועל כן גדלה חשיבותם של הענפים הכלכליים הסחירים - הענפים שעיקר תפוקתם מיועדת לייצוא. מבין ענפי הכלכלה, ענף התעשייה הוא בעל רמת הסחירות הגבוהה ביותר (שיעור הייצוא מתוך התוצר הוא גבוה ביותר), וכן מצטיינים ענפי השירותים העסקיים והפיננסיים, וענף התקשורת. התוצר של ענפי השירותים העסקיים והפיננסיים אינו מיועד בעיקר לייצוא, ואף לא לצריכה מקומית: רובו מהווה תשומה לענפים סחירים אחרים, שתוצרתם מיועדת במידה גדולה לייצוא. יתר על כן, פעילויות אלה היו בעבר בחלקן בתוך התעשייה עצמה (תוכנה, שירותי שיווק, מו"פ, וכד'). בסה"כ, חלקם של הענפים הסחירים צריך לעלות מרמה של 40% היום לרמה של 46% מכלל התעסוקה. חלקה של התעשייה עצמה צפוי בעקרון לעלות מ- 20% מכלל התעסוקה היום לרמה של 24%, אך סביר שהתהליך של הפרדה של השירותים מתוך התעשייה יימשך, כך שבפועל אחוז התעסוקה בתעשייה ישאר ברמה של 20-21%, ואחוז השירותים העסקיים, הפיננסיים והתחבורה יעלה ל- 25%. במקביל, צפוי שינוי מהותי במבנה התעשייה, עם גידול מהיר ביותר בענפים ברמות הטכנולוגיות הגבוהות, וירידה מקבילה של ענפי התעשייה המסורתיים (בפועל, צפויה יציבות במספר המועסקים האבסולוטי בענפי התעשייה השונים).

ב. המבנה המרחבי והמבנה הענפי של המשק הישראלי קשורים זה בזה. הכלכלה האזורית תלויה הן בביקושים המקומיים למוצרים ולשירותים בעלי רמת סחירות נמוכה יחסית (המיוצרים בדרך כלל במקום בו הם נצרכים), והן בכושר התחרות של האזור בייצור מוצרים ושירותים בעלי רמת סחירות גבוהה. ברמה של כל אזור, הצמיחה המהירה של הביקושים המלווה את הפיתוח הכלכלי תספק בסיס מסוים לכלכלה המקומית, אך המנוע העיקרי של הצמיחה יהיה תלוי ביכולתו של כל אזור לפתח כושר תחרות בענפים הסחירים.

* פרק זה הוא תמצית קצרה של תכנית הפיתוח הכלכלי המלאה המוצגת בהרחבה בפרק 2, כך ג' של הדוח הסופי.

- ג. חלקם היחסי של מחוזות הצפון והדרום באוכלוסיה הישראלית צפוי לגדול לפי תמ"א 35 מ- 31% היום ל- 37% בשנת 2020, במידה רבה בשל ריבוי טבעי מהיר יחסי במחוזות אלה. פירוש של שינוי זה במשקל היחסי של המחוזות הוא שקרוב למחצית תוספת האוכלוסיה הצפויה עד שנת 2020 תהיה במחוז הצפון (27%) ובמחוז הדרום (21%), והמחצית השנייה של תוספת האוכלוסיה תהיה במחוזות המרכז, תל-אביב, חיפה וירושלים.
- ד. מקומות העבודה במחוזות הצפון והדרום מספקים היום תעסוקה ל- 25% בלבד מכלל המועסקים בארץ (בהשוואה למשקל של 31% של מחוזות אלה באוכלוסיה). הפער הזה נובע משלשה גורמים: אחוז הילדים הגבוה במחוזות הצפון והדרום, שיעורי האבטלה הגבוהים יחסית, והעובדה שחלק מהעובדים נוסעים לעבודה אל מחוץ למחוז. לפי התכנית, חלקם של מחוזות הצפון והדרום באספקת תעסוקה יעלה מ- 25% לשיעור של 33%, זאת בשל שינויים צפויים בשלשת הגורמים לעיל. שינוי זה יחייב ש-45% מכלל תוספת מקומות העבודה במשך עד שנת 2020 יהיו במחוזות הצפון והדרום. העובדה שקרוב למחצית מקומות העבודה החדשים בשנים הבאות עד לשנת 2020 יהיו במחוזות הצפון והדרום מחייבת הערכות כלכלית משמעותית, ומיקוד מאמצים במחוזות אלה במסגרת המדיניות הכלכלית הלאומית. מיקוד זה נדרש במיוחד לאור עובדת קיומם של פערים גדולים כיום בין מחוזות הדרום והצפון והמחוזות המרכזיים בתחומים של רמת הכנסה, רמת שירותים, תשתיות עסקיות וכד'.
- ה. הפרדיגמה הישנה שהנחתה את הטיפול באזורי הפריפריה עד היום אינה יכולה להמשיך לשמש כבסיס מדיניות בעתיד: התוצאות עד היום מצביעות על פערים כלכליים וחברתיים מבין הגבוהים בעולם התעשייתי, ועל העדר היווצרות של בסיס כלכלי עתידי באזורי הדרום והצפון. המשך המדיניות של עשרות השנים האחרונות כלפי שני המחוזות האמורים לקלוט קרוב למחצית מתוספת כוח העבודה במשך עלולה להוביל לכישלון חמור הן ברמה האזורית והן ברמה הלאומית. מוצעת על כן פרדיגמה חדשה, הרואה את אזורי הפיתוח כמשאב לצמיחה כלכלית, והמחייבת מדיניות של בניית כושר תחרותי לאזורים אלה.
- ו. המדיניות הנגזרת מהפרדיגמה החדשה מתבטאת בקביעת הקצאות תקציביות אזוריות הן לתשתיות פיזיות והן לפיתוח הון אנושי, במטרה להגיע לצמצום הפערים האזוריים בתחומים אלה. משיכה של השקעות הון עסקי תגבר כתוצאה ממספר גורמים: הגדלת פריון העבודה הנובעת ממדיניות זו, הגידול הצפוי בנפח האוכלוסיה ובהיצע כוח העבודה העשויים לאפשר השגת ספי כניסה לפעילויות כלכליות שונות, זמינות משאבים כלכליים של שטח ושל כוח אדם שטרם מומשו, ירידה במחיר המרחק הגיאוגרפי כתוצאה מהשקעה בתשתיות ובתקשורת, הזדמנויות העשויות להיווצר עם התקדמות תהליך השלום.

- ז. על מנת להגיע ליעד זה תוך יצירת כושר תחרותי ובסיס יציב לצמיחה כלכלית לאורך זמן, נדרשת הקצאה של 36% מתוספת התקציבים לתשתיות פיזיות למחוזות הצפון והדרום (22% במחוז המרכז, 16% במחוז תל-אביב). מבין התחומים העיקריים העשויים להיות בעלי חשיבות בקידום התשתיות: הקטע הדרומי והצפוני של כביש 6, רכבת, שדה תעופה בינלאומי בדרום, השקעות בתשתית תקשורתית איכותית והכשרת שטחים למגורים ברמה גבוהה.
- ח. הגשמת תכנית הפיתוח הכלכלי מחייבת הקצאה למחוזות הצפון והדרום של 52% מהתקציבים הנוספים לפיתוח הון אנוש, במטרה לצמצם חלק מהפערים בין המחוזות. תקציבים אלה ייועדו לשיפורים במערכת החינוך בכל הרמות, לתמיכה בתלמידים ללימודים אקדמיים, בתמיכה רחבה בהכשרה מקצועית בכל הרמות, ובתמיכה בהדרכה לעסקים קטנים.
- ט. יצירת בסיס כלכלי יותר איתן במחוזות הפריפריה אינו צריך לחייב עצמאות תעסוקתית גדולה יותר של אזורים אלה. ניידות תעסוקתית היא תופעה חיובית ביסודה, ושיפורה באמצעות תשתיות תחבורתיות טובות יותר יאפשר שוקי עבודה רחבים יותר, הן לתושבי אזורי הפיתוח במרכז הארץ, והן לתושבי המרכז באזורי הפיתוח. המגוון הרחב יותר של שוקי עבודה יוסיף ליעילות הכלכלית ולכושר התחרות. נאמד גידול של יותר מ- 50% בניידות העובדים, מהיקף של 372 אלף היום עד להיקף של 568 אלף עובדים הנעים בין המחוזות לתעסוקה מדי יום. שיעור הגידול בניידות יהיה גבוה יותר במחוז הצפון (73%) ובמחוז הדרום (152%). גידול שעורי הניידות יחייב שיפור מערך הנגישות בין מרכזי האוכלוסייה והתעסוקה.
- י. במחוזות הפריפריה יתפתח הביקוש לענפים הפחות סחירים (שירותים אישיים, מסחר, וכד'), על בסיס הגידול באוכלוסייה ובהכנסה, אך עדיין ענפים אלה לא יוכלו להוות בסיס מספק לצמיחה הכלכלית של מחוזות אלה. הבסיס העיקרי יהיה בענפים הסחירים, ובתוכם בתעשייה. צפוי גם גידול משמעותי בענפים הקשורים לכך, של שירותים פיננסיים ועסקיים. התיירות ושירותי אירוח אף הם יהוו בסיס לצמיחה כלכלית של אזורי הצפון והדרום.
- יא. כנגזרת מהאמור לעיל, תוספת התעסוקה בתעשייה תיקלט ברובה (55%) במחוזות הצפון והדרום, ובמידה גדולה גם במחוז המרכז (21%). מחוזות המרכז, תל-אביב וחיפה יהוו עדיין מרכז עסקי ופיננסי עיקרי, ויקלטו ביחד 62% מתוספת המועסקים בענפים אלה. הערכה של התוספת הנדרשת של שטחים באזורי תעסוקה על בסיס הנחה של שילוב פעילות לא תעשייתית ועל בסיס קיום רזרבות לעתיד עומדת על כ- 120 אלף דונם, המרוכזים בעיקר במחוזות הדרום, המרכז והצפון.

יב. במקרה של כשל משמעותי במימוש תחזית התפלגות המועסקים בין מחוזות הפריפריה והמחוזות המרכזיים, מגדירה פרוגרמת הקרקע לתעסוקה רזרבת קרקע לתעסוקה המיועדת לקליטה של 10% נוספים על תחזית המועסקים במחוז המרכז, הדרום והצפון (פרק 6.3). אמצעי נוסף לקליטת יתר ביקוש הקרקע לתעסוקה הוא התוספת האפשרית בסמכות המועצה הארצית של שטחי קרקע לפיתוח בתוך המרקמים, מעבר לאומדני הביקוש לקרקע במודל הביקוש לעתודות קרקע לפיתוח יישובי (פרק 6.4).

7.2 אמצעים כלכליים לפיתוח הנגב והגליל

דפנה שורץ, רפי בר-אל

רקע

אמצעי המדיניות הכלכליים מיועדים לבנות לנגב ולגליל כושר תחרות, כך שבהדרגה לא יהיו תלויים עוד בתמיכה ממשלתית ייחודית ותושג בהם צמיחה כלכלית מתמשכת.

תוכנית הפיתוח הכלכלית מציעה לנקוט באסטרטגיה חדשה לפיתוח מחוזות הפריפריה (מחוז הצפון והדרום). במקום להתייחס אליהם כ"נטל כלכלי", מחוזות אלה הם משאב כלכלי המחייב תמיכה ציבורית משיקולים כלכליים, של עלות-תועלת. עלות מוגדרת במקרה זה, כהוצאות הציבוריות המושקעות באזור. התועלת נמדדת, לפי ההחזר הכלכלי לטווח ארוך הנובע מהשקעות אלו, במונחים של תוצר המופק באותו אזור או הנובע ממנו.

הצוות הכלכלי פיתח בתמ"א 35 (כמו גם בתוכנית "ישראל 2020") את התפיסה כי משיקולים של יעילות כלכלית ומשיקולים של השאת הצמיחה (מקסימום צמיחה) במשק בכללותו יש להרחיב את הפריסה של הפעילות הכלכלית לפריפריה בגישה של "פיזור מרוכז", של חיזוק מוקדים המטרופוליניים ומוקדי משנה בנגב ובגליל, ובתוך הנגב והגליל לרכז את הפעילות הכלכלית במוקדים, כך שיווצרו יתרונות לגודל ותיווצר האגלומרציה הנדרשת לצמיחה כלכלית יעילה. מבחינת הנגב מומלץ לחזק את מטרופולין באר-שבע, כאשר צפון הנגב יתמחה בפעילויות "סחירות", בעיקר של תעשייה ושירותים עסקיים תומכי תעשייה, ומרכז ודרום הנגב יתמחה בפעילויות של תירות ופעילויות הקשורות למשאבי הטבע המקומיים. הפעילות בצפון הנגב תרוכז כאמור, במוקדים כלכליים, תוך הישענות על תשתית השירותים שתספק באר-שבע. באר-שבע וסביבתה יהוו מוקד עתיר ידע ושירותים לנגב בכללותו.

המצב הנוכחי הוא כי מחוזות הצפון והדרום, בהשוואה למרכז הארץ, סובלים מחסרונות יחסיים המקשים על צמיחתם, אשר העיקריים בהם: מרחק ממרכז הארץ, גודל ותשתיות חסרות: תשתיות פיזיות, מו"פ וחדשנות, הון אנוש ותשתית ארגונית. אמצעי המדיניות הכלכליים המוצעים בזה מיועדים לשנות מצב זה. דרך ההתערבות המומלצת אינה על ידי סובסידיות, מענקים ותשלומי העברה למיניהם אלא על ידי שכלול תנאי השוק והשקעה בתשתיות במגמה לבנות לאזורים אלה יכולות כלכליות עצמאיות, לצמצם את חסרונותיהם היחסיים ולאפשר תחרות ושילוב בכלכלה הלאומית והבינלאומית.

המשמעות התקציבית האופרטיבית היא הקצאה של תקציבים לתשתית פיזית ולפיתוח הון אנוש בעדיפות גבוהה ומעבר מתקציבים המיועדים לתמיכה ולסבסוד בגין חסרונות הפריפריה להשקעה בבניית תשתיות ופיתוח יכולת תחרות.

אמצעי המדיניות עוסקים במכלול תחומים: מבחינת הפריסה המרחבית של הפעילות הכלכלית בנגב ובגליל, מומלץ על ריכוז הפעילות הכלכלית במוקדים באמצעות "פארקי תעסוקה" המשותפים למספר ישובים, על מנת ליצור יתרונות לגודל. אמצעי המדיניות העוסקים בכך מתייחסים להוראות תכנוניות הנדרשות, להשקעות בתשתיות פיזיות לפיתוח הפארקים המשותפים, בתשתית תחבורה נדרשת לחיבור הפארקים לישובים הסמוכים, להקמת מסגרת ארגונית של מנהלות לפארקים, ולקידום החקיקה המתחייבת בפארקים משותפים. כדי להגדיל בהדרגה את גודל המוקד הכלכלי מומלץ לפעול לחבר מספר פארקים סמוכים, באמצעות תשתית תחבורה ותשתית של שירותים משותפים כך שיהיו "מקווה תעסוקה" אחד. כדי לענות על חסרון המרחק ממרכז הארץ מוצעים אמצעי מדיניות לגבי תשתית תחבורה ותקשורת הנדרשת להגברת הנגישות של הפריפריה למרכז הארץ ושירותים לשווקים הבינלאומיים. בתחום התשתית האנושית מוצעים אמצעי מדיניות המתייחסים לצורך בהשקעה בהון אנושי הן בהכנה לכניסה למעגל התעסוקה והן במהלך חיי העבודה. כמו כן מוצגים אמצעים המתייחסים להגברת שיתופי הפעולה בין מוסדות ההשכלה העל תיכוניים לבין הפעילות הכלכלית.

תחום נוסף, לגביו מוצעים אמצעי מדיניות הוא ה"הון החברתי", זאת על בסיס הניסיון שנצבר באזורי תעשייה צומחים בעולם. הון חברתי הוא מלאי של כושר ייצור שנוצר על-ידי קבוצה של גורמים (פירמות, מוסדות) המפתחים יכולות לעבוד ביחד בשל התועלות הכלכליות הנובעות מכך. התועלות נמדדות במונחים של: תפקוד כלכלי, יעילות כלכלית ובניית יכולת של קליטת חדשנות. קרבה פיזית בין הגורמים, בעיקר בדרך של מקבצים גיאוגרפיים מסייעת בכך. אמצעי המדיניות בתחום זה מתייחסים להקצאת משאבים מיוחדים לייזום תוכניות לשיתופי פעולה, העדפה בתקציבים של תוכניות שונות כאשר הפנייה נעשית על-ידי קבוצות של גורמים, ובפיתוח של תשתיות פיזיות ושירותים שיכולים לסייע בכך. אמצעים אלה יכולים לסייע בתחום קליטת חדשנות. בנוסף, מוצגים אמצעים בתחום המו"פ וקליטת חדשנות.

האסטרטגיה המוצעת נתמכת על הניסיון שהצטבר באזורי תעשייה (industrial district) צומחים בעולם, כגון: צפון מזרח איטליה ("איטליה השלישית"), צפון נורבגיה, דרום גרמניה, צפון דנמרק, דרום צרפת וצפון בריטניה.

נלקחים גם בחשבון השינויים שחלו בשנים האחרונות בתנאי הסביבה הכלכלית, במאפייני התעשייה (התמחות ופיצול פעילויות לקבילי משנה, תעשייה המחייבת רמה גבוהה של אינטגרציה עם פעילויות משלימות), השתלבות ישראל בשווקים הבינלאומיים, תהליך הגלובליזציה והחשיפה, השינויים הטכנולוגיים והתקשורתיים שמאפשרים העברת ידע ומידע באמצעות מערכות תקשורת ללא צורך באמצעי תחבורה, כל אלה מציבים הזדמנויות חדשות לפיתוח הפריפריה.

ריכוז הפעילות הכלכלית במקבצים גיאוגרפיים (clusters)

רציונל

ריכוז הפעילות הכלכלית בפריפריה במקבצים כלכליים של פארקי תעסוקה משותפים למספר ישובים, תוך מגמה להרחיב בהדרגה את סביבת העבודה של הפארק התעשייתי הבודד לרמה של "מקווה תעסוקה". "מקווה תעסוקה" יוגדר כמספר פארקי תעסוקה סמוכים המחוברים ביניהם בתשתית נוחה של תחבורה כאשר קיימים קשרים עסקיים ותפקודיים בין המפעלים והעסקים בתוך המקווה.

בדרך זו ייוצרו מוקדים כלכליים בעלי יתרונות לגודל, תתאפשר פעילות של שירותים שסף הכניסה שלהם גבוה יחסית, ייוצרו קשרים עסקיים בין גורמים אשר יביאו להורדת עלויות "החיכוך" ולהוזלת עלויות התפעול באזור, ויהיה מעבר של ידע, מידע וקליטת חדשנות תוך היזון הדדי בין הגורמים. אמצעי המדיניות בתחום זה עוסקים בהוראות תכנוניות, ייעודי קרקע בפארק, תשתיות פיזיות נדרשות מסגרת חוקית וארגונית.

במרחבים המעויירים, מקווה התעסוקה זהה לתחום המטרופולין כאשר העוגן הראשי של מקווה התעסוקה הוא המרכז המטרופוליני הראשי או המרכזים המטרופוליניים המשניים.

אמצעי מדיניות

- עידוד פיתוחם של פארקי תעסוקה משותפים: גדולים למספר ישובים אשר יהיו צמודים לישוב עירוני ואשר יהוו חלק מן המרקם העירוני תוך הגבלת פיתוחם של אזורי תעשייה מקומיים. קידום תכנון ופיתוח קרקע לתעשייה בפארקי התעשייה. מדיניות זו קימת כיום במשרד התעשייה והמסחר ותמ"א 35 תאמץ אותה במסגרת תכנית המרקמים.
- מיקום של שטחי תעשייה נוספים שיפותחו: תינתן תמיד העדפה לעיבוי של פארקים קיימים.

- פארק חדש שיוקם יהיה חייב בגודל מינימלי מסוים : תקבע התניה תכנונית כי פארק תעסוקה חדש יוקם אך ורק אם יכיל לפחות 700 דונם (מלבד באזור הררי) ואם מובטחת לו תשתית תחבורתית המסייעת לאינטגרציה שלו במרקם העירוני אליו הוא שייך או אליו הוא צמוד ולפארקים האחרים השייכים למקווה התעסוקה.
- יצירת תמהיל של פעילויות משלימות : תכנית לפארק תעסוקה תקצה שטחים לתמהיל של פעילויות משלימות לפעילות התעשייתית, כולל שירותים תומכים לתעשייה ושטחים לשירותים משותפים לגורמים בפארק ובמקווה : שירותים טכניים, משרדי ספקים, שירותים פיננסיים ועסקיים וכן שירותים אישיים (הסעדה, מרפאות, מעונות, צהרונים וכו'). השירותים בפארק התעסוקה ישרתו את הצרכים השוטפים של העסקים הפועלים בו. חלק מן השירותים, בעיקר אלה המחייבים גודל מינימום יהיו מיועדים למקווה בכללותו (בדרך זו יסייע לפיתוח קשרים בין גורמים במקווה). תכנית לפארק תעסוקה תקצה שטחי ציבור לשירותי קהילה, כינוסים, לימוד והדרכה, שטחי ציבור פתוחים לנוי ולשילוב פנאי. בפארק עתיר ידע יוקצה שטח למעבדות משותפות של התעשייה עם מוסדות מחקר והשכלה גבוהה.
- תשתית תחבורתית מטרופולינית אשר תתמוך בחיבור פארקים למקווה תעסוקה אחד : בחיבור בין פארקים סמוכים ומרכזי העסקים העירוניים למקווה תעסוקה אחד יש לקדם מראש תשתית תחבורה, של כבישים ותחבורה ציבורית נוחה אשר תתמוך במגמה להגדיל את מרחב העבודה וליצור יתרונות לגודל. עידוד יצירת אינטראקציה בין הגורמים בתוך המקווה, הן על ידי עידוד הקמה של שירותים משותפים המחייבים סף כניסה גבוה יותר למקווה התעסוקה והעסקים (כגון : מרכזי מידע משותפים, שירותי מו"פ משותפים ועוד) והן באמצעות ייזום של תוכניות שיעודדו קשרים, התארגנויות ושיתופי פעולה בין הגורמים. ניתן לקבוע זאת כחלק מתפקיד המנהלות של הפארקים וכחלק מהתפיסה המטרופולינית.
- תחיקה : הכנסות מארנונה בפארקי התעסוקה המשותפים – בכדי לעודד את הרשויות המקומיות להשתלב בפארקי התעסוקה יש לקדם את המסגרת החוקית הקשורה לנושא המיסוי של פארקי תעסוקה משותפים למספר רשויות, כך שההכנסות יחולקו לפי מפתח שיקבע בין הרשויות. חלק מן ההכנסות יש לייעד לפיתוח ולתחזוקת הפארק.

הון חברתי - עידוד שיתופי פעולה בין גורמים באזור (רשתות של קשרים-network)

רציונל

אמצעי מדיניות המיועדים להגדיל את ה"הון החברתי" בנגב ובגליל על-ידי עידוד שיתופי פעולה בין קבוצות של גורמים באזור: פירמות בלבד (ייצור ושירותים) ו/או מוסדות בלבד (מימון, לימוד, הכשרה, מו"פ ועוד), ו/או מוסדות ופירמות. הון חברתי הוא כאמור, בעל חשיבות כמו הון פיזי והון אנושי, הוא "מלאי" של כושר ייצור שנוצר על-ידי קבוצה של גורמים אשר מפתחת את היכולות לעבוד ביחד בשל התועלות הכלכליות הנובעות מכך. בדרך זו ייוצר באזור יתרונות לגודל המבוססים על קשרים ווירטואליים (רשתות של קשרים), ירדו עלויות החיכוך של קשרים בין הגורמים, תגדל הגמישות התפעולית של העברת עבודות לגורמים חיצוניים, הרחבת שרשרת הייצור באזור כולל הקמת עסקים בעלי ערך מוסף גבוה והתאמה מהירה של המוסדות במקום (לימוד, מימון, מו"פ וכו') לצרכי הפעילות הכלכלית. שיתופי פעולה והתארגנויות בין גורמים באזור יסייעו לפירמות לקלוט חדשנות והם מסייעים בכך להתגברות על אחד מחסרונות הפריפריה בתחום המו"פ והחדשנות. קרבה גיאוגרפית בין גורמים עסקיים ולא עסקיים ע"י מקבצים גיאוגרפיים מסייעת ביצירת הרשתות הפונקציונליות ושיתופי הפעולה בין הגורמים השונים.

אמצעי מדיניות

- עידוד הקמה של שירותים משותפים לגורמים בתוך פארק תעסוקה כגון: שירותי מחשוב מרכזיים, רשתות תקשורת פנימיות, מרכז תצוגה משותף, מרכז הדרכה, מרכז מו"פ, שירותים לרווחת העובדים כולל מעונות, שירותי פנאי, מרכז מבקרים ומסלול תיירותי ועוד. זאת ניתן לעשות הן על-ידי השתתפות במימון התשתיות הנדרשות, ו/או השתתפות במימון בהפעלה של השירותים בשנים הראשונות ו/או גם בהפעלה הלכה למעשה. חלק מן השירותים יהיו מיועדים למקווה התעסוקה בכללותו, במגמה להרחיב את סביבת העבודה מרמת הפארק לרמת המקווה.
- תוכניות המיועדות להגברת שיתופי פעולה בין גורמים בפארק התעסוקה, תוכניות כגון: הכשרה מקצועית משותפת למספר פירמות, מאגרי מידע המשרתים מספר גורמים באזור, משלחות משותפות לתערוכות, מרכז תצוגה משותף, הקמת מרכז מו"פ משותף בפארק ועוד. תוכניות אלה יכולות להיות מופעלות על-ידי מנהלת הפארק. במקביל, תפעל המנהלה לעידוד שיתופי פעולה עם גורמים מחוץ לפארק, בעיקר במקווה התעסוקה ובמרקם העירוני. תשומת לב מיוחדת תהיה לתוכניות משותפות עם מוסדות מחקר והשכלה באזור, כגון: קורסים, עבודות של סטודנטים בתעשייה, מחקרים משותפים והקמת מרכז מו"פ של אוניברסיטאות בפארקים.

מומלץ להקצות תקציבים מיוחדים לייזום תוכניות מסוג זה, הן מתקציבי משרד התעשייה והמסחר, השתתפות של המשרדים נוספים רלבנטיים, והן מייעוד חלק מהכנסות הפארק למימון תוכניות כאלה.

- העדפה בתוכניות הסיוע כאשר הפנייה נעשית על-ידי קבוצות של גורמים, כגון: סיוע למו"פ (של המדען הראשי של משרד התעשייה והמסחר), קרן לשיווק של משרד התעשייה, הקרן לעסקים קטנים. ייתכן ויש לקבוע מראש הקצאה ייעודית בתוכניות הסיוע להתארגנויות. גישה זו מקובלת בתוכניות רבות שמפעילה הקהילה האירופית.

מו"פ וחדשנות, יזמות מקומית ועסקים קטנים

מו"פ וחדשנות

רציונל

אזורי הפריפריה סובלים מחסרון יחסי בתחום של מו"פ וחדשנות. צעדי המדיניות שהוצעו בתוכנית מיועדים לעודד השקעה במו"פ באזור, קליטת טכנולוגיות חדשות ודיפוזיה של חדשנות בין גורמים באזור. אחת הדרכים שנמצאה כמסייעת לקליטת חדשנות היא יצירת "הון חברתי" באזור, הנוצר כתוצאה משיתופי הפעולה בין גורמים באזור (בין פירמות, בין מוסדות ובין פירמות למוסדות). בדרך זו ניתן לבנות באזור דינמיקה פנימית של התאמת המוסדות לצרכי הפעילות הכלכלית, של החלפת ידע ומידע, ושל תהליך למידה אינטראקטיבית המסייעת לקליטת חדשנות מתמדת.

אמצעי מדיניות

- הקצאה אזורית בתקציבי מו"פ, הן בתקציבי המו"פ של המדען הראשי במשרד התעשייה והמסחר והן בתוכניות מו"פ אחרות.
- עידוד תוכניות של התארגנויות של גורמים באזור (ראה הרחבה בסעיפים לעיל).
- עידוד שיתופי פעולה בין הסקטור העסקי לבין מוסדות להשכלה גבוהה ומוסדות מחקר ופיתוח, הן באמצעות השקעה בתשתיות משותפות והן באמצעות תוכניות משותפות: מרכזי מו"פ משותפים, הקמת מעבדות משותפות בתוך פארק התעסוקה או בתוך האוניברסיטה, הקצאה בתקציבים להכשרות מקצועיות לתוכניות משותפות בין התעשייה לבין המכללות והאוניברסיטאות (כולל ביצוע עבודות על-ידי סטודנטים בתוך התעשייה ועוד).
- הקמת מרכזי חדשנות אזוריים המסייעים לפירמות לקלוט טכנולוגיות חדשניות. הם מסייעים לפירמות באזור באמצעות ייעוץ והדרכה בתחומים חדשניים, עוסקים בארגון ירידים טכנולוגיים אזוריים, בשידוך בין פירמות מקומיות לבין ספקי טכנולוגיה.

מסגרות מסוג זה מקובלות בקהילה האירופית וניתן להפעילם במסגרת של הרשות לעסקים קטנים או במסגרת הפעילות של המדען הראשי במשרד התעשייה והמסחר. מרכזים מסוג זה קיימים באירופה כחלק ממדיניות הסיוע האזורית לקליטת חדשנות.

יזמות מקומית ועסקים קטנים

רציונל

ניתן להיעזר בעסקים קטנים ובינוניים חדשניים להגדלת כושר תחרות של אזור. המדיניות האזורית צריכה לתת תשומת לב מיוחדת לשדרוג טכנולוגי של העסקים הקטנים, ולחיזוק שיתופי הפעולה בין העסקים ובינם לבין גופים ציבוריים שונים המסייעים לפיתוח הכלכלי.

אמצעי מדיניות

- תכניות לפיתוח של יזמות ועסקים קטנים. תוכניות מסוג כזה קימות כבר היום ומומלץ להרחיבם ולהתאימם ליישום האסטרטגיה שהומלצה בדגש על התחומים הבאים:
- תוכניות לעידוד שיתופי פעולה בין העסקים הקטנים וביניהם לבין גורמים נוספים באזור כגון מוסדות השכלה והסבה מקצועית, בנקים ומפעלים גדולים.
- תוכניות לשדרוג טכנולוגי, כגון: הקמת מרכזי חדשנות טכנולוגים, הקמת קרן אזורית לשדרוג טכנולוגי, תוכנית של "חונכות טכנולוגית". תוכניות סיוע לחדירה לשווקים בינלאומיים, חיבור תקשורת למאגרי מידע מרכזיים עולמיים, חיבור תקשורת לשווקים בינלאומיים רלבנטיים, התארגנות להקמת אתר משותף באינטרנט, ועוד.
- יש לבצע הדרכות לגורמים העוסקים בעסקים קטנים באסטרטגיה של יצירת קשרי ושיתופי פעולה באזור בין העסקים לבין עצמם ובין העסקים לבין הגורמים האחרים (כגון בתי ספר מקצועיים, מוסדות על תיכוניים, מוסדות פיננסיים, מפעלים גדולים).

הון ארגוני

רציונל

יש להקים תשתית ארגונית של מנהלות לפארקים אשר יסייעו ביישום הגישה של ריכוז הפעילות הכלכלית במקבצים גיאוגרפיים (פארקים ומקווה תעסוקה), ואשר תסייע במדיניות של פיתוח הון חברתי באזור על-ידי עידוד וחיזוק של שיתופי פעולה והתארגנויות בין גורמים באזור. בנוסף, יש להקים מסגרת ארגונית של מנהלת האזור אשר תייצג את האזור ותגביר את מעורבות האזור בתהליך הפיתוח שלו, בגישה של "פיתוח מלמטה למעלה".

אמצעי מדיניות

- מנהלה לפארק תעסוקה משותפת למספר רשויות מקומיות : יש לקבוע כהתניה תכנונית הקמה של מנהלה לכל אחד מפארקי התעסוקה הגדולים. המנהלה תהיה זכאית לסיוע תקציבי של משרד התעשייה והמסחר לצורך פיתוח התשתית הפיזית, עידוד השיווק והשקעה בהון האנוש. בפארקים קיימים תהיה זכאית לשלש שנים, בפארקים חדשים לחמש שנים, והחל מן השנה שלאחר מכן יקבע מסלול לצמצום התמיכה. המנהלה תצטרך לעמוד בקריטריונים על מנת לקבל את הסיוע התקציבי. מדיניות זו קימת בחלקה כבר היום ומומלץ לחזקה. המנהלה תהיה אחראית לפיתוח התשתיות הפיזיות בסטנדרטים גבוהים תוך שמירה על חזות הפארק, שיווק הפארק, תחזוקה שוטפת, ופיתוח שירותים נדרשים. שירותים שימצאו כנחוצים יופעלו על-ידי המנהלה לתקופה של שלש שנים בפארקים קיימים וארבע שנים בפארקים חדשים ולאחר מכן תבחן הכדאיות לכניסה של המגזר הפרטי באספקתם. המנהלה גם תעסוק בייזום והפעלת תוכניות שיגבירו את האינטגרציה בין גורמים בפארק ובין הגורמים בפארק לגורמים נוספים באזור, בעיקר כאלה השייכים למרקם העירוני הסמוך ולמקווה התעסוקה אליו הפארק שייך.

- שדרוג המסגרת לפיתוח הגליל ולפיתוח הנגב : בבסיס האסטרטגיה קימת ההנחה כי האזור צריך לקחת חלק אקטיבי בפיתוחו. אימוץ גישה זו מחייב חיזוק המסגרת הארגונית לכל אחד ממחוזות הפריפריה, נגב וגליל אשר תהיה שותפה עם רשויות ממשלתיות והקצאה של השקעות באזור בראייה כוללת. בהקצאת המשאבים תפעל הרשות להגברת האינטגרציה והאינטראקציה באזור ובמיוחד בין הפארקים השייכים לאותו מקווה ובין הפארקים לשובים הסמוכים אליהם. הרשות תייצג את מירב הגורמים הפועלים באזור, מהסקטור העסקי, מוסדות לימוד, נציגי ציבור.

הון פיזי

הגברת הנגישות והקישוריות למרכז הארץ ולשווקים הבינלאומיים

רציונל

כיווני הפיתוח הכלכלי המומלצים בתוכנית הכלכלית הם מוטי יצוא ומחייבים נגישות גבוהה, באמצעות תקשורת ו/או תחבורה לשווקים הבינלאומיים. בנוסף, השינויים במאפייני התעשייה ובמאפייני הפעילות הכלכלית של פיצול תהליכים מחייבים הגדלת הנגישות לחו"ל ולמרכז הארץ.

אמצעי מדיניות

- תשתית תחבורה להגברת הנגישות למרכז הארץ: יש להשקיע בפיתוח של תשתית תחבורתית של כבישים ותחבורה ציבורית ברמה גבוהה, אשר יגבירו את הנגישות של הפריפריה למרכז הארץ, כולל השלמת סלילת כביש מס' 6 לצפון הארץ ולדרומה. יש לשדרג את מסילת הברזל לבאר שבע.
- מנחתים: יש לשקול הקמת מנחתים בצמידות לפארקים גדולים.
- שדות תעופה: בדרום יש להקים שדה תעופה בינלאומי לפי מקום שיקבע בבחינות מדוקדקות ובצפון יש לחזק את שדות התעופה הקיימים.
- שימוש בטכנולוגיית התקשורת והמידע המתפתחת במהירות. לצורך כך יש לוודא כי הפריפריה תזכה לתשתית תקשורת דומה לפחות למרכז הארץ. יש לעודד חיבור של גורמים באזור למאגרי מידע ולרשתות בינלאומיות, כגון, חיבור של פארקי התעסוקה עם המכללות האזוריות והאוניברסיטאות ועם מרכזי מידע בינלאומיים.

תשתית פיזית באזור

רציונל

משיכת פעילות כלכלית לאזורי הפריפריה מחייבת תשתיות פיזיות ברמה גבוהה (תחבורה, תקשורת, ניקוז, ביוב ועוד). התשתיות הפיזיות צריכות לסייע ביישום אסטרטגית המקבצים, של פיתוח פארקים עם תשתית תחבורה שתתמוך באינטגרציה שלהם לישובים ולפארקים הסמוכים, ובעלי תשתית של שירותים משותפים.

אמצעי מדיניות

- תשתית תקשורת: פיתוח של תשתיות תקשורת ברמה גבוהה, בדומה למוצע ולקיים במרכז הארץ. זאת ניתן לקבוע כהתניה בתנאי הרגולציה בתחום התקשורת להשתתפות ואף באופן חלקי במימון הקמת התשתיות.
- תשתית תחבורה באזור: יש להשקיע בתשתית תחבורה מפותחת של רשת כבישים ותחבורה ציבורית נוחה, אשר תחזק את האינטגרציה של הפארקים עם הישובים הסמוכים, של המרקם העירוני ולפארקים השייכים למקווה התעסוקה.
- תשתית פיזית מפותחת בפארקים: פיתוח תשתיות בפריפריה חייב לכלול נוסף למערכות דרכים, ביוב תקשורת וכו' גם פיתוח תשתיות בתוך אזורי התעסוקה (עד למגרשים). על המדינה להשתתף בעלויות פיתוח אלו.

תכנית לפארק תעסוקה תקבע מראש סטנדרטים גבוהים לפיתוח התשתית הפיסית כולל תשתית תקשורת מפותחת, רשתות תקשורת פנימית, תשתית של שירותים משותפים (כגון: מסעדה, אולם הרצאות, מחשב מרכזי, אולם הדרכה) שילוט ונוי, כולל תקנון מחייב לעיצוב ואחזקה של מבנים, שטחים פרטיים ושטחי הציבור. ישנה חשיבות לחזית פארק תעשייה ולפיכך תכנית לפארק תעסוקה תקבע מראש הקצאה של שטחים ירוקים ויש להקצות תקציב מיוחד בתקציבי הפיתוח למימון פיתוח השטחים הציבוריים. בפארק עתיר ידע שיעור ההקצאה לשטחים ירוקים תהיה גבוהה יותר.

- קידום מלאי תכנוני: יכולתה של הפריפריה להתחרות במרכז הארץ קשורה במוכנות תכנונית ופיזית. יש לפעול לקידום מלאי תכנוני בגישה של "מגרש מחכה לזום", קיבוע תב"ע לשטחי תעשייה הנדרשים לטווחי זמן ארוכים (אפילו עד 20 שנה) וכן מלאי מגרשים לפיתוח.

הון עסקי

השקעות הון

רציונל

האסטרטגיה המוצעת תומכת בצמצום ההטבות הישירות הניתנות למשקיעים והמרתן בתמיכה בתשתיות. גישה זו עדיפה בטווח הארוך, באשר היא מונעת עיוותים ומאפשרת הקצאה אופטימלית של גורמי ייצור. במגמה זו כבר הוחל ומומלץ להמשיך בכך.

אמצעי מדיניות

- המשך המגמה בחוק עידוד השקעות הון של צמצום התמיכה הישירה ליזמים והחלפתה בתמיכה בתשתיות.
- בטווח הקצר, כל עוד קיים חוק עידוד השקעות הון, יש לשמור על הדיפרנציאליות האזורית לטובת אזורי הפיתוח. מומלץ להוסיף מסלול בחוק עידוד השקעות הון של "תמיכה בתשתית" לפיה מפעל יהיה זכאי לכפל מענק אם ישתמש במענק לו הוא זכאי להשקעה בשיפור התנאים באזור, בין אם בתשתית פיזית (כגון מנחת, כביש, תקשורת) או תשתית בהון אנושי (כגון השקעה במכללה אזורית, מרכז הדרכה). כל עוד ממשיכים בגישת התמריצים יש להעדיף תמריצים בתחום המיסוי, מו"פ וחדשנות, שדרוג טכנולוגי, הכשרת כוח אדם, סיוע ניהולי ושיווקי ותמריצים בתחום איכות הסביבה.
- פיתוח כלים מתאימים בכל התוכניות לתמיכה בעסקים קטנים ובינוניים.

- הקצאה אזורית בתקציב המדינה של השקעה בתשתיות תוך הגדלת הפער בהקצאת תקציבים לתשתיות לטובת הפריפריה בתחומים בהם קיים חסרון. חשוב להדגיש כי קיימת בעיה בפריפריה ביכולת למימון משלים בתקציבי תשתיות ולפיכך יש לקבוע התניות מקלות ו/או תכניות מיוחדות לתחום זה.
- מסגרת מקצועית של מעקב ובקרה בתהליך המעבר משיטה לשיטה (מתמיכה ישירה לתמיכה בפיתוח תשתיות). יש לקבוע מדדים שיבחנו אם ההשקעות הן בהיקף מספיק כך שיעליחו להביא לשיפור במצבם המוחלט של אזורים אלה ובמצבם היחסי, בהשוואה למרכז הארץ.

שיתוף פרטי-ציבורי במימון פרויקטי תשתית

רציונל

צפויה הגברת מעורבות המגזר הפרטי במימון פרויקטים בתחום התשתיות (בדגמים שונים של B.O.T), יש להבטיח באמצעות תקנות וחוקים כי למרות היקפי הביקוש הנמוכים יחסית בפריפריה ולמרות ריחוקה היחסי היא לא תמצא במצב נחות בתהליך זה של שיתוף המגזר הפרטי.

אמצעי מדיניות

- בפרוייקטי תשתית גדולים לאומיים, יש לכלול בתנאי המכרז בדיקות ביחס להשלכות של הפרויקט על הפריפריה.
- בהפרטה של תשתיות לאומיות, יש להתנות בתנאי המכרז שהפריפריה תזכה לאותם השירותים, באיכות ובזמן, כולל קביעת מנגנון אכיפה במקרה שהתניה זו לא תקום.
- מאחר וקיים החשש שהיקפי הביקוש והמיקום הגיאוגרפי עלולים להעמיד את הפריפריה במצב נחות מבחינת כניסת המגזר הפרטי, יש לבחון קביעת קריטריונים שונים להשתתפות הממשלה לפרויקטים המבוצעים בפריפריה, תוך מתן תנאים לטובה של הפריפריה.

הון אנושי

רציונל

הון אנושי מיומן מהווה גורם ייצור חיוני לצמיחה כלכלית מהירה, ליכולת הפירמות לקלוט חידושים ולשמירה על כושר התחרות בשווקים הבינלאומיים. ניתוח המצב הקיים בפריפריה מצביע על חסרון יחסי בתחום זה בכל הרמות, בתחום של הכישורים הפורמאליים ובתחום של כושר קליטת החדשנות ויכולת לעשות הסבות והתאמות של הפעילות הכלכלית הקיימת.

הגישה היום היא כי פיתוח המשאב האנושי צריך להיעשות בכל השלבים הן בהכנה לחי העבודה והן במהלך חיי העבודה, תוך חיזוק התחומי הטכנולוגיים וההנדסיים. יש לפעול להגדלת הזיקה בין ההשקעה בפיתוח הון אנושי לבין הפעילות הכלכלית ולנקוט במדיניות של "לימוד לכל החיים"

אמצעי מדיניות

- הקצאה אזורית בתקציבי החינוך וההכשרות המקצועיות על מנת לקדם את המשאב האנושי ולהשוות את התנאים והרמה לזו שבמרכז הארץ.
- תקציבים למוסדות לימוד : מוצע להקצות תקציבים מיוחדים למוסדות הלימוד בפריפריה, החל משלב הגנים, בתי ספר היסודיים, בתי ספר מקצועיים ותיכון במגמה להשוות את ההישגים לאלה שבמרכז הארץ.
- יש לחזק במוסדות הלימוד נושאים שחיוניים להשתלבות בפעילות הכלכלית, כגון : אנגלית, מתימטיקה ומחשבים. מתן תקציבים מיוחדים בפריפריה למוסדות לימוד והכשרה לחיזוק תחומים טכנולוגיים והנדסיים.
- שימוש בטכנולוגית התקשורת החדשות במוסדות הלימוד ובהכשרות המקצועיות.
- מוסדות על תיכונים : להיעזר במוסדות העל תיכונים, מכללות אזוריות ואוניברסיטאות באזור להשבחת ההון האנושי. יש לחזק בהם את התחומים הטכנולוגיים וההנדסיים. יש לממן הכנת תוכניות משותפות של המכללות האזוריות עם האוניברסיטאות, בעיקר אוניברסיטת בן גוריון שבנגב עם הפעילות הכלכלית באזור.
- אוכלוסייה עובדת : הקצאה אזורית בתקציבי ההכשרה המקצועית וההסבות המקצועיות. העדפת הפריפריה בתוכניות ההכשרה והסבה מקצועית, סבסוד גבוה יותר למפעלים בתוכניות להכשרה מקצועית. קיום קורסים מיוחדים בפריפריה. מימון תוכניות מיוחדות בהכשרות המקצועיות, פנים מפעליות וחוף מפעליות, בתחומים נדרשים : שימושי מחשב, אנגלית וכו'.
- תוכנית מיוחדת לשדרוג טכנולוגי של מפעלים, בעיקר קטנים ובינוניים, שדרוג של המפעל תוך מתן הכשרה מקצועית לשדרוג העובדים.
- תוכניות מיוחדות לעידוד המפעלים, להשקיע בעובדים בדרך של "לימוד במשך כל החיים" לעובדיהם כחלק מפעילותם העסקית השוטפת, בדומה לשקעה שוטפת בציד ובחדשנות.
- לסיכום**, אמצעי המדיניות נועדו לתת מענה אמיתי לחסרונות של אזורי הפריפריה, על ידי השקעה בתשתיות פיזיות, אנושיות, ארגוניות וחברתיות, כך שיהיה לאזור יכולות עצמאיות משלו עם יכולת של צמיחה מתמשכת ברת קיימא.

7.3 מדיניות בתחום חברתי

שלמה חסון

ההמלצות למדיניות ערוכות בארבעה סעיפים :

1. המלצות בתחום ההבדלות על רקע תרבותי, לאומי וחברתי.
 2. המלצות בתחום הלכידות החברתית והאינטגרציה התפקודית.
 3. המלצות בנושא של קהילתיות, מעורבות תושבים והעצמה.
 4. המלצות בנושא הפערים החברתיים בין קבוצות אוכלוסייה חזקות וחלשות.
- בכל סעיף ארבעה חלקים : הצגת התהליכים והבעיות המרכזיות, התפיסה הנורמטיבית, אמצעי מדיניות, הנחיות אופרטיביות.

1. הבדלות על רקע תרבותי, לאומי וחברתי

התהליכים המאובחנים בתחום החברתי-מרחבי הם הבדלות תרבותית בין דתיים לחילוניים, הבדלות בין ערבים ליהודים, הבדלות חברתית בין שכבות מבוססות לשכבות בלתי מבוססות. ההבדלות החברתית נובעת במידה רבה מיציאת אוכלוסייה חזקה ליישובים נפרדים : משפחות צעירות עם ילדים, בעלי השכלה אקדמית, פרופסיונליים. התוצאות השליליות של ההבדלות החברתית הן הידרדרות ערים ותיקות בעקבות הצטמצמות בבסיס המס וגידול במספר המשפחות העניות הנוקקות לשירותים במרכזי הערים, התדרדרות של מרכזי ערים, המשך קיומן של שכונות עוני והתמדת הפער בין מרכז לשוליים.

התפיסה הנורמטיבית

- א. כיבוד זכויות וחירות הפרט – יש לכבד ולהגן על הזכות של כל אדם בחברה לבחור את מקום מגוריו באופן חופשי.
- ב. כיבוד זכויות הקבוצה – יש לכבד מאוויים תרבותיים ולאומיים המולידים למובחנות מרחבית. פירוש הדבר טיפוח יחס של כבוד, סובלנות, והתחשבות הדדית בין המערכות השונות של זהויות, סמלים ומיתוסים. טיפוח רב-תרבותיות והכרה בזכות האחר לבטא את עצמו באופן חופשי בדרכו כל עוד אין בכך פגיעה בזכויות של פרטים או קבוצות אחרות.

- ג. צמצום פערים – יש לצמצם את הבדלות על רקע חברתי הנובעת מאי-שוויון כלכלי ושאיין בבסיסה מגמות למובחנות תרבותית.

אמצעי מדיניות

על פי ההנחות הנורמטיביות נערכה הבחנה בין ההמלצות לגבי קבוצות התרבות לבין ההמלצות לקבוצות כלכליות. המגמה היא לאפשר הבדלות מרחבית לקבוצות המעונינות במרחב מגורים נפרד ועצמאי, אך לסייע בידי פרטים שהיבדלותם אינה תוצאה של שאיפה תרבותית אלא תולדה של כורח כלכלי.

כיבוד זכויות הקבוצה

- ד. אפשר של מגורים נפרדים לקבוצות תרבות המובחנות זו מזו בזיקתן הדתית. יש לאפשר לבני הקבוצות אם הם חפצים בכך לגור עם הדומים להם מבחינה תרבותית באזורי מגורים נפרדים. הדברים נאמרים במיוחד כלפי קבוצות תרבות בעלות צביון חרדי, וכלפי חלקים באוכלוסייה הדתית-לאומית המעונינות להתגורר בנפרד (פירוט בפרק 8.7).
- ה. אפליה מתקנת המתייחסת בכבוד לצרכים של האוכלוסייה הערבית: הקצאת קרקעות של המדינה לצורך פיתוח יישובים ערביים, הכנת תכניות מתאר ליישובים הערביים, פיתוח שירותים המותאמים לצורכי האוכלוסייה הערבית, פתרון בעיית היישובים הלא-מוכרים, כל יישוב לפי העניין (פירוט בפרק 8.6).
- ו. כיבוד מורשות תרבותיות והיסטוריות של קבוצות שונות בחברה בפיתוח הנוף הפתוח ובשימור הנוף הבנוי.

צמצום ההבדלות על רקע כלכלי

- ז. מיתון הפערים והגברת העירוב בין קבוצות חברתיות שונות שהבידול ביניהן אינו וולונטרי (כלומר, שהבידול אינו נובע מגורמים תרבותיים אלא מגורמים כלכליים בלבד). לצורך זה יש לעודד השקעות בתשתית ובחינוך באזורים חלשים בשולי הארץ, בשולי אזורי המטרופולין, בלב המטרופולין ובשולי הערים, שבהם מתרכזות אוכלוסייה שאמצעיה בתחום הדיור מוגבלים. יש לפעול בכל מקום שהדבר אפשרי לעירוב חברתי בין הקבוצות בתחומי הדיור והשירותים. מטרה זו עלולה להתנגש בשאיפה של קבוצות סטטוס גבוה להבדל על רקע חברתי-כלכלי. לפיכך, יש למצוא את התמהיל הדמוגרפי אשר יאפשר שילוב במרחב של קבוצות סוציו-כלכליות שונות.
- ח. יצירת דגמי מגורים עירוניים הטרוגניים שיספקו את הצרכים של הקבוצות החברתיות השונות. דגמים אלה ייבנו בצפיפות גבוהה, יכללו יחידות דיור מרווחות ויציעו מידה גבוהה של פרטיות ויכולת לקיים אורח חיים משפחתי מרווח בתוך העיר עצמה. בדרך זו

ניתן יהיה להציע איכות מגורים גבוהה, רמת שירותים גבוהה, ספי כניסה טובים יותר בעיר ונגישות טובה יותר לשירותים מאשר בפרברים.

הנחיות אופרטיביות:

בתחום המובחנות התרבותית, כלומר כיבוד המאוויים של קבוצות לשמר את תרבותן, יתייחסו התכניות המחוזיות באופן מפורש לצרכים של קבוצות התרבות השונות בתחומי המגורים והשירותים. במסגרת זו יתייחסו התכניות המחוזיות באופן מפורש למוסדות ולשירותים של קבוצות התרבות השונות. באופן מפורט מוצעות ההנחיות הבאות:

- א. הפרוגרמות של תכניות מחוזיות ומקומיות יאתרו את הקבוצות התרבותיות השונות באזור המובחנות על פי זיקתן לדת, ויציעו בהתאם מערכות של מוסדות ושירותים המשרתים את הצרכים התרבותיים של הקבוצות.
- ב. התכניות הארציות, המחוזיות והמקומיות העוסקות בנוף ובשטחים הפתוחים יתנו ביטוי למכלולים של תרבויות שונות כפי שאלה מופיעות בנוף.

בתחום הקטנת ההבדלות שמקורה כלכלי ולא דווקא תרבותי מוצעות ההנחיות הבאות:

- ג. תכניות בנין עיר באזורי השוליים הלאומיים יאפשרו בנייה צמודת קרקע על מנת לרתק אוכלוסייה מקומית ליישוב.
- ד. ברמה העירונית - יכללו התכניות העירוניות תמהילי מגורים שונים על מנת למתן את הסגרגציה חברתית. באופן מפורט מוצעות ההוראות הבאות: כל תכנית בנייה תכלול מגוון של יחידות דיור בגדלים שונים במטרה לאפשר לקבוצות שונות לרכוש דירה במקום. בכל תכנית בנייה ציבורית ייועד חלק מסוים מהבנייה לדירות קטנות יחסית שגודלן ייקבע מעת לעת על פי התקנים המקובלים במשק כשהמטרה היא לשרת את כל קבוצות האוכלוסייה ולמנוע היווצרות של גטאות חברתיים-כלכליים. באזורים ותיקים שבהם יבוצעו תהליכים של פינוי ובינוי יהיה היזם חייב להראות תכנית היוצרת תמהיל חברתי המייצג קבוצות מאוכלוסיות שונות. הפרמטרים המדויקים ליצירת התמהיל ייקבעו בהתאם לאופי החברתי של האזור, עלויות הבניה, יכולת ההשתתפות של התושבים וכד'.

2. לכידות חברתית ואינטגרציה תפקודית

החברה הישראלית מתאפיינת בפיצול תרבותי עמוק המתגלה בין היתר בהחלשות המיתוס המרכזי שליווה את הקמת המדינה, במעבר מחברה מגויסת לחברה מפוצלת ובהתגברות החיכוכים בין קבוצות התרבות.

התפיסה הנורמטיבית

חיזוק הסולידריות החברתית – יש לחתור ליצירת מכנים משותפים תרבותיים וחברתיים משותפים משמעותיים.

אמצעי מדיניות

יש ליצור מרחבי פעילות משותפים שישמשו כמקום מפגש בין הקבוצות השונות ויתרמו למיתון פערים, להכרת האחר ולחיזוק הסולידריות החברתית. במרחבים המשותפים יושם דגש על איזון בין שונות תרבותית-חברתית לבין שילוב וחיזוק תחושת הלכידות והשייכות וכן על איזון בין שמירת מסורות ותרבויות לבין פיתוח חברה מודרנית המושתתת על טכנולוגיה, ייצור ופיתוח מתקדמים. השילוב יהיה בכל תחומי הפעילות: תעסוקה, הכשרה מקצועית ובילוי זמן פנוי. מקומות המפגש בהן יטופח השילוב יהיו ברמות גיאוגרפיות שונות: עיר, מרקם, מטרופולין, מרחב בין יישובי וברמת המדינה.

א. ברמה העירונית – יש לפעול להגברת האינטראקציה בין חלקי היישובי השונים במטרה לבטל סטיגמות ולגשר על פערים תרבותיים וחברתיים. לשם כך יש צורך בטיפוח המרחב הציבורי שישמש כמקום מפגש בין הקבוצות השונות: פיתוח מוקדי תרבות מגוונים בחלקי העיר השונים שימשכו אוכלוסיות מגוונות מאזורים שונים בעיר, למשל מועדונים ומרכזים קהילתיים בעלי פעילות ייחודית, יצירת ככרות עירוניות, בתי קפה ומקומות מפגש לבילוי הזמן הפנוי. במקביל יש לפתח במסגרת היישובים הגדולים והמרקמים העירוניים והכפריים שירותים חברתיים ברמה גבוהה תוך דגש על מצוינות בתחומי שירותי החינוך, הבריאות והפנאי. פיתוח דגמים אלה יישען במידה מסוימת על תשתיות קיימות אך גם יתרום לפיתוחן ולהשלמתן.

ב. ברמה המטרופולינית יש לפעול להקצאת שטחים פתוחים שישרתו את כל הקבוצות; יש להבטיח נגישות נוחה לאזורים אלה באמצעות תחבורה ציבורית ורכב פרטי, יש לפתח מרכזי תעסוקה ומרכזי הכשרה מקצועית שישרתו את כלל התושבים באזור המטרופוליני, תוך התחשבות בתכונות המיוחדות של כל אזור מטרופוליני: חיפה הרב-מוקדית, ירושלים, תל-אביב ובאר שבע החד-מוקדיות.

- ג. ברמה האזורית שמחוץ למערכת המטרופוליטית יש לפעול לפיתוחם של שירותים משותפים בתחומי החינוך, והבריאות (ראה פירוט בפרק 8.8) ולהקמתם של אזורי תעסוקה משותפים.
- ד. ברמה הלאומית יש לפתח ראייה תכנונית המתייחסת למרקמים מוטי הפיתוח: העירוני המגובש, העירוני המפוצל והכפרי כמוצע על ידי תמ"א 35, ולא ליישוב הבודד. ראייה זו תהייה רובד ביניים בין התכנון המקומי לבין התכנון המחוזי.
- באופן ספציפי מוצע לגבש בהדרגה מסגרות לשיתוף פעולה אזורי בתחומי התכנון, הפיתוח, חלוקת המס וגביית השבחות. באופן זה ניתן יהיה להקטין חיכוכים ומאבקים בין היישובים. במסגרת המרקמים העירוניים והכפריים יסופק גם מגוון רחב של הזדמנויות למפגש ולשילוב בין הקבוצות השונות בתחומי השירותים, התעסוקה, ההכשרה המקצועית, השטחים הפתוחים והתחבורה. מערכת התחבורה תאפשר נגישות נוחה לכל הקבוצות למרכזי התעסוקה והשירותים.
- ה. ברמה המרקמית – בפיתוח אזורי תעסוקה חדשים תראה התכנית מנגנון ניהול משותף בין הרשויות המקומיות הסובבות ביניהן עיר אחת לפחות. התכנית תראה שיתוף פעולה בתחומי כוח האדם המועסק, פיתוח התשתית, והשתתפות בהכנסות מארנונה ומהשבחות.

הנחיות אופרטיביות:

- הוראות התכנית מיועדות לקדם שילוב תפקודי ותרבותי ברמות גיאוגרפיות שונות:
1. ברמת העירונית – בכל פיתוח עירוני הקשור בהקמת מבני מגורים מעל 400 יח"ד ייבחן נושא השירותים הציבוריים ויוצג בבירור מערך השירותים הציבוריים האמור לספק לא רק את האוכלוסייה באתר החדש אלא גם את התושבים בשכונות הסמוכות. באופן ספציפי התכנית העירונית תראה את המתקנים, הפארקים והשירותים המיועדים לאוכלוסייה החדשה ולאוכלוסייה הוותיקה.
2. ברמה המטרופוליטית – כל פיתוח של אזורי תעסוקה המשרתים את האוכלוסייה המטרופוליטית יבוצע בתיאום בין הרשויות המקומיות המשמשות "כמקווה התעסוקה". התיאום יהיה בתחומי כוח האדם המועסק, פיתוח התשתית, בקרה על ההשלכות הסביבתיות וההכנסות מארנונה ומהשבחות. בכל תכנית פיתוח שתוגש תהיה התייחסות לאופן שיתוף הפעולה בין הרשויות.

3. ניכור גובר ומעורבות דלה של התושבים בחיים הציבוריים

המעורבות הדלה של התושבים בחיים הציבוריים כרוכה באדישות, בחוסר אמון בשלטון המקומי ובקצור בתקשורת. אחת התוצאות של חוסר המעורבות היא עיכובים ממושכים בפיתוח בשל התנגדות מצד תושבים. במקום מעורבות יש תהליך גובר של משפטיזציה של בעיות מקומיות שבו נגררים יזמים והציבור לבית המשפט תוך עיכובים ממושכים בביצוע תכניות.

התפיסה הנורמטיבית

יש צורך ערכי ותפקודי בהשבת הציבור למעורבות חברתית ובחיזוק הקהילתיות באמצעות השתתפות תושבים בתהליכי קבלת החלטות הנוגעות לעתידם.

אמצעי מדיניות

- א. יש ליצור אפיקי תקשורת פתוחים בין השלטון לתושבים על ידי שיתוף תושבים בתהליכי תכנון: מסירת מידע, התייעצות בשלב מוקדם של הכנת התכניות. לצורך זה מומלץ למסד תהליכים של שימוע ציבורי בתכניות גדולות. כמו כן, מוצע לרשויות העירוניות להקים מסגרות קהילתיות כדוגמת המנהלות המורכבות ממתנדבים ומאנשי מקצוע המועסקים בשכר. אנשי המקצוע יפרשו ויסבירו למתנדבים ולציבור את משמעות התכניות ויסייעו בגיבוש עמדות התושבים.
- ב. יש לפעול לביזור סמכויות ולהעצמה של התושבים על ידי העמדת משאבים לצורך התארגנות מקומית או התארגנות על בסיס פונקציונלי (צרכים של קבוצה מובחנת בעיר). הביזור ימומש על ידי הקמת מסגרות קהילתיות שלהן תחומי אחריות, תקציבים שיועברו על ידי הרשות ועל ידי משרדי ממשלה. המסגרות יהיו בחלקן טריטוריאליות כדוגמת המנהלות ובחלקן פונקציונליות, ארגונים שלא למטרת רווח הנוטלים על עצמם שירות מסוים או טיפול במגזר מוגדר.
- ג. יש ליצור מסגרות לגישור ופישור בסכסוכים על שימושי קרקע על מנת לצמצם את המשפטיזציה של תהליך התכנון.
- ד. יש לפעול לשינוי האוריינטציה של עבודה קהילתית ברשויות שעיקרה לא רק טיפול ביחידים חלשים אלא גם סיוע בהתארגנות מקומית של כלל הקבוצות באוכלוסייה. העבודה הקהילתית תשולב בחינוך הפורמלי והלא-פורמלי.

במסגרת הפורמלית יושם דגש בתכניות הלימודים על הקהילה והסביבה של התלמיד, על מעורבות בחיי הקהילה, על טיפוח איכות הסביבה ואיכות החיים. במסגרת הלא-פורמלית יוקמו מסגרות למעורבות בחיי הקהילה: ועד השכונה, ועדות עבודה, ארגוני מתנדבים שונים: משמר אזרחי, שיטור קהילתי ועוד.

הנחיות אופרטיביות:

- א. כל תכנית חדשה ברמה המקומית, המחוזית והארצית תלווה בתהליך של שימוע ציבורי. בשלב ראשון יונהג השימוע כנורמה ציבורית שאינה בגדר חוק. נורמה זו תונחל כערך שיש לכבדו אך לא לכפותו. בשלב מתקדם יותר יוקנה לנורמה זו מעמד של תקנה או חוק.
- ב. בכל פרוייקט של פינוי ובינוי יפעלו המוסדות המופקדים על הפרוייקט להקמת ועד של תושבים שילווה את התכנית ויהיה מעורב בכל ההיבטים החברתיים והפיזיים של התכנית.
- ג. בכל תכנית גדולה שסביבה קיימים חיכוכים והתנגדויות ייעשה מאמץ לגשר ולפשר בין הצדדים. מוצע לפתח הליך או נוהל עבודה שיגדיר במפורט את הפעולות של גישור ופישור ואת האחראים לקיומן.
- ד. כל תכנית גדולה שתוגש לוועדה מחוזית תכלול מידע על פעולות שנעשו מצד המגיש לגישור ולפישור בחיכוכים הקשורים בתכנית.

4. התרחבות פערים

התפיסה הנורמטיבית

צמצום פערים כלכליים וחברתיים בין אזורים שונים ויישובים שונים וצמצום פערים בנגישות לתעסוקה וקבלת שירותים בין גברים ונשים, יהודים וערבים, ילדים, בוגרים וקשישים, בריאים ונכים.

אמצעי מדיניות

אזורי הפריפריה

- א. יש להעניק עדיפות בהשקעות ובפיתוח לאזורי פריפריה במטרה להקטין את אי השוויון האזורי. אמצעי המדיניות יהיו חקיקה מתאימה שתסדיר מענקים והלוואות בריבית נמוכה, הקלות במס על קרקע ועל הון, מתן הטבות לעובדים שיעברו לאזורי הפריפריה (פירוט בפרק 7.2)

- ב. יש לפתח תשתית שתקשר בין אזורי הפריפריה למרכז ותאפשר לתושבים בשוליים ליהנות מהיתרונות בתחומי השירותים והתעסוקה המצויים במרכז.
- ג. יש לפעול לשיפור מערכת החינוך באזורי הפריפריה החל מגני הילדים, דרך בתי הספר היסודיים, חטיבות הביניים ובתי הספר התיכוניים על מנת לצמצם את הפערים בתחומי החינוך בין המרכז לשוליים.

קבוצות אוכלוסייה שונות

- א. יש לפעול להקמת שכונות בעלות מגוון של שירותים על מנת להקל על אוכלוסיות לא נידודות בעיקר קשישים וילדים.
- ב. יש לדאוג לפיתוח מערכת התחבורה הציבורית על מנת להקל את הנגישות לשירותים ולתעסוקה לקבוצות אוכלוסייה שאין ברשותן רכב פרטי.
- ג. יש ליצור תנאים שיאפשרו לקשישים להישאר באזורי מגוריהם שאליהם הם קשורים. לצורך זה יש לפתח גישה של יצירת "שכונה תומכת" באזורים שבהם שיעור הקשישים גבוה במיוחד.
- ד. יש לבנות דירות קטנות המיועדות לקשישים בסביבה עירונית צפופה, משום היותה ידידותית יותר לקשישים ולא בסביבה פרברית דלילה. מומלץ לבנות בנינים שיתפקדו בין דיור רגיל לדיור מוגן, כלומר יחידות דיור רגילות בתוספת שירותים שונים בבניין, יתכן בתוספת "אב בית" או "אב מתחם" או שכונה.
- ה. יש למנוע היווצרות שכונות הומוגניות, במגזר הכפרי והעירוני בעלות טווח גילאים צר, שברבות הימים יהפכו לשכונות "קשישים" ויחייבו טיפול מיוחד.
- ו. יש לתכנן שכונות הטרונגניות מבחינה גילאית על מנת למנוע היווצרות גטאות של קשישים. לשם כך יש לדאוג לבנייה של מגוון של דירות בגדלים שונים וכן לשפץ דירות בבנייני מגורים ישנים בשכונות ותיקות ולהעמידם לרשות אוכלוסיות מגוונות.
- ז. יש ליצור שכונה ידידותית לקשיש המתאפיינת בסביבה תומכת מבחינה פיזית (כמו למשל התקנת ספסלים, יצירת שטחים מוגנים, תאורה, וסימון מעברי חציה בטוחים), בשירותים חברתיים (כגון: פעילות תרבות בשעות היום שתכלול הרצאות, חוגים שונים, ספורט, קונצרטים ופעילויות פנאי אחרות), ובשירותים תומכים (כמו למשל מרכזי יום לקשיש, שירותים רפואיים, וכן אספקת שירותים כמו ארוחות חמות לקשישים רתוקים לביתם).
- ח. יש ליצור תכנים ואתגרים חדשים לאוכלוסייה הקשישה באמצעות שיתופה בפעילות התנדבותית במסגרות חברתיות שונות. הקצאת עובדים קהילתיים בתחום זה תסייע בשילוב הקשישים בחיי הקהילה.

7.4 החידוש העירוני

נעמה מליס, שמאי אסיף

רקע

אחד משלושת הנדבכים הראשיים של תמ"א 35 הוא **הנדבך העירוני** העוסק בחידוש, בשיפור ובעיבוי של השטחים המבונים.

בתחרות על אוכלוסייה חזקה, על תעסוקה עתירת הון אנוש ועל שירותי איכות מדגישה תמ"א 35 את הצורך להבטיח את העדיפות המובהקת של העיר על פני הפרבר והכפר.

לצורך זה מדיניות הפיתוח והשימור ממליצה על שורה של צעדים לחידוש, עיבוי ושיפור השטחים המבונים ואילו תכנית המתאר כוללת כלים סטטוטוריים בהתאם.

רציונל

עפ"י התחזיות יגורו ויפעלו בישובים העירוניים יותר מ- 95% מתושבי ישראל.

העלאת איכות החיים ואיכות הסביבה העירונית היא, איפוא, התרומה האפקטיבית ביותר להשגת יעדי האיכות של תמ"א 35.

ליעד זה תוצאה חיובית מצטברת :

תוספת אוכלוסייה ופעילות בערים ובעיקר במרכזיהן תביא עמה ספי כניסה לשירותים מגוונים יותר, ברמה גבוהה ובנגישות טובה לאוכלוסיות מגוונות. תוספת זו הינה המנוף היעיל ביותר לחידוש העירוני, למשיכת אוכלוסייה צעירה וחזקה, לשיפור ברווחת הדיור ולחידוש ועדכון מקורות התעסוקה.

זהו הבסיס ל**טיפוח תרבות החיים העירונית** - שהיא המכלול המצטבר של מגורים ושירותים באיכות מתחרה, מגוון בחירה ומרחב הזדמנויות נגיש לתעסוקה, לחינוך, להשכלה ולקידום מקצועי, לתרבות מגוונת, ולחיבור פתוח לחיי קהילה.

תוספת אוכלוסייה בשטחים המבונים ובעיקר בערים הוא הצעד היעיל ביותר לחסכון בקרקע ולשמירה על שטחים פתוחים לרווחתם של תושבי הישובים העירוניים עצמם.

הערים הן, איפוא, חזית הפתוח העיקרית של תמ"א 35 ולכן הן מחייבות את מיקוד המאמץ הלאומי בתכנון וביישום כאחד.

היעדים העיקריים

מהלך של חידוש, שיפור ועיבוי עירוני נכון שיענה על היעדים הבאים :

רווחת הדיור

התאמת גדלי הדירות לגדלי המשפחות שיבקשו להישאר או לחזור אל הערים ולרווחת הדיור (מ"ר לנפש בדירה) הצפויה בשנות ה-2000. גודל הדירה הממוצע ב-1995 היה בערים הגדולות בין 73 מ"ר (בירושלים ובת"א, למשל), לבין 76 (בחיפה, למשל). גודל הדירה הממוצע שיידרש ב-2020, יהיה עפ"י יעדי תמ"א 35 כ-140 מ"ר. אמנם הערים הגדולות ומרכזיהן יאכלסו ודאי יותר משקי בית קטנים יחסית (רווקים, משפחות חד-הוריות, זוגות ללא ילדים וקשישים), אבל גם כך תדרשנה דירות גדולות יותר.

היצע של דירות גדולות יותר בתוך השטח המבונה הקיים ובעיקר ברקמות של מרכזי הערים חיוני לעמידה בתחרות ולמשיכה של אוכלוסייה צעירה וחזקה.

תמהיל הדירות

תמהיל מגוון של דירות בגדלים שונים ולרמות אוכלוסייה שונות מאפשר ניידות בתוך השכונה או הרובע העירוני ויוצרת מגוון של הזדמנויות ושילוב חברתי משופר (פרוט בפרק 7.3). לגבי שכונות ותיקות ומרכזי הערים, יצירת מגוון פירושו תוספת של יחידות דיור גדולות, חיבור של דירות קטנות והרחבות דיור.

האיכות של הדירה והבניין

התפקוד של הדירה עצמה, ערכיה האקלימיים והנופיים, עיצובה וצידוד בהתאם לטעמים ולצרכים של האוכלוסייה הם תנאי נוסף ולא פחות משמעותי מגודלה של הדירה. נוספים לכך רמת השרות של הבניין, כולל שטחיו המשותפים, פנים וחוץ, הכלים והנהלים לאחזקתו היעילה, וכמובן עיצובו ודמותו.

האיכות של השכונה

כולל מערך הנגישות (הולכי רגל, אופניים, עגלות ילדים ונכים, תחבורה ציבורית ורכב פרטי), כולל סידורי החניה הדרושים, השילוב בנוף ובשטחים הפתוחים, שירותי הציבור והקהילה, השירותים העסקיים ורמת הביטחון והבטיחות שבתוכה.

מהפכה בתחום הנגישות והתחבורה הציבורית

הנגישות והניידות הן תנאי בסיסי לפיתוח של חיים באיכות וברמה הדרושים. הרכב הפרטי איננו נותן פתרון נאות לתנאי בסיסי זה ובערים הוא הרסני על פי רוב מדדי האיכות. החידוש העירוני מחייב, על כן מערכת משוכללת ומלאה של תח"צ אמינה, זמינה, נקיה ונוחה שתתחרה היטב ברכב הפרטי תחזיר לערים את איכותן הנשחקת.

האיכות של מערכות התשתית והשרות

ספי הכניסה הגבוהים (היקף גדול של אוכלוסייה ביחס לאורכי תשתית ושרות קצרים) מאפשרים ומחייבים מערכות משוכללות ומלאות לאספקת מים ואנרגיה, בקרת אקלים משופרת וכן מערכת לסילוק תברואי של פסולות וביוב למיניהן, כולל יכולות מחזור משופרות. חשובות במיוחד - מערכות תקשוב מגוונות ומתעדכנות המאפשרות חיבור גמיש נגיש וזול לכל אמצעי.

שילוב תעסוקה, ריכוז מסחר וערוב שימושים

חוסן ואיכותן של רקמות עירוניות בשילוב המגוון של שימושים שונים. שילוב זה מאפשר מיצוי יעיל של התשתית (חניה ותחבורה ציבורית למשל). ריכוז פעילויות בטווחי הליכה החוסך בנסיעות ומחיה את הרקמה העירונית ובעיקר מאפשר יותר מפגש אנושי ותרבות חיים עירונית.

מיצוי המרחב התת קרקעי

מתאים במיוחד לחניה, מסחר, מלאכה, שירותי ציבור והעברה משולבת של מערכות תשתית המאפשר מיצוי הצפיפות ללא פגיעה בזכויות שמש ושמיים. המרחב התת קרקעי מאפשר איכויות אקלימיות בתוכו, נגישות טובה ומיגון טבעי.

מניעת מטרדים סביבתיים

ערוב השימושים, צפיפות של אוכלוסייה ופעילות ופתרונות מכניים לתנועה, לבקרה אקלימית ולסילוק פסולת מחייבים הפנמה של סטנדרטים סביבתיים מחייבים ותשומת לב מיוחדת למניעת מטרדים סביבתיים, עפ"י העקרונות של פיתוח בר קיימא.

יעד זה מדגיש במיוחד את הצורך למנוע מהשכונות והמרכזים העירוניים מטרדים ומפגעים סביבתיים מבחץ, כולל הרחקה של מוקדי סיכון או מיגונם המוחלט למקרים של תקלה.

תכנון מחולל קהילה

מיצוי היתרונות של ריכוזי אוכלוסייה וספי כניסה לשירותים ברמה גבוהה ליצירת קהילה, פעילה ופתוחה ההופכת את הכמות ואת המגוון לערך מוסף ואיכותי.

פיתוח תכניות של "הכפר העירוני", ה"מגדל הקהילתי" או "המיבן הקהילתי" בהקשר לפרוייקטים עירוניים מובהקים כחלק ממדיניות החידוש העירוני.

טיפול "המרחב הציבורי"

דגש מיוחד על "המרחב הציבורי העירוני" ההופך את השטחים הפתוחים העירוניים, העומדים לרשות הרבים, יעד עקרי לתכנון, פיתוח, שימור, טיפוח ואחזקה קפדנית. הכוונה לרחוב, לכיכר, לגינה הציבורית ולפארק העירוני, לשדרה ולטיילת ולדפנות היוצרים אותם.

המרחב הציבורי הוא מקום המפגש העירוני, הסלון של תושבי העיר ובאיה ונושא התרבות העירונית, בחוויה העירונית והאיכות העירונית.

הדמות העירונית

המסורת העירונית מושרשת היטב בחיי הארץ ובמסורות של האוכלוסייה היהודית והערבית כאחד. מאה שנות התיישבות בארץ ישראל יצרו באורח מודע ומתוכנן פיזור אוכלוסייה ודגש על הכפר. בהמשך התפתח ומאיים לפגוע בשניהם - בנס החורג של העיר והכפר - הרצף הפרוורי הזוחל. כדי לחזור אל העיר יש צורך ליצור "עירוניות חדשה" כערך תרבותי מקומי וכדרך חיים התואמת את חוש האחריות הלאומי ואת השורשים והשאיפות בזיקה לערי אירופה ואגן הים התיכון.

"העירוניות החדשה" שמה דגש על האיכות הסביבתית-והקהילתית של חיי עיר רוויי תרבות, עתירי הזדמנויות במגורים, תעסוקה ושירותים זאת, תוך הפיכת מקבצים של "פתרונות דיור" לערים בעלות דמות ייחודית ו"תחושת מקום". במסגרת זו מפותחת הדמות של העיר הישנה-חדשה כחלק מרכזי של "דמות הארץ" (מפרוט בפרק 4.3).

הצעדים המוצעים

כלים סטטוטוריים

- א. דגש מובהק על עיבויים ופיתוחם של הישובים הקיימים, זאת ע"י הקבצת רוב רובם של הישובים העירוניים וחלק קטן מהכפרים בתוך המרקמים העירוניים.
- ב. חיוב בצפיפות גבוהות בישובים העירוניים - בסיס רחב לפתוח שירותים ואיכות.

- ג. הכוונת תעסוקה אל תוך ובצמוד לישובים העירוניים.
- ד. התנית אישור לתכניות הרחבה של ישובים בהוכחת מיצוי השטח המבונה שלהם.
- ה. חיוב הועדות המקומיות להכנת תכנית והנחיות לחידוש, שיפור ועיצוב החלקים הותיקים של מרחב התכנון המקומי ובכלל זה מרכזי הישובים.
- ו. חיוב בצפיפות גבוהה במיוחד מסביב מרכז התחבורה וצירי תח"צ. זאת כדי לאזן את התמהיל ולהתחרות היטב בפיתוח הפרברי.
- ז. עידוד שילובם של צמודי קרקע בפתוח העירוני בעיקר בערי הנגב.
- ח. הגבלות על פתוח מסחר חוץ עירוני.
- ט. עידוד עירובם של שימושים שאינם למגורים בשכונות ובאזורי מגורים.
- י. הכנת תכניות מתאר מקומיות הכוללת נספחי חידוש ועיבוי עירוניים

אמצעי מדיניות

צעדים ארגוניים

- א. הכרזה על תכנית לאומית לחידוש עירוני. בתכנית יקבעו עקרונות חדשים להגדרת אזורי עדיפות לאומית בדגש על: אזורי הליכה (מרכזי הערים והשכונות הותיקות) של הערים מדגמי 1 ו-2, הערים המעורבות והישובים הערביים דגמי 2, 3, ו-4.
- ב. ריכוז סמכויות בידי משרד ממשלתי אחד כאחראי לבצוע התכנית הלאומית. מוצע שמשרד הבינוי והשיכון יוסב שמו ל"משרד השיכון והפיתוח עירוני".
- ג. הפעלת מסגרות ארגוניות משותפות עירוניות-ממשלתיות באמצעות מנגנונים קיימים של גורמי ממשלה וחברות כלכליות כולל שיתוף ציבור התושבים ובעלי העסקים.
 - איתור אזורי שיקום וחידוש עירוניים.
 - ייזום פרויקטים לחידוש שיפור ועיבוי עירוני
 - שיקום ופיתוח התשתית הציבורית
 - מסגרות שיתוף ומעורבות ציבור
 - תחרות על תקציבי החידוש העירוני
 - קידום תכנון
 - תיעוד מעקב ובקרה אחר צעדי המיצוי והחידוש
- ד. עידוד יצירת שותפויות פרטיות-ציבוריות בדגש על שיתוף תושבים ובעלי עסקים הגרים ופועלים באזורי החידוש העירוניים.

- ה. הקמת מספר חברות ממשלתיות-אזוריות לחידוש עירוני בסקטור הערבי (מתוך גופים ממשלתיים/עירוניים קיימים).

צעדי חקיקה ותקנון

- א. הפעלה מסיבית של חוק בינוי ופינוי של אזורי שיקום ובמקרים חיוניים ביצוע הפקעות "שר אוצר" על פי חוק המקרקעין.

החלטות מועצת מקרקעי ישראל

- א. פטור גורף של תשלומים למנהל מקרקעי ישראל (דמי הסכמה ודמי היתר) באזורי העדיפות לשיקום אשר יוגדרו בתכנית הלאומית לחידוש עירוני.
- ב. שיווק לפי תנאי שוק תחרותי ללא קביעת מחירי מינימום של קרקעות המדינה באזורי העדיפות לשיקום, כפי שיוגדרו בתכנית הלאומית לחידוש עירוני.

תמרוץ ותקצוב

- א. הפעלת מלוא הפטורים (היטל השבחה, אגרות שונות וכו') של פרויקט שיקום השכונות והחלתם גם על פתוח עסקי.
- ב. הפעלת "תמריצי מקום" (הלוואות ומענקי מקום) על מרכזים עירוניים שיפעילו תכניות חידוש ושיפור עירוני.
- ג. הפעלה רחבה של תכניות פינוי ובינוי בהמשך לדו"ח אייגס. יצירת סל תמריצים ותקציבי פיתוח לרשויות המקומיות ולחברות המשותפות. התקציבים יועמדו לזכות פרויקטים מוגדרים גיאוגרפית, בתחרות עפ"י מדדים אפקטיביים של חידוש ושיפור עירוניים בתוכם.

הסברה והדרכה

- א. יצירת תכנית הסברה ציבורית ("קמפיין") לליווי פעולות החידוש העירוני לקידום תדמית לפיתוח המידע והמודעות ולשיווק התכנית הלאומית.
- ב. תכנית לקידום מקצועי בנושא החידוש העירוני למתכננים, אדריכלים ועובדי מחלקות תכנון ורישוי ברשויות התכנון וההנדסה.

פיתוח עמק במודיעין.

פיתוח נוף: סטודיו אדריכלות נוף
העמק הופך ל"סלון של תושבי בעיר" ומעמיד לרשות
הרבים גינה ציבורית, טיילת ופארק שכונתי

טיפוח המרחב הציבורי העירוני בכיכר עירונית
בברצלונה, ספרד

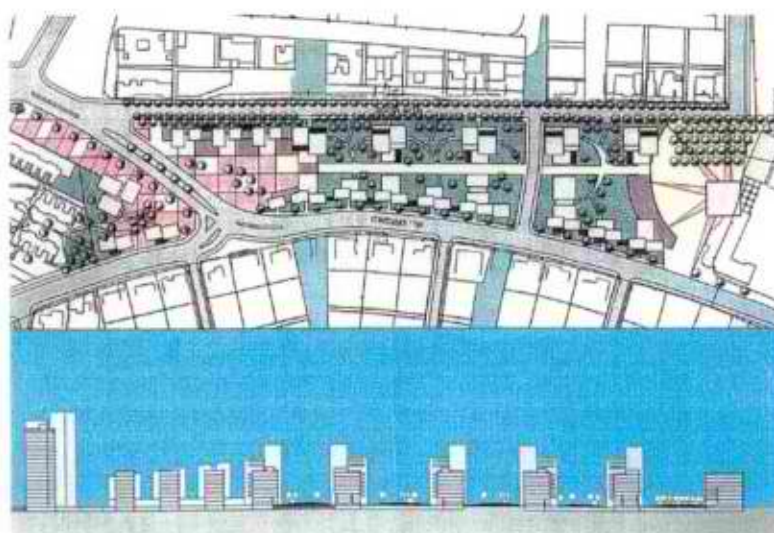
חידוש עירוני המשלב תעסוקה, ריכוז מסחר
ועירוב שימושים בנחלת בנימין בתל אביב.

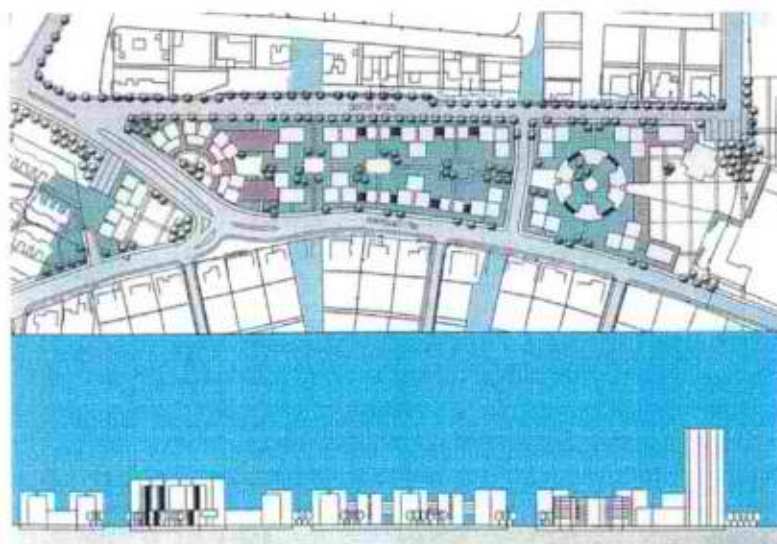
נחלת שבעה, ירושלים
אדריכלים: נחום מלצר, גיא איגרא אדריכלים
פעילות החידוש העירוני, שימור המבנים הקיימים, פיתוח המסחר, הפניית תנועת כלי הרכב מחוץ לשכונה תורמים
להחייאות הרחוב.

קרית גת - מצב קיים ב"מתחם העצמאות"

פינוי ובינוי בקרית גת - חלופה ראשונה הבונה דופן רציפה בשדי העצמאות במבני מגורים מדורגים המקושרים במרפסות. שדרה ירוקה קושרת את הבינוי החדש לבתי המגורים הקיימים ומפתחת שלוחות ירוקות מבין בתי המגורים.

פינוי בינוי בקרית גת - חלופה שניה היוצרת רצף של חצרות לאורך שדי העצמאות, מבני החצר יוצרים רצף של חצרות פנימיות שונות בגודלן ובאופיין והמתחם כולו מוגדר ע"י שתי כיכרות בקצותיו.

7.5 ארגון מוניציפאלי ומערכת המיסוי המקומי

ערן רזין

א. שיתוף בבסיס המס המקומי

רציונל

הנהגת מנגנונים לשיתוף בבסיס המס המקומי (הסדרים לניהול משותף של אזורי תעסוקה על ידי כמה רשויות מקומיות, כולל חלוקת ההכנסות המתקבלות מהאזור המשותף: ארנונה, היטלי השבחה, אגרות בניה וכדו', בקרב אותן רשויות מקומיות) הוצעה בשנים האחרונות בכמה מסמכי תכנון. הסדרים אלה עשויים למתן לחצים לפיתוח מפוזר של אזורי תעשייה ותעסוקה קטנים מדי ורבים מדי, ולהקטין בדרך זו את הלחצים לכרסום מופרז בשטחים פתוחים. מנגנונים כאלה גם עשויים להגביר את האינטרס של מועצות אזוריות לשמש כבלם לפרבור מפוזר מואץ מחד גיסא ולהסדיר העברת שטחים ממועצות אזוריות לרשויות עירוניות כאשר הפיתוח העירוני נחוץ מאידך גיסא. מנגנונים לשיתוף בבסיס המס בקנה מידה גאוגרפי רחב יכולים גם להגדיל את האטרקטיביות היחסית של קליטת אוכלוסייה ביחס לפיתוח שימושי קרקע עסקיים, מבחינתן של הרשויות המקומיות. סוגיית השיתוף בבסיס המס המקומי סוכמה בהרחבה על ידי רזין וחזן (1996).

אמצעי מדיניות

שיתוף פעולה רצוני בבסיס המס המקומי:

דפוס אחד לשיתוף בבסיס המס המקומי הוא ברמה המקומית סביב פרויקטים מוגדרים להקמת אזורי תעסוקה חדשים. שיתוף בבסיס המס (הסדר לחלוקת המסים המקומיים), עשוי לשמש במקרה זה כפתרון לסכסוכי גבולות מתמשכים או למצב שבו כל רשות מפתחת לעצמה אזור תעשייה/תעסוקה נפרד ללא תיאום. המסים המקומיים, מעבר לאלו הנחוצים לתחזוקה ולפיתוח של אזור התעסוקה, יחולקו בהתאם לגודל השטח שתרמה כל רשות לפרויקט או בהתאם לנוסחה המתחשבת גם בגודל אוכלוסיית הרשות המקומית. הנוסחה עשויה להיקבע במשא ומתן בין הרשויות המקומיות המעורבות, אך ניתן לדרבן השגת הסכם על ידי התניית האישור להקמת אזור התעסוקה בחתימה על הסכם לשיתוף פעולה ולחלוקת המסים המקומיים.

שיתוף פעולה בבסיס המס המקומי כהתניה לפיתוח אזור התעסוקה:

דפוס שני לשיתוף בבסיס המס המקומי מתייחס גם הוא לפרוייקטים מוגדרים ברמה המקומית, אך מעורבות השלטון המרכזי בו רחבה יותר. מעורבות זו תכלול הגדרה פורמלית של כללים שבהם מתחייב הסכם לשיתוף פעולה ולחלוקת המסים המקומיים כתנאי לאישור הקמת אזור תעסוקה, וכללים לגבי הנוסחה לפיה יחולקו ההכנסות מאזור התעסוקה בקרב הרשויות המקומיות השותפות.

שיתוף פעולה בבסיס המס המקומי במסגרת אזורית/מטרופולינית:

דפוס שלישי של שיתוף בבסיס המס המקומי הוא בקנה מידה גיאוגרפי רחב יותר: חלק מאזור מטרופוליני, ואולי המטרופולין כולו. חלק מבסיס המס המקומי הנובע משימושי קרקע עסקיים חדשים יועבר לקופה משותפת ויחולק בין הרשויות המקומיות בהתאם לקריטריונים כמו גודל האוכלוסייה, שטח הרשות, וחוסנה התקציבי הפוטנציאלי. מנגנון השיתוף לא יהיה כרוך בהעברת כספים דרך השלטון המרכזי ולא ילאים בפועל מרכיבים מבסיס המס המקומי תוך המרתם במענקי איזון מוגדלים. זאת לאור הניסיון שנצבר בארץ ובעולם ולפיו מענקי האיזון נוחים למניפולציות, מגבירים את התלות הפוליטית של השלטון המקומי בשלטון המרכזי ויוצרים מצב שבו התחרות בין הרשויות המקומיות עוברת מהזירה הכלכלית לזירה הפוליטית. הדוגמה הידועה ביותר למנגנון לשיתוף בבסיס המס המקומי מסוג זה היא במטרופולין מינאפוליס-סט. פול שבמדינת מינסוטה, ארצות הברית.

חלוקה מחדש של בסיס המס המקומי:

דפוס שיתוף רביעי מציע פתרון הוגן לחלוקת בסיס מס הנובע משימושי קרקע שהם אזוריים במהותם בין הרשויות המקומיות באזור כולו. במסגרת מנגנון זה ניתן גם לטפל בסוגיית גובה המסים המקומיים שסביר והוגן לגבות ממפעלים וממתקנים אזוריים שמסיהם מחולקים בין הרשויות המקומיות באזור. מפעלים וממתקנים גדולים אלה מספקים לעצמם לעיתים קרובות את כל או רוב השירותים והתשתיות המקומיות שהם נזקקים להם, אך הם מהווים חלק מן המרקם האזורי, עובדיהם באים מיישובי הסביבה והם גם יוצרים לעיתים מטרדים סביבתיים לישובים הסמוכים.

ב. רפורמה בשיטת המיסוי המקומי

רציונל

קיימות גם אפשרויות נוספות לעריכת שינויים במשק הכספי של הרשויות המקומיות, על מנת למתן את הלחצים להקמת אזורי תעסוקה רבים מדי, כתוצאה מהתחרות בין הרשויות המקומיות על שימושי קרקע המניבים הכנסות שהן גבוהות מההוצאות על מתן שירותים מוניציפליים לאותם שימושים. המשותף לכל השינויים הוא הקטנת ההכנסות המקומיות הנובעות ממיסוי שימושי קרקע עסקיים והמרתן במקורות הכנסה אחרים.

אמצעי מדיניות

העברת הארנונה לשימושי קרקע עסקיים לשלטון המרכזי והמרתה

במענקי איזון:

אפשרות אחת היא לבטל או להקטין מאוד את הארנונה על שימושי קרקע עסקיים או להלאים את הארנונה על שימושי קרקע עסקיים ואת היטלי ההשבחה על שימושים אלה על ידי העברת התקבולים לשלטון המרכזי ופיצוי הרשויות המקומיות באמצעות מענקי איזון מוגדלים. לפי גישה זו גם העברת אזור תעשייה קיים או מתוכנן מרשות מקומית אחת לשניה לא תחייב הנהגת מנגנון לשיתוף בבסיס המס הנובע מאותו שטח, מכיוון שהרשות שוותרת על השטח תפוצה באמצעות מענקי איזון. אולם, כפי שכבר צוין, מענקי האיזון כרוכים באי ודאות גבוהה יותר מאשר הכנסות עצמיות, יוצרים תלות פוליטית ופתוחים למניפולציות. מענקי איזון גבוהים כתחליף למיסוי מקומי של שימושי קרקע עסקיים גם עלולים לגרום לרשויות מקומיות לאבד לחלוטין את המוטיבציה לקדם פיתוח אזורי תעשייה ומתקני תשתית בתחומן.

ביטול הארנונה לשימושי קרקע עסקיים והמרתה במיסוי מקומי חדש:

אפשרות שנייה היא לבטל את הארנונה לעסקים ולהמיר אותה במסים מקומיים חדשים: מע"מ מקומי או מס הכנסה מקומי. בפועל סביר שלא יונהג מנגנון מקומי עצמאי לגביית המסים החדשים אלא תונהג מערכת לחלוקת ההכנסות בין המדינה לרשויות המקומיות (בדומה להכנסות המועברות שהיו נהוגות בעבר), בה יוגדר בחוק אחוז מסוים מהמע"מ או ממס ההכנסה שיועבר לרשות המקומית בה ניגבה או שיחולק בין הרשויות המקומיות בהתאם לנוסחה מסוימת.

בעיה אחת בחלופה זו היא שהמדינה עלולה לערוך מניפולציות בהגדרת סך כל ההכנסות מהן מחושב האחוז המועבר לרשויות המקומיות (זוהי בעיה גם במדינות נאורות ומסודרות כמו קנדה). הניסיון בעולם גם מצביע על כך שבעת מצוקה תקציבית, הקטנת ההקצבות לרשויות המקומיות באמצעות שינוי החוק הרלוונטי היא צעד שכיח של השלטון המרכזי. בעיה נוספת היא שחלופה זו עלולה לבטל לחלוטין את התמריץ לפיתוח אזורי תעסוקה מבחינתן של הרשויות המקומיות, בפרט אזורי תעשייה שהם מטרד סביבתי או אזורי תעסוקה שהם מחוללי תנועה גדולים. יישום חלופה זו עלול אפוא לעורר קושי במיקום מתקנים כאלה.

יישום הצעה זו כרוך ברפורמה מקיפה במימון הרשויות המקומיות אשר המקום לטפל בה הוא במסגרת ועדת חקירה ממשלתית - ציבורית לענין הרפורמה בשיטת המיסוי המקומי.

המלצותיה של תמ"א 35 במסמך אמצעי המדיניות לא יתייחסו אפוא להצעות לרפורמה מקיפה במימון הרשויות המקומיות, אלא יתמקדו **בסוגיית המנגנונים לשיתוף בבסיס המס המקומי**, הכרוכים בשינויים שוליים בלבד במערכת הקיימת.

הנחיות אופרטיביות:

הוראות תכנוניות

ככלל לא תאושר הקמת אזורי תעסוקה במועצות מקומיות המונות פחות מ-10,000 תושבים ובמועצות אזוריות המונות פחות מ-5,000 תושבים, פרט למקרים הבאים:

- א. באזור תעסוקה קטן, המיועד לשרת את תושבי הרשות המקומית עצמה או בהיקף שהתעסוקה בו יכולה להתבסס על כוח העבודה המתגורר ברשות המקומית (יוגדר מפתח מדויק של מ"ר שימושי קרקע לתעשייה, מלאכה, אחסנה ומשרדים לכל 1,000 תושבים, שניתן להגדירם כשטח הנחוץ על מנת לשרת ולהעסיק את תושבי המקום).
- ב. בשטח שלדעת מוסדות התכנון מתאים לשמש כמרכז תעסוקה אזורי. במקרה זה יוקם האזור בשיתוף עם כמה רשויות מקומיות סמוכות, שיתחלקו בהוצאות ובתקבולי המסים הכרוכים בהקמת ותפעול אזור התעסוקה. האזור יוקם וינהל באמצעות מינהלת, בהתאם לניסיון שנצבר בארץ בנושא זה בשנים האחרונות.

ארגון

אזורי תעסוקה המיועדים לשרת אזור נרחב, המשתרע על פני תחומי שיפוט של שתי רשויות מקומיות או יותר, יוקמו במשותף על ידי כמה רשויות מקומיות סמוכות (פרט לאזורי תעסוקה המוקמים בישובים מדגם 1 ו-2 המונים למעלה מ-50,000 תושבים, בתנאי שאזורי התעסוקה מוקמים בתחומן המוניציפלי ללא צורך בהעברת שטחים מרשות סמוכה).

אישור אזורי תעסוקה המיועדים לשרת ולספק תעסוקה לתושבים של יותר מרשות מקומית אחת יותנה בהסכם לשיתוף פעולה ולחלוקת הרווחים (ההכנסות ממסים, היטלים ואגרות בניכוי ההוצאות למתן שירותים מוניציפליים) מאזור התעסוקה, אם יהיו, בקרב הרשויות השותפות. ערים גדולות ידרשו להסכמים כאלה במידה ועליהם להעביר לתחומן שטחים המצויים בתחומן של רשויות מקומיות אחרות לצורך הקמת אזור התעסוקה.

חקיקה

יש להסדיר את נושא ההסכמים לשיתוף פעולה/חלוקת המסים המקומיים בין רשויות מקומיות בחוק. יש להשלים אפוא את חקיקת החוק העוסק בהסדרים לחלוקת הכנסות בין רשויות מקומיות, המלווים החלטות להעברת או אי העברת שטחים מרשות מקומית אחת לשנייה.

מן הראוי לשקול מצבים שבהם ניתן יהיה לכפות מסגרות אזוריות לשיתוף בבסיס המס הנובע מהקמת שימושי קרקע עסקיים חדשים גם ללא הסכמת הצדדים המעורבים.

מיסוי

מן הראוי לערוך רפורמה במס ההשבחה, על מנת למנוע את העיוותים הכרוכים בו, כגון כדאיות רבה יותר, מבחינתה של הרשות המקומית, לפיתוח שטחים פרטיים על פני קרקעות מדינה, גם כאשר הדבר מנוגד לשיקולים תכנוניים, דרבון הסבת קרקע חקלאית ועידוד חריגות בנייה. יש לשאוף למצב שבו גובה היטל ההשבחה לא יהיה שיקול שיעמוד בפני הרשות המקומית בקביעת קדימויות הפיתוח שלה.

ג. ארגון מוניציפלי

רצינות

הרחבת השטח הבנוי העירוני, תוך מילוי הדרישה של בניה צמודת דופן, גורמת לישובים עירוניים רבים להפעיל מאמצים לשינוי תחום השיפוט העירוני ולהרחבתו בשטחים הנמצאים בתחום מועצות אזוריות שכנות. שינויים אלה כרוכים במאבקים קשים ונמשכים בין ישובים עירוניים למועצות אזוריות מאחר שהם כרוכים בהסדרים כספיים וארגוניים מורכבים, בהעברת זכויות לפיתוח מרשות לרשות, ובהסדרים של העברת שירותים ציבוריים מרשות לרשות. יצירת מסגרות חדשות לשינויים במבנה המוניציפלי יאפשרו הסרת מגבלות קשות לפיתוח עירוני תוך עמידה על עקרונות שמירת שטחים פתוחים. כמו כן, הם יאפשרו חלוקה צודקת של העלויות והתועלות הנובעות משינוי גבולות מוניציפליים.

ההגדלה הצפויה בחלק מהישובים הכפריים והפיכתם ההדרגתית לישובים קהילתיים מעמידות בעיות קשות בפני המועצות האזוריות. תהליכים אלה עלולים לזעזע את האיזון הדמוגרפי והפוליטי בתוך המועצות האזוריות וליצור קונפליקטים מובנים בין הישובים הכפריים בעלי אופי שיתופי ובין הישובים הפרבריים בעלי אופי עירוני מובהק.

אמצעי מדיניות

העברת שטחים פתוחים ממועצה אזורית לרשות עירונית תותנה בקבלת חוות דעת תכנונית מרקמית לגבי חשיבות שימורו של השטח הנדון כשטח פתוח מפרספקטיבה ארצית ואזורית, ולגבי מקומו של השטח וחלקים ממנו בסדרי עדיפויות להסבת שטחים פתוחים לבניה.

תידרש הגדרה מפורטת של פתרון מוניציפלי מחייב לכל פרויקט של פיתוח מגורים במועצות אזוריות, כולל שכונות הנבנות בצמוד לקיבוצים והרחבות מושבים. הפתרון המוניציפלי יקבע במקביל לאישור התוכניות.

האחדת הליכי שינוי תחומי שיפוט עם הליכי שינוי מרחבי תכנון. האחדה זו תיעשה במסגרת המרקמים, כאשר המגמה היא להתאמה טובה יותר של תחומי השיפוט המוניציפליים עם מרחבי התכנון.

צמצום מרבי של מספר הרשויות המקומיות שאוכלוסייתן קטנה מ-10,000 נפש, ובפרט של מספר הרשויות הזעירות, המונות אלפים בודדים של תושבים, וזאת בהתאם להמלצות הועדה לאיחוד רשויות מקומיות.

מניעה מירבית של הכרזת רשויות מקומיות חדשות. מומלץ להעלות באופן משמעותי הסף הנהוג לקביעת מעמד מוניציפאלי עצמאי לישוב. תמ"א 35 מציעה להמשיך ולהפעיל, ככל האפשר, ישובים מדגמי 5 ו-6 במסגרת המועצות האזוריות או, לחילופין, להכלילם בהרחבת שטחי השיפוט של ערים סמוכות. המלצה זו באה לסייע במניעת הקמת רשויות מקומיות חדשות.

7.6 פיתוח הישובים הערביים

ראסם חמאסי

רציונל

הרציונל העומד מאחורי כלי המדיניות המוצעים למימוש תמ"א 35 הוא יצירת מענה למאווים ולצרכים של האוכלוסייה הערבית והשגת שוויון הזדמנויות בינה לבין האוכלוסייה היהודית. תמ"א 35 מגדירה יעדים ברורים, ומציגה כלי מדיניות מנחים המבטאים ומעודדים שינוי בגישה לפיתוח הישובים הערביים ואשר מאפשרים בפתיחת תהליך של "אפליה מתקנת".

הכלים לקידום היעדים מקבלים ביטוי בתשריט, בהוראות התכנית ובמסמך מדיניות הפיתוח. להלן מוצגים אמצעי המדיניות העיקריים. ביצוע אמצעי מדיניות אלה יעשו על ידי משרדי ממשלה, ועדות מחוזיות, ועדות מקומיות ורשויות מקומיות ויזמים.

העדיפות האזורית המובהקת של תמ"א 35 לצפון לנגב ולירושלים והעדיפות המובהקת לישובים גדולים מתייחסת, בין היתר, לאוכלוסייה הערבית המרוכזת למעשה באזורי עדיפות אלו.

עם זאת, חלק מאמצעי המדיניות מתמקדים באוכלוסייה הערבית כחלק מההבנה וההכרה בייחודיות התרבותית והחברתית, בנסיבות המיוחדות של מצב הפיתוח היחסי שלה על ציר הזמן ופריסתה במרחב.

א. פיתוח הישובים הערביים במסגרת המרקמים של תמ"א 35

המרקמים משלבים פיתוח של יהודים וערבים, אשר יהווה בסיס לשיתופי פעולה תפקודיים וכלכליים.

מרקם עירוני מגובש

היישובים הערביים הגדולים ואלה הסמוכים אליהם משולבים בתוך מרקם עירוני מגובש. דוגמאות: יישובי אזור נצרת, סחי'נין, בית הכרם, שפרעם, טיבה, רהט, תל שבע, אום אלפחם ובאקה אלעירביה. הפיתוח בהם יהיה על פי דגמים עירוניים מבחינת צפיפות הבנייה. אין מדובר בהכרח בבנייה לגובה, אלא בבינוי ועיבוי המתחשב הן בצביון הפיסי והן בצרכים החברתיים, בשיטות הבניה ואספקת המגורים, כולל בניה עצמית.

היישובים יכולים לגדול במרקם זה על ידי : א. עיבוי וציפוף ב. חידוש עירוני ג. גלישה מתוכננת, הכל על פי תכניות אב ומתאר ליישובים, המתחשבת במרקם ובהתאם ליעד אוכלוסייה רצוי.

מרקם עירוני מפוצל

היישובים הערבים באזור כפר יסיף, באזור בקעת באר שבע – חורה, כסיפה, ערוער ויישובים חדשים – נכללו במרקם עירוני מפוצל המתאפיין בריכוז הפיתוח במוקדים עירוניים מוגדרים. היישובים במרקם זה הם בינוניים, יכולים לגדול על פי תכנית אב ומתאר יישובית או של מקבץ יישובים בהתאם ליעד אוכלוסייה צפוי.

מרקם שמור משולב

היישובים הערביים הצפויים לגדול מעבר ל- 5,000 תושבים במרקם זה מסומנים בתשריט כ"יישובים מיוחדים" ומהווים כחמישית מכלל האוכלוסייה הערבית, ויכולים לגדול על פי הצרכים שלהם ויעד אוכלוסייה צפוי המבוסס על ריבוי טבעי. הגלישה של השטח הבנוי והפיתוח תהיה על פי תכנית אב ומתאר המותאמת לאופי האזור והמבוססת על נספח סביבתי-נופי. הפיתוח באזור זה הוא מבוקר ומתחשב ברגישות הסביבתית של האזור. היישובים הערביים בעלי אופי של כפרים קטנים הנמצאים במרקם זה ימשיכו להתפתח על פי צורכיהם, תוך הבטחת רמת השירותים והתשתיות שלהם.

ב. מפת הפיתוח של היישובים הערביים

נצרת ורהט - מוקדים ראשיים של פיתוח עירוני

תמ"א 35 קובעת את נצרת ורהט כמוקדים ראשיים לפיתוח עירוני, על ידי חיזוק מעמדם והקצאת משאבים כספיים וקרקעיים לפיתוחם הנמרץ. מוצע להרחיב את התייחסותן של תכניות המתאר שבהכנה ליישובים אלה כך שיכללו את כל המרחב הסובב אותם מעבר לתחומי השיפוט של שתי הערים.

מוקדי צמיחה עירוניים ערבים

התכנית מציעה שמונה מוקדי צמיחה עירוניים ערביים : כפר יסיף, מגיד אל-כרום, סחינין, שפרעם, אום אלפחם, באקה אלעירביה, טיבה ותל שבע. מוקדים אלה יהיו מוקדי צמיחה ומרכזים של שירותי מנהל ותעסוקה. מוקדי הצמיחה יקלטו אוכלוסייה מישובים ערביים אחרים. הפיתוח המואץ של מוקדי הצמיחה ייעשה על פי תכניות אב ומתאר חדשות לישובים אלה.

עידוד של מוקדי הצמיחה ייעשה באמצעים הבאים :

- א. הכנה ועדכון יזום ע"י הממשלה של תכניות המתאר בהתאם לעקרונות תמ"א 35.
- ב. הקמה ופיתוח של מרכזים לשירותי מנהל ותעסוקה המשרתים גם את יישובי הסביבה.
- ג. פיתוחם וגידולם יבוסס על יעד אוכלוסייה מורחב הנובע ממאזן הגירה חיובי בנוסף לריבוי הטבעי.
- ד. בהתאם לצרכים מוכחים ועל-פי תכנית אב ומתאר חדשה תבחן הרחבת תחומי השיפוט שלהם.
- ה. הקצאת קרקעות מדינה בהתאם לצרכים מוכחים ועל פי תכניות מתאר חדשות.
- ו. עידוד ותמיכה ממשלתית (הלוואת מקום, אזור עדיפות) לפיתוח בתחומי המגורים, התעסוקה, היזמות העסקית, ושירותים ותשתיות המייצרות איכויות עירוניות.
- ז. תכניות האב והמתאר שיוכנו למוקדים אלה בסיוע ממשלתי יהוו בסיס להשקעת משאבים ציבוריים לפיתוחן.
- ח. היישובים העירוניים המוגדרים כמוקדי צמיחה, ישותפו בהקמה ובניהול של אזורי התעסוקה הבין-יישובים.

פיתוח יישובי הבדואים בנגב והקמת מגוון יישובים חדשים

התכנית מציעה הסדרת התיישבות הבדואים בנגב ביישובים קיימים וחדשים בנפת באר שבע בהתאם להנחיות ואופי של כל מרקם. זאת במגמה לקדם פתרון לבעיית ההתיישבות הלא מוכרת בנפת באר שבע, במסגרת של מגוון יישובים : עירוניים, פרבריים כולל שכונות כפריות תוך הבטחת כל השירותים התקנייים מראש. תהליך הפיתוח ואספקת השירותים יהיה דינאמי ויתואם להאצת הפיתוח העירוני. במקביל לפיתוח העירוני ברהט ובשש העיירות המוכרות יוקמו מרכזי שירותים ומנהל למספר מקבצים של יישובים בלתי מוכרים.

ג. עקרונות תכנון לפיתוח הישובים הערביים

צפיפות מגורים

מדד הצפיפות המינימאלי (הנמדד ביח"ד לדונם ממוצע) ביישובים הערביים יתחשב בגודל משק הבית החזוי בסקטור לאורך זמן ובדרוג הסוציו-כלכלי של היישוב על פי הסיווגים של הלמ"ס. בין דגמי היישובים תהיה שונות בצפיפות. בעת חישוב הקיבולת של תכנית המתאר יובא בחשבון מקדם המימוש של הקיבולת על פי זכויות הבניה המוקנות, שיטת אספקת המגורים והצביון של הישוב.

אזורי עדיפות לאומית

מפת אזורי העדיפות הלאומית תהיה מבוססת, בין השאר, על המעמד הסוציו-כלכלי של יישובים הנקבע על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. מוצע כי היישובים הנמצאים בעשירונים התחתונים יקבלו מעמד א' והיישובים בעשירונים בינוניים יקבלו מעמד ב'. ההגדרה המדויקת של אזורי העדיפות לפי המעמד הסוציו-כלכלי תיעשה בהתאם להתפלגות המפורטת של היישובים הערביים בין העשירונים במדרג הסוציו-כלכלי של הל.מ.ס. כל חומש תיערך בחינה מחדש למעמד היישובים ותשתנה המפה בהתאם.

אמצעי מדיניות לפיתוח היישובים הערביים

להלן קווי מדיניות אשר יהוו עקרונות להכנת תכנית פיתוח סקטוראלית עבור האוכלוסייה הערבית.

עקרונות אלה יתורגמו ללוח זמנים לביצוע ויקבלו ביטוי בספר התקציב של הממשלה זאת בהתאם לפרוגרמה מפורטת.

א. יוכנו תכניות אב ותכניות לפיתוח היישובים הערביים ביוזמת הרשויות המקומיות ובסיוע משרדי ממשלה ייעודיים, אשר יהוו בסיס לתקנון השירותים והתשתיות ביישובים הערביים.

ב. לכל היישובים הערביים יוכנו תכניות מתאר חדשות הנגזרות מתכניות אב המעמידות היצע קרקע מספק לשירותים, למגורים, ולתעסוקה ביישובים אלה.

ג. יהיה חיזוק לנצרת ולרהט כמרכזי שירותים ראשיים בהן ימוקמו פונקציות ציבוריות, בריאות, תרבות והשכלה, בזיקה מובהקת לאוכלוסייה הערבית על צרכיה ושיאפיותיה המיוחדים, עם פתיחות מלאה לכלל האוכלוסייה.

- ד. יוקצו קרקעות מדינה ליישובים הערביים הקיימים והחדשים לפיתוח מגורים ושירותים בכמות העונה על הצרכים המוכחים של האוכלוסייה הערבית ועל פי תוכניות מתאר חדשות.
- ה. בעת קביעת ייעודי הקרקע וגודלן ומקדם הצפיפות בתכנית המתאר, יש לקחת בחשבון מקדם מימוש של הקיבולת הריאלית של מגורים בהתחשב בגודל היישוב, שיטת אספקת המגורים והצביון שלו.
- ו. ייעוד משאבים ממשלתיים להפעלת שיקום חברתי ופיסי למרכזי היישובים הערביים ולשכונות הערביות בערים המעורבות להשגת יעד של תיקון השירותים והתשתיות בהן, על פי העיקרון של ייחוד תרבותי ושילוב תפקודי וכלכלי.
- ז. מימוש תכניות החומש של משרד החינוך והתרבות והספורט לתיקון כיתות הלימוד ובתי הספר ואספקת החסר ביישובים הערביים הקיימים והחדשים.
- ח. הרחבת תחום שיפוטן של יישובים ערביים במטרה להגדיל את היצע הקרקע המיועדים או הדרושים לפיתוחן, במיוחד הרחבת תחומי שיפוט של היישובים המסומנים בתשריט התכנית של תמ"א כמוקדי צמיחה על סמך צרכים מוכחים ועפ"י תכניות מתאר חדשות.
- ט. תמיכה ממשלתית בפיתוח אזורי תעסוקה ותעשייה משותפים בין יישובים במרקמים מגובשים ומפוצלים.
- י. הכנת תכנית פיתוח רב שנתית ורב תחומית, ביוזמת הממשלה ליישובים הערביים, בכלל זה השכונות הערביות בערים המעורבות, אשר תגובה בתקציבים ייעודיים לשם פיתוח תשתיות ושירותים והכשרת כוח אדם.
- יא. פיתוח תיירות וקלט ביישובים הערביים כמוקד תיירות והגדלת הנגישות של האוכלוסייה הערבית לנופש חופי.
- יב. מתן תמיכה ממשלתית וחיזוק השיתוף וההתארגנות המוניציפאלית בין רשויות מקומיות על בסיס סקטוריאלי ותפקודי.
- יג. שיקום, חידוש והגדלת הצפיפות העירונית. בשטח גלעיני היישובים הערביים מותנה בהבטחת תשתית ושירותים באיכות עירונית גבוהה.
- יד. הכנת תכניות פיתוח ייעודית עבור האוכלוסייה הבדואית בנפת באר שבע אשר תכלול את רהט והעיירות הקיימות ותוביל לפיתוח מואץ של מרכזי מנהל ושירותים עבור מקבצי יישובים מוכרים וחדשים. פיתוח האוכלוסייה הבדואית ייעשה במענה לצורכי האוכלוסייה וזאת במקביל לטיפול בסוגיית הסדר הקרקעות.
- טו. הקמת פרויקטים יזומים של שכונות מגורים בתמרוץ ציבורי במוקדים המטרופוליניים הערביים ובמוקדי הצמיחה זאת בכדי להיענות לביקוש המגורים הצפוי.

- טז. ביצוע מקדים של התשתיות המתוכננות בחלקים החדשים של היישובים, זאת על ידי העמדת תקציב ביניים ממשלתי ייעודי למטרה זו. ביצוע התשתיות בחלקים החדשים המתוכננים של היישובים תמנע המשך שכפול תת - הפיתוח בחלקים החדשים של היישובים.
- יז. פיתוח וטיפול מכלולים עירוניים לשימור ביישובים הערביים כגון זה של נצרת, כפר כנא, דיר חנא, שפרעם, מגד אלכרום, כפר יסיף, פקעין. מכלולים אלה יפותחו באוריינטציה של חיזוק המורשת ופיתוח תיירות.
- יח. פיתוח המשאב האנושי הערבי על ידי הפעלת מכשרים וכלים להגברת כוח אדם זה תוך שילובו ושיתופו בהזדמנות תעסוקה ההולמים את כישוריהם וצורכיהם. פיתוח ההון האנושי יכלול את שני המינים תוך מתן תשומת לב למשאב האנושי הנשי.
- יט. פיתוח השכונות הערביות בערים המעורבות על ידי בניית שכונות ייעודיות לפתרון מצוקת המגורים בקרבם וזאת במקביל לפיתוח שירותים חינוכיים וקהילתיים ייעודיים עבורם.
- כ. נושא הכפרים הבלתי מוכרים מחייב טיפול שיטתי, לפי קוי פעולה ברורים ומוגדרים. יוכן "מסמך מדיניות" אשר יהיה מקובל על כל המשרדים והרשויות העוסקים בנושא ובו יוגדרו העקרונות התכנוניים וכלי הביצוע הארגוניים והכלכליים לטיפול בכפרים הבלתי-מוכרים.
- כא. עידוד ותמיכה ממשלתית בפיתוח החקלאות הערבית "המסורתית" בכלל זה פיתוח פרויקט בית נטופה; פיתוח ענף הזיתים וענפי בעלי החיים המהווים תעסוקה משלימה ולא עיקרית, אך להם חשיבות תרבותית וחברתית לחברה הערבית מעבר לחשיבותם הכלכלית.

7.7 האוכלוסייה החרדית: מאפיינים וצרכי פיתוח

יוסף שלהב

רציונל

שני מאפיינים עיקריים של האוכלוסייה החרדית מעמידים אותה בקטגוריה המצדיקה התייחסות מיוחדת בתכנית המתאר הארצית: האחד – האופי הדתי-תרבותי שלה, המאלץ את חברי הקהילה להתבדל גיאוגרפית ולהסתגר תרבותית וחברתית מסביבתה; השני – העוני והמצוקה המחריפה בדור הצעיר, בגלל חוסר צבירה של הון משפחתי. שני המאפיינים הללו, בהתחברם יחד, מאפשרים טיפול בבעיה המרכזית של החברה החרדית – מניעת חיכוכים מיותרים עם החברה הסובבת וחילוץ ממעגל העוני המנוון. זו המטרה של אמצעי המדיניות של התכנית בהקשר החרדי.

צורכי האוכלוסייה החרדית ניתנים להגדרה בשלוש קטגוריות:

1. פיתוח והרחבה של ריכוזי אוכלוסייה חרדית קיימים.
2. מענה לביקושים הגדולים לדיור.
3. הרחבת הבסיס הכלכלי החרדי תוך הבטחת האפשרות להבדלות תרבותית-מרחבית. כל אחת מן הקטגוריות הללו מחייבת אמצעי מדיניות שונים.

1. ריכוזי אוכלוסייה קיימים

ריכוזי האוכלוסייה הגדולים של האוכלוסייה החרדית הם בירושלים ובבני-ברק. הרזרבות הקרקעיות בשני הריכוזים הגדולים האלה הן קטנות מאד ואפשר לראותן כמנוצלות עד תום. הגדלת פוטנציאל המגורים באזורים האלה קשור בארבע החלטות תכנוניות:

- א. הימנעות משימושי קרקע מגבילי-פיתוח על גבול המרחב החרדי. שימושי קרקע מגבילי-פיתוח בהקשר חרדי הם מגוונים וכוללים כל שימוש או איכלוס של מרחב העשוי להחשב על ידי הקהילה החרדית כמאיים על האופי הדתי-תרבותי של חבריה ובמיוחד על הדור הצעיר. שימושי קרקע כאלה יכולים להיות עורקי תחבורה סואנים שבעה ימים בשבוע, או מוסד חינוכי חילוני, או כל פעילות תרבותית וחברתית הנחשבת חריגה או אסורה במונחים חרדיים.

עקרונית, הכלל של שימושי קרקע דוחים ומגבילי-פיתוח אמור לחול בשני הכוונים, כלומר, המרחב החרדי כשלעצמו עשוי להיתפס כאיום על מרחב גובל שאורח החיים בו שונה. במקרים רבים, האזורים שמדובר בהם כבר רוויים במגורים חרדיים ומוקפים באזורים עירוניים בנויים. המציאות העירונית כבר מעוצבת במידה רבה מסביב לריכוזים החרדיים הגדולים ודרגת החופש של הפעלה אפקטיבית של כללים להפחתת מתחים בכל הנוגע לעיצוב מערך שימושי הקרקע – אינה גדולה. קיצורו של דבר, כלל ה- NIMBY פועל באזורים החרדיים ובאזורים שאינם חרדיים באותה מידה.

ב. התאמת תקני פרוגרמות למאפיינים המיוחדים של האוכלוסיה החרדית ולצרכיה. כך, שיעור ההקצאות הקרקעיות לצורכי ציבור בקהילה החרדית צריך להיות גדול מן המקובל. כגון, בחישוב הקצאת קרקע למוסדות חינוך במרחב חרדי, יש להתחשב בשיעורי הילודה הגבוהים בקהילה כמו גם בפיצול החד מיני של בתי הספר ובפיצול הקבוצתי בתוך הקהילה. הוא הדין לגבי ישיבות ובתי כנסת.

בעבודות הנעשות עתה לקראת התאמת פרוגרמות למגוון של אוכלוסיות (משרדי הבינוי והשיכון, החינוך והפנים) מכוונים הקריטריונים להגדרת הצרכים לשטחי ציבור באופן דיפרנציאלי: לעומת גודל משפחה ממוצע של 3.5 נפשות באוכלוסיה הישראלית הכללית, גודל המשפחה בתכנון לאוכלוסיה חרדית הוא 5.5 נפשות. בעוד שבאוכלוסיה הכללית שיעור הילדים בשנתון לתכנון בתי ספר הוא פחות משני אחוזים, ובתכנון מעשי נלקחים בחשבון 2.2%, הרי לאוכלוסיה חרדית השיעור המוצע לקביעת התקן הוא 3.2% ילדים. פרוגרמות דיפרנציאליות כאלה צריך לפתח במישור של תכניות מחוזיות ומקומיות.

ג. אזורי שיקום ופיתוח בתוך הגלעינים הוותיקים של הריכוזים החרדיים הגדולים יאפשרו ניצול יעיל יותר של המרחב. חידוש פני העיר החרדית יאפשר חזרה של אוכלוסיה לאזורים ירודים שננטשו ואשר הפוטנציאל הכלכלי שלהם גבוה. עד היום היתה קיימת מגבלה בהקשר זה, שכן הגדלת אחוזי הבנייה בשטחים חרדיים מוגבלת על ידי בעיית הפעלת מעלית בשבת בבניינים גבוהים. פתרון חלקי לבעיה זו נמצא באזורים בעלי טופוגרפיה הררית, בהם הכניסה לבנין הנבנה על מדרון היא בקומה אמצעית ולא בקומה הנמוכה ביותר. לאחרונה מסתמנת תופעה חדשה של התקנת מעליות בבניה גבוהה בעתודות הקרקע האחרונות בדרום בני ברק. ייתכן והאילוץ של מחסור בקרקע לבניה למגורים ייגבר בעתיד על החשש מפני מעליות.

הריכוזים הגדולים של האוכלוסיה החרדית, בירושלים ובבני-ברק, מכילים אזורים מתנוונים מבחינה עירונית ודמוגרפית, אזורים שהם פוטנציאל לחידוש ולשיקום. בחלקם התהליכים האלה כבר התחילו. שאלת הגידול הדמוגרפי בריכוזים אלה תלויה במשתנים שהתנהגותם אינה ידועה.

מכל מקום, התחזית לשנת 2020 היא שהאוכלוסיה החרדית בירושלים תהיה 30.5% מהאוכלוסיה היהודית בעיר (לפי תחזיתו של פרופ' סרג'יו דלה-פרגולה, במסגרת התכנית האסטרטגית לירושלים), כאשר בשנת 1995 (לפני המפקד) היא הוערכה ב- 29.3% ובשנת 2000 היא צפויה להיות 29.6% מהאוכלוסיה היהודית בעיר. כלומר, שיעור הגידול שלה, ביחס לאוכלוסיה הכללית, קטן מאד. ההערכה הזאת מניחה תהליך של הגירת חרדים אל מחוץ לעיר בשיעורים שאינם פחותים מאלה של האוכלוסיה הכללית וכן ירידה מסוימת בפריור.

שיקום האזורים החרדיים הוותיקים עשוי להתפתח בדרך ספונטנית, שכל הדרוש לה הוא התאמה של הגדרת ייעודי הקרקע בתכנית מתאר ובתכניות בנין עיר. הדרך השניה היא השיקום הממוסד. כאן עשויה להידרש הגדרה פורמלית חדשה של אזורי שיקום, הגדרה שהאזורים החרדיים אינם עונים על כל מאפייניה: בכל הנוגע לאיכויות הפיסיות והכלכליות, האזורים החרדיים אכן מתאימים להגדרות הנוכחיות של אזורי שיקום, אך אזורי שיקום מוגדרים גם לפי מאפיינים של פתולוגיה חברתית שאינם נמצאים באזורים החרדיים.

2. מענה לביקושי הדיור

כפי שכבר נכתב בדו"ח שלב ב' של תמ"א 35 הביקושים לדיור באוכלוסיה החרדית הם גבוהים מאד, בגלל התכונות הדמוגרפיות והכלכליות שלה. חלק מאמצעי המדיניות שנזכרו בסעיף הקודם, טובים גם לעניין הבטחת דיור לחרדים. עיקרם הוא הגדרת ייעודי קרקע למגורים לאוכלוסיה חרדית צעירה. המשמעות התכנונית של סעיף זה היא שלזוגות צעירים חרדיים תשמר קרקע מיועדת, בה תקני הבנייה (פרוגרמות) יותאמו לצרכים המיוחדים של הקהילה, כמו צפיפויות, גודל דירה וכד'. כאמור בחלק קודם של התכנית, ההערכה של גידול מספר משקי הבית באוכלוסיה החרדית עומד על סדר גודל של 4500 עד 5000 משקי בית בשנה. לפי סקר חב' גיאוקרטוגרפיה, כרבע מהדירות נקנות לצורך שיפור הדיור ואילו יתרת הדירות מיועדות למשקי בית חדשים (זוגות צעירים).

גודל האוכלוסיה החרדית בישראל – כמגזר שבתוכו מתרחשים התהליכים האמורים כאן – אינו ברור. אין כל נתונים סטטיסטיים רשמיים לגבי אוכלוסיה זאת, כשם שהגדרתה אינה חד משמעית. ההבדלים בין ההערכות הם גדולים מאד. ההערכה הגבוהה ביותר נעה בין 8.8% - 9.1% מן האוכלוסיה, דהיינו בין 530 ל- 545 אלף נפש. זו הערכת-גג ראשונית של חברת "גיאוקרטוגרפיה", שאינה מקובלת על שום גוף רשמי, ובעת כתיבת דברים אלה נראה שהערכה זו תשקל מחדש. הערכה אחרת מגדירה את גודל האוכלוסיה החרדית בכ- 4% מן האוכלוסיה, שהם קרוב ל- 250 אלף נפש. זו הערכה של ד"ר מומי דהן, במסגרת עבודותיו במכון ירושלים לחקר ישראל. ההערכה הראשונה כוללת בתוך האוכלוסיה החרדית גם את הסקטור החרדו-ספרדי, כפי שהוא מתבטא בדפוסי ההצבעה ל-ש"ס.

צריך לזכור שלא כל מצביעי ש"ס הם חרדים וכן שעוצמת ההתבדלות של החרדיות הספרדית אינה כה גדולה כמו זו האשכנזית, אם כי ייתכן שהיא תגבר עם הזמן.

הכללת הסקטור החרדו-ספרדי בתוך הקטיגוריה התכנונית המיוחדת, מחייבת התחשבות בשני מאפיינים ייחודיים של סקטור זה, שניהם מכבידים על הערכת אמצעי מדיניות לגביו. האחד – רבים מן המזדהים עם הסקטור הזה מסגלים רק חלק ממנהגיו, וקשה להעריך את מספרם; השני – תהליך ההתרחבות של הסקטור הזה כולל מידה לא מבוטלת של 'סיפוח' זוחל של קבוצות אוכלוסיה מזרחיות מרבדים חברתיים-כלכליים נמוכים. שני מאפיינים אלה עשויים לטשטש את קו התיחום הלא-ברור ממילא של הקבוצה.

כמתכון למדיניות תכנונית, סעיף זה מציב בעיות קשות: הראשונה שבהן – הגדרה בתכנית מתאר ארצית, מחוזית או מקומית של מרחב מסוים עליו חלים כללי בנין מקלים, כמיועד מלכתחילה לקבוצת אוכלוסיה מסוימת, תעורר התנגדות חזקה מצד חוגים רחבים שאינם כלולים בקבוצת היעד. כאן תעלה – בחריפות רבה – שאלת ההוגנות החברתית, אבל בכוון הפוך: מדוע מגיע לזוגות צעירים חרדיים מה שנמנע מזוגות צעירים אחרים שתרומתם לחברה ולמדינה למזער אינה פחותה. זו בעיה חברתית-פוליטית המחייבת דיון ציבורי מעמיק.

פסק הדין של בית המשפט הגבוה לצדק, מיום 30.3.99¹, שפסל הקצאת 600 דירות להשכרה בתנאים מיוחדים לחרדים, עשוי להיות תקדים לפסילת תכניות מתאר שיקלו על אוכלוסיה חרדית מעבר למקובל לגבי כל אוכלוסיה אחרת.

הבעיה השניה נובעת מן הראשונה: כיצד להבטיח ייעודי קרקע לפתרון בעיות ייחודיות של חרדים ללא הגדרה מפורשת ומייחדת של אוכלוסיית היעד? עצם התאמת התקנים והפרוגרמות לצורכי האוכלוסיה החרדית אינה מבטיחה אלא שהמרחב הנדון יהיה אטרקטיבי מאד – והוא בוודאי ימשוך אוכלוסיה צעירה מקבוצות וסקטורים שונים. דירות מוגדלות המותאמות לצורכי משפחה חרדית ומחיר דירה המתאים לרמת הכנסה חרדית הם דברים סותרים. כאשר אלה חוברים יחד, הם יוצרים פיתוי כלכלי גדול לכל האוכלוסיה ולא רק לחרדים. הגדרת היעד של ההטבות הללו על בסיס סקטוריאלי דתי, עשויה, כאמור, להתבטל ב-בג"צ. החלטות מינהליות שישמרו את אפשרויות האכלוס בידי חברות חרדיות בלבד, חורגות מתחום תכנית המתאר. הדרך להגדיר בתכנית ייעודי קרקע כאלה היא על בסיס דמוגרפי-כלכלי, או הגדרה סקטוריאלית שתנומק בעוצמת הכוחות המבדילים את הסקטור הנדון, שהם תוצאה של מחוייבות דתית בלתי ניתנת לבחירה חופשית. (בית משפט בארה"ב הכיר בדתיות החרדית כאורח חיים הכפוי על חברי הקהילה – כמו כל טאבו תרבותי – ומשום כך הם זכאים להעדפה בגין נחיתות כלכלית).

משהוגדרה 'הטריטוריה החרדית', יש צורך בהכרה מסוג חדש" אורח החיים החרדי כמחייב בתוך הטריטוריה הזאת. סגירות השכונה החרדית בפני תחבורה מוטורית בשבתות ובחגים היא ביטוי טכני בולט לאופי האמור; יש לאופי זה ביטויים רבים נוספים, אשר ניסוחם במשמעויות תכנוניות מחייבות עשוי לעורר התנגדויות ציבוריות ומשפטיות חריפות.

מיקום האזורים המיועדים לבניה לחרדים דורש תשומת לב מיוחדת. כפי שכבר נכתב, אזורים אלה אמורים להיות מופרדים משימושי קרקע דוחים מחד גיסא, אבל נגישים למוקדי תעסוקה, כלכלה ואזורים חרדיים אחרים מאידך גיסא. כלומר - מתבקשת כאן נגישות פונקציונלית תוך הפרדה תרבותית. המענה לדרישה זו מחייב בחינה מקרוב של איתורים שונים. אלה יכולים להבחן במסגרות של תכנויות מתאר מחוזיות ומקומית. הכוונה בעיקר למחוזות ירושלים, תל-אביב והמרכז. מכל מקום, ה'מירשם' הכללי לאיתור מרחבים כאלה הוא גומחות טריטוריאליות שאינן גובלות או משיקות לשימושי קרקע דוחים ושניתן להשעין אותן על רשתות תחבורה קיימות או מתוכננות באמצעות חיבור כבישי גישה שלא יחייבו מעבר תחבורתי הפוגע בתרבות החרדית.

מובן שטיפול שיקומי במרכזים החרדיים הוותיקים, יקטין את הביקושים למרחב מגורים ביישובים חרדיים פרבריים, שכן סך כל הביקושים הוא נתון והגדלת הביקוש במקום אחד, תבוא על חשבון הביקוש במקום אחר.

3. שותפות כלכלית והבדלות תרבותית

חלק נכבד מן המרכיבים התכנוניים העשויים להשפיע על מידת המעורבות התעסוקתית והכלכלית של האוכלוסיה החרדית, קשור בפיתוח מוסדי שיאפשר כניסת חרדים לשוק העבודה במידה שתלך ותגבר. גם לאלה ממדים מרחביים, כמו מיקום מרכזי תעסוקה שימשכו מועסקים - ובמיוחד מועסקות - חרדיים, כדוגמת בתי תוכנה בסמוך לאזורים חרדיים. אולם החלק הגדול של מרכיבי המדיניות בהקשר זה אינם מרחביים: עיקרם בתכנון מערך שירותים שיסייע להגדיל את המעורבות החרדית. הדוגמה הבולטת היא ההכשרה המקצועית והאקדמית הנדרשת למילוי תפקידים מינהליים ובירוקרטיים שונים. במענה לדחייה של מועמדים חרדיים לתפקידי מינהל בשירות הציבורי על ידי וועדת בן-דרור, מתפתחים מוקדי לימוד והכשרה במיוחד לחרדים. התכנון של מערכת ההשכלה תצטרך להתחשב בתהליכים אלה הנמצאים בשלבים התחלתיים.

הרעיון המרכזי בהקשר זה הוא, אפוא, הכרה במיוחדות התרבותית, תוך עדוד אינטראקציה אינסטרומנטלית. הממדים האינסטרומנטליים עשויים להיות מוסדות הנחשבים נייטרליים

¹ בג"צ 1/98 ח"כ איתן כבל, נ.ראש ממשלת ישראל ואח"ט/טרם פורסם, בג"צ 114/98 ח"כ יוסי שריד ואח"י. נ. ממשלת ישראל ואח"י (טרם פורסם)

מבחינה ערכית ותרבותית, דפוסי תעסוקה חדשים – כמו עבודה מן הבית, דפוסי ניצול של שטחים פתוחים (כמו גן-חיות, פארקים, ספארי וכד').

החרדים כקהילה טריטוריאלית

לאור כל האמור לעיל, ברור שמרכיבים תכנוניים - הן בתשריט הן בהוראות והן כהנחיות אסטרטגיות - מעוררים בעיה בהקשר החרדי: חילוץ קבוצה מוגדרת מתוך האוכלוסיה הכללית והפעלה של כללי תכנון מיוחדים לגביה מציבה שאלות בתחום העקרוני ובתחום המעשי. בתחום העקרוני - במה זכתה הקבוצה הזאת להתחשבות בצרכיה ובאורחות חייה יותר מאשר קבוצות אחרות? התשובה לשאלה זאת ניתנה כבר בפתיחה לתכנית, והיא מתייחסת לאורחות החיים של הקהילה ככפופות עליה מכורח מאפייניה הדתיים. במימד המעשי השאלות קשות יותר. החיתוך של ההשתייכות החרדית אינו יכול להיות מדויק ובכל פעם שיש הקצאות שטחים לאוכלוסיה חרדית (אגב - בהגדרות הפורמליות ההקצאה היא ל'דתיים' או 'שומרי מצוות') נכנסים למרחב החרדי גם דתיים שאינם חרדיים. תופעה זו עלולה לגרום לקשיים של התאמה והסתגלות.

יתר-על-כן, אמצעי המדיניות שהומלצו כאן, מבוססים על תפיסת הקהילה החרדית כקהילה טריטוריאלית. אלה מחייבים, כמובן, אספקת השירותים החברתיים, הקהילתיים, הדתיים והתרבותיים בתוך המרחב הטריטוריאלי של הקהילה. הם כשלעצמם גם מחזקים את הממדים הטריטוריאליים האמורים. למעשה, המרכיב היחידי הקושר כיום את הקהילה החרדית למרחב טריטוריאלי נתון הוא המגבלה של טווח הליכה בשבת. כלומר - אין אפשרות של נסיעה בשבת ולכן כל מקום שהחרדים צריכים או רוצים להגיע אליו בשבת, צריך להיות בטווח הליכה. זה הגורם היחיד המכתיב את ה- area captiveness של החרדים.

העיקרון הזה מכתיב מיקום של השירותים הדתיים והתרבותיים במרחקי הליכה מכל חלקי הקהילה במרחב ומתוך כך קומפקטיות מסוימת של תפוצת המגורים בתוך הקהילה. כל המרכיבים האחרים שאינם דורשים נגישות בשבת, אינם כובלים את האוכלוסיה החרדית למרחב מוגבל. יתר על כן, הגודל של המשפחה המורחבת מגביל ממילא את האפשרויות של התכנסויות משפחתיות תכופות ואמצעי הנגישות המשופרים (ראו את חברת האוטובוסים הפרטית המקשרת את תושבי ביתר-עלית עם ירושלים, בני-ברק ובית-שמש) מקלים על הפיזור של האוכלוסיה החרדית. לפיכך, הגורם הראשון במעלה המכתיב את הפיזור הגיאוגרפי של הקהילה החרדית הוא המחיר של יחידת המגורים.

מגמות הפריסה הנוכחיות של הסקטור החרדי הן ממוקדות למדי ומתרכזות במרחב שבין שני הריכוזים החרדיים הגדולים בירושלים ובני-ברק. יישובים חרדיים במרחב זה כבר קיימים – היישוב הקטן 'קרית טלו-סטון', העיר החרדית החדשה ביתר-עלית, העיר החרדית החדשה

קרית-ספר כחלק ממודיעין-עלית, אלעד-מזור כיישוב דתי-חרדי והשכונות החרדיות בבית-שמש.

כל היישובים הללו (למעט אלעד-מזור) מועדפים על החרדים, השומרים על נאמנות גדולה למחוזות המקור שלהם, ובתנאי מדיניות של אי בניית יישובים חדשים, עשויים להיות בעלי פוטנציאל משיכה גבוה לאוכלוסיה חרדית.

המאפיין את המיקומים האלה הוא קרבתם לציר הפיתוח המרכזי ירושלים - תל-אביב, אך ניצבים בשוליו ולא במרכזו. הפיתוח החרדי מתלווה אל כווני הפיתוח העיקריים במדינה ונספח אל שוליו. כך, אפשר לבדד את הקהילה מהשפעות חברתיות ותרבותיות הנתפסות בעיניה כלא רצויות, ובאותו הזמן לאפשר נגישות תעסוקתית וכלכלית אחרת. לעידוד מגמה זו יש יתרונות וחסרונות. החסרון הבולט הוא עלות הקרקע באזור צפוף ויקר. הבטחת דיור זול לחרדים במרחב זה פירושו מימון ציבורי כבד. היתרונות הם בתחום האפשרויות ליצור קשר עם ממדים אינסטרומנטליים נוחים (כמו מרכזי תעסוקה והכשרה מקצועית, קשרי כלכלה ומסחר) בצד השמירה על אפשרויות ההתבדלות התרבותית. שתי המגמות הסותרות הללו – דיור זול ומבודד מחד גיסא ואפשרויות לאינטגרציה אינסטרומנטלית מאידך גיסא – עשויות לכוון את המדיניות המרחבית לגבי החרדים אל אזורים שהם בשולי הגיזרה העיקרית של הפיתוח שבין ירושלים וגוש דן, תוך השענות על צירי תחבורה נוחים שאינם מונעים נגישות מחד גיסא ואינם מפריעים לממדים ידועים של התבדלות מאידך גיסא.

הנחיות אופרטיביות:

אמצעי המדיניות שנדונו כאן הם כולם בתחום התכנון וניתנים ליישום ברמות שונות של ההירארכיה התכנונית:

ברמת התכנון הארצי

הגדרה דיפרנציאלית של תקנים ונורמות תכנוניות, כך שיתאימו לצרכים הספציפיים של האוכלוסיה הנדונה. הדברים מתייחסים במיוחד להקצאות של שטחי ציבור, מוסדות חינוך ומוסדות דת ועד צפיפויות מגורים.

הכרה במושג "שימושי-קרקע דוחים" בהקשר הדתי-תרבותי. הכוונה לשימושי קרקע שאופיים נוגד את הדתיות החרדית או נתפס כאיום על עולם התרבות והערכים של החרדים. חשוב לציין שההבחנה הזאת אינה מגדירה שימושי קרקע מסוימים כ- "פסולים", אלא מזהה מראש פוטנציאל של חיכוך בין "המרחב החרדי" ו"המרחב החילוני" ומשתדלת להמנע ממנו, בין אם על ידי דחיית שימושי קרקע 'חילוניים' ובין אם על ידי דחיית שימושי קרקע 'חרדיים'.

ברמת התכנון המחוזי

זיהוי ותיחום אזורים המיועדים לפיתוח ובניה של שכונות חרדיות. אזורים אלה יהיו בשוליים של מוקדי הפיתוח העיקריים במרכז הארץ, תוך מתן אפשרות ליצירת 'צינורות של קשר' בינם לבין אזורים אחרים מחד גיסא, ולהבדלות תרבותית מאידך גיסא.

ברמת התכנון המקומי

הגדרת האזורים החרדיים הוותיקים כאזורי שיקום, תוך אפשרות לשינוי צפיפויות ואחוזי הבניה הקיימים באזורים הללו. אמצעי מדיניות נוסף, חשוב להשגת יעדים אינטגרטיביים עם האוכלוסיה החרדית והניתן ליישום הן ברמת התכנון המחוזי והן ברמת התכנון המקומי - הוא: פיתוח וטיפוח מוסדות וגופים העשויים לשמש מוקדי שיתוף עם האוכלוסיה החרדית. אלה מוסדות נייטרליים מבחינה ערכית ותרבותית שיש להם תרומה תעסוקתית או כלכלית אחרת לתועלת האוכלוסיה כולה.

7.8 שירותים קהילתיים - ציבוריים

יואל סיגל

רציונל

שרות קהילתי-ציבורי מאפשר אינטראקציה חברתית, מפגש על בסיס עניין משותף, והזדמנות לחיזוק המרקם החברתי. השימוש בשירותים קהילתיים מושפע באופן משמעותי מתחושת השייכות שיש לאוכלוסייה כלפי השירותים שניתנים לה. לכן, על תכנון שירותים קהילתיים-ציבוריים להיות משולב עם פרמטרים פיזיים-דמוגרפיים, דהיינו תכנון השייכות החברתית של האוכלוסייה לשירותים והנגישות הפיזית שלהם אל השרותים.

אמצעי מדיניות

מיקום שירותים קהילתיים - ציבוריים

- יש למקם שירותים המיועדים לאוכלוסיות עם נידות מוגבלת כגון: ילדים, קשישים והורים עם ילדים בגיל הרך, במרחק הליכה מבית המגורים. הכוונה לגנים, ביי"ס יסודי, מועדונים, מרפאות, מוסדות דת, וכד'. גישה בטוחה ונוחה לשירותים - בעיקר מניעת הצורך לחציית צירי תנועה ראשיים או מעבר מכשולים למיניהם.
- על מיקום של שירותים מעל רמה שכונתית (ביי"ס תיכון, מתנ"סים, מרכזי תרבות, ביי"ח, אוניברסיטה וכד') להתאים ליכולת הגעה של אוכלוסיות היעד. עדיפות תינתן למיקום שירותים בסמוך לקווי תחבורה ציבוריים, (כאשר הנסיעה לשירותים אלו מתבצעת ברכב פרטי יש להבטיח חניה ודרכי גישה מתאימות).
- יש למקם ביחד שירותים קהילתיים ציבוריים בעלי אופי דומה כדי לנצל מתקנים משותפים וליצור הזדמנות לאינטראקציה חברתית בין אוכלוסיות שונות.
- יש למקם שירותים קהילתיים - ציבוריים ברמה אזורית בעלי אופי אוניברסלי מבחינה ערכית במתחמים מרכזיים כדי לשרת אוכלוסיות מגוונות. (ביי"ח, אוניברסיטה, וכדומה).

תהליך התכנון

- יש להבטיח שקבוצות אכלוסיה ופרטיים יוכלו לקבל שירותים קהילתיים - ציבוריים בעלי אופי ייחודי התואם את השקפתם התרבותית-ערכית וההשתייכות החברתית שלהם.

- יש לקדם פיתוח של שירותים אזוריים ע"י מספר רשויות מקומיות במשותף. לשם כך, ליזום חקיקה אשר תמסד מסגרות בין-רשויות לשירותים קהילתיים ציבוריים משותפים, יציבים לאורך זמן.
- תכניות אב ומתאר לפיתוח יישובים, ערים ושכונות, מעצם התוספת של אוכלוסייה יוצרות דינמיקה חדשה. יש להבטיח שזרימת אוכלוסייה נוספת לא תפגע בחיים הקהילתיים והחברתיים של האוכלוסיה הקיימת. יש להגדיר במפורש את היעדים החברתיים והקהילתיים של התוכניות המשפיעות על המבנה החברתי הקיים (ראה תסקיר חברתי-קהילתי).
- יצירת מגננון ברמה מחוזית אשר יכול לקדם ולהבטיח ראייה אינטגרטיבית חברתית קהילתית ומרחבית ואשר מסוגל לבדוק ולנתח תוכנית.
- תכנון ופיתוח של שירותים קהילתיים-ציבוריים, תוך שאיפה למנוע פערים של איכות על רקע מצבם הכלכלי של המשתמשים.
- להכין במשרד הפנים פרוגרמה מסכמת אשר תכלול רשימת מוסדות ציבור נדרשים, סטנדרטים להקצאת שטחים, בסיס לחישובים הדמוגרפיים, וקריטריונים למיקום שירותים.

אפשרות לציבור להשפיע על תוכניות סטטוטוריות

א. מידע

- להבטיח לציבור נגישות למידע תכנוני אשר משפיע על חייהם בשלבים מוקדמים של גיבוש תוכנית.
- להציג בפני הציבור תוכניות בעלות היקף משמעותי כבר בשלב הפרוגרמתי.
- אמצעים אפשריים: עיתון, מפגש ציבורי, אתר אינטרנט, הדמיה.

ב. משוב

- העקרון המנחה הוא הלימה בין מידת המעורבות של הציבור בתהליך התכנון לבין ההשפעה העתידית של התוכנית על חייהם (וקבוצות שונות).
- מתן הזדמנות לציבור להיות שותף בהגדרת יעדי תכנון ע"י מפגש ציבורי רחב או צוות ציבורי מייצג.
- מתן הזדמנות לציבור להביע דעתם על חלופות תכנוניות לפני גיבוש סופי של התוכנית. ע"י שימוע ציבורי (Public Hearing), במקרה של תוכנית גדולה או קבוצות מיקוד במקרה של תוכנית נקודתית.

- על מגיש התוכנית להציג בזמן הפקדה את משקלו של דעת הציבור כמרכיב תכנוני.

הנחיות אופרטיביות:

יוכן מסמך התאמה לצרכי ציבור וקהילה אשר ישמש כנספח בהוראות התכנית.

המסמך יכלול בצורה מפורטת את הנושאים הבאים בהתייחס לשירותים וצרכים הציבוריים:

פרוגרמה למוסדות ציבור

- יחס הולם בין כמות אוכלוסיית היעד בתכנית וכמות השטח לצרכי ציבור (חינוך, תרבות, דת, בריאות, רווחה, ספורט ושצ"פים) לפי סטנדרטים של הקצאת שטח שכל משרד ממשלתי מגדיר.
- מדרג השירותים ברמה שכונתית על שכונתית, עירונית/אזורית.
- אישור של המחלקה הייעודית בנוגע ליכולת הקליטה של מספר המשתכנים במסגרת שירותים המסופקים בגבולות השכונה ובמסגרת אזורית ועירונית.
- מתקנים לאוכלוסיות מיוחדות.
- מתקנים לשימושים של קבוצות שונות (לפי דת ואופי תרבותי).
- נגישות (ברגל, תחבורה ציבורית, אופניים, רכב פרטי) והמתקנים הנדרשים (חניה, תחנות, מסופים וכד').

נגישות פיזית

- גישה לילדים, למוגבלים, עגלות תינוק, קשישים, אופניים.
- גישה נוחה להולכי רגל (מרחק, ללא כבישים ראשיים/מעברים בטוחים, רמפות מתאימות).
- מיקום על צירי תחבורה - פתרונות לתחבורה ציבורית ופרטית.
- אמצעי נגישות לשירותים מחוץ לגבולות התוכנית (תיכון, מתנ"ס, מועדון קשישים, פארקים וכד').

שילוב שימושים (ייעול השימוש בקרקע ציבורית)

- ניצול קרקעות לשילוב בין שימושים ציבוריים לא מתנגשים (מעון יום, בית כנסת וכד').
- מתקנים משותפים למוסדות משלימים לדוגמא: אולם ספורט משותף למתנ"ס וביה"ס, או מגרשי משחקים משותפים לגן דתי וגן חילוני.

פיתוח שירותים וניהולם

- חלוקת האחריות לאספקת השרותים בין היזם לבין הגורמים הציבוריים (תחזוקת בנייני רב קומות, מתקנים ציבוריים במבנים, שצ"פ/שפ"פ).
- גמישות בתכנון השימושים על מנת להתאים לדפוסי צרכים משתנים על ציר הזמן בהתאמה לתהליכים הדמוגרפיים של השכונה מאכלוס ועד הזדקנות.

הגדרת היעדים החברתיים והאופי הקהילתי של התכנית

- אוכלוסיות יעד : מספר נפשות, אפיונים מיוחדים, רמה כלכלית, חברתית ופירמידת גילאים.
- מאפיינים קהילתיים : הומוגני, מגוון, משתלב במרקם עירוני/אזורי.
- מהות השינוי החברתי : שימור מוקדי תרבות, הערכות לשינוי דמוגרפי וחברתי-קהילתי.

7.9 מדיניות התחבורה

גדי כפיר, גדעון השמשוני

תקציר

לתחבורה תפקיד חשוב בתמ"א 35. עיצוב הפריסה המרחבית של המרקמים (בעיקר המרקם העירוני המגובש) התבסס על דפוסי הנגישות שמערכת התחבורה תוכל לספק. ניתוח הביקוש העתידי לתחבורה (תנועת נוסעים ומטענים) מורה על כך שלא יהיה ניתן לספק קיבולת של כבישים לכל אלה שירצו להשתמש בהם. גם מההיבטים של איכות סביבה, תפיסת שטחים פתוחים ואיכות חיים, רצוי לצמצם את סלילת הדרכים ואת השימוש ברכב הפרטי. לפיכך, חלק גדול מהנסיעות יצטרך להתממש בתחבורה ציבורית. כדי שמערכת התחבורה הציבורית אכן תמשוך חלק ניכר מציבור הנוסעים (בעיקר באזורי המטרופולין) התחבורה הציבורית חייבת להציע רמת שרות גבוהה. רמת שרות זו מתבטאת בתדירות גבוהה, שרות בכל שעות הפעילות, מהירות גבוהה, פריסה מרחבית טובה (צמצום מרחקי הליכה במוצא וביעד), אפשרות לבצע מעברים בצורה נוחה ומהירה, נוחיות בנסיעה, בטחון ובטיחות. כדי לספק מערכת יעילה כלכלית העונה על דרישות אלה, הביקושים במוצא וביעד חייבים להיות גדולים ומרוכזים. כלומר, הפריסה המרחבית של המגורים והתעסוקה צריכה להיות מרוכזת.

בהתאם לאמור לעיל, אמצעי המדיניות המוצעים מתייחסים לשני היבטים: הפריסה המרחבית של הפעילויות ופיתוח מערכת התחבורה (אמצעים, ניהול ביקוש, פריסה מרחבית ושלבי פיתוח).

בתחום הפריסה המרחבית מומלץ לצופף את המגורים והתעסוקה סביב תחנות התחבורה הציבורית (בעיקר של מערכות הסעת ההמונים) וסביב מרכזי תחבורה המאפשרים מעברים מתוזמנים. בתחום התחבורה מומלץ להשתמש בתחבורה כגורם המוביל את הפיתוח. יש לשנות את מגמות הפיתוח המתרכזות כיום בפיתוח דרכים. יש להגדיל בצורה ניכרת את ההשקעות בתחבורה הציבורית. עם פיתוח התחבורה הציבורית יש להפעיל צעדים של ניהול ביקוש, בעיקר בתחום החניה, כדי לעודד את השימוש בתחבורה הציבורית. מערכת התחבורה הציבורית תפותח בשלבים, כאשר בשלב המידי יפותחו הרכבות הארציות והפרבריות ותינתן עדיפות לאוטובוסים בשימוש בתשתית. במקביל יש לתכנן ולהתחיל בהקמת מערכות הסעת ההמונים.

צרכי העתיד מחייבים המשך פיתוח מערכת הדרכים וכמובן פיתוח התחבורה הציבורית. מניתוח זה עולה כי יש להגדיל בצורה ניכרת (פי שניים לערך) את התקציבים לפיתוח התחבורה, תוך שינוי משקלה של התחבורה הציבורית בכלל ההשקעות.

להתייחסות לתחבורה בתמ"א 35, כמו בתוכניות אחרות, שני פנים. הפן האחד מתייחס לצורה בו תשרת מערכת התחבורה את פריסת הפעילויות של תוכנית המתאר. הפן השני קשור למערכת התחבורה עצמה, פיתוחה והשתרעותה המרחבית. בין שני אלה, הפריסה המרחבית ומערכת התחבורה, קיימים קשרי גומלין. היצע מערכת התחבורה והנגישות שהיא מספקת משפיעים על הפריסה המרחבית. מאידך, דפוסי הנסיעות (נוסעים ומטענים) מושפעים מהפריסה המרחבית ומשפיעים על רמת השרות במערכות התחבורה. מהירות הנסיעה בדרך פוחתת ככל שנפח התנועה גדל. מהירות הנסיעה בתחבורה ציבורית שמשמשת בזכות דרך בלעדית לא מושפעת מגודש, אך רמת השרות הכללית לנוסע יכולה להיפגע עם הגידול במספר הנוסעים. קשרי גומלין אלה בין התחבורה ושימושי הקרקע מחייבים תכנון משולב של שתי המערכות.

בישראל המצב מורכב עוד יותר. אנו חיים במדינה קטנה וצפופה. צפיפות זו תגדל עוד יותר בעתיד. התחזיות מורות כי הביקוש לתחבורה בישראל בעתיד יגדל בצורה ניכרת כתוצאה מגידול אוכלוסייה, תעסוקה, רמת מינוע ורמת חיים. בנוסף לכך יש לצפות לתנועה של פלשתינאים בתחומי מדינת ישראל וכן תנועה בינ"ל בהיקף לא גדול. רמת המינוע הגבוהה, כמו גם רמת החיים, יגרמו לכך שרוב הנוסעים ירצו להשתמש ברכב פרטי. ברם, לא יהיה ניתן לספק את קיבולת הדרכים שתידרש מבלי לפגוע בשטחים הפתוחים ושינוי מרקם שימושי הקרקע. באזורים הצפופים, כמו גוש דן וחיפה, כמעט ולא ניתן להוסיף קיבולת משמעותית כבר כיום. יצירת דגמי נסיעות הנשענים על רכב פרטי יגרום לפיזור הפעילויות במרחב והחלשות המרכזים המטרופוליניים. כתוצאה מכך תהיה גלישה של אזורים מגורים ואזורי תעסוקה לפריפריה של המטרופולינים וייווצר לחץ למיקום פעילויות ודרכים בשטחים הפתוחים. יש לזכור גם כי לסלילת דרכים ושימוש ברכב פרטי השפעות חיצוניות שליליות. כדי לא להגיע למצב בו כבישים ושימושי קרקע רבים ימוקמו במרחבים הפתוחים המועטים והשימוש ברכב פרטי יהיה גדול, יש להבטיח כי חלק ניכר מהנסיעות בעתיד יוכל להתממש בתחבורה ציבורית. כך יהיה ניתן להגן ביתר קלות על השטחים הפתוחים ולצמצם את המפגעים הנוצרים כתוצאה מסלילת דרכים ושימוש ברכב פרטי. עם זאת יש להדגיש כי כמות הנסיעות שיווצרו בעתיד (נוסעים ומטענים) מחייב המשך פיתוח והרחבה של רשת הדרכים.

התחבורה הציבורית תוכל למשוך נוסעים אם היא תספק רמת שרות טובה. כדי לספק תחבורה ציבורית באיכות טובה ואטרקטיבית¹, דפוסי הביקוש חייבים להיות מרוכזים (גם במוצאים וגם ביעדים של הנסיעות). כלומר, פריסת הפעילויות חייבת לתמוך באפשרות לספק תחבורה ציבורית ברמת שירות טובה. כדאי להעיר כי קיים קושי להעביר נוסעים מרכב פרטי לרכב ציבורי, בשל היתרונות הרבים של הרכב הפרטי. ברם, כאשר קיים היצע טוב של תחבורה ציבורית, ניתן להפעיל צעדים שונים של ניהול ביקוש כדי לעודד את השימוש בתחבורה ציבורית.

מהסיבות שנמנו לעיל, התכנון המרחבי בתמ"א 35 התבסס, במידה רבה, על יצירת פריסה מרחבית שיהיה ניתן לשרת אותה בצורה טובה במערכות של תחבורה ציבורית והיא תתאים למערכת הדרכים ומערכת המסילות העתידיות (שברובן ידועות כבר כיום). בהתאם לכך אמצעי המדיניות הקשורים לתחבורה והסעת המונים, מתייחסים לשלושה סוגי אמצעים:

- א. מדיניות פיתוח מערכות התחבורה בכלל ומערכת התחבורה הציבורית בפרט, כולל היבטים הקשורים בתכנון, ארגון, תחיקה ותקצוב.
- ב. ניהול ביקוש: צעדי מדיניות להשפעה על השימוש במערכות התחבורה ובעיקר הפיצול בין רכב פרטי ותחבורה ציבורית.
- ג. פריסת הפעילויות במרחב ובעיקר יצירת ריכוזי אוכלוסייה ופעילויות שניתן לספק להם תחבורה ציבורית ברמת שרות טובה במינימום הוצאות (הקמה ותפעול).

א. פיתוח מערכות תחבורה ומדיניות שימוש במערכות התחבורה

תכנון

תוכן תכנית אב ארצית לתחבורה ציבורית. תכנית זו תשלב בין כל המערכות - ארצית, אזורית, מטרופולינית, פרברית ועירונית.

פיתוח התחבורה הציבורית, ובעיקר רשת המסילות, יהיה "פיתוח מוביל". דהיינו, יש לקדם את פיתוח התחבורה הציבורית כדי ליצור דפוסי נגישות שיעודדו את הפיתוח הרצוי (מגורים ועסקים) לפי תמ"א 35 וייצרו דפוסי נסיעות המבוססים בעיקר על תחבורה ציבורית,

פיתוח מערכות התחבורה הציבורית יבוצע בשלבים. בטווח המיידי יש לתת עדיפות משמעותית לתחבורה הציבורית בשימוש בתשתית (נתיבים מיוחדים, העדפה בצמתים וכד').

¹ תחבורה ציבורית טובה ואטרקטיבית פירושה תדירות גדולה, שעות פעילות מתאימות, מהירות גבוהה, נוחיות בנסיעה כולל הסתברות גבוהה למציאת מקום ישיבה, מרחקי הליכה קצרים במוצא וביעד, בטחון ובטיחות.

יש להשלים את פיתוח מערכות הרכבות הפרבריות במטרופולינים של תל אביב וחיפה. במקביל יש להשלים את תכנון המערכות רבות הקיבולת בארבעת האזורים המטרופוליניים ולהתחיל בביצוע בשלבים. השלבים יכולים לכלול שלבי ביניים כמו מסלול מיוחד לתחבורה ציבורית בנתיבים המיועדים לרכבת קלה.

רשת הדרכים של ישראל תתבסס על תמ"א 3. כביש 6 (חוצה ישראל) יהיה הכביש המהיר העיקרי בכיוון צפון – דרום. כל הדרכים ברמה של דרך ראשית ומעלה יהיו ברמה של לפחות שני נתיבים לכיוון וצמתים ממוחלפים (למעט באותם מקומות שנפח התנועה היומי הצפוי קטן מ-15,000 יר"מ).

בארבעת הריכוזים המטרופוליניים יבנו בשלבים מערכות הסעה רבות-קיבולת שיתבססו על מערכות הסעה מסילתיות ואוטובוסים שיקבלו העדפה בשימוש בתשתית הדרכים (נתיבים מיוחדים והעדפה בצמתים). כחלק משלבי הקמת מערכות התחבורה הציבורית, יש לתת העדפה מיידית לאמצעים הקיימים בתשתית הקיימת ושיפורה. התנועה למרכזי המטרופולינים תתבסס על מערכת הסעה רבות-קיבולת ומרכזי הערים יתוכננו בהתאם.

התחבורה במישור החוף תתבסס על שתי מסילות בכיוון צפון – דרום (המסילה המערבית והמסילה המזרחית). מסילות רוחב יחברו בין שתי מסילות אלו. המסילות הארציות יתחברו למערכות הסעת ההמונים במטרופולינים (מערכת מטרופולינית, פרברית ועירונית), במרכזי תחבורה שיאפשרו מעבר נח ומתוזמן¹ בין המערכות. המסילה המזרחית תחובר מחדרה לכיוון יוקנעם², כדי לספק שרות טוב לחלק המזרחי של מטרופולין חיפה. קו המסילה לכיוון אום אל פחם לא יבוטל בתמ"א 23, כדי לאפשר חיבור אזור זה למרכז האזורי (חדרה) ולמערכת הרכבות הארציות. אם התוואי חדרה – יוקנעם יאושר, ניתן לוותר על החיבור מאום אל פחם לעפולה.

כדי שיהיה ניתן לממש בעתיד את זכויות הדרך המעוגנות בתמ"א 3 ובתמ"א 23, רצוי לבצע תכנון מפורט של פרויקטים באזורים שם קשיים בהשגת זכויות הדרך, ולהתחיל לפעול להשגת זכויות הדרך.

יש לעדכן תקופתית (אחת לחמש שנים) את בסיסי הנתונים על הביקוש לנסיעות, כדי לאפשר תכנון ונקיטת צעדי מדיניות מתאימים.

¹ מעבר מתוזמן פירושו שלוחות הזמנים של האמצעים והקווים השונים מתואמים. זמן ההמתנה במעבר, לדוגמה בין רכבת בינעירונית ואוטובוס או רכבת עירונית, יהיה מינימלי.

² המועצה הארצית לתכנון ובניה מעכת אישור תוואי זה עד אישור קטע דרך מספר 6 באזור זה. יש לבחון אפשרות להעביר מסילה באזור, תוך מזעור הפגיעה במשאבי טבע ונוף.

מערכת מסילות מוצעת לשנת 2020

עד שנת 2020 צריכים האזורים המטרופוליניים בישראל להיות משורתיים על ידי מערכות הסעת המונים. תכנון מערכות אלו עדיין לא הסתיים, כך שלא ניתן להמליץ על קווים וטכנולוגיה לכל אחד מהמטרופולינים. נדגיש שוב כי למימד הזמן חשיבות רבה בפיתוח מערכות אלו. יצירת דפוסי נגישות מתאימים בתחבורה ציבורית תשפיע במידה ניכרת על המבנה המרחבי של אזורים אלה. יש להתחיל מיד במתן עדיפות בתשתית למערכת התחבורה הציבורית הקיימת באוטובוסים (כולל תכנון מחדש של מהלכי הקווים). במקביל, יש לסיים את תכנון מערכות הסעת ההמונים ולהתחיל בביצוע. מטרופולין תל אביב, שהוא הגדול מבין המטרופולינים באוכלוסייה והפעילויות, צריך לקבל העדפה בביצוע פעולות אלו. שלא כמו המערכות המטרופוליניות, מערך המסילות הבינעירוני והפרברי כבר ידוע ברובו והוכנו תוכניות מתאימות לפיתוחו. לחלק גדול מהפרוייקטים גם בוצעה בחינת כדאיות כלכלית והם נמצאו כדאיים. תוכנית זו סוכמה בדו"ח¹ שמפות ממנו מוצגות כאן. מאז הפקת הדו"ח חלו מספר שינויים ונבחנו חלופות נוספות. השינויים העיקריים הם בתוואי המסילה לירושלים ולמודיעין ובהורדת הקטע נתניה-טול כרם. במסגרת תמ"א 35 אין חשיבות מרובה לתוואי המדויק אלא למבנה הרשת (קביעת התוואי המדויק תלוי בבדיקות הנדסיות ואישור במסגרת תמ"א 23). מתכנני תמ"א 35 סוברים שיש חשיבות מרובה לקטע נתניה-טול כרם שהוחלט להורידו, וכן לקטע מרעננה לבני ברק (לאורך דרך מספר 4) שיש קושי לאתר לו תוואי. מומלץ לעשות מאמצים למצוא תוואי מתאים לשתי מסילות אלו.

איור 7.9.1 מתאר באופן כללי את מערך המסילות המוצע לטווח הארוך. חלק ממסילות אלו קשור לשטחי האוטונומיה הפלשתינאית והם בבחינת רעיונות.

כדי לענות על הביקוש הצפוי של תנועת נוסעים ומטענים יש צורך ביותר ממסילה אחת. כל הרשת מתוכננת לרמת מינימום של שתי מסילות ובקטעים עתירי תנועה יהיו 3 או 4 מסילות, כמתואר באיור 7.9.2. בקטעים עמוסי התנועה כמו קו תל אביב-חיפה או באר שבע-קרית גת (שם יש גם תנועת רכבות משא לנמל אשדוד), יהיה צורך ב-4 מסילות.

חלק גדול מהרשת בעתיד יהיה מחושמל. חישמול כל הקווים יקר ויארך זמן רב. תחילה יחושמלו הקווים עתירי הנוסעים וקווים נוספים יחושמלו בעתיד. איור 7.9.3 מציג את הרשת הבסיסית לחישמול וקווים נוספים לחישמול בטווח הארוך יותר.

¹ רשות הנמלים והרכבות, רכבת ישראל, מינהל תכנון ופיתוח, מתווה רשת המסילות למאה ה-21. המכון הישראלי לתכנון ומחקר תחבורה, תל אביב 1997.

כאמור, הרשתות המוצגות במפה ובאיורים מתוכננות לטווח הארוך. בטווח הקרוב יש צורך בהשלמת הקווים הבאים:

• מערך רכבות פרבריות בסיסי במטרופולין תל אביב:

- קו תל אביב – פתח תקוה – ראש העין – כפר סבא.
- כניסה לראשון לציון (גן הורדים)
- קו לנתב"ג.
- מסילה תל אביב – ראשון לציון.
- הקו לאשדוד ואשקלון.

• מערך רכבות פרבריות במטרופולין חיפה

- קו לנצרת.
- קו לטירת הכרמל.
- קו לכרמיאל.

• ברמה הארצית

- קשר למודיעין.
- שיפור הקו לבאר שבע.
- שיפור הקו הקיים לירושלים.

ארגון

התחבורה הציבורית מתוכננת ומנוהלת כיום על ידי גופים שונים. אין תאום רב בין גופים אלה. כדי שמערכות התחבורה בישראל תתפקדנה בצורה יעילה תוך התאמה וקישור בין המערכות ברמות השונות, יש להקים רשות ארצית לתחבורה ציבורית שתעסוק בארגון ותאום של המערכות השונות. הפעלת השרות תבוצע על ידי מפעילים שונים. רשות התחבורה הציבורית תוציא מכרזים להפעלת קווים.

תקצוב

אישור תקציב לפרויקטים בתחום התחבורה על ידי משרד האוצר מותנה בהוכחת כדאיות הפרויקט לפי נוהל שגובש על ידי האוצר – נוהל פר"ת (פרויקטים תחבורתיים)¹. נוהל זה שם דגש על בחינת התועלת הכלכלית של פרויקטים בתחום התחבורה. הנוהל מכיר גם בתועלות אחרות, כולל השפעות חיצוניות, אך המרכיב העיקרי, כאמור, הוא הכדאיות הכלכלית. מבחינת כדאיות כלכלית, כמעט כל פרויקט של דרך יצא כדאי כלכלית (בגלל תנאי הגודש). מאידך קיים קושי להראות תועלת כלכלית של פרויקט של תחבורה ציבורית, מאחר ורוב התועלות קשורות בהשפעות חיצוניות. כך, לדוגמה, לא נלקח בחשבון המחיר העצום למשק ולחברה של פיזור הפעילויות שיתרחש אם לא יוקמו מערכות תחבורה ציבורית רבות קיבולת. מוצע כי כל פרויקט בתחום התחבורה היבשתית יבחן גם לפי מידת תרומתו לאפשרות המימוש של תמ"א 35.

¹ משרד האוצר, אגף תקציבים, נוהל פר"ת: הנחיות לבדיקות כדאיות כלכלית של פרויקטים בתחום התחבורה היבשתית, ירושלים, 1996.

תחיקה

כדי לצמצם ככל האפשר את פליטת המזהמים מכלי הרכב, משרד התחבורה צריך לגרום לכך שיוכנסו לשימוש מנועים יעילים ונקיים, כלי רכב קטנים ואנרגית הנעה נקיה (כמו כלי רכב חשמליים). יש להקים מערכות בקרה מתאימות לבדוק שכלי הרכב מתוחזקים בצורה תקינה והפליטה אכן עומדת בתקנים (שיש לעדכן מעת לעת לפי ההתפתחות הטכנולוגית). מדיניות המיסוי אף היא צריכה לעודד את השימוש בכלי רכב נקיים.

ב. ניהול ביקוש

השימוש ברכב פרטי יבוקר בהתאם למגבלת הקיבולת של רשת הדרכים וההשפעות החיצוניות של השימוש ברכב. תינתן עדיפות לתנועת רכב הובלה (משאיות). באזורי הפריפריה תהיה הגבלה מועטה על שימוש ברכב פרטי בעוד שבאזורים הצפופים ובעיקר באזורי המטרופולין, יוטלו הגבלות חמורות. ההגבלות יבוצעו על ידי הטלת אגרת שימוש, תעריפי חניה, הגבלת היצע חניה, וכדי (אמצעים של ניהול ביקוש).

בהפעלת צעדים של ניהול ביקוש יש להיזהר לא לפגוע במטרה של חיזוק מרכזים במטרופולין. כך, לדוגמה, ניתן על ידי מחירי חניה דיפרנציאליים בהתאם למשך זמן החניה, לעודד חניית קונים ולהקטין חניית יוממים.

יש לשנות את תקני החניה הקיימים מתקן מינימום (מקומות חניה) לתקן מכסימום, לפי מיקום האזור.

יש לעודד הליכות ברגל ונסיעות באופניים על ידי הקמת תשתית מתאימה, דאגה לביטחון ובטיחות. במרכזי ערים יסגרו אזורים לתנועת רכב פרטי. אזורים אלה יהיו פתוחים להולכי רגל, אופניים ותחבורה ציבורית. פריקה וטעינת מטען תבוצע מחוץ לשעות הפעילות הרגילות.

משרד התחבורה יעודד את השימוש ברכבת להובלת מטענים, לאותם מטענים (סוג, מוצא ויעד) שסביר להובילם ברכבת. המטענים העיקריים שניתן להוביל ביעילות ברכבת כוללים חול, אשפה, פוספטים, פחם, מכולות מהנמלים לנמלים יבשתיים, פחם ומטעני צובר אחרים.

משרד התחבורה ומשרד האוצר יעודדו את השימוש במשאיות גדולות, תוך שמירה על עומס ציר מירבי. כך יצטמצם מספר המשאיות בדרכים ויקטן הנזק לכבישים כתוצאה מעומס יתר. יש לנקוט בצעדים לצמצום מספר הנסיעות הריקות של משאיות, בעיקר על ידי הקמת מרכזי סליקה של מטענים והקמת מסופי מטען ואחסנה בשולי הערים. מסופים אלה יאפשרו גם פעילות משאיות בשעות הלילה והפצת מטענים בשטח העירוני בכלי רכב קטנים. רצוי להכין תוכנית מתאר ארצית למסופי מטען.

ג. פריסת הפעילויות במרחב

האזורים בהם מתגוררת רוב האוכלוסייה (שפלת החוף, כולל השטח שבין תל אביב וירושלים) יבנו בצורה ריכוזית עם צפיפות גדולה של תעסוקה וצפיפות מגורים בינונית. בין הישובים ישמרו שטחים פתוחים. יש להימנע מהקמת פרברים בצפיפות בינוי נמוכה שקשה לשרתם בתחבורה ציבורית.

הצפיפות המותרת והרצויה תהיה פונקציה של מרחק האזור מתחנת הסעת המונים או מרכז תחבורה. ככל שהאזור קרוב יותר לתחנה, הצפיפות תהיה גדולה יותר.

כחלק מהתהליך הנ"ל יש צורך בחידוש וחיזוק מרכזי ערים קיימות, פיתוח מרכזי עסקים והפסקת התהליך של יציאת פעילויות עסקיות ממרכזי הערים לפריפריה. פיתוח תעסוקה בפריפריה צריך להיעשות בצורה מרוכזת באותם מקומות המחוברים (או יש תכנון לחברם) למערכת הרכבות הפרבריות.

תמ"א 35 שמה דגש רב על פיתוח נרחב באזורים שיש להם נגישות טובה בתחבורה ציבורית, וצמצום הפיתוח באזורים בהם הנגישות נמוכה. לאמירות אלו השפעה גדולה על הפיתוח שיותר באזורים שונים (שימושי קרקע וצפיפויות) ובהתאם לכך גם על ערכי נדל"ן. קיימת לכך חשיבות מרובה בהגדרת נורמות של רמת שרות וקישור בין נורמות אלו לבין שימושי קרקע וצפיפויות. הגדרה הנורמות היא משימה מורכבת. הן בקביעה איכותית וכמותית של הנורמה והן בהגדרת הנורמה בציר הזמן. כך לדוגמה, האם הנגישות תחושב למערכת התחבורה הקיימת או גם לחלק מזו המתוכננת (איזה חלק?). האם, בהתאם לכך, זכויות הבניה ישתנו על ציר הזמן? מוצע כי המועצה הארצית תתאם עם משרד התחבורה הכנת "נורמות נגישות" שיקשרו בין שימושי קרקע וצפיפויות מותרות, לבין היצע קיים וצפוי של נגישות בתחבורה ציבורית וברשת הדרכים.

השקעות במערכת התחבורה

ניתוחים שבוצעו על ידי בנק ישראל וניתוחים אחרים¹ מורים כי יש פיגור בפיתוח תשתית התחבורה בישראל, ובעיקר של מערכות התחבורה הציבורית. כדי לספק את הביקוש העתידי לתחבורה, יהיה צורך להגביר את קצב ההשקעות. כדי שיהיה ניתן להגשים את תמ"א 35, יש צורך בהשקעות גדולות במערכת התחבורה, תוך הגדלה משמעותית של חלקה של התחבורה הציבורית בעוגת התקציב. התקציבים הדרושים מתחלקים לשלושה סוגים:

- השקעות בתשתית.
 - השקעות בהצטיידות (אוטובוסים, רכבות, אמצעי בקרה וכד').
 - סבסוד התחבורה הציבורית.
- פרק זה מתייחס להוצאה הציבורית לתחבורה ואינו עוסק בהשקעות הסקטור הפרטי. קיימת בעולם נטייה להעביר השקעות בפיתוח של תשתיות תחבורה לסקטור הפרטי. ההתייחסות לנושא זה מובאת בהמשך.
- נתונים על ההוצאה הציבורית לפיתוח ואחזקה של תשתית תחבורה התקבלו ממשרד האוצר, משרד התחבורה, רכבת ישראל ואתר האינטרנט של משרד האוצר. נתונים אלה מלמדים כי בשנים האחרונות הייתה ההשקעה במערכת התחבורה כ-2.2 מיליארד ש"ח בשנה. הסובסידיה לתחבורה ציבורית (רכבות ואוטובוסים, כולל רכישת אוטובוסים) הייתה כ-1.2 מיליארד ש"ח. הסכום הכולל הגיע לכ-3.4 מיליארד ש"ח. קיים קושי מסוים להפריד בין הוצאה לפיתוח תשתית והוצאה להצטיידות (בעיקר ברכבת) וכן הפרדה בין פיתוח תשתית לבין אחזקה.

כאשר בוחנים את הצרכים בהתאם לביקוש הצפוי לתחבורה ובהתאם למדיניות הפיתוח של התחבורה הציבורית, מתברר כי קצב ההשקעות הנוכחי רחוק מלתת מענה לצרכים. בעיקר בולט הפער בין ההשקעות הדרושות לפיתוח מערכות התחבורה הציבורית וההשקעות בפועל. כאשר מנסים לנתח את הצרכים לאורך ציר הזמן מתעוררת אי בהירות מסוימת באשר לזמינות הפרויקטים לביצוע. הניסיון מלמד כי גם כאשר קיים תקציב, לא תמיד מצליחים לבצע את כל הפרויקטים. הקמת מערכות הסעת המונים במטרופולינים מחייבת בדיקות רבות ותכנון הנדסי מפורט. מסיבה זאת לא ניתן לזרז את קצב ההשקעות בתחבורה ציבורית בהתאם לרצוי. נעיר גם כי בטבלת ההשקעות המוצגת בהמשך נכללת גם הרכבת התחתית במטרופולין תל אביב. העלות של פרויקט זה גבוהה מאוד וניתן, כשלב ביניים, לספק פתרונות מתאימים זולים יותר.

¹ בנק ישראל, דין וחשבון 1997, ירושלים, 1998. וכן בניתוחים שנערכות על ידי צוות תוכנית אב ארצית לתחבורה יבשתית.

יתכן כי גם בעתיד הרחוק יותר יהיה צורך להסתמך על מערכות תחבורה ציבורית פשוטות וזולות יותר (רכבות קלות, דרך מיוחדת לאוטובוסים (busway), וכד', אם לא ימצא התקציב לרכבת תחתית.

בהמשך מוצג אומדן ההשקעות הדרושות במערכת התחבורה עד שנת 2020. אומדן זה מבוסס על מקורות רבים שכוללים בעיקר את המקורות הבאים: תוכנית האב הארצית לתחבורה יבשתית, תוכניות פיתוח ותוכניות אב למטרופולינים של תל אביב וחיפה, מסמכים שונים שהוכנו במסגרת תכנון מערכת הסעת ההמונים במטרופולין תל אביב ועוד. יש להדגיש כי הסכומים המוצגים כאן מתייחסים לסדר הגודל של ההשקעות הדרושות ולא אומדן מדויק. כדאי להעיר כי ניתוח בדיעבד של השקעות במערכות הסעה המונית ברחבי העולם מצא כי בכל המקרים ההשקעה בפועל הייתה גדולה מהאומדן לפני הביצוע והשימוש במערכת קטן מהתחזית¹. אי לכך יתכן כי אומדן ההשקעות הדרושות מוטה כלפי מטה.

אומדן סך ההשקעות הדרושות במערכת התחבורה בשנים 2001 עד שנת 2020 הוא כ-90 עד 110 מיליארדי ש"ח במחירי סוף 1998 (כ-27 מיליארד דולר ארה"ב). כלומר, השקעה שנתית ממוצעת של 4.5 עד 5.5 מיליארד ש"ח. סכום זה כולל השקעות בתשתית הפיזית בלבד, דהיינו סלילה שיפור ואחזקה של דרכים, מחלפים, מסילות ומתקנים שונים הקשורים לתחבורה ציבורית, כמו תחנות. סכום זה אינו כולל רכישת נייד (אוטובוסים ורכבות) וכן אינו כולל את מרכיב הסובסידיה לתחבורה ציבורית. היקף הסובסידיה הגיע בשנים האחרונות לסדר גודל של מיליארד ש"ח בשנה. עם הוצאת קווי אוטובוסים למכרזים והגדלת היעילות בענף, יש לשער כי הסובסידיה לשרות זה תקטן. עם זאת יש לשער כי הסובסידיה הכללית לתחבורה ציבורית תגדל כתוצאה מהקמת מערכות הסעת ההמונים והשימוש הנרחב שיעשה בתחבורה ציבורית. נושא זה מפורט בהמשך. כאמור, הסכום השנתי הדרוש מגיע לכ-5 מיליארדי ש"ח. בשנים האחרונות היקף התקציב היה כ-2.2 מיליארד ש"ח. כלומר, יש צורך ביותר מהכפלה של התקציב. (זמינות המשאבים להשקעות במערכת התחבורה נדונה בפרוט בפרק תכנית הפיתוח הכלכלי בכרך ג').

אומדן התקציב הדרוש מוצג בלוח 7.9.2. יש לזכור כי תקציבי האחזקה נועדו לכסות את אחזקת מצאי התשתית הקיים ואת אותם פרויקטים שיוקמו במהלך השנים בעתיד.

¹US DOT, Urban Mass Transit Administration, Urban Rail Transit Projects: Forecasts Versus Actual Ridership and Costs, Transportation System Center, Cambridge, 1989.
Walmsley D.A. and M.D. Pickett, The Cost and Patronage of Rapid Systems Compared with Forecasts, TRL, Research Report No. 352, 1992.

אומדן השקעות דרושות בתשתית התחבורה בתקופה 2001-2020

בפרק זה מוצג אומדן ההשקעות הדרושות בתשתית התחבורה עד שנת 2020.

רמת השרות בחלק גדול של מערכות התחבורה ירודה, בשל ביקוש לתחבורה העולה על היצע התשתית. תופעה זו אינה ייחודית רק לאזורים המטרופוליניים הצפופים. בחלקים גדולים של רשת הדרכים הארצית (דרכים וצמתים) שורר גודש רב. למרות פיתוח של מערכת הרכבות הבין עירוניות והפרבריות, עדיין אין כיסוי אזורי גדול של מערכות אלו. באף לא אחד מהאזורים המטרופוליניים החלו בהקמת מערכות הסעת המונים. הסיבה העיקרית לכל אלה היא אי הפניית משאבים במידה דרושה לפיתוח מערכות התחבורה בכלל ומערכות התחבורה הציבורית בפרט.

בלוח 7.9.1 מוצגים נתונים על ההוצאה הציבורית לתחבורה בשנים האחרונות. במשך תקופה ממושכת לפני 1994, הגיעו ההשקעות בתחבורה לשפל. רשת הדרכים לא פותחה וחלה התדרדרות פיזית של המיסעות. פיתוח הרכבת גם הוא קפא. ב-1994 השתנתה המגמה, התקציבים לפיתוח המערכת גדלו בצורה ניכרת (דרכים ומסילות). בתקופה שלאחר מכן שוב החלה ירידה בהשקעות בדרכים. לפיתוח הרכבת הוקצו משאבים גדולים למדי, בעיקר ממקורות של רשות הנמלים והרכבות. בשנה האחרונה (1999) שוב חל מפנה וחל גידול בתקציבים המופנים לתחבורה. כדאי להדגיש כי חלק גדול מהתקציב מופנה לסבסוד התחבורה הציבורית (כולל מימון רכישת אוטובוסים ונייד רכבת).

לוח 7.9.1: ההוצאה הציבורית בענף התחבורה - תשתית וסובסידיה בשנים 1994-1999, לפי מרכיבים - נתוני ביצוע

(מיליוני ש"ח, במחירי סוף 1997)

שנה	מע"צ					משרד התחבורה			רכבת			חוצה ישראל*	סובסידיה לתח"צ	מזה תצטידות	תקציב תחבורה כ"ח	מזה סובסידיה %
	פיתוח	אחזקה	תכנון	סה"כ	פיתוח	מדינה	רשמי	סה"כ	מדינה	רשמי	סה"כ					
1994	1,150	396	80	1,626	669	22	214	214	1.3	309	310	31	1,055	303	3,595	29.3
1995	939	353	83	1,375	591	16	287	310	1.3	287	310	170	974	329	3,420	28.4
1996	837	322	75	1,234	663	20	208	341	54	208	341	96	1,267	258	3,601	35.2
1997	856	298	78	1,233	606	32	143	264	56	195	338	133	1,105	293	3,341	33.1
1998	714	275	58	1,047	567	108	-	323	195	143	338	91	1,328	301	3,371	39.4
1999	1,071	317	-	1,388	707	106	-	323	323	-	323	102	1,302	315	3,822	34.7

מקור הנתונים: משרד האוצר ורכבת ישראל.

70% מתקציבי פיתוח פרויקטים עירוניים (30% במימון הרשויות המקומיות).

- (1) תכנון + ביצוע.
- (2) תקציב המדינה (לא כולל השקעות רשמי).
- (3) תקציב לפעולות החברה + תקציב מחלף כר-שמן ומחלף קסים.
- (4) נתוני תקציב מקורי.
- (5) נתונים מאתר האינטרנט של משרד האוצר, נתוני תקציב.
- (6) כולל ניידת
- (7)

ברור כי ההוצאה הציבורית לתחבורה לא הדביקה את הגידול בביקוש לתחבורה. כדי לספק את הביקוש העתידי לתחבורה, יהיה צורך להגביר את קצב ההשקעות. כדי שיהיה ניתן להגשים את יעדי תמ"א 35, יש צורך בהשקעות גדולות במערכת התחבורה, תוך הגדלה משמעותית של חלקה של התחבורה הציבורית בעוגת התקציב. התקציבים הדרושים מתחלקים לשלושה סוגים:

- השקעות בתשתית.
 - השקעות בהצטיידות (אוטובוסים, רכבות, אמצעי בקרה וכד').
 - סבסוד התחבורה הציבורית.
- אומדן ההשקעות הדרושות במערכות התחבורה מוצג בהמשך, יש קושי לאמוד במדויק (ואף אין צורך) את ההשקעות הדרושות לתקופה כה ארוכה. יש לכן לראות באומדנים אינדיקציה לסדר הגודל של התקציבים שידרשו. זאת מסיבה פשוטה, לאף לא אחד מגופי הממשל, תכנון או ביצוע, אין רשימת פרויקטים דרושים לביצוע בטווח הארוך. אפילו לגבי הפרויקטים היותר יקרים של מערכות תחבורה ציבורית אין עדיין תוכנית סופיות והערכת עלות מדויקת של המערכות שיש להקים.
- יותר מאשר המספר המדויק של ההשקעה הנדרשת, חשוב יותר לשים לב למגמות המסתמנות:
- התקציבים לפיתוח ואחזקת מערכות התחבורה צריכים לגדול בצורה משמעותית, בערך פי 2 עד פי 2.5 בהשוואה למצב הקיים,
 - חלקה היחסי של התחבורה הציבורית בהשקעות יצטרך לגדול בצורה משמעותית, לכ-40% מכלל תקציב הפיתוח (לעומת כ-10% בשנים האחרונות),
 - בגלל הפיגור בהשקעה בתשתית התחבורה בכלל ומערכות התחבורה הציבורית בפרט, היה רצוי מאד להגדיל את היקף ההשקעות בשנים הקרובות. ברם, לא ניתן לבצע הגדלה זו תוך זמן קצר בשל אי זמינות של פרויקטים לביצוע מיידי, בעיקר בתחום מערכות הסעת המונים,
 - גידול האוכלוסייה יגדיל את הביקוש לתחבורה ואת הצורך בהרחבת מערכות התשתית. כתוצאה מכך (וכפועל יוצא של האמור בסעיף הקודם), ההשקעה השנתית בתחבורה צריכה לגדול,
 - ההתרחבות הפיזית של תשתית התחבורה תחייב הקצאת משאבים גדולים והולכים לאחזקת תשתית זו, למרות שאין לכך ביטוי בטבלת ההשקעות, יהיה צורך בהגדלת היקף הסובסידיה לתחבורה ציבורית (כמיליארד ש"ח כיום). ברור למדי כי הנוסעים לא יוכלו לכסות את מלוא החזר ההון והוצאות התפעול של מערכות הסעת המונים מתקדמות.

אומדן התקציב הדרוש מוצג בלוח 7.9.2. יש לזכור כי תקציבי האחזקה נועדו לכסות את אחזקת מצאי התשתית הקיים ואת אותם פרויקטים שיוקמו במהלך השנים בעתיד.

לוח 7.9.2: אומדן השקעות דרושות בתשתית התחבורה בתקופה 2001-2020

מליוני ש"ח במחירי סוף 1998
(לא כולל סובסידיה לתחבורה ציבורית והצטיידות)

סה"כ	תקופה			אזור
	2011-2020	2006-2010	2001-2005	
100,000	54,200	26,300	19,500	סה"כ ישראל

אזורים מטרופולינים ועירוניים				
31,200	17,000	8,200	6,000	דרכים (1)
23,000	13,000	5,500	4,500	תחבורה ציבורית והסעת המונים
13,000	7,500	3,400	2,100	אחזקת מערכות התשתית
67,200	37,500	17,100	12,600	סה"כ

מרחבים בינעירוניים				
17,100	8,500	4,900	3,700	דרכים
7,900	4,200	2,100	1,600	תחבורה ציבורית והסעת המונים
7,800	4,000	2,200	1,600	אחזקת מערכות התשתית
32,800	16,700	9,200	6,900	סה"כ

התפלגות ההשקעות באחוזים

100.0	100.0	100.0	100.0	סה"כ ישראל
48.3	47.0	49.8	49.7	דרכים
30.9	31.7	28.9	31.3	תחבורה ציבורית והסעת המונים
20.8	21.2	21.3	19.0	אחזקת מערכות התשתית

100.0	100.0	100.0	100.0	אזורים מטרופולינים ועירוניים
46.4	45.3	48.0	47.6	דרכים (1)
34.2	34.7	32.2	35.7	תחבורה ציבורית והסעת המונים
19.3	20.0	19.9	16.7	אחזקת מערכות התשתית

100.0	100.0	100.0	100.0	מרחבים בינעירוניים
52.1	50.9	53.3	53.6	דרכים
24.1	25.1	22.8	23.2	תחבורה ציבורית והסעת המונים
23.8	24.0	23.9	23.2	אחזקת מערכות התשתית

(1) כולל פיתוח דרכי מע"צ בתחום האזורים המטרופוליניים.

פילוג ההשקעות הדרוש גם הוא שונה מהמצב כיום. לאחר הקצאה של כ-20% לאחזקת מערכות התשתית, תקבל התחבורה הציבורית כ-40% מיתרת התקציב, והדרכים 60%. נשאלת שאלה מדוע לא להגדיל יותר את חלקה היחסי של התחבורה הציבורית. יש לכך שתי סיבות. האחת מתייחסת לסך ההשקעה הציבורית בתחבורה ציבורית. אם נוסיף להשקעה בתחבורה ציבורית את הסובסידיה וההשקעה בנייד ואחזקתו, ההוצאה לתחבורה ציבורית תהיה גבוהה מזו שבדרכים, כך שהתחבורה הציבורית אינה "מקופחת" בהקצאת המשאבים. התשובה השנייה פשוטה, חלק גדול מהנסיעות (נוסעים ומטענים) ימשיך להתבצע בדרכים. התחבורה הציבורית לא תתן מענה לכל סוגי הנסיעות, בזמן ובמקום. הגידול הצפוי בכמות הנסיעות מחייב שיפור משמעותי של מערכת הדרכים והקמת מחלפים רבים.

מדיניות פיתוח התחבורה והמשק הלאומי:

הערכת התקציבים הדרושים, בהשוואה למצב הקיים, מעלה שלוש שאלות מרכזיות:

- האם המשק הישראלי יוכל לשאת בנטל ההשקעה הדרושה?
- האם לא ניתן לממן את תשתית התחבורה על ידי הסקטור הפרטי?
- מה יקרה אם ההשקעות בתשתית יישארו ברמה הנוכחית?

כיום מגיעה ההשקעה במערכת התחבורה לכאחוז אחד מהתל"ג. עד 1997 גדל התל"ג בכ-4% בשנה. המשך גידול התל"ג בקצב זה יאפשר למשק לעמוד בהשקעות הדרושות בתחבורה, תוך הגדלת שיעור ההשקעה ל-1.2% מהתל"ג. בהשוואה בינלאומית שיעור זה אינו חורג מהמקובל בארצות מערביות רבות הנמצאות ברמת תוצר דומה לזו של ישראל (נורבגיה, פינלנד, ספרד)¹. בעוד הפיגור בהשקעות בתשתית בישראל גדול בהשוואה למדינות הנ"ל.

רוב ההשקעות בסקטור התחבורה בישראל, ובייחוד במערכות התחבורה הציבורית, יצטרך להיות במימון ממשלתי. רוב התועלת מהשקעות מתבטא ביתרונות החיצוניים. אלה אינן ניתנות למימוש על ידי מנגנון השוק. התשובה על ההשקעה למשק גבוהה מזו שיכולה להיות לגורם פרטי. מחקר של בנק ישראל² מצא כי גידול של 10% בהשקעה בתחבורה ובתקשורת יניב גידול ממוצע של 4.5% בתוצר למועסק. הגברת השימוש בתחבורה ציבורית תצמצם את נזקי הסביבה של התחבורה יחסית למצב של שימוש ברכב פרטי. ביצוע ההשקעות המפורטות כאן יצור מצב שיוכל להביא להגשמת הפריסה המרחבית של תמ"א 35 עם כל היתרונות הנובעים מכך. התועלות של כל אלה למשק אדירות, אך לא ליזם שמשקיע בתחבורה. המגזר הפרטי מעורב כיום בשני פרויקטים תחבורתיים גדולים: כביש חוצה ישראל ומנהרות הכרמל.

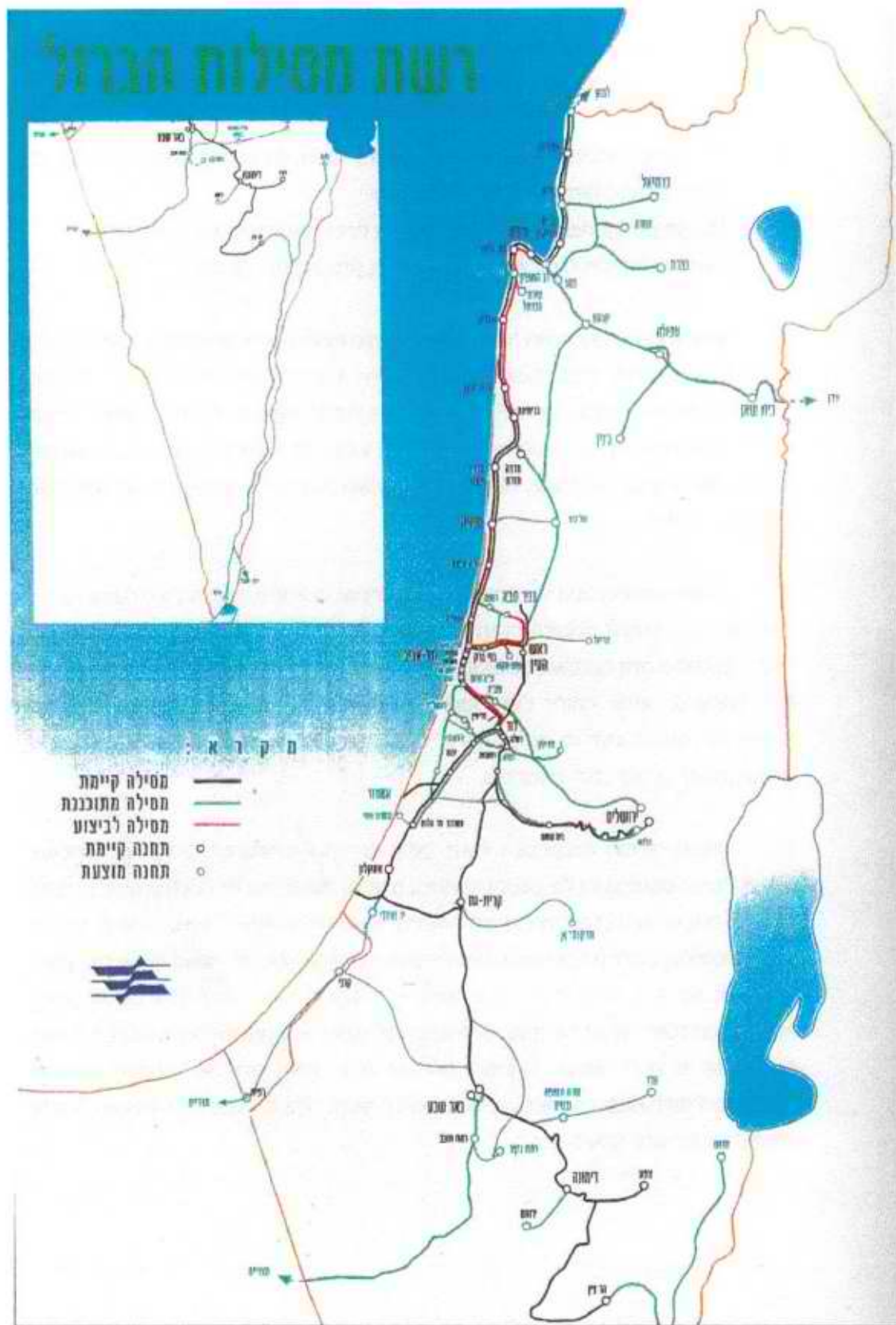
¹ בנק ישראל, שם.

² בנק ישראל, מחלקת המחקר, הפרייוו וגורמיו בתעשייה הישראלית – 1960 עד 1996, סדרת מאמרים לדיון, 1998.

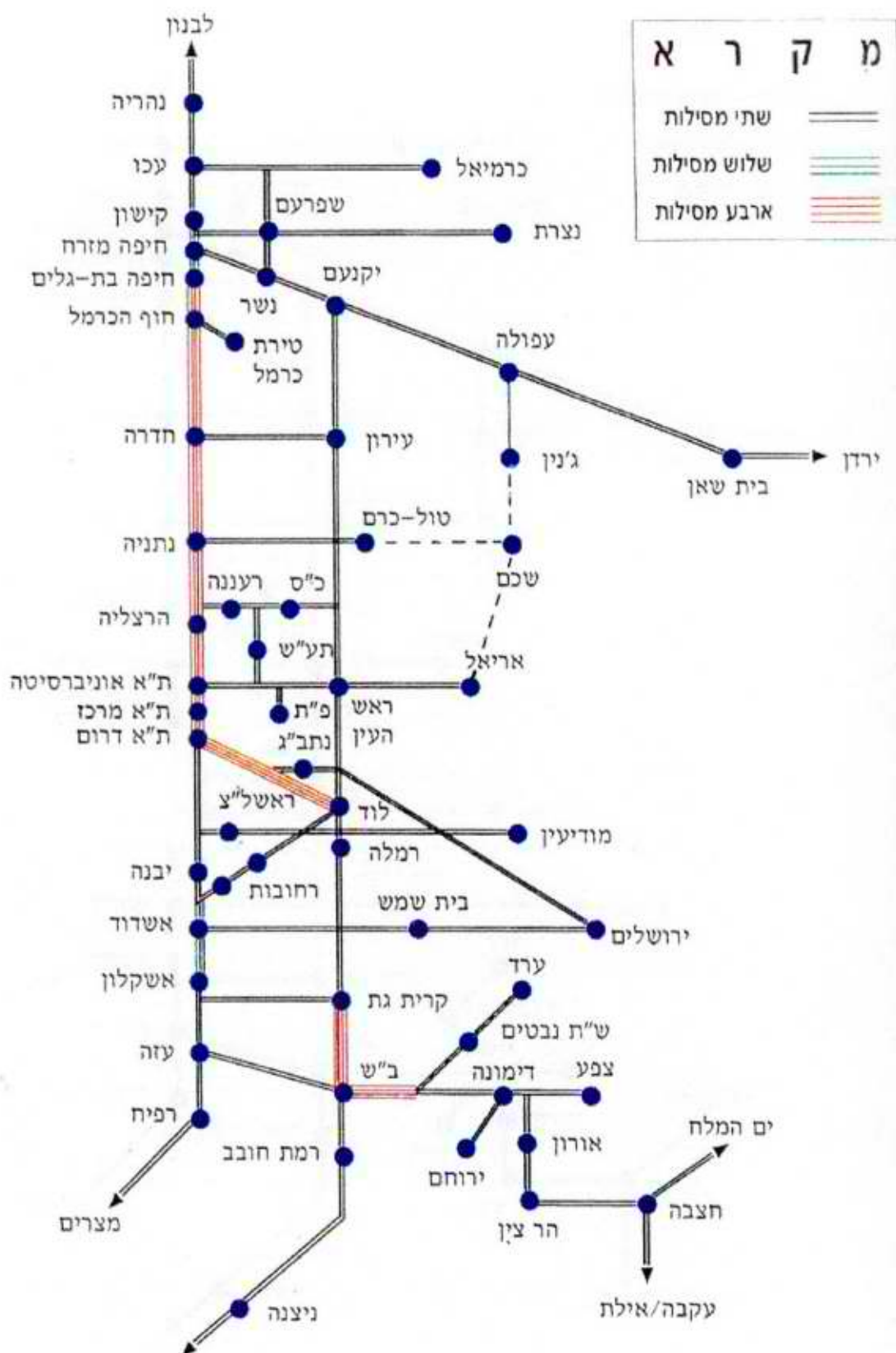
משרד התשתיות הלאומיות בוחן את האפשרות להעביר ליזם פרטי את שיפור והפעלת קו הרכבת הפרברית תל אביב – פתח תקוה – כפר סבא, בשיטת "בנה הפעל והחזר" (BOT). לא ברור אם בטווח הארוך אכן שיטה זו זולה יותר למשק בגלל הבטחונות שהממשלה צריכה לתת וחוסר האיזון שנוצר במערכת הדרכים בשל הטלת אגרה בחלק קטן של המערכת. אם זאת יש בהחלט מקום לשקול העברת פרויקטים לסקטור הפרטי ובעיקר הקמה, תפעול ואחזקה בהם יש לסקטור הפרטי יתרון של יעילות. בהערכה ראשונית וגסה עשוי חלקו של הסקטור הפרטי להגיע ל 10% עד 15% מכלל ההשקעה הדרושה. בכל מקרה יהיה צורך במימון ממשלתי לסובסידיה לתחבורה ציבורית.

אם ההשקעה בתשתית לא תמומש ניתן לצפות להאטה בקצב הצמיחה הכלכלית, אי הגשמת הפריסה המרחבית של תמ"א 35, פיזור פעילויות ותפיסה נרחבת של שטחים המיועדים להיות פתוחים וירידה באיכות החיים של תושבי ישראל. יש לשער גם שתחזית האוכלוסייה של תמ"א 35 לא תתגשם מאחר ובתנאים שיווצרו יחליטו אנשים רבים לחיות במקום אחר.

איור 7.9.1 - רשת מסילות הברזל - מסילות קיימות ומתוכננות

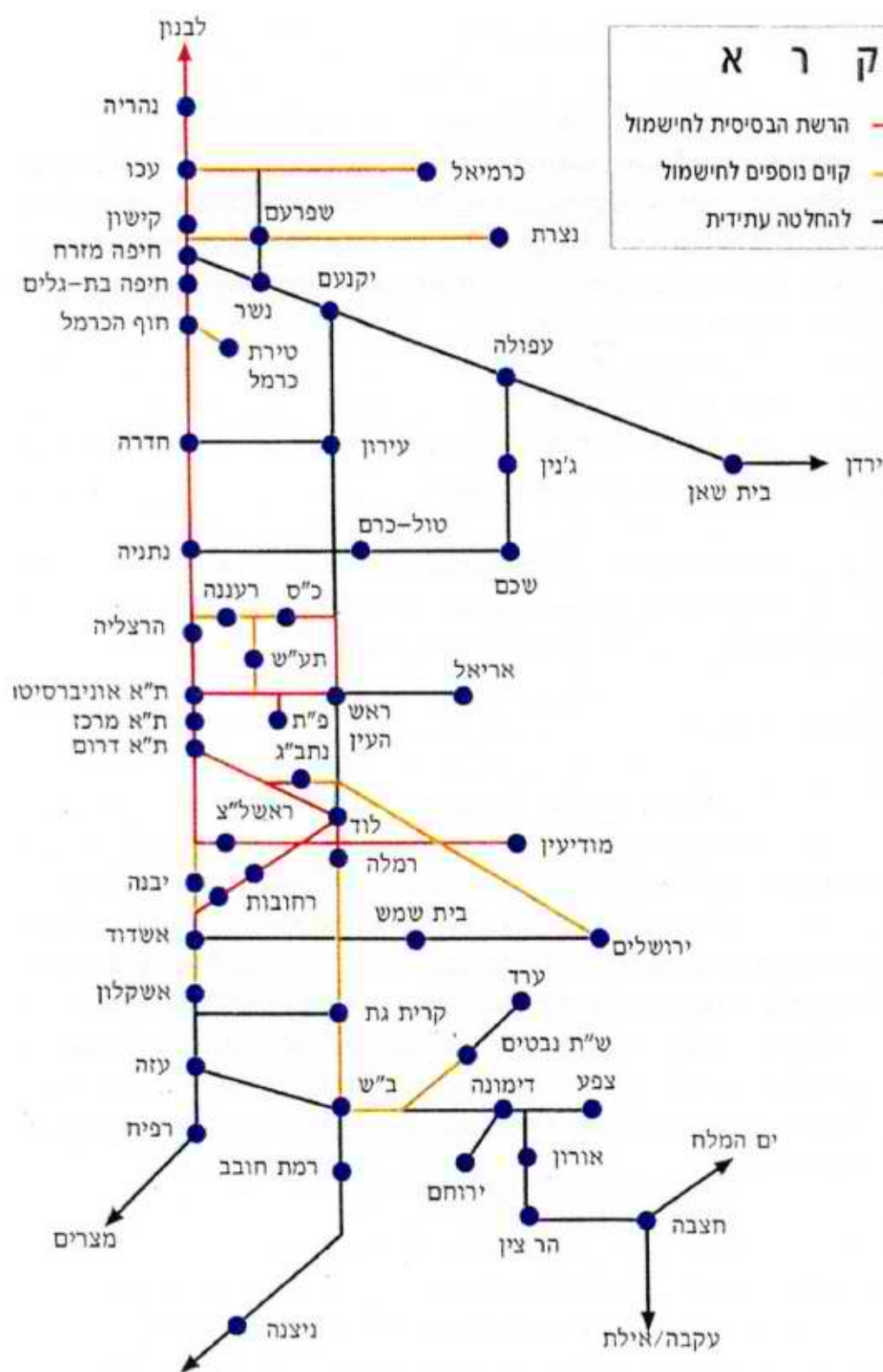

איור 7.9.2 - רשת מסילות הברזל לטווח הארוך - מספר מסילות

מקור: רשות הנמלים והרכבות, מינהל התכנון והפיתוח 1996: הגדרת רשת המסילות העתידית

איור 7.9.3 - רשת מסילות לטווח הארוך - חישוב הרשת

מקור: רשות הנמלים והרכבות, מינהל התכנון והפיתוח 1996: הגדרת רשת המסילות העתידית

7.10 מדיניות פיתוח התשתית

אלדד ספיבק

רציונל

תמ"א 35 נועדה להציע ערכים מוספים לתמ"אות הקיימות בנושאי תשתית.

תמ"א 35 עצמה איננה מתכננת, מתאמת או מתווה תשתיות נושאיות. האמירות התכנוניות נעשות בתמ"אות הנושאיות דוגמת תמ"א 10, 14, 16, 32, 34 א', 37 וכו'.

עיקר האמירות של התמ"א בנושאי התשתית מבוססות בתוכנית הפתוח ובמערכת אמצעי המדיניות שלה. חלק מהאמירות עוגנו בהוראות התוכנית. מדיניות התשתית של תמ"א 35 מתמקדת בתחומים הבאים: הרחבה והשלמה של התכנון הסטטוטורי והנושאי; הרחבה של תקנות ותקנים; יישום עקרונות פיתוח בר-קיימא במדיניות תכנון התשתיות.

עקרונות פיתוח ותכנון התשתיות

עקרונות פיתוח ותכנון התשתיות מבוססים על תפיסת פיתוח בר-קיימא. העקרונות הראשיים הם:

- שימוש חסכוני במשאבים מתכלים ובעיקר בקרקע ובמים.
- תפיסה וטיפול במזהמים ובמטרדים תוך מתן עדיפות לטיפול בהם קרוב ככל האפשר למקום הוצרם.
- תהליך מתמשך של עליה בתקני האיכות במקביל לצמיחה הכלכלית ולעלייה ברמת הרווחה.
- שימוש בטכנולוגיות מתקדמות ומתעדכנות להשגת חסכון מירבי בקרקע ובמים ולהשגת תקני האיכות.
- מודעות ואחריות הפרט והחברה לפתוח התשתיות ולטיפול במטרדים תוך שמירה על הוגנות מרחבית.

מדיניות קרקעית לתשתיות

המדיניות הקרקעית של תמ"א 35 מכוונת לשימוש חסכוני ככל האפשר במשאב הקרקע. יישום מדיניות זו בנושאי התשתיות מתבטא בעקרונות הבאים:

- "קרקע" מוגדרת בנושא זה כקרקע הנדרשת לפריסת התשתיות עצמן וכן הקרקע עליה חלות מגבלות בנייה בשל פריסת התשתיות.
- שילוב מחיר הקרקע בניתוחי עלויות פרויקט התשתית ובקביעת מחירי השימוש במוצרי התשתית, וזאת לשם הקטנת צריכת הקרקע לתשתיות.
- קביעת מחיר ראלי לקרקע עפ"י זכויות חלופיות וזאת כתמריץ לשימוש בטכנולוגיות מתקדמות החוסכות בצריכת קרקע לצורכי תשתית.
- המרת ייעודי הקרקע שנמסרו לגורמי תשתית ליעדים ולצרכים הלאומיים, על בסיס מנופים כלכליים.
- פרוזדור שיוקצה לתשתית הנדסית ישמור על האפשרות של צרוף ושילוב תשתיות נוספות.

תוכנית מתאר ארצית לשילוב תשתיות

מוצע להכין עקרונות תכנון מנחה לתאום "תשתיות-על הנדסיות" אשר תוכל להנחות גם הכנת תוכניות מפורטות. התכנית המוצעת תתבסס על העקרונות הבאים:

- קביעה ואימוץ תקנים בינלאומיים להתוויה ולהקמה של מערכות תשתית נושאיות.
- קביעה ואימוץ תקנים בינלאומיים ליחסי הגומלין בין התשתיות הנושאיות ושילובן היעיל וחسכוני.
- קביעת יחסי הגומלין בין התשתיות הנושאיות השונות, לבין שימושי קרקע אחרים (מרחקי בטחון, קווי בנין, צפיפויות וכו').

מסדרונות תשתית- התכנית המנחה תגדיר מסדרונות תשתית משולבים המתבססים על:

- סקר צרכים ארוך טווח.
- סקר המגבלות הפיזיות והאחרות של כל סוג תשתית.
- סקר מצאי מסדרונות, שטחים ותשתיות קיימות.
- סקר זמינות הקרקע וקביעת הרזרבה הדרושה.
- קביעת משק תשתיות כוללני על ותת קרקעי, בחתכים שונים לאורך המסדרונות.
- מסדרונות כביש 6 וכבישי הרוחב כמסדרונות תשתית משולבים ראשיים.
- אפשרות לקשירת התשתיות למדינות האזור ולמסופים בינלאומיים.
- התמ"א תבחן את שאלת "מכירת" או "קניית" מוצרי תשתית למדינות השכנות, בעיקר בראית הקרקע ומשאבים מתכלים אחרים.

- תקנות התמ"א לא יתירו בלעדיות בקרקע שסומנה לתשתית לגורם תשתיתי אחד.
- התכנית המנחה תייעד שטחים ל"תכנון בעתיד" או "שמורות תשתית" וזאת לפי היעדים העיקריים:
- תעשייה: רזרבות קרקע לתעשיות בלתי מוגדרות.
- מתקני צבא ובטחון: ריכוז הצרכים הצבאיים והביטחוניים במתקנים גדולים; הצעת שטחים חלופיים למתקנים צבאיים באזורי הביקוש.
- מתקנים להתפלת מים: איתור מתחמים למתקני התפלת מים בקרבת תחנות כוח ומקורות מים.
- אנרגיה: איתור שטחים מתאימים ליצירת אנרגיות חלופיות.
- מסופי דלק: איתור מתחמים למתקני גז טבעי ולשדרוג מסופי דלקים קיימים.
- כרייה וחציבה: שיקום מחצבות והצעות לשימור חוזר בקרקע.

ארגון וחקיקה

- ריכוז בידי אחד הגופים המוסדיים הקיימים (כגון: נציבות המים) את הטפול והאחריות המשפטית, המקצועית והמימונית לכל נושאי המים, הביוב והניקוז. גוף זה ישען על המשרדים המקצועיים (החקלאות, הפנים, איכות הסביבה, בריאות, השרות ההידרולוגי וכו').
- תאום מוסדי ריכוזי לטפול המשפטי, המקצועי והמימוני להקצאת קרקעות ומסדרונות תשתית משולבים.
- שימוש בכלים פיסקליים (תמרוץ, זיכוי במס, בטול מכסים) לעידוד תעשיות, מוצרים ומשתמשים המיישמים בפועל עקרונות פיתוח בר קיימא (שימוש חסכוני במשאבים מתכלים, שימוש בטכנולוגיות חלופיות להקטנת מזהמים סביבתיים, מיחזור חומרי בנייה וסלילה, אנרגיות חלופיות).
- תאום, עדכון ואיחוד חוקים, תקנות והוראות העוסקים בתשתיות עם חוק התכנון והבניה (חוק המים, הניקוז, הביוב, החשמל, הבזק וכו').
- חקיקה בנושא "תת הקרקע" על מנת לאפשר פריסה יעילה של תשתיות.

עקרונות פיתוח תשתיות עבור מגזרי התשתית הראשיים

חשמל ואנרגיה

- הימנעות מפיתוח אתרים חדשים לתחנות כוח פוסיליות לאורך חופי הים.
- מיצוי אפשרויות הפיתוח והאפשרויות הטכנולוגיות של אתרי היצור החופיים והפנים ארציים הקיימים וסביבתם המיידית.
- דיון מחודש בשאלת ההיתכנות להקמת תחנת כח גרעינית בישראל והצורך להמשיך ולשמור לה רזרבה קרקעית, בשל הסיכונים ולאור המגמות בעולם.
- העדפת המעבר לשימוש בגז טבעי בתעשייה וביצור חשמל בשל הנזק לסביבה הכרוך בשימוש בדלקים אחרים.
- במידה ויוקצו בתמ"א 10 חלופות לקווי מתח על, יהיה מנגנון ביטול הדדי, למצב של מימוש אחת החלופות.
- מיקום תחמ"גים - ייעשה בתאום עם פריסת המרקמים בתמ"א 35, עם התוכניות המחוזיות והמטרופוליניות ובתאום עם צרכי רשת ההולכה ובמגמה למזער את תפיסת הקרקע.
- במסגרת הסדרת קווי ההולכה יבוטלו קווים בלתי נחוצים ו/או יוסטו קווים אחרים. הקרקעות בהם עברו קווים אלו יוחזרו למאגר הקרקעות הארצי.
- מיזעור השטח הנדרש להקמת תחנות המיתוג ע"י שימוש בטכנולוגיות מתקדמות.
- מתן עדיפות לקווי הולכת מתח תת קרקעיים בשטחים מבונים. יעשה מאמץ למקם מתקני תשתית בשטחים כלואים.

מים ביוב וקולחים

- עפ"י תחזית הצריכה לשנת 2020 ידרשו כ- 430 מלמ"ק מים מותפלים וכ-600 מלמ"ק מים מושבים. טהור קולחים לאיכות גבוהה נדרש לא רק כפתרון לסלוק סניטרי אלא כמקור למים מושבים לחקלאות לפארקים ולהחייאת נחלים. מדיניות התשתית של תמ"א 35 ממליצה להתייחס לטיפול בשפכים, ניצול הקולחים ופיתוח מקורות מים שפירים במערך משולב אחד. העקרונות הראשיים למדיניות תשתית בנושאי מים, ביוב וקולחין הם:
- טיפול בשפכים, ניצול הקולחים ופיתוח מקורות מים שפירים כמערך משולב אחד, הקשור במערך הבניה והריכוז שלצידו.
 - שיפור איכות מי השתיה לרמות הנהוגות במדינות המפותחות.

- הקמה ותפעול מערכות טפול בשפכים במסגרות אזוריות רחבות ככל האפשר. שימוש בשפד"ן כמודל לפרוייקטים לאומיים נוספים אשר יאפשרו את מימוש הפיתוח האורבני לפי תכנית המרקמים של תמ"א 35.
- מענה מרכזי לניצול הקולחים יהיה בהחדרה למי תהום ובשימוש חקלאי מרוכז.
- הפסקת סילוק הבוצה לים ושימוש ממוחזר בה לפי עקרונות אמנת ברצלונה.

פסולת מוצקה ותעשייתית

- תופסק בהדרגה העברת מטרדים לאזורים מרוחקים. זאת לפי העיקרון של "המזהם מטפל".
- הטמנת פסולת מוצקה בקרקע תוקטן למינימום.
- הטיפול בפסולת תעשייתית ייעשה במתקנים סגורים ובטכנולוגיות מתקדמות.
- תמ"א 35 לא רואה מקום לאתר מרכזי בצפון הארץ לקבורת פסולות רעילות/תעשיות.

שדות תעופה

- תמ"א 35 רואה חשיבות רבה בשדה תעופה בינלאומי בדרום אשר יתמוך בפיתוח הנגב.
- פתוח שדות תעופה - ייעשה במשותף ביוזמות פרטיות וממלכתיות.

כריה וחציבה

- יש מקום להשלים את תמ"א 14 העוסקת בתכנון של כריה וחציבה בראיה משולבת של צרכי התעשייה, הסביבה, הסלילה, הבניה, הפתוח ושימושי הקרקע האחרים.
- עדכון כרית המחצבים בתמ"א 14 יעשה בתאום עם עקרונות השימור והפתוח במרקמי תמ"א 35.
- מוצע לקבוע שימוש חלופי למחצבות נטושות ומשוקמות והחזרתן למאגר הקרקע הארצי לשימושים חלופיים.

חומרים ומתקנים מסוכנים

- דלקים, תזקינים, אתילן, גפ"מ, גט"ן, גז טבעי, מסופי כימיקלים, נמלי תזקינים, מסופי פחם, כל אלה קשורים למתקני דלק ולמתקנים ימיים. המצב הנוכחי של קווי הולכת דלקים אינו משביע רצון. מוצע במדיניות התשתית:
- עריכת תכנית "נהול סיכונים ארצי" לחומרים מסוכנים, כבסיס לתוכנית מתאר.
- ריכוז מתקני תשתית נוספים בשטחי החוף באשקלון ובאילת שבידי חברת קצ"א.

7.11 מדיניות השטחים הפתוחים

שלמה אהרונסון

רציונל

תרומתה של תמ"א 35 לגיבוש ופיתוח מערך השטחים הפתוחים הנה בשלושה חידושים מהותיים:

1. יצירת מערכת ארצית, רציפה וברורה, של שטחים פתוחים מגוונים הכוללים; נוף חקלאי, שמורות טבע, גנים לאומיים, יערות וכו'. מערכת זו יוצרת את השדרות מצפון לדרום, את רצועות החייץ והנוף במרכז הארץ ואת המרחבים הפתוחים בנגב וברמת הגולן.
2. יצירת מערכת מכלולי הנוף המשמשים יחד עם השמורות והיער מעין גלעינים של המרקמים השמורים המשמרים את נופי המורשת ותרבות האדם, והמקבלים בתכנית זאת לראשונה, ביטוי והגנה סטטוטוריים. בכך נותנת התכנית ביטוי מוחשי לאחד מהיעדים הראשיים של תמ"א 35 - שימור חקלאות בעלת ערך נופי והיסטורי - שימור נופי דמות הארץ.
3. חלוקת המרקמים מוטי השימור (ולא רק את המוגן סטטוטורית כשמורת טבע, יערות וכו') לאזורי תכנון נופיים. התכנית קוראת במקביל להכנת תוכניות למרקמים העירוניים, גם להכנת תוכניות למרקמי השמור. תוכניות אלו יקבעו את האופן ואת דרגת הפיתוח של השטחים הפתוחים באזורי התכנון, את יחסי הגומלין בין הישובים הכפריים / ערים קטנות לבין השטחים הפתוחים שבמרקם, וכן יסדירו את נושאי התשתית והדרכים במרקם. החלוקה של מרקמי השמור יכולה לשמש גם בסיס לממשק ולארגון. על מנת לעמוד ביעדי התכנית ובאתגר הכללי של שימור וטיפוח השטחים הפתוחים, התכנית קוראת ליצירת כלים ארגוניים מקיפים המשלבים את הרשויות הנוגעות להשגת יעדי השימור והטיפוח.

עקרונות התכנון של מערך השטחים הפתוחים

1. יצירת רצף ירוק מערכתי בין השטחים הפתוחים הפזורים במרחב. החל מהחרמון בצפון ועד הנגב, מעין "שדרה ירוקה" מצפון המדינה ועד דרומה, וזאת כביטוי לחשיבות רציפות השטח הפתוח.
2. שימור ופיתוח אינטנסיבי של אזורי פתוחים בעלי חשיבות מערכתית ובעלי נגישות גבוהה לאוכלוסייה, בעיקר לאורך חוף הים התיכון מהגליל המערבי, ועד אשקלון, חייצים אלו ייצרו אתנחתות ירוקות באזורים צפופי אוכלוסין לאורך הנחלים בכוון מזרח-מערב.

3. שימור השטחים החקלאיים כגורם נופי מרכזי מעבר לתרומתם הכלכלית המקובלת.
4. הוספת מערכת שלמה של מכלולי נוף לשימור בנושאי מורשת, חקלאות ודת שתפקידם לענות על חוסר תכנוני במערכת השטחים הפתוחים היום.
5. פיתוח בר-קיימא בפיתוח השטחים הירוקים מציגה גישה המעודדת יצירת תהליכים משמרים, ויצירת גושים גדולים ירוקים המאפשרים מעבר חי, צומח ואדם ויצירת אקוסיסטמות גדולות יחסית, בהתאם לעקרונות הפיתוח בר קיימא. שטחים אלו יענו על הצרכים הבלתי צפויים היום של הדורות הבאים.
6. יצירת מערכת המשמרת את מירב השטחים בעלי רגישות נופית גבוהה כתוצאה מניתוח מפורט של יחידות הנוף.
7. סימון מדויק של שמורות הטבע, גנים לאומיים ויערות תמ"א 22, כולל המלצות לפי תוספות שנתנו מתוך תמ"א 31 ותמ"מ מאושר ובהליך.
8. המלצות ליצירת מנגנון ליצירת ממשק משותף של כל השטחים הפתוחים, גנים לאומיים, שמורות טבע ויעור שטחים חקלאיים, מכלולי נוף, נחלים ואזורי המרקם החופי.

אמצעי מדיניות השטחים הפתוחים

רציונל

- תמ"א 35 מציגה כלים המאזנים בין הצורך בפיתוח מואץ בתנאים של נדירות קרקע לבין הצורך בהסדרה אפיון, שימור וטיפול השטחים הפתוחים.
- אין מדובר בתהליך של שימור בלבד אלא הנחיות תכנון ברמות שונות, החל מארגון המערכת של שדרות ירוקות, רצועות חיץ רוחביות ומרקמי חוף מטופחים וכלה בהתייחסות לרגישות המקומית של השטח על ערכיו וגווניו.
- ההתייחסות לשטחים הפתוחים משלבת עפ"י העיקרון של פיתוח בר קיימא, מענה מספק לנופש ופנאי ולהרגשת הרווחה הנובעת משימור מרחבים פתוחים ונופי כפר, חקלאות וטבע, עם רזרבות מספקות לדורות הבאים.

הכלים הסטטוטוריים

כלים עיקריים מתוך מסמכי התכנית הסטטוטוריים המבטיחים את עקרונות התכנון לשטחים הפתוחים:

- חלוקת אזורי הכפר, החקלאות והשטחים הפתוחים במרקמים מוטי השימור במדינה לאזורי תכנון.
- הכנת מערכת תוכניות סטטוטוריות למרקמי השטחים הפתוחים. תכנון והסדרה של כל הפעילויות והשימושים בשטחים המוגדרים כפתוחים על מנת לשפר את איכותם ולהתאימם לצרכים המשתנים.
- הקצאת כמיליון דונם שטחים חקלאיים ואחרים כאזורי שימור מכלולי נוף.
- איתור שטחים רגישים נופית והגבלת הפיתוח בהם, כחלק ממפת ההנחיות הסביבתיות הכוללת גם התייחסות למשאבי מים.
- שימור שטחים פתוחים בין ישוביים בתוך המרקמים העירוניים בהיקפים קבועים מראש.
- קביעת הנחיות ל"חייצים ירוקים" באזורים רגישים נופית בתווך בין המרקמים עירוניים.
- הוראות שימור לאזורי הנחל.
- הגבלת הרחבת והקמת ישובים כפריים בשטחים הפתוחים.

צעדים ארגוניים

- הרחבת תחומי הפעולה של הגופים הקיימים רש"ט, רג"ל, קק"ל או יצירת גוף חדש המנהל את מכלולי הנוף בפרט ומסייע בטיפוח אזורי חקלאות. הארגון המוצע יטפל בממשק של השטחים הפתוחים עפ"י חלוקה נושאית וואו בחלוקה גיאוגרפית בשיתוף המועצות האזוריות.
- פיתוח מנגנוני שימושים משולבים בשטחים פתוחים באזורי ביקוש על מנת לענות על צרכי הנופש המגוונים ע"פ עונות וימי השבוע.
- תכנון אזורי הכפר החקלאות והשטחים הירוקים במרקמים מוטי השימור.

מדיניות ניהול הקרקע

- יצירת מנגנונים המבטיחים עבוד חקלאי על בסיס היותם נכס לאומי, תרומתם לערכי תיירות נוף ומורשת ושימוש באלמנטים חקלאיים בעיצוב הנוף – כאמצעי זול ונוח לשמירה וטיפוח המרחב הפתח.

אכיפה

- צעדי פיקוח ואכיפה נגד חריגות בניה באזורים פתוחים, ושימוש מזיק בקרקע.

חינוך ומחקר

- חינוך לערכי טבע ונוף, לימוד המערך הפיזי של ישראל לאור מערכת מכלולי נוף התרבות והמורשת, ערכי הטבע והמבנה הפיזי הלאומי של "השדרה הירוקה" על מנת ליצור קונצנזוס וככלי לשמירה על ערכים אלו.
- הקצאת משאבים לפיתוח שיטות וגישות טיפוח ושימור שטחים פתוחים ייחודיות למצב המיוחד לארץ. כגון פיתוח שיטות חדשות למזעור מפגעים הנגרמים ע"י תשתיות וכד'.

7.12 איכות הסביבה ופיתוח בר קיימא

דרור נחמיאס

מבוא

בין המטרות של תמ"א 35 הוגדרה מטרה מפורשת בנושא השמירה על איכות הסביבה: "שיפור נמשך באיכות הסביבה ומתן מענה כלכלי לטיפול בכל סוגי הזיהום הסביבתי ברמה הלאומית, האזורית והמקומית תוך הפנמת עקרונות של פיתוח בר-קיימא בתהליכי התכנון והביצוע".

מטרות אלו פותחו ליעדים מפורטים כדלקמן:

- שמירה לדורות הבאים על מירב החופש לגבי המרחב שבו הם חיים ואופי חייהם.
 - עידוד פיתוח המפנים בתוכם את השלכותיו הסביבתיות.
 - פיתוח סטנדרטים מחייבים הדרושים למניעת פגיעות בלתי הפיכות במשאבים חשובים ו/או נדירים ושמירה עליהם.
 - הבטחה של רמת איכות סביבה לכל האוכלוסייה ובכללה לקבוצות חלשות ומיעוטים.
 - הרחבת ההתייחסות הסביבתית אל מעבר לגבולות מדיניים ומינהליים.
 - הגדרה מעת לעת של יעדים סביבתיים עצמיים ובני השגה.
- העיקרון של פיתוח בר-קיימא הנחה, כמטריה על תחומית, את תמ"א 35 על כל היבטיה ותחומיה ובעיקר בהדגשים הבאים:

א. שלושת המרכיבים המרחביים הבסיסיים של תמ"א 35:

- 1 מיצוי עתודות קרקעיות בתחום הבנוי.
 - 2 שימור וטיפול של שטחים פתוחים על פי רגישותם.
 - 3 דגש על תחבורה ציבורית והסעה המונית נקיה ונגישה.
- ב. טיפוח המרחב הציבורי המייצג, בהכללה רחבה את כל ההיבטים הסביבתיים. זאת באבחנה בין תחום הפרט לבין תחום הכלל והדגש המחודש והמרכזי על תחום הכלל/הציבור/רשות הרבים.

ג. פיתוח שגרה של תכנון המתרחקת מהתפיסה המסורתית של תכנון כמבצע חד פעמי ומעדיפה מאמץ מתמשך, הדרגתי, עקבי, מודע למלוא השלכותיו ומאפשר תיקוני כיוון בתוך מהלכו.

ד. שמירה וחסכון של משאבים מתכלים בראיה רב-דורית ובדגש על:

1. חיסכון בקרקע והקצאתה בהתאם לרגישות וערכיות נופית-סביבתית משולבת.
 2. חיסכון באנרגיה וזיהום בהתאם ע"י כללי איכות אקלימית מרמות האיתור, התכנון העירוני ועד רמת המבנה הבודד.
 3. עידוד פיתוחה של חקלאות-נופית-סביבתית.
 4. שימור והגנה מיוחדים על חופים ונחלים.
 5. עידוד השימוש בתח"צ נקיה להקטנת השימוש ברכב פרטי והזיהום הנובע.
 6. שמירה על מי התהום, כולל עידוד חידושם. ניהול משולב וזהיר של משק המים בגישה רב איכותית.
 7. גמישות גבוהה לעדכון טכנולוגי ויישום טכנולוגיות סביבתיות ותקנים מתקדמים מוקדם ככל האפשר בתהליך.
- אמצעי המדיניות המוצעים מתייחסים הן לכלים עפ"י חוק התכנון והבניה והן לכלים משלימים שישלימו את התכנית בנושאי סביבה. הכלים המופעלים במסגרת חוק התכנון והבניה מובאים בשני אופנים, כהוראות בתקנון התכנית וכעקרונות תכנוניים שעל מוסד תכנון להביא בחשבון בעת דיון בתכנית.
- הכלים המשלימים הם אמצעי מדיניות מומלצים להפעלה ע"י גורמי ממשלה וגורמים אחרים בחלוקה לצעדי חקיקה, ארגון, חינוך, מחקר, סקירה ואיסוף מידע המתמקדים בהשגת יעדים סביבתיים.

אמצעי מדיניות מוצעים לפי מרכיבי איכות סביבה

סעיפים בהוראות התכנית

• איכות מים ושימורם:

התשריט והתקנון מחייבים שיקול דעת באישור תכניות בתחום אזורים לשימור משאבי מים ואגן הקוות הכנרת. דגשים מושמים על תכניות תעשייה ותעסוקה באזורי רגישות הידרוגיאולוגית גבוהה, זמינות מתקן שפכים מתאים בספיקה ובאיכות לאישור תכניות.

- **איכות אויר ואקלים:**

חיוב הוראות המתייחסות לעמידה בתקני זיהום אוויר לאזורי תעשייה, חיוב הגשת נספח לתכנון אקלימי לתכניות הרחבה ניכרת של השטח הבנוי.

- **פסולת:**

חיוב תאום של תכנון סביב אתרי פסולת מרכזיים והכנת תסקיר השפעה על הסביבה לתכניות במרחק מוגדר לאסמ"ים. החיוב בתכנון באמצעות מוסדות התכנון מטפל בהוכחת פתרון פסולת מתאים לאישור תכנית.

- **מטוסים:**

הוראות התכנית מחייבות את מוסדות התכנון לבחון את מידת הרעש משדות תעופה והשפעותיו האפשריות על כל תכנית למגורים או למוסדות.

הוטמעה בתכנון דרישה להתייחס לאמנות במסגרת נספח סביבתי המחויב בשטחי ערכיות טבעית ונופית גבוהה. הדרישה מתייחסת לאמנות בנושאי מגוון מינים והגנה על ערכי טבע. אלו האמנות שישראל מחויבת להן כיום ללא כל הסתייגות.

עקרונות תכנוניים שעל מוסד התכנון להחיל בעת דיון בתכנית

- **איכות אויר ואקלים:**

עקרונות התכנון המתבקשים לשיקול דעת מוסד התכנון כוללים בדיקת משמעות תוספת מזהמי אויר לאזור, תכנון אקלימי, פיתוח אנרגיה ברת קיימא כמקור אנרגטי לתכנית.

- **פסולת:**

עקרונות התכנון מציעים למוסד התכנון לנקוט בגישת "המזהם מטפל" ככל האפשר, הפחתה במקור, ושימוש חוזר בפסולת בנין.

- **חומרים מסוכנים:**

הוצעו עקרונות לאימוץ ע"י מוסד התכנון, הפחתה במקור של הסיכונים, אחריות מטיל הסיכונים, העדפה להעברת חומ"ס בצנרת, מיקום תת קרקעי של מיכלי חומ"ס.

- **רעש:**

לשיקול מוסד התכנון מוצעים עקרונות תכנון שעיקרן הטלת אחריות לניטור רעש מתכניות, דרישת ישום טכנולוגיה אחרונה והתייחסות לרעש כגורם מטיל מגבלות על סביבתו.

ייזום ותקצוב של מחקרים כבסיס לישומים:

- הנחיות בניה מעודדת חילחול משקעים והפחתת נגר עילי ובכלל זה מפה לישום ההנחיות. המפה תגדיר היכן רצוי להחדיר והיכן להזרים.
- מוצעת בדיקה שתובל במשותף ע"י המשרד לאיה"ס והשלטון המקומי לחיוב שימוש במים מושבים בעלי איכות מבוקרת לשימושים מתאימים ביישובים עירוניים ובכלל זה השקית גינון לנוי - ציבורי ופרטי.
- זאת ע"מ להפחית אובדני מים במישור החוף כתוצאה מכיסוי שטחי החדרה איתור ומדידה של גבולות עדשות החרסית המשתרעות באזורי נחלי החוף, יאפשר פעולות איגום, הטית נגר, חילחול מאולץ וכו'.
- בדיקה והגדרת מודל אפשרי להעמסת פיתוח נוסף מהיבטי זיהום אויר באזורים בעלי עומס זיהום אויר גבוה.
- לסיים את המחקרים הסיסמיים הגורסים שיפור ועידכון ממשי לתקן הישראלי לבניה באזורי סיכון סיסמיים שונים.
- פיתוח כלים להגדרת "כושר הנשיאה" הסביבתי של אזורי התכנון השונים (לפי טיפוס מרקמים).

החלטות מדיניות בדרגים השונים

- שילוב תשתיות במגזר העירוני ע"י תקצוב מותנה לתשתיות, ובכלל זה שטחים ומבנים ציבוריים.
- החלטה באשר לבנית אחוז מסויים ממבני הציבור כבניה "ירוקה".
- בדיקה לברור הצורך באתר פסולת מסוכנת נוסף וצרכי הגברת הפינוי של פסולת זו, באחריות המשרד לאיה"ס.
- שימוש במים מושבים להשקיה עירונית. ראה פרק תשתיות.
- ניהול סביבתי - ע"י כיוון אחריות אזורית ברורה אל גופים, מנהלות ויחידות סביבתיות בשלטון המקומי.
- צמצום כמויות הפסולת למינימום במקור, תמחור ראלי של סילוק פסולת, חיוב מיחזור, שריפה ושימוש חוזר. מימוש החלטה בדבר טיפול משולב בפסולת ביתית - מחזור שריפה לאנרגיה והטמנה ותמחור בהתאם.

- סיבסוד של קולחין עירוניים המחויבים לאיכות 10/15 ע"י הפניתם ברמת 20/30 לחקלאות, בכך יוזלו הקולחין לחקלאות ויעודד שימושם.
ראה פרק המים.
- מנהל מקרקעי ישראל והמשרד לאיה"ס נקראים להוביל עבודה שתכליתה שימוש חוזר בעודפי עפר והפחתת כריה מיותרת.
- שיקום/מיחזור שטחים לשימושים חילופיים, חיוב תכניות לישויות בשטח גדול יחסית להגברת דרכי שיקום/מיחזור הקרקע לאחר סיום היעוד המקורי במסגרת מדיניות חידוש עירוני.
- הקלות במיסוי למנצלים את המרחב התת קרקעי בקרקע הלאום.
- שימוש בשטח לתעשייה, קיים או מאושר באופן סטטוטורי באזור - טרם פיתוח מקרקעין חדש לתעשייה.

אכיפה

- חיוב קנסות כבדים כנגד זיהום מים ונזק לאיכות מים.
- הקמת יחידת ניטור של מזהמים חקלאיים.
- קביעת מחיר אמיתי למים ושינוי קביעות הסטוריות של עלות מים "חקלאיים" באזורים שהפכו לעירוניים.
- דחיית השימוש האנרגטי בפצלי שמן לטווח הארוך כרזרבה אסטרטגית.
- ניכוי מס כפיצוי שווה ערך להשקעות בחסכון באנרגיה.
- החלטה חד משמעית על תקצוב וישום טכנולוגיות ברות קיימא ליצור אנרגיה.
- חיוב תמיכה ממשלתית במחקר תשתיתי אנרגטי בהיקף 3% מהיקף ההוצאות הלאומיות לאנרגיה.
- תאום אזורי בנושא הפחתת פליטות לסביבה בכלל מדינות האגן המזרחי של הים התיכון.

קביעת נורמות וסדרי עדיפויות

- מוצע כי המשרד לאיה"ס ומשרד התמ"ס יבחנו ויגדירו מערכת כללים להפחתת נפח ומיחזור של פסולות מסוכנות במפעלים.
- מוצעת קביעת סדרי עדיפויות לשיקום אתרי פסולת עפ"י סקירת פוטנציאל הנזק מהאתרים השונים.

- הטמעת רדיוסי סיכון של ישויות מסכנות בנתוני התכנון - שיתוף פיקוד העורף של צה"ל בתהליך. מוצע לקיים עבודה שתגדיר צירי תנועה לחומ"ס, השלמות הערכות לפינוי חומ"ס ואיכסונו בעת חירום.
- באחריות מוצעת של משרד הפנים, משרד התמ"ס והמשרד לאיה"ס לנסח מתודת קביעת רעש מאזורי תעשייה, מוצעת כעקרון גישה חדשה המאשרת תקציב רעש לאזור, ערכים קבועים בגבולותיו, זכויות רעש פנימיות ועוד.
- שיפור במי אספקה עירוניים ליצירת קולחין איכותיים ע"י הפנית מי אקויפר ירקון - תנינים בעלי מליחות נמוכה לערי המרכז (רעננה, כ"ס, נתניה וכו') והפנית מי מוביל מלוחים יותר לגוש דן ומשם לשפד"ן.
- גיבוש מדיניות עידוד חסכון באנרגיה והשקעות מדינה לשימושים חסכוניים.
- באזור תעשייה תוטל אחריות סביבתית אחת של גורם אחד לכוון מאמצים משותפים, קבלת מפעלים, סיוע והדרכה, ניטור ואכיפה.
- מעבר לקוגנרציה בתעשייה לצרכי הפחתת צריכת אנרגיה ופליטת מזהמים לאויר.
- הקמת פורום קבוע לקידום "פיתוח בר קיימא" בתעשייה.
- בחינה תקופתית של התאמת היצור לאמנות בי"ל ובכלל זה אמנת מונטריאול.

הסברה והדרכה

- חינוך לנטיעות בערים - הצללות ע"י ריבוי עצים ויעור בפאתי הערים.
- המרת מלח בישול פוטסיום כלוריד בהליכי ריכוך מים ודטרגנטים ע"מ להפחית המלחות הקולחין.
- מסע ליצירה ושימור ערך ה"נחל" בנוף העירוני ובאזור המרכז, הטמעת הצורך בהפסקת הזרמת שפכים בנחלים.
- הטמעת חסכון באנרגיה כיעד חיוני בחינוך.
- העברת מידע סביבתי יחד עם חמרי גלם ומוצרים סופיים, מידע בדבר השבה, שימוש חוזר וסילוק פסולת.

לסיכום - בתקנון התכנית הוטמע רק המינימום ההכרחי לישום ע"י מוסדות התכנון, התייחסות מוסדות התכנון לעקרונות התכנון הסביבתי המוצעים יעניקו שיקול דעת ושיפור ניכר בתכניות שיאושרו.

עיקר המשימות הסביבתיות שהוצעו כהשלמות מאוחרות לתכנית מצריכות תהליך שתחילתו בהחלטה, קביעת סדרי עדיפות, תקצוב, מחקר וסופו בשינוי הדרגתי של איכות הסביבה בישראל.

7.13 החקלאות והישוב הכפרי

חיים צבן

רקע

השטח המעובד האפשרי ב-1996 היה 4.4 מיליון דונם. סה"כ השטח המעובד בפועל היה 3.6 מיליון דונם. סך תשומות המים בחקלאות הם 1.3 מיליארד קוב. כמחצית מן השטח מושקה. מספר המועסקים בחקלאות היה 73 אלף ומתוכם כ-28 אלף שאינם שכירים והשאר שכירים. בנוסף לכך החקלאות מפעילה כ-110 אלף מועסקים בענפי משק אחרים, (נתוני 1996).

תפוקת הענף היא 11.83 מיליארד ש"ח ומתוכם הכנסות החקלאים מחקלאות, 2.05 מיליארד ש"ח. היצוא החקלאי הישיר היה 870 מיליון דולר (נתוני 1996).

המגזר הכפרי כולל כפרים אשר תושביהם עוסקים בחקלאות והם בעלי זיקה לקרקע חקלאית וישובים כפריים שאינם עוסקים בחקלאות ואין להם זיקה לקרקע חקלאית.

ההגדרה של "ישוב כפרי" נגזרת במסמך זה מתוך הגדרת הלמ"ס של ישובים הקטנים מ-2000 נפש. הגדרה זו אינה מכסה בהכרח את כל הישובים העוסקים בחקלאות, בעיקר ישובים ערביים הגדולים מ-2000 נפש אשר חלק מתושביהם עוסק בחקלאות בתחומי הישוב וסביבו.

במגזר הכפרי 863 ישובים שגרים בהם כ-451 אלף תושבים. אוכלוסיית המגזר הכפרי חיה ב-258 קיבוצים, 423 מושבים ומושבים שיתופיים, 30 ישובים מוסדיים (מוסד בעל תכונות של יישוב, שאינו כלול בתחום המוניציפאלי של יישוב אחר), 38 ישובים ערביים ו-114 ישובים קהילתיים וישובים כפריים אחרים. 60% מהישובים הכפריים נמצאים במחוזות הצפון והדרום.

ישובים קהילתיים - משמשים כיישובי מגורים הנשענים על מקומות תעסוקה ושירותים בערים הסמוכות. האיפיון הפיזי - המימדים הקטנים, בניה צמודת קרקע וצפיפות נמוכה, הוא הקושר אותם למרחב הכפרי.

תהליכים בחקלאות ובכפר

תהליכים נוכחיים:

הכפר עובר תהליכי שינוי במבנה הכלכלי, החברתי והארגוני - התעסוקה של תושבי הכפר נעשית בעלת אופי עירוני, היוםממות הולכת וגדלה וכן גדלה ההזדקקות לשירותים בערים, בעיקר בישובים הכפריים הסמוכים לערים.

קיימים לחצים להתרחבות הערים המביאים לגלישתן אל תוך אזורי ההתיישבות הכפריים. החקלאים מצידם רואים בשינוי ייעוד קרקע חקלאית למגורים, לתעשייה, לתיירות ולמסחר הזדמנות כלכלית גדולה.

הביקוש למגורים בעלי אופי כפרי מאיץ תהליך של הרחבת המושבים והישובים הקהילתיים לצורך מגורים וגורם להקמת שכונות קהילתיות בקיבוצים ובמושבים ומכאן לתמורות בהרכב האוכלוסייה במגזר הכפרי ובכלכלתה.

שורה של החלטות מועצת מקרקעי ישראל המעודדת שינוי ייעוד קרקע חקלאית בקנה מידה רחב יוצרת לחצים בכיוון של עיור במגזר הכפרי.

תהליכים צפויים:

בפרק הזמן עד להתפלת מים בקנה מידה גדול יגבילו כמויות המים את פיתוח החקלאות. זמינות העבודה תפחת ויעלה מחירה.

תלך ותפחת התערבות הממשלה במשק.

הרעה בתנאי הסחר בחקלאות (היחס שבין מחיר היבולים החקלאיים לעלויות גורמי הייצור החקלאי) תמשך.

יגדל העיסוק של ענף החקלאות ביצוא ידע ותשומות לחקלאים בעולם.

תמשך עליה של 1.5% בשנה בפריון היבולים עד שנת 2020.

החקלאות תיתפס כגורם המייצר, בנוסף למזון ולסיבים, גם מרחב, נוף, מקום לפעילות פנאי של העירוניים ושטחי חיץ בין הרצפים הבנויים.

רציונל

- לענף החקלאות תפקיד חשוב בכלכלה ובעיצוב המרחב של ישראל.
- החקלאות מאפשרת אספקת מזון טרי יציבה לאוכלוסייה, מכוונת שוק ובמחירים סבירים לאורך כל עונות השנה.
- לענף החקלאות חשיבות בשמירה על הריאות הירוקות ולהגנה על קרקע הלאום.
- לקרקע החקלאית תפקיד מרכזי בעיצוב המרחב הארצי.
- לחקלאות תפקיד חיוני בעשיית שימוש נכון במי גשמים ובמים השפירים והמושבים.
- ביסוס וחיזוק הישובים הכפריים שהם המסגרת הנושאת את שמירת הקרקע החקלאית.
- מתוך שלוש החלופות העקרוניות למדיניות הפיתוח החקלאי, חלופת עסקים כרגיל, חלופת הטכנולוגיה המתקדמת והחלופה החקלאית כלכלית-נופית-סביבתית- נבחרה זו האחרונה.
- חלופת החקלאות הכלכלית-נופית-סביבתית, נותנת לחקלאות תפקיד מרכזי בתכנון המרחב של מדינת ישראל. החלופה הנופית סביבתית רואה בחקלאות את האמצעי היעיל ביותר לשמור על מרחב ירוק פתוח באזורים בהם לחצי שינוי היעוד הם קשים. החלופה מרחיבה את התועלות שאנו מפיקים מהחקלאות ומוסיפה לחקלאות תועלת נופית סביבתית.

אמצעי מדיניות בחקלאות

- מדיניות קרקע: שינוי ייעוד של קרקע חקלאית יעשה רק לצרכים חיוניים, כדי לתת מענה לצרכי הפיתוח של מדינת ישראל. השינוי נובע מצורך לאומי חיוני, וכאשר הוכח ייעול מרבי בניצול הקרקע הזמינה הנוכחית ונשקל הצורך בשימור שטחים פתוחים למטרות איכות חיים.
- בעת שינוי ייעוד של קרקע חקלאית, שיקולים חשובים בהחלטה יהיו איכות הקרקע והתאמתה לשימוש חקלאי, שמירה על משאבי טבע, מערכות טבעיות ונכסים אקולוגיים.
- יומרץ הפיתוח של תיירות ונופש בתוך המרחב הכפרי כפעילות משולבת בין המרחב הכפרי למרחב העירוני.
- יובחן מחדש סל התמריצים המוצעים היום לחקלאות בראיה של תפקידה הכלכלי-סביבתי-נופי של החקלאות וכן תיבחן מחדש מדיניות המיסוי והתמריצים על מנת שלא לעודד שינוי ייעוד של קרקע חקלאית.

- המשך תימרוץ זריעת שטחי חקלאות למניעת הברתם, המשך ביטוח נגד נזקי טבע ו/או בצורת, מסוי (ארנונה, דמי חכירה) המעודד שילוב תיירות בשטח החקלאי-פתוח עפ"י תוכניות מאושרות.
- היטלי השבחה על שינוי ייעוד קרקע חקלאית לאחר שינוי תחומי שיפוט, יחולקו בין המועצה האזורית לבין העיר אליה מצורף השטח.
- התאמת הייצור החקלאי, עד כמה שניתן, לשיקולים סביבתיים נופיים.
- יש לאפשר לתושבי המגזר הכפרי אשר אינם מעוניינים לעבד קרקע חקלאית להמשיך ולגור ביישוב הכפרי תוך העברת זכויות עיבוד הקרקע מהם לאלה המעוניינים בכך, זאת כדי למנוע את הדלדלות הישובים הכפריים יחד עם הענקת יתרונות לגודל בעת העיבוד החקלאי.
- מדיניות משק המים לגבי החקלאות : מקורות המים בישראל לשימוש חקלאי נסמכים על מים שפירים, מי קולחים מושבים, מים שוליים (שטפונות ומים מליחים) ובעתיד, במידה מוגבלת, על מים מותפלים. הכמות הכוללת המיועדת לחקלאות נעה סביב 1200 מלמ"ק לשנה. על מנת לשמור על כמות המים הנחוצה לחקלאות ככל שניתן, לאחר אספקה של מים טהורים ומותפלים למשקי הבית, יש צורך להדגיש את השבת מי הקולחין לשימוש חקלאי, ובכלל זה, הקצאת מים לצורכי נוף ונופש.
- בחינה מחודשת של מערכות ההדרכה החקלאית בראיית התפקיד הנופי-סביבתי. זאת, על מנת להבטיח הסבה מהירה ויעילה יותר של העוסקים בחקלאות או תושבי הכפר למיצוי הפוטנציאל הכלכלי הטמון בכפר ובחקלאות לצורכי פנאי ונופש.
- לעודד את קק"ל, העוסקת בשימור הקרקע ופיתוחה, לקחת חלק בפיתוח קרקע חקלאית המשלבת ייצור חקלאי עם סביבה ידידותית ומתוירת.
- חיזוק המועצות האזוריות בתפקידם כ"שומרי השטחים החקלאיים הפתוחים" באמצעות אמצעי חקיקה והעמדת משאבים כספיים יעודיים שהם פועל יוצא של תרומת החקלאות הנופית-סביבתית.

הישוב הכפרי - עקרונות מדיניות פיתוח

רציונל

הישובים הכפריים בישראל נמצאים במגמת שינוי. הישובים החקלאיים מרחיבים אוכלוסייתם על ידי בניה לתושבים שאינם עוסקים בחקלאות ואינם בעלי מעמד באגודה החקלאית. המצפים בגליל, שהוקמו על עקרונות ישוב קטן ואיכותי - עוברים תהליכי הזדקנות ומבקשים להגדיל באופן משמעותי את אוכלוסיתם ואת השטח הבנוי שלהם.

לתופעות אלה נדרשת יד מכוונת שתקבע את כללי המסגרת שבתוכם יוכלו הישובים להפעיל שיקול דעת. העדר מסגרת מכוונת תביא ליצירת הרבה ישובים פרבריים קטנים-בינוניים, תחילה במרכז הארץ ואחר כך בפריפריה, באופן שיהווה תחרות לא שקולה לישובים העירוניים, יעמיס על מערכות התשתית והתחבורה וירוקן את מרכזי הערים הותיקות.

מדיניות פיתוח

- עקרונות התכנון לפי המרקמים רואים בחקלאות, בצדה הערכי והכלכלי, אמצעי ראשי לשימור שטחים פתוחים, ולפיתוח מרכזי תיירות ונופש.
- המרחב הכפרי יטופח ויישמר בהתאם לפריסת המרקמים ובאבחנה בין אזורי התכנון. עיקר המרחב הכפרי פרוס במרקמים הכפרי, שמור ארצי, שמור משולב והחופי. עם זאת, ישובים כפריים ושטחים חקלאיים כלולים גם במרקמים העירוניים.
- היקף ההרחבות של יישובים כפריים ומאפייני הבינוי שלהם נקבעו על בסיס שיוכם למרקם ושיוכם הגיאוגרפי לנפה, זאת בהתאם לתכניות מתאר מחוזיות, תכניות אב מטרופוליניות, וכן מסמכי מדיניות ועקרונות התכנון של תמ"א 35 : התוכנית נוקטת מדיניות דיפרנציאלית להרחבת יישובים כפריים, התאם למרקמים ולנפות, תוך חיזוק הנגב ואזור קו העימות בצפון.
- גבולות המרקם העירוני המגובש והמפוצל נקבעו לאחר שנבחנו צרכי הפתוח לכל סוגיו. בתוך המרקם העירוני המגובש והמפוצל מעודדת התוכנית פיתוח של בניה בצפיפות עירונית, אולם מאפשרת גם לכפר המצוי בתחום המרקם העירוני לשמור על אופיו וייחודו.
- המרקמים העירוניים ימשיכו להכיל בתוכם יישובים עירוניים, כפריים וחקלאיים וכן שטחים פתוחים מסוגים שונים. שיעור ניכר מהשטחים הפתוחים והחקלאיים יישאר במצבו, חלק ישנה ייעודו לבינוי עירוני, בהמשך רצוף לישובים העירוניים הקיימים. למושבים והקיבוצים בתוך המרקם העירוני, המגובש והמפוצל, ניתנות שתי חלופות לבחירתם של תושבי הישוב כפוף לאישור המוסדות המוסמכים :
א. פתוח מבוקר וזהיר עפ"י ההיקפים המותרים בהוראות התכנית.
ב. הרווית בינוי וסיפוח לעיר סמוכה.
- התוכנית מותירה לכפרים במרקמים העירוניים לקבוע את עתידם ואם יחליטו לשנות - לקבוע את עיתוי המעבר, וזאת בהתייעצות ובאישור המוסדות המוסמכים.
- מיצוי השטח המבונה : תכנון הישוב בשלביו השונים יתבסס על מיצוי הבנייה בתחום השטח המבונה תוך מילוי חללים פנויים. כאשר אין השטח המבונה מספיק לצורך ההרחבה תתאפשר תוספת שטח בהמשך רצוף לשטח המבונה, על פי כללי הצפיפות בנפה ובמרקם.

- תכנית חדשה להרחבה קהילתית או לשטח הכפרי הבנוי : באזורי המגורים שיוותרו כפריים ישמרו מגבלות צפיפות מינימלית של 2-3 יח"ד לדונם נטו בהתאם לכללי המרקם והנפה. גובה הבניה יקבע תוך שמירה על אופי כפרי.
- שטחים לבנייני ציבור ביישוב ובמרחב הכפרי יוקצו במגבלות שטח ומאפייני בינוי מתאימים למרחב ולנוף הסובב ובהתאם לתחזית האוכלוסייה העתידה לגור ביישוב.
- בחלקות המגורים או בצמוד אליהם בחלקות א', יותרו מבנים לשימושי תעסוקה לא חקלאיים. היקף הבנייה או השימוש, פירוט השימושים המותרים, מגבלות סביבתיות. הנחיות הבינוי והתניות תשתית וחניה ייקבעו בתכניות מתאר מחוזיות שעניינן בכך. בכל מקרה היקף הבנייה או השימוש לא יעלה על 500 מ"ר לנחלה.

סיכום

החקלאות הכלכלית-נופית-סביבתית מציעה פתרון סביר לאחת הבעיות המרכזיות בתכנון המרחב במדינת ישראל. פתרון זה מתייחס לחקלאות כמרחב כפרי-ירוק, בנוסף על הפעילות היצרנית. גישה זו לחקלאות והכפר משתלבת היטב בתפיסת השטחים הפתוחים והשדרה הירוקה של תמ"א 35.

תוצאות יישום הגישה חקלאות הכלכלית נופית סביבתית היא :

- א. החקלאות כלכלית נופית - סביבתית תאפשר מיצוי גורמי הייצור החקלאיים.
- ב. היישובים הכפריים ישמרו על אופיים ויתפתחו בצורה מבוקרת.
- ג. שילוב חקלאות ופיתוח התיירות יאפשרו לחקלאים להתפרנס מעיבוד אדמותיהם.
- ד. שמירה על ערכי החקלאות והשטחים הפתוחים יאפשרו שמירת ייחודיותו ואופיו של הכפר בישראל.

7.14 מדיניות קרקעית

שמאי אסיף

תאום המדיניות הקרקעית עם מדיניות התכנון

תמ"א 35 רואה במדיניות הקרקעית המיושמת על-ידי מועצת מקרקעי ישראל ומינהל מקרקעי ישראל כלי מרכזי להשגת המטרות המרחביות כפי שנוסחו והוסכמו בתמ"א 35.

תמ"א 35 ומועצת המינהל פועלות במקביל להשגת היעד של השאת התועלות הכלכליות והחברתיות הנובעות מאירגון ושימוש יעיל של משאב הקרקע. לכן, נקודת המוצא למדיניות הקרקעית היא שאין סתירה מהותית בין מטרות תמ"א 35 ובין החלטות מועצת המינהל.

מכאן הצורך המובהק לכוון את החלטות מועצת מקרקעי ישראל ואת כלי הביצוע שמפעיל מינהל מקרקעי ישראל לאורן של מטרות תמ"א 35 ובתאום מלא עם ההחלטות התכנוניות המבוטאות בתשריטים, בהוראות ובהמלצות של תמ"א 35.

כדי ליישם עקרון זה משולבות בפרק 7 המפרט את עיקר אמצעי המדיניות המלצות פרטניות לכלים וצעדים בתחום המדיניות הקרקעית בחלוקה לנושאים השונים. בנוסף ממליצה תמ"א 35 לנקוט בצעדים הבאים על מנת להבטיח תאום מלא בין המדיניות הקרקעית לבין מדיניות התכנון:

א. הקמת ועדה משותפת למינהל מקרקעי ישראל ומינהל התכנון אשר תבחן את ההחלטות התקפות והשוטפות של מועצת מקרקעי ישראל ומדיניות המינהל ותציע שינויים, התאמות, גריעות ותוספות בהתאם למטרות התכנון, לעקרונות הפריסה ולמדיניות הפתוח של תמ"א 35.

ב. על מנת להבטיח תאום שוטף מוצע שכל הצעות החלטה עקרוניות בעלות השלכות מרחביות גורפות המובאות למועצת מקרקעי ישראל תבחנה על ידי מינהל התכנון ובמידת הצורך ועל-פי החלטה או דרישה, על ידי הולנת"ע, טרם הבאתן להחלטת המועצה. מינהל התכנון / הולנת"ע יבחנו את המשמעויות התכנוניות של ההחלטה המוצעת ויצרפו להצעת ההחלטה את פירוט המשמעויות, את חוות דעתן והמלצות לשינויים במידת הצורך.

ג. במקביל יועברו הצעות ההחלטה המובאות בפני המועצה הארצית בכל הנוגע לעניינים עקרוניים לעיון וחוות דעת בכתב ומראש של מנהל מקרקעי ישראל אשר יצורפו להצעת ההחלטה.

הצעות החלטה כלליות שקשה יהיה להעריך את משמעויותיהן התכנוניות ילוו בהנחיה המבטיחה במפורש שכל צעד ליישום ההחלטה יחייב צירוף חוות דעת כאמור לעיל.

ד. ייזום משותף של מינהל מקרקעי ישראל, מינהל התכנון ומשרד הבינוי והשיכון בשיתוף עם הרשויות המקומיות של מסמכי רקע מרקמיים ותכניות מתאר מחוזיות חלקיות על פי עקרונות תמ"א 35.

תהליך הפשרת הקרקע ו"רפורמה חקלאית" עפ"י עקרונות

תמ"א 35

תמ"א 35 מצביעה באופן ברור על האזורים המועטים יחסית בהם יש לעודד תהליכי עיור, דהיינו הפשרות קרקע לצורך הרחבה של השטח המבונה העירוני למגורים, לתעסוקה ולשירותים, כולם בבניה עירונית.

סדר הקדימויות להרחבת השטח המבונה כפי שנקבע בתמ"א 35 מתומצת להלן:

- א. בקדימות בתוך השטח המבונה ועל-פי תכניות מתאר מקומיות מאושרות.
- ב. בקדימות בהמשך רצוף לשטח המבונה ועל-פי תכניות מתאר מחוזיות עדכניות.
- ג. ובקדימות נמוכה ובשלב ב' בהמשך רצוף לשטח המבונה בתוך תחומי המרקם העירוניים, מחוץ לשטחים המיועדים לבינוי עירוני בתכניות המתאר המחוזיות העדכניות ועל-פי תכנית מרקמית.

סדר הקדימויות הנ"ל המכוון את הפיתוח העירוני אל המרקמים העירוניים (סה"כ כ- 12% משטח המדינה) ומטיל מגבלות ברורות על פיתוח עירוני במרקמים האחרים (כ- 88% משטח המדינה) יגרום להפניה וריכוז לחצי הפיתוח לעבר המרקמים העירוניים. בתוך מרקמים אלה יתבצע הפיתוח לפי מדרג הקדימויות לבינוי המתואר לעיל. כדי להסיר את לחצי הפיתוח מרוב רובם של השטחים הפתוחים והקרקעות החקלאיות חשוב שהמדיניות הקרקעית תעודד את הפשרת הקרקעות על-פי הדירוג הנ"ל.

עידוד כזה, כמו כל החלטה תכנונית לגבי פיתוח דיפרנציאלי במרחב, עלול ליצור חוסר שוויוניות וחלוקה בלתי הוגנת בין ישובים וקרקעות באזורי הארץ השונים ובין המרקמים השונים. אין ולא יוכל להיות פתרון מלא לחוסר שוויוניות זה. אי-הצדק הנוצר בשוק הנדל"ן כפועל יוצא של החלטות תכנוניות מעוגן עמוק בפילוסופיה של משק קרקעות חופשי מחד גיסא ובאחריות ציבורית על כיווני התכנון וחלוקת הזכויות מאידך גיסא.

הפתרון לחוסר השוויוניות הוא ביצירת מנגנון מקיף של "חלוקה מחדש" המתאפשר בהיות רוב רובן של הקרקעות בבעלות ציבורית ובניהול ממ"י.

לצורך זה מציעה תמ"א 35 לפתח בעתיד הקרוב **רפורמה רחבה** המבוססת על התקבולים הנובעים מעליית ערכי הקרקע כאמור, מהפשרת הקרקעות ושיווקן.

יודגש כי בעבר היו ניסיונות ליצור את ה"חלוקה מחדש", של התקבולים באמצעות הגורמים המיישבים, אלא, שלמיטב הבנתנו תקצר ידם של גופים אלה ליצור את החלוקה ולגשר על אי השוויוניות.

להלן סדרה של עקרונות כבסיס ליצירת תכניות לרפורמה המוצעת :

- אחוזי הזכויות המוקנות למחזיקים בקרקע חקלאית שבבעלות המדינה יוגדלו בכל מקום בו מעודדת תמ"א 35 פיתוח עירוני וזאת כדי לעודד את הפשרתם ולהסיר לחצים מהמרקמים שאינם עירוניים.
- יקבע דירוג ברור הנותן עדיפות לנגב ולגליל בהתאם ליחס המשוער של ערכי הקרקע ביניהם לבין אזור המרכז.
- בתוך כל אזור תכנון מסוג מרקם עירוני יקבע גם דרוג על-פי סעיף א'-ג' בעמ' הקודם.
- חלק מההכנסות הנוטרות מהפשרת קרקע - לאחר מתן פיצוי הולם למחזיקים בקרקע - יוזרמו ל"קרן כלל ארצית לפיתוח החקלאות ושטחים פתוחים" אשר תשים לה למטרה לתמוך ולסייע על-פי מפתחות ברורים לפיתוח חקלאות כלכלית סביבתית-נופית על-פי העקרונות שבמסמך המדיניות בנושא החקלאות והכפר של תמ"א 35.
- הקרן תעמוד לרשות פרויקטים חקלאיים-סביבתיים-נופיים בהיקף גדול, בעידוד מיוחד לאזורי הפריפריה ובדגש על המרקמים השמורים, אף זאת על-פי הקדימויות והעדיפויות שקובעת תמ"א 35.

את הקרן הארצית לפיתוח החקלאות אפשר להפעיל בדרכים שונות (למשל סבסוד ישיר לחקלאים או מכסות מים מוגדלות, קרן הון סיכון לפרוייקטים שונים וכו') מתוך מגמה כפולה של:

- א. קיזוז מסוים של אי השוויון שנוצר ו"חלוקה מחדש" לפחות של חלק מהפערים שיווצרו.
 - ב. עליית מדרגה בפיתוח הנכון של המרחב החקלאי תוך הסרה הדרגתית של האיום התחרות המאיימת עם שמושי קרקע אחרים הפוגעת במרחב החקלאי.
- מדובר ברפורמה מרחיקת לכת ובצורך בפתרונות יצירתיים כדי לפתור את הבעיה הקריטית ביותר ורחבת ההיקף של הפיתוח המרחבי בישראל לדור הבא.

8. מערכת מעקב, בקרה ועדכון

8. מערכת מעקב, בקרה ועדכון

מבוא

תוכנית למעקב, בקרה ועדכון של תמ"א 35 הינה חלק מהוראות המועצה הארצית להכנת התמ"א בדבר "כלים, הליכים ומנגנון ליישומה ולעדכונה השוטף...". גם תמ"א 31, אשר קדמה לתמ"א 35, לוותה במערכת מעקב, בקרה ועדכון אשר שימשה את המועצה הארצית לתכנון ובנייה ככלי משלים בניהול התכנון ברמה הלאומית. פרק זה מציג שלד ושיטה למעקב, בקרה ועדכון.

המערכת המוצעת תשמש למעקב אחר ההתפתחות בפועל של בסיס הנתונים והתחזיות בנושאי תפרוסת אוכלוסייה ואחרים, אשר נקבעו בתמ"א 35, ולבקרה על יישום המנגנונים אשר הותוו בהוראות התמ"א.

מערכת המעקב הבקרה והעדכון של תמ"א 35 תעמוד לרשות מוסדות התכנון ובראשם המועצה הארצית לתכנון ובנייה, לרשות גורמי התכנון במוסדות הממשלה השונים ולרשות הממשלה עצמה בדונה בנושאים בעלי השלכות מרחביות.

מטרות

מערכת המעקב הבקרה והעדכון של תמ"א 35 נועדה לסייע בהתאמת תהליכי הפיתוח והשימור בשטחי המדינה ליעדים ולקצבים שנקבעו בתכנית זאת, תוך בחינה שוטפת של סטיות מצטברות מהנחיותיה והוראותיה ובמידת הצורך עדכון והמלצה על צעדים מתקנים בהליכי התכנון השונים.

רכיבי המערכת

א. מעקב אחר השגת מטרות התוכנית

מעקב אחר התפתחות הבינוי ומיצוי זכויות הבנייה באזורי התכנון מסוג עירוני מגובש ומפוצל באמצעות איסוף וניתוח נתונים המתקבלים מהרשויות וועדות התכנון השונות ועדכון מקדמי המיצוי. בהליך זה יבחן בתדירות שנתית באזורי הביקוש שיעור מיצוי זכויות הבנייה בישובים על פי דיווחיהם (במתכונת שתקבע על ידי מערכת המעקב והבקרה), בקשות להרחבת ישובים ותכניות לישובים מיוחדים. מדי חמש שנים יבחנו כלל ישובי הארץ.

מעקב אחר התפתחות היקף השטח המבונה באמצעות צילומי אוויר עדכניים, התקדמות בפיתוח הממ"ג הלאומי, אגרגציה ואקסטרפולציה של הנתונים הנאספים בבדיקות הישוביות והצלבתם עם עדכונים שונים או בכל טכנולוגיה אחרת בה יימצא המידע.

באזורי הביקוש, מחוזות המרכז וירושלים ונפות חדרה, אשקלון וחיפה יערך המעקב מדי שנה ובשאר המדינה יערך מעקב תלת-שנתי.

מעקב אחר התאמת היקף השטחים הפתוחים הנותרים במרקמים העירוניים להוראות התכנית.

מעקב אחר פיתוח התשתיות, בייחוד תשתית התחבורה, בכדי לזהות אי התאמות בין לבין התפתחות שימושי קרקע. מעקב אחר הקמת מרכזי התחבורה, מערכות תחבורה ציבוריות רבת קיבולת, מסילות בין עירוניות ראשיות וכו'.

מעקב חמש שנתי אחר ההתקרבות אל יעדי התכנון כפי שנקבעו בתכנית המתאר ומסמכי מדיניות הפיתוח וניתוח השלכות הסטיות לגבי עדכונים נדרשים בתכנית או ביישומה.

המעקב יעשה באמצעות איסוף וריכוז נתונים דמוגרפיים וכלכליים הנוגעים לתכניות ופרוייקטים ארציים של משרדי ממשלה שונים הרלבנטיים ליישום התכנית, תוך ניתוח מגמות בתפרוסת האוכלוסייה ופוטנציאל תוכניות בשלבי ההכנה והאישור.

בקרה ועדכון של בסיסי הנתונים לנפות ולאזורי תכנון (בדגש על אזורי התכנון העירוניים)
המשמשים כבסיס למודלים השונים בתמ"א 35 : תחזיות אוכלוסייה, נתוני אוכלוסייה ישוביים, מכלול ההנחות במודל הכלכלי, רווחת דיור, צפיפות מגורים, היקף השטח הבנוי, סטטוס תכניות, (כגון : היקף תכניות מאושרות שלא בוצעו, היקף שטחים המיועדים לפיתוח בתכנית מחוזית ועדיין אינם מיועדים לפיתוח בתכנית מקומית וכו') שיעור ומאפייני שטחים פתוחים (נגישות, מכלולים, נכסי ערך ושטחים יחודיים אחרים), מגבלות סביבתיות ומודל הביקושים לקרקע.

השוואת הנתונים שנאספו עם הנחות התכנית. עדכון, תיקון והשלמה נושאים של תחזיות הרצת המודלים והערכות. ניתוח ועדכון הנתונים יעשה ע"י הכלים המפורטים לעיל המהווים את מאגר המידע של התכנית.

העדכון יספק לדרג המחוזי והמקומי נתוני בינוי, פיתוח ומיצוי עדכניים ברמת אזור התכנון.

ב. מעקב אחר יישום הוראות התוכנית

מעקב שוטף אחר הכנה ואישור של תכניות מחוזיות חלקיות לאזורי תכנון/מסמכי רקע מרקמיים לחידוש עירוני. בתהליך המעקב יושם דגש על הכנת תכניות לחידוש עירוני ושלבי מימושו.

מעקב אחר מסמכי התכנון המשותפים לאזורי המישק עם ההתיישבות היהודית ביש"ע, ברשות הפלשתינאית ומדינות שכנות: סובב ירושלים, סובב מודיעין, סובב מערב השומרון, סובב עזה, סובב אילת וסובב ים המלח.

מעקב אחרי הכנתן ואישורן של תכניות מתאר מקומיות לשובים השונים.

מעקב אחר קידום הכנת תכניות מתאר ארציות חדשות שעריכתן הומלצה בתמ"א 35:

- תמ"א 35 אי' למסילות ברזל, תוכנית ארצית ברמה מפורטת לתוואים נבחרים.
- תמ"א 35 ת' לשילוב תשתיות.
- תמ"א 35 צ' לשטחים ומתקנים בטחוניים.

כלים

מוצע להפעיל באורח תקופתי את הכלים הבאים שפותחו בתמ"א 35 והמהווים יחדיו מערכת מידע מתעדכנת:

1. מערכת מעקב ממוחשבת אחר התפתחות השטחים המבונים ומימוש הרזרבות הקרקעיות.
2. מערכת הממ"ג של תמ"א 35 (עדכון שכבות הרקע בתשריטים).
3. ריכוז ובקרה של דיווחים של וועדות מקומיות וועדות מחוזיות בדבר מיצוי השטח המבונה, חידוש עירוני ומלאי תכנון מחוץ לשטח המבונה.
4. המודל הדמוגרפי, כולל תחזיות לביקושים ודיר.
5. המודל המקרו-כלכלי, כולל תרגומו לשטחי תעסוקה.
6. מודל הביקושים לקרקע, המתרגם את היקפי האוכלוסיה החזויים לצרכים בשטחי קרקע מבונים.

תוצרים

דוחות שנתיים מצומצמים ודוח חמש שנתי מקיף.

דו"ח שנתי

- בחינת פוטנציאל עתודות הקרקע למגורים - עדכון היקף השטחים המבונים באזורי ביקוש.
- מיצוי בחינת קצב מיצוי עתודות הקרקע באזורי ביקוש ביחס לתחזיות התכנית.
- תשתיות - קצב ביצוע, שינויים בסדרי עדיפויות.
- תכניות - הצעות לשינויים נדרשים בתכניות ארציות ומחוזיות, סטטוטוריות ונושאויות. מעקב אחר ביצוע תכניות נושאויות שהומלצו בתמ"א 35.

- חידוש עירוני - בדיקה שוטפת של היקף הכנת תכניות לחידוש עירוני ומימושן.
- עדכון מאגר נתונים לאזורי תכנון- ביצוע עדכונים נדרשים בבסיס הנתונים לאזורי תכנון.
- מעקב אחר הכנת מסמכי מדיניות שונים המתייחסים לאזורי מישק עם ההתיישבות היהודית והרשות הפלשתינאית.

דו"ח חמש שנותי

- עדכון היקף השטחים המבונים בכלל המדינה.
- היקף מיצוי תכנוני של תכניות המתאר המחוזיות. (קיומן של תכניות מקומיות בהתאם לייעודי הקרקע בתכנית המחוזית).
- היקף מיצוי זכויות הבנייה בכלל ישובי הארץ.
- המלצות בנושאים מוניציפליים : שינויי גבולות, התגבשות שיתופי פעולה/אזוריים.
- מעקב אחר מגמות דמוגרפיה, דיור ותעסוקה- גדלי אוכלוסייה ופיזור גיאוגרפי לפי מגזרי אוכלוסייה שונים, שינויים משמעותיים בקצב העלייה, שינויים משמעותיים בקצב הגדלת רווחת הדיור, שינויים משמעותיים בהיצע יחידות דיור.
- תעסוקה : מיצוי אחוזי בניה בשטחי התעסוקה. ניתוח צרכים והשוואה לתחזיות תמ"א 35.
- בחינת הנחות היסוד של התכנית בנושא אוכלוסייה ותעסוקה ועדכון במידת הצורך.
- שינויים מומלצים בגבולות אזורי תכנון בתמ"א 35.
- מעקב אחר מידת הישימות של המנגנון והוראות התכנית, כפי שיעלה מראיונות עם מקבלי החלטות בועדות התכנון השונות. הצעות לשינויים ועדכונים במידת הצורך.

מבנה ארגוני מוצע

מינהל התכנון במשרד הפנים ישמש כמתאם תהליך המעקב והבקרה.

דוחות המעקב יוגשו לאישור המועצה הארצית. על פי הצורך, תמליץ המועצה הארצית לתת הוראות והנחיות במסגרת סמכותה כדי ליישם את מסקנות הדוח שהוגש לה. כן תמליץ הועדה, בהתאם לצורך, על עדכון ושינוי התכנית ותציע הצעות לביצוע פעולות העשויות לקדם את מטרות התכנית. גוף זה יהיה גם המוסמך לדון בבקשות להקלה מתמ"א 35.

מליאת המועצה הארצית תדון על פי הצורך באישור שינויים ותיקונים בתכנית. במדה ונדרש, המועצה תיזום פניה לממשלה לשם נקיטת האמצעים הדרושים ליישום מיטבי של התכנית.

קובי רון
בע"מ
1989

חופק ע"י קובי רון בע"מ
רח" תבונים 7 ר"ג טל. 03-6132025

תכנית מתאר ארצית משולבת
לבניה, לפיתוח ולשימור

ת מ " א 35

כרך א: עיקרי התכנית
ואמצעי המדיניות

תשרי תש"ס ספטמבר 1999
לדיון במועצה הארצית

ארץ

מ ר כ ז
המועצות
האזוריות
בישראל

3	דבר יו"ר מרכז המועצות האזוריות
4	הקדמה - מנכ"ל
5	רקע ותפקידי מרכז המועצות האזוריות
6	מבנה ארגוני
8	תחומי פעילות עיקריים שבטיפול מול משרדי הממשלה
10	תחומי פעילות כללית
13	זיקת מרכז המועצות לחברות הכלכליות של השלטון המקומי
14	אוצר השלטון המקומי
16	החברה למשק וכלכלה של השלטון המקומי
18	החברה לאוטומציה במינהל השלטון המקומי
19	מפעל הפיס
20	נתוני אוכלוסיה ושטח במועצות האזוריות
21	האוכלוסיה הכפרית ומשקלה בכלל האוכלוסיה
21	התמורות במבנה התעסוקה הכפרית
22	מכללות ומכוני מחקר במועצות האזוריות
23	ועדות מקומיות לתכנון ובניה לפי חלוקה מחוזית - שנת 1999
25	המועצות האזוריות עפ"י מחוזות
26	ראשי המועצות האזוריות
27	המועצות האזוריות על ישוביהן

דבר יו"ר מרכז המועצות האזוריות

כנס ראשי המועצות האזוריות נערך הפעם ערב סיום האלף וערב אישור תקציב המדינה. הקיצוצים התקציביים המוצעים מבשרים כי גם שנת התקציב הבאה צפויה להיות קשה ואין עמה בשורות של מפנה או צמיחה. כנבחרי הציבור שומה עלינו להמשיך לפעול למען איזון תקציבי והתייעלות, בכדי למזער ככל שניתן את הפגיעה בשרותים לתושבינו.

הדים חיוביים נאמרו ע"י נציג משרד האוצר בוועדת הכספים על צעדי ההתייעלות במועצות האזוריות שם נאמר כי ראוי שהשלטון המקומי יקח דוגמא מהמועצות האזוריות בנושא הטמעת תוכניות הבראה.

יחד עם זאת ברור כי לפנינו עדיין תקופה לא קלה ואנו צפויים ללא מעט מאבקים ציבוריים בנושאים עקרוניים, בנושאי תכנון, תקציב בטחון חקלאות וחברה. לתוצאתם של מאבקים אלה תהיה השפעה רבת משמעות על המרחב הכפרי. אני קורא לכולכם להטות שכם ולסייע בכל דרך.

יושבי ראש ועדות המרכז, הפועלים בהתנדבות ובנוסף לתפקידם העיקרי כראשי רשויות, עושים עבודה מקצועית ביותר הראויה להערכתנו ולתודתנו, כך לדוגמא, עבודת ניתוח של צרכי קרקע של 3 ערים במרכז הארץ מול תוספות המומלצות ע"י תמ"א 35 שנעשתה בהנחיית צוות התכנון ע"י ד"ר דוכין זכתה למחמאות רבות ועוררה הדים ותהיות לגבי מהימנות הנתונים עליהם התבססו עורכי תמ"א הן בקרב משרדי הממשלה והן בקרב חברי המועצה הארצית לתכנון ובניה.

אנו ראשי המועצות האזוריות המופקדים על חיי היום יום ביישובינו פועלים לחיזוק המרחב הכפרי. ניהול נכון, אמונה ודבקות בדרך יביאו גם את ההצלחה.

שמואל דיפמן
יו"ר מרכז המועצות האזוריות

הסקירה שלהלן מתכוונת להציג בתמצית את הפעילות העיקרית בתחומים השונים בהם עוסק מרכז המועצות האזוריות, בצד מידע על מבנהו הארגוני.

אנו מקווים שסקירה זו תסייע בעדנו להדק את הקשר בין המועצות האזוריות לבין מרכז המועצות האזוריות, מחד גיסא, ולהביא את דברינו לגורמי הממשל המרכזי אליהם אנו פונים בנושאים מנושאים שונים, מאידך גיסא.

בהיות המועצות האזוריות חלק מן השלטון המקומי, הן ניצבות כמוהו בשנים האחרונות, בחזית רחבה של פעילות חברתית, ומתמודדות יום יום עם אתגרים בתחומי חינוך, רווחה, קליטת עלייה, פיתוח תשתיות ביישובים, קידום ושגשוג, ומתן מענה לשרותים הקשורים בחקלאות ובחקלאים.

מרכז המועצות האזוריות מרכז פעילות זו, שוקד על שמירת ענייניהן של המועצות, עושה לייצוגן בפני משרדי הממשלה ומתאם את פעילויותיהן.

התהליך האורבני העובר על מדינת ישראל, שינה במידה רבה את מפת המיגור הכפרי שהמועצות האזוריות ממונות עליו, וכבר אינו כפרי כשהיה. לתחום שיפוטנו חדרו בעשור האחרון אלמנטים עירוניים מובהקים. עשרות רבות של יישובים קהילתיים, שכונות ופרברים הוקמו בתחומי המו"א וחוללו שינוי של ממש באופיו המקורי של מיגור זה.

שומה עלינו להבין את התהליך האמור לעיל, ובמידת האפשר לנסות לכוונו.

תודתי נתונה לראשי המועצות, לסגניהם, לגזברים ולמוזכרים, ולפקידות הבכירה במו"א, על אמונם בעבודתנו ועל האשראי הגדול שאנו מקבלים.

אין ספק שדבר זה מעודד ונותן המון כח להמשיך ולשרת את המועצות האזוריות ולסייע בידם לפתח לקדם ולשמור על הכפר בישראל.

בנימין כהן

מנכ"ל מרכז המועצות האזוריות

מרכז המועצות האזוריות בישראל הוא ארגון ארצי של כל המועצות האזוריות בארץ ומבחינה משפטית הוא רשום כעמותה. מראשית היווסדו התאפיינו המועצות האזוריות בצביון התיישבותי חקלאי, ובשל היותן רשות מקומית המורכבת משני רבדים שלטוניים, רובד מקומי ורובד אזורי שלטוני, נתייחדו המועצות האזוריות באופי עבודתן ובנושאי פעילותן. דבר זה הביא להקמתו של הארגון הארצי המיוחד הנקרא "מרכז המועצות האזוריות בישראל", כמסגרת עצמאית ונפרדת מ"מרכז השלטון המקומי בישראל".

מפת הארץ מכוסה ב-53 מועצות אזוריות וכולן חברות במרכז המועצות האזוריות בישראל. להן הנהלה נבחרת בת 20 חברים המורכבת מראשי מועצות אזוריות המייצגים את כל הסקטורים ההתיישבותיים. בשנת 1998 היו בתחומי המועצות האזוריות למעלה מ-970 יישובים, אוכלוסייתן מנתה מעל ל-500,000 נפש שהיוו כ-8% מאוכלוסיית המדינה. בה בעת בתחומי שיפוטן כלולים כ-85% משטחי המדינה. המועצות האזוריות מהוות 22% מכלל הרשויות המקומיות בישראל.

תפקידי מרכז המועצות האזוריות

- מ.מ.א מייצג את המועצות האזוריות בפני משרדי הממשלה ומוסדות המדינה.
- מ.מ.א קובע מדיניות ומנחה את המועצות האזוריות לפעול בהתאם למדיניות זו.
- מ.מ.א חותם בשם המו"א על הסכמים בתחומים שונים עם משרדי הממשלה וגופים ציבוריים אחרים.
- מ.מ.א הינו גוף מעסיקים יציג הרשאי לחתום על הסכמי עבודה החלים על עובדי המו"א.
- מ.מ.א עוסק בפעולות תיאום בין המו"א לבין עצמו, ביניהן לבין משרדי הממשלה וביניהן לבין גופים ציבוריים במדינה, כולל בבעיות עקרוניות הנוגעות ליישובים שבתחומן.
- הנהלת מ.מ.א מהווה מוסד בוררות ואליה מביאות המו"א להחלטה ולפסיקה, נושאים המצויים בוויכוח או בכירור המצריכים הכרעה.
- מ.מ.א פועל בשיתוף כל תנועות ההתיישבות בארץ ומכוון את עשייתו תוך כיבוד והתחשבות בעקרונות ובאורח החיים שהיישובים בתחומי המו"א קבעו לעצמם.

פליאת ארגון המועצות האזוריות

הנהלת מרכז המועצות האזוריות

הנהלה פעילה

ועדות המרכז

ועדת חינוך והסעות
ועדת תכנון
ועדת תקציבים ויחידה כלכלית
ועדת קרקעות - נחום איצקוביץ
ועדת בטחון, מל"ח הג"א
ועדת מיחשוב
ועדת ספורט
ועדת בריאות, מדי"א ואיכות הסביבה
ועדת תעשייה תיירות
ועדה חקלאית
ועדת תרבות
ועדת רווחה
ועדה ביקורת

מרכז המועצות האזוריות מורכב מכל ראשי המועצות האזוריות, 53 במספר.
כנס ראשי המו"א מהווה אסיפה כללית של המרכז ובוחר את ההנהלה ואת ההנהלה הפעילה. כן בוחר המרכז את היו"ר ואת המנכ"ל.
ההנהלה -
ההנהלה הפעילה -
המחלקות והיועצים -

מנכ"ל
לשכת המנכ"ל
הסמנכ"ל
רכז לענייני בטחון וחרום
מנהלת היחידה הכלכלית
דוברות ויחסי ציבור
יועץ משפטי
ממונה על יחסי עבודה
יועץ לענייני מחשוב
יועץ לענייני תחבורה
יועץ לענייני תכנון
מרכז נשוא הרחבות ביישובים
על עבודות המנהלה והגזברות של מ.מ.א. מופקד המנכ"ל ולידו רואה חשבון,
מנהלת וגזברות -

ליד ההנהלה פועלות ועדות בתחומים שונים, חלקן דרך קבע וחלקן נבחרות אד הוק לעורך נושא מסוים.

מליאת ארגון המועצות האזוריות

הנהלת מרכז המועצות האזוריות

הנהלה הפעילה

יו"ר - שמואל דיפמן,

מנכ"ל - בנימין כהן

סמנכ"ל - שרגא שמר

2 חברי הנהלה - אריה שמחוני, יצחק ישועה

חברי ההנהלה של מרכז המועצות האזוריות

שמואל דיפמן - יו"ר וראש מו"א רמת נגב
בנימין כהן, מנכ"ל
שרגא שמר, סמנכ"ל
יעל שאלתיאלי - ראש מו"א בקעת בית שאן
זאב (ולולה) שור, ראש מו"א עמק הירדן
אריה (ויסר) שמחוני, ראש מו"א חוף הכרמל
אילן שדה, ראש מו"א מנשה
חיים חכים, ראש מו"א מגידו
בני גורפינקל, ראש מו"א הגליל התחתון
יצחק (שייע) ישועה, ראש מו"א לב השרון

יו"ר ועדות המרכז

ועדת כלכלית - רני טריינין, מוא"ז יואב
ועדת בריאות - בני גורפינקל, מוא"ז גליל תחתון
ועדת קרקעות - נחום איצקוביץ, מוא"ז עמק חפר
ועדת תעשייה ותיירות - מוטי דלג'ו, מוא"ז דרום השרון
ועדת תרבות - זאב שור, מוא"ז עמק הירדן
ועדת תכנון - אריה שמחוני, מוא"ז חוף כרמל
פורום תיירות כפרית - איתן ברושי, מוא"ז עמק יזרעאל

תחומי פעילות עיקריים בטיפול מול משרדי הממשלה

משרד הפנים

מ.מ.א. מקיים קשר הדוק עם הנהלת משרד הפנים ודן עימה בבעיות השוטפות הנוגעות למועצות האזוריות בתחומים הבאים:

- ◀ תקציבים שנתיים רגילים,
- ◀ תקציבי פיתוח,
- ◀ תכנון ובנייה, מדיניות וייצוג,
- ◀ הדרכה,
- ◀ תחיקה ראשית וחוקי עזר,
- ◀ בחירות במו"א,
- ◀ מינהל שרות העובדים, תקנים ושכר,
- ◀ נציגות בוועדות המשותפות למשרד ולשלטון המקומי.

משרדי הבינוי השיכון והתשתיות

מפגשים שוטפים וקיום קשר עם הנהלות המשרדים, לשם דיון וסיכום בעניינים הנוגעים למו"א. בעיקר עם המינהל לבניה כפרית.

משרד התשתיות חולש גם על גופי משנה חשוכים נוספים, וגם עימם מקיים מ.מ.א. קשר הדוק:

- ◀ מינהל מקרקעי ישראל.
- ◀ מינהלת הביוב הארצית.

משרד העבודה והרווחה

למ.מ.א. ולמשרד העבודה והרווחה ועדת תיאום המתכנסת לפי הצורך ודנה בנושאים משותפים כגון:

- ◀ המוסד לביטוח לאומי - ועדת תיאום.
- ◀ ההסדר המיוחד במעונות היום.
- ◀ תקני עובדים סוציאליים.
- ◀ עלויות שרותי הרווחה ומרכיבי ההסעות.
- ◀ פיתוח והפעלת מרכזי הקשישים בשיתוף עם אש"ל.
- ◀ ועדת מנהלי הלשכות לשרותים חברתיים: נוסף על ועדת התיאום עם משרד העבודה והרווחה, פועלת במ.מ.א. ועדה לענייני רווחה המורכבת ממנהלי הלש"ח במו"א. הוועדה קובעת מדיניות ודנה בכל הקשור לפיתוח, תפעול וקידום שרותי הרווחה במו"א. הועדה מכונסת ע"י המנכ"ל.

משרד חינוך

- ◀ האגף לחינוך התיישבותי - טיפול במכלול הנושאים החינוכיים והכספיים, ובחינת העברת החינוך היסודי לאגף.
- ◀ תוכניות אב לחינוך - המשמשות בסיס למיפוי ובינוי מוסדות החינוך במו"א, ונעשות במשותף עם אגף המיפוי.
- ◀ הסעות תלמידים ומימון - ארגון ומימון הסעות תלמידים, טיפול בתקצוב ההסעות ועלותן, בדיקה ומעקב אחר תעריפי פר-קפיטה לשיפור מערכת ההסעות. כל זאת במשותף עם גף הסעות והאוצר.
- ◀ רכישת אוטובוסים - פעילות משותפת עם גף הסעות והעטיידות במשרד החינוך, האוצר ומפעל הפיס, למימון רכישת אוטובוסים. קביעת קריטריונים להקצאת רכב, ומיפרטים מקצועיים לרכב להסעת תלמידים. מו"מ עם ספקי הרכב, רכישתו ופיקוח על התקנת המרכב, באמצעות החברה למשק וכלכלה. טיפול בהגדרת רכב מיוחד להסעת תלמידים תוך הוזלת העלות.
- ◀ תמריצים - טיפול שוטף עם המחלקה לדיור ותמריצים במינהל המורים, למימוש תמריצים למורים, תלמידים ומוסדות.
- ◀ טיפול והדרכה במכלול הנושאים הנובעים מחוק חינוך חובה, המבוצעים ע"י מו"א כזרוע הביצועית של הממשלה, ובמימונה החלקי.
- ◀ מעקב, טיפול והדרכה בנושא תשלומי הורים, בשיתוף עם מרכז השלטון המקומי.
- ◀ חינוך משלים - בשיתוף עם האגף לחינוך התיישבותי, מינהל הנוער והתנועות.
- ◀ בניית מודל של מינהל לנוער וקהילה, יישומו ומעקב אחר ביצועו, במשותף עם התנועות.
- ◀ קביעת מדיניות הבינוי במוסדות החינוך במו"א, במשותף עם אגף מינהל הפיתוח.
- ◀ השתתפות בוועדות לתכנון ביה"ס העתידי, לעלות הקמת מוסדות חינוך, ולמימון פתרונות לבעיות מיוחדות בהקמת מוסדות חינוך במו"א.
- ◀ הפעלת ועדת החינוך במ.מ.א. בשיתוף התנועות ההתיישבותיות.

משרד החקלאות

ייצוג המו"א באגפי המשרד לאור הצרכים השונים, ובעיקר: שה"מ, ניקוז ורשויות ניקוז, נציבות המים, הפעלת ועדה חקלאית במ.מ.א.

משרד התחבורה

ייצוג המו"א באגפים השונים של משרד התחבורה, קציני בטיחות, קיום סקר ארצי לצרכי בטיחות בתשתיות תחבורה לתלמידים, הפעלת הוועדה להסעת תלמידים במ.מ.א. קדום ופיתוח מערכת כבישים במו"א בשיתוף עם מע"צ.

משרד הבריאות

משרד הבריאות - התייחסות לחוק הבריאות, וקביעת תקציבים וקריטריונים לפעילות הקרו למרוחקי אשפוז. ייצוג צרכי המו"א על מרפאותיהן הישוביות והאזוריות, במוסדות קופת חולים. מד"א - טיפול בתקצוב ובהקצאת אמבולנסים. הפעלת ועדת בריאות במ.מ.א. בהשתתפות התנועות ההתיישבותיות וקופ"ח.

המשרד לאיכות הסביבה

השתתפות בפורומים שונים המטפלים במחזור פסולת חקלאית, מיתקנים לפינוי פסדים ואשפה, ומציאת פתרונות לבעיות האקולוגיה הכפרית.

משרד הדתות

עיקר העבודה בשנים האחרונות, נוגע לעניינים ומעמדם של המשרתים בקודש בתחומנו.

וכן מתן שירותים דתיים לתושבי המועצות בהן לא מכהנות מועצות דתיות.

ועדות של גופים אחרים ש.מ.מ.א. מיוצג בהן

בתוקף מעמדו, מיוצג מרכז המו"א בוועדות שונות של משרדי הממשלה. הוא משתתף בדיוני ועדות אלה ומייצג בהן את ענייני המו"א (ועדת מל"ח עליונה, הנהלת מפעל הפיס, המנהלה לביוב ומים, ועדה לאיחוד רשויות, המועצה הארצית לתכנון ובניה, הועדה לשמירה על קרקע חקלאית, הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, ועדה למעמד הישובים הקהילתיים הגדולים, ועדות גבולות שנוגעות למועצות האזוריות ועוד).

תחומי פעילות כללית

כנסים וימי עיון

על פי הצורך, מתכננים פורומים שונים לדיון בנושאים שונים:
מדי שנה מתקיימים ימי עיון לגזברים ומזכירים, למנהלי הלש"ח ועוד.
ימי העיון המסורתיים לראשי המועצות וסגניהם, הפכו למסורת, מזה 18 שנה.

מחקרים וסקרים

מ.מ.א. מסייע לגופים רבים לקיים מחקר וסקרים בתחומים שונים הנוגעים למו"א. נערכו בעידודנו (ולעיתים גם בסיוענו הכספי), וכמעט תמיד בהשתתפותנו בוועדות ההיגוי, סקרים ומחקרים בנושאים הבאים:

- ◀ המבנה הארגוני של המועצות האזוריות - חברת אמ"ן.
- ◀ תמורות במרחב הכפרי והשפעתן על השלטון המקומי.
- ◀ עסקים לא חקלאיים במושבים - המרכז ללימודי פיתוח.
- ◀ הרחבת המושבים - המרכז ללימודי פיתוח.
- ◀ הכפר לקראת שנת אלפיים - המרכז ללימודי פיתוח.
- ◀ קליטת עולים בהתיישבות - המרכז ללימודי פיתוח.
- ◀ המועצות האזוריות בעידן של תמורות - המרכז ללימודי פיתוח.
- ◀ השלטון המקומי במיגזר הכפרי - המכון לחקר ירושלים.
- ◀ סקר מדגמי אודות מצבן של רשתות המים בישובים.
- ◀ ניתוח צרכי הקרקע לטווח ארוך.

ועדת הבטחון

ועדת הבטחון מטפלת בכל הנושאים הקשורים לבטחון בהתיישבות הכפרית, הן בהיערכות לעיתות חרום והן בפעולות הדרושות לבטחון שוטף.

פיזורן הרחב של המו"א באזורי סיכון בטחוני (קו עימות, קו תפר מול אוכלוסיה עוינת), מחייב קשר הדוק עם כל גורמי הבטחון הארציים, לליבוני בעיות בטחוניות יחודיות. קשר זה מתקיים ע"י הוועדה באמצעות הכנת נירות עמדה ומסמכים לגורמי בטחון, עריכת מפגשים וסיורים משולבים במו"א, עם הגורמים המרכזיים המסייעים לבטחון (משהב"ט, פקע"ר, משרד הפנים והסוה"י), וייצוג בדיונים רלבנטיים אצל גורמים ממלכתיים.

תחומי הפעולה העיקריים:

הגנה מרחבית - הידברות עם מערכת הבטחון על מבנה ההגמ"ר והשתתפות בקביעת סיווג בטחוני לישובים.
מרכיבי בטחון לישובים - שיתוף פעולה עם גורמי הבטחון בקביעת עדיפויות להקצאת מרכיבי בטחון.
אבטחה ושמירה בישוב - טיפול בשינויים הנדרשים בחוק השמירה, וקיום דיונים משותפים עם מג"ב ו/או מועצה וישוב על אי קיום שמירה.
אבטחה במרחב שבין הישובים - הקמת יחידת "המתמיד" ודרכון להרחבת שורותיה.
מל"ח - קשר עם גורמי מל"ח ארציים ליצירת דפוסים להיערכות המו"א לשעת חרום, והשתתפות בתרגילי מל"ח במועצות פס"ח - תיאום ותכנון עם גורמים ארציים, של פעולות פנימי בשע"ח, והכנת הישובים לקליטה בעת חרום.
כבאות - השתתפות בוועדה ארצית ובנציבות הכבאות, בכל הקשור לשרפות, ודחיפה להכרת גורמי כבאות בצרכים המיוחדים של כיבוי במו"א.
אבטחת מוסדות חינוך - העלאת בעיות מקומיות יחודיות המחייבות פתרונות לא שגרתיים, וקיום קשר קבוע עם האגף לבטחון במשרד החינוך.

ועדת תרבות

הסדרים עם אקו"מ ועם הפדרציה לתקליטים ותקליטורים ואמנות לעם, הפעלת ועדת התרבות של מ.מ.א. בשיתוף מרכז השלטון המקומי, פעילות משותפת עם ועדת הספריות המשותפת למ.מ.א., למשרד החינוך ולתנועות, ועם מפע"מ לייזום פרויקטים משותפים. טיפול בצרכי התרבות של המו"א ודאגה לתקצובם באמצעות מינהל התרבות.

ועדת התיכנון

נציגנו במוסדות התיכנון מהווים פורום קבוע שמקיים דיונים וקובע מדיניות ועמדת המרכז בעניין תיכנון המדינה והתהליך האורבני המואץ העובר כעת על המועצות האזוריות.
בשנתיים האחרונות נעשית פעילות עניפה - שמוכיל אותה חברנו אריה שמחוני יו"ר ועדת התיכנון, בכל הקשור למגמות של תמ"א 35. תכנית מתאר ארצית זו אמורה לקבוע איד תיראה מדינת ישראל בעוד 20 שנה. ולשם כך היא מכוונת את התפתחות הבנייה, איפה תהיה בנייה דלה ואיפה בנייה מסיבית ואלו שטחים יאפשרו לבנייה וכו'...
לתיכנון ולהכוונות אלו יש משמעות והשפעה על הכפר בישראל. נציגנו בוועדות התיכנון עומדים על המשמר כדי שהכפר בישראל לא יפגע ויוכל להמשיך ולשמור על ייחודו, צביונו וכו'.

ועדת מחשוב ומערכות מידע

ליד מ.מ.א. פועלת דרך קבע ועדת מחשוב בה חברים נציגי המו"א ונציגי המרכז, ויועץ מחשבים מקצועי. הוועדה פועלת לשיפור וייעוץ בנושאי מערכות המידע והמחשוב במו"א, וכבר נרשמו לזכותה מס' השגים:
המרת ציוד מחשבים - במהלך שלוש השנים האחרונות המירו מרבית המו"א את ציודן במחשבים מתקדמים ומשוכללים שנקנו בהסכם רכש כולל ומוזל שזכה לשותפות מימונית ממשרד הפנים.
תוכנה - ועדת המחשוב בוחנת באופן שוטף הצעות לתוכנה בתחומים שונים עבור המו"א. כיוזמת נציגיה פותחו תוכנות המשלבות צרכים שונים במועצות, ובחנות אפטריות נוספות לשיפור השרות.
תחזוקה - לאור עלויות התחזוקה הגבוהות הגיע מ.מ.א. להסדרי תחזוקה נוחים ויעילים, הן עם חברת המחשבים שהיא הספקית העיקרית של ציוד המחשבים למו"א, והן עם החברה לאוטומציה.
הסדרי מימון - מ.מ.א. וועדת המחשוב מנהלים מו"מ לקבלת הסדרי מימון נוחים למו"א לרכישת ציוד ותוכנה.
"מפנה"

- ◀ יוזמה משותפת לפיתוח תוכנות בשיתוף עם החברה לאוטומציה במינהל השלטון המקומי.
- ◀ הצטיידות נוספת במרכז.
- ◀ שיפור בנושאי שרות ותחזוקה.
- ◀ הרחבת קשת הנושאים הממוחשבים לתחומי המשרד הממוחשב ומאגרי המידע.
- ◀ העמקת פעולותיה של ועדת המשתמשים.
- ◀ באג 2000.
- ◀ תוכנה לניהול היסעים במו"א.

ועדת ספורט ארגון הספורט במועצות האזוריות

העמותה הוקמה בסוף שנת 1996 עפ"י החלטת ראשי המועצות האזוריות ומספרה א.ה.ב.ה. ע"ר.
בא.ה.ב.ה. חברות 47 מועצות אזוריות אשר מאגדות בתוכן 466 קבוצות ספורט.
העמותה הנה ארגון ספורט עפ"י חוק הספורט ומטרתה העיקרית קידום וטיפוח פעילות הספורט של קבוצות ושל יחידים במועצות האזוריות.
עיקר פעילות עמותת א.ה.ב.ה. - גיוס ואיגוד תמונות ומשאבים כספיים לטובת קבוצת הספורט. הוזלת עלויות לקבוצות הספורט במגוון נושאים באמצעות טיפול מרכזי, יצוג קבוצות הספורט במו"א בפני האיגודים, הוועדות, ורשויות הספורט למינהן. כמו כן מסייעת א.ה.ב.ה. בארגון קידום ומימון ארועי ספורט ארציים ובמו"א.

פורום התיירות הכפרית בישראל

הוקם לפני כשנתיים, בסיוע אירגון המועצות האזוריות ומרכז השלטון המקומי, ובברכת משרד התיירות. הפורום מאגד בתוכו את כל עמותות התיירות במרחב הכפרי. נושאי פעילותו:

- א. ייצוג העמותות לתיירות בפני המוסדות הציבוריים.
- ב. קידום נושאי שיווק בארץ ובח"ל - במשרד התיירות.
- ג. קידום מעמד התיירות הכפרית - במשרד החקלאות.
- ד. קידום נושאים נוספים כגון: הכשרת כח אדם, חממות תיירות, סקרים מקצועיים, ימי עיון וכו'.

ועדת ביקורת

בדיקת תקינות הניהול הכספי, בדיקת ביצוע החלטות ההנהלה ובדיקת הפעילות השוטפת בהתאם לכללים ולתקנות.

היחידה הכלכלית

- היחידה הכלכלית מלווה את ממו"א בפעולותיו שלהלן:
- ייצוג המו"א אצל משרדי הממשלה ומוסדות המדינה, ותיאום ביניהם.
 - הדרכה, ייעוץ, הכוונה וקביעת מדיניות אחידה.
 - היחידה הכלכלית מופקדת על איסוף מידע, גיבושו ועריכתו בהתאם לצרכים, תוך הקפדה על הצגת נתונים נכונים ואמינים. זאת, הודות לשיתוף הפעולה הפורה עם המו"א המעבירות במהירות האפשרית כל מידע נדרש.
 - עבודת היחידה הכלכלית נחלקת ל-3 תחומים עיקריים:
 1. איסוף נתונים מהשטח והפיכתם למאגר מידע ומיון.
 2. ליווי יו"ר מ.מ.א. ומ"מ בוועדות משותפות עם משרדי הממשלה ומרכז השלטון המקומי.
 3. פעולות שוטפות.

ייעוץ משפטי

- הייעוץ המשפטי ניתן לכל הבעיות המתעוררות במהלך עבודתו השוטפת של מ.מ.א. ומייצגו בנושאים הקשורים לחקיקה בכנסת ומשליכים על המו"א.
- כן מסייע היועץ ישירות למועצות, בשאלות בעלות השלכה על כלל המו"א, ובגיבוש חוקי עזר במו"א.
 - ייצוג מ.מ.א. בהליכי חקיקה בכנסת ובהליכים משפטיים בערכאות.
 - הכנת חוזים וייעוץ בהתקשרויות.
 - פרסום שוטף של הנחיות היועץ המשפטי לממשלה בנושאים הנוגעים לפעילות המו"א, עדכונים בחקיקה חדשה ועדכוני פסקאות חדשות של ביהמ"ש העליון בנושאי הרשויות המקומיות.
 - חוות דעת משפטית לראשי מו"א וליועצים משפטיים במו"א בנושאים בעלי עניין לכלל המועצות.
 - ריכוז, גיבוש וחקיקת חוקי עזר במו"א, לרבות הצעת מודל לצו ארגונה במועצות.
- בנוסף לכך יוזם המרכז תביעה משפטית נגד גופים או מוסדות שנוהגים להערכתנו לא כשורה כלפינו או תביעותינו מהם אינן נענות. לעיתים מצטרף המרכז לתביעות של "מרכז השלטון המקומי" בעניינים הנוגעים לכלל השלטון המקומי.

ההסתדרות והסכמי העבודה, והוועדה הפריטטית

המרכז ממונה על ביצוע הסכמי העבודה לעובדי הרשויות המקומיות והחלתם על המו"א. כן עוסק הוא בכל הקשור לסכסוכי עבודה בין העובדים לבין המעסיקים, ומכנס ומפעיל את הוועדה הפריטטית הידועה לעניינים אלה. המרכז באמצעות יועץ להסכמי עבודה מנחה את המו"א בענייני תקנים, דירוג, תנאים ושכר לעובדיהן.

זיקת מרכז המועצות לחברות הכלכליות של השלטון המקומי

לאור מדיניות שקבעה ההנהלה, אנו יוזמים שיתוף פעולה במירב התחומים עם מרכז השלטון המקומי, במגמה לאחד פעילויות אפשריות.

כך חברותנו המלאה בחברה למשק וכלכלה, וחברותנו במשותף, בוועדה לערים תאומות.

כך השתתפותנו בהשתלמויות הנערכות על ידי מח' ההדרכה של מרכז שלטון המקומי.

אנו מאמצים את הסכמי העבודה הנחתמים ע"י מרכז השלטון המקומי בשם הרשויות המקומיות, ומצטרפים אליהם.

הוקם צוות משותף לגיבוש המלצות בעניין שיתוף הפעולה בינו לבין מרכז השלטון המקומי.

מעמדנו בחברות הכלכליות של השלטון המקומי

- בנק אוצר השלטון המקומי הינו שותפות של הממשלה, הבנקים ומרכז השלטון המקומי. איננו שותפים בייסודו וגם לא בהון העצמי שלו. אנו מיוצגים בהנהלתו ע"י נציג אחד שמעמיד לרשותנו מרכז השלטון המקומי מתוך הנציגות המגיעה לו (בהסדר הסטורי).
- החברה למשק וכלכלה הוקמה על בסיס של שותפות בין מרכז השלטון המקומי ומ.מ.א. כאשר אנו שותפים בהון בשיעור 10%, ובייצוג ב-20% מ.מ.א. מיוצג ע"י חמשה חברים (עשרים וחמישה) בדירקטוריון החברה.
- החברה לאוטומציה הינה שותפות של הממשלה ומרכז השלטון המקומי. איננו שותפים בייסודה. מרכז השלטון המקומי מעמיד לרשותנו נציג אחד בדירקטוריון החברה, מתוך מיכסת הנציגות שלו (בהסדר הסטורי מאז נוסדה החברה).
- מפעל הפיס הינו תאגיד עצמאי. הרכב הדירקטוריון שלו קבוע בתקנות שלו ולפיהם יו"ר מ.מ.א. בתוקף תפקידו הינו חבר במועצת המנהלים.

עם הגופים הללו אנו מקיימים קשרי עבודה שוטפים, ופעילים בהנהלותיהם.

אוצר השלטון המקומי בע"מ נוסד בשנת 1953. תאגיד בנקאי ע"פ חוק הבנקאות, משמש כמוסד כספי העוסק במתן שירותי בנקאות לרשויות המקומיות בישראל. כן, משמש כסוכן החשב הכללי במשרד האוצר לניהול ההתחשבנות ההדדית בין הממשלה לרשויות המקומיות.

התאגיד הינו חברה ציבורית מעורבת ומניותיו נסחרות בבורסה בתל אביב בכ-90% מההון: בעלי השליטה מתוקף מניות היסוד הינם: מדינת ישראל, מרכז השלטון המקומי ו-3 הבנקים: פועלים, לאומי ודיסקונט. בימים אלו אוצר השלטון המקומי נמצא בעיצומו של הליך הפרטה במסגרתו המדינה והבנקים הציעו למכירה את אחזקותיהם בתאגיד.

מרכז השלטון המקומי חתם על הסכם עם שאר בעלי מניות היסוד (המדינה ושלושת הבנקים) שיקדם את הליך ההפרטה והשארית של מרכז השלטון המקומי כבעל מניות בחברה. הנהלת החברה פועלת במגמה לגרום להרחבת הרשיון הבנקאי של אוצר השלטון המקומי שהדיון לגביו עם בנק ישראל מותנה בשינוי מבנה השליטה בחברה. ב-12.98.11 חתמה החברה על הסכם עם המדינה להסדרת נושא העברת כספי המדינה לרשויות המקומיות וביצוע הלוואות תקציביות לרשויות המקומיות באחריות המדינה באמצעות החברה. החברה רואה בחתימה על ההסכם עם המדינה צעד חשוב לקידום עסקי החברה.

הדרך אל ההון עוברת דרך "שלטון"

בשנים האחרונות פועל אוצר השלטון המקומי להרחבת הפעילות העסקית וגיוס משאבים פיננסיים נוספים לקידום פרויקטים בשלטון המקומי.

גובה ההון העצמי המתואם ליום 30.6.99 שווה ערך ל-41 מיליון \$. היקף המאזן - הכולל פעילות מאזנית של אשראי עם מרכיב סיכון ואשראי לפי מידת הגבייה; ליום 30.6.99 מסתכם ב-996 מיליון \$. היקף האשראי באחריות החברה ליום 30.6.99 ומסתכם בכ-324 מיליון \$.

ריווחיות נאותה מאפשרת מינוף בנקאי להגדלת מקורות מימון לרשויות המקומיות

בשנים האחרונות הנפיקה החברה 68 סדרות של שטרי הון נדחים ובלתי סחירים למשקיעים מוסדיים, בהיקף מצטבר של כ-1,036,000,000 ש"ח (מתואם למדד 9/99).

איתנותו ויציבותו של התאגיד הינם מן המפורסמים והם אשר משפיעים על מחירי הגיוס, האקוויולונטים למחירי הגיוס של תאגידים ברמת דרוג גבוהה.

כספי ההנפקה משמשים את אוצר השלטון למתן הלוואות לרשויות המקומיות.

השרותים הפיננסיים והבנקאיים הניתנים על ידיו:

1. מתן אשראי לזמן קצר ולזמן ארוך.
2. אשראי למימון פרויקטים, רכישת ציוד ממונע כלי רכב ומחשוב.
3. מתן התחייבויות מותנות.
4. ביצוע העברות כספיות הדדיות, ממשלה רשויות מקומיות וניהול חשבונות סילוקין.
5. ניהול חשבון (עזר) ובינוי מרכזי עבור פרויקטים של מפעל הפיס.
6. ביצוע הוראות קבע ותשלומים עבור הרשויות המקומיות וגם עבור נותני שירותים.
7. ניהול הקרן לשיקום וחדוש מערכות מים, בניה כפרית ופרויקט ביוב ארצי.
8. ניהול חשבונות פיתוח המיועדים לביצוע פרויקטים.
9. פעילות בשוק ההון, הנפקת ני"ע, שטרי הון.

הצטיידות ממונעת ותברואתית תכנית רכש ומימון יעודית

המטרה - המימון והאשראי - היקף האשראי 100%-70% מעלות הרכישה. האשראי ינתן ע"י אוצר השלטון המקומי בע"מ לתקופה של 5-7 שנים בריבית מוזלת והצמדה למדד. בטחונות - שעבוד הציוד.

קבלת אשראי בהיקף ניכר בערבות חברה קבלנית ע"ח התחשבנות בגין חוב עתידי לרשות המקומית בגין היטל השבחה ואגרות פיתוח.

האשראי ינתן ע"י אוצר השלטון המקומי בע"מ לתקופה התואמת את ההסכם בין הרשות המקומית לחברה הקבלנית. בטחונות: ערבות אישית של החברה הקבלנית, תוך הבטחת הכנסה עתידית.

הערה: אישור האשראי והיקפו מותנה באיכותה הכלכלית של החברה הקבלנית הערבה והמצב הכספי של הרשות המקומית.

קבלת אשראי לזמן קצר במסגרת ליווי פננסי לבניה הניתן להמרה להלוואה לזמן ארוך עם סיום פרויקט הבניה.

האשראי ינתן ע"י אוצר השלטון המקומי בהתאם לקצב התקדמות הפרויקט.

בטחונות: 1. שעבוד הכנסות.

2. שעבוד הנדל"ן

יעדים

- ◀ הגדלת ההון העצמי.
- ◀ העמקת הפעילות הבנקאית עם התאגידים הכלכליים של השלטון המקומי ברמה הארצית וברמה המקומית.
- ◀ קבלת אישור להרחבת רשיון המוסד.
- ◀ פעילות בשוק ההון עבור השלטון המקומי, כולל הנפקת אגרות חוב ומניות.
- ◀ יצירת מסלולי אשראי זולים נוספים עבור הרשויות המקומיות על ידי גיוס פקדונות מתאימים בכפיפות להתר להרחבת הרשיון, וכן על ידי הנפקת ניירות ערך.

הפרטת תשתיות המים והביוב במסגרת שותפות עיסקית

אוצר השלטון המקומי בוחן לפי העניין את הצטרפותו בשיעור כפי שיקבע, במיזם משותף ובכפוף לשקולים עסקיים. השתלבות אוצר השלטון המקומי במיזם בתחום הביוב והמים המוקם על בסיס אזורי יביא לניצול היתרונות לגודל, לשיפור מערך הגביה וההתקזזות ההדדית בין הרשויות המקומיות וכמובן מעצם העובדה שהמדובר בתאגיד בנקאי הנסחר בבורסה יתרום להוזלת מקורות המימון והניהול הכלכלי של המיזם.

גיוס מקורות מימון בשוק ההון הראשוני ממשקיעים מוסדיים לטובת פרויקטים מניבי הכנסה בשלטון המקומי

אוצר השלטון המקומי פועל לגיוס מקורות מימון לזמן קצר ולזמן ארוך (בהתאם לצרכים העסקיים) לקידום פרויקטים כלכליים מניבי הכנסה בשלטון המקומי. במסגרת זו מביא לחסכון בעלויות מעצם היותו מעורב בניהול ההלוואה ומעצם הכרות והערכת שוק ההון את איתנותו של אוצר השלטון המקומי.

קבלת פקדונות מעיריות, מרשויות מקומיות אחרות, איגודי ערים ומחברות כלליות עירוניות, למתן אשראי לזמן קצר ולזמן ארוך.

אנו פונים אליכם בהצעה להבטחת תשואה ריאלית על פקדונותיכם, הגבוהה מן המקובל במערכת הבנקאית ובגמישות גבוהה בהתאם לטווח ההשקעה המועדף על ידך - קצר/ארוך. השקעה אצלנו תניב עבורכם, על פקדונותיכם, תשואה גבוהה. אוצר השלטון המקומי מעמיד מקורות מימון לקידום פרויקטים בשלטון המקומי, פיתוח תשתיות, הרחבת רשת החינוך והתרבות ומכני ציבור וכן מימון שירותים מוניציפליים נוספים. נשמח לעמוד לשירותך ולפרוש בפניך את התכנית המגוונת שלנו.

אוצר השלטון המקומי בע"מ - הזרוע הפיננסית המסייעת לרשויות המקומיות להשגת יעדיהן.

אוצר השלטון המקומי בע"מ לרשותכם ולשרותכם במתן שירותים פיננסיים ובנקאיים. באוצר השלטון המקומי מתחייבים לאיכות ומצוינות במתן השירות.

החברה למשק וכלכלה של השלטון המקומי בע"מ

מיסודם של מרכז השלטון המקומי ומרכז המועצות האזוריות

הזרוע הביצועית של הרשויות בישראל

החברה למשק וכלכלה הוקמה בשנת 1974 ע"י מרכז השלטון המקומי ומרכז המועצות האזוריות, כזרוע ביצועית כלכלית של הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות בישראל.

מטרות החברה

מתן שירותים לרשויות, תוך ניצול כוחן הצרכני המשותף פישוט תהליכים בירוקרטיים והוזלתם קיצור וייעול תהליכי ביצוע פרויקטים

החברה למשק וכלכלה היא חברה ציבורית הפעולת כמלכ"ר. בראש החברה עומד דירקטוריון, המורכב מראשי רשויות וגוברים. בשנת 1986 חל מהפך בדרך ניהול החברה והתאמתה לצורכי הרשויות. מהפך זה הביא לגידול מתמיד בנפח פעילות החברה, תוך שהיא רוכשת את אמונו של הרשויות בישראל.

בשנה האחרונה קבע הדירקטוריון מדיניות המופעלת ע"י יו"ר הדירקטוריון, מר שאול מזרחי ובמרכזה ניהול מקצועי של החברה ע"י אנשי מקצוע מובילים. ע"פ קביעה זו ובתום תהליך מיון שנעשה ע"י חברות חיצוניות, מונה לאחרונה מר ששי שילה למנכ"ל החברה.

יתרונות העבודה עם החברה למשק וכלכלה

- פטור מקיום מכרז של הרשויות
- ניצול יתרון הגודל
- שירות ברמה גבוהה
- שימוש בספקי שירות, קבלנים ונותני שירות איכותיים
- קיצור התהליכים הבירוקרטיים
- ביטחונות ובקרת איכות
- הובלת פרויקטים מורכבים

חזקים בביצוע - מובילים בשירות

כחברה שנועדה להקל על הרשויות, לייעל את תהליכי העבודה ולהוזילם קבעה לעצמה החברה מדיניות ברורה של שרות איכותי.

- ניתוח דרישות עתידיות והכנת מכרזים מקדימים
- השירותים ניתנים לרשות הבודדת ולכלל הרשויות
- החברה מייצגת את האינטרסים המשותפים של הרשויות כלפי הגורמים הממלכתיים
- החברה יוזמת שירותים מקובצים בעלי מכנה משותף ארצי או אזורי
- החברה מעניקה שירותים לגופי הסמך של הרשויות, איגודי ערים, חברות כלכליות ועובדי השלטון המקומי והאזורי
- החברה מקפידה על רמתם המקצועית של צוות עובדיה ושמה דגש על רמת השירות הניתן ללקוחותיה.

תחומי הפעילות של החברה

החברה פועלת בחלוקה תחומית המעניקה ידע, ניסיון ומומחיות.

בניה חדשה

- משכ"ל מתמחה בתכנון, אישור וביצוע מבנים חדשים בהתאם לפרוגרמות של משרד החינוך ומשרדי ממשלה אחרים
- מוסדות חינוך גדולים (מעל 750 מ"ר)
- מוסדות חינוך קטנים (עד 750 מ"ר)
- אולמות ספורט
- מבני ציבור

פיתוח ותשתיות

- משכ"ל ערוכה לתכנן ולכצע את כל עבודות הפיתוח והתשתית ברשויות
- תשתיות מקיפות לפרוייקטים גדולים
- מתן מענה לביצוע פרויקטים קטנים
- אספקת מערכת ביוב
- הקמת תשתיות ביוב
- הקמת מכוני טיהור

שיפוצים והשלמת בניה

- תכנון וביצוע שיפוצים והתאמת מבנים. מתן מענה לתוכנית הרה ארגון של משרד החינוך וגורמי ממשל אחרים.
- חידוש מבנים
- התאמת מבנים
- תוספות בניה

רכש מרוכז

- החברה מספקת שירותי ייעוץ והתאמה לצורכי הרשות, תוך ניצול כוח הרכישה המרוכז להוזלת מחירים ולקביעת סטנדרטים של איכות.
- מערכות מיזוג אוויר
- מחשבים
- מתקני חצר
- ערכות מדע וטכנולוגיה
- רכבים, כבאיות ואוטובוסים
- רהוט לביה"ס, גני ילדים ומשרדים

היחידה הכלכלית

- יחידה זו מרכזת יועצים המתמחים בתחום השלטון המקומי
- מאגר יועצים
- שירותי גביה לרשות
- מדידות ארנונה

החברה לפיתוח משאבי אנוש

- חברת הבת לפיתוח משאבי אנוש הוקמה במטרה לספק את השירותים הבאים, כחלק מתהליך ההפרטה ברשויות.
- שירותי כ"א זמני
- ניקיון מוסדות חינוך
- מועדון "מוטב" לעובדי הרשויות
- אספקת ארוחות למוסדות

פיתוח אורבני כלכלי

- משכ"ל ערוכה עם מיטב אנשי המקצוע לייעץ וללוות את ההתפתחויות הכלכליות והאורבניות ברשות.
- פיתוח אזורי תעשייה
- הקמת חברות כלכליות
- הקמת חברות בת
- הקמת מבני מועצות

איכות הסביבה

- התחום מרכז את הטיפול בנושא חשוב ומתפתח זה, המשפיע ישירות על איכות חיי התושבים.
- ייעוץ מומחים ועריכת בדיקות
- פינוי אשפה - ביוזום
- רכבי דחס, טיאוט, ביוביות ועוד
- כלי אצירה
- הקמת פרויקטים ייחודיים

סוכנות לביטוח

- הסוכנות לביטוח היא חברת בת של משכ"ל שנועדה לספק את כל צורכי הרשות, עובדיה וגורמים הקשורים בה.
- ביטוח תלמידים
- ביטוחים לנושאי מישורת
- פרוייקט הטבות אישיות
- ביטוח רכבים

ביטחון

- תחום זה מרכז את הצרכים הייחודיים בנושאי ביטחון אתם מתמודדות הרשויות בישראל
- אבטחת מוסדות חינוך
- הכשרת מאבטחים
- תכנון והקמת מרכיבי ביטחון

הוצאה לאור ופרסומים

- לחברה הסדרים מיוחדים עם העיתונים, המוילים את עלות הפרסומים של הרשות. כמו-כן, ניתן לרכוש דרך החברה ספרות מקצועית במחירים מיוחדים.
- פרסומי מכרזים
- ספר צווי מסים
- סקר תעריפי ארנונה

ה"אתה זוכה - המדינה זוכה", זו סיסמא שהפכה כבר למושג לא רק בחיי מפעל הפיס, אלא גם בחייה של מדינת ישראל.

"טביעת האצבעות" של מפעל ההגרלות הגדול בישראל, שהוקם ב-1951, ניכרת היטב על מפת המדינה בכל הקשור לפיתוחם ולביסוסם של מוסדות חינוך, בריאות ורווחה בכל ישובי הארץ.

מפעל הפיס מלווה את אזרחי ישראל מילדות עד זקנה ושיבה לאור הסיסמא "נפש בריאה בגוף בריא". פעולות אלה ועוד רבות אחרות, אינן נעשות על ידי מפעל הפיס בלבד, אלא בשיתוף פעולה מלא עם מליוני אזרחי המדינה המתמידים בהבעת האמון שלהם במפעל הפיס, מדי יום, מדי שבוע ולאורך שנים רבות.

למטרות אלה בדיוק נועדו - תוכנית המנויים, פיס חזק, הלוטו והחיש גד, צ'אנס ועוד משחקים.

למרכז המועצות האזוריות - דירקטור אחד בדירקטוריון של החברה וחמישה חברים באסיפה הכללית.

תחומי הפעילות של החברה

מפעל הפיס מסייע לקהילה באמצעות הרשויות המקומיות בישראל בתחומי תשתית מערכות החינוך, הבריאות והרווחה בנושאים הבאים:

- ◀ הקמת בתי ספר וגני ילדים.
- ◀ הקמת מרכזי פיס למדע ואמנויות.
- ◀ הקמת מרכזים ומועדוני פיס לקשיש.
- ◀ הקמה, שיפוצים והצטיידות של מועדוני פיס לנוער.
- ◀ הקמת תחנות קהילתיות וכפרי גמילה מסמים.
- ◀ הקמת תחנות פיס לבריאות השן.
- ◀ הקמת תחנות פיס לבריאות המשפחה, בריכוזי עולים.
- ◀ הקמת מוסדות ומרכזים להכשרה מקצועית.
- ◀ רכישה והתקנה של מחשבים במוסדות חינוך.
- ◀ שיפוצים והצטיידות במוסדות חינוך, בריאות ורווחה.
- ◀ הסבת מקלטים לשימוש רב תכליתי.
- ◀ שיפוצים במבני לימוד בשיבות.
- ◀ ציוד וריהוט מקיף למוסדות תורה.
- ◀ רכישת רכב להסעת תלמידים.

החברה לאוטומציה במינהל השלטון המקומי בישראל בע"מ

החברה לאוטומציה במינהל השלטון המקומי בישראל בע"מ נוסדה בשנת 1968 כיוזמת משרד הפנים ומרכז השלטון המקומי בישראל ובאישור ממשלת ישראל. החברה הינה חברה ציבורית בע"מ.

40% ממניות היסוד של החברה מוחזקות ע"י ממשלת ישראל והיתרה, 60% - הינם בבעלות השלטון המקומי בישראל.

לחברה 570 עובדים הכוללים: מנתחי מערכות, מתכנתים, מפעילי מחשב, עובדי בקורת, מנהלה, הדרכה והקלדה.

תחומי הפעילות של החברה

פיתוח והקמת מערכות מידע מיוחדות שתכליתן לענות על כל צרכי השלטון המקומי: רשויות מקומיות, איגודי ערים, חברות עירוניות, אגודות, מפעלים וארגונים הקשורים לרשויות המקומיות. מערכות המידע יועדו לאפשר ליחידות השלטון המקומי לייעל את עבודתן, לשפר את כלי הניהול, ועל ידי כך להגיע למינהל תקין יותר.

תפעול מערכות המידע ואספקת שרותי עיבוד נתונים על ידי יישום שיטות עבודה מתקדמות, הנחת תשתית תקשורת חדישה, הקמת מרכזי חינוך עירוניים ומקומיים, ופריסת ציוד חדיש.

ייעוץ באופן שוטף לכל יחידות השלטון המקומי בכל הקשור לתכנון, הקמה והפעלה של מערכות מידע. סיוע למוסדות השלטון (ממשלה, מרכז השלטון המקומי ומרכז המועצות האזוריות), בפעילותן לטובת כלל הרשויות המקומיות - להגברת המודעות לטכנולוגיות החדשות לניהול מערכות מידע, תוך מתן הדרכה והתנסות מתאימה לעובדי השלטון המקומי.

עיסוק במחקר ופיתוח בתחום מערכות המידע של השלטון המקומי - במטרה לפתח מערכות מידע מתקדמות שתסייענה להגברת יעילותן של כלל יחידות השלטון המקומי.

מרכז ההדרכה

מרכז ההדרכה של החברה מקיים פעילות אינטנסיבית וענפה שבמסגרתה הוא מכשיר מדי שנה אלפי עובדים של הרשויות המקומיות להתמודד ולעבוד עם מערכות המידע הקיימות והחדשות. לפיכך, תופס נושא ההדרכה מקום חשוב ביותר במבנה הארגוני של החברה המספקת שרותי מחשב בהקפים גדולים. במרכז ההדרכה נערכות השתלמויות ברמות שונות, הן בתפעול וברכישת מיומנות בסיסית והן לדרגי הניהול השונים החייבים להתוודע להשפעתן של מערכות נוספות. ההדרכה ניתנת בכמה אופנים:

הדרכה ארצית - ימי עיון ארציים להעברת מידע באופן כללי ובנושא אחד.
כיתות לימוד - כינוס מצומצם של משתמשים לצורך הדרכה בנושא ספציפי.
הדרכה מקומית - מתקיימת ברשות המקומית עצמה על פי דרישה מוקדמת של הרשויות.

מועצת מנהלים

הנהלה

מרחב ת"א ומרכז

מרחב חיפה והצפון

מרחב ב"ש והמדרום

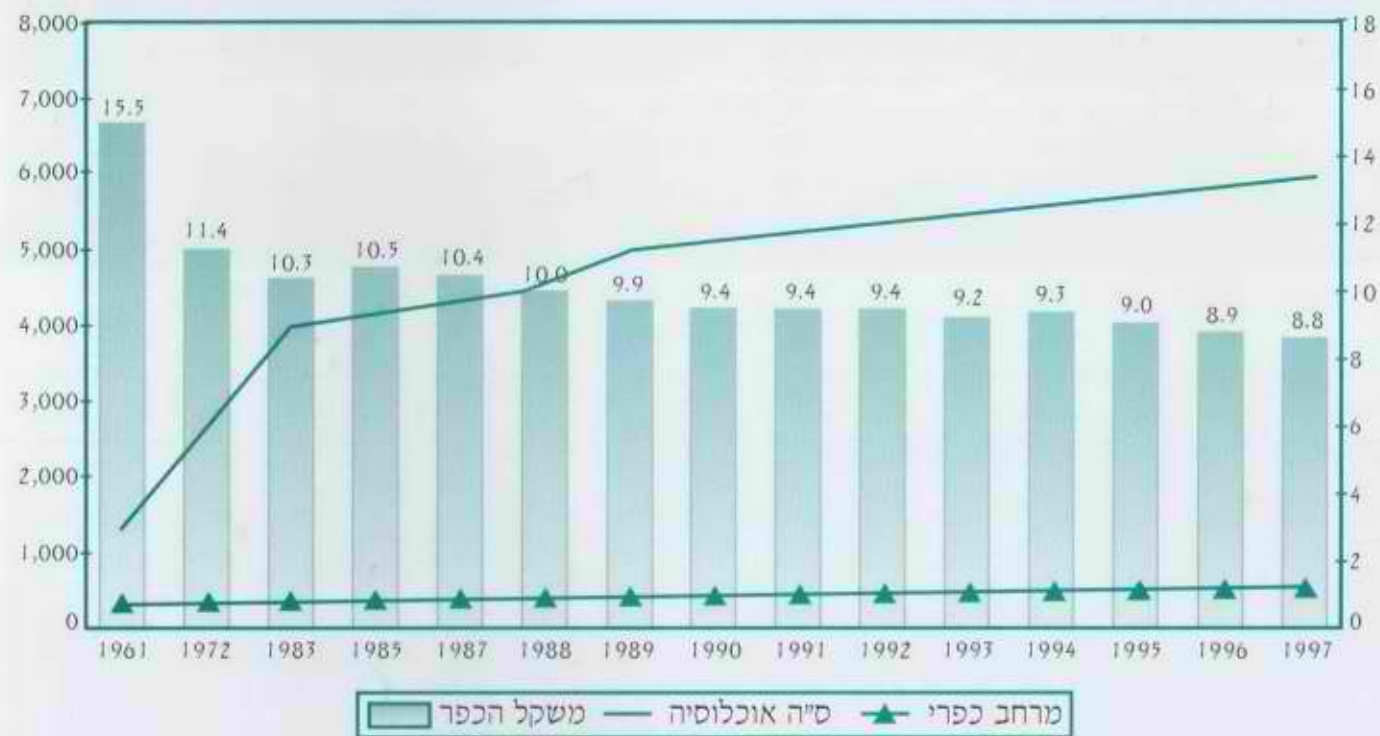
מרחב ירושלים

המועצות האיזוריות נתוני אוכלוסיה ושטח

מועצה אזורית	שטח שיפוט (בדונמים)	אוכלוסיה (12/1997)
אלונה	22,000	1,000
אפעל	5,500	4,100
אשכול	761,900	8,200
באר טוביה	150,000	14,200
בני שמעון	560,000	10,800
בקעת בית שאן	220,000	9,200
בקעת הירדן	630,000	3,216
ברנר	36,000	4,500
גדרות	13,300	3,500
גולן	1,600,000	9,000
גוש עציון	150,000	8,100
גזר	145,000	16,600
גן רוה	30,000	4,100
דרום השרון	84,800	20,400
הגלבוע	300,000	20,200
הגליל העליון	240,600	12,400
הגליל התחתון	200,000	7,700
הר חברון	800,000	3,800
זבולון	55,000	8,500
חבל אילות	2,600,000	2,700
חבל יבנה	35,000	3,800
חבל מודיעין	130,000	14,100
חוף אשקלון	170,000	7,900
חוף הכרמל	170,000	13,500
חוף השרון	50,000	7,400
חוף עזה	12,000	6,100
יואב	230,000	4,200
לב השרון	54,000	11,900
לכיש	500,000	5,500
מבואות חרמון	104,400	5,100
מגידו	176,000	8,100
מגילות	70,000	800
מטה אשר	272,000	17,800
מטה בנימין	800,000	23,200
מטה יהודה	600,000	26,400
מנשה	65,000	11,600
מעלה יוסף	180,000	6,400
מרום הגליל	220,000	9,600
מרחבים	408,100	7,000
משגב	189,000	14,600
נוף הגליל		11,600
נחל שורק	28,000	2,300
עזתה	200,000	5,600
עמק הירדן	120,000	9,500
עמק חפר	250,000	26,900
עמק יזרעאל	307,000	23,100
עמק לוד	35,000	9,300
ערבה תיכונה	1,400,000	2,000
רמת הנגב	4,432,000	4,700
שומרון	2,000,000	15,400
שער הנגב	100,000	5,000
שפיר	160,000	7,800
תמר	1,675,000	2,300
סה"כ		502,616

האוכלוסיה הכפרית ומשקלה בכלל האוכלוסיה

(באלפים ובאחוזים) מתוך נתוני הרשות לתכנון ופיתוח ההתיישבותית והכפר

חלקם של המועסקים במרחב הכפרי בכלל המועסקים במשק הלאומי הגיע בשנת 1998 ל-11.6% לעומת 11.9% בשנת 1997. חלקם של המועסקים בחקלאות במרחב הכפרי מכלל המועסקים במרחב הכפרי ירד ל-10.1% ב-1998 לעומת 11.8% בשנת 1997. בס"ה קטן מספר המועסקים בחקלאות במרחב הכפרי בשנת 1998 לעומת 1997 בכ-0.3% בכלל זה הייתה ירידה חדה בקיבוצים (-14.4%).

התמורות במבנה התעסוקה הכפרית

(באלפים)

שנה	מועסקים בחקלאות במרחב הכפרי (%)	מועסקים-ס"ה במרחב הכפרי (%)
1998	10.1	71.5
1997	11.8	76.6
1996	12.4	78.7
1998	13.6	72.4
1997	14.7	72.9
1996	14.9	73.3
1998	3.5	98.0
1997	4.4	93.9
1996	4.6	86.4
1998	27.2	241.9
1997	30.9	243.4
1996	31.9	238.4
1998	66.4	2,076.5
1997	66.6	2,040.2
1996	67.0	2,012.8
1998	41.0	11.6
1997	46.4	11.9
1996	47.6	11.8

מכללות ומכוני מחקר במועצות האזוריות

מועצה אזורית	המכללה	תחומי העיסוק
אפעל	סמינר אפעל	מרכז לחנך רעיוני, מרכז לזרות יהודית, יד טבנקין
באר טוביה	אחזה	חטיבה אקדמאית, בי"ס לחינוך, מכינה קדם אקדמאית, מרכז לנוער שוחר מדע ואומנויות, מרכז ללמודי השכלה ולמודים קהילתיים, מכון לפתוח מנהיגות חנוכית, מרכז לקשרי חוץ, מרכז מורים מתוקשבים, מכון מחקר ופתוח.
בקעת בית שאן	מרכז אקדמאי ביו תחומי, תחומי אקולוגיה וחברה.	המרכז מתוכנן להקמה שנת 99-1998 ויעסוק במחקר.
ברנר	מרכז למודים אזורי למבוגרים	למודי מחשב, למודי שפות, למודי ארץ ישראל, למודי יהדות, למודי אמנויות ויצירה, למודי רפואה מן הטבע.
גוש עציון	מכללת הרצוג	מכללת מכללת הרצוג להכשרת מורים.
דרום השרון	בית ברל	מדרשת דרום השרון לשלוב אזורי מכללה אקדמית ללימודים הומניים
הגליל העליון	מכללת תל חי	מכללה אקדמאית, חממה טכנולוגית, מכינת קדם אקדמאית, יחידה להכשרת מחנכים, מכון לאומנויות, מרכז להשתלמויות, מרכז תקשורת, בי"ס לילדים מחוננים "מחר 98" מרכז תמיכה למודי אצבע הגליל.
חבל יבנה	מכללת ג. וושינגטון כרם ביבנה בית העדות	הכשרת גנות ומורים לגיל הרך, הכשרת מורות לבי"ס יסודי, הכשרת מורות לחטיבת ביניים, מורים לחינוך גופני, יחידה להכשרת מנהלים ומורים במקצועות היהדות, המרכז ללמודי הציונות הדתית והשוואה.
חוף השרון	הקתדרה העממית	חוגים באומנות, יצירה, העשרה כללית, פעילות גופנית, רפואה אלטרנטיבית.
חוף עזה	מדרשת התורה והארץ	חקר, נסוי ולמוד מצוות התלויות בארץ
מגידו	הקתדרה האזורית מגידו	חוגי יהדות, ידיעת הארץ, תולדות ארץ ישראל, שפות, רפואה אלטרנטיבית, אמנות, הכשרה מקצועית.
מטה אשר	מכללת הגליל המערבי	למודים אקדמאיים, השלמת השכלה תיכונית, הנדסאים והכשרת טכנולוגית, אמנויות.
מטה בנימין	מכללה אזורית קהילתית מכללה להנדסאים	למודי מנהל קהילתי.
מטה יהודה	יד חרף	ענפי אמנות שונים.
מנשה	מכללה אזורית מנשה	עבודה סוציאלית, חינוך, הסטוריה של המזרח התיכון, ספרות עברית, שפות, הסטוריה כללית, הסטוריה של עם ישראל, בי"ס לחינוך.
נחל שורק	המכון לחקר החקלאות על פי התורה	
עמק הירדן	המכללה האזורית עמק הירדן ע"ש הלפרין	חטיבה אקדמאית, מכינת קדם אקדמאית, בי"ס להנדסאים, למודי תעודה, קדום החינוך המדעי, מרכז מורים אזורי, מרכז לאומנויות, אולפני עולים.
עמק חפר	מדרשת רופין	מרכז אקדמי המענים תארי B.A במנהל עסקים, חשבונאות, כלכלה ומדעי ההתנהגות. תואר B.Sc בהנדסת חשמל ואלקטרוניקה, תעשייה ניהול ומחשבים. בית ספר להנדסאים, מכינה קדם אקדמית וקריה אקדמית לניהול.
עמק יזרעאל	מכללת עמק יזרעאל	מדעי החברה, סוציולוגיה, מדעי המדינה, תקשורת מחשבים ומערכות מידע, הסטוריה של המזרח התיכון, מדעי התנהגות, פסיכולוגיה וחינוך, כלכלה.
שער הנגב	מכללת הנגב ע"ש פנחס ספיר	למודים אקדמאיים, מכינת טרום אקדמאית, הנדסאים, אולפנים, למודי פנאי, בי"ס למחוננים, מרכז הכוונה מקצועי, מרכז לתקשורת.
שפיר	מרכז יעקב הרצוג	למודי ארץ ישראל, מקרא, הגות יהודית, מכללה לגמלאים, כתות תחילה, למודי ערב וימי עיון משותפים לדתיים וחלונים.

ועדות המקומיות לתכנון ובניה לפי חלוקה מחוזית - שנת 1999

שם הועדה	הרכב הועדה לפי רשויות מקומיות		המען	טלפון	פקס
	מקומית	אזורית			
אונ	אפעל		סוקולוב 13 ק. אונ 55530	03-5311166	03-5351170
רמת השרון	חוף השרון	רמת השרון	ביאליק 41 רמת השרון 47208	03-5483801	03-5405953
מחוז דרום					
חבל אילות	חבל אילות		קיבוץ יוטבתה די"ן אילות 88820	07-6355888	07-6355800
באר טוביה	באר טוביה		מו"א ד.ג. באר טוביה א.ת. 83815	08-8509771	08-8509767
שמעונים	בני שמעון אשכול, עזתה מרחבים, שער הנגב	תל-שבע, רהט להבים	מו"א שער הנגב איבים ת.ד. 50 שדרות 80100	07-6899696	07-9942203
שקמים	חוף אשכולון יואב, שפיר, לכיש		מו"א יואב די"ן שקמים 79835	08-8502243	08-8503163
רמת-נגב	רמת-נגב		מו"א רמת-נגב די"ן חלוצה 85515	07-6564111	07-6564100
תמר	תמר הערבה התיכונה		מו"א תמר, נוה זהר ד.ג. ים המלח 86910	07-6688841	07-6584102
ועדת משנה למרחב תכנון מקומי-מחוז דרום	רמת חובב (מועצה מקומית תעשייתית)		משרד הפנים ת.ד. 68 באר שבע	02-6296434	07-6296438
מחוז ירושלים					
מטה יהודה	מטה יהודה		מרכז אבו העזר די"ן שמשון 99700	02-9900947	02-9900902
מחוז חיפה					
זבולון	זבולון		דאר כפר המכבי 30030	04-8478105	04-8478134
חוף הכרמל	חוף הכרמל		מו"א חוף הכרמל עין הכרמל ד.ג. חוף הכרמל 30860	04-9845213	04-9841789
מנשה אלונה	מנשה, אלונה	טל עירון	מו"א מנשה ת"ד 80 חדרה 38100	06-6305344	06-6305306
מטה אשר	מטה אשר	חצרות יסף	מו"א מטה אשר ת.ד. 90000 עכו 24120	04-9879609	04-9879659

המועצות האזוריות על פי מחוזות

מחוז הדרום

מו"א אשכול
מו"א באר טוביה
מו"א בני שמעון
מו"א חבל אילות
מו"א חוף אשקלון
מו"א יואב
מו"א לכיש
מו"א מרחבים
מו"א עזתה
מו"א הערבה התיכונה
מו"א רמת נגב
מו"א שער הנגב
מו"א שפיר
מו"א תמר

מחוז המרכז

מו"א ברנר
מו"א גדרות
מו"א גזר
מו"א גן רוה
מו"א דרום השרון
מו"א חבל יבנה
מו"א חוף השרון
מו"א לב השרון
מו"א חבל מודיעין
מו"א נחל שורק
מו"א עמק חפר
מו"א עמק לוד

מחוז ירושלים

מו"א מטה יהודה

מחוז תל אביב

מו"א אפעל

מחוז חיפה

מו"א אלונה
מו"א זבולון
מו"א חוף הכרמל
מו"א מנשה

מחוז הצפון

מו"א בקעת בית שאן
מו"א גולן
מו"א מטה אשר
מו"א הגליל
מו"א הגליל העליון
מו"א הגליל התחתון
מו"א עמק יזרעאל
מו"א מבואות החרמון
מו"א מגידו
מו"א מעלה יוסף
מו"א מרום הגליל
מו"א נוף הגליל
מו"א עמק הירדן
מו"א משגב

ישי"ע

מו"א חוף עזה
מו"א גוש עציון
מו"א בקעת הירדן
מו"א שומרון
מו"א מטה בנימין
מו"א מגילות
מו"א הר חברון

שם הועדה	מחוז חיפה		המזען	טלפון	פקס
	אזורית	מקומית			
בקעת בית-שאן	בקעת בית-שאן		מו"א בקעת בית שאן ת.ד. 90000, בית שאן 11710	06-6065866	06-6581817
הגליל העליון	הגליל העליון		מו"א הגליל העליון ת.ד. 90000 עפולה 18120	06-6533252	06-6531451
הגליל המזרחי	נוף הגליל (מועצה כפרית)	שיבלי, טובא-זגריה, בועיה נוג'דאת, דבוריה, חצור, טורעאן, יסוד המעלה, כנרת, יבנאל, מנד"א, תבור, מגדל, מנחמיה, קמא מער, ראש פינה, מטולה, עלבון, עילוט	ת"ד 453 טבריה 14105	06-6772333	06-6772722
הגליל העליון	הגליל העליון מבואות החרמון		מו"א הגליל העליון ת.ד. 90000 ראש פינה 12100	06-6947372	06-6947316
משגב	משגב		מו"א משגב ד"נ 20179	04-9990102	04-9990095
הגליל התחתון	הגליל התחתון		מו"א הגליל התחתון ד.ג. גליל תחתון 14101	06-6767213	06-6766785
יזרעאלים	עמק יזרעאל מגידו		מו"א עמק יזרעאל ת"ד 90000 עפולה 18120	06-6520038	06-6425071
מעלה הגליל	מעלה יוסף	כפר-ורדים ינוח-גת כסרא-סומיע מגדל תפן	מו"א מעלה יוסף. ת"ד 90000 נהריה 22100	04-9979659 04-9977913	04-9972730
מרום הגליל	מרום הגליל		מו"א מרום הגליל ת.ד. 90000 עפת 13910	06-6919806	06-6919897
עמק הירדן	עמק הירדן		מו"א עמק הירדן ד.ג. עמק הירדן 15132	06-6757636	06-6757641
גולן	גולן		מו"א גולן, ת"ד 13 קצרין 12400	06-6969712	06-6961535
מחוז מרכז					
חוף השרון	חוף השרון		מו"א חוף השרון ד.ג. שפיים 60990	09-9596505	09-9596573
לודים	גזר, מודיעים עמק לוד		טשרנחובסקי 1, דמלה 72444	08-9226586	08-9248826
עמק חפר	עמק חפר		מו"א עמק חפר, ליד מדרשת רופין 40250	09-8981661	09-8989292
לב השרון	לב השרון		מו"א לב השרון צומת בני דרור, תל-מונד 40600	09-7962205	09-7962208
שורקות	ברנר, גדרות גן-רוה, נחל שורק, חבל יבנה		מו"א ברנר ד.ג. נבעת ברנר 60948	08-9412991	08-9419017
דרום השרון	דרום השרון		מו"א דרום השרון, כפר-מל"ל ד"נ הוד-השרון 45100	09-7476024	09-7442944

ראשי המועצות האזוריות

מועצה	שם	מרכייה	נייד	פקס	כתובת
אלונה	אריה שרון	06-6288165	050-236590	06-6388933	ד"ר מנשה 37830
אפעל	אורה חכם	03-5356933	03-7795256	03-5356034	רמת אפעל 52960
אשכול	אברהם דבורי	07-9929111	050-964161	07-9982384	ד"ר נגב 85465
באר טוביה	חנן חסיד	08-8509800	050-339425	08-8583677	דאר באר טוביה 83815
בני שמעון	משה פאול	07-9915811	050-611055	07-9915831	צומת בית קמה 85300
בקעת בית שאן	יעל שאלתיאלי	06-6539850	050-338961	06-6065862	בית שאן 11710
בקעת הירדן	דוד לוי	02-9946666	050-246086	02-9942690	ירושלים 91906
ברנר	מיקי עופר	08-9411218	051-950448	08-9413346	דואר גבעת ברנר 60948
גדרות	בנימין בוכט	08-8592950	050-815055	08-8596449	עשרת 76858
גולן	יהודה וולמן	06-6969777	050-336115	06-6961535	קצרין 12400
גוש עציון	שאול גולדשטיין	02-9939933	03-7700020	02-9932169	ד"ר צפון יהודה 90433
גזר	פטר וייס	08-9274020	054-233011	08-9247115	ד"ר שמשון 99789
גן רוה	שלמה אלימלך	08-9408230	050-266733	08-9408241	דואר עיינת 70490
דרום השרון	מוטי דלגו	09-7476020	050-236047	09-7429666	דואר הוד השרון 45100
הגליל	דני עטר	06-6533200	050-338932	06-6531451	עפולה 18120
הגליל העליון	אהרון ולנס	06-6945611	050-339145	06-6945637	ראש פינה 12100
הגליל התחתון	בני גורפינקל	06-6767213	050-339942	06-6769272	ד"ר גליל תחתון 14101
הר חברון	עבדין בר חי	02-9969111	050-253018	02-9963236	ד"ר הר חברון 90407
זבולון	שלמה חבר	04-8472111	050-526646	04-8478134	דאר כפר המכבי 30030
חבל אילות	אהוד גת	07-6355888	053-890615	07-6355800	ד"ר אילות 88820
חבל יבנה	אליעזר ביגנפלד	08-8561707	050-321008	08-8524343	דואר נע אבטח 79860
חבל מודיעין	דוד טוביאנה	03-9722888	050-884377	03-9722800	ד"ר דמלה 73100
חוף אשקלון	שמעון כהן	07-6775555	050-243827	07-6727304	אשקלון 78100
חוף הכרמל	אריה שמחוני	04-9845200	050-496992	04-9841789	ד"ר חוף הכרמל 30860
חוף השרון	אהרון בורט	09-9396502	03-7709929	09-9383791	דואר שפיים 60990
חוף עזה	אהרון צור	07-6840888	050-333829	07-6847361	אשקלון 78100
יואב	דני טריינין	08-8500777	050-512243	08-8501679	ד"ר שקמים 79835
לב השרון	יחזקא ישועה	09-7960222	050-236345	09-7961219	תל מונד 40600
לכיש	אלי און	07-6871666	050-396595	07-6848176	ד"ר לכיש דרום 79340
מבואות חרמון	שלום רובין	06-6942955	050-221011	06-6943063	עפולה 18120
מגידו	חיים חכים	04-9598444	053-790600	04-9598400	ד"ר חוף הכרמל 90668
מגילות	מרדכי דהמן	02-9943222	050-256804	02-9943223	עכו 24120
מטה אשר	יהודה שביט	04-9879666	050-239148	04-9822079	ד"ר חריר ירושלים 90867
מטה בנימין	פנחס ולרשטיין	02-9977111	050-536200	02-9973113	בית שמש 99100
מטה יהודה	מאיר ויזל	02-9900888	050-235697	02-9900902	חדרה 38100
מנשה	אילן שדה	06-6305330	050-211214	06-6342514	נהריה 22100
מעלה יוסף	אבי קרמפה	04-9807571	050-598345	04-9807496	ד"ר מרום הגליל 13910
מרום הגליל	אהרון מענתוק	06-6919800	050-278747	06-6919897	באר שבע 84100
מרחבים	אבנר מורי	07-9929444	050-771300	07-9929427	20179
משגב	ארי קרייזלר	04-9902311	050-606143	04-9902315	נצרת עלית 17000
נוף הגליל	רפי מימרן	06-6461414	050-261381	06-6461417	ד"ר עמק שורק 76812
נחל שורק	אלי אסקווידו	08-8591167	052-935961	08-8594172	באר שבע 84100
עזתה	מאיר יפרח	07-9938933	050-513335	07-9942203	15132
עמק הירדן	זאב שור	06-6757600	050-330059	06-6757641	40250
עמק חפר	איעקוביץ נחום	09-8981666	050-275015	09-8989292	עפולה 18120
עמק יזרעאל	איתן ברושי	06-6520111	050-256781	06-6520011	כפר חב"ד 72915
עמק לוד	מנשה משה	03-9606961	050-237907	03-9606189	ד"ר ערבה 86820
ערבה תיכונה	שי בן אליהו	07-6592201	050-337543	07-6581487	85515
רמת נגב	שמואל ריפמן	07-6564111	050-246780	07-6564100	ד"ר שומרון 44862
שומרון	בני ליברמן	02-9977666	050-339871	02-9977727	78100
שער הנגב	שי חרמש	07-6897222	050-211919	07-6806260	79411
שפיר	עמוס מגידוש	08-8508922	050-278652	08-8501790	ד"ר ים המלח 86910
תמר	יואב גבעתי	07-6688888	050-333358	07-6584527	

המועצות האיזוריות על ישוביהן

עפ"י חלוקה לצורות ההתישבות של הישובים

אלונה	מושבאים:	אביאל, גבעת ניל"י, עמיקם	קיבוצאים:	גשר, חמדיה, טירת צבי, כפר דופין, מירב, מסילות, מעוז חיים, מעלה גלבע, נווה אור, נווה איתן, ניר דוד, עין הנציב, רשפים, שדה אליהו, שדה נחום, שלוחות.
אפעל	מושבאים:	כפר אז"ר	מושבאים:	בית יוסף, ירדנה, רוויה, רחוב, שדי תרומות, תל תאומים.
אשכול	קיבוצאים:	אורים, בארי, גבולות, חולית, כסופים, כרם שלום, מגן, ניר יצחק, ניר עוז, נירים, סופה, עין השלושה, צאלים, רעים.	מושבאים:	ישוב קהילתי:
	מושבאים:	אוהד, דקל, יכול, ישע, יתד, מבטחים, עין הכשור, עמיעז, פריגן, שדה ניצן, שדה אברהם, תלמי אליהו, תלמי יוסף.	מושבאים:	ישוב קהילתי:
	ישוב קהילתי:	צוחר, אכשולם.	מושבאים:	ישוב קהילתי:
באר טוביה	קיבוצאים:	חצור	מושבאים:	מרכז אזורי:
	מושבאים:	אביגדור, אורות, אמונים, באר-טוביה, בית-עמרא, בערז, גבעתי, חצב, ינון, כפר אחים, כפר ורבורג, נווה מבטח, ניר בנין, עזריקם, ערגות, שדה עזיהו, שתולים, תלמי יחיאל, תימורים (שיתופי).	מושבאים:	מרכז אזורי:
	מרכז קהילתי:	אחזה, עור.	מושבאים:	מרכז חינוכי:
	מרכז חינוכי:	כנות.	מושבאים:	מרכז חינוכי:
בני שמעון	קיבוצאים:	בית קמה, דביר, חצרים, כרמים, להב, משמר הנגב, שובל, שומריה.	מושבאים:	מרכז חינוכי:
	מושבאים:	ברוש, נבטים, תאשור, תדחר.	מושבאים:	מרכז חינוכי:
בקעת הירדן	קיבוצאים:	גלגל, נערן.	מושבאים:	מרכז חינוכי:
	מושבאים:	ארגמן, בקעות, גיתית, חמרה, יפית, ייט"ב, מחולה, מכורה, משואה, נעמה, נתיב הגדוד, פצאל, רועי, שדמות מחולה (שיתופי), תומר.	מושבאים:	מרכז חינוכי:
	י. קהילתי דתי:	חמדת.	מושבאים:	מרכז חינוכי:
בקעת בית-שאן	קיבוצאים:	גשר, חמדיה, טירת צבי, כפר דופין, מירב, מסילות, מעוז חיים, מעלה גלבע, נווה אור, נווה איתן, ניר דוד, עין הנציב, רשפים, שדה אליהו, שדה נחום, שלוחות.	מושבאים:	מרכז חינוכי:
	מושבאים:	בית יוסף, ירדנה, רוויה, רחוב, שדי תרומות, תל תאומים.	מושבאים:	מרכז חינוכי:
	ישוב קהילתי:	מלכישוע, מירב.	מושבאים:	מרכז חינוכי:
ברנר	קיבוצאים:	גבעת ברנר, שילר.	מושבאים:	מרכז חינוכי:
	מושבאים:	בית אלעזר, בניה, גבתון, קדרון.	מושבאים:	מרכז חינוכי:
גדרות	מושבאים:	גו הדרום, כפר אביב, מישר, כפר מרדכי, משגב דב.	מושבאים:	מרכז חינוכי:
	מרכז אזורי:	עשרת, שדמה.	מושבאים:	מרכז חינוכי:
גולן	קיבוצאים:	אורטל, אל-רום, אפיק, גשור, כפר חרוב, מכוא חמה, מיצר, מרום גולן, נטור, עין זיוון.	מושבאים:	מרכז חינוכי:
	מושבאים:	אבני איתן, אליעד, אניעם, גבעת יואב, כנף, מעלה גמלא, נאות גולן, נוב, נווה אטיב, קדמת צבי, רמות, שעל, אלוני הבשן (שיתופי), הר אודם (שיתופי), יונתן (שיתופי), קשת (שיתופי), רמת מגשימים (שיתופי).	מושבאים:	מרכז חינוכי:
	ישוב קהילתי:	חד-נס (משקי חרות), קלע גולן.	מושבאים:	מרכז חינוכי:
	מרכז אזורי:	בני יהודה, חיספין.	מושבאים:	מרכז חינוכי:
	אחרים:	נמרוד.	מושבאים:	מרכז חינוכי:
גוש עציון	קיבוצאים:	גבעות, כפר עציון, מגדל עוז, ראש צורים.	מושבאים:	מרכז חינוכי:
	ישוב קהילתי:	אלון שבות, אלעזר, בת-עין, הר גילה, כרמי צור, מיצר, מעלה עמוס, קדר, נווה דניאל, נקדים (אל דוד), תקוע.	מושבאים:	מרכז חינוכי:

◀ גזר

קיבוצים:
מושב:

גזר, חולדה, משמר דוד, נען, נצר סירני, שעלבים.
בית עזיאל, גני יוחנן, יד רמב"ם, יציץ, ישרש,
כפר בילו, כפר בן-נון, כפר שמואל, מצליח,
משמר אילון, סתריה, עזריה, פדיה, פתחיה,
רמות מאיר.
בית חשמונאי, כרמי יוסף, גני הדר.

◀ גן רוזה

קיבוצים:
מושב:

פלמחים
בית חנו, בית עובד, גאליה, גן שורק, כפר הנגיד,
נטעים.
מ. חינוך: עינות.

◀ דרום השרון

קיבוצים:
מושב:

אייל, גבעת השלושה, חורשים, נחשונים,
ניר אליהו, עינת, רמת הכובש.
אלישמע, גבעת חן, גני יהודה, גני עם, גת דימון,
חגור, ירחיב, ירקונה, כפר מליל, כפר סירקין,
מגשימים, מע"ש, נוה ימין, נוה ירק, עדנים צופית,
צור נתן (שיתופי), שדה ורבורג, שדה חמד,
גן חיים.

ישוב קהילתי:
מ. חינוך:

נירית, מתן, צור יגאל.
בית ברל

◀ הגלבע

קיבוצים:
מושב:

בית אלפא, בית השיטה, גבע, חפציבה, יזרעאל,
עין-חרוד (א), עין-חרוד (מ), תל-יוסף.
אביטל, אדירים, ברק, גדיש, דבורה, כפר
יחזקאל, מגן שאול, מיטב, מלאה, ניר יפה, פרוון,
רמת צבי, רם און, מולדת (שיתופי).
אומן, גן-נר, גדעונה, חבר.
טמרה, טיבה, סנדלה, מוקייבלה, נעורה.

◀ הגליל העליון

קיבוצים:

אילת השחר, ברעם, גדות, גונן, דן, דפנה,
הגושרים, חולתה, יפתח, יראון, כפר בלום, כפר
גלעד, כפר הנשיא, כפר סאלד, להבות הכשן,
מחניים, מלכיה, מנרה, מעין ברוך, משגב עם,
נאות מרדכי, סאסא, עמיעד, עמיד, צבעון,
קדרים, שדה נחמיה, שמיר, שניר.

◀ הגליל התחתון

קיבוצים:
מושב:

בית קשת, בית רימון, לביא.
אילניה, ארבל, הזורעים, כפר זיתים, כפר קיש,
מצפה, שדה אילן, שדמות דבורה, שרונה, כפר
חיטים (שיתופי).
מסד, מצפה נטופה, גבעת אבני.
כדורי, הודיות.

◀ הר חברון

מושב שיתופי:
ישוב קהילתי:

בית יתיר, כרמל, מעון.
אדורה, בית חגי, טנא (עמרים), ליבנה, מעלה
חבר, סוסיא, עתניאל, תלם, שימעה, אשכולות.

◀ זכולון

קיבוצים:

אוושה, יגור, כפר המכבי, רמת יוחנן, שער
העמקים.
כפר ביאליק, כפר חסידים, כפר חסידים ב',
נופית (פי נר).
אורנים, כפר הנוער הדתי.
איבטון, חוואלד.

◀ חבל אילות

קיבוצים:

אילות, אליפז, גרופית, יהל, יטבתה, לוטן,
נוה חריף, סמר, קטורה, נאות סמדר.
מעלה שחרות.

◀ חבל יבנה

קיבוצים:
מושב:

קבוצת יבנה.
בית גמליאל, בן זכאי, בני דרום (שיתופי), ניר
גלים (שיתופי).
בית רבן, כרם ביבנה, נוה הרצוג.

◀ חבל מודיעין

קיבוצים:
מושב:

בארות יצחק
אחיסמך, בית נחמיה, בית עריף, בני עטרות,
בן-שמן, ברקת, גבעת כח, גמזו, גנתון, חדיד,
טירת יהודה, כפר טרומן, כפר רות, כפר נופך,
לפיד מבוא מודיעים, מזור, נחלים, שילת, כפר
דניאל (שיתופי), רנתיה.
כפר הנוער בן-שמן.

◀ חוף אשקלון

קיבוצים:
מושב:

גברעם, זיקים, יד מרדכי, כרמיה, ניצנים.
בית שקמה, ברכיה, גיאה, הודיה, חלץ, כוכב
מיכאל, משען, ניר ישראל, נתיב העשרה,
מבקיעים (שיתופי), תלמי יפה (שיתופי).
כפר סילבר.
בית הדר, ניצן.

◀ חוף הכרמל

קיבוצים:
מושב:

בית אורן, החותרים, מעגן מיכאל, מעין
צבי, נוה ים, נחשולים, עין כרמל, שדות ים.
בית חנניה, בת שלמה, גבע הכרמל, דור, כרם
מהר"ל, מגדים, עופר, עין אילה, צפורה, צריפה.
הבונים, ניר עציון.

מושב שיתופי:

כפר אומנים:
מ. חינוך:
כפר נוער:
כפר ילדים:
ביה"ס לטכני:
כפר אורן, עין הוד.
כפר גלים.
מאיר שפיה.
ימין אורד.
כפר צבי סיטרין.

◀ חוף השרון

קיבוצים:
מושב:

גליל ים, געש, יקום, שפיים, תל יצחק.
אודים, בית יהושע, בני ציון, בצרה, כפר נטר,
רשפון.
חרוצים, ארסוף, נוה הדסה - כפר ילדים ונוער.

◀ חוף עזה

קיבוצים:
מושב:

נעדים
בדולח, גדיד, גן אור, גני טל, מורג, נצר חזני,
עצמונה (שיתופי), קטיף (שיתופי).
אלי סיני, כפר דרום, נוה דקלים, ניסנית,
רפיח ים, פאת שדה, דוגית.

◀ יואב

קיבוצים:

בית גוברין, בית ניר, גלאון, גת, כפר מנחם,
נגבה, רבדים, שדה יואב.
כפר הריף, נחלה, סגולה.
קדמה, ורדון, אל עזי.

◀ לכ השרון

מושב:

גאולים, חרות, ינוב, כפר הס, כפר יעבץ,
משמרת, נציני עזר, עזריאל, עין ורד, פורת, צור
משה, שער אפרים, תנובות, בני דרור (שיתופי),
נורדיה (שיתופי).
גנות הדר, עין שריד, מרכז יע"פ.

◀ לכיש

מושב:

אחוזם, זהר, יד נתן, לכיש, מנוחה, נגה, ניר חן,
עוצם, שדה דוד, שדה משה, שחר, תלמים,
אמציח (שיתופי).
נחורה, שקף.

◀ מבואות חרמון

מושב:

אליפלט, אמנון, בית הלל, דישון, נחל, כפר יובל,
מרגליות, משמר הירדן, רמות נפתלי, שאר
ישוב, שדה אליעזר.
כרכום, כורזים.

◀ מגידו

קיבוצים:

גבעת עזר, גלעד, דליה, הזורע, מגידו, משמר
העמק, עין השופט, רמות מנשה, רמת השופט.
מדרד עזר.
מושב:
מושב:
ישוב קהילתי:
ישוב כפרי:

◀ מגילות

קיבוצים:
מושב:

אלמוג, בית הערבה, מצפה שלם, קלי"ה.
ורד יריחו.
אבנת (קידרון), עין חגלה (מול נבו).

◀ מטה אשר

קיבוצים:

אדמית, אילון, אפק, בית העמק, געתון, גשר
הזיו, חניתה, יחיאל, יסעור, כברי, כפר מסריק,
לוחמי הגיטאות, מצובה, סער, עברון, עין
המפרץ, ראש הנקרה, שמרת.
אחיהוד, אשרת, בוסתן הגליל, בן-עמי,
בצת, לימן, נתיב השיירה, עמקא, רגבה
(שיתופי).

ישוב קהילתי:

כליל
עראמשה, שיח' דנון.
נס עמים
חצרות יסיף.

◀ מטה בנימין

מושב:
ישוב קהילתי:

מבוא חורון (שיתופי), מתתיהו (שיתופי).
כוכב יעקב, אדם, בית חורון, דולב, חדשה,
טלמון, חלמיש (נוה צוף), כוכב השחר, כפר
אדומים, מכמש, מעלה לבונה, מצפה יריחו,
נחליאל, ניל"ו, עטרת, עלי, עלמון, עופרים,
עפרה, פסגות, רימונים, שילה, נעלה, רמת
מודיעין, אלון.

◀ מטה יהודה

קיבוצים:

הראל, מעלה החמשה, נחשון, נתיב הל"ה, צובה, צרעה, קרית ענבים, רמת רחל.

מושב:

אביעזר, אבן ספיר, אדרת, אורה, אשתאול, בית זית, בית מאיר, בית נקופה, בקוע, בר-גורא, גיזו, גבעת יערים, גבעת ישעיהו, גפן, זכריה, זנוח, טל שחר, ישעי, כפר אוריה, כסלון, לוזית, מחסיה, מטע, מסילת ציון, נחושה, נחם, נס הרים, עגור, עמינדב, צלפון, צפרירים, דוגלית (והמבול), רמת רזיאל, שדות מיכה, שואבה, תירוש, תעוז, תרום, יד השמונה (שיתופי), מבוא בית"ר (שיתופי), נוה אילן (שיתופי), שורש (שיתופי), נוה שלום (שיתופי).

ישוב קהילתי:

נטף, צור הדסה, ליאון.

שכונה עירונית:

מוצא עלית.

ישוב ערבי:

עין נקובא, עין ראפה.

אחרים: דיר רפאת, בית ג'מאל, איתנים, גבעת שמש, ידידה, מסילה, עין כרם, קרית יערים, איתנים.

◀ מנשה

קיבוצים:

ברקאי, גן שמואל, חריש, כפר גליקסון, להבות חביבה, מגל, מענית, מצר, משמרות, עין שמר, רגבים.

מושב:

גן שומרון, כפר פינס, מאור, עין עירון, שדה יצחק, תלמי אליעזר, מי עמי (שיתופי).

ישוב קהילתי:

קציר

מ. חינוך:

אלוני יצחק, שער מנשה.

ישוב ערבי:

אום-אל-קוטף, מיסר, אל-עיפון.

◀ מעלה יוסף

מושב:

אבן מנחם, אלקוש, גורן, זרעית, חוסן, יערה, לפידות, מנות, מעונה, נטועה, עבדון, עין יעקב, פקיעין החדשה, צוריאל, שומרה, שתולה.

ישוב קהילתי:

אבירים, גיתה, הילה, מתת.

מרכז אזורי:

גרנות הגליל.

◀ מרום הגליל

קיבוצים:

פרוד, ענבר.

מושב:

אביבים, אמירים, דובכ, דלתון, חזון, טפחות, כלנית, כפר חנניה, כפר שמאי, כרם בן זמרה, ליבנים, מירון, ספסופה, עלמה, שזור, שפר.

ישוב קהילתי:

בר-יוחאי, עמוקה, אור הגנון, ביריה.

ישוב דרוזי:

עין אל אסד.

כפר צדקס:

ריחנייה.

ביה"ס שדה:

נריה.

אחרים:

(קדיתא) הר כותר.

◀ מרחבים

מושב:

אשכול, בטחה, גילת, מסלול, ניר משה, ניר עקיבא, פדוים, פטיש, פעמי תש"ז, קלחים, רנו, שדה צבי, תלמי ביליו, תפרח.

מ. חינוך:

אשל הנשיא

קרית חינוך:

מרחבים ע"ש פנחס ספיר.

אחרים:

גן לאומי אשכול, חיות טל-אור, פארק תעשייה "נועם הנגב".

ישוב קהילתי:

מבועים

◀ משגב

קיבוצים:

כישור, לוטם, מורן, פלד, תובל.

מושב:

יודפת (שיתופי).

ישוב קהילתי:

אבטליון, גילון, הרדית, חלוץ, חרשים, טל-אל, יובלים, יעד, כמון, מורשת, מנוף, מכמנים, מעלה צביה, מצפה אביב, עצמון (שגב), צורית, קורנית, רקפת, שכניה, שורשים.

◀ נוף הגליל

סולתם, נין, כפר מצר, ואדי חמאם, אום אלענים, צחי, עוזר, רומאנה, רומת הייב

◀ נחל שורק

קיבוצים:

חפץ חיים

מושב:

בית חלקיה, בני ראם, יסודות (שיתופי).

מרכז כפרי:

יד בנימין

◀ עותה

קיבוצים:

סעד, עלומים.

מושב:

בית הגדי, גבעולים, זמרת, זרועה, יושיבה, כפר מימון, מלילות, שבולים, שובה, שוקדה, שרשרת, תקומה, מעגלים, תושיה.

◀ עמק הירדן

קיבוצים:

אלומות, אפיקים, אשדות יעקב (א), אשדות יעקב (מ), בית זרע, גנוסר, דגניה א', דגניה ב', האון, חוקוק, כנרת (קבוצה), מסדה, מעגן, עין גב, רביד, שער הגולן, תל קציר.

מושב:

אלמגור

ישוב קהילתי:

נוה עובד, פוריה עלית, פוריה כפר עבודה.

◀ עמק חפר

קיבוצים:

בחן, גבעת חיים (איחוד), גבעת חיים (מאוחד), המעפיל, העגן, יד חנה, מעברות, משמר השרון, עין החורש.

מושב:

אביחיל, אחיטוב, אלישיב, אומץ, בארותיים, בורגתה, בית הלוי, בית יצחק, בית אהרון, גאולי תימן, גבעת שפירא, גן יאשיה, הדר עם, חבעלת השרון, חגלה, חופית, חיבת ציון, חניאל, חרב לאת, כפר ידידיה, כפר הרא"ה, כפר ויתקין, כפר חיים, כפר מונאש, מכמורת, עולש, שושנת העמקים, בית חרות (שיתופי), בית יאיר (שיתופי), נעורים, מדרשת רופין, בן יקיר, מבואות ים, ישיבת בני עקיבא, כפר הרא"ה, ת"מ. כת חפר, כת חן א', כת חן ב', בית חזון, צוקי ים.

מ. חינוך:

ישוב קהילתי:

◀ עמק יזרעאל

קיבוצים:

אלונים, גבת, גזית, גניגר, דברת, הסוללים, הרדוף, חנתון, יפעת, כפר החורש, מזרע, מרחביה, עין דור, רמת דוד, שריד, בית זיד, בית לחם הגלילית, בית שערים, בלפוריה, היוגב, כפר ברוד, כפר גדעון, כפר יהושע, מרחביה, נהלל, צפורי, שדה יעקב, תל עדשים, אלוני אבא (שיתופי), אחוזת ברק, גבעת שימשית.

מושב:

הושעיה, עדי, תמרת, גבעת אלה, אחוזת דברת, אלון הגליל.

ישוב קהילתי:

מנשיה זבדה, סוואעד חמירה.

ישוב בדואי:

◀ עמק לוד

מושב:

אחיעזר, גנות, זיתן, חמד, יגל, כפר חב"ד, משמר השבעה, ניר צבי, צפריה.

◀ ערבה תיכונה

מושב:

צופר, חצבה, עין-יהב, עידן, פארן.

מרכז אזורי:

מרכז ספיר

◀ רמת נגב

קיבוצים:

טללים, משאבי שדה, רביבים, רתמים, שדה בוקר.

מושב:

כמהין, קדש ברנע.

ישוב קהילתי:

עוז, אשלים.

מ. חינוך:

כפר הנער ניצנה, מדרשת בן-גוריון.

◀ שער הנגב

קיבוצים:

אור הנר, ארן, ברור חייל, גבים, דורות, כפר עזה, מפלסים, נחל עוז, ניר עם, רוחמה.

מושב:

יכני

מרכז אזורי:

איבים

אחרים:

חוות שקמים.

מרכז חינוך:

מכללה אקדמית ספיר.

◀ שומרון

מושב:

סלעית, ריחן (שיתופי).

ישוב קהילתי:

אבני חפץ, איתמר, אלון מורה, ברקן (בית אבא), גנים, הר ברכה, חומש, חנית, חרמש, טל מנשה, יצהר, יקיר, כדים, כפר תפוח, מגדלים, מבוא דותן, מעלה ישראל, מעלה שומרון, נופים, עינב, פדואל, קרית נטפים, שא נור, שבי שומרון, שקד, עלי זהב, עץ אפרים, צופים, רבבה, רחלים, שערי תקוה.

◀ שפיר

קיבוצים:

עין צורים

מושב:

איתן, זבדיאל, זרחיה, נועם, עוזה, קוממיות, רווחה, שלוח, שפיר, משואות יצחק (שיתופי), מרכז שפירא, אבן שמואל, אלומה.

מרכז אזורי:

◀ תמר

קיבוצים:

הר עמשא, עין גדי

מושב:

נאות הכיכר, עין חצבה, עין תמר.

מרכז כפרי:

נוה זוהר.

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל-אביב 61400
טל. 03-6929918/9
03-6929923/4
פקס. 03-6952045

נדיעון

מרכז

המועצות

האזוריות

בישראל

ידיעות מס' 8

מס' 8

ידיעות

מרכז

המועצות

האזוריות

בישראל

ידיעון מס' 8

תוכן עיניים

5	דבר היו"ר
7	דבר המונכ"ל

החברה למשק וכלכלה

11	נרתמת לעשייה בתחום עבודות המים
12	רכבים חדשים לראשי רשויות
13	אספקת והתקנת מזגנים מפוצלים במוסדות חינוך ומבני ציבור
14	אספקת התקנה ותחזוקה של ציוד כיבוי אש
15	מכרז פומבי מס' תמ' 29/2000

החברה לאוטומציה

19	ערכון על הנעשה בחברה לאוטומציה
----	--------------------------------

ועדות

	תכנון
--	-------

27	סיכום פורום מנכ"לים של הממשלה בנושא חמ"א 35
----	---

ביטחון

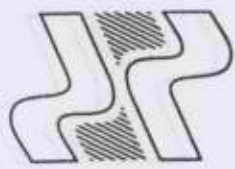
33	קורס קב"מים מוסדות חינוך לטיירי ביטחון
34	תקציב לשמירה ביישובים וכאים

רווחה

37	פרוסקול מתאריך 3.8.00
----	-----------------------

ספורט

47	מנשר מס' 5
48	בחירות לאיגודים
49	כדורסל ילדות
53	חמיכת מינהל הספורט - קבוצות אליצור

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס: 03-6952045

דבר יו"ר מרכז המועצות האזוריות

כ"ט אב תש"ס
30 אוגוסט 2000

שלום רב,

בעת כתיבת שורות אלו, ערב פתיחת שנת הלימודים תשס"א, שוב עומד ותלוי איומם של ארגוני המורים שלא לפתוח את שנת הלימודים כסדרה. עד מתי יחזור הריטואל הקבוע בו הופכים את תלמידי כיתה א' (וגם האחרים) כבני ערובה במאבקים לשיפור עמדות? אני רוצה לקוות כי יוסרו המכשולים ושנת הלימודים תחל כסדרה ולאחל לכל עובדי מערכת החינוך שנת לימודים פוריה ומעניינת.

אנו נערכים לבחינת החלטות הממשלה לקראת תקציב 2001. מסמך ובו ריכוז עיקרי המדיניות הכלכלית בעלי עניין למועצות האזוריות נשלח אליכם. בכוונתנו להביא לידיעת השרים את עמדותינו ולכן חשבוה התייחסותכם והערותיכם.

בדאגה רבה ובחומרה יש להתייחס לליבוי היצרים והביטויים החריפים שהושמעו כנגד ישובי המועצה האזורית שער הנגב. התופעה של גורמים פוליטיים המנסים לקדם אינטרסים פוליטיים באמצעות ליבוי היצרים בין עיירות הפיתוח לבין המועצות האזוריות ויישוביהן ראוייה לכל לשון של גינוי.

קצת באיחור אך מכל הלב שלוחה ברכה חמה ומיוחדת למועצה האזורית מעלה יוסף וישוביה שחגגה לפני כחודש את חגיגות היוכל. ראויים אתם להתגאות ולהתברך בישובים הפורחים שהקמתם ובמאמץ רב התעקשתם לפתחם על אף הקשיים. אני מאחל לכם כי השקט בו נתברך כל גבול הצפון בעקבות יציאת צה"ל מלבנון יתרום לתנופת פיתוח כלכלית וחברתית לאזור ולישובים. ובעקבותיו יינטו תושבים נוספים את מקום מושבם באזור היפה ומיוחד שלכם.

שנת תש"ס מסתיימת, ובפתח כבר עומדת השנה החדשה, נושאת עמה תקוות ומשאלות כי תהא עוד יותר טובה מזו שחלפה. שתהא לכולם שנת שגשוג וצמיחה, שנת שלום ואחוה בינינו לבין שכנינו מבית ומחוץ.

שנה טובה.

שמואל ריפמן

יו"ר מרכז המועצות האזוריות
וראש המועצה האזורית רמת נגב

חקלאית

57	פרומוקול מיום 26.7.00
58	מחיר ממולך למחיל ברומיד
59	סיכום פגישה בנושא שובדים ורים מיום 15.8.00
60	סכום פגישה עם צמרת משרד החקלאות מיום 15.8.00

חוזרים

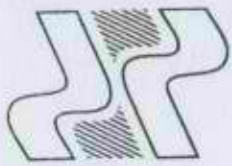
63	מימון הוצאות הכנת הצהרת הון
64	נציגים לאסיפה הכללית של מפעל הפיס
68	החלטות הממשלה בנושא המדיניות הכלכלית ל- 2001
72	נחונים על מערכות ביוב ביישובים
75	אתר האינטרנט של מ.מ.א.
77	קמפיין בנושא מורשת ציבורית לניהול חיות מחמד

כנסים, השתלמויות וקורסים

81	מו"א משגב - כינוס בנושא חלוקת עבודה בין הועדים למועצה
82	הכנס השנתי של הגוברים והמוזכרים
85	כנס יסוד לקידום מעמד האישה במועצות האזוריות
86	כנס ראשי מועצות וסגנים וישיבת מליאת ראשי המועצות

שונות

89	אל ומאת
----	---------

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול הטלך 8
תל אביב 64733
03-6929918 טל'
03-6929018 פק'
03-6929923 טל'
03-6952045 פק'

דבר המנכ"ל

תאגידי מים וביוב

הממשלה יזמה הצעת חוק לפיה הרשויות המקומיות תהיינה רשאיות להקים תאגיד אשר ינהל את המים והביוב באותה רשות. התאגיד יוכל להיות שותף למספר רשויות מקומיות, ללא הבחנה בין סוגי הרשויות. השותפות תתנהל על בסיס גיאוגרפי אשר התנאים שלו מאפשרים ניהול משותף של נושאי מים וביוב. לאחר הקמת התאגיד יעברו אליו כל הסמכויות של הרשות המקומית וכן יעברו אל התאגיד כל הנכסים של הרשות המשמשים נושאים אלו (בנינים, מתקנים, צנרת, ציוד, מאגרים בריכות וכו...). העברת הנכסים תעשה בשיטת פדיון ערכם ע"י התאגיד לרשות שאליה שייכים, דהיינו הרשות תמכור את הנכסים לתאגיד. הצעת החוק התבססה על מציאות לפיה הנושאים מטופלים כיום ע"י הרשויות המקומיות, הנכסים בידיהם. חוקי העזר והסמכויות שלהם, כך שהקמת התאגיד הנה ענין של החלטה בלבד.

לא כן במציאות של המועצות האזוריות

המועצות האזוריות אמנם מפתחות מתקני ביוב ומטפלות בו, אולם אינן מטפלות במים. רשתות המים שייכות ליישובים, מכסת המים ניתנה לכל יישוב בנפרד, זכויות המים נקנו ע"י היישובים ומשמשים בידם אמצעי כלכלי. המים נקנים מ"מקורות" ע"י היישובים ומחולקים/נמכרים לתושבי היישובים על-די הנהלותיהם. ברבות הימים כדי לייעל או לרכז אזורית את הטיפול במים ובמתקנים שבתוך היישובים, הוקמו אגודות מים אזוריות, והם מנהלים את עניני המים - בשם היישובים. כל הקשור בקניית המים בכניסה ליישוב מ"מקורות", מכירתם לתושבים, קריאת המונים, הגשת החשבון לכל בית, וגביית התשלום נעשית ע"י אגודות אזוריות אלה. במקומות שאין אגודות היישובים מבצעים את כל הפונקציות שתוארו לעיל בעצמם.

אין למועצה אזורית מח' מים, ואינה עוסקת כלל באספקת מים וגם לא באחזקה ובניהול מערכות מים בתחומה. נדרשנו לקבוע עמדתנו ביחס להצעת החוק. האם המועצות האזוריות יכולות להשתלב בהצעה זו? מה משמעותה לגבנו? מה השלכותיה? הדברים נבדקו והולחנו למסקנה כי הצעת החוק במתכונתה הקיימת אינה מתכוונת למציאות של המועצות האזוריות, לכן החלטנו להציע:

- שהצעת חוק זו לא תחול על המועצות האזוריות.
- אם כן אזי שהיא תכלול פרק מיוחד שבו ילקחו בחשבון כל האלמנטים שתוארו לעיל.

מצוידים בעמדה זו הופענו בפני ועדת הכלכלה של הכנסת, אשר מטפלת בהצעת החוק הזו, וקיימנו דיון גם עם אנשי משרד האוצר המטפלים בנושא זה. והסיכום הוא: שלעת עתה הצעת חוק זו לא תחול על המועצות האזוריות. האם בכך פתרנו בעיה, להערכת הבעיה מורכבת וקשה ולא פתרנו אותה. דחינו את הטיפול בה לזמן אחר תוך הנחה שאולי נצליח לגבש בה עמדה מוסכמת.

בנימין כהן

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול הטלך 8
תל אביב 64733
03-6929918 טל'
03-6929018 פק'
03-6929923 טל'
03-6952045 פק'

חידושי חקיקה

החוק החדש יחול על כלל היישובים, ללא הבחנה בין סוגי היישובים. היישובים ימכרו את זכויות המים ואת מתקני הביוב לתאגיד, וימשיכו לשלם עבור המים. התאגיד ינהל את המים ואת הביוב, וימכור את המים חזרה ליישובים. החוק החדש יחול על כלל היישובים, ללא הבחנה בין סוגי היישובים. היישובים ימכרו את זכויות המים ואת מתקני הביוב לתאגיד, וימשיכו לשלם עבור המים. התאגיד ינהל את המים ואת הביוב, וימכור את המים חזרה ליישובים.

החוק החדש יחול על כלל היישובים, ללא הבחנה בין סוגי היישובים. היישובים ימכרו את זכויות המים ואת מתקני הביוב לתאגיד, וימשיכו לשלם עבור המים. התאגיד ינהל את המים ואת הביוב, וימכור את המים חזרה ליישובים. החוק החדש יחול על כלל היישובים, ללא הבחנה בין סוגי היישובים. היישובים ימכרו את זכויות המים ואת מתקני הביוב לתאגיד, וימשיכו לשלם עבור המים. התאגיד ינהל את המים ואת הביוב, וימכור את המים חזרה ליישובים.

החוק החדש יחול על כלל היישובים, ללא הבחנה בין סוגי היישובים. היישובים ימכרו את זכויות המים ואת מתקני הביוב לתאגיד, וימשיכו לשלם עבור המים. התאגיד ינהל את המים ואת הביוב, וימכור את המים חזרה ליישובים. החוק החדש יחול על כלל היישובים, ללא הבחנה בין סוגי היישובים. היישובים ימכרו את זכויות המים ואת מתקני הביוב לתאגיד, וימשיכו לשלם עבור המים. התאגיד ינהל את המים ואת הביוב, וימכור את המים חזרה ליישובים.

החוק החדש יחול על כלל היישובים, ללא הבחנה בין סוגי היישובים. היישובים ימכרו את זכויות המים ואת מתקני הביוב לתאגיד, וימשיכו לשלם עבור המים. התאגיד ינהל את המים ואת הביוב, וימכור את המים חזרה ליישובים. החוק החדש יחול על כלל היישובים, ללא הבחנה בין סוגי היישובים. היישובים ימכרו את זכויות המים ואת מתקני הביוב לתאגיד, וימשיכו לשלם עבור המים. התאגיד ינהל את המים ואת הביוב, וימכור את המים חזרה ליישובים.

החוק החדש יחול על כלל היישובים, ללא הבחנה בין סוגי היישובים. היישובים ימכרו את זכויות המים ואת מתקני הביוב לתאגיד, וימשיכו לשלם עבור המים. התאגיד ינהל את המים ואת הביוב, וימכור את המים חזרה ליישובים. החוק החדש יחול על כלל היישובים, ללא הבחנה בין סוגי היישובים. היישובים ימכרו את זכויות המים ואת מתקני הביוב לתאגיד, וימשיכו לשלם עבור המים. התאגיד ינהל את המים ואת הביוב, וימכור את המים חזרה ליישובים.

החברה למשק וכלכלה

החברה למשק וכלכלה נרתמת לעשייה בתחום עבודות המים

במסגרת הרחבת השירותים לרשויות המקומיות, יצאה החברה למשק וכלכלה לראשונה, למכרז ייעודי לביצוע עבודות מים.

המכרז הוכן בהתאם לסטנדרטים ולהנחיות המקצועיות של המנהל למשק המים ברשויות המקומיות ומאפשר לרשויות המקומיות אופציה ביצועית נוספת באמצעות החברה למשק וכלכלה.

יתרונות העבודה עם החברה למשק וכלכלה באמצעות מכרז המים:

- עבודה על בסיס מחירון מפורט המפחית למינימום את "העבודות החרגות".
- קיצור לוחות הזמנים באופן משמעותי וחיסכון בהוצאות ובמשאבים.
- פטור ממכרז חוסך זמן יקר, התארגנות בירוקרטית וכסף רב.
- מספר קבלנים זוכים בכל אזור נתון המאפשר החלפת קבלן במקרה של "תקלה".
- הקבלנים שזכו במכרז, בעלי יכולת מקצועית גבוהה מוכחת ועמידה בסטנדרטים הגבוהים ביותר במשק.
- פיקוח וניהול צמוד.

בזנוס ללקוחות משק וכלכלה

- החברה מבצעת תמחור כתבי כמויות לרשויות בהגשת הצעות מחיר, תוך מספר ימים, ללא תשלום.
- לרשויות המקומיות תינתן אפשרות לבצע את הפרוייקט משלב התכנון כולל ביצועו ועד למסירתו הסופית באמצעות החברה למשק וכלכלה.

לפרטים נוספים:

ניר עפרוני, מנהל תחום פיתוח ותשתיות

טל. 03-6235208

ציון דמרי, מנהל פרויקטים

טל. 03-6235264

דני דומיניץ, רכז פרויקטים

טל. 03-6235297

דוד רגינסקי, רכז פרויקטים

טל. 03-6235294

פקס. 03-5624432

החברה למשק וכלכלה
של השלטון המקומי בע"מ

**אספקת והתקנת מזגנים מפוצלים ומערכות מיני מרכזיות
במוסדות חינוך ובמבני ציבור
מס' 4012000**

מחקרים רבים הוכיחו כי, תנאי הסביבה בהם מתקיימים לימודים ועבודה משפיעים על רמת ההישגים והתפוקות של תלמידים ועובדים.
זו הסיבה המרכזית שהניעה את הרשויות המקומיות ומשרדי הממשלה לפעול להתקנת מיזוג אוויר במוסדות חינוך וציבור, במטרה להעניק את התנאים הטובים ביותר לעובדיהם.
החברה למשק וכלכלה מפרסמת זו השנה השישית ובהצלחה רבה מכרז בתחום מיזוג אוויר, המאפשר לרשות המקומית ולמוסדות חינוך וציבור להזמין הספקה והתקנה של מערכות מיני מרכזיות ומזגנים מפוצלים, בתנאים מצוינים וברמות ביצוע גבוהות.

מה כולל המכרז?

- * סקר תשתיות הכולל בדיקת תשתיות החשמל והמשמעות הכלכלית והארגונית של הביצוע.
- * הזמנת תכנון חשמל ומיזוג.
- * מזגנים מפוצלים.
- * מערכות מיזוג אוויר מיני-מרכזיות.
- * אחריות לשנה ותיקון תקלות בלוח זמנים קצר.
- * פיקוח מקצועי על העבודות תוך מתן דגש לאיכות הביצוע.

תוצאות המכרז

החברות הזוכות הינן:

1. אלקטרה מוצרי צריכה בע"מ.
2. תדיראן מוצרי צריכה בע"מ.

מחירי המכרז נמוכים אודות ליתרון הגודל של החברה למשק וכלכלה.

כדאיות כלכלית

ההתקשרות באמצעות החברה למשק וכלכלה תחסוך לרשות את העלויות הכרוכות בפרסום מכרז. כמו כן, פרסום מכרז ארצי מרכז כוח קנייה גדול באמצעותו תקבלנה הרשויות מוצרים ושירותים בעלויות נמוכות ובאיכות גבוהה.

מקצועיות

המכרז ומפרטיו אופיינו על ידי מיטב היועצים כדי להבטיח את טיב ואיכות השירות. כמו כן מפקחת החברה למשק וכלכלה על איכות העבודה ותכולתה לרבות ביצוע העבודות, החשבונות והתשלומים.

לפרטים נוספים:
אבישי כהן - מנהל תחום חירום וטכנולוגיות
052-451983 03-6235251
שמעון סידוף - מנהל פרויקטים
טל' 053-529511 03-6235283
נעמה אלישע - מזכירת התחום
טל': 03-6235251 פקס: 03-5625646

החברה למשק וכלכלה
של השלטון המקומי בע"מ

חדש!

רכבים חדשים לראשי רשויות

החברה למשק וכלכלה חידשה את צי הרכבים שעמדו לרשות ראשי הרשויות.

במסגרת שיתוף הפעולה עם מנהל הרכב הממשלתי, נוספו לאחרונה רכבי בכירים חדשים למגוון הרכבים שהחברה מציעה לרשויות המקומיות.

חשוב לציין שרכישת הרכבים נעשית על בסיס שתוף הפעולה המוצלח של החברה עם מנהל הרכב הממשלתי.

את הרכבים ניתן לרכוש בתנאים מועדפים ובו בעת, לזכות בחבילת יתרונות הכוללת הנחה במתן השירות לרכב.

הרכבים שזכו במכרז החדש:

- א. הונדה אקורד
- ב. פולקסוואגן פאסאט
- ג. שברולט אלרו
- ד. יונדאי סונטה

מכרז זה זכה לפטור ממכרז על פי סעיף 9 לחוק הרשויות המקומיות.

לאחרונה נתקבלו מספר הזמנות מעיריית ירושלים ומספר מועצות אזוריות ובהן מ.א. יהודה ושומרון לרכבי בטחון, טנדרים וגייפים בהיקפים גדולים.
הזמנות אלו מהוות הוכחה חד משמעית לאטרקטיביות רכישת הרכבים באמצעות החברה.

יש לציין שבקטלוג הרכבים שהופץ על ידי החברה, ניתן לאתר את מגוון הרכבים הקיימים במכרזי המנהל.

נזכיר עוד כי לרשותכם מעמידה החברה משאיות במגוון גדלים לכל צורך, החל מעומס של 7 טון ועד 34 טון.

לפרטים נוספים:

יובל ברוק, מנהל פרויקטים
טל. 03-6235279

אהוד הלל, מנהל תחום רכש ואיכ"ס
טל. 03-6235235
פקס. 6240025

החברה למשק וכלכלה
של השלטון המקומי בע"מ

**מכרז פומבי מס' תמ/2000/29
שירותי תחזוקה וקריאות שירות למערכות מזגנים**

החברה למשק וכלכלה מפרסמת מכרז למתן שירותי תחזוקה וקריאות שירות למערכות מיזוג אוויר ברשויות המקומיות.

באמצעותנו ניתן להזמין שירותי תחזוקה וקריאות שירות שוטפים של מערכות מיזוג אוויר שונות ברשויות בכל רחבי הארץ.

מטרת המכרז - לתת מענה לצורך הגובר לתחזוקת מערכות המיזוג.

**המכרז כולל שירותים בתחום
שירות ותחזוקה למזגנים:**

- ביצוע ביקורת ותחזוקה מונעת.
- ביצוע ביקורת ותחזוקה מונעת, כולל חלפים.
- אחזקה שוטפת של מערכות מיזוג אוויר.
- מענה מהיר לקריאות שירות.
- אספקת והתקנת חלפים.
- אחזקת שבר על פי קריאות.

יתרונות ההתקשרות באמצעות החברה למשק וכלכלה

כדאיות כלכלית

ההתקשרות באמצעות החברה למשק וכלכלה תחסוך לרשות את העלויות הכרוכות בפרסום מכרז.

כמו כן, פרסום מכרז ארצי מרכז כוח קנייה גדול באמצעותו תקבלנה הרשויות שירותים בעלויות נמוכות ובאיכות גבוהה.

מקצועיות

המכרז ומפרטיו אופיינו על ידי מיטב היועצים כדי להבטיח את טיב ואיכות השירות. כמו כן תפקח החברה למשק וכלכלה על איכות העבודה ותכולתה ותנהל את ביצוע העבודות, החשבונות והתשלומים.

החברות הזוכות

החברות הזוכות הן מהמובילות בשוק בתחומן ובעלות יכולת ביצוע גבוהה. הזכיינים עומדים בדרישות הסף הקפדניות שהציב המכרז, תוך מתן ערבויות לביצוע וכיסוי ביטוחי נאות.

לפרטים נוספים:

אבישי כהן - מנהל תחום חירום וטכנולוגיות
טל': 03-6235251

שמעון סיידוף - מנהל פרויקטים
טל': 053-529522 / 03-6235283

נעמה אלישע - מזכירת התחום
טל': 03-6235251 פקס: 03-5625646

החברה למשק וכלכלה
של השלטון המקומי בע"מ

**אספקה, התקנה ותחזוקה של ציוד כיבוי אש,
מערכות גילוי וכיבוי אש אוטומטיות
ומערכות אוטומטיות לכיבוי אש במים
מכרז פומבי מס' מש/2000/61**

נושא הבטיחות במוסדות חינוך ובמוסדות ציבור, תופס תאוצה רבה בשנים האחרונות. מאחר ותחום כיבוי האש נכלל כחלק בלתי נפרד מהיערכות הבטיחות במוסדות חינוך וציבור, יזמה החברה מכרז מקיף למתן שירותים ברמה גבוהה גם בתחום זה.

המכרז נותן מענה יעיל בנושא אספקת הציוד המתאים ושירותי האחזקה הנדרשים לו.

המכרז מכיל שני חלקים:

א. **תחזוקה:** מתן מענה מקיף לכל נושא תחזוקת ציוד כיבוי אש בכל המוסדות הנמצאים בתחומי הרשות המקומית.

ב. **ביצוע:** אספקה והתקנה של כל סוגי ציוד כיבוי אש ומתן מענה לאספקת והתקנת מערכות התראה וכיבוי מסוגים שונים.

יתרונות ההתקשרות באמצעות החברה למשק וכלכלה

כדאיות כלכלית

ההתקשרות באמצעות החברה למשק וכלכלה תחסוך לרשות את העלויות הכרוכות בפרסום מכרז. כמו כן, פרסום מכרז ארצי מרכז כוח קנייה גדול באמצעותו תקבלנה הרשויות שירותים בעלויות נמוכות ובאיכות גבוהה.

מקצועיות

המכרז נחשב למתקדם ביותר מבחינת היקף הפתרונות הכלולים בו. מפרטי המכרז אופיינו על ידי מיטב יועצים ומומחים, כדי להבטיח את טיב ואיכות השירות. כמו כן תפקח החברה למשק וכלכלה על איכות העבודה ותכולתה ותנהל את ביצוע העבודות, החשבונות והתשלומים.

לפרטים נוספים:

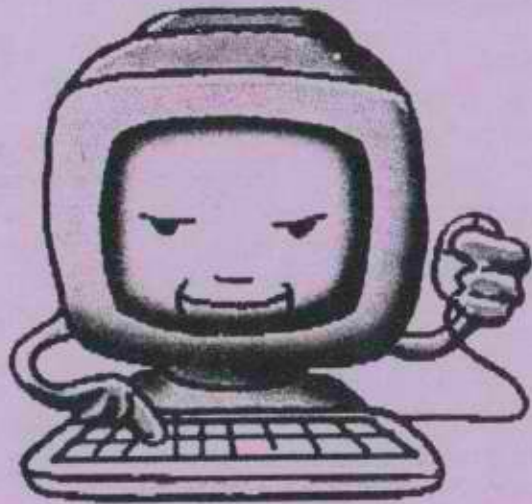
אבישי כהן - מנהל התחום
052-451983 03-6235251

שי מסלטי - רכז פרויקטים
052-234116 03-6235261

אסף שחף - רכז פרויקטים
053-560151 03-6235202

נעמה אלישע - מזכירת התחום
טל': 03-6235251 פקס: 03-5625646

החברה לאוטומציה

השינויים הטכנולוגיים המואצים מחייבים את החברה להיות עם יד על הדופק ולהתאים את שירותיה לצרכים המשתנים. לאחר שתוכנית ההבראה הושלמה החברה ממשיכה לצעוד קדימה בהצלחה. אנחנו העובדים, הננו מאגר האיות, שמוביל את החברה להישגים. נוכח הלחישות מחוץ ומבית על ה"קשיים" בתפקודה של החברה, חשוב שנהיה מעודכנים בכל המתרחש בה.

החברה לאוטומציה ברשת האינטרנט

השינויים התכופים בטכנולוגיית המידע מחייבים את החברה להתאים את כל מערכות המידע של החברה לעידן המודרני החדש. הדרך בה אנו קונים, הדרך בה אנו שומעים מוזיקה, הדרך בה אנו צופים בוידיאו ובטלוויזיה, הדרך בה אנו משוחחים בטלפון, הדרך בה מספקים שירותים לקהל ועוד – כל הפעילויות בתחום זה משתנות. החברה לאוטומציה נערכה למעבר לעולם החדש וגאה להציג פתרונות למעבר השלטון המקומי בישראל לטכנולוגיית האינטרנט. הפיתרונות פותחו בשיתוף פעולה הדוק עם הרשויות ומופעלים בהצלחה רבה בירושלים, רעננה, מעלות, ראש"צ, כפר סבא, חולון, גבעתיים ועוד.

1. פרויקט "שער"

פרויקט אינטראנט "שער" מרכז את הגישה לכל מערכות המידע להן נזקק עובד הרשות, תוך שימוש בדפדפן האינטרנט. מערכת "שער" מאפשרת למשתמש

- ☐ גישה ליישומים (הנהלת-חשבונות, הכנסות, משאבי אנוש, הנדסה ועוד).
- ☐ קבלת חידושים/טלפונים של אנשי תמיכה, חוברת הדרכה/מצגת של יישומים.
- ☐ גישה למשרד הממוחשב (אופיס, תיבת דואר נכנס, תיבת דואר יוצא ועוד).
- ☐ גישה לאתרי אינטרנט נחוצים כמו אתר משרד האוצר (MOF), אתר כרז, אתרי אינטרנט עירוניים וכו'.
- ☐ גישה למערכת ניהול פניות בחברה לאוטומציה.
- ☐ גישה לחדר שיחות (צ'ט).
- ☐ קבלת חדשות מעודכנות של הרשות.
- ☐ קבלת חידושי תוכנה מעודכנים.
- ☐ השתתפות בקבוצות דיון.

שער מהווה את "שולחן העבודה" המודרני לעובד הרשות המקומית. המסך מרכז את כל תחומי הפעילות של עובד הרשות ומקל על הגישה לכל מידע והיישומים שלהם הוא זקוק.

2. ישיר לעיר אינטרנט לתושבי הרשות

ישיר לעיר – מערכת המאפשרת הפעלת יישומי אינטרנט לתועלת תושבי הרשות המקומית. מערכת ישיר לעיר מפותחת בסיוע מספר רשויות מקומיות שחברו לחברה לאוטומציה לצורך חשוב זה. המערכת מאפשרת לרשות המקומית ולתושביה מתן כל שירות מידע עירוני

בכל זמן
ומכל מקום

מערכת ישיר לעיר מעלה את רמת השרות ללקוחות הרשות, מיעלת את מתן השרות ומשפרת את תדמיתה של הרשות.

מרכיבי מערכת ישיר לעיר

דפי מידע דינמיים שמאפשרים לכל בעל תפקיד לעדכן את המידע שבתחום אחריותו גישה ישירה למסד הנתונים התפעולי המאפשר תשלום מיסי עירייה, רישום לגני ילדים, הגשת בקשה לרשיון ועוד, ישירות באמצעות האינטרנט.

ביצוע תשלומים באופן מאובטח באמצעות פרוטוקול אבטחה סטנדרטי, התקשרות מול ספקים לבקשה להצעות מחיר, עריכת מכרזים, דרישה לאישורים פורמליים ועוד.

באמצעות הדפדפן של מערכת שער ניתן יהיה להגיע לכל היישומים העירוניים בתחומי הנדסה, חינוך, כספים, הכנסות, רווחה, תקציבים וכו'.

3. החברה לאוטומציה זכיית משרד החינוך למערכת המנב"ס החדשה:

✓ משרד החינוך בחר (ע"פ מכרז) את החברה לאוטומציה כזכיין למתן שירותי תמיכה, התקנה והטמעה של מערכת המנב"ס החדשה (מערכת לניהול בית ספר), למשך 5 שנים.

✓ מערכת המנב"ס החדשה פותחה ע"י משרד החינוך ונמצאת בבעלות מלאה של המשרד.

✓ תוכנת המנב"ס החדשה ניתנת ע"י משרד החינוך לבי"ס, ללא תשלום (בסיס נתונים ותוכנה), ובאה להחליף את כל מערכות המנב"ס הישנות הקיימות כיום. בתי הספר משלמים לזכיין עבור שירותי התמיכה, ההתקנה, ההדרכה וההטמעה בלבד.

בפרייקט זה התחייבה החברה לאוטומציה:

✓ השקעת כל מאמץ שיידרש על מנת לסייע לבתי הספר לשפר את רמת השירות הניתן לתלמידים, למורים ולהורים תוך ייעול הביצוע והניהול של תהליכים בבית הספר.

✓ אספקת שירותי תמיכה והטמעה ברמה ובאיכות גבוהים ובסטנדרט האיכות כפי שנקבע בנהלי ISO-9000 של החברה.

✓ כוח-אדם מקצועי בעל ניסיון רב בתחום מערכות המחשוב בחינוך, בעל ראיה מערכתית ויכולת ניהול וביצוע פרויקטים מורכבים.

✓ מתן פתרון כולל למוסדות החינוך החל משלב הגדרת הצרכים ועד ליישום מלא.

לצורך מימוש התחייבויות החברה:

✓ הוקמה מנהלת מנב"ס באגף תמיכה ופרוייקטים שמתפקידה לדאוג למימוש ההתחייבויות. במנהלת נציגי התחומים שיווק, טכנולוגיה ואפליקציה.

✓ גויסו והוכשרו עובדים למתן שירותי התקנה, תמיכה והדרכה הן בהיבט הטכנולוגי והן בהיבט האפליקטיבי.

✓ נקבעו נהלי עבודה מפורטים בין המחלקות השונות באגף תוך שימוש במסכים יעודים שפותחו במערכת ניהול הפניות (ונטיב). הפעילות השיווקית האינטנסיבית בחודשים האחרונים הניבה עד כה חוזים חתומים עם עשרות רשויות ומאות מוסדות חינוך ועוד ידו נטויה.

4. ארכיטקטורת מידע רשותית - אמיר לתושב

במענה לצורכי המידע החדשים ברשויות המקומיות פותחה בחברה ארכיטקטורה חדשה בשם אמיר לתושב. הארכיטקטורה מבוססת על 3 שכבות:

מערכות תפעוליות

בשכבה זו נמצאות כל המערכות התפעוליות של החברה:

- מערכת גביה ואוכלוסין.
- מערכות פיננסיות/לוגיסטיות.
- מערכות שכר ומשאבי אנוש.
- מערכות מידע גיאוגרפיות.
- מערכת מינהל החינוך.

בשכבה זו מפותחות עתה מערכות המשלבות את כל שאר המערכות שמצוינות לעיל:

- מרשם אוכלוסין עירוני.
- מסלקה עירונית.
- מבנים ומקרקעין.
- טבלאות מרכזיות ואירועים.

מערכת לניהול הרשות המקומית.

בשכבה זו נמצאות כל המערכות הנדרשות לניהול הרשות המבוססות על מסך שער שולחן העבודה הרשותי:

- משרד ממוחשב.
- דימות (אימג'ינג).
- זרימת עבודה (workflow).
- מוצרי office.
- אינטרהנט - ניהול הרשות בטכנולוגיית אינטרנט.

מערכות מידע ניהולי - DSS

מערכות לאספקת מידע ניהולי למנהלים ברשות המקומית, המערכת מפותחת בגישה של "מחסן נתונים" על ידי העברת נתונים ממערכות תפעוליות לשרת ייעודי ותוכנת "חקירת נתונים".

מערכות מתן שירות ללקוחות הרשות

בשכבה זו נמצאות המערכות לתמיכה במתן שירות ללקוחות הרשות המקומית:

- ישיר לעיר.
- CRM מערכת לניהול קשרי לקוחות הרשות. המערכת מתעדת את פניות הלקוחות הפונים לרשות, מנהלת "תיק קשרי לקוח" ועוקבת לאחר מכן על השירות ללקוח, ומנתחת שירותים נדרשים לכל נושא.
- מוקד עירוני, מערכת לניהול פניות התושב לרשות בנושא מפגעים.

כל המוצרים הם פרי פיתוח של מנהל תוכנה ותשתיות שבזמן קצר יחסית הצליח להעמיד מוצרים שזכו להערכה מקצועית רבה.

5. כנסים ואירועים

מתחילת השנה קיימה החברה מספר רב של תערוכות במסגרת כנסים של השלטון המקומי. בכנסים אלה חשפה החברה את הטכנולוגיות והתוכנות החדשות שהותאמו לשנת 2000. הוצגו ממשקי אינטרנט, אתרי רעננה וירושלים, מערכת מפנה, מגע 2000, מח"ר 2000, מערכת אינטרנט הנדסית, ועוד.

התערוכות התקיימו בכנסים הבאים:

- כנס ראשי רשויות.
- כנס סגני ראשי רשויות.
- כנס מנכ"לים ומזכירים.
- כנס גזברים.
- כנס מנהלי מחלקות חינוך.
- כנס מנהלי רכש ואספקה.
- כנס מנהלי הנדסה.
- כנס מנהלי גביה.
- כנס מידע וטכנולוגיה.

התערוכות, כמו גם המערכות שהוצגו זכו להתעניינות גדולה ולשבחים רבים מצד המבקרים הרבים וחיזקו את מעמדה בקרב הרשויות וועדת המחשוב של השלטון המקומי.

6. מוצרי GIS חדישים מותאמי לקוח

חברת "קומפלוט" משיקה בימים אלו פס חדש של מוצרי GIS (מערכות מידע גיאוגרפיות) בשם MapKit. המערכות החדשות מותאמות למגוון רחב של צרכני מידע במחלקות שונות ברשויות ומספקות פתרון טכנולוגי המותאם לצרכי הלקוחות. פס המוצרים החדש משתלב במערכת GIS ותיקה של החברה ומאפשר פשטות בתהליכי העבודה וממשק עבודה ידידותי.

המוצרים החדשים מאפשרים הצגה של מפות ממוחשבות בצורה דינאמית, יכולת ניווט על גבי המפה, התמקדויות, ניתוח תופעות מרחביות, איתור נתיבים מהירים בין תחנות יעד ויכולת הפקת מפות. בפיתוח המערכת הושם דגש רב על פשטות בהפעלת המערכת ויכולת ניהול עצמאי של הרשות את המידע הגיאוגרפי שברשותה. המערכות החדשות פותחו

בגישה טכנולוגית המאפשרת ממשקים עם מרבית מערכות המחשוב הקיימות (מערכות של החברה לאוטומציה ומערכות שפותחו על ידי גורמים חיצוניים). הממשקים מאפשרים הצגה של נתונים מתוך מערכות תפעוליות על גבי מפות ובכך מסיעות בניתוח תופעות ובהצגתן.

MapKit כוללת מספר מוצרים מובילים:

☐ Gis Light - מערכת Desk Top (מותקנת על גבי

PC) המבוססת על תוכנת Map Object של

חברת ESRI. Gis Light מאפשרת הפצת מידע

בתחנות עבודה רבות ברשות בעלויות נמוכות תוך

מתן יכולת גמישה למשתמשים להגדיר את נושאי

המפה ודרך הצגתם.

☐ Web Gis - מערכת אינטרנט/אינטראנט

המאפשרת למשתמשים באמצעות דפדפן

אינטרנט בלבד לצפות במפות, לבצע פעולות על

גבי המפה ולהתממשק למערכות אינטרנט

נוספות. Web Gis מספקת

פתרון טכנולוגי להפצת מידע לקהל יעד רחב בתוך

הארגון ומחוצה לו ללא הגבלה למספר המשתמשים

ולמיקומם הגיאוגרפי.

☐ As-made4U - מערכת אינטרנט המאפשרת

לרשות לנהל ולבצע מעקב אחרי תוכניות מוגשות.

המערכת מספקת פתרון שלם לתהליכי עדכון המידע

וכוללת הורדת תוכנה לקבלנים לצורך הגשת תוכניות,

יכולת פיקוח אחרי איכות התוכנות המוגשות, שילוב

המידע באמצעות לשכת שרות במפה העירונית ועוד...

As-Made 4U מחוללת מהפכה בכל מה שהיה

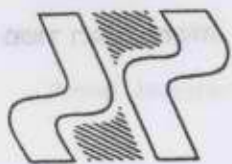
ידוע עד כה בתהליכי עדכון נתונים ברשות

והגשת תוכניות על ידי קבלנים ומתכננים.

ועדות

חברות

תכנון

תקן: ו. תכנון

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

י"ב אב תש"ס
13 אוגוסט 2000

שד' שאול הסלך 8
תל אביב 64733
טל': 03-6929918
טל': 03-6929018
טל': 03-6929923
פקס: 03-6952045

לכבוד
ראשי המועצות האזוריות

שלום רב,

הנדון: תמ"א 35

רצ"ב¹ סיכום פורום המנכ"לים של משרדי הממשלה.

אנו פועלים במישורים שונים לתיקון בתמ"א 35.

בברכה,

שאול ריפמן

יו"ר

העתק:

אריה שמחוני (וייסר), יו"ר ועדת התיכנון, כאן.

¹ סיכום פורום המנכ"לים

י"ח סיון, תש"ס
28 יוני, 2000

מנהל כללי
DIRECTOR GENERAL

משרד ראש הממשלה

לכבוד
מנכ"ל משרדי הממשלה

שלום רב,

מצורפת החלטת פורום המנכ"לים בנושא תמ"א 35.

החלטה זו מסכמת סדרת דיונים ממצה שערכנו במסגרת הפורום.

אני תקווה כי החלטה זו תאפשר המשך קידום תכנית חשובה זו.

מודה על תרומתכם לגיבוש ההחלטה.

בברכה,

יוסי קצ'יק

העתק: מר אהוד ברק, ראש הממשלה
מר יצחק הרצוג, מזכיר הממשלה

מנהל כללי
DIRECTOR GENERAL

ירושלים, כ"ט תמוז תש"ס
1 אוגוסט, 2000
GG-562

משרד ראש הממשלה

לכבוד
מר שמואל ריפמן
יו"ר מרכז המועצות האזוריות
וראש המועצה האזורית רמת נגב

שמוליק שלום;

הנדון: החלטת פורום המנכ"לים - תמ"א 35
מכתב מיום 25.7.00

פורום המנכ"לים קיים סדרת דיונים ארוכה וממצה בעניין תמ"א 35. במסגרת דיונים אלה נשמעו דעות שונות לרבות עמדת המועצות האזוריות.

ההחלטה שהתקבלה ע"י הפורום מסכמת את הדיונים כאמור כאשר לנושא פיתוח הנגב והגליל ניתן מקום בולט בהחלטה.

אני מצרף לעיון את החלטת פורום המנכ"לים.

בברכה

יוסי קצ'יק

ביטחון

מנ. 7524-2000

פרוס המנכ"לים של משרדי הממשלה

תמ"א 35

1. בהמשך להצגת תמ"א 35 בפני פרום המנהלים הכלליים של משרדי הממשלה ולאחר מספר דיונים שנערכו בפורום בנושא זה, ממליץ הפורום למועצה הארצית לתכנון ובניה לקדם את הליכי אישור התכנית עפ"י חוק התכנון ובניה ולהגיש בהקדם האפשרי לאישור הממשלה.

2. הפורום ממליץ כי המועצה הארצית תכלול בתכנית הסטטוטורית (תשריט + תקנון) את הנושאים הבאים:

א. גמישות וכלליות

בכדי להבטיח את תקפותה של התכנית לאורך שנים (עד שנת 2020), ואת עדכונה בהתאם למציאות משתנה, תתרכז התכנית במדיניות תכנון ברמה הארצית, ותוך קביעת נורמות ועקרונות תכנוניים בלא כניסה לפרטים. התכנית תבטיח בהוראותיה מידת גמישות המתאימה לתכנית ארוכת טווח, ותבין תדיר את מידת ההתאמה של הוראותיה ותשריטיה לצרכים הלאומיים.

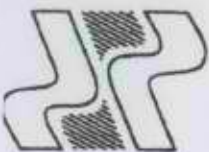
ב. תאום

תמ"א 35 תתאים את עקרונותיה לעקרונות המדיניות של תכניות ממשלה אחרות כמו: אזורי עדיפות לאומית, תכניות לחיזוק מגזר המיעוטים, תכניות לפיתוח הנגב, חיזוק יישובי קו העימות.

ג. עקרונות תכנוניים

1. קו העימות בצפון - מתן אפשרויות נרחבות לפיתוח אזורי במעבר מקו של עימות לאזור של שלום.
2. ירושלים - חיזוק וביסוסה של ירושלים כבירת ישראל וכמרכז מטרופוליני.
3. יישובים חדשים - אפשרות להקמתם על פי החלטת ממשלה ובהתחשב בקריטריונים תכנוניים.
4. פריסת אוכלוסייה - מתן עדיפות לירושלים לנגב ולגליל על פני אזורים אחרים. לקבוע כלים תכנוניים למשיכת אוכלוסייה ובכללה עולים לאזורי פריפריה.
5. יישובי הפריפריה (נגב ובגליל ובקו התפר) - מתן אפשרות להתרחבות יישובי הפריפריה הקטנים הבינוניים והגדולים בצפיפויות נמוכות יחסית, ולפיתוח אזורי תעסוקה מדרגיים ואיכותיים ברמות שונות.
6. תהליך הפרבר - בלימת תהליך הפרבר במרכז הארץ ושילוב הפיתוח והתעסוקה עם תשתיות ותחבורה ציבורית רבת קיבולת (הסעה המונית).
7. מיעוטים - מתן מענה תכנוני לצרכי יישובי המיעוטים ומתן פתרונות הולמים לפיתוח מרכזי תעסוקה למגזר המיעוטים.
8. מטרופולין דרומי - יצירת התנאים התכנוניים לפיתוח באר שבע כמטרופולין הדרומי תוך מתן פתרון הולם לאוכלוסיית הבדואים בדרום.

3. יוקם צוות בינמשרדי בראשות נציג משרד רוה"מ אשר יציע דרכים למעקב ובקרה אחר התיאום הנדרש בין פעילות משרדי הממשלה השונים. (בצוות ישתתפו משרדי הממשלה הנוגעים בדבר).

יום שני 07 אוגוסט 2000
ו' אב תש"ס

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאל המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס: 03-6952045

לכבוד

1. ראש מועצה אזורית
2. קב"ט - מועצה אזורית
3. סייר ביטחון במועצה

שלום רב,

הנדון: קורס קב"טים מוס"ח לסייר ביטחון

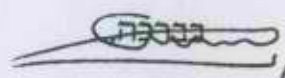
בשיחה שקיימתי עם מר אברהם צדקה, ראש האגף לביטחון ובטיחות במשרד החינוך, הביע צדקה נכונות לקלוט סיירי ביטחון בקורס הנדון, הממומן כולו ע"י משרד החינוך.

הקורס מקנה מיומנויות בתחומים המסייעים לסייר בפעילותו, ובסיומו מתקבלת תעודה המקנה לסייר סמכויות המוכרות גם ע"י המשטרה.

מומלץ ליצור הסייר לקורס זה.

חלק המסיירים עברו את הקורס, והוא בהחלט מומלץ על-ידם.

לקבלת פרטים נא לפנות לקב"ט מחוזי במשרד החינוך.

יחננת קט
רכז בטחון ממ"א

העתק:

- אברהם צדקה - ראש האגף לביטחון ובטיחות, משרד החינוך.
- יוסי ורדי - עוזר שר הביטחון להתיישבות
- עמיקם סבירסקי - ראש היח' להתיישבות, משרד הביטחון.
- יוסי מלמד - עוזר השר לביטחון פנים.
- שמואל ריפמן, יו"ר ממ"א
- בנימין כהן, מנכ"ל ממ"א
- דני עטר, יו"ר ו. בטחון ממ"א

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
מל' 03-6929918
מל' 03-6929018
מל' 03-6929923
פקס: 03-6952045

רווחה

יום חמישי 24 אוגוסט 2000
כ"ג אב תש"ס

צפון:
מועצות אזוריות
קו-צימות לבנון
מרחב התפר

- לכבוד
1. ראש מועצה אזורית
 2. קב"ט המועצה

שלום רב,

הנדון: תקציב לשמירה ביישובים

היום הודיעוני מהמשרד לבטחון פנים כי אושרה העברת תקציב עבור השמירה ביישובים למשטרה (ע"ס 7 מש"ח).

אנא דאג כי הדיווח הנדרש בנדון, הועבר למשטרה כדי לקבלת התקציב האמור.

בברכה,
י'סן קאה קס
רכז בטחון ממ"א

העתק:

יוסי מלמד - עוזר השר לביטחון פנים
מח' יישובים מטה מג"ב
עמיקם סבירסקי - ראש היח' להתיישבות.
שמואל ריפמן - יו"ר ממ"א
בנימין כהן - מנכ"ל ממ"א
אדוה לוי - דוברת ממ"א.

תיק: מעדני רוחה
ה' אב תש"ס
06 אוגוסט 2000

שד' שאול הסלך 8
תל אביב 64733
סל' 03-6929918
סל' 03-6929018
סל' 03-6929923
פקס 03-6952045

לכבוד

מנהלי הלשכות לשרותי רווחה במוה"א

שלום רב,

הנדון: ישיבת ועדת הרווחה

הנני מעביר אליכם במצ"ב² את הפרוטוקול של ישיבת ועדת הרווחה מיום 3.8.00.

לפרוטוקול מצורפת תכנית העבודה הקהילתית שהכינה דליה לב-שדה, מנהלת השרות לעבודה קהילתית במשרד העבודה והרווחה.

בברכה,
מנכ"ל
בנימין כהן

² פרוטוקול הועדה מ-3.8.00 + תכנית העבודה של דליה לב שדה.

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס: 03-6952045

3. מעונות היום במוה"א

בנימין מודיע כי מעונות היום במושבים ימשיכו לפעול על פי הסיווג הקולקטיבי, אולם רמת התמיכה תרד.
במקום הנחה של 65% תהיה הנחה של 60%.
במקום הנחה של 45% תהיה הנחה של 40%.
ובמקום הנחה של 25% תהיה הנחה של 20%.

הערה: בהסדר הקיבוצים בעניין זה לא יהיה שינוי.

הועלו שני עניינים לטיפול:

- הפעלה מיידית של מכסות הרווחה.
- לחץ "נעמת" על המוה"א לחתימה על הסכם כיסוי גרעונות כתנאי להפעלת המעונות.

4. תכנית עבודה של השרות לעבודה קהילתית במוה"א

דליה לב-שדה, מנהלת השרות לעבודה קהילתית גיבשה תכנית לעבודה קהילתית במוה"א לשנת 2001 **כמצ"ב**¹.
יש להגיש הערותינו לתכנית או גיבוש עמדה לגביה.

סיכום:

- התכנית הועברה לחברי הועדה לעיון ולימוד.
- יתקיים עליה דיון משותף עם דליה לב-שדה ויו"ר ועדת הרווחה, בישיבת הועדה הקרובה שתוזמן ע"י בנימין.

רשם: **בנימין כהן**

¹ תכנית לעבודה קהילתית.

תפק: ועדת רווחה

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס: 03-6952045

ש'2ת לצת הלוותה

שהתקיימה ביום חמישי, 3.8.00

משתתפים:

בנימין כהן, שולה בן-אהרון, טובה הרפניסט, אבי אבו (מ"מ אהרון מעתוק), שמעון כהן, רות אליאסף.

חסרים:

שי חרמש, משה מנשה, יעל שאלתיאלי.

על סדר היום:

- שיטת התיקצוב (פר קפיטה) למרכזי יום לקשיש.
- הקיצוצים במשרות עו"סים.
- מעונות היום במוה"א בתשס"א.
- תכנית עבודה של השרות לעבודה קהילתית.

1. שיטת התיקצוב (פר קפיטה) למרכזי יום לקשיש

משרד העבודה והרווחה גיבש הצעה לפיה התיקצוב למרכזי היום ברשויות המקומיות יהיה לפי שיטת פר-קפיטה דהיינו, לפי מספר הביקורים של כל זקן במרכז היום.
בבדיקה שערכנו המשמעות היא הקטנת התקציב לכל מרכז, דבר שיעמיד בספק המשך יכולתם של המרכזים לתפקד.
העניין יועלה בפגישה עם מנכ"ל משרד הרווחה. נתבע גניזתה של ההצעה.

2. הקיצוצים במשרות עו"סים

הנושא נכנס לסדר יום כי רצינו לגבש עמדה בנושא לאחר דיון בהשלכות הקיצוצים בלשכות הרווחה השונות.
בינתיים הודיע השר כי הוא דוחה את ביצוע הקיצוץ לשנה הבאה, כך שהעניין כרגע אינו לוחץ.

תכנית עבודה לשנת 2001

התקציב הנמוך יחסית שאושר בשנת 2000, אפשר לנו ליצור התחלות בפתוח התשתיות ב-18 מועצות איזוריות, בהיקף תקציבי שבין 25-30 אלף ש"ח למועצה.

בשנת 2001 – מעבר לתקציב השוטף לפעולות קהילתיות שונות ברצוננו להעמיק בהתערבות המקצועית ולבנות מודלים כוללניים של "בניית קהילה והעצמתה" ב-5 מועצות בארץ.

תוכנית זו דורשת התערבויות ברמות שונות:

- א. ברמה הישובית
- ב. ברמה האיזורית
- ג. ברמה המרחבית

בתחומים הבאים:

- * פיתוח אורבני-קהילתי-הרחבות
- * פיתוח מנהיגות
- * פיתוח כלכלי
- * ארגון קהילתי

לצורך כך התוכנית תדגיש את פתוח כח-האדם המקצועי על מערכותיו השונות במועצה על מנת שאנשי המקצוע ירכשו מיומנויות בהובלת ופתוח תהליכים קהילתיים בשותפות התושבים.

(תוכנית מפורטת ראה במסמך המצ"ב עמ' 8 – 13).

עבודה קהילתית במועצות אזוריות

תכנית עבודה לשנת 2001

בשנה זו, השרות לעבודה קהילתית יצר בסיס ראשוני של התשתיות הקהילתיות בחלק מיישובי המועצות האזוריות.

בסוף דצמבר 2000 יוגש דו"ח תכנון מול בצוע.

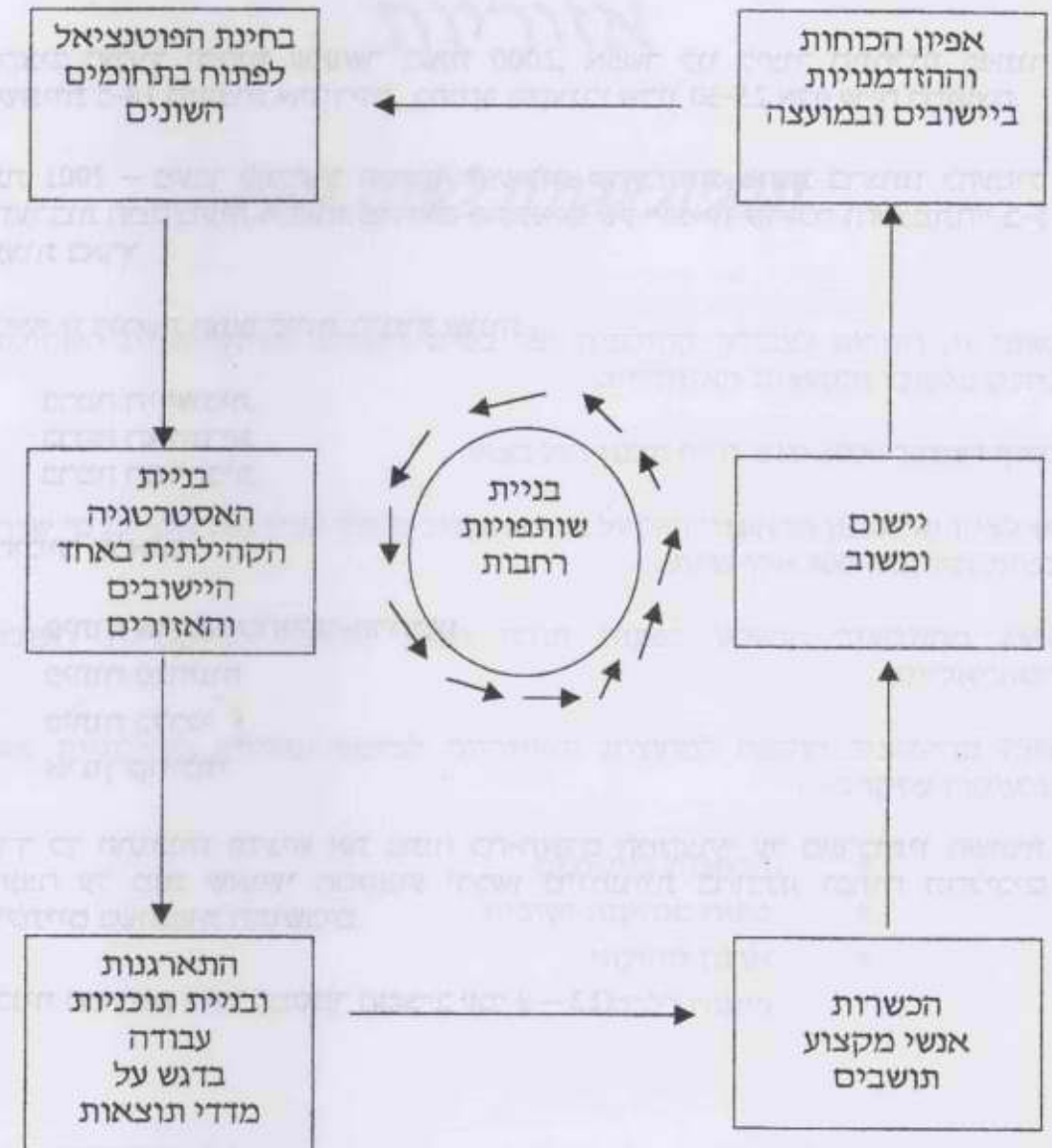
יש לציין שהתכנון הראשוני היה על בסיס תקציב מיועד שבין 700 אלף ל 1 מ' ש"ח. בפועל התקבלו 400 אלף ש"ח.

25% מהתקציב הושקע בפתוח תורה ועזרי הדרכה ומיומנויות העובדים הסוציאליים.

75% מהתקציב הוקצה למועצות האיזוריות לביצוע תוכניות קהילתיות שונות שבעיקרן עסקו ב - :

- * הרחבות ביישובים
- * פתוח מנהיגות ישובית
- * ארגון קהילתי
- * פיתוח כלכלי

תרשים התהליך המוצע

תקציב נדרש

140,000 ש"ח	למועצה איזורית פרויקטור - עובד סוציאלי קהילתי
30,000 ש"ח	ייעוץ והדרכה בתחומי הפעילות השונים: אורבני, כלכלי, ארגוני קהילתי
60,000 ש"ח	תכנית הכשרת כ"א מקצועי במועצה
70,000 ש"ח	תקציב פעולה - לארועים, ימי עיון, תוכניות וכד'
300,000 ש"ח	סה"כ

סה"כ תקציב מבוקש לשנה

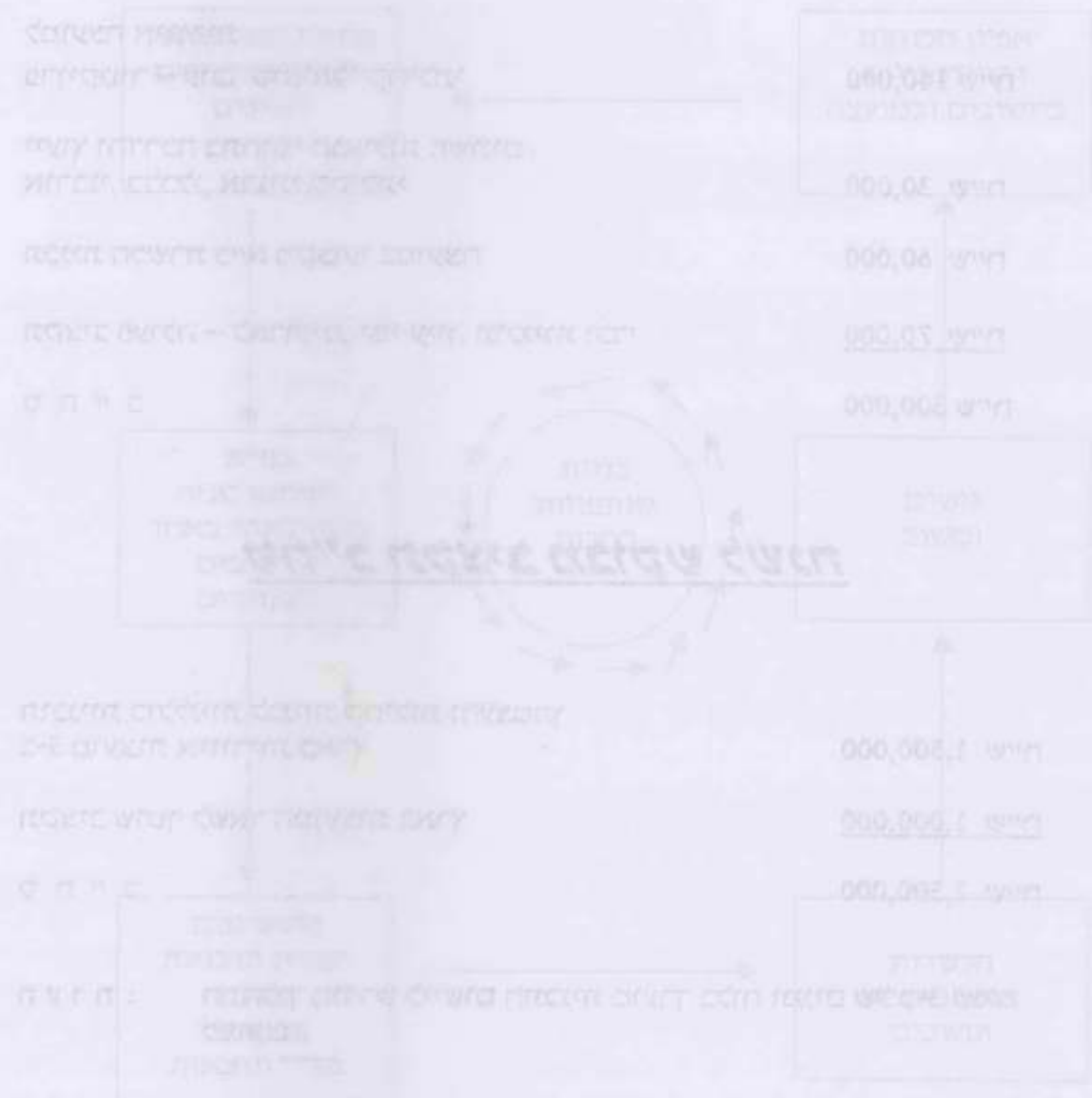
1,500,000 ש"ח	תוכניות כוללניות לבניות קהילות והעצמתן ב-5 מועצות איזוריות בארץ
1,000,000 ש"ח	תקציב שוטף לשאר המועצות בארץ
2,500,000 ש"ח	סה"כ

הערה: התהליך הנדרש ליישום התכנית מוערך בלוח זמנים של כ-3 שנים למועצה.

ספורט

המחלקה
המנהלית
המנהלית
המנהלית

תוכנית עבודה

יום חמישי 03 אוגוסט 2000
ב' אב תש"ס

מנשר מס' 5

לחברי רכזי הספורט ופעילי הספורט שלום רב,

מנשר זה יהא קצר בימי הקיץ החמים.

להלן מספר עדכונים הקשורים לנושאים השוטפים.

❖ **עמותות הספורט** – המועצה להסדר הימורים עומדת על עמדתה שבעונת המשחקים הבאה יש לסיים את מהלך העמותות, ולכן עליכם לסיים את הקמת העמותה ביישובכם. המלצתנו הינה הקמת עמותה ציבורית לספורט במועצה האזורית.

❖ **בחירות לאיגודים השונים** – ההתארגנות החלה ואף עלינו להתקדם בנושא זה ולהיערך בהתאם. נא בדקו את מספר הספורטאים בקבוצותיכם, ואת מספר התחרויות שעברו, ובדקו בכל איגוד מהם הקריטריונים שלכם לקבלת ניקוד, וכיצד אפשר לקדם את ספורטאיכם והניקוד שלהם. בימים הקרובים אוציא חוזר מטעמנו לנושא.

❖ **טריאתלון** – הפעילות רבה בענף זה וברצוני לציין ולברך את אריה לנדסמן שתורם רבות לקידום הענף. בימים אלו אריה מבקש לסיים ולמצוא לו מחליף.

❖ רכזים רבים פונים אלי בשאלות שונות ורבות הקשורות למועצת ההימורים, רשות הספורט, ביטוח, ניקוד, הקצבות, בדיקות, ושאלות רבות אחרות הקשורות בתחומי הספורט. אשמח לעזור ולהשיב בכל פניה ובקשה.

❖ שתהא לכולנו חופשה נעימה ובכוחות משותפים נמשיך לקדם את הספורט במועצות האזוריות בכל יישוב.

אילן
אלי אופל

מזכיר עמותת א.ה.ב.ה.

העתק: חיים חכים – יו"ר עמותת א.ה.ב.ה.

התאחדות הספורט לבתי הספר בישראל
ISRAEL SCHOOL SPORT ASSOCIATION

תש"ס ט"ו אב,
2000 16 אוגוסט,
3.1

לכבוד
מר אלי לופו
מזכיר עמותת אהב"ה
שדי שאול המלך 8
תל-אביב

שלום רב,

הנושא: מכתבן כדורסל ילדות

1. בהתאם לנוהל הקיים, רכזי ההתאחדות במחוזות ישלחו לכל בתי-הספר הרלוונטיים טיפסי הרשמה ובהם כל הפרטים אודות תוכנית המשחקים המתוכננת נוהלי ההרשמה והפעילות.
2. אני מקווה שהמאמץ הגדול שהושקע ע"י מר מתן וילנאי שר המדע התרבות והספורט להמשך פעילות ישא פרי ויניב תוצאות בקידום תשתית הכדורסל בנות.

בברכה
ד"ר קובי מרדון
מזכיר

העתיקים:

1. ד"ר יהושע דקל - יו"ר
2. מר שמואל ריפמן - יו"ר ממ"א
3. מר חיים חכים - יו"ר עמותת אהב"ה

ארגון הספורט במועצות האזוריות

יום חמישי 03 אוגוסט 2000
ב' אב תש"ס

לכבוד
רכז הספורט
במועצה האזורית

שלום רב,

הנדון: בחירות לאיגודים

בחודשים הקרובים יערכו בחירות לאיגודים השונים.

במהלך הבחירות יבחרו נציגים ליו"ר ולהנהלה.

אבקשכם להציג מועמדים מתאימים לאיגודים שבהם יתקיימו הבחירות.

את ההצעות יש לשלוח: למרכז המועצות שדי שאול המלך 8 ת"א.

או בפקס: 03-6952045.

תנו' תקשורת	מחלף	אי"א	ש המועצה	המוצה

בכבוד רב,
אלי לופו

מזכיר עמותת א.ה.ב.ה

העתק: חיים חכים - יו"ר עמותת א.ה.ב.ה

שדי שאול המלך 8, תל-אביב 64733
טל: 03-6929018, פקס: 03-6952045

יום שלישי 22 אוגוסט 2000
כ"א אב תש"ס

- לכבוד
1. ראש המועצה האזורית
2. רכז הספורט במועצה

שלום רב,

הנדון: כדורסל ילדות

בהמשך למאמצים הרבים הנעשים על-ידי א.ה.ב.ה. ומרכז המועצות האזוריות, ברצוני להביא לידיעתכם שליגת הכדורסל תפעל בשנת תשס"א, לקידום ענף -
כדורסל ילדות בארץ.

מצ"ב מכתבו של אברהם זוכמן.

אנא היו בקשר עם המפקחים במחוזותיכם.

בכבוד רב,

אילנה

אילנה

מזכיר עמותת א.ה.ב.ה.

העתק:

מתן וילנאי - שר המדע התרבות והספורט
נחמן שי - מנכ"ל משרד המדע התרבות והספורט
שמואל ריפמן - יו"ר ממ"א
חיים חכים - יו"ר עמותת א.ה.ב.ה.
חנן יניב - מנהל מח' ספורט מו"א גליל עליון
חברי עמותת הספורט בא.ה.ב.ה.
מנהלי בתי הספר.

שד' שאול המלך 8, תל-אביב 64733
טל: 03-6929018, פקס: 03-6952045

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
הפיקוח על החינוך הגופני

ד"ר נעמי ונשייט
11 חל' 2000
2.3 / ד'

לכבוד
מנהל בתי-הספר
שלום רב,

הנדון: הרשעה לליגת כדורסל תלמידות בבתות ז-ח תשס"א

1. לאחר לבטים קשים ובעקבות פניות רבות ממנהלי בתי-ספר, החלטנו להמשיך ולקיים מסגרת תחרותית בכדורסל לתלמידות בבתות ז-ח בשנת הלימודים תשס"א.

2. ההרשמה לליגה

- 2.1 רצ"ב טופסי ההרשמה לליגה. מועד סיום ההרשמה נקבע ליום שישי, כ"ט באלול תש"ס (29/09/2000). לתשומת לבכם, הרשמות שלא יגיעו במועד סלל דמי רישום לא יקלטו.
- 2.2 נבחרת ביה"ס שתשתתף במסגרת ליגה זו מתוכננת לקבל תמיכה במסגרת סל הספורט. גובה של 1,500 ש"ל לשנה (כולל תמיכת הרשות המקומית). תקציב זה, יועבר לרשויות המקומיות בהקצבה חודשית באמצעות סל הספורט (לתשומת לבכם, כספי "סל הספורט" מועברים ע"י משרד המדע, התרבות והספורט).
- 2.3 לנבחרות ממחוזות דרום וצפון תיוגן העדפה מתקנת והקבוצות יתקצבו ב - 8,000 ש"ל לקבוצה לשנה (כולל תמיכת הרשות המקומית).
- 2.4 דמי ההרשמה יעמדו על 300 ש"ח לקבוצה. יש להעבירם בהמראה לפקדת התאחדות הספורט לבתי-הספר.

3. שיטת המפקחים

- 3.1 מסגרת זו תפעל במתכונת תחרותית משולבת בשיטת ליגה ובשיטת טורנירים. מחוזיים שבסיומם ותקיים אליפות ארצית ומשחקי גמר כפי שהיה ד"ג בשנים הקודמות.
- 3.2 יום המשחקים נקבע ליום חמישי בשבוע.
- 3.3 על מנת למנוע עומס פיזי על התלמידות הספורטאיות סוכם עם איגוד הכדורסל שבשבוע שבו יתקיימו משחקי ליגת התלמידות ובבתות ז-ח לא יתקיימו משחקים בליגת הילדות באיגוד.
- 3.4 מועדי הטורנירים, כפי שתואמו עם איגוד הכדורסל הם כדלקמן:
טורנירים במחוזות: 16/11/2000, 14/12/2000, 04/01/2001, 01/02/2001
01/03/2001, 29/03/2001, 17/04/2001
האליפות הארצית ותקיים בטורנירים 14-15/05/2001
משחק הגמר יתקיים בתאריך י"ד בסיון תשס"א, 05/06/2001.
- 3.5 במהלך חודש ינואר 2001, סוכם עם איגוד הכדורסל, כי תחיה פגרה משותפת בתקופה זו לא תתקיימה תחרות בשתי המסגרות.

הערות:

פרופ' מישל אביסביל - יו"ר המזכירות הפדגוגית
ד"ר יהושע דקל - סמנכ"ל וראש מינהל הספורט במשרד המדע התרבות והספורט
מר שפר שמעוני - מנהל המח' לפיקוח על החינוך הגופני
מר גיא דגן - יו"ר ועדה מקצועית
המפקחים על החינוך הגופני במחוזות
ד"ר קותי מרידן - מנכ"ל התאחדות הספורט לבתי-הספר

תל אביב, י"ט אב תש"ס
20 אוגוסט 2000

לכבוד
מר אלי לופו
מזכיר עמותת א.ה.ב.ה.

לכבוד

מר אלי לופו

מזכיר עמותת א.ה.ב.ה.

שלום רב,

הנדון: תמיכת מינהל הספורט - קבוצות אליצור

במשך למכתבך מיום 26.7.2000 מתברר שמרכז אליצור הגיש "תוכנית הבראה" שחלקה בנוי על ויתור חלק מקבוצות אליצור על חובות תמכז.

כפי שהודעתי לך בעבר מינהל הספורט לא יכול לתמוך ישירות בקבוצות אליצור או בכל עמותה אחרת אשר לא הגישו בקשה לתמיכה לקראת שנת 2000.

בשלב זה מינהל הספורט איננו תומך במרכז אליצור לשנה זו עד אישור תוכנית ההבראה.

במידה ומדובר בכספי המועצה להימורים על הקבוצות לפנות למועצה להימורים.

בברכה,

אורי הרל"פ

מנהל המחלקה לספורט תחרותי

העתק: מר שמואל ריפמן - יו"ר ממ"א

מר חיים חכים - יו"ר עמותת א.ה.ב.ה.

ד"ר יהושע דקל - סמנכ"ל וראש מינהל הספורט

מר עודד חכט - סגן ראש מינהל הספורט

מר דודו מלכא - מנהל המחלקה לרשויות מקומיות.

יום שלישי 22 אוגוסט 2000
כ"א אב תש"ס

לכבוד

מתן וילנאי

שר המדע התרבות והספורט

הקריה המזרחית ת.ד. 49100

ירושלים 91490

שלום רב,

ברצוני להודות לך ולאנשי משרדך על המאמצים הרבים שהנך עושה לקידום ולמציאת פתרון בנושא: **כדורסל הילדות בישראל**.

אין לי ספק שמאמצך ישא פרי, ויתן אותותיו בשנים הבאות.

כולי תקווה שפתרון אחיד יבוא על מקומו, ויביא לקידום **כדורסל ילדות בישראל**.

בכבוד רב,

אורי לופו

מזכיר עמותת א.ה.ב.ה.

העתק:

נחמן שי - מנכ"ל משרד המדע התרבות והספורט

שמואל ריפמן - יו"ר ממ"א

חיים חכים - יו"ר עמותת א.ה.ב.ה.

רכזי הספורט במועצות האזוריות

מנהלי בתי הספר בהתיישבות

משה חביב - עוזר השר המדע התרבות וספורט

חקלאות

א.ה.ב.ה.

ארגון הספורט במועצת האזורית

יום ראשון 20 אוגוסט 2000
ח"ט אב תש"ס

לכבוד
רכז הספורט
במועצה האזורית

שלום רב,

מצ"ב ספר: הספורט בישראל לשנת 2000.

בספר מאוגדים מאמרים ונושאים הרלוונטיים
לעבודה היומית של רכז הספורט.

הספר מוגש לכם ע"י ארגון "א.ה.ב.ה."

מקווה שיהווה נדבך נוסף בספרייתכם

ויהא לכם לעזר רב בעבודה השוטפת והיומית.

בכבוד רב,

א.ה.ב.ה.

מזכיר עמותת א.ה.ב.ה.

העתק:

שמואל ריפמן - יו"ר ממ"א

בנימין כהן - מנכ"ל ממ"א

חיים חכים - יו"ר עמותת א.ה.ב.ה.

שד' שאול המלך 8, תל-אביב 64733

טל: 03-6929018, פקס: 03-6952045

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל': 03-6929918
פקס': 03-6929018
טל': 03-6929923
פקס': 03-6952045

כ"ד תמוז תש"ס

יום חמישי 27 יולי 2000

ישיבת הוועדה מיום 26.7.00

הפגישה התקיימה באהל ההזדהות עם בקעת הירדן וצפון ים המלח

בהשתתפות: דודלוי, יענקלה קסר, חנן חסיד, יוסי הרשקוביץ, אלי מוגרבי, אבי שדה, אסתר אבני, אלי אהרון, יוחנן מעוז, גיורא מוזמנים: יעקב גרינברג, חיים אלוש.

1. דוד לוי - מעדכן - אושרה הלוואה לכיסוי פערים בגין הפרשי שער לענפי היצוא הבאים: פרחים, הדרים, ירקות, פירות.

רכז וועדות חקלאיות יעבירו התייחסות מגדלים לתרומתה בחיזוק הענף התייחסות חברים - הבעיה בענפי הייצוא קשה ביותר. הכדאיות הכלכלית נמוכה ואף שלילית.

סוכם - לקיים בהקדם פגישה עם יוסי ישי - הייצוא לאן?

2. חיים אלוש - עורך "משוב" הביע תמיכה בדרישות החקלאים ופליאה על כשר עמידתם מול כל גזירות האוצר קרא לנצל את תערוכת אגרו משוב ב-5.3.01 ליצירת אהדה ציבורית ולתמיכה בקיום חקלאות מתקדמת וריווחית.

3. עובדים זרים: המצב כי כל הגזירות שעלו בעבר תלויות ועומדות וממתינות לסיכום הבג"צ ואסור להכנס לשאננות.

- חיוני להביא להפרדה בהתייחסות בין העובדים בחקלאות לאחרים.
- יש לאשרר הקריטריונים לחלוקה שנקבעו בעבר יחד עם משרד החקלאות.

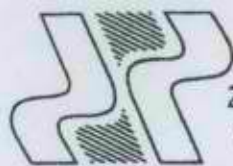
מחליטים:-

- המוביל לנושא :- התאחדות החקלאיים בראשותו של יוסטה.
- יענקלה יפנה ליוסטה לקיים פגישה בהקדם עם צוות עובדים זרים מהוועדה לקבלת סטטוס למצב וקביעת המהלכים בהמשך.

4. מחיר מטיל ברומיד - אבי שדה העלה הנושא ומסר כי קיים מצב של העלאת מחיר בלתי סבירה מצד הספקים ואין לקבל זאת.

סוכם - להעביר מטעם הוועדה מכתב המלצה על מחיר לכל רכזי הוועדות החקלאיות במועצות.

רשם: יענקלה קסר

יום חמישי 17 אוגוסט 2000
ט"ז אב תש"ס

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס: 03-6952045

סיכום פגישה בנושא: על/כדי' לר'ס

שהתקיימה ביום שלישי 15.8.00

השתתפו: יוסטה בלייר - מנכ"ל התאחדות החקלאים
דוד לוי - יו"ר ו. חקלאות ור.מ.א. בקעת הירדן
אבי שדה - מו"א ערבה תיכונה
אלי אהרונ - מו"א אשכול
יוסי הרשקוביץ - מו"א גזר
עופר דנין - מו"א עמק חפר
אפרים ברנס - ס.ר.מ.א. באר-טוביה
יענקלה קסר - רכז ועדה חקלאית ממ"א.

הנושאים שנדונו:

1. עובדים זרים

א. נמסרה אינפורמציה על הסטטוס לנושא, ועל דיון שהתקיים בוועדה בראשות ח"כ יאיר פרץ, ועל הבעיות הכרוכות בנושא.

ב. נקבעו המישורים לפעולה בתקופה הקרובה הכוללים:

△ הצגת הצד המקצועי באמצעות חומר כלכלי המצביע על המכה הקשה לחקלאות בגין תוספת מיסוי על עבודת התאילנדים. ישמש לפגישה עם ציפי גליאם. הכנה ע"י אבי שדה. זימון הפגישה ע"י יוסטה.

△ קביעת פגישה עם רענן כהן, ממלא מקום שר העבודה והרווחה, להבהרת הבעייתיות בנושא זה לחקלאות. זימון הפגישה ע"י יוסטה.

△ פניה של יוסטה לח"כ שלום שמחון לקיום פגישה משותפת עם שר האוצר בייגה שוחט.

2. שערי המטבע

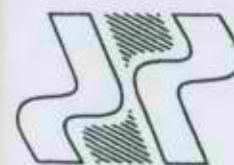
א. ירידת שערי המטבע ובעיקר האירופאי בשנים האחרונות, מהווה מכה קשה ליצוא החקלאי עד כדי ספק בכדאיותו. נידרש סיבסוד הפרשי השער (בגובה שיקבע) כדי להציל היצוא החקלאי.

ב. בהתאחדות החקלאים יוכן נייר מקצועי המבהיר את השחיקה בהכנסה.

ג. יקבעו אזורים, וגידולים לגביהם יופעל הסיבסוד.

ד. תיעשה פניה, למשרד החקלאות, ומשרד האוצר, להסדרת נושא הסיבסוד.

רשם: יענקלה קסר

יום ראשון 30 יולי 2000
כ"ז תמוז תש"ס

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס: 03-6952045

לכבוד
רכז ועדה חקלאית
בכל המועצות האזוריות.

שלום רב,

הנדון: מחיר למתיל ברומיד

הועדה החקלאית במרכז המועצות האזוריות, דנה בשיבתה מיום 26.7.00 בפניות מגדלים הטוענים כי מפיצי מתיל ברומיד מעלים את המחיר ללא כל היגיון והצדקה.

לאחר דיון שהתקיים הוחלט:
להמליץ לצרכני מתיל הברומיד לא לשלם מעל - 17 ש"ח לק"ג, המחיר שהונהג אשתקד.

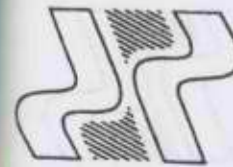
תנאי להצלחה - היענות כולם.

בברכה,

רכז ועדה חקלאית
ממ"א

העתק:

דוד לוי - יו"ר הועדה החקלאית ממ"א
שמרל ריפמן, יו"ר ממ"א
בנימין כהן, מנכ"ל ממ"א

יום חמישי 17 אוגוסט 2000
ט"ז אב תש"ס

סיכום פגישת הוועדה החקלאית עם צמרת משרד החקלאות

שהתקיימה ביום שלישי 15.8.00

במשרד החקלאות - בית דגן

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

השתתפו
ממשרד החקלאות:

יוסי ישי - מנכ"ל משרד החקלאות
שמחה יודוביץ - סמנכ"ל בכיר
מאיר בראון - עוזר שר החקלאות
מרדכי (קדמון) כהן - ראש הרשות לתכנון
איציק בן-דוד - סמנכ"ל לייצור
צבי אלון - סמנכ"ל סחר-חוץ.

השתתפו
ממרכז המועצות:

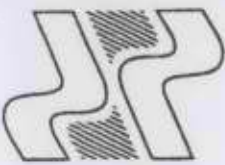
דוד לוי - יו"ר ו. חקלאית, ור.מ.א. בקעת הירדן.
אריה שרון - ר.מ.א. אלונה
יוחנן מעוז - ו. חקלאית - עמקים
אסתר אבני - מו"א גליל עליון
אפרים ברנס - ס.ר.מ.א. באר-טוביה
אבי שדה - מו"א ערבה תיכונה
אלי אהרונאי - מו"א אשכול
יוסי הרשקוביץ - מו"א גזר
עופר דנין - מו"א עמק חפר.

הנושאים שנדונו:

1. דוד לוי - הצגת הוועדה ותפקידיה.
יוסי ישי - התמקד בבעיות המרכזיות.
2. הקיצוץ במים ועלוותם
א. יוסי ישי - מסביר את ההשקעות המתוכננות ל-4-5 השנים הקרובות, בעיקר במי קולחין שיביאו לפתרון בכמויות המים.
ב. קיים מימון ההיקף עם קק"ל - מגיע עד 80% מהעלות.
ג. ייקור המים יממן השקעות בפיתוח מקורות וצנרות.
ד. הפיצוי על קיצוץ במים מופעל.
4. הירידה בשערי החליפין למטבע
א. בארבע השנים קיימת שחיקה בשער החליפין מעל 30%.
בשנה האחרונה בלבד 13%, במצב זה לא ניתן להמשיך בייצוא חקלאי.
ב. מצביע על התייעלות נדרשת ושינוי בגידולים, אך צעד זה בלבד אינו מספק.
ג. יקיים פגישה עם שר האוצר להשגת סיבסוד לייצוא על בסיס ניתוח נקודתי, ענפי, אזורי, ממוקד.
ד. מעלה הצורך בסיוע ע"י לחץ פוליטי מצד נציגות החקלאים.
5. עובדים זרים בחקלאות
יעלה הנושא, אך מבקש חומר המסייע ומאשר, הטיעונים של החקלאים כי אין אפשרות כלכלית לייקור העבודה.
6. גניבות חקלאיות
א. רואה פיתרון עיקרי לנושא ביח' "ארז" בצפון, שדומות לה יוקמו ביתר המחוזות.
ב. הפיצוי לא יפגע.

רשם: עמקיה קסר

חוזרים

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

תיק: 83
טי"ב אב תש"ס
16 אוגוסט 2000

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס: 03-6952045

לכבוד
ראשי המועצות האזוריות

שלום רב,

**הנדון: נציגים לאסיפה כללית של הפיס
פניה חוזרת**

בימים אלה מגיעה אליכם פניה חוזרת של הפיס בעניין הנציגים לאסיפה הכללית של מפעל הפיס כמצ"ב¹.

לפי ההמלצות שהעבירו ראשי המועצה מתברר כי 70% מהמוה"א המליצו עפ"י המלצת המרכז (מזכירות הארגון). מספר מו"א המליצו על ראשי מו"א נוספים והתוצאה היא שיש כיום 14 מועמדים מומלצים.

הנני חוזר ומבהיר כי המלצתנו התבססה על מספר שיקולים:

1. להרחיב את מעגל השותפים מבין ראשי המועצה לעשייה במרכז המוה"א.
2. ייצוג אזורי הארץ השונים.
3. ייצוג עפ"י צורות ההתיישבות.
4. חשבנו לכון שמן הראוי שחברי הנהלת ממו"א לא יהיו חברים באסיפה הכללית.

לאחר גמר הבחירות ולאחר ששוחחתי עם א.כך-עוז, יו"ר דירקטוריון מפעל הפיס בכוונתי להתפטר מהאסיפה הכללית של הפיס ולבחור נציג נוסף לאסיפה הכללית.

אני חוזר ומבקש להמליץ על המועמדים הר"מ:

איתן ברושי, ראש מו"א עמק יזרעאל.

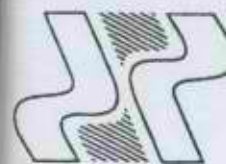
שאול גולדשטיין, ראש מו"א גוש עציון.

אבנר מורי, ראש מו"א מרחבים.

ברכה, *ריפאן*

יו"ר

¹ מכתב מפעל הפיס.

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

תיק: 83
טי"ב אב תש"ס
14 אוגוסט 2000

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס: 03-6952045

לכבוד
ראשי המועצות האזוריות

שלום רב,

הנדון: נציגים לאסיפה כללית של מפעל הפיס

לתרעומת רבה גרמה הצעתנו להמלצת ראשי המועצה לנציגים של המוה"א באסיפה הכללית של הפיס.

בדיקתי את הנושא העלתה כי לפחות אצל חלק מן החברים יש אי הבנה בדבר מהותו של המוסד הנקרא "אסיפה כללית" במפעל הפיס, ולהערכתי אי הבנה זו היא שגרמה לתרעומת נגדנו. אנסה להבהיר:

א. דירקטוריון הפיס

את מפעל הפיס מנהלת הנהלה/דירקטוריון. הדירקטוריון הוא בן 11 חברים. הרכבו קבוע בתקנון של מפעל הפיס ואנחנו מיוצגים בו ע"י נציג אחד והוא יו"ר המרכז. דירקטוריון זה מנהל את מפעל הפיס, הוא קובע את מדיניותו, חלוקת תקציביו, דרכי עבודתו, ממנו מורכבות ועדותיו והוא אחראי על הניהול השוטף של המפעל.

ב. האסיפה הכללית

למפעל הפיס הייתה אסיפה כללית בת כ-15 חברים ולנו היו בה 2 נציגים. לאחרונה ועדה בראשות שופט שמונתה לבחינת דרכי פעולתו של הפיס החליטה להגדיל את מספר חברי האסיפה הכללית ל-39, וכך מספר נציגינו גדל ל-5, השניים הקיימים ועוד שלושה חדשים. תפקידיה של האסיפה מצומצמים, היא מפקחת על ומאשרת את פעולות הדירקטוריון. אין לה תפקידי ניהול, היא מתכנסת פעמיים בשנה וכו'.

ראשי המועצות האזוריות נתבקשו ע"י הפיס להמליץ על שלושה מועמדים לאסיפה הכללית. מאחר שחששנו שהמלצה מקרית של כל ה-53 ראשי מו"א, כל אחד על שלושה מומלצים שונים עלולה לגרום לתוצאה לא רצויה, לפחות לא מייצגת, ראינו לנכון להציע שלושה שמות מייצגים: צפון, דרום, ישיע; קבוצ, מושב וכו' והדגשנו שמי שאינו רוצה מסיבות שלו לתמוך בהמלצה אינו חייב.

הדבר נעשה בתום לב. מכאן ועד "שיטה בולשביקית" רחוקה הדרך, וזו האשמה מוגזמת.

מכל מקום, ובעקבות המהומה שקמה, נקיים דיון בהנהלת המרכז בעניין זה.

ברכה,

פנימין כהן
מנכ"ל

י"ג באב תש"ס
14 באוגוסט 2000

88: 68
סייגה 24
5000 ש"ח

לכבוד

ראשי מועצות אזוריות

שלום רב,

מצ"ב רשימת המועמדים לחברות באסיפה הכללית של מפעל הפיס.

בקבוצת הרשויות שהינך נמנה עליה 14 מועמדים.

עליך לבחור 3 ראשי רשויות המומלצים על ידך לכהן באסיפה הכללית של מפעל הפיס.

את בחירתך הינך מתבקש להעביר בדואר רשום עבור מר גיל בר, מזכיר מפעל הפיס, רח' הפטמן 3, תל-אביב 61070.

על בחירתך להגיע למפעל הפיס עד לא יאחר מה- 30 באוגוסט 2000.

לכבוד רב,

שופט בדימוס שאול אלוני
יו"ר הועדה המארגנת

העתק: מר עמרם מצנע, יו"ר האסיפה הכללית
מר אברהם כץ עוז, יו"ר הדירקטוריון
מר גיל בר, מזכיר מפעל הפיס

(2858)

שם ראש הרשות

הרשות

מועמדים לחברות באסיפה הכללית של מפעל הפיס

מועצות אזוריות

1.	אשכול
2.	גוש עציון
3.	גזר
4.	הגלבע
5.	הגליל העליון
6.	הגליל התחתון
7.	הערבה התיכונה
8.	חבל מודיעין
9.	יואב
10.	לב השרון
11.	מטה אשר
12.	מרום הגליל
13.	מרחבים
14.	עמק יזרעאל

(2857)

החברה למשק וכלכלה
של השלטון המקומי בע"מ

20 אוגוסט 2000
י"ט אב תש"ס
הא/ 55068

לכבוד: שמוליק ריפמן
יו"ר מרכז המועצות האזוריות

הנדון: המדיניות הכלכלית לשנת 2001
תכנית לצמיחה בת קיימא ולצמצום אי השוויון בהתפלגות ההכנסה הכלכלית
משרד האוצר - אוגוסט 2000

לשמוליק שלום,

להלן רשימת הנושאים, בעלי עניין למועצות האזוריות, כפי שאושרו בישיבת הממשלה שדנה במדיניות הכלכלית לשנת 2000:

(1) פטורים והנחות לאקדמי הפטח הכנסה -

מקבלי גמלת הבטחת הכנסה מקבלים הנחה בשיעור 70% מארנונה, הנחה בתשלום גי"ט טרם חובה והנחות נוספות בתחום החינוך. מוצע כי גמלת הכנסה ותחושב כהכנסה לשם קבלת פטורים בתחומי הדיוור, החינוך והארנונה.

(2) רכב מאונץ אפ"מ - (אל כחמאני מצופה)

החלטה לאפשר יבוא והפעלה של כלי רכב לרבות אוטובוסים המונעים ע"י גפ"מ. המפקח הארצי על התעבורה יפעל להשגת סיכום עם מפעילי האוטובוסים בגוש דן לייבא 20 אוטובוסים ממונעי גפ"מ.

(3) ביטול הפטור מהכנסה על הסדר שכל כבילותיו נוגעות לשיווק תוצרת חקלאית מגידול מקומי.

ביטול הפטור מתחולת החוק על הסדר שכל כבילותיו נוגעות לשיווק תוצרת חקלאית מגידול מקומי.

(4) סמכויות מוצאות הייצור -

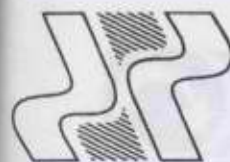
העברת מועצת הפרות, המועצה לייצור ושיווק של ירקות, והמועצה לצמחי נוי למשרד החקלאות. העברת הסמכות להענקת רשיונות ייצוא מהמועצות לממשלה תאפשר לממשלה לפעול עפ"י מדיניותה לפתיחת הייצוא החקלאי לתחרות.

(5) איחוד מוצאות הייצור הצמחיות -

איחוד מועצת הפירות, המועצה לצמחי נוי, המועצה לשווק פרי הדר והמועצה לייצור ושיווק ירקות. איחוד המועצות יעל את המערכת וייסע בקידום ענפי החקלאות השונים.

(6) הסרת חסמים בתהליך התכנון -

להורות למנהל התכנון להציג לציבור הרחב באופן זמין ונגיש מידע תכנוני, הכולל הוראות ותשריטים של תוכניות מתאר ארציות, תוכניות מתאר מחוזיות ותוכניות מתאר מקומיות. משרד הפנים יאפשר לציבור הרחב לעיין בהחלטות ועדות ערר. כ"כ הוטל על משרד הפנים לגבש תוך 90 יום הצעות מנהליות אשר יובילו לקיצור ויעול הליכי התכנון.

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל': 03-6929918
טל': 03-6929018
טל': 03-6929923
פקס: 03-6952045

כ"ב אב תש"ס
23 אוגוסט 2000

לכבוד
ראשי המועצות האזוריות

שלום רב,

הנדון: החלטות הממשלה בנושא המדיניות הכלכלית לשנת 2001

רצ"ב¹ עיקרי המדיניות הכלכלית שלנו 2001 שנוגעים למועצות האזוריות.

מרכז המועצות האזוריות יקיים כנס לראשי המוה"א ע"מ לדון בנושאים, במתכונת הדיון שערכנו לקראת תקציב 2000.

על מועד הכנס תבוא הודעה נוספת.

בברכה,

שמוליק ריפמן

יו"ר

¹ המדיניות הכלכלית ל- 2001

החברה למשק וכלכלה
של השלטון המקומי בע"מ

מספר תושבים	מספר סגנים בשכר שיתרו
עד 40000	0
מ- 40000 עד 120000	1
מ- 120000 עד 200000	2
מעל 200000	3

14) פחית שיקולים כלכליים במסגרת וצדד חקירה לצנייני אפולות הרש"מ-

תיקון הסעיפים המתאימים בפקודת העיריות והמועצות המקומיות, בדבר כינון עיריות ומועצות מקומיות, באופן שועדת החקירה שמונתה לעניין זה תהיה חייבת בין שיקוליה לשים דגש על שיקולים של יעילות כלכלית, חלוקת הכנסות, יתרון לגודל וצמצום הוצאות.

15) פיקוח ואכיפה על הפנייה והקרקע-

לפעול להגברת האכיפה והפיקוח על שימושים בקרקע, בין השאר באמצעות הפעולות שלהלן:

- 15.1 החמרת הענישה והעלאת סכומי הקנסות הקבועים היום בחוק
- 15.2 תיקון חוק התכנון והבניה כך שבמידה וועדה מקומית ויו"ר ועדה מקומית אינם ממלאים עוד, עפ"י דעת שר הפנים, את התפקידים שהוטלו עליהם לפי חוק התכנון והבניה או בכל דין אחר, ראשי השר לבטל את מינוי יו"ר הועדה ולמנות תחתיו אדם כשיר אחר וא/או לפזר את הועדה ולמנות תחתיה ועדה קרואה למילוי תפקידי הועדה המקומית.

16) מצב החיזוק בין מ"מ לחוכרים-

במטרה לצמצם את הקשר בין מ"מ לחוכרים הוחלט:

- 16.1 צמצום האפשרות להשיב קרקע ששווקה במכרז
- 16.2 סחירות מלאה של חוזי פיתוח שנחתמו לאחר זכייה במכרז פומבי
- 16.3 קביעת מנגנוני טיפול בחוכרים שטרם היוונו את זכויות החכירה שלהם.

17) שיווי סמכויות פתוחות הא"מ-

- 17.1 להעביר את הסמכות לקביעת תעריפי מים המסופקים לחקלאות משר החקלאות לשר התשתיות הלאומיות.
- 17.2 להעביר את הסמכות לקביעת תעריפי המים המסופקים ע"י הרשויות המקומיות משר הפנים לשר התשתיות הלאומיות ובהתייעצות עם שר הפנים
- 17.3 לתקן את חוק המים באופן שקביעת תעריפי המים והיטלי ההפקה לכל מטרות צריכת המים יקבעו בידי נציב המים.

אשמח לעמוד לרשותך להבהרות נוספות.

רשמה: הדסה אלמוג

החברה למשק וכלכלה
של השלטון המקומי בע"מ

17) הנחיות לתסקיר השפעה על הסביבה-

- שר הפנים יתקין את תקנות התכנון והבניה (תסקיר השפעה על הסביבה) כך שייקבע בהן:
- 7.1 הצעת הנחיות להכנת תסקיר השפעה על הסביבה.
 - 7.2 מוסד התכנון יקבע את ההנחיות להכנת התסקיר בתוך 15 יום מקבלת ההנחיות.
 - 7.3 מוסד התכנון יקצוב זמן להגשת תסקיר השפעה על הסביבה בהתחשב באופי התוכנית.
 - 7.4 היועץ הסביבתי יגיש בתוך 60 ימים את התייחסותו לתסקיר, כולל דרישה לתיקונים והשלמות במידה ויידרש. בכל מידה ידון מוסד התכנון בתסקיר ובתוכנית תוך 90 יום גם אם לא הועברה התייחסות.

המטרה לקצוב זמנים לתהליך הכנת התסקיר ע"מ לזרז את תהליך התכנון הסטטוטורי.

18) ייצוג האוצרות הדתיות-

- 8.1 תיקון חוק שירותי הדת היהודים לפיו במקום בו אין מועצה דתית או שהתפרקה מועצה דתית יהיה ראשי ראש רשות מקומית להקים מחלקה לשירותי דת במסגרת הרש"מ.
- 8.2 הקמת מועצה דתית תחייב את אישורם של ראש רשות מקומית ושרי הדתות, הפנים והאוצר וקבלת התחייבות תקציבית לנושא.
- 8.3 סגן ראש מועצה דתית שימונה החל ב-1 בינואר 2001 לא יקבל שכר.

19) פיקוח ובקרה על תושבי רש"מ על ניהול הכספי הרהות-

- תיקון חוק ההסדרים באופן שתחול חובת העלאת ארנונה אוטומטית חד פעמית לכיסוי גירעון שוטף ברשות מקומית בעקרונות הבאים:
- 9.1 ברש"מ שבה שיעור הגירעון השוטף הנו מעל 5% מתקציבה הרגיל יעלה ראש הרשות את גובה חיוב הארנונה.
 - 9.2 ההעלאה תחול באופן שווה על כל סוגי הנכסים
 - 9.3 הרש"מ תעלה את הארנונה ע"מ לכסות את הגירעון
 - 9.4 שיעור גירעון שלא כוסה יחייב את הרשות להתייעל ולצמצם הוצאות.
 - 9.5 תקבולי ארנונה נוספים יעברו לכיסוי הגירעון השוטף של שנת הדו"ח. (הגירעון המצטבר)

10) הסדרת הפעילות פחפרות הצירונות-

- תיקון פקודת העיריות בעניינים הבאים:
- 10.1 חובת הנאמנות של חברי דירקטוריון בתאגיד עירוני תתאגיד עירוני תהיה עדיפה על נאמנותם לרש"מ
 - 10.2 תאגיד עירוני יפעל עפ"י שיקולים עסקיים בלבד
 - 10.3 על החברות העירוניות יחולו סעיפים 16,17 ו-17א לחוק החברות הממשלתיות בדבר תנאי כשירות מינימלית לדירקטורים בחברה עירונית.
 - 10.4 תקנות המכרזים ברש"מ יחולו על חברות עירוניות בשינויים המחויבים.

11) הוצאת הפעילות פרשויות לאורחיים חיצוניים-

תיקון פקודת העיריות באופן שיסמך את מי שאינו עובד העירייה כפקח על חוק עזר של רש"מ

12) איסור מוצאות פחפרות מוניציפליות ליו"ר וצדד מאונה-

לאסור בחוק על יו"ר ועדה ממונה להתמודד בבחירות מוניציפליות לראשות הרשות המקומית בה כיהן, בתקופת כהונתו או בבחירות שלאחר סיום כהונת הועדה.

13) מצב מספר סגני ראשי רשויות מקומיות בשכר והצמודים להם-

החל מהבחירות הבאות בכל רשות ובמועצות דתיות יצומצם מספר הסגנים בשכר:

תיק: 89
כ"ג אב תש"ס
24 אוגוסט 2000

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל': 03-6929918
טל': 03-6929018
טל': 03-6929923
פקס: 03-6952045

חשוב

לכבוד
ראשי המועצות האזוריות

שלום רב,

הנדון: נתונים על מערכות ביוב בישובים

בפגישה עם יעקב אפרתי, מנכ"ל משרד התשתיות והסמנכ"ל אלי רונן, הממונה על פרויקט הביוב הארצי סיכמנו לרכז נתונים בדבר היקף הנושא דהיינו, כמה ישובים עדיין לא מחוברים למערכת ביוב מרכזית.

הנתונים נחוצים לצורך הכנת תוכנית רב-שנתית וסימון מועד לסיום התקנה וחיבור כל הישובים למערכת הביוב המרכזית.

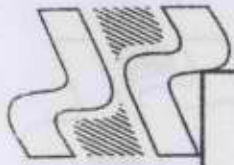
נא למלא את השאלון המצ"ב¹ ולהחזירו אלינו בהקדם.

בברכה
מנכ"ל
מנ"מ
מנכ"ל

המועצה האזורית

נא למלא וליחזר
לפקס 6952045 - 03
עמ' מנ"מ כמ

הערות	ישובים שכלל אין ביוב מרכזי	ישובים שנמצאים בתהליך התקנת מערכת מרכזית	ישובים בהם מערכת הביוב זקוקה לשיקום	שמות הישובים בהם יש מערכת ביוב מרכזית	
					1.
					2.
					3.
					4.
					5.
					6.
					7.
					8.
					9.
					10.
					11.
					12.

31.8.2000

תזכורת

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל': 03-6929918
פקס': 03-6929018
טל': 03-6929923
פקס': 03-6952045

הנדון: אתר אינטרנט - מרכז המועצות האזוריות

לכבוד

מזכיר המועצה / אחראי אינטרנט

שלום רב,

בימים אלו אנו נמצאים בשלבים מעשיים של תהליך בניית אתר באינטרנט של מרכז המועצות האזוריות.

האתר מיועד לגופים העובדים עם המועצות האזוריות, לתושבי המועצות ולכלל הציבור הזקוק לנתונים לצרכים שונים.

בין היתר, תופיע סקירה קצרה על כל אחת מהמועצות ולשם כך אנו זקוקים לעזרתכם.

נודה לכם אם תוכלו לשלוח אלינו: בהקדם

1. את הטופס המצורף.
2. תמונת פספורט של ראש המועצה.
3. תמונות של המועצה האזורית - אם יש (אתרים, נוף וכו')

* מועצות שעשו זאת פטורות כמובן.

במחנה,
ד"ר חגית כהן
מנכ"ל ממ"א

העתק:

אדוה לוי - דוברת ממ"א.

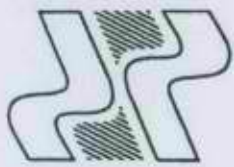
תתכנה
אדוה לוי - דוברת ממ"א
וא חתום ופקס

תתכנה

שם

תאריך

משרד החינוך והנוער, מנהל המועצות האזוריות

יום שני 28 אוגוסט 2000
כ"ז אב תש"ס

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שואל המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס: 03-6952045

לכבוד
ראש מועצה אזורית

שלום רב,

הנדון: קמפן הסברה – פיתוח מודעות ציבורית לגידול וטיפול בחיות מחמד

מזה זמן רב סובלים תושבינו מחתולי רחוב ושכניהם הכלבים העזובים. בכל יום משקיעים אנו מאמצים רבים על מנת למגר את תופעת "השוטטות" אך לשווא.

לאחר שנים של נתינת דוחות ולכידת כלבים בהסגר, נוצר מצב של אי-שיתוף פעולה, בין התושב למועצה המטפלת, ולכן בחודשים הבאים ייערך קמפן ארצי, במהלכו יועלו כל אותם נושאים שעל בעל הכלב לדעת, בכדי שיוכל להינות יותר מחברתו של בעל-החיים ובכדי שהכלב לא יסבול, יהיה בריא, טוב לבב, וקרוב לבעליו.

מאחר והוכח בעבר כי הסברה וחינוך עדיפים משימוש בכוח החוק, אני מאמין מאוד בקמפן זה. את הקמפן יזם גבע צין -מאלף כלבים וכתב לענייני כלבים במקומון הנפוץ "שבע".

מטרת ההרצאות לחדול את קיומם של הנושאים הבאים:

1. לראשונה מזה 30 שנה, הגיעה הכלבת לשיא מפחיד ומדאיג, אזכיר כי בשנת '98 התרחשו שלושה מקרי מוות ממחלה קטלנית זו.
2. קדחת הקרציות (או-ליכיה), נפוצה בכל הארץ ועדיין בעלי חיות מחמד, לא מקפידים להדביר את הטפילים המבחילים. אזכיר את מותו הטראגי של הזמר המפורסם מאיר אריאל, שלפי מקורות לא רשמיים לקה בקדחת זו.
3. בכל יום משליכים אנשים חסרי לב ומצפון, מאות גורי כלבים החתולים לרחובות.
4. בעלי כלבים משחררים את כלביהם ללא רצועה ורסן ומסכנים את הסביבה.
5. קיים זלזול אדיר בנתינת חיסונים שנתיים.
6. נוער משועמם ואלים מבצע התעללויות נפשיות בכלים ובחתולים - חיתוך אפים (כת השטן) בעיטות עד כדי פתיחת ראשים, ירי על ידי רובה אויר, ועוד אלפי שיטות ודרכים לגרימת כאב.
7. כלבים קשורים כל שעות היום לשרשרת קצרה ללא מים וצל.
8. אילוף כלבים עצמאי וחסר אחריות לתקיפה בעיקר בקרב בעלי כלבי הרוטוויילר.

לסיום בימים 11-13 בספטמבר 2000, ייערך כנס ארצי למנהלי מחלקות התברואה, אנא בקשו ממנהלי המחלקות לשוחח עם גבע צין ולברר פרטים נוספים. לשירותכם טלפונים של גבע צין: 07-9913562, 052-962763.

בברכה,

איילת ריפאן

יו"ר מרכז המועצות האזוריות

העתק:
מנהל מחלקת תברואה
וטרינר מחוזי.

שם המועצה	שם ממלא השאלון	תפקיד	טלפון לבירורים

שם ראש המועצה:	
מקום מגורים:	
שנת לידה:	
אמירה אישית:	
כתובת אתר המועצה באינטרנט:	
דואר אלקטרוני במועצה:	

שנת הקמה

מיקום _____ מקור השם _____

שטח שיפוט (דונמים) _____ אוכלוסייה _____

מס' יישובים _____ סוגיהם: מושב, קיבוץ, קהילתי, אחר _____

רקע "כרטיס ביקור" (כ - 50 מילים) _____

אתרים ואטרקציות _____

מכללות בתחום המועצה

שם המכללה:	
תחומי עיסוק:	
טלפון:	
פקס:	
דואר אלקטרוני:	
אתר באינטרנט:	

וקורסים

מועצה אזורית משגב
Misgav Council

המסד הלאומי לאיכות נטיח הניכור

24 אוגוסט, 2000

לכבוד

ראשי המועצות האזוריות בישראל

שלום רב,

הנדון: "חלוקת העבודה" בין הועדים המקומיים למועצה האזורית

בשנה האחרונה הוביל צוות ציבורי מקצועי, תהליך בדיקה מקיף של "חלוקת העבודה" והאחריות בין המועצה לוועדים, בנושאי פיתוח ואחזקת תשתיות ציבוריות, גיוס משאבים, ייצוג ועוד. התהליך הונחה ע"י מר דב קהת וד"ר אריה הכט, מבכירי משרד הפנים לשעבר.

כשלב נוסף בתהליך, מקיימת המועצה אירוע חשיפה וחשיבה, המיועד לחברי מליאת המועצה, לחברי וועדים מקומיים ולציבור תושבי משגב, בו נציג ונפתח לדיון את הנושא על היבטיו והשלכותיו השונים.

הערב יתקיים ביום חמישי 21.9.00 בשעה 17:30 במרכז האזורי משגב (באשכול הפיס).

ייקחו חלק: הצוות הציבורי, מר שמוליק ריפמן יו"ר מרכז המועצות האזוריות, ראשי מועצות אזוריות ומר שוקי עמרני - מנהל האגף לביקורת ברשויות המקומיות, משרד הפנים ויו"ר הועדה לבחינת סמכויות הוועד המקומי במועצה האזורית.

אני מזמין את עמיתי, ראשי המועצות האזוריות, ובעלי תפקידים להשתתף בערב חשוב זה.

נשמח לראותכם עמנו.

בכבוד רב,

אורי קרייזלר
ראש המועצה

אבטליון

אשחר

גילון

דמיידה

הררית/חד

חלוצ

חדשים

טל אל

יבלים

יודפת

יער

כישור

כסון

לוסס

לבון

מורן

מורשת

מכמנים

מסוף

מעלה צביה

מצפה אבי"ב

סלמה

פלך

צורית

קורנית

רקפת

שגב ועצמון

שורשים

שכניה

תובל

אזורי תעשייה:

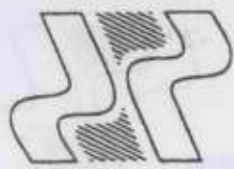
תרדיון

בר - לב

מרכז שירותים:

משגב

לפרטים נוספים - לשכת ראש המועצה 04-9902310/2 - ליפעת

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס: 03-6952045

תכנית כנס גזברים/מזכירים

יום שני - 18.9.00

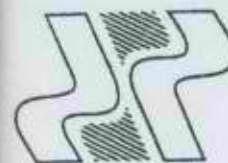
10:00	רישום וכיבוד.
11:30	ברכות - פתיחה: שמואל ריפמן, ראש מו"א רמת נגב ויו"ר מרכז המוה"א. יהודה חלמן, ראש מו"א גולן.
13:00	ארוחת צהריים.
16:00	קפה ועוגה.
16:30	דיון פנימי.
18:30	זאב שור-ולולה, ראש מו"א עמק הירדן ויו"ר ועדת תרבות במרכז המוה"א.
19:30	ארוחת ערב.

יום שלישי - 19.9.00

09:00	כרמל פירוטין, החברה לאוטומציה - התפתחות האינטרנט ויישום האפשרויות.
10:00	רו"ח גדעון בר-לב - יישום דו"ח ברנע.
11:30	ששי שילה, מנכ"ל החברה למשק וכלכלה.
13:00	ארוחת צהריים.
16:00	קפה ועוגה.
16:30	ד"ר לביאה אפלבוס - הועדים המקומיים - המלצות ועדת אמרני.
17:45	דוד לוי, ראש מו"א בקעת הירדן ויו"ר הועדה החקלאית של מרכז המוה"א.
18:30	ח"כ שלום שמחון - התחיקה בכנסת הנוגעת למגזר הכפרי.

יום רביעי - 20.9.00

07:30	ארוחת בוקר.
08:30	יציאה לסיור במו"א גולן.
14:00	חזרה למלון סיכום ופיזור.

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס: 03-6952045

תיק: כנס גזברים מזכירים
כ"ב אב תש"ס
23 אוגוסט 2000

- לכבוד ✓
1. מזכירי המועצה האזורית
2. גזברי המועצה האזורית

שלום רב,

הנדון: הכנס השנתי

בהמשך לחוזרנו מיום 18.7.00 הנדון, הננו מעדכנים אתכם בזאת כי הכנס השנתי למזכירים וגזברים של המועצות האזוריות יתקיים כמתוכנן בימים **פ'-ד' 18-20.9.00 פאלון "כנר" פאלון ים כנרת**.

תכנית הכנס כפי שגובשה עד כה מצורפת בזה¹ וכמובן ייתכנו שינויים.

כל הקשור בסדרי הרישום, גביית התשלום, ארלון החדרים פאלון וכו' מתבצע ע"י החוגרים שהאיצו אליכם על ידי מר אלי כנ מחפזת "ארלון כנ" פאלון: 6172000 - 03 פקס: 6193060 - 03
אנחיותכם הננו מצרפים אותם פנה פניה ואמקשים אתכם לסיים את כל תהליכי הרישום פקדע פאפרי.

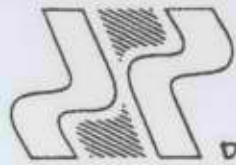
להתראות בכנס.

בברכה,

פנימין כהן
מנכ"ל

פאלון פניון
יו"ר צוות מזכירים/גזברים
שליד מרכז המוה"א

¹ תכנית ימי העיון

ח' אב תש"ס
09 אוגוסט 2000

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול הסלך 8
תל אביב 64733
טל': 03-6929918
טל': 03-6929018
טל': 03-6929923
פקס: 03-6952045

לכבוד

מרכזת פעילות לקידום מעמד האשה
במועצה אזורית

הנדון: כנס היסוד לקידום מעמד האשה במועצות האזוריות

בעקבות הצעת החוק שהוגשה לכנסת – המחייב מינוי ממונה לקידום מעמד האשה בכל רשות מקומית (כולל המועצות האזוריות), הננו מתכבדים להזמין לכנס של מרכזות הפעילות לקידום מעמד האשה במועצות האזוריות.

מרכז המועצות מייחס חשיבות רבה לנושא קידום מעמד האשה ונערך בהתאם.

הכנס יתקיים ביום ד' 13.9.00 בשעה 10.00 באולם אגרון של מרכז השלטון המקומי בבניין מפעל הפיס רחוב הפסמן 3 (קומה 1).

תוכנית הכנס

פתיחה וברכות

ח"כ שלום שמחון-מזכ"ל תנועת המושבים
שמואל ריפמן-יו"ר מרכז המועצות
נדיה חילו - יועצת למעמד האשה
במרכז השלטון המקומי

ח"כ יעל דיין

יו"ר הועדה לקידום מעמד האשה בכנסת
הרצאה בנושא: הצעת החוק ומעמד האשה

בת-שבע אפריים

יו"ר הועדה לקידום מעמד האשה במ.מ.א
הצגת מודל להפעלת הועדה לקידום מעמד
האשה

דיון פתוח

בחירת ומינוי הועדה לקידום מעמד האשה ליד מרכז המועצות האזוריות.

בואי ונתגייס כולנו לקידום הנושא במועצות האזוריות - השתתפותך חיונית ביותר.

הנך מתבקשת לאשר השתתפותך עד ליום 5.9.00.

בברכה,

חתימת אפריים
יו"ר הועדה

חתימת כהן
מנכ"ל

העתק: שמואל ריפמן-יו"ר מ.מ.א
ראשי המועצות האזוריות

ארנון-פז
(1985) בע"מ

חתימת כהן
חתימת כהן
חתימת כהן

טפס קבוצתי
טל. 03-6172000

3 באוגוסט, 2000
מסמך: Moatza3

נסים וארעים
טל. 03-6172001

קלעם אישי
טל. 03-6172020

קלחיל
טל. 03-6172010

הנדון: השתתפות אנשים ואנשים, "כ"ר" 18-20/9/00

המשך למכתבו של מר בנימין כהן מנכ"ל המועצות האזוריות אנו שמחים לארגן גם השנה את ההשתלמות לפורים המזכירים והגזברים במועצות האזוריות.

ההשתלמות תתקיים כאמור במלון "כ"ר" בצפון מזרח הכנרת בין התאריכים - 18-20/9/00, ימים שני-רביעי.

צילוי (אירוח מלא, הרצאות, סדנאות מקצועיות)

אדם בחדר זוגי - 750 ש"ח
תוספת ליחיד בחדר - 200 ש"ח
תוספת לב/בת זוג - 350 ש"ח

הרשמה:

נא למלא הספח המצ"ב ולשלוח עם ההמחאה לפקודת "ארנון-פז" בע"מ רח' בן-גוריון 11 בני ברק 51260, לידי דנה הון.

טלפונים לברורים: 03-6172093, 054-385605 אלי פז.

את ההמחאות וטופסי ההרשמה יש לשלוח עד 4.9.00.

תוספת עבור בן/בת זוג יש להסדיר בכרטיס אשראי אצל: דנה הון טל': 03-6172017.

לתשומת לב - לא תבוצע הרשמה ולא ישמרו חדרים ללא משלוח ההמחאה במועד.

טופס הרשמה

אני שם שם משפחה ות. זהות מועצה אזורית

טלפון טלפון נייד חתימה

מבקשת/להרשם: ☐ אדם בחדר זוגי ☐ מעוניין בחדר עם

☐ יחיד בחדר.

☐ מבקש לצרף בן/בת זוג.

מצ"ב המחאה ע"ס לפקודת "ארנון-פז".

השתתפות אהבה

בנימין כהן / שמעון בינון
מרכז המועצות האזוריות
אלי פז / דנה הון
"ארנון-פז"

ד"ר בן-גוריון 11
(אגף 8)
בני-ברק 51260
טל. 03-6172000
פקס. 03-6193060
www.arnon-paz.co.il

שונות

אל ומאת

כ"ח אב תש"ס
יום שלישי 29 אוגוסט 2000

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול החלק 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

לכבוד
ראשי המועצות האזוריות וסגניהם

הנדון - כנס ראשי מועצות וסגניהם וישיבת מליאת ראשי המועצות

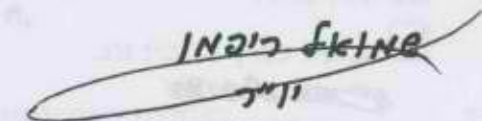
רישמו לפניכם כי ביום ד' 4.10.00 נקיים כנס ראשי מועצות וישיבת מליאת ראשי המועצות האזוריות לדיון בנושאים הבאים:-

1. מדיניות כלכלית של הממשלה לשנת 2000.
2. המלצות ועדת אמרני בענין הועידים המקומיים.
3. אישור הדו"ח הכספי של המרכז לשנת 1999.
4. סעיפים נוספים שעליהם נודיע בהמשך.

הכנס יתקיים באולם הישיבות שבקומה 17 שבבנין משרדנו בין השעות 10.00-13.00.

בברכה

קניא'ל כהן
מנכ"ל

יהודה רבין
יו"ר

תקן: 64

כ"ט תמוז תש"ס

01 אוגוסט 2000

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל': 03-6929918
טל': 03-6929018
טל': 03-6929923
פקס: 03-6952045

לכבוד
מר אבי מעוז
מנכ"ל משרד הפנים
ירושלים

שלום רב,

הנדון: החזר הקיצוץ במענק האיוון

בפגישתי אתמול (31.7.00) עם שר האוצר בייגה שוחט, נמסר לי מפיו כי ועדת הכספים אישרה את החזר הקיצוץ במענק האיוון בסך 100,000 מליון ש"ח וכי הכסף מועבר אליכם.

הנני מבקש שהפעם תהיה הקפדה, דבר שנראה לי נכון וצודק, שברשימת החלוקה של ה-100 מליון ייכללו כל המועצות האזוריות שלא קיבלו עדיין סכום כלשהו ע"ח החזר הקיצוץ.

בברכה,

יו"ר
רפא

העתק:

בנימין כהן, מנכ"ל, כאן.
ראשי המועצות האזוריות.

מרכז

יום שלישי ז' אב תש"ס
08 אוגוסט 2000
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל': 03-6929918
טל': 03-6929018
טל': 03-6929923
פקס: 03-6952045

לכבוד
מר יוסי קוצניק
מנכ"ל
משרד ראש הממשלה
ירושלים

שלום רב,

הנדון: הקמת ועדת מנכ"לים לנושאי מועצות האזוריות

בהמשך לפגישתי עם ראש הממשלה ועמך, אתמול 7 לאוגוסט והסיכום כי תוקם ועדת מנכ"לים לטיפול בנושאים הקשורים למועצות האזוריות.

ובהמשך לשיחתנו הנני מציע כי ועדת המנכ"לים תורכב ממנכ"לי המשרדים שלהלן: שיכון, חקלאות, תשתיות, תיירות, פנים, בטחון פנים, חינוך ותחבורה.

אודה לך אם תזמן את הנהלת מרכז המועצות האזוריות לפגישה עם ועדת המנכ"לים בהקדם האפשרי.

* רצ"ב חומר רקע.

שמואל ריפמן

יו"ר מרכז המועצות האזוריות
וראש המועצה האזורית רמת נגב

העתק:

בגימין כחן- מנכ"ל מ.מ.א
ראשי המועצות האזוריות

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

א' אב תש"ס
02 אוגוסט 2000

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל': 03-6929918
טל': 03-6929018
טל': 03-6929923
פקס: 03-6952045

לכבוד
מר משה קצב
נשיא המדינה
ירושלים

כבוד נשיא המדינה, מר משה קצב,

בשם מרכז המועצות האזוריות בישראל ומאות הישובים הפרוסים לאורכה ולרוחבה של המדינה אנו שולחים לך את ברכותינו החמות לרגל בחירתך לנשיאה ה- 8 של מדינת ישראל.

אדוני הנשיא, ההתיישבות בארץ שהחלה לפני כ- 100 שנים ממשיכה עד היום הזה להוות את החיץ האנושי לאורך גבולות המדינה, בגליל, בגולן, בבקעת הירדן ובנגב. להתיישבות ערך מיוחד של אידיאולוגיה ושורשים עמוקים הטבולים באדמת ארץ ישראל.

אנו משוכנעים כי בתפקידך כנשיא המדינה נמצא אצלך אוזן קשבת לערכי ארץ ישראל.

אנו בטוחים כי תפעל בכל מאודך לנסות ולאחות את השסע בחברה הישראלית למען חברה סובלנית ואיכותית ולמען מדינה ראויה לאזרחיה.

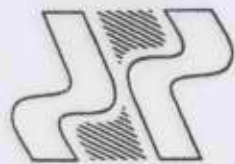
ביתנו בהתיישבות פתוח עבורך בכל ימות השנה.

בכבוד רב,

שמואל ריפמן

יו"ר מרכז המועצות האזוריות בישראל
וראש המועצה האזורית רמת נגב

העתק:
ראשי המועצות האזוריות

יום שני כ' אב תש"ס
21 אוגוסט 2000
מרכז
א המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל': 03-6929918
טל': 03-6929018
טל': 03-6929923
פקס: 03-6952045

לכבוד
מר רענן כהן
שר העבודה והרווחה
ממשלת ישראל

שלום רב,

ברצוני לברך אותך לרגל מינויך לתפקיד שר העבודה והרווחה בפועל בממשלת ישראל.

אני מבקש לאחל לך הצלחה בשם מרכז המועצות האזוריות והמועצות האזוריות הפזורות לאורכה ולרוחבה של מדינת ישראל.

הפערים שנפערו בחברה הישראלית החלשות של מגורים וישובים והצורך במציאת דרכים לתיקון ליקויים וטיפול במצוקות מעמידים בפניך אתגרים מורכבים וחשובים ביותר.

אני בטוח כי ניסיוןך הציבורי רב השנים יעמוד לך לעזר רב בתפקידך.

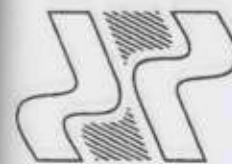
אנו נשמח לסייע בנושאים הקשורים למועצות האזוריות ולתושביהן.

בברכת הצלחה

שמואל ריפמן

יו"ר מרכז המועצות האזוריות
וראש המועצה האזורית רמת נגב

העתק:
בנימין כהן – מנכ"ל
ראשי מועצות אזוריות

יום שני כ' אב תש"ס
21 אוגוסט 2000
מרכז
א המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל': 03-6929918
טל': 03-6929018
טל': 03-6929923
פקס: 03-6952045

לכבוד
מר רוני מילוא
שר הבריאות
ממשלת ישראל

שלום רב,

ברצוני לברך אותך לרגל מינויך לתפקיד שר הבריאות בפועל בממשלת ישראל.

אני מבקש לאחל לך הצלחה בשם מרכז המועצות האזוריות והמועצות האזוריות הפזורות לאורכה ולרוחבה של מדינת ישראל.

אין ספק כי לפניך העומד בראש מערכת הבריאות בישראל עומדים אתגרים מורכבים לשיקום מעמדה של מערכת הרפואה הציבורית בישראל ומתן מענה הולם ונאות לאיכות חייהם ובריאותם של כלל תושבי המדינה.

אני בטוח כי ניסיוןך הציבורי יהיה לך לעזר רב.

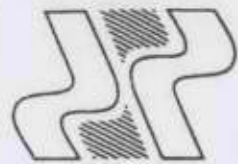
אני מאחל לך בריאות והצלחה בתפקידך.

בברכת הצלחה,

שמואל ריפמן

יו"ר מרכז המועצות האזוריות בישראל
וראש המועצה האזורית רמת נגב

העתק:
בנימין כהן – מנכ"ל מ.מ.א
ראשי המועצות האזוריות

מרכז המועצות האזוריות בישראל

כ"ג אב תש"ס
24 אוגוסט 2000

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל': 03-6929918
טל': 03-6929018
טל': 03-6929923
פקס: 03-6952045

לכבוד
שוקי אמרני
מנהל האגף לביקורת
משרד הפנים

שלום רב,

הנדון: דו"ח הועדה לקביעת מעמדו וסמכויותיו של הועד המקומי במועצה האזורית

קבלתי לעיוני את דו"ח שלעיל. המסמך שהוגש מהווה מגדיר, מתווה ומנחה את יחסי הגומלין והמערכת השלטונית במועצות האזוריות, תוך שהוא מתחשב בגיוון ובשונות הרבה הקיימת בין המועצות לבין עצמן ובין הישובים בתחומן, וטוב שכן.

ידועה לי ההשקעה הרבה והמאמץ שהיו כרוכים בתהליך הכנתו של הדו"ח. ראויה לציון גישת הועדה שפתחה את דיוניה בפני הציבור הרחב להשמיע בפניה מגוון דעות והשגות, דבר שאולי עיכב במקצת את סיום עבודת הועדה אך יש ברור כי הוסיף רבות לאיכות וישימות המלצותיה.

אני רואה בהמלצות הדו"ח נדבך נוסף וחשוב שמחזק ומבסס את המערכת השלטונית המוניציפלית האזורית, רחבה באפשרויות ומותאמת לשינויים שחלו בשנים האחרונות אך ברורה ומוגדרת בחלוקת סמכויותיה, אשר תיתן מענה ראוי לצרכים הייחודיים של ההתיישבות במרחב הכפרי מחד, ולכללי המינהל התקין מאידך.

מרכז המועצות האזוריות יהיה שותף להמשכו וסיומו של המהלך כפי שהיה שותף בהכנתו.

הנני מבקש להביע בזאת את הערכתי ותודתי הרבה לך כמי שעמד בראשה ולכלל חברי הועדה ואנשי המקצוע שנטלו חלק בהכנתו של דו"ח חשוב זה. אודה לך אם תעביר תודתי זו לכל חברי הועדה.

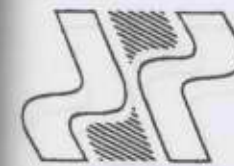
בכבוד רב,

שמאל דינמן

יו"ר מרכז המועצות האזוריות
וראש המועצה האזורית רמת נגב

העתק:

השר חיים רמון – מ"מ שר הפנים
דובי גזית – מ"מ מנכ"ל
ראשי המועצות האזוריות

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל': 03-6929918
טל': 03-6929018
טל': 03-6929923
פקס: 03-6952045

תיק: 81
כ"ג אב תש"ס
21 אוגוסט 2000

לכבוד
ראשי מועצות אזוריות לשעבר

שלום רב,

לקראת כנס ראשי הרשויות המקומיות - שגם ראשי המוה"א משולבים בו, שלוחה לכם ברכתנו ומלוא חופניים הערכה וכבוד על פועלכם.

ידועים אתם, ואמרנו זאת לרבים מכם עם פרישתם מהכהונה, כי מרכז המועצות האזוריות הוא ביתכם, פתוח בפניכם ועומד לרשותכם לכל צורך.

תרומתכם לפיתוח המועצות שבראשם כיהנתם הנה עדות חיה בשטח. היא מתבטאת בפיתוח הישובים, בקידום מערכות השירותים, בבניית מבני הציבור, במוסדות חינוך ותרבות אזוריים, בשמירה על הצביון הכפרי של האזור, ואם כיום בשנות ה-2000 יכולים אנו לדבר על צביון כפרי של ההתיישבות, הרי זה בגלל עבודתכם העקבית והמסורה שאכן צביון זה יישמר.

המלאכה לא נשלמה, המציאות מסביב למועצות האזוריות ובתוכן משתנה, הזהויות משתבשות, השותפויות מתפרקות והמועצה האזורית יותר ויותר הופכת לכתובת כמעט בלעדית לתושב ולאזרח. אך במצב זה מקיימים את מעמדם של הישובים? אין קולטים את האוכלוסייה החדשה המגיעה אלינו ל"הרחבות" בישובים והופכים אותה לחלק מהקיים? ואך מוסיפים הפיכת אזורי כפריים למרכזים עירוניים? על המדוכה הזו אנו יושבים ומשקיעים הרבה עבודה. במחשבה, בתכנון ובחדירה.

לא פעם עולה הצעה לנצל את הניסיון העצום שלכם ולשלב אתכם בעשייה הציבורית. לצערי הדברים לא הגיעו להצעות מעשיות. כעת עם הכנס ומיסוד הפורום לראשי רשויות בכלל, הנני מקווה שגם ההצעות הללו יקרמו עור וגידים.

הנני מאחל לכם הרבה בריאות והנאה מהכנס.

בברכה

שמאל דינמן

יו"ר מרכז המועצות האזוריות
וראש מו"א רמת נגב

מדינת ישראל
משרד החינוך

אברהם

לשכת המנהלת הכללית

י"ד בתמוז, תש"ס
17 ביולי 2000
סימוכין: ש/3129

לכבוד

מר שמואל ריפמן
יו"ר ארגון המועצות המקומיות

שמוליק שלום רב,

אני מבקשת להודות לך אישית ולעמיתך על הפתיחות ואורך הרוח שגיליתם בסוגיית הקצאת האוטובוסים הממוגנים לקו העימות.

בזכות סבלנותכם הצלחנו להגיע לפתרון הולם והוגן.

בברכה רבה,

שלומית עמיחי

העתק: מר יוסי קוצניק, מנכ"ל משרד ראש הממשלה
גב' שוש ימין, מנהלת תחום הסעות והצטיידות

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שמואל המלך 8
תל אביב 64733
טל': 03-6929918
טל': 03-6929018
טל': 03-6929923
פקס: 03-6952045

יום שני כ"ז אב תש"ס
28 אוגוסט 2000

לכבוד
שלומית עמיחי
מנכ"לית
משרד החינוך

לכבוד
אברהם כץ עוז
יו"ר הדירקטוריון
מפעל הפיס

שלום רב,

הנדון: להפסיק את פרויקט המיחשוב עקב נתוני הפיגור באספקת המחשבים

מהנתונים הנמצאים בידי מפעל הפיס, מתברר כי קיים פיגור באספקתם של 20,000 מחשבים לבתי הספר, במסגרת התוכנית הרב שנתית המשותפת למפעל הפיס, משרד החינוך והרשויות המקומיות.

זהו נתון קשה שאין הדעת סובלת ולא ניתן לעבור עליו לסדר היום.

כדירקטור במפעל הפיס ויו"ר ועדת הביקורת, התרעתי פעמים רבות בכתב ובע"פ, כי התוכנית המשותפת למיחשוב בתי הספר ברשויות המקומיות אינה מצליחה לעמוד ביעדים שנקבעו והפרויקט כולו עומד בפני קריסה.

לפיכך אני דורש לקבל החלטה לאלתר, על הפסקת ביצוע הפרויקט למשך פרק זמן קצוב. במהלכו של פרק זמן זה יכונסו כל הגורמים וצוותים מקצועיים לבחינת הסיבות לקשיים ולחשיבה מחודשת על דרכים להמשך ביצועו.

אני מצפה להתייחסותכם בהקדם.

בברכה

שמואל ריפמן

יו"ר ועדת הביקורת במפעל הפיס
יו"ר מרכז המועצות האזוריות

העתק:

חברי דירקטוריון

עדי אלדר - יו"ר מרכז השלטון המקומי וראש עיריית כרמיאל
שמואל אבואב - יו"ר ועדת החינוך במש"מ ראש מועצת קרית טבעון

צמח ישי

רח' הרצל 84 רמלה ת.ד. 423 טל: 08-9246269, 08-9232237 פקס: 08-9229563

תאריך: 9.7.00
שוטף: 1002-64

לכבוד
החב' בנימין כהן
מנכ"ל איילון המזון
המרכז יהל קלמי סדרה סאלו גמאלך א"א

אני שמח להודיע כי משטרת ישראל הודיעה לי רשמית בתאריך 6.7.00 כי תיק
החקירה שנפתח נגדי לפני כשנה וחצי בהיותי מנהל המנהל לתשתיות ביוב הסתיים
ולא נמצאה כל אשמה במעשי.

אני מצוין כי התיק לא נסגר מחמת הספק או בהעדר הוכחות או מכל סיבה מקילה
אחרת אלא בהעדר אשמה בכלל ואפילו הרישום במשטרה מבוטל.

ביודעי את הצער והכאב שנגרמו לך בזמנו אודותיי מצאתי לנכון לשלוח לך צילום
מההודעה ולהודות לך מקרב לב על האימון והתמיכה שלך שסייעו לי רבות לעמוד
מול כל המשטינים והמלעיזים שניסו בכל דרך לפגוע בי.

המסע נגדי בעיתונות גרם לי נזק עצום שלא ניתן לתיקון, מה גם שהיום הם לא
מפרסמים את הסוף הטוב (מבחינתי) של הפרשה. לכן ראיתי לנכון להודיע לך
אישית על כך ושוב תודה על תמיכתך.

בברכה,

צמח ישי

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שדר מנחם ורמון
תל אביב 61733
טל: 03-6929918
פקס: 03-6929018
טל: 03-6929923
טל: 03-6952045

יום שני 04 ספטמבר 2000
ד' אלול תש"ס

מחלקת המידע
מחלקת המידע

לכבוד
צמח ישי
רח' הרצל 84
רמלה

מחלקת המידע

שמחתי למקרא מכתבך ולדעת כי לא נמצא שום אשמה פלילית במעשיך, וכי
הרישום בתיק המשטרה בענין זה יבוטל.

צמח ידידי!

מעולם לא היה לי ספק כי זאת תהיה ההוכחה.
אני מכיר אותך, את השקפת עולמך, את יחסך לסביבה ולאנשים, ואת המקור ממנו
ינקת, וברור היה לי שאין בסיס להאשמות נגדך, ובשיחות רבות עם חברים נתתי
ביטוי לדעתי זאת.

אני שמח בשמחתך, ומאחל לך הרבה שנים נוספות של פעילות מהנה ומפרה,
ושמהחוויה הזאת תצא מחזק שבעתיים.

מחלקת המידע

מנכ"ל ממ"א

לכבוד: בית דין
 מפקד: ד"ר יואל
 מס' שלוח: 55455-33
 מס': 9
 מס': 9
 תאריך: 5.7.00

המזן: סיום החקירה בענין בתיק מס' 34/79

1. תוכן להודיע כי החקירה בענין שנפתחה בתאריך 22.3.97 במין חשד לביצוע עבירה מלחמה ארמית נסתיימה בשל זה.
2. התיק נסגר: ☐ במשטרה ☒ במפקדת כוח הגנה.
3. עילת הסגירה היא:
 - א. ☐ נסיבות אנושיות אינן מצדיקות המשך חקירה/העמדת ליון.
 - ב. ☐ לא נמצאו ראיות מספיקות להעמדת ליון.
 - ג. ☒ לא נמצאה אשמה מלילית במעשי.
 - ד. ☐ רשות אזורית מוסמכת על-פי דין לחקור בעבירות חוזרות שנאסר חוזר ל-... להמשך חטיפת.
4. לתשומת ליבך:
 - א. רישום תיק סגור מהעילת שבסעיף 3 (ג) לעיל יבטל מרישומי המשטרה.
 - ב. רישום תיק סגור מאחת העילות האחרות שבסעיף 3 לעיל לא יכלל במרשם המלילי. המנותח לפי סעיף 2 לחוק המרשם המלילי ותקנות השבים תשמ"א, 1961 (להלן - החוק), אולם ישאר ברישומיה הפנימיים של המשטרה, הסנהדרים לצרכיה מכות סעיף 11 (ג) לחוק.
 - ג. ענפי סעיף 11 לחוק, רישומים אלה לא ימסרו אלא למספר מופשט של גופים, המפורטים בתוספת השלישית לחוק.
5. אם ברצונך לבקש לשנות את עילת הסגירה שסומנה בסעיף 3 לעיל, תוכל להעלות את בקשתך בצירוף נימוקים מפורטים בכתב, בפני הגורם שסגר את התיק, תוך 45 יום מסועד מסירת הדעה זו.
 - אם הגורם שסגר את התיק, ידחה את בקשתך, תהיה רשאי לערער על כך בפני פקידים המדינה או משטרה/קצין אגף חקירות מיוחד.
 - הערעור יוגש באמצעות הגורם שסגר את התיק, תוך 30 יום ממועד קבלת ההחלטה.
6. אין רשאי להגיש בקשה לביטול רישומי של תיק שנסגר, מרישומי המגיסים של המשטרה, בגין אחד או יותר מהגורמים המלים: תזמן שחלף מאז האירוע, נסיבות אישיות או נסיבות חסרות.
 - ב. בקשה זו תוגש בכתב, בצירוף נימוקים מפורטים, לראש אגף חקירות באמצעות ראש מחלקת חקירות במטארי.

נכבד דב

מס' 28285-1
 מס' 3000x60 (11.97)
 מס' 3000x60 (11.97)

סמן = במקום המלאים.
 ** שחק בקו את החלומה המיותרת.

נדעו

מרכז

המועצות

האזוריות

בישראל

מס' 10-11
אוקטובר-נובמבר
2000

ד'תש"ס 11-10

מס' 10-11

נדיעון

מרכז

המועצות

האזוריות

בישראל

ידיעון מס' 10-11

תוכן עניינים

5	דבר היו"ר
7	דבר המנכ"ל
	הנהלה
11	פרומוקול מיום 4.10.00
18	פרומוקול מיום 26.10.00
22	פרומוקול מיום 15.11.00
30	סיכום פנימי
32	סיכום ועדת מנכ"לים - ע"י גבי גולן
	החברה למשק וכלכלה
35	אספקת שירותי נביית חובות שומפים ופיגורים
36	רכב מאום רחובות מכני
37	מונף נבהים לשירותי כבאות והצלה
	ועדות
	כלכלית
43	פרומוקול תת ועדה כלכלית בנושא ועדות פורוש 4.10.00
44	חוק ההסדרים - פרומ התיקונים שנוגעים למועצות האזוריות לשנת 2001
	ביטחון
49	נוהל הפעלת "חבצלת פיגועים"
57	סיכום דיון פורום מרחב התפר מיום 25.10.00
61	פרומוקול ועדת ביטחון מיום 15.11.00
63	סיכום דיון בנושא קביעת יישובים "רגישים במיוחד"
71	סיכום דיון עם מש"מ ביטחון חירום וכבאות
	חינוך ורכב
79	בחירות לועדת רכב
80	פרומוקול מישיבת 1. רכב 18/7

דבר יו"ר מרכז המועצות האזוריות

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

יום שני כ"ט חשוון תשס"א
27 נובמבר 2000

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל': 03-6929916
פקס: 03-6929923
03-6952045

לעמיתי שלום רב,

כמדי שנה בעונה זו אנו עוסקים בבדיקה ובחינה של תקציב המדינה לשנת הכספים הבאה ולבחינת הסעיפים בחוק ההסדרים המוצע שיש להם השלכות ומשמעות למועצות האזוריות.

העברנו את הערותינו והשגותינו ואנו נמשיך לעקוב. זאת כמובן בהנחה שאכן בסופו של דבר, יוגש תקציב המדינה לאישור הכנסת.

נתוני משרד הפנים לשנת 99 מראים כי מרבית המועצות האזוריות סיימו את שנת התקציב (99) בתקציב מאוזן. כמו כן מראים הנתונים על ירידה בגרעון המצטבר של המועצות האזוריות. אין לי ספק כי זאת הודות לניהול תקין ואחראי של המועצה האזורית.

לפי דיווחי משרד הפנים אושרה תוספת תקציבים לתוכניות הבראה. הכסף מיועד לרשויות שסיימו בתקציב מאוזן אולם יש להן גרעון מצטבר שקשה לכסותו.

האירועים הקשים המתרחשים בחודשים האחרונים העמידו מועצות רבות בפני הצורך להתמודד עם קשיי בטחון וקיום חיי שגרה בחירום. מרכז המועצות עושה כל העת ככל יכולתו לסייע למועצות אלו. עיקר מאמציו מופנים לטיפול ציבורי ובפניות לגורמים הרלוונטיים לזרז הקצאת משאבים ואמצעים נדרשים.

אני רוצה לציין בסיפוק והערכה את הערבות ההדדית והסולדיות המתקיימות בין המועצות הלכה למעשה. ללא קשר להשקפות ונטיות פוליטיות נחלצו ראשי מועצות להציע עזרה וסיוע. החל באירוח תושבים ועד השאלת אוטובוסים ממוגנים ואף נהגים למועצות אזוריות ביהודה שומרון חבל עזה מגילות ובקעת הירדן. הנכונות והסיוע זוכים להערכת ולתודת מועצות אלו.

ישר כוח.

שמואל ריפמן

יו"ר מרכז המועצות האזוריות
וראש המועצה האזורית רמת נגב

ספורט

83	פרומוקול משיבת ועדת ספורט 4.10.00
84	הקצבות מועצת ההימורים

חקלאית

89	פרומוקול מיום 20.11.00
91	דיווח על סיפול בנושאים בוערים
93	תשובת שר האוצר בנושא ייצוא חקלאי
94	ועדת המנכ"לים - משרד החקלאות - תשובת קוצ'יק.

תרבות

97	פסטיבל הפולקלור הבינלאומי
----	---------------------------

פורום תיירות כפרית

101	הפסקת עבודת הועדה הבין משרדית לתיירות כפרית-חקלאית
102	מרכז הומנות ומכירות לתיירות כפרית

הועדה לקידום מעמד האישה

105	סיכום דיון כנס היסוד של הועדה לקידום מעמד האישה.
-----	--

חוזרים

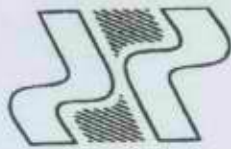
109	קריאה מלגות - נרס
110	אמות מידה לחיוב בנין הוצאה של כדן.
121	הכרת יחוסים ועשבייה במועצות האזוריות
124	מלגות סמורנמים
126	חשבון בנק נפרד - לכספים מהקצבות לחינוך.

כנסים, השתלמויות וקורסים

129	קורס הכשרה לפרויקט Eur Med
-----	----------------------------

שונות אל ומאת

139	
-----	--

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול הסלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס: 03-6952045

דבר המנכ"ל

החלטת שיטת הבחירות העירונית על המועצות האזוריות

הפעם נפנה את מבטנו אל הצעת החוק שהוגשה ע"י ח"כ ישראל כץ שתכליתה להחיל את שיטת הבחירות הנהוגה ברשויות המקומיות העירוניות על המועצות האזוריות.

להלן ההצעה ודברי ההסבר שנלוו אליה כלשונן:

"הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון – בחירות למועצה אזורית), התשס"א-2000

תיקון סעיף 1. בחוק הרשויות המקומיות (בחירות), התשכ"ה-1965¹ בהגדרה "רשות מקומית" במקום "למעט מועצה אזורית" יבוא "לרבות מועצה אזורית".

תחולה. 2. על אף האמור בכל דין על מועצה אזורית יחולו סעיפים 35 עד 66 בשינויים המחוייבים.

דברי הסבר

מטרת החוק להשוות את שיטת הבחירות במועצה אזורית בדומה לרשות עירונית ולאפשר בחירות למועצה אזורית ברשימה של סיעה בעלת מימון סיעתי, כאשר ראש המועצה ירוץ מטעמה ויעמוד בראשה, זאת במקום נציגות ישובים.

מה משמעותה של הצעה זו?

ברשות מקומית שהיא עיריה או מועצה מקומית מספר חברי המועצה קבוע בחוק (21 או 31 וכו'). כאשר מתקיימות בחירות לרשות המקומית מוגשות רשימות סיעתיות ע"י המפלגות השונות והן מתמודדות וכל רשימה זוכה באופן יחסי לחלק מחברי המועצה.

במועצה האזורית כל הישובים בוחרים נציגים למליאת המועצה כאשר כל ישוב בוחר לפחות ציר אחד.

בשיטה של רשימות סיעתיות הנציגות של הישובים יכולה להיעלם. יהיו ישובים שישארו ללא נציגות כי ברשימות הסיעתיות לא נכלל אף מועמד תושב שלהם, ולעומת זאת יהיו ישובים שיזכו אולי במספר צירים במליאת המועצה האזורית.

אנחנו איננו יכולים להסכים למצב לפיו ישובים מסויימים לא יהיו מיוצגים במועצה האזורית, כי משמעות הדבר שינוי מהפכני במבנה המיוחד של המועצה האזורית, מבנה אשר מתאים ועובד נכון ואין בעיות שמתעוררות כתוצאה ממנו.

צו המועצות האזוריות הקדיש פרק מיוחד לבחירות במועצה האזורית ובו עדים המקומיים שבתחומה. פרק זה הוא חדש יחסית והמערכת טרם מיצתה את כל הנסיון הדרוש כדי להפיק לקחים ולהציע שינויים מתבקשים ובוודאי אין שום הצעה שמתבססת על כשלון השיטה והחלפתה בשיטה העירונית.

בחודש האחרון נעשתה על ידינו פעילות אינטנסיבית כדי להביא הסרת הצעת החוק הזו מסדר היום, כולל פגישה עם ח"כ ישראל כץ בעל ההצעה.

מניאין כהן

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול הסלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס: 03-6952045

החלטת המועצה האזורית

המועצה האזורית...
החלטת המועצה האזורית...
המועצה האזורית...

המועצה האזורית...
החלטת המועצה האזורית...
המועצה האזורית...

המועצה האזורית...
החלטת המועצה האזורית...
המועצה האזורית...

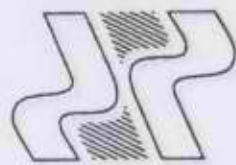
המועצה האזורית...
החלטת המועצה האזורית...
המועצה האזורית...

המועצה האזורית...
החלטת המועצה האזורית...
המועצה האזורית...

המועצה האזורית...
החלטת המועצה האזורית...
המועצה האזורית...

המועצה האזורית...
החלטת המועצה האזורית...
המועצה האזורית...

הנהלה

תיק: 101

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
03-6952045 :079

פרוטוקול

מישיבת מליאה מס' 2/2000

שהתקיימה ביום ד', ה' בתשרי תשס"א – 4.10.00

משתתפים:

שמואל ריפמן - יו"ר ממו"א וראש מו"א רמת נגב

פטר וייס, ראש מו"א גזר

מנשה משה, ראש מו"א עמק לוד

חנן חסיד, ראש מו"א באר טוביה

נחום איצקוביץ, ראש מו"א עמק חפר

אריה שרון, ראש מו"א אלונה

אבנר מורי, ראש מו"א עזתה

יהודה וולמן, ראש מו"א גולן

משה פאול, ראש מו"א בני שמעון

שלום רובין, ראש מו"א מבואות החרמון

אבי קרמפה, ראש מו"א מעלה יוסף

אהרון מעתוק, ראש מו"א מרוס הגליל

יהודה שביט, ראש מו"א מטה אשר

שיע-יצחק ישועה, ראש מו"א לב השרון

ולווה-זאב שור, ראש מו"א עמק הירדן

חיים חכים, ראש מו"א מגידו

שלמה חבר, ראש מו"א זבולון

שאול גולדשטיין, ראש מו"א גוש עציון

רני טריינין, ראש מו"א יואב

דוד לוי, ראש מו"א בקעת הירדן

שי חרמש, ראש מו"א שער הנגב

מאיר יפרח, ראש מו"א עזתה

דוד טוביאנה, ראש מו"א חבל מודיעין

דני עטר, ראש מו"א הגלבע

מנצ'ר-אברהם דבורי, ראש מו"א אשכול

אורה חכם, ראש מו"א אפעל

שמעון כהן, ראש מו"א חוף אשקלון

בני-אליעזר בינופלד, ראש מו"א חבל יבנה

מוצי דהמן, ראש מו"א מגילות

אילן שדה, ראש מו"א מנשה

שי בן-אליהו, ראש מו"א ערבה תיכונה

יואב גבעתי, ראש מו"א תמר

נוכחים:

בנימין כהן, מנכ"ל

שרגא שמר, סמנכ"ל

הדסה אלמוג, יועצת כלכלית

אדוה לוי, דוברת

סגנים של ראשי מו"א וגזברים

גדעון בר-לב, רואה חשבון של ממו"א

סדר יום:

1. פתיחה ומידע.

2. אישור הדו"ח הכספי של המרכז לשנת 1999.

3. מסקנות ועדת אמרני.

4. המדיניות הכלכלית של הממשלה לשנת 2001.

5. ספר המועצות האזוריות.

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

2. אישור הדו"ח הכספי של המרכז לשנת 1999

בנימין כהן: מציין כי נוכח עמנו גדעון בר-לב, רוי"ח של המרכז לצורך הסברים על הדו"ח הכספי כפי שיידרש.
הדו"ח הכספי של המרכז לשנת 1999 נדון כמתחייב בועדת הביקורת, זו אישרה את הדו"ח והעבירה אותו להנהלת המרכז (בצורך הערות בנושאים שונים הנוגעים לעבודה כללית של המרכז, ובהם יהיה דיון).
ההנהלה בישיבתה מיום 26.7.00 אישרה את הדו"ח.
התקנון שלנו מחייב אישור הדו"ח הכספי במליאת העמותה.
הדו"ח נשלח לראשי המוה"א חברי המליאה, לעיון בעוד מועד, ועד כה לא נתקבלו הערות.

דיון: נתקיים דיון שנסיב בעיקרו בשאלות הבהרה וניתנו ההבהרות.

- החלטה:** 1. המליאה אישרה את הדו"ח הכספי של המרכז לשנת 1999 - כמצ"ב.
2. הנהלת המרכז תקיים דיון מסודר בהערות ועדת הביקורת.

3. מסקנות ועדת אמרני

שמואל ריפמן: ועדת אמרני אשר בדקה את מכלול היחסים בין המועצות האזוריות לבין הוועדים המקומיים שבתחומן סיימה עבודתה והגישה מסקנות. מציין את תרומתם של נציגיו בועדה לעבודתה ולהכוונת מסקנותיה. אתמול, בישיבת ועדת המנכ"לים תבענו יישום המסקנות. תהיה פגישה עם מנכ"ל משרד הפנים בעניין זה, הגיע זמן שנושא זה יסתיים.

בנימין כהן: מפרט שלבי ההתפתחות בנושא זה.

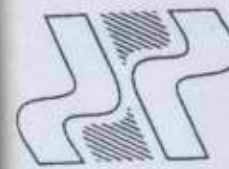
- הייתה ועדת ריקרדו, היו לה מסקנות אשר לא עלה בידינו ליישמן.
- היה כנס מיוחד של ראשי מו"א (בבית סוקולוב) שהוקדש כולו לנושא זה ובו סוכם על העברת סמכויות מן הוועדים אל המוה"א.
- היה דו"ח ביקורת של אגף לביקורת של משרד הפנים על הוועדים המקומיים, וממצאיו לא החמיאו והמסקנה הכללית הייתה שיש להסדיר את העניין.
- הייתה סדרת דיונים עם היועץ המשפטי הקודם של משרד הפנים ובהם קבענו במשותף תיקון של מספר סעיפים בצו המוה"א שמגמתם העברת סמכויות מן הוועדים המקומיים אל המועצה האזורית.
- בחוק ההסדרים לשנת 99 נכלל סעיף אשר משמעותו הייתה ביטול הוועדים המקומיים. התערבותנו הביאה לביטול הסעיף בחוק ההסדרים תמורת הקמת ועדה משותפת שתטפל באופן יסודי בסוגיה מורכבת זו.
- הקמת ועדת אמרני אשר בחנה את הנושא - אכן באופן יסודי - והגישה מסקנות.

היו שלוש אפשרויות:

- (1) ביטול הוועדים המקומיים (כדרישת רבים).
- (2) חיזוק הוועדים המקומיים (כפי שהציעו רבים).
- (3) חלוקת סמכויות מחודשת.

הועדה בחרה באפשרות השלישית. היא הציעה חלוקה מחודשת של הסמכויות בין המועצה לבין הוועדים כאשר מסמנת מספר סמכויות בלעדיות שהמוה"א לא תוכל להאצילן גם אם היא תרצה בכך. להערכת המסקנות טובות מבחנתנו אולם חשוב לציין: כי כל עוד המסקנות בגדר המלצות אין להן תוקף כלשהו. יהיה להן תוקף רק לאחר שהצו יתוקן בהתאם.

דני עטר: מצביע על הצורך בהתייחסות ליחסי הוועד המקומי והאגודה השיתופית בישוב, דבר אשר הועדה לא עשתה.

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

1. פתיחה ומידע

שמואל ריפמן, יו"ר:

✓ **מחזק את ידי ראשי המוה"א** אשר מתמודדים בימים אלה עם בעיות בטחוניות קשות. (ימי האירועים בשטחים ובישובי המיעוטים במדינת ישראל) המוה"א בגליל וביו"ש וכו'.

✓ מבקש לפרסם הצהרת **תמיכה במשטרת ישראל** ובמפקד המחוז הצפוני (ניצב אליק רון) ובכוחות הבטחון על עמידתם האיתנה וטיפולם הנכון, בהפגנות בהתפרעויות.

מה שקורה אצל ערביי ישראל מטריד ומדאיג מאד.

✓ מאחל החלמה **לבני חבוט**, ראש מו"א גדרות השוכב בבית חולים אחרי התקף לב.

✓ מברך את **בני גורפינקל** על זכייתו במשפט נגד מנהל בית-ספר כדורי.

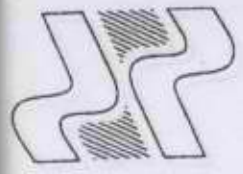
✓ **תמ"א 35** - מצביע על צורך בבחינה מחודשת של התכנית לאור מה שקרה בימים אלה ואולי להכין תכנית חלופית.

✓ **חברינו באסיפה כללית של הפיס** פעלו נכון. התוצאה מוכיחה כי מרבית החברים קיבלו המלצתנו וברחו בשלושת המועמדים עליהם נוסף יהודה שביט, ראש מו"א מטה אשר, במקום שמוליק שהתפטר.

✓ **אמת המידה במפעל הפיס** מציע לראשי המוה"א ללמוד את אמות המידה (הקריטריונים שקבע מפעל הפיס כבסיס להקצבותיו לרשויות המקומיות) כדי שידעו לכוון את בקשותיהם. יש הצעות לשנות את אמות המידה ולעומתם יש הצעה לאפשר "הרצה" נוספת. נכון להיום אין שינויים.

✓ **מימון האוטובוסים** פרעלים להוצאת המימון ממכסת תקציב הפיס של המוה"א ולהעבירו לתקציב מבני החינוך.

✓ **דו"ח מועדת מנכ"לים לענייני המוה"א** אתמול התקיימה ישיבה ראשונה, היתה טובה. (ראש הממשלה נכנס באמצע וברך את המשתתפים למרות עיסוקיו בימים אלה). באנו מוכנים. הוכנה חוברת שכללה פירוט הנושאים השונים והועברה למנכ"לים בעוד מועד ותרמה למהלך טוב של הדיונים. הובטח שיהיה המשך, כעת יהיו פגישות נפרדות עם המנכ"לים במשרדים השונים ואחריהן פגישה נוספת במליאת הועדה.

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

רני טריינין: הצביע על ההישגים שלנו בהכוונת המסקנות ועל הפער בין הדרישה לפירוק הוועדים לבין המסקנות.

סיכום: המרכז יפעל ליישום המסקנות.

4. המדיניות הכלכלית של הממשלה לשנת 2001

הדסה אלמוג מעבירה לחברי המליאה פירוט הנקודות במדיניות הכלכלית של המדינה ומסבירה אותם כדלהלן:

א) פטורים ובנחות לאקראי בפטחת הכנסה

מקבלי גמלת הבטחת הכנסה מקבלים הנחה בשיעור 70% מארנונה, הנחה בתשלום גנ"י טרום חובה והנחות נוספות בתחום החינוך. מוצע כי גמלת הכנסה תחושב כהכנסה לשם קבלת פטורים בתחומי הדיור, החינוך והארנונה.

ב) פטול הפטור מהכנסות עסקיים פנמי בחקלאות

ביטול הפטור מתחולת החוק על הסדר שכל כבילותיו נוגעות לשיווק תוצרת חקלאית מגידול מקומי.

ישומה של החלטה זו יביא להגברת התחרות ולהחלפת המחירים לצרכן

ג) סמכויות מוצאות היצור

העברת מועצת הפירות, המועצה לייצור ושיווק של ירקות והמועצה לצמחי נוי למשרד החקלאות.

העברת הסמכות להענקת רשיונות ייצוא מהמועצות לממשלה תאפשר לממשלה לפעול עפ"י מדיניותה לפתיחת היצוא החקלאי לתחרות.

השינוי המוצע יביא לשיפור רווחיות המגדלים ולצמצום מנגנוני המועצות.

ד) איחוד מוצאות היצור במחנות

איחוד מועצת הפירות, המועצה לצמחי נוי, המועצה לשיווק פרי הדר והמועצה לייצור ושיווק ירקות.

איחוד המועצות יעל את המערכת ויסייע בקידום ענפי החקלאות השונים, ישמר את רווחיות החקלאים וממילא יחיל את מחירי התוצרת החקלאית הן של השוק המקומי והן לייצוא.

ה) הסרת חסימת פתחית בתכנון

1. להורות למנהל התכנון להציג לציבור הרחב באופן זמין וגיש מידע תכנוני, הכולל הוראות ותשריטים של תכניות מתאר ארציות, תכניות מתאר מחוזיות ותכניות מתאר מקומיות.

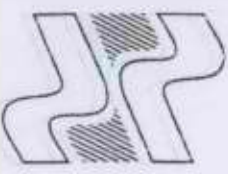
2. משרד הפנים יאפשר לציבור הרחב לעיין בהחלטות ועדות ערר.

3. להנחות את מנכ"ל משרד הפנים-

✓ הגשת דיווח לועדת השרים לכלכלה לגבי תכניות מעוכבות ע"י משרדי הממשלה השונים

✓ לגבש תוך 90 יום הצעות מנהליות אשר יובילו לקיצור וייעול הליכי התכנון.

ישום ההחלטה יביא לשיפור ולייעול תהליכי התכנון והבניה

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

1) הנחיות לתסקיר הפעלה על הסביבה

שר הפנים יתקין את תקנות התכנון והבניה (תסקיר השפעה על הסביבה) כך שייקבע בהן:

1. הצעת הנחיות להכנת תסקיר השפעה על הסביבה.

2. מוסד התכנון יקבע את ההנחיות להכנת התסקיר בתוך 15 יום מקבלת ההנחיות.

3. מוסד התכנון יקצוב זמן להגשת תסקיר השפעה על הסביבה בהתחשב באופי התוכנית.

4. היועץ הסביבתי יגיש בתוך 60 ימים את התייחסותו לתסקיר, כולל דרישה לתיקונים והשלמות במידה ויידרש. בכל מידה ידון מוסד התכנון בתסקיר ובתוכנית תוך 90 יום גם אם לא הועברה התייחסות.

✓ המטרה לקצוב זמנים לתהליך הכנת התסקיר ע"מ לזרז את תהליך התכנון הסטטוטורי.

2) ייצוא באמצעות דתיות

1. תיקון חוק שירותי הדת היהודים לפיו במקום בו אין מועצה דתית או שהתפרקה מועצה דתית יהיה רשאי ראש רשות מקומית להקים מחלקה לשירותי דת במסגרת הרשו"מ.

2. הקמת מועצה דתית תחייב את אישורם של ראש רשות מקומית ושרי הדתות, הפנים והאוצר וקבלת התחייבות תקציבית לנושא.

3. סגן ראש מועצה דתית שימונה החל ב-1 בינואר 2001 לא יקבל שכר.

✓ הצעד המוצע יביא להפחתת עלויות שכר במועצות הדתיות ולהפניית תקציבים שיתפנו לנושאי דת

ח) פיקוח ופקרה על תושבי רשו"א על ניהול הכספי

כרזות

תיקון חוק ההסדרים באופן שתחול חובת העלאת ארנונה אוטומטית חד פעמית לכיסוי גירעון שוטף ברשות מקומית עפ"י עקרונות הבאים:

1. ברשו"מ שבה שיעור הגירעון השוטף הנו מעל 5% מתקציבה הרגיל יעלה ראש הרשות את גובה חיוב הארנונה.

2. ההעלאה תחול באופן שווה על כל סוגי הנכסים.

3. הרשו"מ תעלה את הארנונה ע"מ לכסות את הגירעון

4. שיעור גירעון שלא כוסה יחייב את הרשות להתייעל ולצמצם הוצאות.

5. תקבולי ארנונה נוספים יעברו לכיסוי הגירעון השוטף של שנת הדו"ח.) גירעון המצטבר)

6) הסדרת פקדונות פחיתות בצירוף

תיקון פקודת העיריות בעניינים הבאים:

1. חובת הנאמנות של חברי דירקטוריון בתאגיד עירוני לתאגיד עירוני תהיה עדיפה על נאמנותם לרשו"מ

2. תאגיד עירוני יפעל עפ"י שיקולים עסקיים בלבד

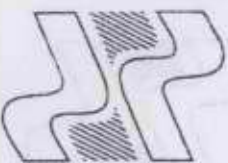
3. על החברות העירוניות יחולו סעיפים 16, 17, ו-17 לחוק החברות הממשלתיות בדבר תנאי כשירות מנימלית לדירקטורים בחברה עירונית.

4. תקנות המכרזים ברשו"מ יחולו על חברות עירוניות בשינויים המחויבים.

7) הוצאת הפחיתות פראיות לאוראית חיצונית

תיקון פקודת העיריות באופן שיסמך את מי שאינו עובד העירייה כפקח על חוק עזר של רשו"מ

✓ התיקון המוצע יאפשר לראש רשות הוצאת פעילויות לגופים חיצוניים אשר להם יתרון יחסי בביצוען ובכך ייעל ביצועם של שירותים אלו.

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
03-6952045 :079

36) שינוי סמכויות בתחום האדם -

1. להעביר את הסמכות לקביעת תעריפי מים המסופקים לחקלאות משר החקלאות לשר התשתיות הלאומיות.
2. להעביר את הסמכות לקביעת תעריפי המים המסופקים ע"י הרשויות המקומיות משר הפנים לשר התשתיות הלאומיות ובהתייעצות עם שר הפנים.
3. לתקן את חוק המים באופן שקביעת תעריפי המים והיטלי ההפקה לכל מטרות צריכת המים יקבעו בידי נציב המים.

→ **איחוד הסמכויות יתרום לחיזוק מעמדה של נציבות המים כגורם האחראי על משק המים.**

5. ספר המועצות האזוריות

ספר המועצות האזוריות הודפס בשנת 1991. הוא מתיימן הנתונים הכלולים בו אינם מעודכנים. הספר משמש כתעודת זהות של המרכז והוא ניתן למשלחות מחו"ל לסטודנטים ולאנשים שמעוניינים במידע כללי וראשוני על המועצות האזוריות. אין מימון חיצוני להדפסה מחדשת של הספר, אפשר יהיה לבצע הפקה חדשה רק אם המועצה יממנו כל אחת את חלקה הנאמד ב-8,000 ש"ח (בשני תשלומים שנתיים). עבודות ההכנה להדפסת הספר כוללות: איסוף החומר הנוגע לכל מ"א, עריכה מדעית, כתיבה, צילומים, מפות, אישור התוכן ע"י כל מ"א וכו'. הזמן הדרוש מוערך בשנתיים וחצי דהיינו, גם אם מתחילים כעת הספר יהיה בשנת 2003.

סיכום: המליאה מחליטה להוריד לעת-עתה את הנושא מסדר היום.

סיכום:

היו"ר בדברי הסיכום שלו התייחס והשלים:

- ★ תקציבו של משרד לבטחון פנים יקוצץ ונצטרך לעמוד על המשמר.
- ★ יש לחץ של שר הפנים על האוצר להוסיף לתקציב משרד הפנים תוספת משמעותית. אנחנו עוקבים.
- ★ משרד החינוך יקבל תוספת לתקציב השוטף.
- ★ יש יזמת פיס לבניית 10,000 כתות בשיתוף הון חיצוני. משרד האוצר מתנגד לעת עתה.

הישיבה נעלה בברכת גמר חתימה טובה.

איילת ריפמן

יו"ר ההנהלה

איילת ריפמן

חבר הנהלה

רשם: בנימין כהן, מנכ"ל.

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
03-6952045 :079

יא) איסור מוצאות בבחירות מוניציפליות וצדקה מאונם -

לאסור בחוק על יו"ר ועדה ממונה להתמודד בבחירות מוניציפליות לראשות הרשות המקומית בה כיהן, בתקופת כהונתו או בבחירות שלאחר סיום כהונת הועדה.

יב) 3מ3 מספר סגני ראשי ראיות מקומיות בשכר והצדקה -

החל מהבחירות הבאות בכל רשות ובמועצות דתיות יצומצם מספר הסגנים בשכר:

מספר תושבים	מספר סגנים בשכר שיתורן
עד 40,000	0
מ-40,000 עד 120,000	1
מ-120,000 עד 200,000	2
200,001 - ומעלה	3

יג) פחית שיקולים כלכליים פאסארת וצדק חקירה לצנייני אפולות בראייה -

תיקון הסעיפים המתאימים בפקודת העיריות והמועצות המקומיות, בדבר כינון עיריות ומועצות מקומיות, באופן שתעדת החקירה שמונתה לעניין זה תהיה חייבת בין שיקוליה לשים דגש על שיקולים של יעילות כלכלית, חלוקת הכנסות, יתרון לגודל תמצום הוצאות.

✓ התיקון המוצע ידגיש את חשיבות הבסיס הכלכלי וחלוקת הכנסות בבחינת שינוי שטחי שיפוט ברשויות המקומיות ובהקמת רשות חדשה ויסייע במוניעת קשיים בתפקוד ע"י חיזוק בסיס ההכנסות העצמיות וחוסן הכלכלי.

יד) סיקוח ואכיפה על הפניה והקרקע -

לפעול להגברת האכיפה והפיקוח על שימושים בקרקע, בין השאר באמצעות הפעלות שלהלן:

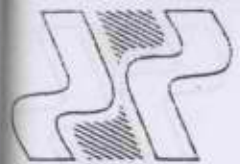
1. ד. החמרת הענישה והעלאת סכומי הקנסות הקבועים היום בחוק
2. ד. תיקון חוק התכנון והבניה כך שבמידה וועדה מקומית ויו"ר ועדה מקומית ויו"ר ועדה מקומית אינם ממלאים עוד, עפ"י דעת שר הפנים, את התפקידים שהוטלו עליהם לפי חוק התכנון והבניה או בכל דין אחר, רשאי השר לבטל את מינוי יו"ר הועדה ולמנות תחתיו אדם כשיר אחר ו/או לפזר את הועדה ולמנות תחתיה ועדה קרואה למילוי תפקידי הועדה המקומית.

→ (ממ"י פנה לאוצר בבקשה לתוספת תקציבית של עשרות מיליוני עבור תשלום לשמאים בגין ביצוע האכיפה.)

יו) 3מ3 בחיוב פין ממ"י לחוכרים -

במטרה לצמצם את הקשר בין ממ"י לחוכרים הוחלט:

1. צמצום האפשרות להשיב קרקע ששווקה במכרז
 2. סחירות מלאה של חוזי פיתוח שנחתמו לאחר זכייה במכרז פומבי
 3. קביעת מנגנוני טיפול בחוכרים שטרם היוונו את זכויות החכירה שלהם.
- אימוץ צעדים אלו יאפשר למינהל לרכז מאמצים במסרתיו העיקריות: תכנון, פיתוח ושיווק הקרקע ולשפר את רמת השירות לחוכרים.

מרכז המועצות האזוריות בישראל

פרוטוקול

מישיבת הנכ"מ מס' 14 / 2000

שהתקיימה ביום רביעי, כ"ז תשרי תשס"א - 26.10.00

משתתפים:

- שמואל ריפמן, יו"ר וראש מו"א רמת נגב
- בני גורפינקל, ראש מו"א הגליל התחתון
- חיים חכים, ראש מו"א מגידו
- שיי-יצחק ישועה, ראש מו"א לב השרון
- דני עטר, ראש מו"א הגליל
- ולולה-זאב שור, ראש מו"א עמק הירדן
- אהרון צור, ראש מו"א חוף עזה
- וייסר-אריה שמחוני, ראש מו"א חוף הכרמל
- מאיר ויזל, ראש מו"א מטה יהודה
- אלי אסקוידו, ראש מו"א נחל שורק
- פטר וייס, ראש מו"א גזר

חברים:

- נחום איצקוביץ, ראש מו"א עמק חפר
- בני-אליעזר בינפלד, ראש מו"א חבל יבנה
- דלגיו מוסי, ראש מו"א דרום השרון
- בני חבוט, ראש מו"א גדרות (חולה)
- כהן שמעון, ראש מו"א חוף אשקלון
- משה מנשה, ראש מו"א עמק לוד
- אילן שדה, ראש מו"א מנשה
- יעל שאלתיאלי, ראש מו"א בקעת בית שאן
- דני תמרי, ס/ראש מו"א בקעת בית שאן

נוכחים:

- בנימין כהן, מנכ"ל
- שרגא שמר, סמנכ"ל
- יעקב קסר, רכז הבטחון
- הדסה אלמוג, המח' הכלכלית
- אדוה לוי, דוברת מ"א

סדר היום:

1. אישור פרוטוקולים.
2. ימי העיון לראשי המוה"א - מיקום.
3. נציגו לעדה לעיצוב אתרי שידור.
4. התקשרות עם יועץ תחבורה.
5. הצעת חוק יסוד השלטון המקומי.
6. סקירת היור על הארועים האחרונים.

ש"ד שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

אישור פרוטוקולים

מרכז המועצות האזוריות בישראל

הפרוטוקול מישיבת המזכירות מיום 20.9.00 ופרוטוקול מישיבת הנהלה מיום 20.9.00 - אושרו.

ש"ד שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

ימי העיון לראשי המוה"א והסגנים - מיקום

בני גורפינקל, ראש מו"א הגליל התחתון פנה והציע בחינה מחדש של מיקום ימי העיון.

בני : בימים כתיקונם לא הייתי מעיר, אולם אנחנו בימי אירועים בטוחניים ומצבי חרום וחשוב שראשי המוה"א יימצאו בקרבת מועצותיהם וע"כ הנני מציע להעביר מיקום ימי העיון למרכז הארץ.

יצחק (שיי) ישועה: הדבר ייצור פאניקה מיותרת ואין צורך בזה, חשוב לנהוג כרגיל.

ולולה-זאב שור: לא טוב לעורר בעיות כאלה, ולכן אין לשנות.

שרגא שמר: נרשמו כבר מרבית ראשי המוה"א והסגנים, ולא היו שום ביטולים.

שמואל ריפמן: מציע לא לשנות המיקום של ימי העיון ולהישאר בקבוץ אילות.

החלטה: לקיים את ימי העיון ללא שינוי המיקום.

נציגו לעדה לעיצוב אתרי שידור

בנימין כהן: לשלוש החברות הסלולריות יש פורום משותף. פורום זה החליט להקים ועדת היגוי לעיצוב אתרי השידורים הסלולריים (אנטנות וכו'). הפרוייקט נערך בחסות המשרד לאיכות הסביבה. מאחר שכנראה רוב האתרים יהיו בתחומי המוה"א הוצע שבועדה יהיה נציג גם מטעם המועצות האזוריות.

דיון: התנהל דיון בעד ונגד.

סיכום: א. שמוליק ובנימין יקבעו הנציג.
ב. יתקיים דיון בעניין זה בועדת התיכנון.

התקשרות עם יועץ תחבורה

כידוע מאז שיועץ התחבורה שלנו, ג'ו קריידן המנוח הלך לעולמו איננו מעסיקים יועץ תחבורה קבוע. כעת נמצא איש מתאים וועדות הרכב והחינוך סומכות את ידיהן עליו. העניין נדון במזכירות אולם חסרו פרטים בדבר האיש ועלות שכרו. מדובר בדניאל בראון, מהנדס תחבורה ידוע ומוכר ושכרו כפי שסוכם עמו יהיה כ-2,500 ש"ח (כולל מע"מ) לחודש.

הצעה: שהתברה למשק וכלכלה המטפלת ברכישת האוטומוביל עבורנו תממן שכר.
הובטח לבחון זאת.

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

החלטה: הוחלט להעסיק בהסכם אישי את דניאל בראון כיועץ תחבורה של המרכז בעלות של עד 2,500 ש"ח לחודש.

5. הצעת חוק יסוד שלטון מקומי

שמואל ריפמן: מאיר ניצן הכין הצעת חוק יסוד שלטון המקומי וביקשני שנצטרף ליזמה. ההצעה מדונה בועד המנהל של מרכז השלטון המקומי. בנימין השתתף בישיבה זו.

בנימין כהן: השתתפתי בישיבה והתרשמתי כי מדובר בהצעה מכסימליסטית שספק אם יש לה סיכוי להיות מוגשת לכנסת.

→ ההצעה מוגדרת כהצעה חוק יסוד ולא הצעת חוק סתם.

→ הרשויות המקומיות יוגדרו כרשויות קהילתיות.

→ מועדי הבחירות יהיו אחידים לכל הרשויות (כולל המוה"א).

→ הממונה על המחוז ייבחר בבחירות אישיות כמו ראש רשות וסמכויותיו יוגדרו מחדש ויכללו כפיפות מסויימת של מנהלי המחוזות אליו.

→ יו"ר מרכז השלטון ייבחר בבחירות מיוחדות, מספר הנציגים לכל רשות מקומית לצורך בחירות אלה יוגדר מחדש.

→ המחוזות של משרד הפנים יהיו כפופים ליו"ר מרכז השלטון המקומי.

→ המחוזות יטפלו בכל הנושאים המטופלים היום ע"י משרדי הממשלה השונים כולל ניהול קרקעות המדינה ותכנון ובניה.

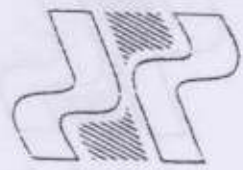
→ ועוד שינויים תחיקתיים בעלי אופי מהפכני (לדעת) שיש להם השלכה על המבנה המינהלי של המדינה.

כאמור לדעתי מדובר בהצעה מכסימליסטית. לעת עתה עלינו להיות שותפים לדיונים שיתנהלו במרכז השלטון המקומי. אם תהיה התקדמות אזי יש מקום לבחינת הקמת צוות מיוחד שלנו.

דיון: כל משתתפי הדיון צידדו בצורך בלימוד יסודי של העניין.

סיכום: להעביר ההצעה ליועץ המשפטי של המרכז ולבקש חוות דעתו והנחיה לנו. להזמין את מאיר ניצן להנהלת המרכז להסברת הצעת החוק. להמשיך ולהשתתף בדיונים המתנהלים במש"מ בעניין זה ולעדכן את ההנהלה.

החלטת המרכז להעביר את ההצעה ליועץ המשפטי של המרכז ולבקש חוות דעתו והנחיה לנו, להזמין את מאיר ניצן להנהלת המרכז להסברת הצעת החוק, להמשיך ולהשתתף בדיונים המתנהלים במש"מ בעניין זה ולעדכן את ההנהלה.

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

6. דיון הי"ר

שמואל ריפמן: דיווח על סיורו במועצות האזוריות שנפגעו במהלך הארועים הקשים: גליל תחתון, משגב, עמק יזרעאל.

על פי התרשמותו מן השטח ומשיחות שקיים עם גורמים שונים במועצות, עולה הצורך החיוני לבחון מחדש את היערכות הגורמים לאבטחה ביישובים ובמועצות האזוריות.

התברר שוב כי יש צורך במערכת אבטחה ברמת הישוב ובמועצה שתתן מענה ראשוני עד להגעת כוחות הבטחון.

צריך לבחון מחדש עם גורמי ביטחון הפנים את כל המשמעויות של אבטחת היישובים הן בהגדרות והן המשמעויות התקציביות.

התרענו בעבר כי תוכנית הרה-ארגון לא נותנת מענה למצבים כאלה והתברר לנו מהר משציפנו כי צדקנו.

קורא להגיש שוב למשרד לבטחון פנים את התוכנית שהוכנה ע"י מרכז המועצות האזוריות בסוף 1998 בנושא אבטחת היישובים.

דיון:

דני עטר: להשפיע על מקבלי החלטות על דרך החשיבה ועל פעולתם.

בני גורפינקל: נוצר קרע/פצע. לנסות דרך ולבנות את היחסים מחדש. טיפול בקיצוצים/נשק"רבים.

טיפול נקודתי.

איכלוס הגליל.

מילואים במשטרה ובמג"ב.

משרד הפנים לא יכול להגיש עזרה בכספים.

שייע-יצחק ישועה: לטפל בחינוך - אנחנו צריכים להיות ביחד.

מגדלי הפרחים על סף התמוטטות טוטאלית.

חיים חכים: לשנות את תפיסת הבטחון. להחזיר את היישובים לתפיסת הבטחון הקודמת. לא יכול להיות שידעו שביישובים אין נשק ויתחילו לעלות עליהם.

באשר לקרקעות - אנחנו צריכים להלחם עליהם.

יעקב קסר: התברר כי ההערכות היו לא נכונות. היוזמה לתקן את הערכות המצב היא של גבי אופיר אבל היא מאד מצומצמת ואם לא נבוא עם תוכנית אף אחד לא יעזור לנו.

אהרון צור: צריך להשקיע בחינוך, בראיה לטווח ארוך במישור האזרחי ובמקביל לפעול ברמה הצבאית.

דני עטר: מציע להחזיר לשולחן הדיונים את תוכנית ההערכות לבטחון המגזר הכפרי כפי שהוגשה למשטרה לפני ה"רה-ארגון".

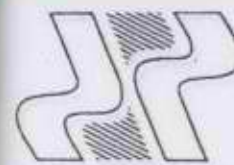
סיכום: יוכן מסמך עמדה של מרכז המועצות לדיון בנושאים לאור הארועים, דגשים על התיישבות וחיזוקה.

ההנהלה מחזקת את היישובים ביהודה, שומרון, חבל עזה וקו התפר.

רשם: בנימין כהן, מנכ"ל

דניאל ריפמן
יועץ ההנהלה

זאב (ולוולף) שור
חבר הנהלה

תיק: 101

פרוטוקול

מישיבת הנהלה מס' 15 / 2000

שהתקיימה ביום רביעי, י"ז חשוון תשס"א - 15.11.00

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל': 03-6929918
טל': 03-6929018
טל': 03-6929923
פקס: 03-6952045

משתתפים:

שמואל ריפמן-יו"ר וראש מו"א רמת נגב
נחום איצקוביץ, ראש מו"א עמק חפר
אלי אסקוזידו, ראש מו"א נחל שורק
בני-אליעזר בינפלד, ראש מו"א חבל יבנה
בני גורפינקל, ראש מו"א הגליל התחתון
מאיר ויזל, ראש מו"א מטה יהודה
פטר וייס, ראש מו"א גזר
חיים חכים, ראש מו"א מגידו
משה מנשה, ראש מו"א עמק לוד
דני עטר, ראש מו"א הגליל
אילן שדה, ראש מו"א מנשה
ויסר-אריה שמחוני, ראש מו"א חוף הכרמל

חברים:

דלגיו מוטי, ראש מו"א דרום השרון
בני חבוט, ראש מו"א גדרות (חולה)
שייע-צחק ישועה, ראש מו"א לב השרון
כהן שמעון, ראש מו"א חוף אשקלון
ולולה-זאב שור, ראש מו"א עמק הירדן
אהרון צור, ראש מו"א חוף עזה
יעל שאלתיאלי, ראש מו"א בקעת בית שאן
דני תמרי, סגן ראש מו"א בקעת בית שאן

נוכחים:

בנימין כהן, מנכ"ל
יעקב קסר, רכז הבטחון.
הדסה אלמוג, המח' הכלכלית.
רני טריינין, ראש מו"א יואב ויו"ר הועדה לענייני כלכלה.
אדוה לוי, דוברת ממו"א.

סדר היום:

1. אישור פרוטוקולים.
2. דו"ח יו"ר.
3. דו"ח מנכ"ל.
4. מסי המו"א למרכז המו"א לשנת 2001.
5. נציגונו במועצה הארצית לתיכנון ולבניה.
6. הצעת חוק תיקון בחירות במו"א.
7. חוק ההסדרים.
8. כללי: א. עמדת נציגנו במוסדות התיכנון.
ב. דיון במסקנות ועדת מילגרום.

1. אישור פרוטוקולים

הפרוטוקול מישיבת ההנהלה מיום 26.10.00 - אושר.

2. דו"ח יו"ר

היו"ר מסר מידע והביא לדיון נושאים כדלהלן:

תנחומים למשפחת רבין על מות לאה

המרכז שולח תנחומים למשפחת רבין על מותה של לאה רבין ומשתתף בצערה של המשפחה.

חיזוק ידי המו"א ביו"ש וחבל עזה

הנהלת המרכז ערה למצבם הקשה ולבעיות המיוחדות שבפניהם עומדות המועצות האזוריות ושוביהן ביהודה, שומרון וחבל עזה, שולחת להם ברכת עידוד וחיזוק ופונה לממשלת ישראל לעשות הכל כדי לשמור על בטחונם, שלומם ואורח חייהם התקין.

ועדת המנכ"לים

בעקבות הישיבה עם ועדת המנכ"לים לענייני המו"א בראשות יוסי קוציק, מנכ"ל משרד ראש הממשלה מתקיימות פגישות מסודרות עם המנכ"לים של המשרדים בנפרד וכבר נתקיימו פגישות עם מנכ"לי המשרדים:
ביטחון פנים, חקלאות, שכון, חינוך, תשתיות ותחבורה ובשבוע הבא אנו ניפגש עם מנכ"ל משרד הפנים.
בכל פגישה משתתפים גם ראשי מו"א (חברי מזכירות, יו"ר הועדות ועוד).

ימי העיון לראשי המו"א

לתכנית ימי העיון כפי שהתפרסמה נתווספו עוד:
(א) שלמה בן-אליהו - בן, מנכ"ל משרד השכון.
(ב) אמנון ליפקין-שחק - שר התיירות.
(ג) הדיון בנושא היחסים עם עיירות הפיתוח - מכתבו של שי חרמש כמצ"ב.¹

כידוע התכנית כוללת פאנל בנושא יחסי השכנות והגומלין של המו"א ועיירות הפיתוח ולשיחה זו הוזמן גם אלי מויאל, ראש עיריית שדרות.

שי חרמש, ראש מו"א שער הנגב מוחה בכתב על הזמנה זו של ראש עיריית שדרות ומודיע כי אם לא יהיה שינוי בתכנית הוא מצדו יחרים את ימי העיון (ראה מכתבו המצורף).

ולולה-זאב שור: אינו משתתף בישיבה אולם הודיע כי הוא תומך בעמדת שי ("חברים לא מפקירים").

מאירקה ויזל תומך בעמדת שי חרמש. מציע להזמין במקום מויאל את דני ועקנין, ראש עיריית בית שמש.

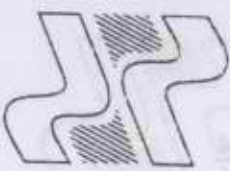
¹ מכתבו של שי חרמש.

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל': 03-6929918
טל': 03-6929018
טל': 03-6929923
פקס: 03-6952045

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

הפירסום בעניין שכר המנכ"ל

בעקבות הפירסום בעניין שכר המנכ"ל במסגרת שכר בכירים בעמותות (המרכז הוא עמותה ומדווח על שכר בכיריו לרשם העמותות) מודיע היו"ר כי (בהסכמת בנימין) צוות בהרכב שמוליק, שמחוני ושייע יטפל בעניין זה.

3. דר"ח מנכ"ל

אמות המידה לחיוב אישי בגין הוצאה שלא כדין בעקבות התיקון לפקודת העיריות והמועצות המקומיות (מועצות אזוריות) שבו נקבע:

" (א) השדר רשאי לזקוף כל הוצאה שאינה חוקית, או חלק מחנה, לחובתו של כל אדם שהוציא אותה או הרשה להוציא

אותה... וכו'."

אמות המידה הללו המגדירות והמבהירות בדבר מהות ההוצאה שאינה חוקית וכו' מנוסחות בפירוט כמצ"ב².
נעביר אותן אל המוה"א לעיון וללימוד.

✓ חברות בשתי אגודות לעובדי המינהל ברשויות

לשאלות ראשי מו"א בעניין זה הנני מבהיר:
ההחלטה על תשלום בסך 600 ש"ח לכיסוי חברות בשתי אגודות של עובדי המינהל הנה חלק מהסכם קיבוצי שעליו חתומים הממשלה, המעסיקים והשלטון המקומי. תשלום זה בא במקום תוספת שכר שהגיעה לעובדים וההסתדרות החליטה לוותר על התוספת ובמקומה לממן חברות בשתי אגודות לכל עובד.
ההסכם מחייב אותנו וצריך לשלם.

✓ עובד מצטיין

מרכז השלטון המקומי יחד עמנו ובחסות "מעריב" מארגן מדי שנה תחרות של העובדים המצטיינים ברשויות המקומיות. הרשויות ממליצות על העובדים המצטיינים, יש ועדות שופטים שבוחנות לבסוף מוענק פרס לכל עובד. ל-10 מצטיינים בולטים מוענק פרס כספי ולעובד הכי מצטיין מוענק פרס גדול בטכס בבית הנשיא.
אין התעניינות רבה במוה"א בנושא זה וחבל. מתוך 65 מועמדים שהוגשו השנה רק 6 באים מתוך המועצות האזוריות.

✓ הסכמי שכר מ-1.1.99

תוקפם של הסכמי השכר הקיימים פג ב-1.1.99 ומתנהל מו"מ בדבר חידושם ויש דרישות וכו'. הודעת שר האוצר על תשלום של מקדמה בסך 700 ש"ח לעובד באה על רקע זה.

² אמות המידה לחיוב אישי.

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

רני טריינין: ההחלטה לדון בנושא בהשתתפות ראשי עיריות פיתוח הנה נכונה. מגבה את שי חרמש. מציע שיחה מקדימה.

דני עטר: ברור שיש לגבות את שי חרמש. תומך בשיחה מקדימה. הנושא חשוב דיו כי לנהל עליו דיון פנימי בתוכנו.

אילן שדה: תומך בגישת רני. ביטול הדיון מהווה פגיעה ויתפרש לא נכון.

בני-אליעזר בינפלד: אם מויאל יתנצל על דברים שהוא אמר על הקיבוצים אזי יש לקיים הדיון בהשתתפותו. אם לא אזי לבטל.

בני גורפינקל: ראשי ערי הפיתוח הכריזו עלינו מלחמה, צריך לקיים דיון פנימי מעמיק. תומך בגישת רני.

בנימין כהן: לאחר שסיכמנו לנו לכלול הנושא בתכנית ימי העיון רצינו שהנושא יעלה במלוא חומרתו ולשם כך צריך להביא לשמיעת עמדה נגדית אפילו מוקצנת. להביא לדיון רק אנשים שהיחסים עמם טובים (פני קבלו) ויש שיתוף פעולה וכו'. לא יאפשר העלאת הבעיה במלוא משמעותה.

עם כל הבנתי את שי חרמש, אני חושב שצריך להשאיר את הדיון כמו שהוא ולקיים שיחה מקדימה על מטרות הדיון עם אלי מויאל וגם עם שי חרמש.

שמואל ריפמן מסכם:

1. ההנהלה מגבה את שי חרמש.
2. לקיים את הדיון.
3. לקיים שיחה מקדימה.

דרוג סוציו-אקונומי לפי ישובים

פטר וייס תובע פעילות של המרכז לדרוג סוציו-אקונומי של המוה"א גם לפי הישובים, כי יש ישובים חלשים מאד גם במוה"א חזקות לכאורה והדבר לא בא לידי ביטוי.

הדסה אלמוג מוסרת שפנתה בבקשה למחלקת המחקר במשרד הפנים לערוך התאמה בין הדרוג הסוציו-אקונומי במועצות האזוריות לבין הדרוג בעיריות ובמועצות המקומיות, זאת במטרה לבדוק את הטענות של מועצות בדרוגים הגבוהים (7,8,9,10) שבעשירונים אלו אין התאמה בין המגזר הכפרי למגזר העירוני. משרד הפנים הזמין מהלמ"ס את העבודה, אנו מקווים שהביצוע יהיה מוכן לפני חלוקת תקציב 2001. (בכל מקרה בסיס הנתונים הוא הבסיס הידוע של שנת 1995 לפיו נערכו 2 המדדים הנפרדים).

מדד טעוני טיפוח - משרד החינוך

בפניה למדענית הראשית במשרד החינוך התבקש משרד החינוך לבצע דרוג ישובים עפ"י מדד טעוני טיפוח. לצורך קביעת המדד ישתמש המשרד בנתוני הלמ"ס שנמצאים ברמה הישובית, בתוספת פרמטרים ספציפיים למערכת החינוך (אחוז הזכאים לגרות וכו'). כ"כ ביקשנו לקחת את נתוני ההכנסה של הקבוצים עפ"י מס הכנסה ולא עפ"י הבטוח הלאומי. משרד החינוך אמור להציג בפנינו את המדד ואת העקרונות לפיו הוא נערך.

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

7. חוק ההסדרים

הדסה אלמוג הגישה לחברי ההנהלה פירוט הסעיפים בחוק ההסדרים שנוגעים למועצות האזוריות - כלהלן:

הנדון: הצעת חוק ההסדרים במשק המדינה - לשנת 2000 התשס"א
(תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2001)

להלן פירוט התיקונים בחוק ההסדרים שנוגעים למועצות האזוריות:

פרק ב'. רשויות מקומיות

1. ארנונה נוספת

ברשות מקומית שבה שיעור הגירעון השוטף עולה על 5%, תטיל המועצה ארנונה כללית בשיעור זהה על כלל סוגי הנכסים ברשות המקומית בסכומים נוספים על המוטל בהתאם לתקנות.

ארנונה נוספת תוטל בתוך חודש מן המועד הקבוע לפי חוק לפרסום הדו"ח הכספי השנתי של הרשויות המקומיות, ותשמש לכיסוי הגירעון השוטף בשנה שבשלה פורסם הדו"ח.

ארנונה נוספת לא תובא בחשבון לעניין הטלת ארנונה בשנים שלאחר מכן.

"שיעור הגירעון השוטף" - משמעו שיעור עודף ההוצאות מתוך ההכנסות בתקציב הרגיל של הרשות המקומית.

2. ועדת חקירה

במסגרת השיקולים לכינון עירייה ולשינוי תחומי עירייה - יובאו בחשבון השיקולים של יעילות כלכלית, יתרון לגודל, צמצום הוצאות וחלוקת הכנסות נכונה בין רשויות מקומיות, הן בשיקולי הועדה והן בהכנת התסקיר.

הסעיף חל גם על מועצות מקומיות.

3. סגני ראשי רשות

מוצע להגביל מספר סגני רשויות בשכר.

לא יקבלו שכר ותנאי שירות מקופת העירייה או מועצה.

3.1 סגן ראש רשות - ברשות שבה לא יותר מ- 40,000 תושבים.

3.2 יותר מסגן אחד - ברשות שבה לא יותר מ- 120,000 תושבים.

3.3 יותר מ- 2 סגנים - ברשות שבה לא יותר מ- 200,000 תושבים.

3.4 יותר מ- 3 סגנים - ברשות שבה יותר מ- 200,000 תושבים.

4. החלת חוק החברות הממשלתיות לעניין מינוי נציגי העירייה בתאגיד עירוני.

מוצע להחיל לגבי מינוי נציגי עירייה בתאגיד עירוני את הוראות הכשירות הקבועות בחוק החברות הממשלתיות, לעניין דיוקטור מטעם המדינה בחברה ממשלתית.

כן מוצע להחיל את דיני המרכזים החלים על עיריות בשינויים המחייבים, גם על תאגידים עירוניים.

תחולה גם לגבי מועצות מקומיות.

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

4. מיסי המוה"א למרכז לשנת 2001

שמואל ריפמן: לקראת הכנת תקציבנו לשנת 2001 עלינו להחליט בדבר מיסי המוה"א למרכז לשנת 2001 ומציע ששעור המס לשנת 2000 יהיה ויישאר כפי שהיה בשנת 2000.

דני עטר: מציע לחזק את הסעיף הנוגע לוועדת הבטחון כי המצב מחייב אותנו לפעילות מוגברת.

אריה שמחוני: המאבק בתמ"א 35 נמשך וכנראה יתחדש במלוא היקפו וגם כאן תהיה פעילות ונזדקק למימון.

החלטה: א. מסי המוה"א למרכז לשנת 2001 יהיו בשעור שהיה בשנת 2000.
ב. גבייתם תיעשה במרוכז ע"י המרכז באמצעות אוצר השלטון המקומי - כמקובל.

5. נציגינו במועצה הארצית לתיכנון ולבניה

חברותם של נציגינו במועצה הארצית לתיכנון ולבניה פוקעת ב-31.12.00. שר הפנים פנה אלינו וביקש העברת השמות של הנציגים המומלצים החדשים. מוצע לאשר את נציגותנו בהרכב הקיים.

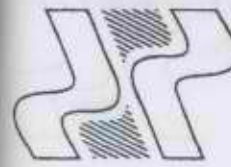
החלטה:

מועמדינו למועצה הארצית לתיכנון ולבניה יהיו:
חבר - אריה שמחוני (וייסר), ראש מו"א חוף הכרמל.
חבר - משה מנשה, ראש מו"א עמק לוד.
מ"מ - יצחק ישועה (שייע), ראש מו"א לב השרון.
מ"מ פטר וייס - ראש מו"א גזר.

6. הצעת חוק תיקון בחירות במוה"א

ח"כ ישראל כץ הגיש לכנסת הצעת חוק לפיה כללי הבחירות ברשויות העירוניות יחולו גם על המוה"א. העברנו ההצעה לחוות דעת של יועצנו המשפטי והבאנו אותה לידיעתכם. לפיה ההצעה עלולה לפגוע בנציגות הישובים במליאת המועצה, כי הרשימות תהיינה על בסיס של סיעות פוליטיות ולא על בסיס הישובים. מאז אנו פועלים בתנופה גדולה להסרת הצעת החוק. פעלנו אצל שר הפנים, ח"כ שלום שמחון, ח"כ אבו וילן- יו"ר הלובי החקלאי, יו"ר ועדת הפנים, היועץ המשפטי במשרד הפנים, המפקח על הבחירות, ראשי מו"א חברי הליכוד ועוד.

החלטה: המוה"א מתנגדות להצעת חוק זו ויש לנקוט בכל האמצעים להסרתה.

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

5. מינוי מפקח לחוקי הערר בעיריות

מוצע לאפשר לעירייה למנות גם מי שאינו עובד העירייה כמפקח לפי חוק הערר של העירייה. יחד עם זאת, סמכויות שלטוניות יבוצעו בידי עובדי העירייה ולא בידי מפקחים שאינם עובדי העירייה.

פרק ג' - שירותי הדת היהודים

תיקון חוק שירותי הדת היהודים:

1. העברת סמכויות

מוצע להעביר את סמכויות השר לענייני דתות לפי חוק שירותי הדת היהודיים לשר הפנים.

2. הקמת מועצה דתית

הקמת מועצה דתית ע"י שר הפנים, לאחר קבלת הסכמתם של מועצת הרשות המקומית ושר האוצר, לרבות הסכמתם לתיקצובה.

3. שירותי דת

מוצע לאפשר לרשות המקומית להציע שירותי דת לציבור במסגרת הרשות המקומית, במקום שבו לא הוקמה מועצה דתית, או שהמועצה הדתית פחדה או שיש לחדש את הרכבה.

4. יחידה לשירותי דת

מועצת הרשות המקומית שלא הוקמה בה מועצה דתית, או שיש לחדש את הרכבה, או שהיא פחדה רשאית להקים, במסגרת הרשות המקומית, יחידה ארגונית לשירותי דת.

פרק ו' - חקלאות

1. מועצות הייצור

- 1.1. תיקון חוק המועצה לייצור ולשיווק של ירקות.
- 1.2. תיקון חוק מועצת הפירות (ייצור ושיווק).
- 1.3. תיקון חוק המועצה לצמחי נוי (ייצוא ושיווק).

מוצע בחקיקה להעביר את הסמכות להסדרת הייצוא מהמועצות לממשלה, ובמקביל לכך להעניק להן סמכות לפעול כיצואנים של תוצרת חקלאית, כפוף למתן היתר ייצוא.

2. תיקון חוק ההגבלים העסקיים

מוצע צמצום הפטור, כך שיחול על מקטע הגידול בלבד.

פרק ז' - תכנון ובנייה ומיסוי מקרקעין

1. ועדות ערר

החלטות ועדת ערר יהיו פתוחות לעיון הציבור ופורסמו בדרך שתורה המועצה הארצית.

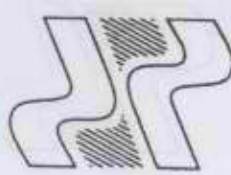
2. ועדה ממנה

מוצע להסמיך את שר הפנים לפזר ועדה מקומית לתכנון ובנייה, שאינה מקיימת תפקידים שמוטלים עליה לפי כל דין, ולמנות במקומה ועדה ממנה.

פרק י"ב - שונות

1. חוק העסקת עובדים ע"י חברות כ"א

החוק שפורסם בחודש יולי 2000 קובע כי עובד של קבלן כ"א יהפוך

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

לעובד של המעסיק בפועל אצלו הוא מועסק, בתום תשעה חודשים דצופים של העסקה אצל אותו מעסיק בפועל. נוכח ההערכות המורכבת הנדרשת ממעסיקים (בניהם המגזר הציבורי והמדינה) מוצע לקבוע כי החוק המתקן יחול על התקשרות עם קבלני כ"א, בין שקיימות ובין שהן חדשות, רק בתום שמונה חודשים מיום פרסומו.

2. תיקון חוק פעוטות בסיכון (הזכות למעון יום)

מוצע לדחות את מועד כניסת החוק לתוקף בשנתיים.

לאחר דיון סוכם כי הנהלת המרכז תפעל לביטול או לשינוי הסעיפים הבאים:

1. **ארגון נוספת** - לתבוע ביטול של הסעיף או לחילופין העמדת האחוה על אחוז סביר אחר.

2. **ועדות חקירה** - למרות הדו-סטריות בסעיף זה הוא מכון בעיקר נגד המוה"א ויש להביא לביטול.

3. **סגני ראש רשות** - מרכז השלטון פועל לביטול סעיף זה. אם לא יהיה ביטול יש להציע בכל זאת לאפשר למו"א מעל 10 ישובים (בייחוד אם היא מורכבת מיישובים שונים) למנות סגן אחד.

4. **ועדות תכנון בניה** - התנגדות לפיזור ועדות בנין ערים ולמנות במקומם ועדות ממונות שלא באמצעות מנגנון שיאפשר שימוע הטענות של הועדה המועמדת לפיזור.

8. כללי

א. עבודת נציגינו בועדות תכנון

פטר וייס מציע שייקבע שנציגינו במוסדות התיכנון לא יצביעו נגד תכנויות של המועצות האזוריות.

אריה שמחוני מסתייג.

דיון: התנהל דיון קצר.

סיכום:

במקרה של ויכוח על תכנויות המוגשות ע"י המוה"א, נציגינו בועדות התיכנון יקבעו עמדתם לאחר שיחה עם ראש המוה"א הנוגעת בדבר.

ב. ועדת מילגרום

דיון בהמלצות ועדת מילגרום יתקיים בישיבת ההנהלה הבאה.

רשם: בנימין כהן, מנכ"ל

אילן שדה
חבר הנהלה

Ben-Zion Kohn
יו"ר ההנהלה

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
03-6952045 :פקס

8) משרד התמ"ס:

למרות הקיצוץ בתקציב ישתדל המשרד שאזורי התעשייה בפריפריה לא יפגעו.

9) החלטה 737:

מרכז המועצות האזוריות מציע להקים ועדת משנה לפתרון הבעיות:

9.1 ההנחיות לא תכלנה על יישובי עדיפות לאומית שנמצאים בטיפול המשקם.

9.2 עליית מחירי הקרקע בעקבות השומות החדשות לא מאפשרת המשך ההרחבות. מאחר שלא ניתן לעדכן השומה אחורנית יש לתת הנחיה לממ"י לתת הנחות באזורי עדיפות לאומית. ההנחיה תיתן פתרון למחיר הקרקע ולאפשר המשך ההרחבות. החלטת מנכ"ל משרד ראש הממשלה: כל עוד הנושא בטיפול יועץ משפטי לממשלה וועדת מילגרום, לא ניתן להקים ועדה לטיפול בעניין. הטיפול ב- 737 ייעשה לאחר שועדת מילגרום תסיים המלצותיה והדרך היחידה הנה באמצעות חקיקה.

רשמה: הדסה אלמוג

5 אוקטובר, 2000
2000-0014-13

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
03-6952045 :פקס

פנימי

הנדון: סיכום ישיבה ועדת מנכ"לים

החלטות משיבת ועדת מנכ"לים ביום 3/10/2000 :

1) טיפול נקודתי לשובים חלשים: יערך דיון מקיף בנושאי ההתיישבות בשיתוף מרכז המועצות, משרד ראש הממשלה ומשרד החקלאות כולל בחינת התוכנית "כפר 2000".

2) עריכת סקר לדרוג סוציו-אקונומי של ישובים במועצות אזוריות: הוחלט להקצות 150000 ₪ לעריכת הסקר, משרד הפנים יזמין סקר מהלמ"ס.

3) שינוי מערך הכבאות במדינה: בעד יישום מסקנות ועדת גנוסר באמצעות מנכ"ל משרד הפנים.

4) תמ"א 35: בעקבות החלטת ועדת המנכ"לים בנושא תמ"א 35 הועברה הנחיה לחיזוק האוכלוסייה בנגב ובגליל ודחיית הקמת מלכת הקריות ל- 10 שנים. פתרון המרקמים נשאר על כנו.

5) ועדות גבולות: עמדת משרד הפנים:
5.1 הקצאת תקציב מיוחד
5.2 לוי"ז מקוצר לעבודת ועדה עד 6 חודשים
5.3 המשרד נגד המסלול הירוק מאחר שהסכמים לא מקבלים תוקף בשל החלפת ראשי ערים.

6) המשך תוכניות הבראה במועצות חלשות: מנכ"ל משרד הפנים מוכן לטיפול נקודתי במועצות בעייתיות.

7) הרחבה ושיקום כבישי גישה: הוחלט להקצות תקציב עפ"י הפרוט הבא:
משרד הפנים - 20 מלש"ח
מע"צ - 16 מלש"ח
משרד השיכון - 7 מלש"ח
43 מלש"ח תקציב ל- 10 שנים באמצעות ועדה בינמשרדית.

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
03-6952045 :פקס

החברה למשק וכלכלה

Prime Minister's Office

Adviser to the Prime Minister
ירושלים, כ"ד תשרי תשס"א
23 אוקטובר, 2000
GG-644

משרד ראש הממשלה

יועץ ראש הממשלה לתכנון ופיתוח

ועדת מנכ"לים לענייני המועצות האזוריות

פגישת הועדה ביום שלישי 3.10.00 בירושלים

משתתפים:

ראה רשימה בנספח

תמצית הדיון וההחלטות

נציגי מרכז המועצות האזוריות בישראל הציגו נושאים הנוגעים לסיוע הממשלה לקידום ופיתוח המגזר הכפרי בישראל (החומר מפורט בחוברת אשר הוכנה ע"י מרכז המועצות האזוריות והופצה לחברי הועדה כחומר רקע לפגישה).

מנכ"ל משרד רה"מ הנחה את מנכ"לי משרדי הממשלה הנוגעים בדבר לקיים פגישות עם הנהלת מרכז המועצות האזוריות במגמה לגבש דרכי פעולה לסיוע הממשלה בקידום ופיתוח המועצות האזוריות.

ועדת המנכ"לים תתכנס תוך חודשיים במגמה לקבל דווח על ההחלטות שהתקבלו בדיונים עם מנכ"לי המשרדים.

במהלך הדיון סוכם הנושאים הבאים:

1. שיקום כבישים: משרד התחבורה ו מ.ע.צ ירכזו תקציב בינמשרדי בסך של כ - 43 מלש"ח (20 משרד הפנים, 16 משרד התחבורה, 7 משרד הבינוי והשיכון) למטרת שיקום כבישים פנימיים ביישובי המועצות האזוריות. התקציב האמור יוקצה לפרוייקטים לפי תכנית שתגובש ע"י משרד התחבורה, משרד הפנים ומשרד הבינוי והשיכון.

מנכ"לי המשרדים הנוגעים בדבר יביאו ההחלטה לאישור השרים.

2. דרוג חברתי ו כלכלי של מוא"ז: משרד הפנים יפעל, בשיתוף עם מרכז המועצות האזוריות לגיבוש הנחיות סקר ע"י הל.מ.ס. בנדון. ביצוע הסקר במימון משרד הפנים.

3. סיוע בהקמת מבני ציבור במוא"ז: מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון מזווח על תקציב קיים המיועד לסיוע בהקמת מבני ציבור ביישובים בהם קצב הבניה איטי.

רשם: גבי גולן

החברה למשק וכלכלה
של השלטון המקומי בע"מ

אספקת שירותי גביית חובות שוטפים ופיגורים לרשויות המקומיות

כללי

החברה למשק וכלכלה פרסמה זו השנה הרביעית מכרז לאספקת שירותי גביית ברשויות המקומיות. המכרז מיועד לסייע לרשויות המקומיות בגביית חובות פיגורים וחובות שוטפים של ארנונה כללית ומים, אגרות והיטלים והכנסות עצמיות אחרות.

הפרטת גביית החובות, תאפשר לרשות המקומית לייעל את מערך הגבייה, להעמיק את שיעור ההכנסות העצמיות ולהתמודד בהצלחה בגביית פיגורים וחובות קשים. כל זאת תוך כדי התאמת השרות המוצע לצרכים הייחודיים של הרשות הבודדת ובעלות אטרקטיבית.

בדו"ח מבקר המדינה, דו"ח על הביקורת בשלטון המקומי התשנ"ח 1998, צוינו תוצאותיו הטובות של מכרז לאספקת שירותי גבייה, שמפרסמת החברה למשק וכלכלה.

משרד מבקר המדינה הצביע בדו"ח, בפני משרד הפנים, כי נוכח דעתו, שהתקשרות עם קבלן גבייה חייבת במכרז, עליו להנחות את כלל הרשויות המקומיות, כי ההתקשרות עם קבלן גבייה מותרת רק לאחר מכרז ובהתאם לתוצאותיו.

השירותים המוצעים

קיימות 2 חלופות מרכזיות לקבלת שירותי הגבייה.

✓ **גבייה של חיובים שוטפים וחובות שבפיגור.**

✓ **גביית חובות שבפיגור בלבד** (חיובים שלא שולמו במועד החוקי לתשלום ועברו 120 יום לפחות מהמועד שנקבע לתשלום). למעט חובות שבפיגור לגביהן החליטה הרשות המקומית להמשיך בהליכי הגבייה על-ידה לפי רשימות שתעביר הרשות המקומית לקבלן.

כל רשות מקומית תאפיין את עצמה עפ"י הקטגוריה המתאימה: מספר תושבים והיקף גבייה, או מספר תושבים ויתרת החוב. בכל קטגוריה זכין אחד.

בכל מקרה, כנקבע במכרז, תכלול כל הזמנה של שירותי גבייה, שירותים לגביית חיובי ארנונה לפחות, בין אם בוחרים בחלופה הראשונה ובין אם בחלופה השנייה.

יתר החיובים שיועברו לגביה הינם לפי שיקול דעתה הבלעדי של הרשות המזמינה.

לפרטים נוספים ניתן לפנות אל:
היחידה הכלכלית

הדסה אלמוג, טל נטף-ענבר
טל' 03-6235282/63 - פקס. 03-5614183
e-mail: taln@mashcal.co.il

החברה למשק וכלכלה
של השלטון המקומי בע"מ

מנוף גבהים לשירותי כבאות והצלה

כללי:

מכרז חדש המאפשר רכישת רכב מנוף לשירותי כבאות והצלה, התחיל לפעול בימים אלו לאחר קבלת פטור ממכרז ע"פ סעיף 9 לחוק הרשויות המקומיות. הפעלת מנוף גבהים זה, בא לידי ביטוי בשעות חירום ומצוקה ועיקר במצבי חילוץ ממבנים גבוהים. השימוש בציוד זה, מבטיח אפשרות לחילוץ, פינוי וכיבוי שריפות - בזמן קצר, ביעילות ובבטחה. יעילותו של מנוף זה הוכחה זה מכבר, בעיקר בשל העובדה כי הוא כולל את כל מרכיבי הציוד הנדרשים במצבי חירום שונים. כבר עתה מסתמנת הצלחה למכרז, כאשר מספר רכבים עתידיים להיות מוזמנים על ידי איגוד ערים לכבאות.

המכרז כולל:

שני דגמי מנוף האחד בגובה 42 מ' והשני בגובה 32 מ'.

מקצועיות:

מפד"ר המכרז נקבעו על פי אפיון שקבעה ועדת היגוי מיוחדת שהקים נציב כבאות והצלה, רב טפסר משה ורדי.

מנוף הגבהים שזכה במכרז הוא מתוצרת חברת "ברונטו סקייליפט" מפינלנד, מהחלוצות והמובילות בתחום פיתוח ציוד כבאות והצלה. מנוף זה, עמד בדרישות הטכניות הקפדניות של המכרז. רכבי מנוף אלו מחזיקים בתקן איזו (ISO) תקן אבטחת איכות, ובכל התקנים הרלבנטיים.

לפרטים:

אהוד הלל
מנהל תחום רכש ואיכות סביבה

טל': 03-6235235
פקס: 03-6240025

החברה למשק וכלכלה
של השלטון המקומי בע"מ

רכב טאוט רחובות מכני - נפח 6 מ"ק

כללי:

במסגרת הרחבת מגוון השירותים עבור הרשויות המקומיות, פרסמה החברה למשק וכלכלה מכרז חדש המאפשר רכישת רכבי טאוט רחובות מכני, נפח של 6 מ"ק. המכרז מאפשר ייעול נושא שמירת הניקיון ואיכות החיים לרווחתם של התושבים. היוזמה לאספקת שירות זה, התקבלה בחברה על רקע הרצון למציאת פתרון יעיל ככל שניתן לשמירה על רמת נקיון גבוהה בתחום הרשות. רכישת רכבי הטאוט זכתה לאישור פטור ממכרז ממשרד הפנים לפי סעיף 9 לחוק הרשויות המקומיות.

המכרז כולל:

רכב טאוט מכני נפח 6 מ"ק, המותאם במיוחד לעבודה בשטחים פתוחים כגון: צירי תנועה. כמו-כן מותאם רכב הטאוט לשלדת משאיות סטנדרטיות, אותן ניתן לרכוש באמצעות מכרז המשאיות של מנהל הרכב הממשלתי, המופעל עבור הרשויות המקומיות באמצעות החברה למשק וכלכלה.

מקצועיות:

במסגרת המכרז נערכו בדיקות השוואתיות מורכבות וכן נערך מסלול ניסוי השוואתי לבחינת הכלים. הכנת המפרטים הטכניים למכרז, נעשתה בשיתוף אגף התברואה בעיריית ירושלים, שאף סייע בהקניית ידע טכני רב, ובהעמדת מתקן העירייה לרשות החברה לשם ביצוע בדיקות טכניות.

הזוכים במכרז רכבי הטאוט:

- חברת ש.וש פחטר בע"מ, המספקת רכב טאוט מכני מתוצרת חברת SCHORLING, ושירות לאחזקה גלובלית.
- חברת גדאל-ציוד תברואה בע"מ, המספקת מרכב טאוט מתוצרת RAVO.

לפרטים:

אהוד הלל
מנהל תחום רכש ואיכות סביבה

טל': 03-6235235
פקס: 03-6240025

ועדות

ועדה כלכלית

יום רביעי 04 אוקטובר 2000
ה'תשס"א/תשס"א

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאל המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

תת ועדה כלכלית בנושא ועדות פורוש מיום 4.10.00

משתתפים: - רני טריינין, רו"ח גדעון בר לב, הדסה אלמוג, שמעון קרן צבי, דני עייק, נתן קוסקס
חסר: מנשה דוד

התמקדות בנושאים הם ייחודיים למועצות האזוריות ביתר ייטפל מרכז השלטון המקומי.

1. משק הביוב

א. גובה השתתפות עצמית 17.500

ב. ריביות

ג. יחידות מחושבות לצורך תחשוב.

ד. מערכות (איסוף הולכה וכו).

ה. מענקי תיגבור!

דני - כל המערכות הפנימיות צריך שישולמו ע"י התושבים, כל מה שקשור להולכת ומערכות מרכזיות שיהיו באחריות ארצית.
יבחנו מספר רשויות בנושא הגירעון שנוצר עקב עבודות ביוב, תוך הצגת משק הביוב כמשק סגור. המצב הזה יקשה מאוד על התושבים - יקשה מאוד על התושבים.

2. הסעות- יבדקו נתונים של 3-4 מועצות ע"י רו"ח גדעון בר לב בכל הקשור למערכת ההסעות במועצות אזוריות בכל הקשור לחנוך בלתי פורמלי, וקשישים בעיקר לאור העובדה שישוברים מפרקים מאחריות ויכולת לספק שירות באופן פרטני.

3. תשתיות היקפיות- יש להתייחס לעלות השולית הנובע מצורך בתשתיות היקפיות במועצות אזוריות ביחס למועצות מקומיות

רשם: נתן קוסקס

פרק המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל': 03-6929918
פקס': 03-6929018
03-6929923
03-6952045

יום רביעי 08 נובמבר 2000
"חשון תשס"א"

הנדון: הצעת חוק ההסדרים במשק המדינה - לשנת 2000 התשס"א (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2001)

להלן פירוט התיקונים בחוק ההסדרים שנוגעים למועצות האזוריות:

פרק ב': ראיות מקומיות

1. ארנונה נוספת

ברשות מקומית שבה שיעור הגירעון השוטף עולה על 5%, תטיל המועצה ארנונה כללית בשיעור זהה על כלל סוגי הנכסים ברשות המקומית בסכומים נוספים על המוטל בהתאם לתקנות.

ארנונה נוספת תוטל בתוך חודש מן המועד הקבוע לפי חוק לפרסום הדו"ח הכספי השנתי של הרשויות המקומיות, ותשמש לכיסוי הגירעון השוטף בשנה שבשלה פורסם הדו"ח.

ארנונה נוספת לא תובא בחשבון לעניין הטלת ארנונה בשנים שלאחר מכן.

"שיעור הגירעון השוטף" - משמעו שיעור עודף ההוצאות מתוך ההכנסות בתקציב הרגיל של הרשות המקומית.

2. ועדת חקירה

במסגרת השיקולים לכינון עירייה ולשינוי תחומי עירייה - יובאו בחשבון השיקולים של יעילות כלכלית, יתרון לגודל, צמצום הוצאות וחלוקת הכנסות נכונה בין רשויות מקומיות, הן בשיקולי הועדה והן בהכנת התסקיר. הסעיף חל גם על מועצות מקומיות.

3. סגני ראשי רשות

מוצע להגביל מספר סגני רשויות בשכר לא יקבלו שכר ותנאי שירות מקופת העירייה או מועצה.

- 3.1 סגן ראש רשות - ברשות שבה לא יותר מ-40,000 תושבים.
- 3.2 יותר מסגן אחד - ברשות שבה לא יותר מ-120,000 תושבים.
- 3.3 יותר מ-2 סגנים - ברשות שבה לא יותר מ-200,000 תושבים.
- 3.4 יותר מ-3 סגנים - ברשות שבה יותר מ-200,000 תושבים.

4. החלת חוק החברות הממשלתיות לעניין מינוי נציגי העירייה בתאגיד עירוני.

מוצע להחיל לגבי מינוי נציגי עירייה בתאגיד עירוני את הוראות הכשירות הקבועות בחוק החברות הממשלתיות, לעניין דירקטור מטעם המדינה בחברה ממשלתית. כן מוצע להחיל את דיני המרכזים החלים על עיריות בשינויים המחייבים, גם על תאגידים עירוניים. תחולה גם לגבי מועצות מקומיות.

5. מינוי מפקח לחוקי העזר בעיריות

מוצע לאפשר לעירייה למנות גם מי שאינו עובד העירייה כמפקח לפי חוק העזר של העירייה. יחד עם זאת, סמכויות שלטוניות יבוצעו בידי עובדי העירייה ולא בידי מפקחים שאינם עובדי העירייה.

פרק ג' - שירותי הדת היהודים

תיקון חוק שירותי הדת היהודים:

1. העברת סמכויות

מוצע להעביר את סמכויות השר לענייני דתות לפי חוק שירותי הדת היהודיים לשר הפנים.

2. הקמת מועצה דתית

הקמת מועצה דתית ע"י שר הפנים, לאחר קבלת הסכמתם של מועצת הרשות המקומית ושר האוצר, לרבות הסכמתם לתיקצובה.

3. שירותי דת

מוצע לאפשר לרשות המקומית להציע שירותי דת לציבור במסגרת הרשות המקומית, במקום שבו לא הוקמה מועצה דתית, או שהמועצה הדתית פוזרה או שיש לחדש את הרכבה.

4. יחידה לשירותי דת

מועצת הרשות המקומית שלא הוקמה בה מועצה דתית, או שיש לחדש את הרכבה, או שהיא פוזרה רשאית להקים, במסגרת הרשות המקומית, יחידה ארגונית לשירותי דת.

פרק ו' - חקלאות

1. מועצות הייצור

- 1.1 תיקון חוק המועצה לייצור ולשיווק של ירקות.
- 1.2 תיקון חוק מועצת הפירות (ייצור ושיווק).
- 1.3 תיקון חוק המועצה לצמחי נוי (ייצוא ושיווק).

מוצע בחקיקה להעביר את הסמכות להסדרת הייצוא מהמועצות לממשלה, ובמקביל לכך להעניק להן סמכות לפעול כיצואנים של תוצרת חקלאית, כפוף למתן היתר ייצוא.

ביטחון

2. תיקון חוק ההגבלים העיסקיים

מוצע צמצום הפטור, כך שיחול על **מקטע הגידול** בלבד.

פרק - ז' : תכנון ופנייה ואיסור מקרקעין

1. ועדות ערר

החלטות ועדת ערר יהיו פתוחות לעיון הציבור ופורסמו בדרך שתורה המועצה הארצית.

2. ועדה ממונה

מוצע להסמיק את שר הפנים לפזר ועדה מקומית לתכנון ובנייה, שאינה מקיימת תפקידים שמוטלים עליה לפי כל דין, ולמנות במקומה ועדה ממונה.

פרק י"ב - שונות

1. חוק העסקת עובדים ע"י חברות כ"א

החוק שפורסם בחודש יולי 2000 קובע כי עובד של קבלן כ"א יהפוך לעובד של המעסיק בפועל אצלו הוא מועסק, בתום תשעה חודשים רצופים של העסקה אצל אותו מעסיק בפועל.
נוכח ההערכות המורכבת הנדרשת ממעסיקים (בניהם המגזר הציבורי והמדינה)

מוצע לקבוע כי החוק המתקן יחול על התקשרות עם קבלני כ"א, בין שקיימות ובין שהן חדשות, רק בתום שמונה עשרה חודשים מיום פרסומו.

2. תיקון חוק פעוטות בסיכון (הזכות למעון יום)

מוצע לדחות את מועד כניסת החוק לתוקף בשנתיים.

אשמח לעמוד לרשותך להבהרות נוספות.

בברכה

הדסה אלמוג

כלכלנית

העתק:

בנימין כהן - מנכ"ל ממ"א

רני טריינין - יו"ר ועדה כלכלית ממ"א, ור.מ.א. יואב.

יום שני 23 אוקטובר 2000
כ"ד תשרי תשס"א

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
מל' 03-6929918
מל' 03-6929018
מל' 03-6929923
פקס 03-6952045

קב"ט - המועצה האזורית

שלום רב,

הנדון: נוהל הפעלת "חבצלת פיגועים"

מצורף בזאת הנוהל המעודכן לידיעתך.

בברכה,

יוסף קרן
רכז בטחון ממ"א

העתק: שמואל ריפמן, יו"ר ממ"א
בנימין כהן, מנכ"ל ממ"א
דני עטר, יו"ר. בטחון ממ"א

חבצלת פיגועים" - נוהל עריכת הלוויה רשמית לחללים

כתוצאה מפיגוע חבלני עויין

כללי

1. ביצוע הלוויה רשמית של חללים כתוצאה מפיגוע עויין, מעוגנת בהתלטות הממשלה מס' 458 (סט/65) מיום כ"ח בשבט תשל"ט (25.2.79) וכן בהחלטת ועדת השרים לסמלים וטכסים מספר סט/1 מיום 23.8.92 אשר קבלה תוקף של החלטת ממשלה מיום 10.9.92 ומספרה 177(סט/1). ומבוצעת בהתאם לנוהל המפורט להלן, שייקרא "חבצלת פיגועים", אותו אישרה ועדת השרים לענייני סמלים וטכסים בהחלטה מס' סט/45 מיום ל' בניסן תשמ"מ (16.4.80). והחלטה מס' 177(סט/1) מיום 10.9.92.

2. האחריות לטיפול בחלל, אזורי ישראל שנקבע כתוצאה מפיגוע עויין בחו"ל, מפורטת בהחלטת ועדת השרים לענייני סמלים וטכסים מס' סט/33 מיום ה' באדר א' תשמ"א (9.2.81), שעיקריה הם: -

א. הבאת החלל מחו"ל עד להעברתו לקבורה ברשות המקומית בה יערך טקס הקבורה, באחריות משרד החוץ וצה"ל.

ב. אישור התוכנית ותיאום עם כל הגורמים הנוגעים באחריות מזכירות הממשלה.

ג. טיפול בטקס הקבורה ברשות המקומית - כמפורט בנוהל זה.

3. נוהל זה חל גם על פצוע מפיגוע עויין שנפטר לאחר זמן, כתוצאה מפציעה זו.

4. הנוהל המפורט להלן, בר תוקף בימי רגיעה בלבד. בעת הרום מופעל נושא הטיפול בחללים באמצעות הרשות העליונה לפס"ח ורשויות פס"ח המקומיות בשיתוף, עם מפקדת העורף וגורמי משטרת ישראל.

מטרת הנוהל

5. לפרט את השיטה ואת תחומי האחריות של כל הגורמים הלוקחים חלק בביצוע "חבצלת פיגועים".

הגדרת תחומי אחריות

6. תחומי האחריות הכללים

א. האחריות הכוללת לביצוע "חבצלת פיגועים" מוטלת על הרשות המקומית (עיריות, מועצות מקומיות ובישובים המאוגדים במועצה אזורית מוטלת האחריות על המועצה האזורית), בסיוע משטרת ישראל וגורמים נוספים.

ב. הקביעה שהתקריט היתח כתוצאה מפיגוע עויין - תעשה על ידי משטרת ישראל ותדווח על ידה עובר לאירוע למי שיקבע על ידי מזכירות הממשלה.

ג. האישור לבצע "חבצלת פיגועים" - ינתן על ידי מזכירות הממשלה למנהל האגף לתכנון אסטרטגי במשרד הפנים שיפעיל את הרשות המקומית הנוגעת בדבר וכן את הממונה על המחוז במשרד הפנים.

8. אחריות משטרת ישראל

משטרת ישראל תישא באחריות לפעולות הבאות:

- א. העברת החלל משטח התקרית לבית החולים או למקום שיקבע על ידי גורמי התקירה בשטח.
- ב. הודעה על התקרית לקשות המקומית בה אירע הפיגוע.
- ג. זיהוי החלל (כולל העברתו במקרה הצורך למכון הפתולוגי).
- ד. העברת הודעה על התקרית לרשות המקומית בה התגורר החלל במקרה שמקום מגוריו של החלל מחוץ לרשות המקומית בה אירע הפיגוע.
- ה. דיווח למזכירות הממשלה ולרשות המקומית בה התגורר החלל, שהחלל הוא תוצאה מפיגוע עויין.
- ו. הגשת דו"ח משלים למזכירות הממשלה ולמנהל האגף לתכנון אסטרטגי במשרד הפנים על פרטי החלל, בהתאם לצורך, ואימות שם החלל.
- ז. אישור לכלי התקשורת לפרסם שם החלל, לאחר שתקבל דיווח מהרשות המקומית שההודעה על האסון התקבלה על ידי המשפחה השכולה.
- ח. שמירה על הסדר ואבטחה בטקס הלוויה.
- ט. חבונת תנועה וחגיגה.
- י. קבלת האישיות המרכזית המייצגת את המדינה בטקס ההלוויה, ליוויה, ואבטחתה.
- יא. ליווי מסע ההלוויה.
- יב. הודעה בכתב למזכירות הממשלה, מזכיר ועדת השרים לעניני סמלים וטקסים, ההודעה תכלול את הפרטים הבאים (בתיאום עם משטרת ישראל): - שם פרטי, שם משפחה, גיל, מין, דת, לאום, אזרחות, מקום מגורים וציון במידה והחלל הינו חייל בשירות או איש משטרה.
- יג. סיוע בהעברת הודעה לרשות מקומית אחרת במקרה ובני משפחתו של החלל גרים ביישוב אחר.

ד. הרשות המקומית כפי בקשה מפורשת של משפחת החלל רשאית להתליט על אי קיום הלוויה רשמית לחלל של פיגוע עויין ובמקרה כזה תדווח על החלטתה לממונה על המחוז ולמנהל האגף לתכנון אסטרטגי במשרד הפנים. מנהל האגף או מטעמו יבואו בדברים בענין זה עם מזכירות הממשלה.

7. אחריות הרשות המקומית

הרשות המקומית תישא באחריות לפעולות הבאות: -

- א. אחריות כוללת לביצוע.
- ב. הודעה למשפחה השכולה.
- ג. הודעה לביטוח הלאומי.
- ד. הודעה לממונה על המחוז ומנהל האגף לתכנון אסטרטגי במשרד הפנים.
- ה. קבלת אישור ממזכירות הממשלה לביצוע "חכצלת פיגועיים".
- ו. הבאת גופת החלל מבית החולים או מהמכון הפתולוגי.
- ז. תיאום עם משטרת ישראל וחברה קדישא או הגורם המטפל בקבורה במקרה של חלל שאינו יהודי.
- ח. תיאום הלוויה.
- ט. דאגה לארון קבורה ודגל לאום לכיסויו. הנחיה ברורה בעניין שיטת הקבורה תינתן עובר לאירוע על ידי מנהל האגף לתכנון אסטרטגי במשרד הפנים.
- י. הזמנת הזר הממלכתי (זר מדינת ישראל).
- יא. פרסום מודעות אבל.
- יב. הזמנת אוטובוס ומונית להסעת המשפחה והמלווים לטקס ההלוויה.
- יג. ייצוג רשמי של המדינה על ידי ראש הרשות המקומית בטקס ההלוויה.

יד. תשתתף במשלחת מטעם הרשות המקומית המודיעה על האסון למשפחה השכולה.

טו. הנחת הזר הממלכתי על הקבר. הזר יונח על ידי 2 שוטרים/ים לכל זר, לבושים במדי א'.

טז. סיוע למזכירות הממשלה ו/או מי שהוטמך מטעמה לאיתור גורמי הרשות בשטח.

9. אחריות המוסד לביטוח לאומי

המוסד לביטוח לאומי ישא באחריות לפעולות הבאות:

א. עידכון הרשות המקומית והמשפחה השכולה בכל הנוגע לזכויות בתחום הסיוע על-פי חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה.

העידכון יתבצע באמצעות שרותי הרווחה של הרשות המקומית.

ב. הלוויה המאורגנת על ידי הרשות המקומית יעמיד המוסד לביטוח לאומי לרשות המשפחה מונית אחת וכן אוטובוס אחד למלווים. במקרים מיוחדים ניתן רכב נוסף.

ג. מתן מענק השתתפות בהוצאות קבורה בסכום הקבוע בתקנות.

כחוצאות קבורה יחשבו הוצאות המיועדות כולן, או חלקן למודעות אבל, רכב ליווי להסעת בני המשפחה ומלווים, העברת הגופה משוב אחד לשני והקמת מצבה.

ד. טיפול במשפחה השכולה על פי חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה.

10. אחריות מזכירות הממשלה

מזכירות הממשלה תישא באחריות לפעולות הבאות:

א. אישור לרשות המקומית הנוגעת לבצע "הבצלת פיגועים".

האישור יתבצע באמצעות הודעה טלפונית למנהל האגף לתכנון

אסטרטגי במשרד-הפנים ובהעדרו לכוונן שיועמד לצורך זה.

ב. תיאום השתתפותו של אישיות מרכזית מטעם המדינה בטקס הלוויה, בהתאם להחלטת ועדת שרים לסמלים וטקסים. הודעה לרשות המקומית ותיאום עם משטרת ישראל והרשות המקומית בעניין קבלת פני האישיות ברשות המקומית.

ג. פרסום מודעת אבל מטעם הממשלה בעיתונות.

ד. תיאום סיוע של גורמים נוספים אם יהיה צורך בכך - לביצוע

"הבצלת פיגועים".

ה. כיסוי תקציבי לזר הממלכתי וטיפול בכיסוי הוצאות חריגות,

אם וכאשר יוגשו על ידי הממונים על המחוזות ומנהל האגף

לתכנון אסטרטגי.

11. אחריות הממונה על המחוז, מנהל האגף לתכנון אסטרטגי/משרד הפנים

או מטעמו

הממונה על המחוז ומנהל האגף לתכנון אסטרטגי או בהעדרם מי

שימונו לכך לפני מתן ההודעה על העדרות, ישאו באחריות לפעולות

הבאות:

א. הנחיית הרשות המקומית בתחום הנהלים לביצוע "הבצלת

פיגועים".

ב. טיפול בחריגים ובעיות בלתי צפויות שאין ביכולת הרשות

המקומית לפתור בכותות עצמה.

ג. במקרה בו הובאה לידיעת הממונה על המחוז ידיעה על

אירוע בתחומי יעבד דיווח על התקרית למשרד הפנים/ מנהל

האגף לתכנון אסטרטגי.

11. אישור הוצאות חריגות לרשויות המקומיות בענין הקבורה

והעברת החשבונות לטיפול מזכירות הממשלה.

12. הטיפול בחללים שמקום מגוריהם מחוץ לרשות המקומית בה ארעה

התקרות

א. אחריות הרשות המקומית בה אירע הפיגוע

(1) הרשות המקומית בה אירע הפיגוע תישא באחריות לטפל

בכל הנוגע לזיהוי החלל - באמצעות המשטרה.

(2) תעביר הודעה לממונה על המחוז ולמנהל האגף לתכנון

אסטרטגי בה ארעה התקרית, למזכירות הממשלה ולמוסד

לביטוח לאומי במקום.

ב. אחריות הרשות המקומית שבה היה מקום מגוריו של החלל

הרשות המקומית תישא באחריות לפעולות הבאות: -

(1) העברת הודעה למשכנה השכולה בתיאום ובלייווי נציגי

משטרת ישראל.

(2) תיאום וקיום טקס הלוויה.

(3) העברת גופת החלל לרשות המקומית.

(4) הודעה לממונה על המחוז.

(5) תיאום עם משטרת ישראל, חברה קדישא והביטוח הלאומי.

(6) קבלת אישור לביצוע "תבצלת פיגועים" ולתיאום עם מנהל

האגף לתכנון אסטרטגי במשרד הפנים בקשר ללטכס

ההלוויה והאישיות המרכזית המייצגת את המדינה בטקס

הלוויה, ולהנחת הזר הממלכתי.

סכום דיון פורום מרחב התפר

שהתקיים ביום רביעי 25.10.00

השתתפו: דני עטר - ר.מ.א. הגלבע ויו"ר ועדת ביטחון ממ"א

חיים חכים - ר.מ.א. מגידו

פטר וייס - ר.מ.א. גור

מאיר ויזל - ר.מ.א. מטה יהודה

אלי און - ר.מ.א. לכיש

משה טאול - ר.מ.א. בני שמעון

איציק שלומי - קב"ט מ.א. מנשה

גבי צפתי - קב"ט מ.א. לב השרון

איציק רון - קב"ט מ.א. דרום השרון

יונתן רימון - ר.מ.מ. כוכב יאיר

דובי סנדוב - ר.מ.מ. קציר חריש

יענקלה קסר - רכז ביטחון ממ"א.

הנושאים שנדונו:

1. ועדה בין משרדית למרחב התפר - מסמך אלוף פקע"ר

סוכם:

• צוות מצומצם בהרכב: ר.מ.א. תפר (טרם נקבע)

ירון אוהיון - מנכ"ל מ.א. הגלבע

ר.מ.א. / מ.מ.

איציק רון - קב"ט מ.א. דרום השרון

יענקלה קסר - רכז ביטחון ממ"א.

• ילווה את דיוני הועדה, ישתתף בקביעות בדיוני הועדה

כנציג ממ"א יענקלה קסר.

2. אירועי אוקטובר 2000 - מסמך "רגישים במיוחד"

סוכם:

א. בגדול המסמך מקובל - אך כשלב א' בלבד.

ב. מודגש במיוחד ירידה בביטחון ברמת ישוב מחוסר רכוז ביטחון.

ג. בקריטריונים יש להוסיף: איום על צירי תנועה ליישובים החשופים

לחסימות והתפרעויות.

ד. ברשימת היישובים לא נכללו לדעתנו כל היישובים העומדים בקריטריונים

שנקבעו.

ה. מרכיבי הביטחון ברמת ישוב ומועצה שהוגדרו עונים לצרכים, אך מן הראוי

להתייחס גם לתוספת אמצעים חכמים.

ו. יש לתת התייחסות להערכות ביטחונית גם לאזורי תעשייה / ריכוזי פעילות

חקלאית במרחב התפר.

ז. מעבר לתוכנית זו נדרש לגבש את תפישת הביטחון הכפרי הכולל, תוך דגש על

האזורים והיישובים הרגישים תחילה.

ח. בכל תוכנית יש להתייחס לתשתיות במועצה הכוללות: צירים חלופיים

ליישובים בסכנת ניתוק, וקידום ביצוע כבישים ארציים העוקפים מוקדי

פורענות.

ט. תימשך פעילות ו. ביטחון מול גורמי הפיקוד / מ"י / מג"ב, וכל יתר גורמי

הביטחון, במטרה לבסס הביטחון במגזר הכפרי ולהתאימו למציאות החדשה.

שם: יענקלה קסר.

17.09.2000

מס': 10481
לסיפול: 210/318
תיק:

מפקדת	פיקוד	העורף
לשכת		האלוף
מטכ"לי:		066-3777
א"י:		606-3678
רליש:		1581
טי"ז	באב	התש"ס
17	באוגוסט	2000

משה"בט - ע' השר להתיישבות מר יוסי ורדי, ר' היחידה להתיישבות מר עמיקם סבירסקי.
משרד לבטי"פ - יועץ בכיר לשר - תא"ל (במיל') יוסי מלמד
משרד הפנים - ראש האגף לשע"ח ות"מ
רמ"ט
רמ"ח מיגון, רמ"ח תקציבים, מקשא"פ

הנדון: יישובי מרחב התפר - דיון אלוף 16/8/00

- בתאריך 16/8/00 נערכה פגישה בין עוזר שר הביטחון להתיישבות, יועץ בכיר לשר לביטחון פנים, ראש היחידה להתיישבות במשהב"ט ואלוף הפיקוד.
- מטרת הפגישה הייתה לסכם את כל נושא יישובי מרחב התפר שאינם נמצאים כיום ברשימת יישובי מרחב התפר.
- במסגרת הפגישה הוחלפו דעות בין המשתתפים.
- להלן סיכום אלוף הפיקוד:

א. נדרש לגבש מסגרת חוקית דרך ועדה בין-משרדית, שתעסוק ביישובים ובנושאים שבמחלוקת. הועדה תורכב מ-2 משרדי הממשלה העיקריים לנושא והם המשרד לבטי"פ ומשהב"ט, נציגים מפיקוד העורף, משטרת ישראל ומג"ב (הגוף המבצעי), וממשרדי הממשלה השונים-לשם התייחסות לנושאים מקצועיים (כגון: משרד הפנים, משרד החינוך, משרד האוצר ומשרדים וגופים רלבנטיים נוספים).

ב. הועדה תוגדר כפורום בין משרדי ותקבל מינוי חוקי מהשר לביטחון פנים ומשר הביטחון.

ג. הועדה תעסוק בנושאי בטחון ואבטחה במגזר הכפרי התיישבותי, במועצות המקומיות והאזוריות בכלל מדינת ישראל ותבחן לעומק קריטריונים לזכאות לאור המצב הקיים והמצב העתידי.

ד. נדרש לגבש מענה בראייה עתידית - ארוכת טווח שבסופו תנובש "חבילה-משולבת" של מרכיבי ביטחון וסיוע ממשלתי ליישובים. החבילה

צריכה לכלול את תחומי הסיוע של משרד הביטחון, המשרד לביטחון פנים ושאר משרדי הממשלה הרלבנטיים (כמצוין לעיל). נדרש להבדיל בצורה ברורה בין המרכיבים הביטחוניים (גדר, תאורה, דרך בטחון וכו') לבין הסיוע האזרחי הנוסף כדוגמת החזרים ממס רכוש וכדו'. בסופו של התהליך ימצאו ישובים בעלי מעמד זכאות מיוחדים שיהיו רלבנטיים לגביהם ובלבד.

ה. נושאים 'כבדים' שבמחלוקת יועלו להחלטות השרים עצמם.

יקבעו קריטריונים לגבי כלל היישובים המוגדרים כבעלי זכאות מלאה

ומהווים את יישובי מרחב התפר, וכן יקבעו קריטריונים לגבי אותם

היישובים שעל אף היותם במרחב התפר, הם יסומנו בסימון נפרד ויצויין

פרטנית לגביהם מהי הבעייתיות הקיימת ומחו המענה.

ו. יישובים/גופים שהלק מהכנסותיהם/פעילותם מתבצעת בקו התפר לא יזכו

לכל מענה, אלא אם כן יעלו לדיון ובחינה בועדה שתוקם, וגם אז - כאמור כל

מקרה לגופו.

5. להלן התייחסות וסיכום פרטני לגבי היישובים:

- רחוב, רוויה, תל תאומים ושדה תרומות מקובל להכניסם לרשימות יישובי קו התפר עם כל המרכיבים שישנם.
- בית אלפא וחפצי בה- יוגדרו ביישובי קו תפר אך יקבלו מעמד כבעלי סימון מיוחד(*).
- גדעונה - יורד מהרשימות על דעת כלל המשתתפים.
- רמת הכובש - מסוכסס שיכנס לרשימה.
- ח. צורן, שוהם, זוהרים יטופלו כיישובים המוגדרים רגילים.
- ו. בית ניר יכנס לרשימה עם סימן מיוחד (*) ויטופל בהתאם.
- ז. גמזו, כפר דניאל- לא יכנסו לרשימת יישובי מרחב התפר.
- ח. נבטים- אינו נוגע לדיון רצועת התפר ונדרש להעניק לישוב טיפול פרטני כישוב רגיל.
- ט. לכיש - יטופל כאותם היישובים המוגדרים רגילים וימשיך לקבל רבי"ש וגייפ מהמשרד לביטחון פנים ומרכיבי בטחון מפיקוד העורף.
- י. כרמיה- יכנס לרצועת התפר יחד עם כלל יישובי חבל עזה ושער הנגב.
- יא. כרם שלום, חולית, סופה, ניר יצחק, פריגו, שדי אברהם, יתד, דקל, תלמי-יוסף, ובחן- יכנסו **כולם** לרשימת היישובים שברצועת התפר ויזכו לכלל מרכיבי הביטחון והסיוע השונים ממשרדי הממשלה השונים.
- יב. סנסנה - יכלל ברשימת היישובים שברצועת התפר. נדרש לזכור שהישוב בגזרת פקמ"ז / איז"ש, אך זוכה לטיפול מפקע"ר.

משרד הביטחון

לשכת שר הביטחון
היחידה להתיישבות ותשתית לאומית
טל: 03-6976098 03-6976537
פקס: 03-6977238
מספר: 12356/00/210
תאריך: 2000
חשון
נוב'

לכב': (לוח תפוצה)
210

הנדון: **קביעת רשימת ישובים "רגישים במיוחד" – סיכום דיון**
סימוכין: פורום בין משרדי מ – 12.11.00
מכתבנו – בט 12204/00/210 מ – 13.11.00

בתאריך 15.11.00 התקיים דיון בנושא שבנדון בראשות ר' היחידה להתיישבות, מר עמיקם סבירסקי, ובהשתתפות נציגי המשרדים השונים כמפורט ברשימת משתתפי הדיון המצורפת למכתב זה.

כללי

כבסיס לדיון שבנדון, הוצג בפני המשתתפים מסמך "הצעה לועדה הבין משרדית" שהוכן ע"י פקע"ר בשיתוף ממו"א ומג"ב. לאחר דיון והצגת דעות המשתתפים הגיעה הועדה הנ"ל למספר המלצות כדלהלן:

הגדרת ישוב "רגיש במיוחד"

ישוב בתחום הקו הירוק המוגדר כ-"תפר" או "רגיש", הנמצא בקרבת אוכלוסיה ערבית ובאזור מבודד, אשר עקב אירועי "אוקטובר 2000" ושיקולים מבצעיים, הוגדר כמאויס ונדרש לו מענה ייחודי בתחום ההערכות לחירום.

קריטריונים לישוב "רגיש במיוחד"

ישוב אשר יוגדר כ-"רגיש במיוחד", מחייב עמידה בלפחות ב-2 מהקריטריונים המופיעים בסעיפים א,ב,ג, המפורטים להלן:

- ישוב הממוקם באזור מבודד ובקרבת אוכלוסיה ערבית בטווח של כ-1.5 ק"מ.
- ישוב עם סכנת ניתוק ושהגישה אליו עוברת דרך ישוב ערבי.
- ישוב בטווח ירי נק"ל מישוב ערבי.
- ישוב שנפגע מאירועים לאומניים/ עוינים בעבר באופן מאסיבי.
- ישוב בעל יכולת מועטה לעמידה עצמאית או תגובה אל מול האיומים עד להגעת כוחות תגבור (מספר משפחות מועט, העדר אוחזי נשק, העדר מרכיבי בטחון).

שינוי בקריטריונים הנ"ל או ברשימת הישובים הנכללת בהגדרה "רגיש במיוחד", תעשה לאחר קבלת המלצת גורמי מ"י, מג"ב ופקע"ר ומחייבת קבלת אישורו של הפורום הבין משרדי.

5. "יישובי ספר" – הסיווג "יישובי ספר" מוכר במס רכוש, וכולל את יישובי

קו העימות + חלק מיישובי מרחב התפר. הרשימה האחרונה שהוגשה היא משנת 92. לאור שינוי במדיניות ובקריטריונים, נקבע דיון עם משרד הביטחון שתכליתו רענון הרשימה.

6. רענון "הסכם שבס"

"הסכם שבס" נערך בשנת 86. הוא מגדיר את מרכיבי הביטחון ביישובים, סיווג היישובים, ומפרט את הגורמים האחראים למימון, הקמה, ואחזקת המרכיבים. השינויים בכל התחומים מחייבים רענון ההסכם – הוקם צוות בראשות עוזר שר הביטחון לביצוע הרענון.

7. נאמן ביטחון – (רבי"ש מתנדב) – הוכן נוהל שהועבר במהלך חפוז ישירות

לשטח. התגובות מצד רבי"שים מתנדבים הפעילים כיום אינן טובות והנכוונות לחתום על נוהל זה אפסיות.

עמדת הוועדה – יש להתאים הנוהל כך שתהיה נכונות המתנדבים לקבל התפקיד.

נדרש דיון נוסף בנושא עם ממי יישובים מג"ב. עמדת הוועדה תוצג למג"ב בדרישה לקיים דיון דחוף בנושא.

נושא ד':

סדנא להערכות ביטחונית אחרי אירועי אוקטובר 2000 בתחום הקו הירוק.

נמסרה סקירה ע"י יענקלה על הסדנא ופורטו המסקנות.

- מצורף סיכום ראשוני לסדנא.
- נמסר כי הוקמו 3 צוותים לטיפול בנושא.
- 1. צוות לקביעת היישובים הרגישים במיוחד.
- 2. צוות לקביעת מרכיבי הביטחון הנדרשים.
- 3. צוות היגוי עליון לאישור ההצעות ואיגום התקציבים למימושן.
- 4. יו"ר ו. ביטחון ממ"א נכלל בצוות ההיגוי.

נושא ה':

פגישה עם מנכ"ל המשרד לביטחון פנים.

פגישה עם המפקח"ל.

הפגישות התקיימו בהשתתפות יו"ר ממ"א, יו"ר ו. ביטחון ור.מ.א. הגלבו, ונציגים מועדת ביטחון.

בשתי הפגישות הדגש היה מתן פתרונות למשבר הקיים ביח' המתמידים.

הצורך הדחוף: * לתת פתרון ל- 25 כ"ר שהתיישנו וחלקם הושבתו.

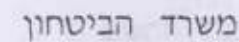
* לתת פתרון להגדלת התקן למפקדי בסיסי ההפעלה.

* לאפשר גיוס מיידי של מפקדים לבסיסים ללא מפקד.

ניתנו תשובות חלקיות מאוד בטווח המיידי וצוידנו בתקווה לפתרונות בשנת 2001 כפוף לאילוצי תקציב.

סיכום – הנושא לא ירד מסדר היום ונפעל בכל הדרכים להשיג פתרונות.

רש: יאקלה קסר

רשימת ישובים הנכללת בהגדרה "רגיש במיוחד"

הרשימה המומלצת של הישובים הנכללים בהגדרה הנ"ל, מפורטת בנספח א'.

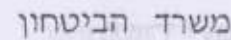
רשימת ישובים לבדיקה נוספת

רשימת הישובים שנמצאה ע"י הועדה כטעונה בדיקה נוספת ע"י גורמי משהב"ט, משטרת ישראל, מג"ב ופקע"ר, מפורטת בנספח ב'.

בברכה,

איתן פישמן

ר' תחום להתיישבות ותשתית

לשכת שר הביטחון
היחידה להתיישבות ותשתית לאומית

נספח א'

רשימת ישובים "רגישים במיוחד"

מוא"ז משגב

ממא"ז הגליל התחתון

מוא"ז עמק יזרעאל

מוא"ז בקעת בית שאן

מו"ז מגידו

מו"מ קציר חריש

מזאת"ז מנשה

מִזֶּה עֵצָה עֲמִיקָה

מִזֵּה לֵב הַשָּׂרֹן

לוטם
אשחר
מצפה אביב
אשבל
טלאל
אבטליון
הררית
מעלה צביה
יובלים
מורשת

בית הימון
מצפה נטופה

עדי
הרדוף
חנתון
כפר החורש

מלכישוע
מירב
מעלה הגלבו

גבעת עוז

קציר

מוגל
מזי עמי

בת חפר
בחן
יד חנה

ניצני עוז
שער אפרים

משרד הביטחון

לשכת
שר
הביטחון
היחידה להתיישבות ותשתית לאומית

כוכב יאיר

מו"מ כוכב יאיר

מוא"ז דרום השרון

מתן

נירית

רמת הכובש

אייל

ניר אליהו

צור יגאל

נוה ימין

מוא"ז מטה יהודה

נחושה

מעלה החמישה

צור הדסה

מבוא ביתר

רמת רחל

נטף

מוא"ז לכיש

שקף

מוא"ז בני שמעון

נבטים

מוא"ז תמר

הר עמשא

סה"כ: 45 ישובים

משרד הביטחון

לשכת
שר
הביטחון
היחידה להתיישבות ותשתית לאומית

נספח ב'

רשימת ישובים לבדיקה נוספת

מוא"ז משגב

תובל

יעד

חלוץ

כישורית

לבון

קורנית

שכנייה

מוא"ז הגליל התחתון

מסד

מוא"ז עמק יזרעאל

הסוללים

ציפורי

הושעיה

מוא"ז מטה אשר

אושרת

עמקא

בית העמק

מוא"ז הגלבע

רם און

מגן שאול

מוא"ז מטה יהודה

אדרת

רוגלית

מוא"ז בני שמעון

שובל

משמר הנגב

בית קמה

מו"מ מכבים-רעות

מכבים

מוא"ז רמת הנגב

רביבים

משאבי שדה

טללים

סה"כ - 25 ישובים

משרד הביטחון

לשכת שר הביטחון
היחידה להתיישבות ותשתית לאומית

משתתפי הדיון

משהב"ט/ר' היחידה להתיישבות ותשתית לאומית -	מר עמיקם סבירסקי
בט"פ/ע' השר לביטחון פנים -	מר יוסי מלמד
משהב"ט/ר' תחום להתיישבות ותשתית -	מר איתן פישמן
משהב"ט/פרוייקטור -	מר מיכה גולן
משרד השיכון/בנייה כפרית -	מר משה קרת
ממ"א/רכז ביטחון -	מר יענקל'ה קסר
משה"פ/ממונה ארצי לשע"ח -	מר יונה יצחק
פקע"ר/רמ"ד התיישבות -	רס"ן עופר ליאור
מ"א/אג"מ/אבטחה -	סני"צ גדי דורון
מגי"ב/רע"ן ישובים -	סני"צ אריה גוב
מ"א/קמ"ד ארגון -	רפ"ק דוד בן סימון

החזית הע"מ וי"א

החזית הע"מ וי"א

החזית הע"מ וי"א

החזית הע"מ וי"א

החזית הע"מ וי"א

משרד הביטחון

לשכת שר הביטחון
היחידה להתיישבות ותשתית לאומית

לוח תפוצה

ע' שהב"ט להתיישבות, תשתית ואזו"פ -	מר יוסי ורדי
ר' היחידה להתיישבות ותשתית לאומית -	מר עמיקם סבירסקי
המשרד לבט"פ/ע' השר לענייני בטחון -	מר יוסי מלמד
פיקוד העורף/מפקד -	אלוף גבי אופיר
משטרת ישראל/מפכ"ל -	רב ניצב יהודה וילק
מגי"ב/מפקד -	ניצב ז'ק דדון
משרד השיכון/ר' המינהל לבנייה כפרית -	גבי שרה אהרון
משרד הפנים/ר' האגף לשרותי חירום -	מר ששי קציר
משרד החינוך/מנהל אגף הביטחון -	מר אברהם צדקה
יו"ר מרכז המועצות האזוריות -	מר שמוליק ריפמן
ממ"א/רכז ביטחון -	מר יעקב קסר
משרד הפנים/ממונה ארצי לענייני חירום -	מר יונה יצחק
משרד השיכון/המינהל לבנייה כפרית/מחוז מרכז -	מר משה קרת
פקע"ר/רע"ן התיישבות -	סא"ל יובל אנגל
מגי"ב/רמ"ד התיישבות -	רס"ן עופר ליאור
מגי"ב/רמ"ח ישובים -	נצ"מ שמוליק גביע
מגי"ב/רע"ן ישובים -	סני"צ אריה גוב
מ"א/אג"מ/רמ"ד אבטחה -	סני"צ גדי דורון
מ"א/קמ"ד ארגון -	רפ"ק דוד בן סימון
משהב"ט/פרוייקטור -	מר מיכה גולן
משהב"ט/קמ"ב ביחידה להתיישבות -	רס"ן ראומה קרואני

כ"ו אלול, תש"ס
26 ספטמבר, 2000
א - 0512

סיכום ישיבת ועדת ביטחון, חירום וכבאות מס' מיום ה - 26.9.00

משתתפים: יוסף קסטל - יו"ר הועדה וראש המועצה המקומית נווה מונסון, גל מור - מזכיר המועצה המקומית רמת ישי, חיים מוסקונה יו"ר ארגון הקב"טים ומנהל אגף ביטחון עיריית רחובות, רמי בן גל - מנהל אגף ביטחון עיריית ת"א יפו, יצחק אהרונ - מנהל אגף ביטחון עיריית נתניה, רוברט סופר - מנהל אגף ביטחון עיריית אשקלון, חיים נוגלבלט - מנהל אגף ביטחון עיריית בני ברק, יענקלה קסר - רכז ביטחון מרכז המועצות האזוריות, יונה יצחק - משרד הפנים, אבישי כהן - מנהל תחום חירום החברה למשק וכלכלה, סא"ל אורי סגל - פרויקטור קצין שלישות ראשי, שרון עזריאל - סמנכ"ל מרכז השלטון המקומי ומרכז הועדה.

יוסף קסטל:

פתח את הישיבה ומברך את הנוכחים.

מציין שהצטברו כמה וכמה נושאים.

להלן סקירת הנושאים לדיון.

מטהרי אויר במרכזי הפעלה - יונה יצחק משרד הפנים

מבקש לנצל את ההזדמנות לסקור בכלל את פעילות משרד הפנים ואת שיתוף הפעולה עם מרכז השלטון המקומי וארגון הקב"טים.

במסגרת המוכנות לשע"ח משרד הפנים מסייע במיגון מרכזי הפעלה, כאשר כיום העדיפות ניתנת לגוש א'.

במידה ויהיו רשויות מקומיות מהפריפריה שיבקשו סיוע הנושא יישקל בחיוב.

הסתיימה עבודת מטה לתקנון מרכזי ביטחון במגזר הערבי וזאת בהמשך לסיוע משרד הפנים לקיום השתלמות הקב"טים מהמגזר הערבי בזכרון יעקב.

שד שאל הסלך 8
תל אביב
טל. 03-6929918
פ. 03-6929018
טל. 03-6929923
פ. 03-6952045

גולן
שד שאל הסלך 8
טל. 03-6929918
פ. 03-6929018
טל. 03-6929923
פ. 03-6952045

לכבוד

חברי ועדת הביטחון:

דני עטר	- יו"ר, ראש מ"א הגלבע
ירון אוהיון	- עוזר ראש מ"א הגלבע
בני גורפינקל	- ראש מ"א הגליל התחתון
אריה שרון	- ראש מ"א אלונה
בני חבוט	- ראש מ"א גדרות
רחמים חסון	- ס.ר.מ.א. באר טוביה
דוד כהן	- קב"ט מ"א בני שמעון
איציק רון	- קב"ט מ"א דרום השרון
יהודה שטיפט	- קב"ט מ"א מטה אשר
דני יסלוביץ	- מנכ"ל מ"א עמק יזרעאל
חיים בן דוד	- קב"ט מ"א מטה יהודה
שמחה נאור	- קב"ט מ"א מגידו
סלמון כהן	- ראש מ"מ מיתר

שלום רב,

הנדון: סיכום ישיבת ועדת ביטחון, חירום וכבאות שהתקיים במרכז השלטון המקומי בתאריך 26.9.00

מצ"ב סיכום הישיבה שבנדון.

להתייחסותך.

בברכה,

יוסף קסטל
רכז בטחון ממ"א

העתק: שמואל ריפמן, יו"ר ממ"א
בנימין כהן, מנכ"ל ממ"א
דני עטר, יו"ר. בטחון ממ"א

מרכז השלטון המקומי בישראל

UNION OF LOCAL AUTHORITIES IN ISRAEL

اتحاد السلطات المحلية في إسرائيل

בנושא מציין כי כתב כמה מכתבים ליוסי קוצ'יק ואף העלה את הסוגיה בפני ראש הממשלה. הובטח לו כי הנושא ייבדק ויטופל (מצ"ב נספח ג').

החלטות:

- הועדה חושבת שהמשטרה צריכה לעשות חשבון נפש על האיחוד בהוצאת ההכשרות, דבר אשר פגע מאוד במוכנות הרשויות המקומיות.
- הועדה מציינת לחיוב את החברה למשק וכלכלה ובמיוחד את אבישי על ההתארגנות הטובה והמהירה, למרות האישור המאוחר שניתן מהשרד לביטחון פנים.
- הועדה רואה צורך וחובה בשוויון בין המגזר הערבי ליהודי בנושא אבטחת מוסדות חינוך.

נושא רעידות אדמה

- יוסקה מעדכן כי יתקיים יום עיון בנושא לראשי רשויות מקומיות. יום העיון יוכן בשיתוף פיקוד העורף שהוא בר סמכא בנושא.
- הצגת הנושא נדחתה מכיוון שנציגי פיקוד העורף לא יכלו להגיע.
- אהרונ יצחק מציין בפני הועדה כי עיריית נתניה קיימה כנס בנושא בשיתוף תורכיה. אחד הלקחים שהועלו כי באירוע שכזה כל המערכות הגדולות קורסות, בנושא מרכזי הפעלה לא קיימת פרוגרמה בנושא, מציע להכין פרוגרמה בסיסית שעל פי תוכנה הרשויות להקים מרכזים בשובים.

החלטה:

לצוות המכין את יום העיון יצורף מר אהרונ יצחק בכדי לתרום מניסיונו בנושא.

קציני ערים במרכז הפעלה בשעת חירום - סא"ל אורי סגל

סוקר את הפרויקט המוצע (מצ"ב המצגת נספח ד'). הרעיון ליצור מצב שמנהלי אגפי הביטחון והקב"טים יהיו אנשי הקשר עם קצין העיר בכדי ליצור רציפות.

מרכז השלטון המקומי בישראל

UNION OF LOCAL AUTHORITIES IN ISRAEL

اتحاد السلطات المحلية في إسرائيل

דובי גזית אמר לאחר את עבודת המטה.

- מוגשת תוכנית הקמת מטהרי אור לשנת 2000 (מצ"ב נספח א'), כיום מכינים את התקציב לשנת 2001 אשר יועבר לחברים.

- מטהרים ומערכות סינון ממומנות באופן מלא ע"י משרד הפנים כאשר הרשות מגישה 3 הצעות מחיר למר יצחק והוא בוחן ומאשר אותן טרם ההקמה.

החלטות:

- הועדה מברכת על שיתוף הפעולה עם משרד הפנים ובמיוחד עם מר יונה יצחק ומר דובי גזית שניהן כמנהל האגף עד מינויו למנכ"ל משרד הפנים. אומנם אנו הפסדנו ידיד קרוב אך תושבי ישראל הרוויחו מנכ"ל מהטובים שיש.
- תתקיים פגישה של ועדת הביטחון עם מר ששי קציר מחליפו של דובי גזית, כמנהל אגף שעת חירום במשרד הפנים, בה יועלה גם נושא המזגנים ותקצובם, בחדרי הפעלה.

אבטחת מוסדות חינוך - אבישי כהן החברה למשק וכלכלה של השלטון המקומי

- מגיש דו"ח סטטוס שמירה (מצ"ב נספח ב').
- אחד ההישגים הוא שהצלחנו לשמור שומרים משנה קודמת, דבר אשר גרם לפחות מאמץ בהכשרות ומקצועיות יותר טובה של השומרים.
- זו השנה הראשונה שהמשטרה הייתה שותפה לכל ההכשרות והרענונים באופן צמוד ופעיל, דבר אשר השפיע על חברות השמירה וחייב אותן לבצע הנושא ברצינות רבה.
- בנושא ההכשרות 5% מכלל השומרים עדיין אינם מוכשרים ונושאי נשק אך הנושא ייפתר עד לאחר החגים (הסיבה הייתה הוצאת הרשאות מאוחרת מצד משטרת ישראל).

- רוברט סופרו מציע לתת לשומר גם הכשרה וסמכות בנושא אלימות.
- אבטחת מוסדות חינוך במגזר הערבי - יוסקה קסטל סוקר את השתלשלות העניינים

מרכז השלטון המקומי בישראל

UNION OF LOCAL AUTHORITIES IN ISRAEL

מרכז השלטון המקומי בישראל

יוסקה קסטל - מציין כי זהו לב ליבה של ההיערכות לשעת חירום והדבר מסייע רבות בשירות הרשות המקומית לתושבים.

החלטות:

- ועדת הביטחון מאמצת את רעיון הקמת לשכות קציני עיר בשעת חירום במבנה הרשות ומציינת כי הממונה על החירום ברשות המקומית יהיה איש הקשר לקידום הנושא.
- הועדה תתעדכן מפעם לפעם ותעביר דיווח על התקדמות הפרויקט.
- במרכזי ההפעל ברשויות שבהן ממוקם קצין עיר בחירום, ישוכן קצין קשר לרשויות מטעם קצין העיר.

שגות

- יוסקה קסטל מעדכן כי בהמשך לסיור ועדת הביטחון ביישובי קו העימות לאחר הנסיגה מלבנון הועלו הבעיות בפני משטרת ישראל ופיקוד העורף, אלוף פקע"ר גבי אופיר קיים עם מטהו סיור המשך בשלומי ונפתרו מספר בעיות. זוהי עוד דוגמא לפעולה חיובית של הועדה בסיוע יומיומי לרשויות המקומיות.
- ועדת הביטחון מרימה כוסית לרגל השנה החדשה ומאחלת לכלל ראשי הרשויות המקומיות, מנהלי אגפי הביטחון, הממונים על שירותי הביטחון והקב"טים ולבני ביתם שנה טובה ומצלחת.

סיכום: שרון עזריאל
סמנכ"ל

מאשר: יוסקה קסטל
יו"ר ועדת ביטחון חירום וכבאות
וראש מועצה מקומית נווה מונסון

תפוצה: עדי אלדר - יו"ר מרכז השלטון המקומי וראש עיריית כרמיאל
משתתפים
חברי ועדת הביטחון

החברה למשק וכלכלה
של השלטון המקומי בע"מ

25 ספטמבר 2000
כ"ה אלול תש"ס
2000-0013-81

לכבוד

"ועדת חירום, ביטחון וכבאות"

הנדון: **דו"ח סטטוס שמירה - שנה"ל תשס"א**

א. כללי

ביטחון התלמידים במוסדות החינוך ושמירת הסדר הציבורי ברחבי הרשות הם נושאים שחשיבותם מכרעת.

החברה למשק וכלכלה, כזרוע ביצועית של הרשויות המקומיות בישראל, מפרסמת זו השנה השביעית ברציפות מכרז לאבטחת מוסדות חינוך.

הדרישות והתנאים במכרז אופיינו ואושרו על ידי משטרת ישראל ומשרד החינוך, תוך מתן דגש לאיכות כוח האדם והכשרתו המתאימה. השנה הרחיבה החברה את שירותי האבטחה הניתנים במכרז לרווחות הרשויות המקומיות.

ייחודו של המכרז הנוכחי הוא שלראשונה תוכלנה הרשויות המקומיות להזמין גם שירותי שמירה היקפית וניידות סיור ברחבי הרשות ובמוסדות ציבור.

במכרז זכו 64 חבי שמירה אשר עומדות בדרישות הסף הקפדניות שהציב המכרז, תוך מתן ערבויות לביצוע וכיסוי ביטוחי נאות.

ב. תעריפים לשעת שומר / מאבטח

על פי החלטת משטרת ישראל, להלן התעריפים שנקבעו:

- ← מחיר לשעה למאבטח חמוש במוס"ח - 25.50 ₪.
 - ← מחיר לשעה למאבטח חמוש במוס"ח בירושלים - 26.70 ₪.
 - ← המחיר לשעה לשומר חמוש במוס"ח - 24.80 ₪.
- (המחירים המצוינים לעיל אינם כוללים מע"מ.)

ג. הזמנות

150 רשויות מקומיות העבירו לחברה למשק וכלכלה הזמנה לביצוע שירותי סיור, אבטחה ושמירה במוסדות חינוך וציבור.

ביצוע שירותי סיור, אבטחה ושמירה במוסדות חינוך וציבור יעשה על ידי כ- 50 חבי שמירה שיעסיקו כ- 2,500 שומרים ומאבטחים.

חינוך ורכב

החברה למשק וכלכלה
של השלטון המקומי בע"מ

חברת חברה פרטית

מיקום: תל אביב, ישראל

מס' ת.ד. 5000-19

דואר

חברת חברה פרטית

ד. בעיות

עקב מתן ההרשאות המאוחרות על ידי משטרת ישראל, ישנן מספר רשויות שחברות השמירה אשר מועסקות על ידן, טרם הספיקו להכשיר ולהשיג אישורי נשק לשומרים ממשד הפנים, כגון: עיריית ירושלים, עיריית רחובות, באר שבע וכי'. משטרת ישראל נתנה לרשויות אלו אורכה להשלמת החסר עד לאחר החגים.

ה. הכשרות

על מנת להציב שמירה באיכות טובה, נקבעו במכרז קריטריונים להצבת שומר / מאבטח בבית הספר. אחד הקריטריונים הינו מעבר הכשרה ייחודית לאבטחת מוס"ח בת יומיים. במהלך הכשרה זו עוברים החניכים אימוני ירי, סריקות ונוהלי עבודה במקרי חירום. בית הספר להכשרה מנוהל על ידי החברה למשק וכלכלה והכשיר בשנת העבודה 99/00 כ- 4,000 מאבטחים ושומרים בכל רחבי הארץ.

ו. לסיכום

שנת הלימודים נפתחה ללא בעיות מיוחדות מבחינת האבטחה, פרט לנושא ההכשרות ואישורי הנשק, נושא שיפתר עד לאחר החגים.

החברה למשק וכלכלה
של השלטון המקומי בע"מ
חברת חברה פרטית
מיקום: תל אביב, ישראל
מס' ת.ד. 5000-19

בברכה,
חברת חברה פרטית

אבישי כהן
מנהל תחום חירום וטכנולוגיות

יום שני 13 נובמבר 2000
ט"ו/חשוון/תשס"א

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

עד: שאל המלך 8
תל אביב 64733
טל: 03-6929918
פקס: 03-6929018
טל: 03-6929923
פקס: 03-6952045

לכבוד
רכזי התחבורה
קציני בטיחות
במועצות האזוריות

שלום רב,

הנדון- בחירות לועדת רכב

השנה ייבחרו שני רכזי תחבורה ושני קציני בטיחות לועדת הרכב, הבחירות ייערכו בהשתלמות השנתית שתיערך בחנוכה ברמת רחל.

רשימת המועמדים שהגישו מועמדותם הם:

קציני בטיחות	שם מועצה	רכזי רכב	שם מועצה
יוסי אהרון	שפיר	כץ שלום	יואב
דיין ספי	לב חשרון	חיים אלון	מבואות חרמון
אמסלם סמי	אשכול	מורחי מוטי	חוף עזה
נדב נדב	חוף אשקלון	אורדן מאיר (פפי)	בית שאן
בוסקילה שמעון	מטה יהודה	שמעון רונן	מטה יהודה
פרייברג דוד	חוף עזה	ראם איתי	מגידו
וייצמן שבתאי	גליל עליון		

הרשימה הנ"ל סופית ולא ניתן להוסיף שמות.

להלן כמה הנחיות חשובות:

1. בחירות ייערכו ביום שני 25.12.00 בזמן החתכנסות בין השעות 09.30-11.30.
2. חבר שלא יהיה בכינוס לא יוכל להצביע (אין ייפוי כוח).
3. כל מצביע שהוא קצין בטיחות יוכל להצביע עבור 2 קציני בטיחות וכנ"ל לרכזי התחבורה.
4. אין להצביע עבור מועמד שלא הגיש מועמדות מראש.
5. אדם שמשמש בשני התפקידים יוכל להצביע בתפקיד בו הוא משמש במועצה.
6. דף הצבעה שלא יעמוד בקריטריונים ייפסל.
7. תוצאות הבחירות יפורסמו בערך בשעה 12.00 לאחר ספירת הקולות.
8. אנו מאחלים לכולם הצלחה.

בברכה

חברי ועדת קלפי

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל: 03-6929918
טל: 03-6929018
טל: 03-6929923
פקס: 03-6952045

ספורט

פרוטוקול אישיבת ועדת הרכב מ'אס 18.7.00

קהלת כולל: אילן שדה, מאיר אורדן, שלום כץ, מיכה און, שמואל לוסגרטן,
יוסי עזרא, וייצמן שבתאי, דין ספי
הדסה אלמוג- יועצת כלכלית
ענבל דרור- החברה למשק וכלכלה

לדיון: אוטובוסים 2000

אוטובוסים ממוגנים
אוטובוסים ישנים

אישור מהנדס יועץ טכני לוועדה

אישור מהנדס מפקח אישור מפקחים מהוועדה

1. **אילן שדה:** האוטובוסים שאושרו לשנת 2000 הם 21 אוטובוסים בנוסף ל-29 ממוגנים. עדיין אין רשימה של המועצות שצריכות לקבל אוטובוסים וכן יש בעיות שלא נפתרו בנושא מימון מפעל הפיס החברה למשק עוסקת בנושא הוצאת המכרז כאשר המכרז הוא בין לאומי, החברה התקשרה עם דניאל בראון כמהנדס יועץ לפרויקט ודניאל עבר על המפרט הטכני ותיקן בו דברים ע"פ התקן הישראלי והערות נוספות.

2. **וייצמן:** מרכז את נושא הממוגנים יש בינתיים פיגור בהרכבה ואנו בקשר עם המועצות והחברות ונעביר להן את הדרישות הטכניות לפני תחילת הבנייה.

3. **המהנדס דניאל בראון** מציג את עצמו וכן מוסר דו"ח על המפרט של האוטובוסים לקראת המכרז. הועדה מאשרת את דניאל בראון כיועץ טכני לוועדה.

4. **מהנדס מפקח על ההרכבה ומהנדס יועץ לוועדה הבין משרדית לרכישת אוטובוסים.** הועדה ממליצה לוועדה הבין משרדית לאשר את דניאל בראון כמהנדס מפקח על ההרכבה של האוטובוסים וכן כמהנדס יועץ לוועדת הרכב בנושא כשירות האוטובוסים במועצות האזוריות.

הוועדה מאשרת מחדש את החברים שלום כץ ומיכה און כמפקחים בחברת הארגון ספי דיוו ושמואל לוסגרטן כמפקחים בחברת מרכבים.

הישיבה הבאה תתקיים במועצה אזורית לכיש אצל יוסי עזרא

רשם: אילן שדה

סיכום פגישת ועדת ספורט

שנערכה ביום רביעי 4.10.00

משתתפים: חיים חכים – יו"ר ו. הספורט ור.מ.א. מגידו

אלי לופו – מזכיר עמותת א.ה.ב.ה.

חנן יניב – מו"א הגליל העליון

עידן שפרן – מו"א הגלבע

גיא אסטרי – מו"א עמק הירדן

שבתאי פיקר – מו"א עמק חפר

נאוה גל – קיבוץ יד מרכזי

איתי צורי – מו"א שער הנגב

משה יצחק – מו"א עמק הירדן

אורח:

הנושאים שנדונו:

1. כדורסל ילדות

נעשתה פעילות גדולה ע"י חברי ועדת הכדורסל שהצילה קבוצות רבות. מסיום פעילות במסגרת כדורסל הילדות, ולאחר דיונים רבים בכנסת, באיגוד הכדורסל, בלשכת השר, ברשות הספורט ובהתאחדות בתי-הספר, הוחלט על המשך קיום מסגרת כדורסל ילדות. **נאוה גל** – מציינת את הרמה הנמוכה במסגרת זו ומבקשת לשים דגש על העלאת הרמות.

2. עמותות הספורט

החלטה שההקצבות ממועצת ההימורים יועברו לקבוצות באמצעות עמותות ספורט – המלצתנו לכל האגודות להקים עמותות ספורט לשנת 2001.

3. בחירות לאיגודים

בחודשים הקרובים נערכות בחירות לאיגודים שונים, אנו מתארגנים להליכה עצמאית בבחירות בכל האיגודים במטרה לקדם את מטרות א.ה.ב.ה.

- הנציגים יבחרו ע"י ארגון א.ה.ב.ה.
- במספר איגודים נציגי א.ה.ב.ה. אשר מיצגים את האינטרסים של א.ה.ב.ה. אלא של עצמם, בולט הדבר באיגוד האתלטיקה.

הוחלט:

שהנציגים צריכים לייצג את א.ה.ב.ה. לשם כך הם נבחרו במידה ולא ייצגו ולא יהא שיתוף פעולה עמם לא יבחרו מחדש על ידינו.

רשם: אלי לופו

The Israeli Triathlon Association

Member of the European Triathlon Union
Member of the International Triathlon Union

Kfar Maccabiah, Ramat Gan 52105 Israel

Tel. 03-6764008

Fax. 03-6764260

איגוד הטריאתלון הישראלי

חבר איגוד הטריאתלון האירופאי
חבר איגוד הטריאתלון הבינלאומי

כפר המכביה, רמת גן 52105

טל. 03-6764008

פקס. 03-6764260

חורשים. תחרות
19 ספט 2000

מועצה אזורית דרום השרון
ראש המועצה

הנדון: תודה והערכה על תחרות חורשים 2000

ברצוננו להודות למועצה על הסיוע המקיף שנתן להפעלת הארוע ברמה הגבוהה ביותר.
ברצוני לציין במיוחד את מר קובי קריזה שהשקיע מעל ומעבר בארוע ותרם הרבה להצלחת הארוע.
כן ברצוני לציין עזרה רבה מעבר לשעות המקובלות שניתנה ע"י עובד המועצה - ריקה רחנסל.
מי יתן ונזקה לסיוע כזה מכלל המועצות.
הספורט בארץ לא יקום ולא יתקדם ללא סיוע כזה.
ישר כוחכם.

מיקי כץ
מח"ל האיגוד

א.ה.ב.ה - יו"ר - אלי לופו.

איגוד הטריאתלון - יו"ר - בועז רדנסקי.

מועצה אזורית דרום השרון - מנהל מחלקת ספורט.

איגוד הטריאתלון - חבר הנהלה ויו"ר ועדת תחרויות - מר אריה

לנדסמן

מועצה אזורית דרום השרון - מנהל מחלקה טכנית - ריקה רחנסל.

א.ה.ב.ה.

ארגון הספורט במועצות האזוריות

יום רביעי 01 נובמבר 2000

ג' חשוון תשס"א

לכבוד
קולין יפה - חשב
המועצה להסדר הימורים
האודס 12, קרית מטלון
פתח-תקוה 49170

שלום רב,

הנדון: הקצבות מועצת ההימורים

ההקצבות המועברות אלינו באמצעות מרכז "הפועל", מתוקצבות לפי ערך נקודה כללי לכל קבוצה.

15% מערך הנקודות הכללי של כל קבוצה מועבר למרכז הפועל.

עבור תוספת ניקוד למרחק ונשים, המרכז מוריד את ה- 15% לזכותו.

לידיעתי אין למרכז זכות להוריד את ה- 15% עבור תוספת מרחק ונשים.

אי-לכך אנו נפגעים בהקצבות המועברות באמצעות מרכז "הפועל".

אבקש לבדוק נושא זה ולפעול להנחיה, שבעבור תוספת הניקוד (מרחק + נשים), נקבל את הערך המלא של הנקודה ללא הורדת מסים של המרכז.

למותר לציין שזה קורה שנים רבות.

בכבוד רב,

א.ה.ב.ה.
אלי לופו

מוזכר עמותת א.ה.ב.ה.

העתק:

חיים חכים - יו"ר עמותת א.ה.ב.ה.

שמואל ריפמן - יו"ר ממ"א.

שאול סוורי - מנכ"ל מועצת ההימורים

רוני בראון - יו"ר מועצת ההימורים.

חקלאות

הועדה הציבורית לקביעת אמות מידה לחלוקת

כספי מועצת ההימורים

תל אביב, י"ג תשרי תשס"א
12 אוקטובר 2000

יו"ר הועדה - עו"ד רענן כרמון

לכבוד
מר אלי לופו
מרכז א.ה.ב.ה.

שלום רב,

הנדון: הופעתך בפני ועדת כרמון

בהמשך להופעתכם בפני חברי הועדה הוטל על אורי חרל"פ ואריק משיח יועצי הועדה לבדוק את נושא תמיכה באגודות הספורט ישירות לקבוצות ולא באמצעות מרכזי הספורט.

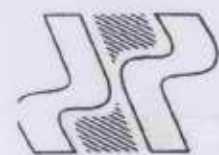
בבדיקה התברר שאין כל מניע מצד המועצה להסדר הימורים בספורט להעביר את התמיכה ישירות לקבוצות בתנאי שהן עמותות רשומות כדין.

לבקשתכם, להגדלת התופסת המיוחדת בעבור פיזור גאוגרפי מ- 10% ל 25% הדבר יבדק ע"י הועדה בעת בדיקת מכלול הקריטריונים לתמיכה לקבוצות.

בכבוד רב,

רענן כרמון, עו"ד
יו"ר הועדה

כתובתנו: משרדי מינהל הספורט וחי' החשמלנים 99 תל-אביב
לפניות וברורים נא לפנות אל מזכירות הועדה, רות לוי סל' 03-5610217 פקס: 03-5618057

יום חמישי 23 נובמבר 2000
כ"ה/חשוון/תשס"א

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
מל' 03-6929918
טל' 03-6929018
מל' 03-6929923
פקס 03-6952045

פרוטוקול אישיבת הוצדה החקלאית מ'00:20.11.00

משתתפים: יענקלה קסר, אריה שרון, יוסי הרשקוביץ, עפר דנין, אלי מוגרבי
אבי שדה, יוסי צרפתי, יעקוב מוסקוביץ, אלי אהרון, אילן

הנושא: אובדיט לריט

דו"ח צ"י יוסטה בל"ר

- התקיימה פגישה של הצוות לנושא עם רענן כהן- אין תוצאות.
- התייחסות רק למחסור בעובדים פלשתינאים.
- מטרת שירות התעסוקה העסקת עובדים ישראלים תינתן תמיכה 40 ש"ח ליום + 10 ש"ח לנסיעות.
- פונה לפורום להפנות חקלאים לפניות לשכנות התעסוקה.
- קורא לרכזי וועדות להשתתף בפגישה ביום ד' הקרוב בכנסת עם וועדת העבודה.
- מצביע על מעבר לפעולה בסיגנון אחר באם לא יצליחו לשכנעו.

הת"חסות משתתפים:

אבי שדה:

- הצעה להגיש תביעה דרך בית המשפט

אלי אהרון:

- דוח ההצעה לפעול דרך בית משפט.
- מצביע על נזקים קשים בחממות ובגידולים נוספים.
- מצביע על בירוקרטיה וקשיים בשירות התעסוקה, מונע קליטת עובדים.
- מציעים בדואים לעבודה- אין אפשרות לבנות על כך.
- יש נכונות למאבק.

אילן מאלון:

- נכונות למאבק.

עפר דנין:

- העביר פניה לחקלאים לפנות לשכנות התעסוקה- המימוש נמוך מאד.
- יש נזקים קשים בשטחים במרחב התפר חסרים 350 עובדים פלשתינאים ועוד 400 תאילנדים שהוקפאו.
- מציע המשך הלחץ של הצוות כולל על שר הפנים.
- התקיימה הערכת נזקים עד עתה המגיעה ל-30 מלש"ח.

**מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל**

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס: 03-6952045

יום רביעי 01 נובמבר 2000
ג'חשוון/תשס"א

הנדון- טיפול בנושאים הנוגעים

מצ"ב אני מעביר לך הדיווח על טיפול בנושאים הנוגעים בחקלאות אותם העלינו
בישיבותינו האחרונות.

הטיפול ממוקד ונעשה ע"י התאחדות החקלאים במרכז החקלאי.

בתיקווה לשיפור המצב.

בברכה

יענקלה קסר

רכז הועדה החקלאית

העתק: דוד לוי-יו"ר הועדה החקלאית

יוסי צרפתי

- בחוף עזה מעסיקים פלשתינאים.
- אין יציבות ואין ביטחון בעתיד.
- לא מקבלים את היקף המלא של הויות לתאילנדים.
- מתריע כי חייבים לעמוד על מילוי מספר העובדים התאילנדים

אלי מוארבי-

- בנתונים של חוסר העובדים כיום אין אפשרות להפעיל מערך הסלרי.
- הנוקים צפויים בקרוב.

יצחק מוסקוביץ-

- יש משחק פוליטי על גב החקלאים.
- חייבים לשמר את מספר התאילנדים שהיה מוסכם בחקלאות בשום אופן לא
- לאפשר צמצום.

יוסטה בלז'ר-

תתקיים פגישה ביום ד' 22.11.00 בשעה 08.00 בנושא בוועדת העבודה בכנסת חברי
הוועדה מוזמנים במטרה להציג מציאות הקשה בשטח באופן שמשכנע מקבלי
ההחלטות.

1. לעמוד על הקפאת כמות התאילנדים המוכרים בחקלאות 18.000. לא לעכב
קליטת חדשים בגין תחלופה.
2. דרישה לתוספת 5000 עובדים תאילנדים לכיסוי פערים.
3. דרישה לתוספת עובדים חלופיים לעובדים הפלשתינאים.
4. יצירת הפרדה מוכרת בין העובדים בחקלאות ליתר העובדים הזרים.
5. חברי הוועדה יעלו הצעות לצעדי מחאה אותם נקיים במידה וכל הצעותינו
יידחו.

רשם יענקלה קסר

העתק: - שמואל ריפמן-יו"ר מ.מ.א
בנימין כהן-מנכ"ל מ.מ.א
רכזי הוועדות החקלאיות

הדשנות המרכזי ההקללי

בית המרכז ההקללי שד' שאול המלך 8 תל-אביב טל: 03-6929915-03 פקס: 03-6929936

המחלקה המנהלית והמנהלית

שירות יסקול שוב את השלמת מס העלולות על העובדים הזרים בהקלאות.

מרכז ארגוני המגדלים במרכז ההקלאלי, ויטסה בלוי, מנהל לשון רעון בהן בבקשות שאישור באופן מיידי ועוד לפני דיון בממשלה, תוספת 2000 עובדים זרים להקלאים בעקבות המצוקה החריפה של כוח האדם בהקלאות.

המאבק נגד הקיצוץ במסכות המים

למרות החלטת מועצת המים שלא לאשר קיצוץ חריג של 50% ממסכות המים בהקלאות בשנת 2001, ממשיכה נציבות המים בצע דים לקיצוץ קיצוץ בהיקף זה. בעקבות זאת עומד המרכז ההקלאלי להגיש בג"צ שיחייב את הממשלה לתת תוקף לחלטת מועצת המים ויורה להמנע מביצוע קיצוץ במסכות המים עד שיתקיים כממשלה דיון כולל על רמתה של החקלאות ועל הכנסות עתידים של החקלאים.

יו"ר אגף הממשל במרכז ההקלאלי, שלמה לישם, אמר שהכוננת המרכז ההקלאלי לנבחרת את המגדלים המושפעים בפעילות המרכז בקרב חברי הכנסת, מקבלי החלטות והציבור הרחב. חומר מפורט על תוכניות הפעולה והעבר לישבם באמצעות ועדות הממשל של ותנועות. לצורך סיועו המאבק הממשל והתקשורת החלה על הקמת קרן מיוחדת שאליה יעבירו החקלאים 0.2 אנדרות על כל ק"ב של צריכת המים בסוף בשנת 1998.

המרכז ההקלאלי מונה לכל הישגיו ההקלאים שטרם העבירו את חלקם לעשות זאת ברוחנות כ"ל לאפשר את קיום המאבק. כל עיכוב בביצוע התוכנית עלול לגרום לנזק בלתי הפוך להקלאות בישראל. ניתן לקבל פרטים על הפעילות מרכז המים במרכז ההקלאלי, יורם תמיר, בטל: 03-6929915, 03-6929936.

יו"ר המרכז ההקלאלי אמר שאם הממשלה לא תספק להקלאים פתרון חלופי לעובדים הפלשתינאים יגרם נזק בלתי הפוך לשם להקלאות. את נמצאים בפתח עונת השיווק והיצוא וכלי עבודה לא ניתן יהיה לקטוף את הפירות והדקות והם ידקנו. החקלאים הישראליים סובלים מהמחסור במים ושערי המטבעות ותעוד עובדים נחזות עליהם מבה נוספת.

מנכ"ל מנכ"ל המרכז, עמרי אוליאלי, מנהל לשון העבודה והדיווח, י"ר רעון בהן, בבקשה לאשר תוספת של 1000 עובדים זרים לקנה המידה. לרבות, בעקבות המסות מורידים לבנו והמסות המרכזי המעורר נוצר מחסור בעובדים בענפי המידות ויחידות מסנה שלא ניתן יהיה לבצע מוריד את קטף המידות והקלאות בממשל. המחסור החריף מוריד בעת בעיקר בגידול התמרים בבקעת הירדן ובשפכי צפון ים המלח ובמסות חיותם בכל רחבי הארץ. אם המגדלים ישארו ללא זרייה עובדות ישארו התמרים והחיותם על העצים, אוכלתם תסנע י 14 אלף טון של זיתים על-לם לידת לטמון, הוויר אוליאלי.

במקביל מנהל מועצת המידות, יעקב טיטון, המנהל שיווקי על האוטונומיה והמאבק המרכזי המעורר נרמז להחשוד המור בעובדים. ארועי השבועות האחרונים מצביעים על כך שלא ניתן להסתמך על כוח אדם פלשתינאי לענין הפירות. העובדים הזרים הם מהמנים וניתן לסמך עליהם לאורך זמן. סיטון אמר שהענף עדיין להבא את העובדים בתוך זמן קצר לאחר קבלת אישור של שר העבודה והרווחה.

מנכ"ל מנכ"ל חקלאות, מאיר יפרת, אמר שהערך העובדים גרם לנזק של מיליוני שקלים למגדלים, שחולל גורל מריר יום.

בפגישה עם ראשי ארגוני החקלאים אמר שר האוצר שער שהמי משלה לא תגיש את עמדתה בקשר להמשיך חוקים המלכתיים עם רשות השליטתיות אוו בועתו לתמוך בהחלטת משרד העובדים הזרים. עם זאת, בעקבות פגישת יו"ר המרכז ההקלאלי הרות שורות

שדירות שער המטבעות

שר האוצר, בנימין שוחם, נפגש עם ראשי הארגונים ההקלאיים לדיון במשבר בהקלאות. חלקי העיקרי של המגיש עסק בפגיעה הקשה שספג היצוא ההקלאלי בעקבות ירידת שערי המטבעות האירופיים לעומת השקל. יו"ר המרכז ההקלאלי, חיים שלום שמואל, חצה בפני השיר בתונים קשים על כל שדירות ליצוא ההקלאלי מנהל לסכום אירי של 400 מיליון שקל.

שר האוצר אמר ששערי המטבעות פוגעים בכל היצואנים, אולם להקלאים קיימת בעיה מיוחדת מאוד והמקלאות איז אפשרות לאגור מלאים או לשנות במהירות יערי יצוא. שוחם הבטיח שמשדר האוצר יגבש תוכנית לסיוע להקלאים שנפגעו משחיקת שער המטבעות. ח"כ שמואל אמר שעל השירות שגנטי הממשלה להוות ממשל וממשל עתיד מאז ההקלאים סופגים הפסדים כבדים. הוא ציין שבדיונים קודמים עם אנשי אגף התקציבים הם הציעו סיוע בהיקף של עשרים מיליון שקל, אולם סכום כזה אינו מתקבל על הדעת ולא יתן שום פתרון למצוקה של החקלאים.

תוספת עובדים זרים

יו"ר המרכז ההקלאלי, חיים שלום שמואל, מנהל לשון הממשל, אמר ביק, בבקשה לאשר הכאת 5000 עובדים זרים לארץ לעבודה בהקלאות במקום העובדים הפלשתינאים. מאז ראש השנה המסיק העובדים שהשליטתיות חלפה לעבודת ההקלאות. לרבות, גם לאחר שהממשלה יסמך ההקלאים הישראליים לא ירצו לחזור ולתקשר פלשתינאים. אינו יכולים לערוך להפגנות של פלשתינאים אם שיכנסו לעבודה בישראל ואינם מעוניינים להביא אותם לקרבת בתני נכני משפחתו. האדונים האחרונים מבינים שכלי קשר לפתרון המריני י ש צורך בהפדה בין העמים, כולל בתחום העבודה. השבר שנוצר בין העמים יתאחד רק בער שנים רבות ואי אפשר לכפות על החקלאים להעסיק את איכיהם.

שר האוצר

י' בחשון התשס"א
8 בנובמבר 2000
שר. 6629-2000

לכבוד
מר דוד לוי
ראש המ.א. בקעת הירדן
יו"ר הוועדה החקלאית
במרכז המועצות האזוריות

✓ מר שמואל ריפמן
ראש המ.א. רמת הנגב
יו"ר מרכז המועצות האזוריות

שלום רב,

הנדון: משבר ביצוא החקלאי בישראל
מכתבכם מיום 18.10.00

קיבלתי בברכה את מכתבכם שבסימוכין.

אני מבקש להודיעכם כי בתום סדרת דיונים, עם נציגי החקלאים ועם משרד החקלאות, קיבלתי החלטה לסייע לענפי הייצוא המצויים בקשיים גדולים, למען ימשיכו לייצא את פרי עמלם לשווקי אירופה.

אנשי משרדי ומשרד החקלאות גיבשו בימים האחרונים את הקריטריונים לפיהם יחולקו 45 מלש"ח כמקדמה על חשבון הסיוע ליצואנים שבמשבר. בקריטריונים נלקחו בחשבון גם סוג הגידול ומיקום המגדל, תוך העדפת המגדלים מאזורי הפריפריה המרוחקת אשר נשענים בעיקר על ענפי החקלאות.

בברכה,
אברהם (בייגה) שוחם

ועדת תרבות

Prime Minister's Office
 ديعان رئيس الحكومة

י"ז חשון תשס"א

15 נובמבר 2000

מנהל כללי

DIRECTOR GENERAL

مدير عام

לכבוד:

מר יוסי ישי

מנכ"ל משרד החקלאות

לכבוד:

מר שמואל ריפמן

י"ר מרכז המועצות האזוריות

וראש מ"א רמת הנגב

הנדון: ועדת המנכ"לים לענייני המוה"א – משרד החקלאות

מכתבכם מיום 25.10.00

בהמשך למכתבכם שבסימוכין להלן התייחסותי:

1. פיתוח התכנית לכפר 2000 –

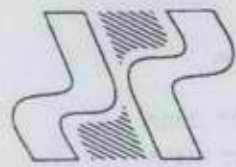
בהמשך לסיכום ועדת מנכ"לים מיום ה- 15.11.00, יש מקום לבדוק את הנושאים אותם הצגתם במכתבכם עם משרדי הממשלה הנוגעים לדבר. הכוונה היתה בחינת הנושאים הדרושים לפיתוח הכפר וגיבוש המלצות בנדון, לשם כך נדרש להציג לא רק רשימת שימושים/דרישות אלא גם את המקורות שהמשרדים מפנים לטובת נושא זה במסגרת סדרי עדיפויותיהם. אודה על עדכוני בהתאם.

2. משבר שערי המטבעות האירופיים –

בסיכום שנערך בין משרד החקלאות ומשרד האוצר מיום ה- 29 באוקטובר, הוחלט על סיוע חד פעמי ומיידי בסך של 45 מ' ש"ח שנועד לפתור את המצוקה הקשה אליה נקלעו ענפי הייצוא החקלאי, כך שהנושא שהועלה על ידכמו הגיע לפתרונו.

בברכה

י' קצ'ק

תיק: חוזרים
ט' חשון תשס"א
07 נובמבר 2000

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל': 03-6929918
טל': 03-6929018
טל': 03-6929923
פקס: 03-6952045

לכבוד

1. ראשי המועצות האזוריות

2. רכזי התרבות במועצות האזוריות

הנדון: פסטיבל הפולקלור הבינלאומי 2001 – מעט"ף

הננו מעבירים אליכם במצ"ב¹ את פנייתו (שהופנתה אמנם באמצעותנו אולם אליכם באופן ישיר) של יוסף בן-ישראל, מנכ"ל מעט"ף, המציע לערוך ולקיים בתחומכם – לפי הזמנתכם – פסטיבל גדול של פולקלור בינלאומי.

האירוע בהחלט יכול להיות שותף למספר מועצות אזוריות או אפילו למספר רשויות מקומיות שכנות, אשר במשותף ביניהן יסכמו את מיקומו ואת מימונו.

עלות קיום הפסטיבל ללא הוצאות הסעה הנה כ- 70,000 ש"ח (כולל הבאת הלהקות למצעד ססגוני ועריכת מופע מרכזי וכו').

הרשויות וגם המוה"א שבעבר הזמינו את הפסטיבל ממליצות בחום, ויש שחזרות ומזמינות כל שנה דרך מסורת.

מתאים בהחלט לשילוב פסטיבל זה באירועי התרבות בעונת הקיץ.

בברכה,

בנימין כהן

מנכ"ל

זאב שור (ולוולח)

ראש המועצה האזורית

עמק הירדן

ויו"ר הועדה לענייני תרבות

¹ מכתבו של יוסף בן-ישראל

MAATAF
CENTER FOR ENCOURAGEMENT OF
CULTURAL EXCHANGE AND FOLKLORE IN ISRAEL

מ.ע.ט.ף
המרכז הישראלי לחילופי
תרבות עממית ופולקלור

מספר עמותה 9-917-012-58

יום שלישי 24 אוקטובר 2000

הנדון: פסטיבל הפולקלור הבינלאומי 2001 – מעט"ף

מעט"ף – המרכז הישראלי לחילופי תרבות עממית ופולקלור, הינו עמותה ציבורית ששמה לה למטרה לקרב בין העמים, התרבויות, העדות והדתות השונות, על ידי עידוד וטיפול מנהגים, מסורות, מוסיקה, מחול ותרבות.

ברוח אמונה זו, מקיים מעט"ף פעילויות, מגוונות במטרה לחזק ולשמר את התרבות האתנית ולהפגיש בין התרבויות. מזה 15 שנה אנו מקיימים את פסטיבל הפולקלור הבינלאומי. במסגרת זו אנו מזמינים 6-8 להקות פולקלור מכל רחבי העולם (השנה: איטליה, אוקראינה, יוון, מקסיקו, צרפת, קירגיזיה, קרואטיה, מקדוניה, בולגריה)

אנו רואים חשיבות רבה בקיום פסטיבל עשיר ובארוח עמים, דתות, ומדינות שונות בארצנו. אנו תקווה כי תרומתנו הצנועה תוכל להוות תחילתו של גשר לקירוב הלבבות בין העמים.

אינני צריך להכביר מילים ולתאר בפניך את החגיגה הגדולה, השמחה והכנסת האורחים הנדיבה, כאשר מגיע הפסטיבל לעיר, חגיגת הצבעים, הקולות והמראות. תחושת הגאווה של התושבים ש"כל העולם אצלכם בעיר". כמו גם חשיבות שימור המנהגים וטיפול השורשים לתחושת גאווה ולאומיות לצד ההבאה וההזדמנות לצפות במופעים איכותיים מרתקים.

ברצוני להציע לך פסטיבל בעירך שיכלול:

1. תהלוכת רחוב של כל הלהקות בליווי מוסיקה אתנית חיה וריקודים-תהלוכה תהווה ארוע משפחתי ופרומו לפסטיבל.
2. אירוע מרכזי – מופע של כל הלהקות (כ-300 רקדנים)

השנה נקיים את הפסטיבל בין התאריכים: 29.6.-8.7.2001

וכבר אמרו חכמינו "תמונה אחת שווה אלף מילים", אשמח להפגש עמך והציג בפניך פרטים נוספים.

ניתן לפנות לאמנות לעם לקיום הפסטיבל אצלכם ולהעזר בה.

בברכה,

יוסף בן-ישראל
מנכ"ל מעט"ף

פורום

תיירות

כפרית

1 TCHERNIKHOVSKY ST., JERUSALEM 92587 ISRAEL
2 HAMAGAL ST., JERUSALEM 96342 ISRAEL

☎ 5633384 ☎ 5664271 (971-2)
☎ 6510111 ☎ 6510707 (972-2)
e-mail: maataf@internet-zahav.net

רחוב טשרניחובסקי 61 ירושלים 92587
רחוב המעגל 4 ירושלים 96342

פורום התיירות הכפרית

י"ז בחשוון, תשס"א
15 בנובמבר 2000

לכבוד
מר יוסי ישי
מנכ"ל משרד החקלאות
שלום רב,

הנדון: הפסקת עבודת הוועדה בינמשרדית לתיירות הכפרית – חקלאית

הופתענו מהודעתו של יו"ר הוועדה מר גדעון שניר על הפסקת עבודת הוועדה לתיירות כפרית.

הסיבה, לדבריו, חוסר שיתוף פעולה מצד משרד החקלאות.

אנו קוראים למשרד החקלאות לקבוע את נציגיו המתאימים, ולחזור לשולחן הדיונים עם המלצות ותכניות לקידום ופיתוח התיירות הכפרית – בישראל.

נצפה לתשובתך.

בברכה
שלומי שקד
מנהל "הפורום"
לתיירות הכפרית

העתק: מר אמנון ליפקין שחק, שר התיירות
שר החקלאות
ח"כ אבו וילן, כנסת ישראל
מר שמואל ריפמן, יו"ר המועצות האזוריות
מר איתי אייגס, מנכ"ל משרד התיירות
מר גדעון שניר, יו"ר הוועדה
מנהלי עמותות התיירות

כ"א חשון, תשס"א
19 במבר, 2000

הועדה

לקידום

מעמד

האישה

לכבוד
מר איתי אייגס
מנכ"ל משרד התיירות
משרד התיירות
רחוב המלך ג'ורג' 24
ירושלים 94262

שלום רב,

הנדון: מרכז הזמנות ומכירות לתיירות הכפרית בישראל

שמענו, בברכה, את החלטתכם לקדם משא חיוני זה.

אנו מבקשים להיות שותפים לשיקוליכם המקצועיים בקביעת הגורמים העיסקיים המתעניינים בקידום פרויקט זה.

וזאת, מתוך רצון להימנע מהקמת עוד מאגר מידע... מבלי לתת פתרון הולם להזמנות ומכירות – לכל התיירות הכפרית.

אודה לך.

בברכה
שלומי שקד
מנהל "הפורום"
לתיירות הכפרית

העתק: מר שמואל ריפמן, יו"ר המועצות האזוריות
מר פיני מילוא, משרד התיירות
מנהלי העמותות

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול הסלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס: 03-6952046

סיכום דיון - כנס היסודי

הוצעה לקידום אמצעי האשה - מרכז המועצות האזוריות

הכנס התקיים במרכז השלטון המקומי - 13.9.00

נכחו: ח"כ יעל דיין - יו"ר הועדה לקידום מעמד האישה בכנסת
מר שמוליק ריפמן - יו"ר מרכז המועצות האזוריות
מר בנימין כהן - מנכ"ל מרכז המועצות האזוריות
הגב' נדיה חילו - יועצת מעמד האישה בשלטון המקומי
בת שבע אפריים - יו"ר הועדה לקידום מעמד האישה מ.מ.א

בת שבע אפריים:

פותחת בברכה על היוזמה של מרכז המועצות האזוריות על הקמת הועדה, מציינת כי בימינו קיימת כבר מודעות מסוימת לקידום מעמד האישה, אך עדיין אנו רחוקים משוויון ויש מקום להרחבת פעילות.

בכל רשות עוסקים בנושא זה בצורה שונה על רקע זה הוחל בתהליך החקיקה של החוק למינוי ממונה ליד ראש הרשות על קידום מעמד האישה בשכר ברמה בכירה. במועצות האזוריות המצב מורכב יותר ולכן במטרה לתת תנופה לקידום הנושא ולפעול יחד בחשיבה אחידה הוחלט על הקמת הועדה.

שמוליק ריפמן

מתוך מודעות לחשיבות הצורך לקדם את הנשים במועצות האזוריות הוחלט על הקמת הועדה ברשות הגב' בת שבע אפריים שמונתה ע"י הנהלת מרכז המועצות. הועדה תוקצבה לצורך פעילות ועדתה יש צורך בתוכנית עבודה שתופעל בשנת 2001 ותגדיר תכנים ותקציבים לפעילות גם ברמה הארצית והמקומית.

נדיה חילו:

הדגישה את העשייה בכל הארץ המקדמת את הנשים. אחד הדברים החשובים ביותר לקידום הנשים הוא רשת התמיכה ושיתוף הפעולה בין הנשים. מציינת אף את השיתוף הפורה שיש עם בת שבע אפריים, ח"כ יעל דיין - שתורם לקידום נשים באמצעות חקיקה ומרכזי הפעולה בשלטון המקומי.

יעל דיין:

הדגישה את חשיבות קידום החקיקה - בתחומי מעמד האישה. עיקר ההשקעה בדאגה למיקומן של הנשים בחברה והשוואת זכויותיהן וחובותיהן לאלה של הגבר. מציינת את הצורך בסולידריות שבין הנשים שתביא לצבירת יותר כוח לקידום מעמדן.

החוק החדש מחייב את ראש הרשות למנות ממונה לקידום מעמד האישה. מינוי כזה מחייב את הרשות לתקציב פעילות מבחינת קידום החקיקה בן במסגרת הכנסת והן מחוצה לה צריכות הנשים לפעול על ההגנה על האישה, השוויון במינויים ובבחירות, לדוגמא: ליישום חוק איסור הטרדה מינית-יש להקים פורומים ברשויות המקומיות שיהיו כתובת לתמיכה, התייעצות וסיוע.

אתק"ם ד"ן קלל: החוק ואלות מספר נקודות להת"חלות:-

- הגדרת התפקיד של הממונה.
- שילוב בין הממונה והפורומים הקיימים.
- שיבוץ ומינוי יותר נשים לועדות המועצה.

בת שבע אפרים-

מסבירה את הרציונל להפעלת מועצת נשים במועצות האזוריות להפעלת הועדה, לרבות תקציב הפעלה וקורא לפורום להתארגן ולפעול במהירות האפשרית במטרה לממש תקציבים אלו ולקדם את הנשים במועצות האזוריות. במטרה להימנע מתהליך בחירות מסורבל, מציע שהועדה המרכזת תהיה מורכבת מנציגה אחת של כל מועצה המיוצגת בכנס זה.

לסיכום:-

1. מונתה ועדה מרכזת
2. הוחלט לקיים את הפגישה הראשונה של הועדה המרכזת לאחר החגים.

המ"ר חילוני

אין ספק כי הוועדה המרכזת תהיה גוף חשוב במערכת הממשלית. הוועדה תהיה אחראית על הפעלת תקציב הנשים במועצות האזוריות. הוועדה תהיה אחראית על הפעלת תקציב הנשים במועצות האזוריות. הוועדה תהיה אחראית על הפעלת תקציב הנשים במועצות האזוריות.

רשמה: בת שבע אפרים

לסיכום:

הוועדה המרכזת תהיה גוף חשוב במערכת הממשלית. הוועדה תהיה אחראית על הפעלת תקציב הנשים במועצות האזוריות. הוועדה תהיה אחראית על הפעלת תקציב הנשים במועצות האזוריות. הוועדה תהיה אחראית על הפעלת תקציב הנשים במועצות האזוריות.

המ"ר חילוני

הוועדה המרכזת תהיה גוף חשוב במערכת הממשלית. הוועדה תהיה אחראית על הפעלת תקציב הנשים במועצות האזוריות. הוועדה תהיה אחראית על הפעלת תקציב הנשים במועצות האזוריות. הוועדה תהיה אחראית על הפעלת תקציב הנשים במועצות האזוריות.

חוזרים

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
פקס' 03-6929923
טל' 03-6929018
פקס' 03-6952045

יום ראשון 12 נובמבר 2000
י"ד/חשוון/תשס"א

בס"ד

המועצה
האזורית
הירושלמית

לכבוד

רכזי מלגות קרן גרוס
במועצות האזוריות
שלום רב,

כפי שצוין במכתב שקבלתם מקרן גרוס, הנכם מתבקשים להגיש את רשימות המועמדים שלכם אלינו עד תאריך 15 דצמבר 2000.

לבקשות יש לצרף תעודת שחרור, אשור לימודים, אישורי הכנסה של ההורים וטופס ניקוד.

אנא הקפידו כי המועמדים שברשימותיכם יענו על הקריטריונים הבסיסיים של קרן גרוס.

אי הגשת הרשימה במועד עלולה לגרום לשיבושים בקבלת המלגות לזכאים לכך.

החלטת המועצה האזורית הירושלמית, תשס"א, מס' 100, לפיה המועצה האזורית הירושלמית תממן את המלגות.

החלטת המועצה האזורית הירושלמית, תשס"א, מס' 101, לפיה המועצה האזורית הירושלמית תממן את המלגות.

החלטת המועצה האזורית הירושלמית, תשס"א, מס' 102, לפיה המועצה האזורית הירושלמית תממן את המלגות.

החלטת המועצה האזורית הירושלמית, תשס"א, מס' 103, לפיה המועצה האזורית הירושלמית תממן את המלגות.

החלטת המועצה האזורית הירושלמית, תשס"א, מס' 104, לפיה המועצה האזורית הירושלמית תממן את המלגות.

החלטת המועצה האזורית הירושלמית, תשס"א, מס' 105, לפיה המועצה האזורית הירושלמית תממן את המלגות.

החלטת המועצה האזורית הירושלמית, תשס"א, מס' 106, לפיה המועצה האזורית הירושלמית תממן את המלגות.

החלטת המועצה האזורית הירושלמית, תשס"א, מס' 107, לפיה המועצה האזורית הירושלמית תממן את המלגות.

העתק: שמואל ריפמן- יו"ר מ.מ.א.
בנימין כהן- מנכ"ל מ.מ.א.
אדוה לוי- דוברת מ.מ.א.
ראשי המועצות

בברכה
שרגא שמר
סמנכ"ל

מש/ר

אמות מידה לחיוב אישי בגין הוצאה שלא כדין

1. סעיף 221 לפקודת העיריות (נוסח חדש) קובע כדלקמן:

"על-פי עצתו של רואה חשבון בפעולתו לפי סימן זה, יפסול הממונה כל פריט בחשבון שהוא בניגוד לדין ויחייב בו את האדם ששילם או שהירשה את התשלום הבלתי חוקי, וכן יחייב הממונה כל אדם האחראי לחשבון בכל סכום של חסר או הפסד שנגרמו בשל התרשלותו או התנהגותו הרעה או בכל סכום שחיה צריך להביא בחשבון ולא חביא ובכל מקרה כזה יאשר בכתב את הסכום המגיע מאותו אדם. הממונה יפרש בכתב את טעמי החלטתו בדבר הפסילה או החיוב וכן בדבר כל סכום שהכשיר, אם נתבקש לכך על ידי מי שנפגע בהחלטתו זו"

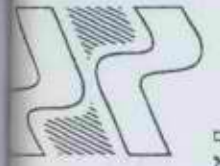
עוד נקבע בסעיף 223 לפקודה:

"אם אין לראות מתוך החלטות המועצה מי הוא חבר המועצה שהסכים להוצאה מסוימת, יראו כל חבר שנכח בישיבה שבה הורשתה ההוצאה כאילו הוא חסכים לה, כל עוד לא הוכיח את ההפך".

הסעיף המקביל לענין מועצות מקומיות, סעיף 189 לצו המועצות המקומיות (א), תשי"א-1950 קובע כך:

"(א) השר רשאי לזקוף כל הוצאה שאינה חוקית, או כל חלק ממנה, לחובתו של כל אדם שהוציא אותה או שהרשה להוציא אותה ויודיע על כך בכתב לכל אדם הנוגע בדבר והוא רשאי, תוך 30 יום מיום קבלת החודעה, לבקש בכתב, לבטל או להפחית את החיוב; את החלטתו חסופית יודיע השר בכתב למבקש ולמועצה".

(ב) לא נתברר מהחלטותיה של המועצה מי מחבריה הסכים להוצאה פלונית, רואים כל חבר שנכח בישיבה שבה נתאשרה ההוצאה כאילו נתן את הסכמתו לכך, עד שלא הוכיח חיפוכו של דבר."

חוק: חוקרים
י"ח חשון תשס"א
16 נובמבר 2000

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

- לכבוד
1. ראש המועצה האזורית
 2. גזבר המועצה האזורית

שלום רב,

הנדון: אמות מידה לחיוב אישי בגין הוצאה שלא כדין

הנני מעביר אליכם במצ"ב¹ את הכללים וההגדרות לגבי הוצאות חריגות שלא כדין, וסמכות השר לזקוף ההוצאה על מי שאישר או ביצע אותה.

עיינו נא באמות המידה הללו כדי שתימנעו הוצאות חריגות שיגררו אתכם למצבים המתוארים.

בברכה,

כני'אין כהן
מנכ"ל

¹ כללים והגדרות (10 דפים).

לגבי מועצות אזוריות נקבע בסעיף 84 לצו המועצות המקומיות
(מועצות אזוריות), תשי"ח-1958:

"(א) מבקר החשבונות של המועצה יפסול כל הוצאה שאינה כדין
ויצין זאת בדין וחשבון לשר.

(ב) חשר רשאי לזקוף כל הוצאה שאינה כדין או כל חלק ממנה
לחובתו של כל אדם שהוציאה או שהרשה להוציאה. חשר
יודיע בכתב על החלטתו זו לאדם הנוגע בדבר ולמועצה, וכל
אחד מהם רשאי, תוך שלושים יום מיום קבלת ההודעה
לבקש בכתב לבטל או להכחית את החיוב. חשר יודיע את
החלטתו בכתב למבקש ולמועצה.

(ג) לא נתברר מתחלטותיה של המועצה מי מחבריה הסכים
להוצאה פלונית רואים כל חבר שנוכח בישיבה בה נתאשרה
ההוצאה כאילו נתן הסכמתו לכך, עד שיוכיח את ההפך."

2. עוד לפני כעשור קבע בית המשפט העליון כי חוראות אלה של החוק הן מבין
החשובות בפקודת העיריות (ובדומה, בצווי המועצות המקומיות) וראוי כי
יעשה שמוש בסמכויות המוקנות בסעיפים אלה למען תקויים ביקורת יעילה
ומועילה על הפעולות הכספיות של הרשות המקומית ולמען הקפדה על סדרי
מינהל תקינים.

עוד נקבע כי הכלי המתאים, והאפקטיבי לממוש ממצאי הביקורת הנערכת
תדיר על הרשות המקומית, ולישום עקרונות המינהל הציבורי תתקין על
נבחרי הרשויות המקומיות ועובדיהן בתחום הכספי והתקציבי הוא סעיף
221 לפקודה, זאת לצד סמכויות נוספות המופקדות בידי שר הפנים
והממונה וכי:

"הגיעה איפה השעה, כשמצויה תשתית עובדתית המצדיקה זאת, לאותת
לראשי ערים ולחברי מועצת עיר כי אלה הנכשלים בהוצאת כספי הציבור
שלא בדין ושלמו מכיסם ..

אם מתקיימת תשתית עובדתית המצביעה על הוצאה שאין לה כסוי בפריט
חשבון שאושר בתקציב והיא בלתי חוקית, חרי ראוי לו לממונה שיעשה
שמוש בסמכותו ויחייב בו את האחראים לתשלום הבלתי חוקי להשיב
לקופה הציבורית מכספם את הסכום שנגרע ממנה" (בג"צ 1065/89, גולני נ'
שיש, מה (1) 441).

3. ביסוד הסדרים אלו עומדת התפיסה לפיה משרתי הציבור, בין נבחרים ובין
עובדים, הינם נאמני הציבור, שהענקו להם על-פי דין סמכויות נרחבות
מכוחם יוכלו לקדם את עניני הציבור, אולם לצידן גם חובות שמטרתן
להבטיח שיפעלו, במסגרת תפקידם לטובת הציבור, בנאמנות במחויבות
ובאחריות. הפרתה של חובה זו צריך שתהיה מלווה בסנקציה אישית כלפי
המפר.

4. כך גם, ביחס למנהלים בחברה וביחס לשלוחים ונאמנים בסקטור הפרטי.

מבחינתן של החובות המוטלות על מגזרים אלה עולה כי הן נחלקות, ככלל
לחובת זהירות, המחייבת את המנהל (או השליח, הנאמן וכד') לנהוג זהירות
כשהוא עוסק בעניני החברה ולנקוט בכל האמצעים שמנהל סביר היה נוקט
בנסיבות הענין ולחובת אמון, שענינה דרישה שהמנהל יפעל אך ורק לטובת
קידום עניני החברה ולא לשם קידום עניניו או ענינים אחרים הזרים לטובת
החברה.

הכלל הנהוג בהבחנה בין חובות אלה הינו כי כנגד חבות במסגרת הפרת
חובת זהירות יכול נאמן או מנהל לבטח את עצמו וזאת אף במימון הגוף לו
הוא חב חובה זו. משכך, עלויות חובת הזהירות יכולות ואף נופלות למעשה
בחלק גדול מהמקרים על כתפי הארגון לו חבים חובה זו. לא כך הדבר בכל
הנוגע לחובת האמון והפרתה.

5. הסנקציות אותן ניתן לתפעיל כנגד המפר את חובות האמון או הזהירות הן, בעיקרן, בתחום הניזק - מתן סמכות בידי הארגון (או האדם) לטובתו אמור לפעול הנציג לתבוע ממנו לפצות את הארגון על ההפסדים או הנזק שנגרמו לו. זאת לצד סנקציה בתחום הפלילי.

6. סעיף 221 לפקודת העיריות איננו נותן ביטוי מפורש להבחנה המקובלת כיום בין חובת הזהירות לחובת האמון, יחד עם זאת מקריאת סעיף עולה כי הוא מתייחס לשתי חלופות שונות.

האחת - מתייחסת למקרה של תשלום בלתי חוקי "...יפסול הממונה כל פריט בחשבון שהוא בניגוד לדיון ויחייב בו את האדם ששילם או שחרשה את התשלום הבלתי חוקי.

השניה - מתייחסת למקרה של גרימת חסר או הפסד שנגרמו לרשות בשל פעולתו של עובד או נבחר ציבור (... יחייב הממונה כל אדם האחראי לחשבון בכל סכום של חסר או הפסד שנגרמו בשל התרשלנות או התנהגותו הרעה...).

נראה שיש טעם רב לפרש סעיף זה ולקבוע כללים להפעלתו בהתייחס לנורמה הכללית, המבחינה כאמור בין חובת הזהירות לחובת אמון, ותוך התאמת לה. עוד יש לתת את הדעת בקביעת הכללים ואמות המידה להפעלת סמכות זו לשוני הקיים בין הוראות סעיף 221 לפקודה החל על עיריות ובין ההוראות המקבילות בצוי המועצות המקומיות, החלות על מועצות מקומיות ואזוריות ואשר מתייחסות בעיקרן לחלופה הראשונה הכלולה בסעיף 221, הוצאה שאינה חוקית, ולא למקרה של גרימת חסר או הפסד לרשות בשל פעולה כלשהי.

7. כאמור, מהשוואת הסנקציות אשר ניתן להפעיל כלפי מכלאי תפקיד אחרים עליהם מוטלות חובות הזהירות והאמון לסמכות המוענקת לשר (ולממונה) לפי דיני הרשויות המקומיות עולה כי סמכות השר רחבה בהרבה הן בדרך הפעלתה והן ביעילותה.

ראשית, שלא כבתחומים האחרים, ענין לנו בסנקציה מינהלית, אשר השמוש בה נתון בידי השר (או הממונה). הסמכות לקבוע מהי הוצאה בלתי חוקית (או פעולה שנגרם בגינה חסר או הפסד), מהם המקרים בהם ראוי לחייב אדם חיוב אישי בגין הוצאה כזו ומהו סכום החיוב מסורה, בראש ובראשונה.

לשר (או הממונה).

סמכותו של בית המשפט בביקורת על סמכות השר, מוגדרת בסעיף 225 לפקודה:

"(א) נראה לבית המשפט שהוצאת הסכום שתוייבו בו או את הסכום שהוקטן כאמור נעשתה בלא הרשאה או בעבירה על הוראת הפקודה זכאית העיריה לפסק דין על אותו סכום נגד האדם שהסכים או נראה כמי שהסכים להוצאה האמורה".

ביקורתו של בית המשפט, לפי סעיף זה דומה, במידה רבה לביקורת שמפעיל בית המשפט על תוקפם של צוי הריסה מינהליים לפי חוק התכנון והבניה. בשני המקרים הסעיף מצמצם ליילות מוגדרות היטב את שיקולי ההתערבות של בית המשפט.

שיקולים אלה מצומצמים מהביקורת המינהלית הרגילה אותה מפעיל בית משפט מינהלי על החלטות הרשות וודאי מצומצמים יותר ממתחם השקולים העומדים בפני בית המשפט חדן בתביעה נזיקית, הן לגבי החבות עצמה והן לגבי שעור הפיצוי (לפחות בכל הנוגע לחבות במסגרת עוולת הרשלנות).

זאת בשונה מהמקובל במגזרים האחרים בהם הכוח המוקנה בידי הארגון או האורגנים שלו הינו בעיקרו היכולת להגיש תביעה כנגד המנהל או הנציג ואילו ההכרעה הראשונית מסורה כל-כולה בידי בית המשפט.

8. זאת ועוד, בשונה מהמקובל בתביעות נזיקין במגזרים האחרים לא נדרשת

לכאורה הוכחת נזק כתנאי להפעלת הסמכות לחיוב אישי של נבחר רשות מקומית או עובדה.

די בכך שהחוצאה שהוצאה או התשלום שבוצע הינם בלתי חוקיים, על-מנת לחקנות לשר או לממונה סמכות לחייב בה את האחראי חיוב אישי, גם אם כתוצאה מהוצאה זו לא נגרם לרשות נזק או אף אם הוצאה זו הביאה לה תועלת.

הרשאת ההוצאה הבלתי חוקית, כשלעצמה, הינה עילת חיוב עצמאית, אשר ספק אם קימת במגזרים האחרים.

9. לשם השוואה, חוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985, קובע שורה של סנקציות מינהליות ואישיות כנגד מי שמפר חובה מהחובות המוטלות לפיו. אף לא אחת מסנקציות אלה רחבה בהקפה דוגמת זו הקבועה בסעיף 221 לפקודת העיריות, למרות שבעיקרו של דבר מדובר במאטריה דומה.

יש להוסיף לכך את החזקה אותה קובע סעיף 223 לפקודה (והסעיפים המקבילים לו בצווי המועצות המקומיות) לפיה יראו כל חבר מועצה שנכח בישיבה בה הורשה הוצאה בין בלתי חוקית ובין כזו הנורמת חסר או הפסד לרשות, כאילו הוא הסכים לה, כל עוד לא הוכיח ההפך וכל עוד לא ניתן לראות מתוך חחלטת המועצה מי החבר שהסכים להוצאה מסוימת.

10. עוד יש לזכור כי לצד סעיפים אלה קיימים כלים נוספים לאכיפת נורמות החתנהגות תראויות בשלטון המקומי, החל מכלים הנתונים בידי השר כגון הסמכות לגרוע מתוך המענק ומגיע לרשויות המקומיות, לפזר את מועצת הרשות המקומית ועוד, עבור דרך הסמכות הניתנת בידי הרשות המקומית עצמה לתבוע, בנוזיקין, את עובד הרשות או הנבחר אשר הפרו את חובות האמון והזהירות וגרמו בכך נזק לרשות (ולצידה את סמכותו של הממונה לכופף את הרשות לחשתמש ביכולת זו) וכלה בסנקציה הפלילית.

11. מתוך מגמה לצמצם את הפער בין הסמכות בסעיף 221 לפקודה ומקביליו בצו המועצות המקומיות ובין נורמות דומות כאמור, מתחייבת מדיניות לפיה תופעל הסנקציה לפי סעיפים אלה מקום שקימת נורמה ברורה, בין

בחיקוק ובין בכללים מחייבים אחרים לפיה צריכה הרשות לפעול, וכאשר הפעולה נעשתה בחריגה מנורמה זו מתוך מודעות או מתוך עצימת עיניים.

12. אחד התחומים בהם קיימים כללים ברורים ומחייבים מעין אלה הוא נושא העסקת העובדים ברשות. אלה מעוגנים בין השאר בתקנות העיריות (מכרזים לקבלת עובדים), תש"ס-1979, בצו המועצות המקומיות (שרות העובדים), תשכ"ב-1962 בצו המועצות המקומיות (גוהל קבלת עובדים לעבודה), תשל"ז-1977, ובכללים שנקבעו ע"י שר האוצר ושר הפנים על-פי חוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.

13. הפרת הכללים בכל חנוגע להעסקת עובדים יכול שתהיה משני סוגים (עיקריים - הפרה בנוגע לקבלת העובד לעבודה (אם בחריגה מההוראות בענין מכרז וכד') ואם בחריגה מההוראות המחייבות אשורו של משרד הפנים (לנחיצות משרה), והפרה בנוגע לשכר המשולם לעובד.

כל אחת מהפרות אלה מביאה לכך שההוצאה להעסקת אותו עובד הינה הוצאה שלא כדין, שיש לחייב בגינה את האחראי לה.

13. על-מנת להבטיח ודאות יש לחייב אישית בגין הוצאה בלתי חוקית זו את (החתומים על חוזי ההעסקה או כתבי המינוי של עובדים אלה, בין עובדים שהתקבלו לעבודה שלא כדין ובין עובדים שהשכר המשולם להם חורג מהמותר.

על פי הדין ראש הרשות המקומית וגזבר הרשות הם החתומים על מסמכים אלה, ולפיכך יחויבו אישית בגין הוצאה זו.

במקרים שבהם גורם אחר ברשות חתום על מסמך כאמור, יחויב גם הוא בגין הוצאה זו.

חיובם האישי של ראש העיריה ושל הגזבר או של גורם אחר החתום על מסמך כאמור לא מותנה בהוכחה שהיו מודעים בפועל לחיות ההעסקה שלא כדין. הגדרת תפקידם והסמכויות הניתנות להם והאחריות המוטלת עליהם

לניהול עניני הרשות טומנות בחובן את התובה לבדוק ולודא טרם חתימה על חוזה העסקה כתב מינוי או מסמך אחר המאפשר העסקת עובד ברשות שהעסקה זו נעשתה כדין, הן מבחינת כללי קבלת העובד והן מבחינת השכר המשולם לו.

אשר העסקתו של עובד כאמור במועצת הרשות המקומית, וחודע למועצת, עובר לקבלת ההחלטה על היות ההעסקה שלא כדין, יחויבו בהוצאה גם חברי המועצה שנטלו חלק באשור זה, על-פי הכללים המפורטים בסעיף 223 לפקודה ובצוי המועצות המקומיות.

14. לצד מרכיב כוח האדם בתקציב הרשות המקומית מצוי בו גם מרכיב הפעולות, הן במסגרת התקציב השוטף והן במסגרת תקציב הפתוח.

על הוצאת ופעולות בתחומים אלה חלים כללים שונים, חלקם הקובעים מתי הדרך הראויה לביצועה של ההוצאה או ההתקשרות, דהיינו כללים מתחום הפרוצדורה, וחלקם הקובעים מהן ההוצאות או הפעולות אותן מוסמכת ורשאית רשות מקומית לבצע, דהיינו כללים בתחום המהות.

חריגה מכל אחד מסוגי הכללים האמורים חופכת את ההוצאה או הפעולה לכאלה שנעשו שלא כדין.

15. על פי העקרונות שפורטו עיל, הפרת הכללים הקבועים בדיון לענין תנאים מוקדמים לביצוע התקשרות או פעולה אחרת בעלת השלכות כספיות, כגון התקשרות או פעולה ללא אשור המועצה או השר מקום שאלה נדרשים, התקשרות או פעולה טרם אשור תקציב בלתי רגיל או מבלי שנערך מכרז, מקום שאלה נדרשים, מתן הנחה או תמיכה מבלי שהתקבלה על כך החלטה בגופים המוסמכים לכך, מביאה לכך שהוצאה או הפריט בחשבון הינם שלא כדין ויש לחייב בגינם את האחראים להם.

16. בגין הוצאה בלתי חוקית או פריט בלתי חוקי בחשבון יחויבו החתומים על ההתקשרות שלא כדין או על מסמך אחר חמורה לבצע פעולה כאמור.

בדומה לנושא העסקת עובדי גם בהתקשרויות ופעולות מסוג זה ראש הרשות המקומית וגובר הרשות הם החתומים על מסמכים כאמור ולפיכך יחויבו אישית בגין ההוצאה או הפעולה. במקרים בהם גורם אחר ברשות חתום על מסמך מסוג זה יחויב גם הוא בגין הוצאה או פעולה זו.

לענין החיוב האישי יחולו כללים המפורטים בפסקה 13 לעיל.

17. במקום שבו ההחלטה על ביצוע התקשרות או פעולה כאמור התקבלה על ידי מועצת הרשות, יחויבו גם חברי המועצה שנטלו חלק באותה החלטה בגין הוצאה או פריט בחשבון.

18. הפרת הכללים הקבועים בדיון לענין מהות ההוצאות או הפעולות אותן מוסמכת ורשאית רשות מקומית לבצע, מביאה אף היא לכך שההוצאה או הפריט בחשבון הינם שלא על פי דין.

כך, מתן הנחה בחריגה מתקנות תהסדרים במשק המדינה, הנחה מארונה, מתן תמיכה לגוף שאינו עומד בקריטריונים הקבועים בנוהל למתן תמיכות, הוצאה שהיא בבחינת תעמולת בחירות אסורה, או הוצאה בענין שבו הרשות המקומית אינה מוסמכת לפעול.

19. בגין הוצאה בלתי חוקית או פריט בלתי חוקי זה בחשבון יחויבו החתומים על ההתקשרות שלא כדין או על מסמך אחר חמורה לבצע פעולה כאמור. מקום בו ההחלטה על ביצוע ההתקשרות או הפעולה התקבלה ע"י מועצת הרשות יחויבו גם חברי המועצה שנטלו חלק באותה החלטה.

20. זכות המציאות שבה לא הופעלה סמכות זו על ידי משרד הפנים משך שנים רבות אין מקום ככלל להפעלתה כיום כלפי הוצאות שהוצאו בעבר.

יחד עם זאת מקום שמשך הפנים או רשות מוסמכת אחרת כגון הממונה על השכר יעשו שמוש בסמכותם ויורו לרשות המקומית לפעול להפסקת הפעולה או ההוצאה כגון הפסקת העסקתו של עובד שהועסק שלא כדין או הפחתת שכרו, וימצא שהרשות לא עשתה את הנדרש לשם כך, יחויבו ראש הרשות והגובר כאמור בגין המשך ההוצאה הבלתי חוקית, ממועד זה ואילך.

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול הסלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

כ"א חשון תשס"א
19 נובמבר 2000

לכבוד
ראשי המועצות האזוריות
מנהלי מחלקות תברואה/פיקוח/שפ"ע

הנדון: הדברת עשביה ויתושים במועצות האזוריות

ברצוני להביא לידיעתך כי החברה למשק וכלכלה של השלטון המקומי בע"מ פרסמה לראשונה מכרז להדברה ברשויות המקומיות.

המכרז נותן מענה להדברה של עשבים והוא מומלץ במיוחד למועצות הממוקמות לאורך הגבול, שנאלצות להדביר מידי שנה כמות רבה של דונמים סביב גדר הגבול.

כמו כן מספק המכרז מענה לטיפול במפגעי יתושים וזחלי יתושים כולל איתור, ניטור וכל פעולה הנדרשת למיגור נגע היתושים. באמצעות המכרז החברה ערוכה לתת למועצות האזוריות, וכן לאיגודי ערים ולרשויות ניקוז, מענה הולם ומיידי לבעיית היתושים ולהשתתף במאמץ לפתרון בעיית מחלת קדחת הנילוס המערבי, שלדעת מומחים תמשיך 'לתקוף' אותנו גם בשנה הבאה. מומלץ להקדים תרופה למכה!!!

מועצה אזורית המתקשרת לקבלת שירותי הדברה באמצעות המכרז הנ"ל פטורה מחובת פרסום מכרז.

מצ"ב¹ פרטים על המכרז. אני בטוח שמכרז זה יהיה לכם לעזר רב.

בכבוד רב,

מנכ"ל
מנכ"ל

העתק:

מר ששי שילה - מנכ"ל החברה למשק וכלכלה בשלטון המקומי
עו"ד מוטי בר-לב - מזכיר החברה לפיתוח משאבי אנוש בשלטון המקומי
גבי עידית הוד - יועצת איכות הסביבה במרכז השלטון המקומי

21. סכומם של דברים, כלשונו של בית המשפט:

"כוח וסמכות של אנשי ציבור, בשל האמון שניתן בהם - מלווים וחייבים להיות מלווים במחויבות ובאחריות".

הפעלת הסמכות הנתונה בידי משרד הפנים תעשה, על-מנת לנסות ולחבטיח שפעולותיה הכספיות של הרשות המקומית יעשו כדין, תוך כבוד חובת הנאמנות המוטלת על עובדי הציבור ונבחרי, לטובת תושבי הרשות.

מכרז ארצי להדברה

האחריות הרבה הנדרשת מקבלנים העוסקים בחומרים מסוכנים, הביאה את החברה למשק וכלכלה לכלול במכרז דרישות קפדניות ממבצעי העבודה ולהבטיח ערבויות ביצוע גבוהות ורמת אחריות גבוהה של המדבירים בעת ביצוע העבודה.

מפרטי המכרז כוללים, בין היתר:

- מגוון דרישות לגבי איכותם של חומרי ההדברה, דרכי השימוש בהם ונהלי איחסון והובלה.
- הנחיות לגבי תוכניות עבודה ונהלי עבודה מסודרים מול הרשות המזמינה ומול גורמים כגון רשות שמורות הטבע והגנים הלאומיים, משרד החקלאות, המשרד לאיכות הסביבה וכיו"ב.
- הנחיות קפדניות לגבי ביצוע מלא ויעיל של פעולת ההדברה ואף חזרה על פעולות שלא בוצעו לשביעות רצונה המלא של הרשות המזמינה - ללא תוספת תשלום.
- הנחיות לגבי זיהוי של מזיק במעבדה לאנטימולוגיה רפואית - ללא תוספת תשלום.
- הנחיות ביצוע מפורטות לעבודה בצורה שתמנע פגיעה בסביבה, לרבות: מודעות אזהרה, הנחיות ביצוע באזורים חקלאיים, גדות נחלים, סמוך למגורים וכו'.
- הדגשת אחריותו של הקבלן לביצוע מלא ומושלם של כל העבודות וכן אחריותו בגין כל נזק שיגרם, או שעלול להגרם לרשות המזמינה.
- לוחות זמנים לביצוע.
- פירוט סמכויות נרחבות למפקח מטעם הרשות המזמינה.

הדברת עשביה

נושא הדברת העשביה במכרז כולל שלוש קטגוריות:

1. **הדברת עשביית חורף** - ריסוס עשבים חד שנתיים חורפיים, כולל עשבים עמידים, לרבות פינוי דרכי גישה, ניקוי דפנות של נחלים עד לאפיק וניקוי ברוחב 2 מ' בדופן הנגדית, ריסוס משולב לאורך כבישים עס/בלי צמחיה תרבותית, הבא למנוע הצצת עשבים חד-שנתיים ולקטול עשבים קיימים.
2. **הדברת עשביית קיץ** - ריסוס עשבים רב שנתיים לרבות ריסוס תחתית נחלים ועשביית קיץ בדפנות כ- 2 מ' מעל פני המים בשתי גדות הנחל.
3. **הדברה מיוחדת למניעת הצצת עשביה** - ריסוס מיוחד הבא למנוע הצצת צמחיה מכל סוג שהיא בקרקע. הקבלן יתן התחייבות ואחריות למניעת הצצת עשביה לפחות למשך שנתיים בנוסח המופיע בגוף המכרז.

הדברת יתושים

בנושא הדברת היתושים ניתן לדרוש מהזכיינים במכרז לנקוט בממשק המשלב פעולות איתור, ניטור והדברה. ממשק כזה, הדורש ידע, תכנון, מעקב והתמדה - מיועד למנוע את התפתחות זחלי היתושים, מפחית את כמות הריסוסים בחומרים הרעילים לסביבה, מונע במקרים רבים תנגודת ומשיג הצלחה לטווח ארוך.

קיימות במכרז שלוש קטגוריות עיקריות:

1. **הדברת זחלי יתושים במוקדי דגירה קבועים**
בקטגוריה זו הרשות המזמינה צריכה לפרט בהזמנת העבודה רשימה של המוקדים הקבועים - מקומות קבועים וידועים שבהם קיימת היקוות של נוזלים היוצרים פוטנציאל להתפתחות זחלי יתושים (ואדיות, ביצות, תעלות ביוב, בריכות מים, אגני חמצון וכו') - שבהם יש לבצע את העבודה במשך כל תקופת ההתקשרות (במידת הצורך גם תאריכים מועדפים לביצוע ההדברה).

2/.

הקבלן יבצע ניטור (פעולה שוטפת של סריקה וחיפוש מוקדי התפתחות היתושים), איתור (מציאת המיקום המדויק של מוקדי התפתחות היתושים וסימונם על-גבי מפה) והדברה של זחלי היתושים באופן שוטף משך כל תקופת החוזה בכל המוקדים הקבועים שהוגדרו לו על-ידי הרשות המזמינה.

2. הדברת זחלי יתושים במוקדי דגירה מזדמנים

מוקדי דגירה מזדמנים הם כל המוקדים שאינם קבועים, המתגלים מעת לעת, והם בעלי פוטנציאל לכך שיתפתחו בהם זחלי יתושים. הזמנת שירותי ההדברה במוקדים המזדמנים מותנית בקבלת הזמנה לשירותי הדברה במוקדים קבועים. ניתן להזמין שירותי הדברה במוקדים מזדמנים על פי האפשרויות הרצ"ב:

א. **הדברת מוקדים מזדמנים** - הרשות המזמינה תקרא לקבלן לבצע פעולת הדברה במוקדים מזדמנים, תוך שהיא מגדירה לקבלן את מיקומם המדויק.

ב. **איתור והדברה במוקדים מזדמנים** - הרשות המזמינה תספק לקבלן נתונים כלליים לגבי מיקום האזור שממנו התקבלו תלונות התושבים לגבי מטרד יתושים, או שבהם נצפו יתושים בוגרים והקבלן יבצע איתור של המיקום המדויק של המוקדים המזדמנים והדברה של זחלי היתושים המצויים בהם.

ג. **ניטור, איתור והדברה במוקדים מזדמנים, על בסיס פעילות אחזקה שוטפת** - הקבלן יבצע באופן שוטף בכל שטח הרשות המזמינה בכל תקופת ההתקשרות ניטור, איתור והדברה של מוקדים מזדמנים. הקבלן לא יחל בביצוע ההדברה במוקד שאותו איתר, ללא קבלת אישור בכתב מהרשות המזמינה. על הקבלן מוטלת האחריות להודיע לרשות המזמינה בכתב על המיקום המדויק של כל מוקד מזדמן שאותר על-ידו, כך שיתאפשר לרשות המזמינה לנקוט בפעולות מניעה של התפתחות זחלים, או לחילופין להנחותו לבצע הדברה. בכל מקרה, על כל מוקד מזדמן שדווח נדרש אישור בכתב כי המדובר במוקד מזדמן שלא היה ידוע קודם לרשות המזמינה. הקבלן יקבל תשלום בגין כל מוקד שאותר ואושר על-ידי הרשות המזמינה כמוקד מזדמן לא ידוע גם אם בפועל מנעה הרשות המזמינה/הקבלן את התפתחות היתושים במוקד שאותר בדרך שונה מהדברה.

עולה שברשות המזמינה שירותי ניטור, איתור והדברה במוקדים קבועים וכן שירותי איתור, ניטור והדברה במוקדים מזדמנים, האחריות למניעת התפתחות יתושים בוגרים בכל תחומי הרשות תחול על הקבלן משך כל תקופת ההתקשרות. במקרה זה אם ימצאו מוקדי התפתחות זחלים בשטחי הרשות, שיהפכו למטרד של יתושים בוגרים, יראו בקבלן אחראי לכך ויראו בדבר אי עמידה בתנאי המכרז, על כל המשתמע מכך.

במידה ולקבלן סיבה לחשוב כי מקור היתושים מרשות סמוכה עליו להתריע על כך מיידית בכתב לרשות המזמינה.

3. הדברת יתושים בוגרים

חיסול יתושים בוגרים על-פי קריאה של הרשות המזמינה.

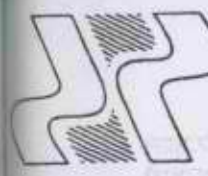
בימים אלה מכינה החברה למשק וכלכלה מכרז נוסף, שכולל גם הדברת מזיקים נוספים וכן הדברה של תוואי התהלוכה של האורן.

לפרטים נוספים ניתן לפנות

למר אייל סונגו בטלפון: 03-6235291 נייד: 053-585347

גב' עידית הוד בטלפון נייד: 052-454058

מר יצחק גיל בטלפון נייד: 052-456838

ג' חשון תשס"א
01 נובמבר 2000

מרכז המועצות האזוריות בישראל

יושב ראש

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
03-6929018
03-6929923
03-6952045 :פקס

לכבוד
ראשי המועצות האזוריות

שלום רב,

הנדון: מילגות לסטודנטים

הנני מעביר אליכם במצ"ב¹ מסמך של מרכז השלטון המקומי בו נקבעת עמדתנו לגבי התרומה אשר הסטודנטים מקבלי המילגות צריכים לתת לטובת הציבור.

עמדה זו נכונה ואנו ממליצים שגם המועצות האזוריות ינהגו לפיה.

בברכה,

סמנכ"ל

בנימין כהן
מנכ"ל

לכבוד
מועצות אזוריות - בנימין כהן

מרכז השלטון המקומי בישראל
UNION OF LOCAL AUTHORITIES IN ISRAEL

ה' תשרי, תשס"א
4 אוקטובר, 2000
א - 0517

לכבוד
ראשי הרשויות המקומיות

שלום רב,

מילגות לסטודנטים

על מנת לרכוש השכלה גבוהה בישראל נצרכים הסטודנטים, לעסוק בחיפוש מתמיד אחר מלגות לסיוע במימון לימודיהם.

מעט מאוד סטודנטים יכולים להרשות לעצמם לשלם שכר לימוד ללא סיוע מלגות.

חלק מן הסטודנטים הפכו את החיפוש אחר המלגה לתעשייה משתלמת והם תרים אחר כל מלגה אפשרית.

אנו, ברשויות המקומיות, עושים כל שביכולתנו לעזור לסטודנטים ובמיוחד לאלה הנזקקים באמת לסיוע, אך יחד עם זאת אנו חושבים שהתרומה צריכה להיות זו צדדית, כלומר גם על הסטודנט הזכאי למלגה, לתרום מעצמו למען הקהילה, כדוגמת פרויקט פר"ח.

במסגרת פרויקט פר"ח תורם הסטודנט מעצמו 4 שעות שבועיות למען ילד הזקוק לסיוע ובתמורה מקבל החזר של כ- 50% משכר הלימוד, תמורה נאה ביותר. מספר רשויות מקומיות סבורות כי כספי הציבור המוענקים על ידן צריך שיופעלו למען שכבות המצוקה בדוגמת פרויקט פר"ח.

מרכז השלטון המקומי והעמותה למלחמה בעוני תומכים ומעודדים גישה זו וקוראים לראשי הרשויות להצטרף אף הם ליוזמה זו.

לפרטים נוספים ולגיבוש דרכי היישום המתאימות לכל רשות יש לפנות אל עמוס כרמלי, מנכ"ל פר"ח מכון ויצמן למדע, רחובות 76100.

בברכה,

ח"כ רפי אלון
יו"ר העמותה למלחמה בעוני

עדי אלון
יו"ר מרכז השלטון המקומי
וראש עיריית כרמיאל

כנסים השתלמויות וקורסים

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

חוק: חוזרים
ט' חשון תשס"א
07 נובמבר 2000

3 חוק

לכבוד

1. ראשי המועצות האזוריות
2. גזברי המועצות האזוריות

שלום רב,

הנדון: חשבון בנק נפרד – לכספים מהקצבות חינוך

כידוע לכם לחוק הרשויות המקומיות הוכנסה לאחרונה תוספת המחייבת פתיחת חשבון בנק נפרד לניהול ההקצבות למטרות חינוך.

למרות הבג"צ שהגיש ארגון המורים נגד משרד החינוך בעניין זה החוק נשאר בתוקפו (לעת עתה) ועייכ כל הרשויות חייבות לפתוח חשבון מיוחד, אחרת כספי ההקצבות לחינוך לא יגיעו אליהן.

למרות ההתראות וההפצרות עד היום מרבית המוה"א לא הודיעו על פתיחת חשבון נפרד כדרוש.

בנק אוצר השלטון המקומי פתח חשבון נפרד אצלו לכל הרשויות המקומיות, אולם הפעלתו תלויה בהסכמתכם.

כדי למנוע תקלות ועיכובים בהעברת כספים אליכם אנא הודיעו בכתב על הסכמתכם לחשבון הנפרד באוצר השלטון (או פתיחת חשבון נפרד בדרך אחרת) בצרוף שמות בעלי הסמכות לחתימה וכו', והכספים יועברו לחשבון זה.

שימו לב! בנק אוצר השלטון שלח אליכם טפסים של נוסח "הוראה בלתי חוזר - חינוך" בעניין זה.

בברכה,

מנכ"ל
מנכ"ל

י"ז חשוון תשס"א
15 נובמבר 2000

ס. נ. 7 ז. 3

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 6
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929019
טל' 03-6929923
פקס: 03-6952045

לכבוד
ראש מועצה אזורית

אלפ. רב,

הנדון: קורס הכשרה/הדרכה לפרויקט Eur Med-

מצורף בזה מידע אודות קורסים בנושא הכשרה/הדרכה לפרויקט Eur Med שיתקיימו בצרפת במועדים הבאים:

מועד 1 - 24/3-1/4/2001
מועד 2 - 14/5-22/5/2001

הקורסים מיועדים לנציגי ארגונים העוסקים בתחום חילופי הנוער ואשר מגישים/יגישו בקשות למימון לקהילה האירופית.

הקורסים יתקיימו בשפה האנגלית בלבד!

עלות:

- < דמי השתתפות בקורס - 50 יורו.
- < אירוח - על חשבון המארחים.
- < טיסה - עלות כרטיס הטיסה יוחזר למשתתפים ע"י המארגנים.

מועמדים מתאימים מתבקשים למלא את טופס המועמדות המצ"ב ולהעבירו למועצה הציבורית לחילופי נוער וצעירים לא יאוחר מיום 10 בינואר 2001.

טופסי המועמדות יועברו למיון בקהילה האירופית. תשובות יתקבלו בסוף חודש ינואר 2001.

**בדבר פרטים נוספים /או שאלות יש לפנות למועצה
הציבורית לחילופי נוער וצעירים טלפון 03-6969390**

מזכירה,

מרדכי (מוצי) דחמן,
ראש מועצה אזורית מגילות
וחבר מליאת המועצה הציבורית
לחילופי נוער וצעירים

העתק:

מר קראוס, מנכ"ל המועצה הציבורית לחילופי נוער וצעירים
מר אלחנן גלט, יו"ר המועצה הציבורית לחילופי נוער וצעירים

שמור 876

- They should come with at least a draft idea of a EuroMed project.
- They should be prepared to pass on the information, skills, knowledge and contact stemming from this course.

SALTO - YOUTH TRAINING COURSE ON EUROMED COOPERATION

How to implement and manage a EuroMed project?

COURSE DESCRIPTION

DATES & VENUE

This course will run twice.

1. From 24 March (arrival date) to 1 April (departure date) 2001
2. From 14 May (arrival date) to 22 May (departure date) 2001

Both courses will take place in INJEP (Marly le Roi) France, half an hour west of Paris.

AIMS

The overall aims are

- To develop co-operation and to build partnerships between participants
- To train the required skills to implement EuroMed projects: specifically, youth exchange and European Voluntary Service projects.
- To inform and to explore with the participants what is the "EuroMed dimension": history, philosophy, practicalities, access to the largest public, future vision...

CONCRETE OBJECTIVES

- To increase technical knowledge about Actions 1 and 2.
- To help the participants in setting up their projects.
- To negotiate with them the concrete follow-up of the course.
- To enable participants to share experience and knowledge.
- To provide participants with a reflected intercultural learning experience.

TARGET GROUP

- There will be 25 participants per course; of which 2/3 come from Mediterranean countries and 1/3 from EU countries.
- They should work directly with young people and have the green light of their organisation to go ahead with the implementation of a EuroMed project.

SALTO-YOUTH is shorthand for the Support for Advanced Learning & Training Opportunities for the YOUTH programme of the European Commission. In September 2000, four of these SALTO-YOUTH centres were created (within the YOUTH National Agencies of Flanders-Belgium, Germany, UK & France) to enhance the quality of the projects within the YOUTH programme, through the organisation of specialised training courses and the coordination of the different training efforts within the YOUTH programme. In Spring 2001 the SALTO-YOUTH centres will organise four training courses on the following priority topics: Inclusion & EVS, Capacity Building & Project Management, EuroMed Cooperation and EVS with PECO countries.

SALTO - YOUTH TRAINING COURSE ON EUROMED COOPERATION

How to implement and manage a EuroMed project?

APPLICATION FORM

Please type the form. If necessary, PRINT in black ink so the form can be photocopied/faxed

1. Full name of applicant [as on passport]
 please underline your family name
2. Date of birth Male/Female Nationality
 dd/mm/yy
3. Name and address of the organisation/institution/authority which supports you :

% Tel Fax E-mail
 (Include full international dialling codes)
 Web-site

4. Address to be used for all course correspondence:

% Tel Fax E-mail
 (Include full international dialling codes)

5. Will you need an invitation letter to help obtain a visa to attend the training course?

If YES, please provide: your passport number

Date and place of issue Date of birth

Full address to which the invitation letter should be sent:

6. Do you have any special needs which the host organisation should know about? (eg mobility, medical conditions, allergies, dietary restrictions) smoker/non-smoker?

7. Which language(s) can you work comfortably in?

8. Please circle the course dates you prefer. If you can attend either course please circle both dates. This will help us to allocate places.

TC #1 from 24 March to 1 April 2001 and/or TC #2 from 14 to 22 May 2001

- They should be prepared to give their co-operation to the evaluation of the course and to the follow-up initiatives carried out by the SALTO-YOUTH network after the courses, so that their real impact can be measured.
- They should attend for the full duration of the course, for group dynamics' sake.
- They should be able to use English as a working language in order to establish smooth communication.

TEAM OF TRAINERS

The team will be composed of trainers with expertise in the field of working with youth workers and young people in European youth programmes.

METHODOLOGY

Since learning by doing is one of the most efficient ways of learning, the concept will be conceived in a way that allows for active participation and exchange between participants. It will build on participants' own experience and work on concrete projects for the future. The training course will also draw upon the experience from external practitioners and lecturers on topics related to the EuroMed programme.

PROGRAMME ELEMENTS

The programme will be addressing the following elements:

- The work and experience of all the participants
- The "EuroMed dimension" - what does it mean historically and practically?
 Including details of the EuroMed programme for youth projects
- Intercultural learning and EuroMed projects
- Discovering Paris and its links with the Mediterranean
- Concrete work on projects and feedback & suggestions from each other and from external practitioners.
- Suggestions for follow-up.
- Overall evaluation of the course.

PARTICIPATION FEE

A participation fee of 50 Euro will be payable once selected. Travel costs will be reimbursed and board and lodging will be provided by the course organisers.

DEADLINES & TIME FRAME

The application form in annex should reach the National Agency or EuroMed Coordinator of your country **before the 10th of January 2001.**

You will be informed by your National Agency or EuroMed Coordinator of the results of the selection procedure by the end of January 2001.

If for any reason you are not longer able to attend the course you should inform your National Agency or EuroMed Coordinator as soon as possible so that the SALTO-YOUTH centres can ensure a replacement from the waiting list.

Please take note of the following conditions which will apply if you accept a place on one of the Training Courses

1. Obtaining a full travel insurance policy is the participant's responsibility
2. My correspondence address and information about my organisation, and work, can be shared with the other participants as part of the course material.
3. I understand that providing the above information on special needs, does not remove my own personal responsibility for ensuring my own safety

Name and full contact details of next-of-kin to be contacted in case of emergency

% Tel Fax E-mail
(Include full international dialling codes)

14. Signature of applicant: Date:

Supporting signature:

I confirm my organisation/institution/Local Authority wishes to take part in transnational activities through the **YOUTH** programme and that the above-named has the support of my organisation and has obtained full permission to be released from his/her usual duties to undertake this training course.

Supporting signature of Manager/Senior Officer/Board Member:

..... Date

Name and Position of Manager/Senior Officer/Board Member

.....

Please return the completed application form and the attached page for question 14 to your National Agency or EuroMed Coordinator before 10th of January 2001

You will be informed by your National Agency or EuroMed Coordinator of the results of the selection procedure at the end of January 2001

If for any reason you are not longer able to attend the course, please inform your national agency or EuroMed Coordinator as soon as possible so that the SALTO-YOUTH centres can ensure a replacement from the waiting list.

9. Have you taken part in any international non-formal training courses (eg through the Youth for Europe or EVS programme, Council of Europe, Youth Forum etc?) NO/YES
If YES, please indicate the theme of the course, the dates & place, your role (eg participant, trainer, etc) and which organisation funded the course

10. Have you taken part in any EuroMed activities or other youth projects with Mediterranean countries? Please explain below:

11. Why do you want to participate in the training course?
What do you expect to gain professionally and personally from it?

12. Please give a brief description of your organisation (eg what are its aims/what kind of young people does it work with?)

13. Please explain your role within youth work? Do you work directly with young people? What age are they? Are you full-time/part-time/volunteer/manager etc?

14. How do you see EuroMed projects with young people arising from this training course? How will you use the training? Do you have any projects planned? What role will you play in any activities organised? Please attach an extra sheet to answer these questions

שונות אל ומאת

Please take note of the following conditions which will apply if you accept a place on one of the Training Courses. You must accept these conditions in the space provided on page 14 of the application form.

1. I understand that providing the above information on special needs does not remove my own personal responsibility for ensuring my own safety.
2. I understand that providing the above information on special needs does not remove my own personal responsibility for ensuring my own safety.
3. I understand that providing the above information on special needs does not remove my own personal responsibility for ensuring my own safety.
4. I understand that providing the above information on special needs does not remove my own personal responsibility for ensuring my own safety.

Name and full contact details of my employer (if applicable) (Please include full telephone number)

Job title

Signature of applicant

Supporting signature of Manager/ Senior Officer/ Board Member

Name and Position of Manager/ Senior Officer/ Board Member

Please return the completed application form and the attached page 14 to your National Agency or EuroMed Coordinator before 15th of January 2001.

You will be informed by your National Agency or EuroMed Coordinator of the results of the selection process at the end of January 2001.

If for any reason you are not longer able to attend the course, please inform your National Agency or EuroMed Coordinator as soon as possible so that the GALLO-YOUTH centre can ensure a replacement from the waiting list.

תיק: 121
כ"ב חשון תשס"א
20 נובמבר 2000

מ ר כ ז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס: 03-6952045

לכבוד
דודו טוקר
מנהל המינהל לחינוך התיישבותי
משרד החינוך
רח' השלושה 2
תל-אביב

שלום רב,

הנדון: קריטריונים לטיפול מורשת עדות

בעקבות העברת הקריטריונים לתיקצוב טיפוח מורשת עדות ישראל במועצות האזוריות, הגיעו אלינו תגובות רבות בדבר העיתוי להפעלה של קריטריונים אלו.

כל ראשי המוה"א שהתקשרו סבורים כי קריטריונים אלו יכולים להיות מופעלים רק לקראת תקציב 2001, והתוצאה לפי הערכתם היא כי התקציב הזה בשנת 2000 לא ינוצל.

מטרידה מאד הידיעה כי ההקצאה הנה על חשבון תקנה תקציבית שהיתה מיועדת ל"אגודה לטיפול חברה ותרבות" אשר פועלת רבות בקרב המועצות האזוריות. הקריטריונים המוצעים על ידיכם אינם מאפשרים העברת הכספים לאגודה זו והם מחייבים דיון בין המוה"א לביניכם.

מאחר שכך אין מנוס מהפעלת התקנה בשנת 2000 כמו בשנים קודמות דהיינו, העברת ההקצאה ישירות ל"אגודה לטיפול חברה ותרבות" ולקראת 2001 לגבש קריטריונים ברי יישום ומותאמים ליעד שקבעה התקנה המקורית.

בברכה,
בנימין
מנכ"ל

העתק:

מר דוד גרשונביץ, סגן החשב הכללי.
מר ניסן רז, חשב משרד החינוך.
מר רם לוי, חשב המינהל לחינוך התיישבותי.
שמואל ריפמן, יו"ר, כאן.
ראשי מועצות אזוריות. ✓

ת"ת 57

ה' תשרי תשס"א
04 אוקטובר 2000

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שמואל המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

לכבוד
הח' בני גורפינקל
ראש מו"א הגליל התחתון
שלום רב,

הנדון: זכייה במשפט דיבה

שמחתי על זכייתך במשפט דיבה שהגשת נגד נסים כהן, מי שהיה מנהל בית ספר כדורי.

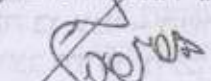
הדי הסכסוך וידיעתה על תביעתך נגד המנהל/המשמץ הגיעו אלינו ולא היה לנו ספק בצדקתך.

אמנם עברו שש שנים אבל בסופו של דבר בית המשפט הרשיע את האיש וצדקתך יצאה לאור.

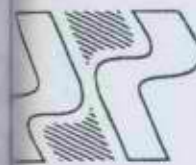
כל הכבוד וההערכה על החלטתך לתרום את כספי הקנס למערכת החינוך שלכם.

קבל בזאת את ברכתנו לרגל הזכייה במשפט ואיחולינו ש- תחזקנה ידך.

גמר חתימה טובה,

מנחם בגין
מנכ"ל

החתימה הנ"ל היא חתימתו של מנכ"ל הממשלה, מנחם בגין, והיא ניתנת כחתימה רשמית של הממשלה. חתימה זו ניתנת על פי חוק חתימת הממשלה, תש"ל-1969, ונכנסת לתוקף לאחר שהיא חתומה על ידי מנכ"ל הממשלה. חתימה זו ניתנת על פי חוק חתימת הממשלה, תש"ל-1969, ונכנסת לתוקף לאחר שהיא חתומה על ידי מנכ"ל הממשלה.

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

יום שני ג' תשרי תשס"א
02 אוקטובר 2000
א

שד' שמואל המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

לכבוד
ניצב שלמה אהרונישקי
מפקד מחוז תל אביב
משטרת ישראל

שלמה ידידי,

ברכותי מקרב לב לרגל בחירתך לתפקיד המפקד הבא של משטרת ישראל. הק מקבל על עצמך תפקיד מורכב רב אחריות בעיצומם של ימים קשים ביותר. מהכרותנו רבת השנים הנני סמוך ובטוח ביכולותיך בניסיוןך ובכושר מנהיגותך להוביל ולהנהיג את משטרת ישראל במילוי משימותיה המורכבות.

אני מאחל לך הצלחה מכל הלב.

בידידות ובהערכה

שמואל ריפמן

יו"ר מרכז המועצות האזוריות
ראש המועצה האזורית רמת נגב

העתק:
ראשי מועצות אזוריות

מכרז המועצות האזוריות בישראל

יום רביעי י"ט תשרי תשס"א
18 אוקטובר 2000

תיק : ועדה חקלאית
ש"ד שאל המלך 8
תל אביב 61400
טל' 03-6929918/9
03-6929923/4
פקס' 03-6952046

לכבוד
מר אברהם בייגה שוחט
שר האוצר

שלום רב,

הנדון: משבר ביצוא החקלאי בישראל

אנו משוכנעים כי הובא לידיעתך המשבר העמוק והמתמשך שבו נמצאים
וזקלאי ישראל ובעיקר המתפרנסים מהיצוא החקלאי, משמעות הדברים הינה
ינסגרות יחידות יצור ומשקים חקלאים דבר המביא לאובדן פרנסה עם
וגשמעיות אישיות קשות לחקלאים שעד כה התפרנסו בכבוד, ומזה מספר שנים
נמצאים בהידרדרות כלכלית אישית חמורה וקשה.

וגורם הראשי להידרדרות הינו פער גבוה בין שער המטבעות האירופאים,
וזמהוות את השוק העיקרי ליצוא החקלאי ולבין השי"ח כשבנוסף ישנה עליה
קבועה ומשמעותית במדד התשומות בחקלאות, כשהחבירה בין שני המרכיבים
ונוי"ל מביאה למשבר העמוק הנ"ל.

אנו פונים אליך בקריאה דחופה לפעול לאלתר לעצירת ההידרדרות ולאפשר
אות הקיום בכבוד של החקלאים בעיקר בפריפריה של מדינת ישראל ולהסדיר
קיימית תמיכה ישירה בייצוא החקלאי מישראל.

בדאי יאמרו לך כי ישנן משמעויות רוחב ועוד טענות שונות ומלומדות,
וכן חשוב שתדע כי מדובר בסה"כ בהיקף קטן וממוקד של הבעיה בהיבט
הלאומי - אך תוצאתו קשה, ובנוסף מודגש כי רובו של היצוא החקלאי הינו
בפריפריה, דבר שמחייב את המדינה וראשיה ביתר מחויבות.

לסיכום, לאחרונה הונחה על שולחן הצעה של משרד החקלאות ואף פנה אליך
ח"כ שלום שמחון יו"ר המרכז החקלאי להסדיר את התמיכה ביצוא.

אנו מצרפים את פנייתנו שלנו, ושל ראשי המועצות האזוריות ובעיקר של
החקלאים במועצות האזוריות לפניך זו ומבקשים אותך להסדיר את הענין
לאלתר.

יום חמישי 05 אוקטובר 2000
ו' תשרי תשס"א

מכרז המועצות האזוריות בישראל

ש"ד שאל המלך 8
תל אביב 61400
טל' 03-6929918/9
03-6929923/4
פקס' 03-6952046

לכבוד
אריה רמות (שיפמן)
מנכ"ל המשרד לביטחון פנים

שלום רב,

הנדון: משמעויות למהומות האחרונות ביחס ליישובים

המהומות האחרונות אשר לא ידענו כאלה בעבר בתחום הקו הירוק, חייבות
להדליק לכולנו, העוסקים בביטחון היישובים מנורה אדומה גדולה.

ההגדרה של יישובים "רגישים" באה לביטוי בכל עוצמתה דוגמת האירועים
שעברו על יישובי מו"א משגב.

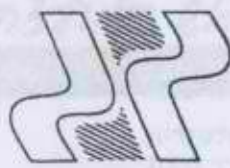
כמו כן המהומות בשטחים לימדונו שיש מקום לבחון אתה ערכתנו במרחב התפר
ובכל יישובי העורף.

לאור זאת אני מבקש שתזמן אותנו לדיון בלשכתך בהקדם האפשרי ע"מ לבחון
שאלות אלה ואחרות.

בכרכת אמר חתימה טובה

דני עטר
יו"ר ועדת בטחון מ.מ.א.
ראש מו"א הגלבע

העתק:
שלמה בן-עמי - השר לביטחון פנים
רב ניצב יהודה וילק - מפכ"ל
אלוף גבי אופיר - פיקוד העורף
יוסי ורדי - עוזר שר הביטחון
עמיקם סבירסקי - ראש היח' להתיישבות משרד הביטחון
דובי גזית - מנכ"ל משרד הפנים
יוסי מלמד - עוזר השר לביטחון פנים
אלי"מ אבי גרוס - רמ"ח מיגון ואוכלוסייה, פיקוד העורף
שמואל ריפמן, יו"ר ממו"א
בנימין כהן, מנכ"ל ממו"א
דני עטר, יו"ר ו. בטחון ממו"א

**מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל**

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
טל' 03-6952045

תיק: 90
כ"ו תשרי תשס"א
25 אוקטובר 2000

לכבוד
ח"כ מאיר פורוש
יו"ר הועדה לענייני השלטון המקומי
הכנסת
ירושלים
שלום רב,

הנדון: הזמנתנו לישיבת הועדה

הננו מבקשים בזאת להזמין את לישיבת הועדה לענייני השלטון המקומי אשר
בראשותך.

ברצוננו להביא בפני הועדה הנכבדה את הנושאים המיוחדים הנוגעים למועצות
האזוריות בארץ.

נודה לך על קביעת מועד לשמיעת נציגותנו.

בברכה,

שמואל מיפמן
יו"ר מרכז המועצות האזוריות
וראש המועצה האזוריות רמת נגב

העסק:
בנימין כהן, מנכ"ל, כאן.
רני טריינין, יו"ר הועדה לענייני כלכלה וראש מו"א יואב.
ראשי המועצות האזוריות.

**מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל**

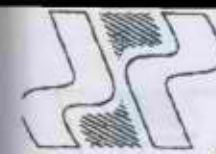
שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918/9
טל' 03-6929923/4
טל' 03-6952045

אנו מקווים שתמצא את הדרך לבצע זאת בטרם יהיה מאוחר.
ומקדימים תודה למעשה.

בברכת הג שמת,

דוד לוי
ראש מועצה אזורית בקעת הירדן
יו"ר הועדה החקלאית
במרכז המועצות האזוריות.

העסק:
וויכוח שלום שמחון.
נור יוסי נשי מנכ"ל משרד החקלאות.
ראשי המועצות האזוריות.
מר בנימין כהן - מנכ"ל מרכז המועצות האזוריות.
מר יענקלה קסר - רכז הועדה החקלאית.
רבי ועדות חקלאיות במועצות האזוריות.

בסייד

מס' תעודת זהות: 0101010101
מס' תעודת זהות: 0101010101

מועצה אזורית
גולן

יום שלישי 31 אוקטובר 2000
ב/חשון/תשס"א

פ ר כ ז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול חמק 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
פקס' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס' 03-6952045

לכבוד
מזכירי המועצות האזוריות/
הממונים על השירותים הדתיים במועצה

שלום רב,

באחרונה קבלנו פניה מאחת המועצות, על פיה הפסיק משרד הדתות לספק סולר
למקוואות הטהרה, בישובים.
אנו מבקשים לבדוק אם בעיה זו הנה כלל ארצית או נקודתית.
הנכם מתבקשים להודיענו מה המצב במועצתכם.

ברכה
שרגא שמר
סמנכ"ל

העתק:- שמואל ריפמן-יו"ר מ.מ.א.
בנימין כהן- מנכ"ל מ.מ.א.
אדוה לוי- דוברת מ.מ.א.

אבני איתן

אודם

אורטל

אלוניתבשן

אליעד

אלרום

אניעם

אפיק

בני יהודה

גבעת יואב

גשור

חדנס

חספין

יונתן

כנף

כפר-חרוב

מבוא-חמה

מיצר

מעלה-גמלא

מרום-גולן

נאות-גולן

נב

נווה-אטיב

נסור

נמרוד

עין-זיוון

קדמת-צבי

קלע-אלון

קשת

רמות

רמת-גשימים

שעל

לשכת ראש המועצה

ב' חשון תשס"א
31 אוקטובר 2000

מכתב פומבי לראש הממשלה

לכבוד
ראש הממשלה
מר אהוד ברק

א.נ.,

הנדון: ממשלת לכוד לאומי

יתכן ואיני בקי בכל בפרטים הקשורים למאויים של המפלגות האחרות ובעיקר הלכוד, אך
התוצאה נכון לרגע זה בכל הכרוך בהקמת ממשלת לכוד לאומי נראית רע מאוד.
הניסיון לארגן עוד קומבינה עם מפלגה שתאפשר עוד זמן קצרצר של השרדות וחיים אינה
מועילה לא למדינה, לא לך, לא למפלגת העבודה ולא לצרכים הקריטיים העומדים בסדר
היום.
אתה חייב!!! עם שלושה סימני קריאה לפעול בכנות מוחלטת, מובנת, אמיתית ומתקבלת,
לאסוף הכוחות ולהביא להקמת ממשלת לכוד.

כל תוצאה אחרת כשחזרנו לשלב בו מתנהל מאבק מחודש על עצמאותנו יהיה הרה-אסון.

בכבוד רב

אהוד ברק
יחדה וולמן

**מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל**

שר טאול רמון
תל אביב
05-6929918
03-6929018
03-6929923
03-6952045

יום רביעי ג' חשוון תשס"א
01 נובמבר 2000

לכבוד
מר חיים רמון
שר הפנים

שלום רב,

הנדון: יישום מסקנות ועדת אמרני - ועדים מקומיים

ידוע לי כי המשרד קיים דיון בנושא מסקנות ועדת אמרני בנושא ועדים מקומיים. במהלך הדיון העלתה הלשכה המשפטית של המשרד שתי סוגיות מרכזיות:

1. גביית הארנונה.
2. האצלת סמכויות של המועצה לועד המקומי.

מבלי להכנס לויכוח עם הלשכה משפטית על דרך קבלת ההחלטות, אני מבקש לקיים דיון דחוף עם נציגי המועצות האזוריות, הלשכה המשפטית והמנכ"ל על מנת לקבל החלטה ברורה בנוגע ליישום ההחלטות.

לתשובתך הדחופה אודה.

בברכה

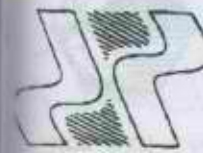
שמואל דיפמן

יו"ר מרכז המועצות האזוריות
וראש המועצה האזורית רמת נגב

העתק:

דובי גזית - מנכ"ל משרד הפנים
בנימין כהן - מנכ"ל מ.מ.א.
שרית דנה - יועצת משפטית משרד הפנים
ראשי המועצות האזוריות

העתק:
בן אליהו - מנכ"ל משרד השיכון
בנימין כהן - מנכ"ל מ.מ.א.
שרה אהרון - ראש המינהל לבניה כפרית
ראשי מועצות אזוריות

**מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל**

שר טאול רמון
תל אביב
03-6929918
03-6929018
03-6929923
03-6952045

יום רביעי ג' חשוון תשס"א
01 נובמבר 2000

לכבוד
מר בנימין (פואד) בן אליעזר
שר השיכון
ממשלת ישראל

שלום רב,

הנדון: המינהל לבניה כפרית

מהידוע לי פועל המשרד לביטול המינהל לבניה כפרית, מהלך שמתחיל בימים אלה ולהערכתי יגיע לקיצו (קרי ביטול המינהל לבניה כפרית) בסוף שנת 2002.

המינהל לבניה כפרית היתה מאז ומתמיד הזרוע הביצועית והמקצועית לפיתוח ההתיישבות בפריפריה. לכן תמוה ומדאיג ביותר כי דווקא בימים אלו שיש צורך חיוני וקיומי בחיזוק הנגב הגליל וישי"ע מתבצעים מהלכים שיביאו לסגירת המינהל לבניה כפרית.

אני קורא לך אדוני השר לחשאיר את המינהל לבניה כפרית על כנו ואף לפעול להגדלת תקציביו ע"מ לתת מענה לצרכי הגדלת האוכלוסיה ופיתוח ההתיישבות בפריפריה.

אנו פתוחים לכל דיון והצעה ליעול ומבקשים כי הפעולות שינקטו יעשו בשקיפות ובמשותף עם המועצות האזוריות.

בברכה

שמואל דיפמן

יו"ר מרכז המועצות האזוריות
וראש המועצה האזורית רמת נגב

העתק:
בן אליהו - מנכ"ל משרד השיכון
בנימין כהן - מנכ"ל מ.מ.א.
שרה אהרון - ראש המינהל לבניה כפרית
ראשי מועצות אזוריות

טל. 06-6533258
06-6533280
06-6533233
פקס. 06-6531451

לשכת ראש המועצה

מועצה אזורית הגלבע
ד.נ. גלבע 18120 ת.ד. 90002
<http://www.hagilboa.org.il>
E-mail: dany@hagilboa.org.il

6.11.00

לכב' **ניצב שלמה אהרונישקי**

א.נ.

הנדון: סיוע בגיבוש יעדי המשטרה מכתבך מיום 23.10.00

ראשית, מברך אותך על בחירתך לתפקיד המפקח הכללי של משטרת ישראל. אני מאחל לך הצלחה בתפקידך הקשה, המורכב והמסובך - אולי מהמסובכים ביותר במדינת ישראל, במיוחד על רקע האתגרים הגדולים שעומדת בפניהם משטרת ישראל. אני סמוך ובטוח שיש ביכולתך להתמודד עם אתגרים אלה ולהצמיד את משטרת ישראל קדימה בכל הקשור לבטחון אזרחי המדינה להחזרת תחושת הביטחון ולהגדרה נכונה של מערכת היחסים שוטר-אזרח במדינת חוק. אנחנו, במועצות האזוריות, מעורבים מאוד בפעילות הענפה של המשטרה ומשתדלים מאוד לייצג מצד אחד את צרכי האוכלוסיה שלנו ומצד שני להעביר למשטרת ישראל בדרך האובייקטיבית ביותר את צרכנו המיוחדים ואת המאפיינים המיוחדים של ההתיישבות העובדת. כולי תקווה שתמצא את הדרך והזמן המתאים לזמן את ועדת הביטחון של מרכז המועצות האזוריות לדיון בלשכתך מיד לאחר כניסתך לתפקיד, כך נוכל להציג בפניך את דרכי עבודתנו, את צרכינו ובכך להענות לבקשתך כפי שבאה לידי ביטוי במכתבך הנ"ל.

בברכה,

דני
ראש
ועדת
ביטחון
מרכז המועצות האזוריות

העתיקים:

מר שמואל ריפמן - יו"ר ארגון המועצות האזוריות
מר יוסי מלמד - יועץ בכיר לענייני בטחון - לשכת השר לבטחון פנים
ניצב יצחק דדון - מפקד מג"ב
ראשי מועצות
מר יענקלה קסר - ו"ר ועדת בטחון מ.מ.א
חברי ועדת בטחון - מ.מ.א

דערר

L. ואגד לשכתמרכז מועצה אזוריתניצב שלמה אהרונישקי סיוע בגיבוש יעדי המשטרה מכתבך מיום 23.10.00

הפציה טייבה יזרעאל כפר-יחזקאל מגן-שאל מולדת מוקיבלה מיטב מלאה

יום חמישי ד' חשוון תשס"א
02 נובמבר 2000

א
מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

ש"ר שמואל המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס: 03-6952045

לכבוד
מר חיים רמון
שר הפנים
ממשלת ישראל
ירושלים

שלום רב,

הנדון: הוראת שר הפנים לסיום מידי של עבודת ועדות החקירה

למרות הוראת שר הפנים לסיום מידי של כל עבודות הוועדות לענייני גבולות, יש לבחון בצורה מדוקדקת באיזה ועדות ניתן לסיים את העבודה בהקדם ובאיזה ועדות יש צורך בבחינת עומק ע"מ להגיע להחלטה הנכונה. החיפזון הגורף עלול ליצור קונפליקט חמור ביותר בין רשויות ולהשיג תוצאה הפוכה.

אנו חוזרים על הצעתנו למנכ"ל דובי גזית במסגרת ועדת המנכ"לים "למסלול ירוק" לוועדות חקירה.

להערכתי כ- 70% מוועדות החקירה בין מועצות אזוריות לרשויות אחרות ניתן להעבירן במסגרת מנגנון של מסלול ירוק.

אדוני השר, בכדי למנוע מראית עין של שטחים תמורת שלום (פוליטי) אני פונה ומבקש להיות זהיר ושקול בכל מה שקשור בענייני גבולות.

בברכה

דני ריפמן

יו"ר מרכז המועצות האזוריות
וראש המועצה האזורית רמת נגב

העתק:

דובי גזית - מנכ"ל משרד הפנים
בנימין כהן - מנכ"ל מ.מ.א
ראשי המועצות האזוריות

תיק: 90

י"א חשון תשס"א
09 נובמבר 2000

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל': 03-6929918
טל': 03-6929018
טל': 03-6929923
פקס: 03-6952045

לכבוד
ח"כ אבשלום וילן
יו"ר הלובי החקלאי
הכנסת
ירושלים
שלום רב,

**הנדון: הצעו חוק הרשויות המקומיות
(תיקון בחירות למועצות האזוריות)**

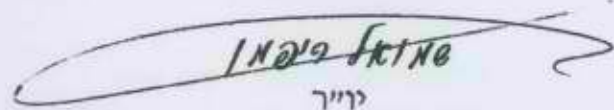
ח"כ ישראל כץ הגיש הצעה לתיקון חוק הבחירות ברשויות המקומיות כך ששיטת הבחירות העירונית תחול גם על המועצות האזוריות.

כידוע יש למנה"א שיטת בחירות משלהם והיא פרק מפורט בצו המועצות האזוריות. השיטה נבנתה והותאמה למבנה המיוחד של המנה"א הבנויה כידוע משני רבדי שלטון מקומי (רובד הישוב ורובד המועצה האזורית).

השיטה עובדת ואין עליה תלונות. הצעתו של ישראל כץ פוגעת בכל הרקמה המיוחדת של היחסים בין הישובים והמנה"א. היא עלולה ליצור מצב שלחלק מהישובים לא תהיה נציגות במליאת המועצה, מבחינתי הדבר פשוט לא בא בחשבון.

הנני מציע לקיים דיון בעניין זה בישיבת הלובי החקלאי שתוזמן על ידך בהשתתפותנו כדי לגבש עמדה ודרך פעולה לסיכול הצעת החוק הזו.

בברכה,

יו"ר

העתק:
מזכיר התנועות.
ראש המועצות האזוריות.

תיק: 67

ט' חשון תשס"א
07 נובמבר 2000

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל': 03-6929918
טל': 03-6929018
טל': 03-6929923
פקס: 03-6952045

הנדון: טיפול נקודתי

אנו מברכים על החלטת הממשלה להקצות כמיליארד ש"ח לטיפול נקודתי ברשויות המקומיות שבמצוקה.

אולם נדהמנו להיווכח כי התוכנית יצאה לדרך בלא שנכלל בה אף יישוב במנה"א. זאת על אף שמאז הצהרת הכוונות לטיפול הנקודתי פניתי אליך ואל מנכ"ל משרדך, בכתב ובעל-פה לסייע ולכלול בתוכנית ישובים במצוקה במנה"א. ביקשנו שייבחרו כ-30 ישובים עפ"י קריטריונים ברורים שייקבעו ע"י משרדי ממשלה.

מתקבל הרושם שבחירת הרשויות נעשתה שלא מתוך שיקולים עניינים גרידא... לא נוכל לעבור על כך לסדר היום ונפעל בכל האמצעים - ציבוריים ומשפטיים - על מנת לתקן העוול שנעשה לישובים במצוקה שבתחומי המנה"א.

בכבוד רב,

יו"ר מרכז המועצות האזוריות
וראש מועצה אזורית רמת נגב

העתק:
חיים רמון, שר הפנים.
אברהם-בייגה שוחט, שר האוצר.
ד"ר רענן כהן, שר העבודה והרווחה.
בנימין בן-אליעזר, שר התקשורת ושר הבינוי והשכון.
מתן וילנאי, שר התרבות, המדע והספורט ויו"ר ועדת השרים לענייני ערבים.
יוסי קוצניק, מנכ"ל משרד ראש הממשלה.
בארי הולצמן, ראש אגף תיאום ובקרה, משרד ראש הממשלה.
ח"כ אלי גולדשמידט, יו"ר ועדת הכספים בכנסת ישראל.
ח"כ אבו וילן, יו"ר הלובי החקלאי.
ח"כ שלום שמחון.
ראשי המועצות האזוריות.

"קריאה ראשונה"
ת.ה. 1259 רמה"ש 47112
טל-9363729-03

שרותי משרד/הצעת חוק/2700

הכנסת החמש-עשרה

הצעת חוק של חבר הכנסת ישראל כץ

2257/9

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון - בחירות למתכנן אזורית),
התשס"א-2000

- תיקון
סעיף 1
1. בחוק הרשויות המקומיות (בחירות), התשכ"ה-1965, בסעיף 1,
בחזרה "רשות מקומית" במקום "למעט מועצה אזורית" יבוא "לרבות
מועצה אזורית".
- תחולה
2. על אף האמור בכל דין על מועצה אזורית יחולו סעיפים 35 עד 66
בשיטתם המחייבים.

דברי הסבר

מטרת החוק לחשוף את שיטת הבחירות במועצה אזורית בדומה לרשות עירונית,
ולאפשר בחירות למועצה אזורית ברשימה של סיעה בעלת מימון סיעתי, כאשר ראש
המועצה ירוץ מטעמה ויעמוד בראשה, וזאת במקום נציגות ישובים.

הוגשה ליו"ר הכנסת וחבריה
וחוננה על שולחן הכנסת ביום
א' בחשוון ה'תשס"א - 30.10.2000

ס"ח חקיקה, טב' 248

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
03-6952045 :079

תיק: 64
יו"ר חשון תשס"א
12 נובמבר 2000

הנדון: הצעת החוק של ח"כ ישראל כץ
בעניין בחירות במועצות האזוריות

ח"כ ישראל כץ הגיש הצעת חוק לתיקון חוק הרשויות המקומיות לפיה יש
להחיל את שיטת הבחירות של הרשויות העירוניות גם על המועצות
האזוריות.

המשמעות של ההצעה היא, כי הבחירות במוה"א יתנהלו על בסיס של
רשימות פוליטיות ולא על בסיס של בחירה אזורית כאשר כל ישוב הוא איזור
בחירה דהיינו, ביטול הייצוג שיש לכל ישוב במליאת המועצה האזורית.

יהיו השיקולים מאחורי ההצעה אשר יהיו, הדבר מבחינתנו אינו בא בחשבון.
מדובר בשינוי יסודי של מבנה המועצה האזורית אשר עובד ומתנהל באופן
תקין ומקובל ורצוי.

הנני מבקש ותובע הפעלת כל השפעתך להסרת הצעת חוק זו.

בכבוד רב,

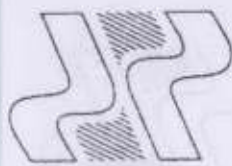
יו"ר מרכז המועצות האזוריות

וראש מועצה אזורית רמת נגב

החתימה והחותם של

העתק:

ח"כ שלום שמחון.
ח"כ אבו וילן.
ח"כ אלי גולדשמידט.
מזכירי התנועות.
ראשי המועצות האזוריות.

יום שלישי ט"ז חשוון תשס"א
14 נובמבר 2000
א
מרכז המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס: 03-6952045

לכבוד
ד"ר יוסי ביילין
שר המשפטים והדתות
ממשלת ישראל
ירושלים

שלום רב,

לפני כשנה סוכם כי מפעל הפיס בשיתוף משרד הדתות יבנה מקוואות במושבים.
סוכם עם הרב גמליאל כי מפעל הפיס יממן 50% מהעלות והיתרה תמומן ע"י
משרד הדתות.

עד כה לא העביר משרד הדתות את חלקו במימון הפרוייקט ואי לכך לא ניתן לממש
את תקציב בנית המקוואות במושבים.

אבקש התייחסותך.

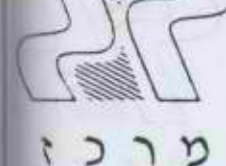
בכבוד רב,

שמאל דיכמן

יו"ר מרכז המועצות האזוריות
וראש המועצה האזורית רמת נגב

העתק:

ראשי המועצות האזוריות
בנימין כהן - מנכ"ל
שרגא שמר - סמנכ"ל

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

יום ראשון י"ד חשוון תשס"א
12 נובמבר 2000
א

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס: 03-6952045

לכבוד
מר חיים רמון
שר הפנים
ממשלת ישראל
ירושלים

שלום רב,

הנדון: תמ"א 35 תוכנית מתוקנת

ידוע לנו כי בימים אלה מסיים צוות העורכים הכנת תוכנית מתוקנת לתמ"א 35
לאור ובעקבות הערות ועדת המנכ"לים. בשיבת הקרובה של המועצה הארצית
לתכנון ובניה תוגש התוכנית המתוקנת, כולל הוראות ותשריטים חדשים.

אנו מבקשים לקבל לעיון את התוכנית המתוקנת והמסמכים המצורפים לפני
שיבת המועצה הארצית לתכנון ובניה.

נודה להיענותך לבקשתנו.

בכבוד רב,

אריה אהנון

יו"ר ועדת תכנון מרכז המועצות
ראש מועצה אזורית חוף הכרמל

skine ריפאן

יו"ר מרכז המועצות האזוריות
וראש המועצה האזורית רמת נגב

העתק:

דובי גזית - מנכ"ל משרד הפנים
עמרם קלעני - יו"ר המועצה הארצית לתכנון ובניה
דינה רציבסקי - מנהלת מינהל תכנון מ. הפנים
ראשי המועצות האזוריות

**מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל**

20.11.00

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

הגדון: תגבור כוחות באזורי התפר

מצ"ב פניית הגב' רחלי גולן מבת חפר

בנושך ועדת ביטחון של מרכז המועצות האזוריות, אבקשך לחזור את פיקוד מג"ב לתגבר כוחות במרחבים החיים בצל פעילות עוינת רחבה מאזור הרשות הפלסטינית.

תושבי אזורים אלה ובכללם בת חפר (כפניה המצ"ב) חשופים לפעילות עוינת ותחזוקת הביטחון המעוררת הקשה שלהם ניתנת לייצוב רק בדרך זו.

אודה לבחינתך את פנייתך, כקול קורא משובי קו העימות (ובפירושו יש להגדירם ככאלה) ברוח חיבתית.

לתשבותך אודה,

בברכה,

דני
יו"ר מועצה
יו"ר ביטחון מ.מ.א.
ופורום מרחב התפר

שמואל ריפמן - יו"ר מ.מ.א.
מר פנימין כהן - מנכ"ל מ.מ.א.
חברי ועדת ביטחון
רנדי פורום מרחב התפר

**מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל**

יום רביעי י"ז חשוון תשס"א
15 נובמבר 2000

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

לכבוד

בנצי ליברמן - ראש המועצה האזורית שומרון
שאול גולדשטיין - ראש המועצה האזורית גוש עציון
צביקי בר חי - ראש המועצה האזורית הר חברון
פנחס ולרשטיין - ראש המועצה האזורית מטה בנימין
אהרון צור - ראש המועצה האזורית חוף עזה
דוד לוי - ראש מו"א בקעת הירדן
מרדכי - מוצי דהמן, ראש מו"א מגילות

שלום רב,

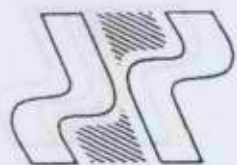
הנהלת מרכז המועצות מחזקת את ידי התושבים בשובי יהודה שומרון וחבל עזה. ההנהלת המרכז מביעה תמיכתה בתושבים המתמודדים בשעות קשות אלה להמשך שגרת חיים מול האיומים הבטחוניים ותחת אש. ההנהלה מביעה דאגה רבה מהסכנות והאיומים היומיומיים והמידיים על הישובים ועל חיי התושבים באזורים אלה ומשיבוש מתמשך בלתי נסבל ובלתי מתקבל על הדעת של אזרחים תושבי מדינת ישראל.

ההנהלת המרכז קוראת לראש הממשלה ולשר הביטחון להגביר את האמצעים והפעולות לאבטחת שלומם וקיומם של אזרחי מדינת ישראל תושבי יהודה שומרון וחבל עזה.

אנו איתכם בשעות קשות אלו ונעשה ככל יכולתנו לסייע.

שמואל ריפמן
יו"ר מרכז המועצות האזוריות
וראש המועצה האזורית

העתק:
מר אהוד ברק - ראש הממשלה ושר הביטחון
ראשי המועצות האזוריות

מ ר כ ז
21.11.00
המועצות
האזוריות
בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

מ ר כ ז
המועצות
האזוריות
בישראל

יום שני כ"ב חשוון תשס"א
20 נובמבר 2000

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

לפני
מר שלמה בן עמי
השר לביטחון פנים
לשכת השר
ירושלים

הנדון: שמירה במוסדות חינוך בכפרים הערביים

אבקשך לקראת שנת התקציב 2001 לדאוג לשריון תקציב עבור שמירה במוסדות החינוך בכל הכפרים הערביים.

אין כל הצדקה, בראיה מערכתית כוללת, שלא לקיים שמירה במוסדות החינוך בכפרים.

אין קיום מדיניות זו, שותר כל אושיות הדו-הקטום ואין לכך הצדקה עניינית, בעוד שלקיום השמירה במוסדות החינוך הערביים, קיימים צידוקים ממשיים כמעט כמו לשמירה במוסדות החינוך בשטחים היהודיים.

אודה לבחינת פנייתי זו בחיוב.

ב ב ר כ ה

חתי
עטר
ראש המועצה
ויג'ר ועדת הביטחון
מרכז המועצות האזוריות

הערתים:

מר שמוליק ריפמן - יו"ר מ.מ.א.
מר בנימין כהן - מנכ"ל - מ.מ.א.
חברי ועדת ביטחון מ.מ.א.
ועד שלומית עמיחי - מנכ"ל משרד החינוך
יו"ר סלים - סגן ראש המועצה
רני לב - סגן ראש המועצה

לכבוד

אהרון צור - ראש המועצה האזורית חבל עזה
תושבי כפר דרום

שלום לכולכם

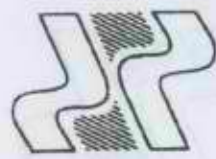
זועזענו עמוקות מהפיגוע הקטלני באוטובוס המועצה האזורית שהסיע תלמידים ומורים הבוקר. אני מבקש לשלוח את תנחומנו הכנים והשתתפותנו בצער המשפחות והחברים של הרוגי הפיגוע הנורא. כולנו מתפללים לשלומם של הפצועים ומקווים להחלמתם. בשעה קשה זו ליבנו אתכם ואנו מחזקים את ידיכם ומביעים שוב תמיכתנו בתושבי כפר דרום ותושבי הגוש כולו.

היו חזקים!

שמואל ריפמן

יו"ר ~~מועצות האזוריות~~
וראש המועצה האזורית

העתק:
ראשי מועצות אזוריות

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

יום שלישי כ"ג חשוון תשס"א
21 נובמבר 2000

לכבוד
מר חיים רמון
שר הפנים
ממשלת ישראל

לכבוד
מר אברהם בייגה שוחט
שר האוצר
ממשלת ישראל

שלום רב,

הנדון: חוק ההסדרים במשק לשנת 2001 – עמדת מרכז המועצות האזוריות

לאחר שקראנו ובחנו את הצעת חוק ההסדרים במשק לתקציב 2001 והמשך לפגישתנו עם שר האוצר בשבוע שעבר, להלן הערות והתייחסות מרכז המועצות האזוריות לסעיפים הרלוונטים בחוק ההסדרים. אנו מבקשים להביא התייחסות זו לדיון לפני הגשת החוק לכנסת.

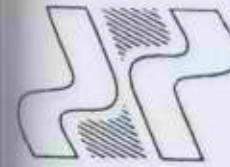
1. ארגונה נוספת:

אנו מתנגדים לסעיף זה מכל וכל. אנו סבורים כי זוהי חקיקה מיותרת. למשרד הפנים יש מספיק אמצעים לאכיפת חוק התקציב על הרשויות המקומיות. יתר על כן, גירעון של 5% בתקציב השנתי יכול לנבוע גם מתקלות שאינן תלויות ברשויות המקומיות, כגון החלטה חד צדדית של משרד הבטחון לא להעביר תשלומי ארנונה בשנה זו או אחרת.

2. ועדות חקירה:

מרכז המועצות האזוריות הסכים לאימוץ מסקנות ועדת קלעגיי ליעול וזרז שינוי תחומי השיפוט בין רשויות מקומיות. זאת בתנאים נוספים כמפורט לעיל:

- 2.1 בראש ועדת החקירה יעמוד שופט בדימוס.
- 2.3 קביעת זמן קצוב לביצוע התוכנית שלשמה הופקע השטח, 3-5 שנים, אם לא תבוצע התוכנית יוחזר השטח לרשות ממנה הופקע.
- 2.4 שקיפות מידע על מלאי קרקעות ותוכניות ניצולן העתיד ברשות המבקשת סיפוח שטחים נוספים.
- 2.5 קביעת תנאי סף להגשת בקשה להקמת רשות מקומית (מעבר למספר תושבים).
- 2.6 קביעת מגגון פיצוי במקרה של הפקעת שטחים תוך התחשבות בנושא הארנונה, השבחה, השקעה בתשתיות וכ"ד.

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

לכבוד
מר דובי גזית
מנהל משרד הפנים
לשכת מנכ"ל
ירושלים

הנדון: דיון בועדת ביטחון מרכז המועצות האזוריות בנושא: איגודי ערים לכבאות

אבקש להזמין, בתאום עימנו, לדיון מקיף במסגרת ועדת הביטחון של מרכז המועצות האזוריות, שאני עומד בראשה, בנוגע למצבם של איגודי ערים לכבאות בישראל ואחריות המדינה ביחס אליהם. אודה להזמנתך בחיוב בחיוב לפגישתי זו.

בברכה,

דני ראש
מרכז המועצות האזוריות
עטר ראש
המועצה
יו"ר ועדת הביטחון ושירותי הצלה

העתיקים:

- מר שמואל ריפמן - יו"ר מ.מ.א.
- מר בוזמיק כהן - מנכ"ל מ.מ.א.
- מר יענקלה קסר - רכז בטחון מ.מ.א.

מרכז המועצות האזוריות בישראל

ש"ד שאל והלך 8
תל אביב 64733
טל: 03-6929918
פ: 03-6929018
טל: 03-6929923
פקס: 03-6952045

21.11.00

לכב' מר אהוד ברק
ראש הממשלה
לשכת רה"מ
ירושלים

נכבדי,

בימים קשים אלה, של לחצים כבדים מבית ומחוץ, של מאבקים מול אויבנו - שכנו, אני רוצה לחזק את ידיך להמשך עמידתך האיתנה אל מול לחצים אלה וכולי תקוה שאכן תצליח לשכנע את ראשי סיעות האופוזיציה להצטרף את ממשלתך.

זהו צו השעה וחובה על כולנו לפעול בכל דרך לאחדות העם.

בימים אלה בהם רוב אוכלוסית המדינה מרותקת שעות למסכי הטלוויזיה וצמאה לכל מידע מעודד על יכולתו האיתנה לעמוד אל מול גלי ההתקפות, יש לנצל אמצעי זה בכל דרך אפשרית להופעות אישיות שלך בפניה אל העם ישירות ולא דרך דוברים ואחרים, כי רק כך היכולת להעביר את המסר בדרך הראויה והבוטחת, ובכך להעלות את תחושת הביטחון בך ובמדיניות שאתה מוביל.

בברכה,

דני
יו"ר ועדת הביטחון
מרכז המועצות האזוריות

העתיקים:

ח"כ שלום שמחון - מזכ"ל תנועת המושבים
מר שמואל ריפמן - יו"ר מ.מ.א.
ראשי המועצות האזוריות
חברי ועדת ביטחון מ.מ.א.

דמר

מרכז המועצות האזוריות בישראל

ש"ד שאל והלך 8
תל אביב 64733
טל: 03-6929918
פ: 03-6929018
טל: 03-6929923
פקס: 03-6952045

סגני ראשי רשויות מקומיות.

במידה ויאושר סעיף זה, מרכז המועצות האזוריות יבקש חקיקה נפרדת שתאפשר מינוי סגן בשכר במועצה אזוריות שבה מספר הישובים 10 ומעלה. אנו סבורים כי ההצדקה לכך נובעת מהמבנה השלטוני הדו רובדי במועצות האזוריות וההכרח המעשי בהעברת חלק מהנטל הניהולי לסגן בשכר.

תכנון בניה ומיסוי מקרקעין - ועדה ממונה

אנו מתנגדים בכל תוקף לחקיקה. ועדה מקומית אחראית על נושאי התכנון המקומי. לא יתכן להפקיע סמכות זו באופן מוחלט מידי הרשויות המקומיות. ההליך חייב לפחות להתבצע באמצעות ועדת חקירה לשמיעת טיעוני הרשות המקומית.
4.1 ועדות מרחביות לתכנון ובניה
דרישת מרכז המועצות האזוריות למינוי יו"ר ועדה מרחבית מבין ראשי המועצות בלבד.

אנו מצפים להתייחסותכם להתייחסויות וההערות שלעיל ומבקשים כי תואילו לזמן את נציגינו לדיון ע"מ שנוכל לפרט את נימוקינו בהרחבה.

בכבוד רב

שמואל ריפמן

יו"ר מרכז המועצות האזוריות
וראש המועצה האזורית רמת נגב

העתק:

ח"כ אלי גולדשמיט - יו"ר ועדת הכספים
ח"כ אבו וילן
בנימין כהן - מנכ"ל מרכז המועצות האזוריות
רני טריינין - ראש מו"א יואב וראש הועדה הכלכלית מ.מ.א.
ראשי המועצות האזוריות

המועצה האזורית עמק חפר

ליד מדרשת רופין מיקוד 40250 טל. 09-8981666 פקס. 09-8989292

01 נובמבר 2000
ג' חשון תשס"א

לכבוד
מר שמוליק ריפמן
יו"ר מרכז מועצות אזוריות
שד' שאול המלך, 8
תל אביב

לשמוליק, שלום!

הנדון: סיכום דיון ועדת מנכ"ל

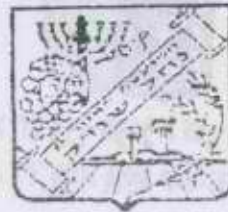
עיינתי בסיכום ולדעתי חסרים בו מספר נושאים:

1. הרחבות המושבים/הקיבוצים 737 - מינוי ועדה שתגבש פתרונות מול היועץ המשפטי והנהלת ממ"י (אפרתי, יוסי ישי, נחום איצקוביץ).
2. סוגיות הנוגעות לנושאי בטחון ובמיוחד עדיפות לשובי קו התפר.
3. מימוש סעיף 3 עפ"י החלטות הקיימות של ועדת גפן יגיע אלינו רק בשנת 2003. אודה לך על טיפולך בנושא.

בברכה,

נחום איצקוביץ
ראש המועצה

העתיקים: בנימין כהן - מנכ"ל, מרכז מועצות אזוריות, ת"א.
שרגא שמר - סמנכ"ל, מרכז מועצות אזוריות, ת"א.
יעקב קסר - רכז הבטחון, מרכז מועצות אזוריות, ת"א.
הדסה אלמוג - המנ"ה הכלכלית, מרכז מועצות אזוריות, ת"א.
רני טריינין - ראש מר"א יואב ויר' הועדה לענייני כלכלה.
אדוה לוי - דוברת, מרכז מועצות אזוריות, ת"א.
חברי הנהלת המועצה, עמק חפר.

המועצה האזורית נחל-שורק

ב"ה, ל' בתשרי תשס"א
29 באוקטובר 2000
13-17-016

לכבוד
מר שמוליק ריפמן
יו"ר מרכז המועצות האזוריות
תל אביב

שלום רב,

הנדון: העברת קרקע לרשות המועצה לצורכי מבנה חינוך

לאחרונה דורש משרד החינוך להעביר את הקרקע בישובים לרשות המועצה לצורך בניית מוסדות חינוך וזאת על ידי הסכם חכירה מול מינהל מקרקעי ישראל.

חנאי זה הינו חד משמעי וכל הסדר אחר אשר בעבר הוסכם על ידי משרד החינוך היום לא מקובל למעט העברת הקרקע במינהל מקרקעי ישראל לרשות המועצה בחוזה מסודר.

לדעתי צריך לשקול אפשרות של דרישה מסודרת מצידנו כי בהסכם הנ"ל יהיו צד להסכם מול מינהל מקרקעי ישראל גם בעלי הקרקע (הישובים) ולא רק המועצה וממ"י זאת על מנת לשמור על זכויות הישובים.

בכבוד רב,

אלי אסקווידו
ראש המועצה

העתיק: ראשי המועצות האזוריות.
מר רפי עשוש / קיבוץ עינת.

טלפונים לתאום: 103295 - 051, 8591167 - 08 שלוחות 200 - 209.

יד בנימין, דואר נע עמק שורק, מיקוד: 76812 טלפונים: 08-8591167, 08-8593180, פקס: 08-8594172

ישובים: בית חלקיה • בני ראם • חפץ חיים • יסודות • יד בנימין • צופת ראם • שער אברהם • חוות חקלאיות: זרעים • גשק פטר

מדינת ישראל
STATE OF ISRAEL

משרד הבריאות
Ministry Of Health
Jerusalem ירושלים

לשכת המשנה למנהל הכללי
Office of the Associate
Director - General

בכוונתי לזמן את נציגי המועצות האזוריות להופיע בפני הועדה לבחינת השירותים הרפואיים בפריפריה על מנת להציג את עמדתם ואת הצרכים היחודיים של הישובים המיוצגים על ידם.

בכבוד רב,

ד"ר בעז לב
המשנה למנכ"ל

ישראלי
משרד הבריאות
Jerusalem ירושלים

מדינת ישראל
STATE OF ISRAEL

משרד הבריאות
Ministry Of Health
Jerusalem ירושלים

לשכת המשנה למנהל הכללי
Office of the Associate
Director - General

ז' אב, תש"ס
8 אוגוסט, 2000
סימוכין: 2000-51-7909
(במענה, נא ציינו סימוכין)

לכבוד
מר שמואל ריפמן
יו"ר מרכז המועצות
האזוריות בישראל
שד' שאול המלך 8
תל - אביב 64733

שלום רב,

הנדון: הועדה לבחינת השירותים הרפואיים בפריפריה
מכתב מ-19.7.2000

תודה על מכתבך שבסימוכין.

אנו מודעים לחשיבות וליחודיות של הפעלת שירותים רפואיים בישובים במסגרת המועצות האזוריות.

2 /

מען למכתבים: רחוב בן טבאי 2 ת.ד. 1176 ירושלים 91010

כתובת המשרד: רחוב רבקה 29 תלפיות טל: 02-5681306/7 פקס: 02-6725823

2 Ben Tabai Jerusalem 93591, P.O.B. 1176, Isr. 02-5681306-7 Fax: 02-6725823

מען למכתבים: רחוב בן טבאי 2 ת.ד. 1176 ירושלים 91010

כתובת המשרד: רחוב רבקה 29 תלפיות טל: 02-5681306/7 פקס: 02-6725823

2 Ben Tabai Jerusalem 93591, P.O.B. 1176, Isr. 02-5681306-7 Fax: 02-6725823

MINISTRY OF RELIGIOUS AFFAIRS
MINISTER'S BUREAU

המשרד לענייני דתות
לשכת השר

בס"ד, ד' תשרי תש"ס
3 באוקטובר 2000
סימוכין: 001-0205

לכבוד
מר שמואל ריפמן
יו"ר מרכז המועצות האזוריות בישראל
שר' שאול המלך 8
תל-אביב 64733

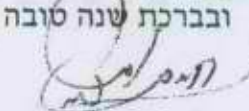
הנדון: שירותי הדת במועצות האזוריות
מכתבך לשר מיום 6.09.2000

שלום רב,

תודה לך על מכתבך שבנדון.

לגבי סעיף 1- משרד המשפטים והדתות ימשיך ההסדר הקיים עד להסדר קבוע של הנושא, כך גם סעיף 4.

סעיף 2- יעבור למשרד הבינוי והשיכון.
סעיף 3- לא יהיה.

בכבוד רב
ובברכת שנה טובה!

חיים וייצמן
יועץ בכיר לשר

ה' אלול תש"ס
יום רביעי 06 ספטמבר 2000

מרכז
המועצות
האזוריות
בישראל

שר' שאול המלך 8
תל-אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס 03-6952045

לכבוד
שר הדתות
מר יוסי ביילין
משרד הדתות
ירושלים

נכבדי,

הנדון- שירותי הדת במועצות האזוריות

בימים אלה כאשר משרד הדתות נמצא על שולחן הדיונים, ומדובר על חלוקת סמכויותיו בין משרדים שנים, הננו מוצאים לנכון להודיעך כי במקרה של המועצות האזוריות מדבר במצב מיוחד.

במרבית המועצות האזוריות בישראל אין מועצה דתית. שירותי הדת ניתנים ע"י מחלקות לשירותי דת באותן מועצות.

מאחר שכך, אין בתקציב המועצות השתתפות בתקציבן של המועצות הדתיות.

בארבע הנקודות הבאות יפורטו הנושאים המרכזיים בתחום זה:-

1. משרתים בקודש: מאחר וטרם נקבע מי הוא המעביד של המשרתים בקודש במועצות האזוריות בהן לא פועלת מועצה דתית, נקבע נוהל שמשרד הדתות מעביר למועצה האזורית את מלא המשרות למשרתים בקודש והמועצה מעבירה את הסכום המתקבל לזכאי לו, מבלי שהיא תחשב כמעביד.

מספר המשרתים בקודש המועצות האזוריות (נכון לשנת 1998):-

- רבנים אזוריים: 70 מתוכן 7 גמלאים
- רבנים שוחטים: 95 מתוכן 17 גמלאים
- רבני ישובים: 174 מתוכן 38 גמלאים
- שוחטים: 25 מתוכם 15 גמלאים
- בלניות: 542 מתוכן 136 גמלאיות.

אם פירוק משרד הדתות יש לדאוג להבטחת זכויותיהם של עובדים אלה. (זאת תהיה אולי הזדמנות מתאימה לפתור אחת ולתמיד מעמדם של עובדים אלה). אין לנו כל מחויבות לשלם לעובדים אלה תשלום כלשהו, אם לא יימשך ההסדר הקיים שלפיו אנו מקבלים את מלא העלות. ברור שהתעלמות ממצב זה עלולה ליצור בעיה שלא צפו אותה מראש, ויהיה צורך להכריע: או פיטוריהם של עובדים אלו על ידכם או התחייבות להמשך ההסדר שהיה עד כה.

2..

לשכת ראש הממשלה
Prime Minister's Bureau

ב' חשון, תשס"א
31 אוקטובר, 2000
סימוכין: נו-ריפמן

מר שמואל ריפמן
יו"ר מרכז המועצות האזוריות
וראש המועצה האזורית רמת נגב

שלום רב,

הריני לאשר קבלת מכתבך מיום 29.10.2000 אל ראש הממשלה ושר הביטחון.

נושא מכתבך בטיפול מזכירת ראש הממשלה ונשמח לעדכנך בתשובה בהקדם האפשרי.

בברכה,

יפעת רוט

מרכז תכתובת ראש הממשלה

רח' קפלן 3, הקריה, ירושלים 91919 טל: 02-6705555
3 Kaplan St. Hakirya, Jerusalem, 91919, Israel. Tel: 972-2-6705555

2. **תקציבי פיתוח:** באחרונה התעורר ביקוש להקמת מבני דת בחלק מהמועצות האזוריות ואו לשפץ הקיימים. הכתובת לבקשות סיוע למטרות אלו הייתה משרד הדתות. כמובן, ההיענות של המשרד לא הייתה בהתאם לציפיות, אך במקרים רבים הייתה. כנ"ל לגבי אחזקת בתי עלמין. חשוב למועצות האזוריות כי תקבע כתובת שתענה לצרכים אלה.

3. **תקציבים מיוחדים:** במועצות אזוריות שונות נערכות מדי פעם אירועי חג, בעלי אופי דתי, מסיבות בר מצווה וכו'. משרד הדתות נענה מדי פעם לבקשות מסוג זה. יש להבטיח כי תובטח מסגרת תקציבית נאותה למילוי צרכים אלה, עבור המועצות בהן לא פועלת מועצה דתית.

4. **מועצות דתיות:** כאמור ב-19 מועצות אזוריות פועלות מועצות דתיות. בחלקן הן מספקות את השירותים הדתיים למועצות האזוריות השכנות. 40% מתקציבי מועצות דתיות אלו מכוסה בהתאם לחוק על ידי משרד הדתות. יש להבטיח כי תקציבים אלה יכוסו על ידי גורם ממשלתי כלשהו כדי להבטיח מתן שירותים דתיים למועצות אשר תושביהן מעוניינים בכך.

נודה לך אם תזמן פגישה עם נציגותינו לליבון והבהרת הנושאים הללו.

1. **שידור סרטונים:** יש להאמת את כל הסרטונים שיש להם חשיבות חינוכית או תעמיתית, ולהעבירם למשרד הדתות או למשרד החינוך. **בברכת שנה טובה**
יש להאמת את כל הסרטונים שיש להם חשיבות חינוכית או תעמיתית, ולהעבירם למשרד הדתות או למשרד החינוך.
2. **סיוע כלכלי:** יש להאמת את כל הסיוע הכלכלי שיש להם חשיבות חינוכית או תעמיתית, ולהעבירם למשרד הדתות או למשרד החינוך.

שמואל ריפמן
יו"ר מ.מ.א.
סניף 1: 29 סניפים
סניף 2: 25 סניפים
סניף 3: 25 סניפים
סניף 4: 25 סניפים
סניף 5: 25 סניפים

העתק:
אברהם בייגה שוחט- שר האוצר
מאיר אורד-מנכ"ל שמר הדתות
בנימין כהן-מנכ"ל מ.מ.א.
שרגא שמר סמנכ"ל מ.מ.א.
אדוה לוי - דוברת מ.מ.א.
ראשי המועצות האזוריות

יש להאמת את כל הסרטונים שיש להם חשיבות חינוכית או תעמיתית, ולהעבירם למשרד הדתות או למשרד החינוך.
יש להאמת את כל הסרטונים שיש להם חשיבות חינוכית או תעמיתית, ולהעבירם למשרד הדתות או למשרד החינוך.
יש להאמת את כל הסרטונים שיש להם חשיבות חינוכית או תעמיתית, ולהעבירם למשרד הדתות או למשרד החינוך.

סגן ראש הממשלה ושר הבינוי והשיכון

בס"ד, ירושלים,
י"ד בחשוון, תשס"א
12 בנובמבר, 2000
12112000180023
1-0458
סימוכין:

לכבוד
מר שמואל ריפמן
יו"ר מרכז המועצה האזורית
וראש המועצה האזורית
רמת-נגב

שלום רב,

הנדון: המינהל לבנייה כפרית

קראתי, ועיינתי בפנייתך ותהיתי איך אתה מתבסס על שמועות במקום שתבדוק עם מנכ"ל המשרד בטרם תתבסס על "שמועות".

לעצם "השמועות", המשרד לא תכנן ולא מתכנן לבטל את המינהל לבנייה כפרית ואם מנדהו פירש רה-ארגון בפעילות של המינהל לבנייה כפרית, כנראה שהוא לא ירד לעומקם של דברים!!!

לנוכח החשיבות הגדולה שאני מייחס לטיפול בהתיישבות, אני רואה במינהל לבנייה כפרית כזרוע ביצועית חשובה וחיונית לטיפול הפרטני והמיוחד שניתן ליישובי ההתיישבויות.

בכבוד רב,

בנימין (פואד) בן אליעזר
סגן ראש הממשלה
ושר הבינוי והשיכון

העתק:
עו"ד שלמה בן אליהו - המנהל הכללי
מר בנימין כהן - מנכ"ל המועצות האזוריות
ראשי המועצות האזוריות
גב' שרה אהרון - מנהלת אגף בנייה כפרית

יום ראשון ל' תשרי תשס"א
29 אוקטובר 2000

מרכז המועצות האזוריות בישראל

שד' שאול המלך 8
תל אביב 64733
טל' 03-6929918
טל' 03-6929018
טל' 03-6929923
פקס: 03-6952045

לכבוד
מר אהוד ברק
ראש הממשלה ושר הבטחון
ממשלת ישראל
ירושלים

שלום רב,

תושבי יהודה, שומרון וחבל עזה עוברים ימים קשים. הקושי העיקרי הינו בהתמודדות עם שגרה של ייחודי אבנים וירי והפיכתה לשגרה שבה אזרחים למרות הקושי מסוגלים לחיות ולנהל חיי מסחר חברה וקהילה.

ממשלות ישראל החליטו ואישרו הקמת יישובים בחבלי ארץ אלו. מכאן שעל ממשלת ישראל להיות ערבה ואחראית, לחזקם ולסייע להם לנהל חיים תקינים בכל דרך אפשרית.

אני פונה אליך בכל לשון של בקשה לקיים דיון יסודי בסיוע שניתן לתת לתושבי יהודה שומרון וחבל עזה ע"מ להקל עליהם.

אני מבקש בהזדמנות זו לברך על המפגשים שקיימו בסוף השבוע מנכ"ל משרד רוה"מ ומנכ"לית משרד החינוך עם הגורמים בחבלי ארץ אלה.

בברכה

שמואל ריפמן

יו"ר מרכז המועצות האזוריות
וראש המועצה האזורית רמת נגב

העתק:
מר חיים רמון - שר הפנים
ראשי מועצות אזוריות יש"ע

מועצה אזורית גוש עציון לשכת ראש המועצה

ט"ו חשוון תשס"א

13 בנובמבר 2000

ואלה

לכבוד

מר שמואל ריפמן

יו"ר מרכז המועצות האזוריות

וראש המועצה האזורית רמת הנגב

שלום רב,

הנדון: תודה

קיבלתי בתודה את מכתבך המעודד והמחזק את ידינו בשעה קשה זו לעם

ישראל.

אנו נחושים ומתחזקים ממילות העידוד, ופרסמנו מכתבך לכל תושבי הגוש.

מעריך מאוד את תמיכתך, ומקווה לימים טובים יותר.

בברכה חמה,

שאול גולדשטיין

ראש המועצה

- ★ אלון שבות
- ★ אלעזר
- ★ בת עין
- ★ הר גילה
- ★ כפר עציון
- ★ כרמי צור
- ★ מגדל עוז
- ★ מצד
- ★ מעלה עמו
- ★ נוה דינאל
- ★ נוקדים
- ★ (אל דור)
- ★ קדר
- ★ ראש צורים
- ★ תקוע

משרד הביטחון
לשכת שר הביטחון

עוזר השר לחתייטבות

תשתית ואזור

טלפון: 697-5961

פקס: 697-6328

כה' חשוון תשס"א

23 נובמבר 2000

מחשב: (12559)

סימוכין: אש/ 1235

לכב'

שמוליק ריפמן - יו"ר ממ"א ור' מוא"ז רמת הנגב

שלום רב !

הנדון: אוטובוסים ממוגני ירי, למוא"ז חוף עזה

מכתבך לראש הממשלה מיום 22.11.2000

1. על היוזמה והביצוע המהיר כל הכבוד והברכה.
אין לי ספק כי פעולה שכזאת תורמת ומחזקת את תושבי חבל עזה שעומדים בתקופה זו במבחנים קשים.

2. לנושא מיגון האוטובוסים :

א. אנו פועלים במסגרת תוכנית קיימת למיגון של 14 אוטובוסים נוספים לחברות

הכלכליות של המועצות ביש"ע.

ב. אנו פועלים למיגון אוטובוסים נוספים בחברות אגד ודן ע"מ להוסיף לסד"כ חקיים,

בהנחה שאורחים יעדיפו נסיעה בתחבורה ציבורית ממוגנת ירי על נסיעה ברכבם

הפרטי.

היה חזק !

ב ברכה

יוסי ורדי

יוסי ורדי

ע' שהב"ט להתייטבות תשתית ואזור